ئەندازیار عوسمان محەممەد ڕەشید

ژیانەوە

چاپی چوارەم

ئەندازیار عوسمان محمد ڕەشید

ژیـــانـــەوە

١-٨

چاپی سێیەم

٢٠٠٦ز - ١٤٢٧ك

بسم الله الرحمن الرحیم

- ناوی کتێب : ژیانەوە
- بەرگی : ١-٨
- نووسەر: ئەندازیار عوسمان محەممەد رەشید
- ساڵی چاپ : ٢٠٠٦ز -١٤٢٧ ك
- چاپی : سێیەم .

- مافی چاپ هی نووسەرە .

- لەکتێبخانەی گشتی هەولێر ژمارەی سپاردنی ٣٥٤ ساڵی ٢٠٠٥ دراوەتێ .

بسم الله الرحمن الرحيم

أومن كان ميتا *فأحييناه* وجعلنا له نورا يمشى به فى الناس كمن مثله فى الظلمات ليس بخارج منها كذلك زين للكافرين ماكانوا يعملون / ١٢٢ الأنعام

واته : ئايا ئەو كەسەى كەمردوو (بێبڕوا) بێت و (بەهۆى ئیمانەوە) *بیژێنینەوە* و نورێكى بدەینێ كە (قورئان) ە بەناو خەڵكیدا ڕێى پێدەركات وەك ئەوە وایە كە لەناو تاریكستانێكدا بێت كە بەهیچ جۆرێك لێى دەرنەچێت ، بەو شێوە ڕازێنراوەتەوە بۆ بێبڕوایان ئەو كردەوە (خراپانە) ى دەیان كرد .

پێشەکی

سەبارەت بە سەدەکانی ڕابردوو ئەڵێن :

-حەڤدە ، سەدەی ئەقڵ گەرایی بوو .. هەژدە ، ڕۆشنگەرایی لە برەودا بوو .. نۆزدەش ، ئیلحاد لەوپەڕی گەشەدا بوو .. ئەندرێ مالرۆی فەیلەسوفی فەرەنسیش ئەڵێت:

– سەددەی بیست ، سەددەی زانست بوو ، بەڵام بیست و یەك ڕۆح پەرە دەسێنێت ...

جەوهەری ئایینیش ڕۆحە .. ئەو لایەنە ڕۆحیەی کەمایەی بزوتنی مرۆڤە .. کەمایەی زیندوویەتی هەست و ویژدان و فیترەتی مرۆڤایەتیە و کۆی جوانیەکانی مرۆڤی تێدان ..

مرۆڤ چەندە لە ناواخنی راستەقینەی ئایین دووربکەوێتەوە ئەوەندە لە مانای ئاسوودەیی ڕۆح و هێمنی ژیان و چێژی ئەمری و تخوبی جوانی ڕەها دووردەکەوێتەوە .. چونکە خوای جوانکار و ئاسوودەبەخش و ئافەریدەی ژیان و بوون هەرخۆی داهێنەری ئایین و بەخشەری سکونەکانی دڵ و گیانە .. قەسوەتی قەلب بەزکری پەروەردگار لادەچێ .. ژەنگی دڵ بەنزای سەربەماڵ و بەگریانی بەکوڵی سەبای ساڵحان و بەدڵی پڕلەعیشق و ئەوین و فیداکاری بۆ خوای جیهانیان هەڵدەوەرێت .. هەموو ئەو چەمکانەش لەدەرەوەی ئاییندا مانای خۆیان وندەکەن ..

هەربۆیە لەدووریی ئەم کەژاوەی ئایینەوە .. دەبینین چەندین مرۆڤ لەسەرشەقامی ئەم ژیانەدا لاڕێ کەوتوون و بێسەرو شوێن بوون و بێهوودەیی بووەتە ماکی ژیانیان ..

ژیان .. پێناسەکردنت سەخت لەسەرمێژوو کەوتووە ، نابێت لەژێلەمۆبەسۆکانی مێژوو ، لەمەشخەڵە خامۆش نەبووەکانەوە ، بەشوناست بگەین ، چونکە مێژووی زاخ و دیرۆکی گرێ و فەرهەنگی زوخاڵ مەشهەد چنێکی بەلاپەڕەکانی تەمەن سپاردووە ، ئەوەی وردی سەرزمانی ﴿ حسبي الله ونعم الوكيل ﴾ نەبووبێت ، مەحاڵە ئیبراهیم ئاسا " سەلامی خوای لەسەر " توانیبێتی لەو تەلبەندی زام و ئسکۆیە بێ ئارەق دەرچێت .. لەبەر ئەوە لێرەو لەوێ ، ئەوەی لەگوڵەوەچنیدا دەست ئەکەوێ ، ئەوەندەی فوتیلەچرای سەرەرێی کاروانی تەمەنە ، چراخانی رازی فرەنهێنی ژین نییە ، ئەوەندەی رووبینای دیدەی پیرێکە ، راستیەکی بەڵگە نەویست نییە ، ئەوەندەی بەری ئەزموون و ئەندێشەی بەشێکە ، وشەدانی گەورەو بچوکی زیندەگی نییە ، ئەوەندەی کەف و کۆی رەنجێکە ، گەنجینەی مرواری قوڵایی دەریای مەعریفە نییە .. هەیە تائێستاش لەئەزموونی حەقیقەت ئەگەڕێ ، نازانێ ژیان لوغزی تیایە ، لەپێناوی ئەوەدا "ئیمان"بەهای خۆی وون ئەکات ، گەورەیی ژیان بەستراوە بەو باگراوندەی کەبووەتە بەشێکی سەرەکی پێکهاتەی و رازی خۆی بەکەنارەکانی خلود بەخشیووە .

لێرەوە دەبێت رامانەکانمان لەتەنیشت ئەو مەعریفەیەوە بچنینەوە کەکلتووری هەرگەورەی مێژوو ژیاری مرۆڤایەتی سەبارەت بەئەو یاداشتی کردووە ، شوێن هەڵگرتنی ئەویش بەمەنفاکانی نائومێدیمان ئاشنا ناکات و شوناسی راستیەکانمان بەسلبی ناداتە دەست .. بەڵام ئەم روانگە گریەش رەنجی گەنجی ئەوێت و وەك جۆن نیشانە پێکان چەندین مەرجی هەیە و هەمووشیان کاریگەرن ، بەڵام ئەگەر مەبەست نەپێکان بێت مەرجی پێناوێت ، ئەمەش ئەچوێنرێت بەپێگەیاندنی گوڵ ، چونکە وەکو وتراوە : گوڵ بەئاگاداری و درك بە پشتگوێخستن شین دەبێ .. مرۆڤیش ئەگەر بیەوێت روانگەی رێ بدۆزێتەوە رەنجی ئەوێ ، ئەگین ئەگەر مەبەست هیچگەرایی و بێهوودەیی بێ ئەمەرج و ئەرەنجی پێناوێ .. مرۆڤ ئەگەر بیەوێت لەنێو راستی ئایین و لەباوەشی ئیسلام و

لەنامێزی داد و ئاسوودەییەوە لەدایك ببێتەوە .. جارێکی تر بژیێتەوە رەنجی ئەوێ .. تینی ئەوێ .. چاورۆشنی باشی ئەوێ .. ئەزموون و ئاوەزی ئەوێ .. پاکی و چاکی و مەردی ئەوێ ، دڵی دامەزراوی ئەوێ .. دونیا ئەویستی ئەوێ .. وەك مامۆستا موفتی زادە ئەڵێ :

خەڵکێ دنیابێ ، لەحەسێویانا بزەیەك بەلاش نایەتە لێویانا

جوڵەو نوکەیان هەربۆدنیایە چاوەچاویانە چی بێتە گایە؟!

دنیا دۆس ، دڵی بۆکەس ناناڵێ مەگەر بەحەساو هێزێ ، یاماڵێ

نەك ئەوانەی کە بۆ مەبەست و ئاکامێکی باشتر کەرەستەی دەستیان دنیایە .. بەڵکو ئەوانەی بەتوندی سەرگەرمی دنیان لەم بەیتانە تێناگەن ، لەژیانەوەی سەرلەنوێ و لەنوێ بوونەوە لەنێو رۆحی ئایین تێناگەن .. ژیانەوە.. کۆی ئەو هەوڵ و کۆششەیە کە دەدرێت بۆ رازاندنەوەی کەژاوەی زێرینی ئیسلام ..لەهەموو زەمکانە جیاوازەکاندا ، هەرچەندە لێرەو لەوێ قوربانی و گیان فیدایی لێبکەوێتەوە ، بەلام لە ئاکامدا ژیانەوەی هەتاهەتایی بەرهەم دێنێت..

ژیانەوە ..ئەو هەناسەیەیە کە جارێکی تر مرۆڤ لەناو قولایی ئیسلامدا هەستی پێدەکاتەوە و تێدەگا تا ئەمێستاش هێشتا ژیانی ئاسوودەیی و دوور لە دڵەڕاوکێ بەپایان نەگەیشتووەو هێشتا دەرفەتێ بۆ ژیان ماوە .. هێشتا ئاخێزێ بۆ بزاوتن ماوە ..

هێشتا هیوایەك بۆ تەمەن ماوە کە جێگای دڵخۆشی بێت ..

هێشتا بیانوویەك ماوە تا خوا لێمان خۆشبێت ..

ژیانەوە .. هەنگاوێکە بەرەو دۆستایەتی خوا ،

رێگایەکە بۆ چەشتنی شیرینی ئیمان ،

بەرماڵێکە بۆ نزاو پاڕانەوە،

پەنجەرەیەکە بەسەر چەند ئایەت و باسێکی ئیمانیدا ..

ژیانەوە .. باس لەو بیانووانە دەکات کەکەسی بانگخواز دەتوانێت لەهەر کاتێکدا بیاندۆزێتەوە تابانگی خوا زۆر بەهێمنی بلاوبکاتەوە، لە نێو ئەم دنیا پرش و بلاوەدا مرۆڤەکان بۆ خوا جارێکی تر کۆبکاتەوە ، ناڵەی دەروێش و جۆشی تەلەبەو رێگای پیران و زانکۆی لاوان هەموو پێکەوە گرێبداتەوە و بۆ بانگی خوا هەریەك دەنگی خۆی تاقیکاتەوە ..

عادل شاسواری

١١/ ٥ / ٢٠٠٦

ناوەڕۆکی بەرگەکان

بەرگ	لاپەڕە
بەرگی یەکەم	١
بەرگی دووەم	٧٢
بەرگی سێیەم	١٢٧
بەرگی چوارەم	١٧٢
بەرگی پێنجەم	٢١٢
بەرگی شەشەم	٢٤٥
بەرگی حەوتەم	٣٠٧
بەرگی هەشتەم	٣٥٩

ژیانەوە

بەرگی یەکەم

پێشەکی

سوپاس بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و درودوسەلامیش لەسەر پێشەوای پێغەمبەران ویارو یاوەرو شوێنکەوتوان..

ڕۆژێك خاتوو عائیشەی دایکی بڕواداران ، ئەم ئایەتەی دووبارە دەکردەوەو دەگریا (فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ) (الطـور٢٧) واتە : بەهەشتیەکان دەڵێن: خوای میهرەبان چاکەی لەگەڵ کردین و لەسزای دۆزەخی پڕئێش پاراستینی..

بەڕاستی چاکی تێگەیشتووە ، ئای لەو خۆشیەی کە مرۆ‌ڤ سەرفراز بێت وبۆ هەتا هەتا لە بەهەشتا بێت . کێ لە ئێمە دڵخۆش ناکات بە دەسکەوتێکی دنیای کاتی کەچەند ساڵێکەو دەبڕێتەوە؟ ئەی دەبێ خۆشی ئەوسەرفرازی ودەستکەوتە یەکجاریە چۆن بێت ؟؟ دیارە خاتوو عائیشەی دایکمان ، ئاواتێتی وخۆزگەی پێدەخوازێ وهۆن هۆن فرمێسکی بۆ دەڕێژێ..

بەڕاستی هەروایە، هەرچی لەدۆزەخ ترازاو سزا نەدرا سەرفرازە، سەرکەوتووە ، خواپێداوە(كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ) (آل عمران:١٨٥) واتە/ هەموو کەسێك دەبێت مردن بچێژێت ، ڕۆژی قیامەت بەتەواوی پاداشتی کردەوەکانتان وەردەگرن ، ئەو کاتەی ئەوەی لە دۆزەخ ترازاو ڕزگاری بوو، خرایە بەهەشتەوە ، ئەوە بەڕاستی سەرفرازە و ژیانی دنیاش بێجگە لەوەی کە خۆشیەو ڕابواردنێکی خەڵەتێنەرە هیچی تر نییە !

(ژیانەوە) هەوڵێکە بۆ ڕەزامەندی خواو جێ بەجێکردنی ئەرکی سەرشان ، سابەڵکو سەرفرازیی دنیاو قیامەت بەدەست بێنین..

(ژیانەوە) بەکۆمەڵێ بابەتی ئیمانییەوە دێتە خزمەت هۆگرانی (بەهاری دڵان وفەرهەنگی بانگخوازان وبەرچاو ڕوونی وبەرەو پەروەردەی ئیسلامیەوڕامان لەقورئان ولە خزمەت قورئاندا) بۆ ئەوەی هەندێ ڕاستی ویەقینیاتی تر بۆ خەرمانی ئیمان وبڕوایان زیاد بێ لە گەشتێکی پڕ خێردا ، بەرەو شارەزابوونی زیاتر لەبەرنامەی خواو، بوون

بەبانگخوازی زرنگی چالاك كە شەوو ڕۆژ باتە دەم یەك وشوێن پێی بانگخوازانی بەهیممەت وماندوو نەناسی پێش خۆی هەڵگرێت...

هەوڵ وتێكۆشان ژیانەوەیە

جیهادو هەوڵ وتێكۆشان بەهەموو جۆرەكانی‌یەوە لە هەموو كات و شوێنێكدا مایەی ژیانەوەیە هەرچەند ڕەنگە سەروماڵ تیابچن

لەڕاستیدا ئەوسەروماڵە هەر تیادەچن ونامێنن، ئەمڕۆ بێت یان سبەی , بۆیە مانەوەی ڕاستی و ژیانەوەی ڕاستی و ژیانی ڕاستەقینە ژیانی ئاخیرەتەو، دنیا وەك خەوێك وایەو كورتەو تەواو دەبێت قورئانی پیرۆز بە موسڵمانان دەفەرموێت : (ياأيها الذين أمنوا استجيبوا لله وللرّسول إذا دعاكم لما يُحييكمْ واعلَمُوا أنّ الله يَحُولُ بين المرء وقلبه وأنَّهُ إليه تُحْشَرون)٢٤ الانفال واتە :ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە , بەدەم بانگەوازی خواو پێغەمبەرەوە بچن كاتێك بانگتان دەكەن بۆبەرنامەو ڕێبازێك كە دەتانژێنێتەوە و ژیان بەخشە , چاك بزانن بەڕاستی خوا زۆر بەئاسانی دەتوانێت دڵتان لێ بسێنێ و دڵتان بە جۆرێك بگۆڕێ كەخۆشتان نەزانن سەرلەكوێوە دەردەكەن , ئنجا گەڕانەوەشتان بۆلای پەروەردگارەو لێتان دەپرسێتەوە

هەوڵ دان بۆدینی خوا ژیانەوەیە , بۆیە ئەوانەی كە هەوڵ دەدەن خوای گەورە ڕێنماییان دەكات و لەم ژیانە كورتە دا گیرناخۆن (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سُبُلنا)٦٩ العنكبوت , هەروەها دڵشادو بەرچاو ڕوون و سەربەرزن بەوەی كە دۆست و(انصار)ی خوان , قورئان داوا لەبڕواداران دەكات كە هەروەك هاوەڵانی حەزرەتی عیسا دۆستی‌بەرنامەی خواو (انصاری خوا)بن (ياأيها الذين أمنوا كونوا أنصار الله كما قال عيسى بن مريم للحواريين : مَن أنصاري إلى الله ؟ قال الحواريون نحن أنصارُ الله ، فآمنت طائفة من بني اسرائيل وكفرت طائفة فأيدنا الذين امنوا على عدوهم فأصبحوا ظاهرين) الصف ١٤ واتە :ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ببنە پشتیوانی ئایینی خواو ، ببنە دۆستی خوا , هەروەكو عیسای كوڕی مەریەم بەحەواری‌یەكانی هاوەڵی فەرموو كێ پشتیوان و یاوەرمە بۆ ڕێبازی خوا , حەواری یەكان وتیان ئێمە ئامادەین ببینە پشتیوان ودۆست و لایەنگری خوا , ئەوسائیتر كۆمەڵێ لەبەنی ئیسرائیل موسڵمان بوون

و کۆمەڵێکیش بێباوەڕبوون , ئێمەش بڕوادارانمان سەرخست بەسەر دوژمنەکانیاندا و زاڵ بوون ..

(ص)هانمان دەدات لەسەر جیهادو هەوڵ و تێکۆشان و، لەسەر ئەوەی کەخەمی چوونە بەهەشتمان بێت لەیەکێ لەدەرگاکانی‌یەوە (عليكم بالجهاد في سبيل الله ، فإنّه بابُ من أبواب الجنة ، يُذهِبُ الله بِهِ الغَمَّ والهَّم)واتە/ هەوڵ و خەبات بکەن لەڕێی خوادا , چونکە ئەوە دەرگایەکە لە دەرگاکانی بەهەشت و بەوهەوڵ و کۆششە دەرگاکەتان بۆدەکرێتەوە و بە بەهەشت شاد دەبن , هەروەها جیهادکردن خوای گەورە دەیکاتە لابەری خەم و خەفەت و ناڕەحەتیتان , چونکە مرۆڤ کە بەهیممەتی بەرزەوە خەریکی هەوڵ و خەبات بوو , لاناکاتەوە بەلای شتی سووك و بێبایەخدا وشەیتان کەمتر پێ‌ی دەوێرێت , زانایان دەڵێن : ئەوکەسەی هیممەتی بەرز بێت وەك هەڵۆیەکی بەرزە فڕوایە , تابەرزتر بفڕێت , زیاتر دوور دەبێت لە گوللەوتیری ڕاوچیان ..

بەڕاستی بانگخواز و خەباتگێڕی موسڵمان لەهەوڵەکەیدا هەموو خۆشیەکەی دێتە سەر هیدایەتی خەڵکی و بۆئەوەبەستە هەموو شتێکی دنیایی دەخاتە لاوەو قورئانیش ئاماژە بۆئەمە دەکات و دەفەرموێت (قاتِلُوهُم يُعَذِبهُمُ الله بأيديكم ويُخزِهِم ويَنصُرْكُم عليهم ويَشفِ صُدُورَ قومٍ مؤمنين ، ويُذهِبْ غيظ قلوبهم ، ويتوب الله على مَن يَـشاء ، والله عليم حكيم)التوبة ١٥ واتە: ئەی ئیمانداران بجەنگن دژی بێباوەڕان , (ئەو بێباوەڕانەی ڕێ دەگرن لە دانی بانگی خوا بەگوێی خەڵکیدا , چونکە دەبێت بانگی خوا ئازادبێت و تاقە دین لای خوا ئیسلامە , ئنجا کەئازاد بوو , خەڵکی هیچ زۆریان لێناکرێت , بڕوادەهێنن یان نایهێنن (فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر) هەروەك قورئان لەشوێنی تردا ئاماژەی بۆکردووە) .

خوا بەدەستی ئێوە سزای کافران دەدات و سەرشۆڕو خەجاڵەتیان دەکات و ئێوە بەسەریاندا سەردەخات و , سینەی ئیماندارانیش ئاسوودە دەکات و دڵ و دەروونیان ساڕێژ دەکات و خەمیان ناهێڵێ , خوای گەورەش تەوبەو پەشیمانی لەو کەسە وەردەگرێت کە شایستەیە , خوا زاناو دانایە .

نرخی تۆ بەهەشتە خۆت تالان فرۆش مەکە !

زانای پایەبەرز حەسەنی بەصری دەڵێت :(نەفسی تۆ بەنرخە , بە بەهەشت نەبێ مەیفرۆشە , هەرچەند هەندێ کەس خۆی تالان فرۆش دەکات) .. بەڕاستی هەروایە , خوای گەورە سەروماڵی داوێنێتی و بەفەزڵی خۆی بەبەهەشتیش لێمان دەکڕێتەوە , قورئان دەفەرموێت (إِنَّ الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم بأنَّ لهُم الجنَّة ، يُقاتِلون في سبيل الله فَيَقْتُلُونَ ويُقتَلون وعداً عليه حقاً في التوراة والآنجيل والقرأن ، ومَنْ أوفى بِعَهْدِه مِنَ الله ، فاستبْشِراوا ببيعكُمُ الذى بايَعْتُمْ بِهِ وذلك هوا الفوزُ العظيم) ١١١ التوبة واتە : بەڕاستی خوا , گیان وماڵی لەئیمانداران کڕیوە بەوەی کە بەهەشت بۆئەوانە , ئەوانە دەجەنگن لەپێناوی خوادا , دوژمنانی ئاینی خوا دەکوژن کە (دژایەتی ئەم بەرنامەیە دەکەن),یان دەکوژرێن و شەهید دەبن , ئەوپاداشت و بەڵێنە بەڕاستی لەسەر خوایە و باسکراوە لەتەورات و ئینجیل و قورئاندا , جاکێ هەیە لەخوا بە وەفاتربێت لەپەیمانەکانیدا , کەواتە زۆر دڵخۆش و کامەران بن بەومامەڵەیەی کە ئەنجامتانداوە و بەو کڕین و فرۆشتنەی کە لەسەری ڕێکەوتوون و، بێگومان هەر ئەوەشە سەرفرازی و سەرکەوتنی نەبڕاوەو بێ سنوور ..

کاتێك پێغەمبەر (ص)پەیمانی بەست لەگەڵ (انصار)ەکاندا داوای لێکردن سەروماڵیان بەخت بکەن بۆخوا بەرامبەر بە بەهەشت ,(ئەنصارەکان)وتیان (ربِحَ البيع ،ربح البيع).. (کڕین و فرۆشتنێکی قازانجدارە ، کڕین و فرۆشتنێکی قازانجدارە)...بەڕاستیش هەروایە دنیایەکی پێنج ودووڕۆژێك لەکوێ و بەهەشتی هەتاهەتایی لەکوێ ؟! دەی باشە سەروماڵ نافرۆشی بەخوا , بۆکوێی دەبەیت و چیلێ دەکەی ؟!

جائەوانەی کە باوەڕناهێنن , ئەوانە بەڕاستی خۆیان خەسار کردووە و خۆیان فرۆشتووە بەشتێکی خراپ (بئسما اشتَرَوا بهِ أنفُسَهُمْ أن يَكفُرُوا بما أنزلَ اللهُ بغياً أن يُنزِلَ اللهُ مِن فضلهِ على مَن يشاءُ مِن عباده ، فباؤا بغضب على غَضَب وللكافرين عذاب مهين)٩٠ البقرة . واتە : ئەو جولەکانە خۆیان بەشتێکی ناپەسەند فرۆشت . کاتێك کافربوون بەو قورئانەی خوا ناردوویەتی , لەحەسوودی سەرسەختیدا وتیان :

بۆچی خوای گەورە دەرگای فەزڵ و ڕەحمەت دەکاتەوە لەهەرکەسێك کەبیەوێت لە بەندەکانی, ئەوسائیتر دووچاری یەك لەدوای یەکی رق وخەشمی خوا بوون , بۆکافروخوانەناسان سزایەکی ڕیسواکەر ئامادەیە ..

جائەوانەی خۆیان نافرۆشن بەخواو، کفر دەکەن لەجیاتی ئەوەی ئیمان بێنن ئەوانە تەنها زیان لەخۆیان دەدەن و خوای گەورە زیانی لێناکەوێت و ئاتاجی بە کەس نیە (إنَّ الذين اشتَرَوا الكفر بالايمان لَن يَضرُّوا الله شيئاً ولهم عذاب ألـيم)١٧٥ أل عمـران / بەڕاستی ئەوانەی کفریان هەڵبژارد لەجیاتی ئیمان و , بێباوەڕییان کڕی لەجیاتی باوەڕ , بەهیچ جۆرێك زیان بەخوا ناگەیەنن بەڵکو سزای ئازاراوی چاوەڕێیانە ..

دووڕووەکان خۆیان دەخەڵەتێنن

هەندێ کەس کە تووشی نەخۆشی دووڕوویی بوون , بەڕووکەش و بەزمان هیچیان نەهێشتۆتەوە , کەچی لەڕاستی دا خۆیان دەخەڵەتێنن و خوا ئاگای لەدڵیانە کە ڕاست ناکەن , قورئان لەبارەی ئەو جۆرە کەسانەوە دەفەرموێت (ومنَ الناسِ مَن يُعجِبُك قولُـهُ في الحياة الدُنيا ويُشهِدُ الله على مافي قلبهِ وهوَ ألدُّ الخصام ، وإذا تـولّى سـعى فـي الأرضِ ليُـفسِـدَ فيها ويُهْلِكَ الحَرْثَ والنَسْلَ والله لايُحبُ الفَساد ، وإذا قيلَ له اتَّقِ اللهَ أخذَتْهُ العزَّةُ بالإثمْ فَحَسْبُهُ جهنم ولبئس المِهاد)٢٠٦ البقرة / واتە :هەندێ کەس هەیە قسەودەم و زمانی لە بارەی ژیانی دنیاوە سەرسامت دەکات , خواش بەشایەت دەگرێت و دەڵێت : دڵ و زمانم یەکن , لەکاتێکدا ئەو سەرسەختترین کەسە لەهەموو جۆرە دوژمنایەتیەکدا . هەرکاتێك ئەو جۆرە کەسە پشتی هەڵکردو دەسەڵاتی پەیدا کرد , هەوڵ وکۆشش دەدات لە زەویدا تا ئاشووب بەرپابکات وخراپە بڕوێنێت و کشتوکاڵ لەناوببات و خەڵکی قڕبکات , بێگومان خوا فەسادو خراپەو تاوانی خۆش ناوێت ..

خۆنەگەر پێی بووترێت : لەخوا بترسە , غەڕڕا دەبێت و شانازی بەگوناهیەوە دەکات و سووردەبێت لەسەری ، جائەوە دۆزەخی بەسە , سوێند بەخوا ئەو دۆزەخە شوێن و جێگەیەکی نالەبارو ناخۆشە..

بەرامبەر بەم دەستەیە , دەستەیەکی ترهەن کەخواناسی ڕاستەقینەن (ومنَ النّاس مَنْ يَشْري نَفْسَهُ ابتِغاءَ مرضاتِ الله ، والله رؤوف بالعِباد)البقرة ٢٠٧

واته :هەندێ کەسیش هەن بەپێچەوانەی ئەوانەی باسکران , خۆیان دەفرۆشن بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خوا , خوای گەورەش بەسۆز و میهرەبانە بەرامبەر ئەو جۆرە بەندانەی . هەروەها قورئان دەفەرموێ (الذين خسروا أنفسهم فهم لايؤمنون) الانعام ١٢ واتە: ئەوانەی کەخۆیان دۆڕاندو خۆیان خەسارکرد ئەوانەن کەباوەڕیان نەهێنا.

گەورەیی و نرخی مرۆڤ لەئیمانەکەی دایە

(جولەیبیب)هاوەڵێکی هەژاری بێکەس وبێدەری حەزرەت بوو (ص)، ڕۆژێك پێغەمبەر (ص)پێی فەرموو (ئەی جولەیبیب)ژن ناهێنی ؟! ئەویش وتی : ئەی پێغەمبەری خوا (ص)جاکێ ژن دەدات بەمن ؟! نەماڵم هەیەو نە بنەماڵەوعەشرەت ؟! .. جارێکی تر هەمان شتی پێفەرموو ئەویش هەمان شتی وەڵام دایەوە , سێیەم جاریش هەمان شتی پێفەرموو ئەویش هەمان شتی وەڵام دایەوە .. ئنجا حەزرەت (ص)پێی فەرموو : بڕۆ بۆلای فلانە ماڵی (ئەنصار)وپێیان بڵێ : پێغەمبەری خوا سەلامتان لێ دەکات و داواتان لێ دەکات کە کچەکەتانم بدەنێ !

(جولەیبیب)یش چوو بۆلایان و ئەمەی پێ ڕایگەیاندن , (ئەنصار)ەکە وتی : سەلام لەپێغەمبەری خوا بێت , چۆن کچەکەمت بدەمێ , نەماڵت هەیەو نە بنەماڵەو عەشرەت ؟! لەم قسانەدا بوون ، کچەکە بەمەسەلەکەی زانی و بەدایك و باوکی وت : چۆن داوای پێغەمبەری خوا (ص)ئەدەنە دواوە ؟! نەبەخوا هەرگیز شتی وا نابێت !

بەڵێ .. لەسەر شەرعی خوا شووی پێکردو ماڵ و خێزانیان پێکەوەنا , لەغەزایەکدا جولەیبیب شەهید کرا پاش ئەوەی حەوت کافری کوشت ... کەغەزاکە تەواو بوو , پێغەمبەر (ص)هاوەڵانی بەسەرکردەوە , کێ ماوەو کێ شەهید بووە , پاش باسکردنی چەند هاوەڵێ , حەزرەت (ص)فەرمووی : من جولەیبیب نابینم .. کە سەیریان کرد لەنێوان حەوت کافردا شەهید بووە , حەزرەت (ص)تۆزو خۆڵی سەر دەم وچاوی پاکردەوەو سەری لەسەر قۆڵی موبارەکی داناو فەرمووی : (تۆلە منی و من لە تۆم , تۆلەمنی ومن لە تۆم , تۆ لەمنی و من لە تۆم) ..

بەڵێ ئەمەیە دەستی ڕێزو ئەمەیە پاداشت کەحەزرەت (ص)ئەیدا بەهاوەڵی هەژار و بێکەسی ؟! ئاوا ئیمان و بڕوا نرخ و قیمەت پەیدا دەکات بۆکەسێك کەخوابناسێ و خۆی بفرۆشێ بەخوا ..پاشان حەزرەت هاوسەرەکەی بینی و زۆر دوعای خێری بۆکرد .

هـاوەڵان دەڵـێن , خـوای گـەورە بەرەکـەتی خـستە مـاڵ و حاڵیانـەوەو لەهـەموو ئافرەتـە بێوەژنەکان زیاتر بەرەکەتدارو خێرەومەند بوو .. ل ٤٣٤ (لاتحزن ، د . عائض القرني)

ئەوانەی لەحەوزی کەوسەر ناخۆنەوە ! ؟

/ [redacted] (ص)دەفـەرموێ (إنِّي فرَطُكُمْ على الحوضِ مَنْ مرَّ عليَّ شَرِبَ , ومَنْ شَرِبَ لم يظمأ أبداً ، لَيَرِدَنَّ عليَّ أقوامُ أعْرِفُهُمْ ويَعْرِفُونَني ثُمَّ يُحالُ بيني وبيـنَهُمْ ، فـأقول : إنَّهم منِّي ، فيُقال : إنَّك لاتَدْري ما أحدَثوا بَعْدَك ، فأقول : سُحْقاً لمَنْ غيَرَ بَعْدي ..)

واتـە : لەقیامـەت دا لەسـەرحەوزی کەوسـەر دەبم و هەرچـی بەلامـدا تێپـەڕێت ئـاو دەخواتـەوەو هـەر کەسـیش لـەو ئـاوە بخواتـەوە هـەرگیز تینـووی نابێـت , کەسانێك دێن دەیانناسم و ئەمناسن , کەچی ناهێڵرێت ئاویان بدەمێ و دوور دەخرێنـەوە لێم , دەڵێم : ئەوانە لەمنن و , سەربەمنن , دەوترێ : تۆنازانی چییان کردووە دوای تۆ ، منیش دەڵێم : دە کەواتە لەوە لەولاترچێ , لەوە لەولاترچێ , کەسێك کە دوای من بگۆڕدرێ و لابدات .. (بوخاری).

بەڕاستی ئەوەیە ڕەنجەڕۆیی و بەدبەختی , خـەریك بیت بگەیتە لای حـەزرەت (ص)و , بەدەسـتی موبـارەکی ئـاوی کەوسـەرت بـداتێ , بتگێڕنـەوەو پێـت بڵـێن : تۆشایـستەی ئەوەنیت لەوئاوە بخۆیتەوە , حەزرەتیش (ص)دەستی بگێڕێتەوەو بفەرموێ : بابڕوا لـەوە لەولاترچێت ! کەسێك حەزرەت (ص)لێ ی زویربێت و خۆی نەکات بەخاوەنی , ئەی دەبێ چی بکات و سەری خۆی بۆکوێ هەڵگرێت ؟ !

لەئێمەنی یە

پێغەمبەر (ص)لەهەندێ فەرموودەدا ئاگاداری کردوینەتـەوە لەهەنـدێ کاروکردەوە کە مایـەی خەسـارەتمەندیێەو دەفـەرموێ : هەرکـەس ئـەوکارەبکات لـە ئێمـە نیێـە !؟! .. بۆنموونە :

١) مَن غَشَنا فليس منا (مسلم): واتە : هەرکەس غەش و فڕوفێڵمان لێبکات لە ئێمە نیە.

٢) مَنْ حمل علينا السلاح فليس منـا (مسلم): واتـە : هەرکـەس چەك دژی موسڵمانان هەڵگرێ و ئاژاوە بنێتەوە لە ئێمە نیە ..

٣) ليس منا من لطم الخدود وشق الجيوب أو دعا بدعوى الجاهلية .

(ئەحمەد/ ٤١٣١)واتە : لەئێمەنیە کەسێك بە ڕوومەتی خۆیابکێشێ و جلی دابدڕێ لە موسیبەتدا , یان بانگەواز بکات بۆشتی سەردەمی نەفامی و جاهیلیەت ..

٤) لیس منا من لَمْ یُوَقِر الکبیرویَرحَم الصغیر ویأمُر بالمعروفِ وینهی عــن المُنکــر (ئەحمەد ٢٢١٤) واتە : لەئێمە نیە کەسێك ڕێز لەگەورە نەگرێت و بەزەیی بە بچووکدا نەیەتەوەو فەرمان نەدا بەچاکەو جڵەوگیری نەکا لەخراپە .

بۆئەوەی شایانی هیدایەت بین

خوای پەروەردگار هەمووخەڵکی بانگکردووە بۆسەر هەق وڕاستی و زیاتر لەسەدو بیست وچوار هەزار پێغەمبەری بۆناردوون (سەلامی خوایان لێبێ), ئەمە بانگەوازی گشتیە , لەگەڵ ئەو بانگەوازە گشتیەدا ، هەرچی نیەتی گۆڕان بێنێ و هەنگاوبنێ خوای گەورە بەفەزڵی خۆی هیدایەتی تایبەتی دەدات (والله یدعُوا الی دار السلام ویهدي من یشاء إلی صراط مستقیم) یونس /٢٥واتە: خوای گەورە بانگ دەکات بۆبەهەشتی پڕخێروخۆشی کە هەمووی ئاشتی و ئاسایشە، هیدایەتی ئەوانەش دەدات بەفەزڵی خۆی کە دەیانەوێت و شایستەن بۆ ڕێگای ڕاست ..

ئەو هیدایەتە زۆر گرنگە بۆیە ڕۆژی بەلای کەمەوە حەڤدە جار داوای هیدایەت دەکەین لە نوێژە فەرزەکانماندا ودەڵێین : (إهدنا الصراط المستقیم)..

بەڵێ وەك لەپێشتردا وتمان ئەوانەی کە تێدەکۆشن و ، نیەتیان گەیشتنە بەهەق و ڕاستی وهەوڵ دەدەن بۆ ڕێنمایی خەڵکی ،خوای گەورە هیدایەتیان دەدات و دەرگایان لێدەکاتەوە (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سُبلنا) ..

بۆئەوەی بەتەواوی هیدایەت بدرێین , باهەمیشە لەخوا بپاڕێینەوەو ئەو ڕێگایانە بگرینەبەر کە دەبنە مایەی دڵنیایی و هیدایەتی زیاترو , ئەگەر هیدایەتیش دراین بامنەت بەسەر کەسدا نەکەین ،چونکە خوا بە فەزڵی خۆی هیدایەتی داوین , ئەگینا ئێمەیەکی داماو چین لەم دنیا جەنجاڵەدا , (ومن لم یجعلِ الله له نوراً فما له من نور)کەسێ خوا نووری نەداتێ نووری لەکوێ بوو؟؟.. جابۆئەوەی زیاتر دڵنیا بین و یەقینمان هەبێ و باشتر بانگەواز بکەین باسی چەند لایەنێکی ئیعجازی قورئان و سوننەت و هەوڵی نەبڕاوەی ئەو بانگخوازانە دەکەین کە خوا کردوونی بە سەرمەشق و پێشەوا (وجعلنــا منهم أئمة یهدون بأمرنا لَما صَبَروا وکانوا بآیاتنا یوقنون) السجدة / ٢٤ ..

ئەوانەی هەنگ ئاسا کاردەکەن

بانگخواز وەك هەنگ وایە لە هەوڵ وکۆشش و دڵسۆزیدا وخەریکی بەرهەمهێنانی هەنگوینێکە کە شیفایە ولەپاراستنی شانەکەشی دا گیان فیدایە (ص) بڕوادار دەشوبهێنێ بەهەنگ و دەفەرموێ : (انَّ الله يُبْغِض الفُحش والتَفَحش والذی نفس محمد بيده لا تقوم الساعةحتی يُخَوَّنَ الأمينُ ويُؤتمنَ الخائن ، حتی يَظهرَ الفُحشُ والـتفحش وقطيعة الأرحام وسوءُ الجوار ، والذی نفس محمد بيده إن مثَلَ المؤمن كمثل القطعة من الذهب نفَخ عليها صاحبها فلم تَغيَّــر ولــم تَــنقُصْ) **واتە : بەڕاستی خوا ڕقی لە کاروکردەوەی خراپ وزیادە ڕەوییە ، بەو خوایەی گیانی محمدی بەدەستە قیامەت نایەت هەتا دەست پاك بەناپاك دانەنرێ ومتمانە بەناپاك نەکرێ , تاوەکو کاروکردەوەی خراپ وزیادە ڕەوی دەرنەکەوێت ، لەگەڵ نەمانی پەیوەندی خزمایەتی وسیلەی ڕەحم و خراپی لەگەڵ دراوسێدا...**

بەو خوایەی گیانی محمدی بەدەستە بڕوادار وەك پارچە ئاڵتونە کەئەگەر خاوەنەکەی لە موشەدەمەش دا داینێ و بیخاتە ئاگرەوە ناگۆڕێ وکەم ناکات ، چونکە خڵتەو پیسی تیا نیە وئاڵتونی تێزابەو عەیار (٢٤)ە ..

ئینجا (ص) دەفەرموێت (والذی نفسُ محمدٍ بيده إنَّ مثَلَ المــؤمن لَكَمَثَــلِ النَحْلة أكلت طيِّباً ووضَعَتْ طيِّباً ووقَعَتْ فلم تُكسَر ولم تَفْــسُد) **بەو خوایەی کە گیانی محمدی بەدەستە , نموونەی بڕوادار وەك هەنگ وایە شتی پاك وچاك دەخوات وشتی پاك وچاکیش پێشکەش دەکات و, کاتێك دەکەوێت هیچی لێنایەت و هیچ خراپ ناکات وزیانی بۆ کەس نیە.. ئینجا (ص) دەفەرموێت:** (ألا إنَّ لــي حوضــا مــابين ناحيتيه كما بين أيكة الی مكّة أو صنعاء الی المدينة ، وان فيه مــن الأبــاريق مثــل الكواكب هو أشدُّ بياضاً من اللبنِ وأحلی من العسل مَنْ شَرِبَ منه لم يظمأ بعدها أبداً) أحمد (٦٥٧٧)..

واتە / ئاگاداربن من حەوزێکم هەیە کەماوەی نێوان دوولای بەهێندەی دووری نێوان (ئەیکە) و(مەککە) یان (صنعاء)و(مەدینە) دەبێت و, بەهێندەی ئەستێرەی ئاسمان (پەرداخ) ی تایبەتی لێ دانراوە بۆ سوود وەرگرتن لە ئاوەکەو خواردنەوەی , ئاوی

حەوزەکە سپی ترە لەشیرو شیرینترە لەهەنگوین , هەرکەس لێی خواردەوە هەرگیز تینووی نابێت..

[redacted] (ص) لەفەرموودەیەکی تردا دەفەرموێت (ئارام بگرن تا بەمن دەگەنەوە لەسەر حەوزی کەوسەر), جا لێرەدا کەباسی حەوزی کەوسەردەکات بۆ هاندانە لەسەر ئارامگرتن , چونکە بڕواداران تووشی زەحمەت وناڕەحەتی زۆر دەبن لە ژیانی دنیادا..

ژنێکی (صحابی) لەکاتی کۆچکردندا بۆ مەدینە زۆر تینووی بوو , وەك کەرامەتێك , لەسەر سەریەوە شتێکی بۆ ڕاگیرا ئاوی تیابوو لێی خواردەوە , ئیتر هەرگیز تینووی نەبوو ..

مامۆستا (نشأة غفور) بۆی گێڕامەوە کە لە کەرکوك لە ساڵی پەنجاکاندا پیاوێکی خواناسی موسڵمان لە دائیرەی پۆستەو گەیاندن لە خەودا ئاوی کەوسەری ئەدەنێ , ئیتر دوای ئەو خەوە هەرگیز تینووی نەبووە !(ئەمە لە دنیادا، ئەبێ لە قیامەتدا چۆن بێت !).

پێشەوا عەلی وئامۆژگارییەك

پێشەوا عەلی (خ.ر) ئامۆژگاری بڕواداران دەکات کەوەك هەنگ وابن ودەڵێت (كونوا فى الناس كالنحلة فى الطَير، انه ليس من الطير شيء الا وهو يستَضْعفُها ولو يَعلمُ الطير مافى اجوافها من البَرَكة لم يفعلوا ذلك بهـا ، خالطوا النـاس بألسنتكم وأجسادكم وزايلُوُهُم بأعمالكم وقلوبكم فإن للمرء ما اكتسب وهو يوم القيامة مع مَنْ أحبَّ) دارمی ٣١٤/ واتە : لەناو خەڵکی دا وەك هەنگ بن لەناو باڵندەکاندا , بەڕاستی هیچ باڵندەیەك نیە هەنگ نەچەوسێنێتەوە ونەیخوات, جا ئەگەر باڵندەکان بیانزانیایە چ بەرەکەتێك لە سکیایەتی ئاوایان پێنەدەکرد !

تێکەڵ بەخەڵکی ببن بەزمان وجەستەتان و جیابن لێیان بەکردەوەودڵتان , بەڕاستی مرۆڤ هەرئەوەی دەست دەکەوێ کە هەوڵی بۆداوەو, لەقیامەتیش دا لەگەڵ خۆشەویستانیدا حەشر دەکرێت.

بە پەروەردگارم ئەم ئاینە هەقە

قورئانی پیرۆز زۆر گرنگی دەدات بە دامەزراندنی ئیمان و باوەڕ لە دڵ داو مەبەستێتی کە گومان ودوودڵی نەهێڵێ , تەنانەت خوای گەورە داوا لەحەزرەت (ص) دەکات کە سوێندیان بۆ بخوات بەپەروەردگاری کەئەم ئاینەو هەرچی وادەو پەیمانی تیایە هەقە ..

هەروەك دەفەرموێت :(وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِـزِينَ) (يونس:٥٣) **واتە: بێباوەڕان لێت دەپرسن , ئایا بەرپابوونی قیامەت ڕاستە , ئەم قورئانە ڕاستە ؟؟ پێیان بڵێ: بەڵێ , سوێند بەپەروەردگارم , بەڕاستی ئەوە هەقێکەو پێش دێت وئێوە ناتوانن خوادەستەوسان بکەن ولەدەستی دەرچن ..**

(وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَـذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لا يُظْلَمُونَ، أَلا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لا يَعْلَمُونَ) (يونس:٥٥)

واتە/ ئەگەر هەرچی لەزەویدایە کەسێك کە ستەمی کردووە و (بڕوای نەهێناوە) خاوەنی بێت لەقیامەتدا , ئامادەیە هەر هەمووی بکاتە قوربانی خۆی و بیبەخشێت (بەڵام دیارە وەرناگیرێت وسوودی نییە) , ئەوانە پەشیمانی حاسڵ دەکەن کاتێك سزاو ئازاری چاوەڕوان نەکراو دەبینن , ئەوسا داوەری لە نێوانیاندا لەسەر بنچینەی هەق دەکرێت وئەوانە بەهیچ جۆرێك ستەمیان لێناکرێت.. خەڵکینە ئاگاداربن بەڵێنی خوا ڕاست ودروستە, هەرچەند زۆربەیان ئەم ڕاستیە نازانن.

(هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدىً وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ، قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) (يونس:٥٦ -٥٨)

واتە : هەر خوایە دەژێنێ و دەمرێنێ , هەر بۆ لای ئەویش دەبرێنەوە , ئەی خەڵکینە , بەڕاستی ئێوە ئامۆژگاری‌یەکی گەورە وگرنگتان لەلایەن پەروەردگارتانەوە بۆ هاتووە کە قورئانە , شیفاو چارەسەرە بۆ نەخۆشی‌و دەردە کۆمەڵایەتیەکانیشتان وڕێ نیشاندەرو ڕەحمەتیشە بۆ بڕواداران ، ئەی محمد بەبڕواداران بڵێ : با دڵشادو شادمان بن بەفەزڵ و بەخشش و ڕەحمەتی خوایی (کەقورئانە) , کەوابوو با هەر بەوە دڵخۆشبن , هەرئەوەش چاکترە بۆیان لەهەموو ئەو شتانەی کە خەڵکی خەریکن کۆی دەکەنەوەو کەڵەکەی دەکەن (لەپارەو ماڵ و سامان) .....

خوا شایەتی بۆ ئەم قورئانە دەدات

دیارە گەورەترین شایەتی لەم بوونەوەرەدا شایەتی خوایەو هەرئەوە کە ئاگای لە هەموو شتێکەو کەس نیە لەو ڕاستگۆ تر بێت وقسەی تەواو تربێت (وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثاً؟!) (النساء:١٢٢) ....

جا خوای پەروەدگار بە پێغەمبەر (ص) دەفەرموێت کە بە گەلەکەی بڵێت : (قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ) (الأنعام:١٩)

واتە: بڵێ چ شتێك گەورەترو ڕاستترە لە شایەتیدا؟ هەر خۆت بڵێ : خوا ڕاسترین شایەتە, کەشایەتی نێوان من وئێوەیە , من ئەم قورئانەشم بە وەحی بۆهاتووە تا ئێوەو هەموو ئەوانەی پێیان گەیشتوە ئاگادارو بێدار بکەم , (لەگەڵ ئەم هەموو ڕوون کردنەوانەدا) ئایا ئێوە شایەتی دەدەن کە بەڕاستی لەگەڵ خوادا چەند خوایەکی تر هەبێت؟! بڵێ : من بەش بەحاڵی خۆم شایەتی ناهەق ونارەوای وا نادەم وبڵێ: بەڕاستی ئەو خوایە زاتێکی تاك وتەنهایەومن بەڕاستی بەریم لەهەموو ئەوشتانەی کە ئێوە دەیانکەنە هاوەڵ و هاوتای ئەو زاتە..ئنجا دەفەرموێت (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لا يُؤْمِنُونَ) (الأنعام:٢٠)

واتە: ئەوانەی کتێبی ئاسمانیمان پێداون لەگاورو جوو, پێغەمبەر(ص) دەناسن هەروەك چۆن منداڵەکانی خۆیان دەناسن , بەڵام ئەوانەی کەخۆیان دۆڕاندو بڕوایان بە محمد (ص) نەهێناوە , ئەوە هەر باوەڕ ناهێنن .(وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِباً أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) (الأنعام:٢١)

واتە: جا کێ هەیە لەوە ستەمکارتر بێت , کە شتی نادروست و درۆ, بۆ خوا هەڵدەبەستێت؟ یان ئایەت وفەرمانەکانی خوا بەدرۆ دەزانێت ؟! چونکە بەڕاستی ئەو ستەمکارانە سەرفراز نابن..

بەڵێ... خوای گەورە لەمیهرەبانی وفەزڵی خۆیەتی دەیەوێت بەندەکانی دڵنیا بکات . تاسەرگەردان نەبن , نەکەونە داوی شەیتانەوە , بۆیە بە پێغەمبەرەکەی دەفەرموێ (قـل

ای وربی انه لحــق) سوێندیان بۆ بخۆو بڵـێ : سوێند بـێ بەپەروەردگارم ئـەم ئایینـە هەقە.. ئینجا خوا خۆی دەکات بەشایەت بەسەر ڕاستی پێغەمبەریَتی حەزرەتەوە (ص) ..

موعجیزاتی پێغەمبەر (ص)

هەرچەندە خوا شایەتی بۆ پێغەمبەرایەتی (محمد) (ص) دەدات , موعجیزاتی زۆریشی داوەتـی کـە هەمیـشە وبەردەوام بەڵگـەبن بـۆ ڕاسـتێتی بەرنامەکـەی , قورئـان گـەورەترین موعجیزەیەوئایەت وبەڵگەکانی ڕۆژ لە دوای ڕۆژ دەردەکەون (سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِـي الْآفَـاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَـى كُـلِّ شَـيْءٍ شَـهِيدٌ) (فـصلت:٥٣) واتـە: ئایەتـەکانی خۆمـان وبەڵگـەی زۆریـان پیـشان دەدەیـن لەبوونـەوەرو دەروونی خۆیاندا تـا بۆیـان دەربکـەوێ وبۆیـان بـسەلمێت کەئەم قورئانـە هەقـە, ئایا ئـەوە بەس نییە کە خوا ئاگادارو شایەتە بەسەر هەموو شتێکەوە و هیچی لێ ون نابێـت وغافڵ نابێت...

جا پێغەمبەر (ص) هەرچی فەرمووە لەخواوەیـە (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى إِنْ هُـوَ إِلَّـا وَحْيٌ يُوحَى ،عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى) (لـنجم:٣- ٥) واتـە / (محمـد) (ص) هەرچی دەڵـێ لـە هـەواو ئارەزووەوە نیـە, بـەڵکو وەحـی خوایـە بۆی و جوبرائیلی خاوەن هێزو توانا بـۆی هێناوە..

ڕووبار لە نیوە دوورگەی عەرەب دا

پێغەمبـەر (ص) لـە فەرموودەیـەکی (صـحیحیموسلیم) دا دەفـەرموێ (لن تقوم الساعة حتى تعود أرض العرب مروجا وأنهارا) واتە : قیامەت نایەت هەتاوەکو نیوە دوورگەی عەرەب نەبێتەوە بەباخ وبێستان وسەوزایی وڕووبار هەروەك جاران..

ئەم فەرموودەیە هەواڵ دانە بەوەی کە لـە ڕابردوویـەکی دووردا نیـوە دوورگـەی عـەرەب ڕووبـاری تیـابووەو ئـاوەدان بـووە , وەقیامـەتیش نایـەت تـاوای لێنەیەتـەوە .. زانـستی سـەردەم وزانایـانی جیۆلـۆجی ئـەم ڕاسـتییەیان سـەلماند، کـە بەڵگەیـە لەسـەر پێغەمبەرایەتی (محمد) (ص) ..

نیوە دوورگەی عەرەب (أرض العرب) , پشتێنە بیابانێکی تیایەو دەکەوێتە نێوان هێڵی درێژی (٥١) و(٣٠)ی سەرووی هێڵی ئیستیواو خوارووی هێڵی ئیستیواوە..

هەندێ شوێنی وەك (الربع الخالی) ناوچەیەکی بێبارانەو شوێنی وای هەیە بەپەنجا ساڵ جارێکیش بارانی تیا نابارێت .. حەزرەتی ئیبراهیم سەلامی خوای لەسەر بێت بەسی وشکوبرنگی وبێ سەوزایی مەککە دەکات لەچەند هەزار ساڵ لەمەو بەرەوەو هەڤەرموێت (رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ) ابراهیم:37)

وتە: پەروەردگارا من ژن ومناڵم نیشتەجێ کردووە لەدۆڵێکی بێسەوزاییو وشك لەلای ماڵەکەی تۆدا کە (بیت الحرام) کەعبەی پیرۆزە .

کەواتە لەچەند هەزار ساڵ لەمەوبەرەوە ناوچەکە بیابان بووە , دەی چۆن (ص) زانی کە لە ڕابردوودا نیوە دوورگەی عەرەب ڕووبارو ئاوەدانی زۆر بووەو، قیامەت نایەت تا لەداهاتوودا وای لێ نەیەتەوە..

زانایانی جیۆلۆجی باس لەچاخە سەهۆڵینەکان دەکەن کە هاتوون بەسەر زەویداو سەهۆڵ وبەفرو سەرمای زۆر هەبووەو نزیکەی دە هەزار ساڵ لەمەوبەر تەواو بووەو فترەیەکی گەرمی هاتووە بەسەر زەوی داو ئێستاش بەرەو ئەوچاخە سەهۆڵیە دەچینەوە.. لەچاخە سەهۆڵیەکەدا بارانی زۆر باریوە لەنیوە دوورگەی عەرەب داو ڕووبارو ئاوەدانی زۆری تیا بووەو لە فەترەی گەرمییەکەشدا وشکی وبێبارانی وبیابان هاتووە بەسەر ناوچەکەدا..

زانای‌جیۆلۆجی ئەمریکی (هال ماکلور) لەنامەی دکتۆراکەی‌دا کەلەبارەی (الربع الخالی) یەوەیە دەڵێت (دەریاچەی زۆر هەبووە لەنیوە دوورگەی عەرەبدا لەچاخە سەهۆڵینەکاندا , کە دووجاریش دەرکەوتووە , یەکێکیان لەپێش (37) هەزار ساڵ بۆ (17) هەزار ساڵ و, دووەمیش لەپێش دە هەزار ساڵ بۆ (5) هەزار ساڵ پێش ئێستا)..

وێنەکانی کەشتی یەئاسمانی یەکان

لەگەڵ پێشکەوتنی زانستداو لەم ساڵانەی دواییدا توانرا زۆر کار ئاسانی بۆ شوێنەوارناسان بکرێت , ئەویش بە هۆی وێنەگرتن وکەشف کردنی ژێر زەوییەوە بۆ چەندەها مەتر..

بۆ نموونە لەساڵی(1981) دا دیراسەی بیابانی میسری کراو زانایانی ئەمریکی بۆیان دەرکەوت کە لەجێی نیلی ئێستا ڕووبارێکی تری گەورە هەبووەو لەئەنجامی گۆڕانی

جیۆلۆجی‌یەوە نەماوەو (نیل) جێی گرتۆتەوە . بەمەش بۆیان دەرکەوت کەچەند هەزار ساڵێك لەمەوبەر بیابانی میسرو سۆدان ئاوەدانی ورووباری تیابووە.. بەهەمان شێوەش دیراسەی نیوە دوورگەی عەرەب کرا لە کەشتیە ئاسمانی‌یەکان ومانگە دەستکردەکانەوە , دەرکەوت کە رووبارێکی گەورە هەبووە لەرۆژئاوای نیوە دوورگەی عەرەبەوە بەرەو رۆژهەلأت و رووەو کوێت رۆیشتووە, هەرچەندە ئێستا وشك بووەو لم دایپۆشیوە... پاشان بۆیان دەرکەوت کە رووبەرێکی فراوانی باکوری خۆرئاوای کوێت دەلتای ئەو رووبارە گەورەیە بووە...

دکتۆر (فاروق الباز) دەڵێت : رەنگە ئاوێکی زۆری ژێر زەوی هەبێت لە چینەکانی ژێرەوەی زەوی ئەو رێرەوی رووبارەداو دیارە شوێنەواری ئادەمیزادیش هەیە لەقەراخ رووبارەکەدا کە هی چەند هەزار ساڵ لەمەوبەرە.. (هەندێ زانای تر دەڵێن کە ئەو ئاوی ژێر زەوی‌یەی ئێستا ولأتی سعودیە سوودی لێوەردەگرێت , هی سی هەزار ساڵ لەمەوبەرە کەلەژێر زەویدا کۆبۆتەوە)...

شوێنەواری گەلی ثمود

لە قورئاندا باسی گەلانی دێرین کراوە کە خوای گەورە چۆن لەناوی بردوون وشوێنەواری هەندێکیان دیارەو ماوە , وەك شوێنەواری گەلی سەمود لەناوچەی (حجر)دا , کەلەسەر رێی کۆنی نێوان (مەدینە)و (تەبوك)ە..

مەبەست لە (حجر) ئەو شوێنەی گەلی سەمودە کە چواردەوریان بە شاخ گیراوەو لەو شاخانەش خانوویان بۆ خۆیان هەڵکۆلیبوو , هەروەها بەردیشیان هێنابوو لەدۆڵەکەدا پایەی جوان و بینای جوانیان دروست کردبوو..

(وَكَانُوا يَنْحتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتاً آمِنِينَ) (الحجر:82) ,(وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ)(الفجر :9) واتە :گەلی سەمود کەبەردیان هێنا بۆ ناو دۆڵەکەو بینایان پێ‌دروستکرد ..

کاتێك پێغەمبەر (ص) چوو بۆ غەزای تەبوك بەلای ئەوشوێنەدا تێپەڕین وبەهاوەلأنی فەرموو کە لێی لانەدەن ولەئاوەکەی نەخۆنەوە وپەندی لێوەرگرن.. جا قورئان سەرگوزەشتەی ئەو گەلە لەگەڵ(صالح) پێغەمبەردا باس دەکات وموعجیزەکانی وبانگەوازی ئەو زاتە بەجوانی تۆمار دەکات وسەرەنجامی گەلەکەش کە خوا چۆن لەناوی

بردوون دەخاتە ڕوو , تاگەلانی دواتر خۆیان لەو بەلاَی تیاچوون وسزایە بپارێزن وپشت نەکەنە بەرنامەی خوا...

شوێنەواری گەلی عاد

لە (٢٥) شوێن زیاتردا قورئان باسی گەلی (عاد) دەکات, بەلاَم هیچ لەبارەیانەوە نەزانرابوو , چونکە بە ڕەشەبای لم لەناوچوون وشوێنەواریان لم دایپۆشیبوو...

نزیکەی دووسەد ساڵ لەمەوبەر باڵوێزی فەڕەنسی لە قاهیرە قورئانی وەرگێڕایە سەر زمانی فەڕەنسی و پیاوێکی ئینگلیزیش بەناوی (سەیل) لە فەڕەنسییەکەوە وەری گێڕایە سەر زمانی ئینگلیزی ..

(سەیل) پێشەکییەکی هەشتاو پێنج لاپەڕەیی بۆ قورئانەکە نووسی:خوڵاسەی باسەکەی ئەوەیە کە دەیەوێت گومان دروست بکات لەدڵی ئەو کەسەی کە ئەو قورئانە وەرگێڕاوە دەخوێنێتەوە , بۆ ئەوەی بڕوا نەهێنێت , ناوبراو لە باسەکەیدا دەڵێت: ئەگەر خوا بەڕەحم ومیهرەبانە وەك دەڵێن وقورئان بەو ناوەوە دەست پێدەکەن (بسم الله الرحمان الرحیم) ئەی چۆن ئەوخوایە ئەو گەلانەی لەناو برد, ئەگەر وایە ولەناوی بردوون کوا شوێنەوارەکانیان ؟؟.

دۆزینەوەی قەلاَیەك

لەساڵی ١٨٣٤ ز دا قەلاَیەك لە نزیك شاری (عدن) دۆزرایەوە بەناوی (حصن الغراب) , کەلمێکی زۆر دایپۆشیبوو, زۆر شتیان دۆزیەوە , لەوانە پارچەیەك مەڕمەڕ بوو کە ئەمەی لەسەر هەڵکەنرابوو: (ئێمە ڕۆژگارێکی دووردرێژی خۆشمان لەم شوێنەدا بەسەربرد , دوور لەنارەحەتی وناخۆشی وتەنگانە , ئاوی دەریامان لێنزیك بوو , سوودمان لەهەڵکشان وداکشانی وەرگرتو , ڕووبارەکانیشمان ئاوی چاکی تیابوو , لەناو ئەو دارخورما بەرزانەدا , باخەوانەکانمان دارخورمای تریان لەقەراخ جۆگەو شوێنە پێچاوپێچەکاندا دەناشت... ئێمە ڕاومان دەکردو لەقوڵایی دەریاش ماسیمان دەگرت ..ئێمە بەنازەوە پێمان دەنا بەسەر زەویداو جلوبەرگی ئاوریشم وسوندوسمان دەپۆشی... پاشاکانمان پیاوانەو دوور لەنەفس نزمی فەرمانڕەواییان دەکردین وتوندوتیژ بوون بەرامبەر خەڵکانی فڕوفێلاَوی وساختەچی و, شەریعەتێکیان بۆ هەڵبژاردبووین کە لە ئاینی«هود)ەوە وەرگیرابوو, ئێمە بڕوامان بەموعجیزات وزیندوو بوونەوەو قیامەت هەبوو).

دەرکـەوت کەئـەم شـارە پاشمـاوەو شـوێنەواری گـەلی عـادی دووەمـن , واتـە ئـەوەی ئەوانەی کە لەگەڵ (هود) دا ڕزگاریان بوو..

ڕەنگە لەبەر ئەوەش بێت کە قورئان دەفەرموێت (وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَاداً الْأُولَى، وَثَمُودَ فَمَـا أَبْقَى) (لنجم:٥١) واتە: خوا گەلی عادی یەکەمی لەناو برد , کەواتە کە عادی یەکەم هەبێ دووەمیش هەیە, ئەوەش ئەوەبوو کە دۆزرایەوە..

شوێنەواری گەلی عادی یەکەم

کاتێـک هـود ئامۆژگـاری گەلەکـەی دەکـردو باسـی پاداشـتی بەهەشـتی بۆدەکردن , پاشاکەیان وتی: بەهەشت چییە , منیش دەتوانم لە سەر زەویدا بەهەشتێك دروست بکەم ...ئنجا هەرچی تواناو دەسەلاتی هەبوو خستیە کارو , وەستای چاك و پسپۆڕی بینای لەهەموو لایەکەوە خڕکردەوە و پارەی زۆری خستە بەردەستیان , پاش چەند ساڵێك کە شاری (إرم) یان بۆ دروستکردو لەوەدا بوو بگوێزنەوە ناوی , خوای گەورە بە ڕەشەبای لم لەناوی بردن ..بەلام ئاخۆ شوێنەکەیان لەکوێدا بووبێت ؟!

گەڕان بەدوای شوێنەواری (عاد)دا خولیای زۆر کەس بوو , (لورانس العرب)خەوی ئەدی بەدۆزینەوەی ئەم شارەوەو ناوی نابوو (اطلنتس الـصحراء)، کەئەمەش ناوێکی ئەفسانەیییە, (لورانس)مردو ئاواتەکەی بردە گڵەوە !..

کۆمـەڵێ زانـای تـری شـوێنەواریش لەسـاڵی (١٩٤٧) تـا(١٩٥٣)کەوتنـە گـەڕان , وەك (برتـرام تۆمـاس)ی بەریتانی , کە شوێن قسەی بیابان نشینەکان دەکەوت و سەرەنجام ئەمیش هیچی بەهیچ نەکردو ئەم هەولانەشی لەیادەوەرییەکانیدا تۆمارکرد ..

لە سەرەتای ساڵی ١٩٨٠ ز دا ئاسەواری (مەملەکەتی ئیبیلا) دۆزرایەوە لە سەرووی خۆرئاوای سوریادا , کە دەگەڕێتەوە بۆ دووهەزارو چوارسەد ساڵ پێش زایین ، لەو پاشماوە دێرینانەی کە تیابوو , چەند لەوحێکی قوڕی سورەوکراو بوو کەباسی گەلی عادو شارستانیەکەیانی لەسەر هەڵکەندرابوو..

(نیقولاس کلاپ) دەرهێنەری فیلمی وثائقی ئەمریکی خولیای دۆزینەوەی شوێنەواری عاد بوو...ناوبراو یادەوەریەکانی (برترام تۆماس)ی خوێندەوەو پاش گەڕانێکی زۆر نەخشەیەکی دەستکەوت کە جوگرافیازان و زانای فەلەکی و بیرکاری یۆنانی (كلوديـوس بطليمـوس)کێشابووی لەسەدەی دووەمی پێش زاییندا , کاتێك کە ئەمین مەکتەبەی

ئەسكەندەری یە بوو , وە تیایا ئامـاژەی بـۆ (ربع الخالي)كردبـوو گوایـە گەلی عـاد لەوێـدا ژیاون.. (ئەم خەریتەیە لەمەكتەبەی هنتنگتون دەستی كەوت)..

(كـلاپ)لیژنەیـەكی پێكهێنـاو یـەكێكیان كـەمافناس بـوو كـردی بـە لێپرسـراوی پروپاگەندەكردن بۆكارەكەو پارە كۆكردنەوە بۆیان ..

پرۆفیسـۆر (زەغلـول النجـار) دەڵێـت : كاتێك نـاوی لێكۆڵـەرەوەو شـوێنەوار ناسـەكان ڕاگەیەنـدراو , زانیم كەهـەموو ئەندامـەكانی تیمەكە كە (سـی)كەس بوون , جوولەكەن .. داوام كرد لەحكومەتی سعودی كە ڕێیان پێ نەدا لەخاكی سعودیەوە داخڵ ببن .. چونكە بەڕاستی جوولەكـە ئـەمین نـین و هـەروەك چـۆن كـەلامیخوایان گـۆڕی و پێغەمبـەرانیان شەهید كرد , ئاواش ئەو دۆزینەوانە دەگۆڕن و لە بەرژەوەندی خۆیاندا بەكاری دەهێنن , كەمەملەكـەتی ئیبـیلا شـیان دۆزیـەوە جوولەكـە دەسـتی بەسـەر دۆزینەوەكـەدا گـرت و لێكۆڵینـەوەی لەسـەر كـردوو چیویـست ئـەوەی بڵاوكـردەوە..جاحكومـەتی سعودی ڕێی نەدان و ئەوانیش چوون لەڕێ ی سەڵتەنەی عومانەوە داخڵ بوون و(سوڵتان قابوس) یان ڕازی كرد كە ڕێیان بدات وهاوكاریان بكـات , ئـەویش خـۆی وبانقی عومـان و كۆمپانیـای نەوت زۆرهاوكاریان كردن ..

(كلاپ)لەسـاڵی ١٩٨٤ دا داوای لەوەكالـەتی ناسـای ئـەمریكی كـرد, كە بەهۆی ڕاداری سـەرمەكوكە فەزاییەكانـەوە وێنـەی نیـوە دوورگـەی عـەرەب و (ربـع الخـالی)بـۆبگرن .. ئـەوانیش بـەهۆی (چـالنجر) و مانگـە دەسـتكردەكانەوە دیراسـەی ناوچـەكەیان بـۆكردو وێنەكانیان دایە, كەڕێگای كاروانچیان و شـوێنەواری ڕووبـارو دۆڵـی تیـابوو , كەهەندێ شوێنی بە (١٨٣)م لم داپۆشرابوو..

ئـەم زانیاریانـە هـەمووی (كـلاپ)سـودی لێـوەرگرتن و لەسـاڵی (١٩٩٠)زدا لـەڕێی (عومـان)ەوە داخڵی (ربع الخـالی)بـوون و لەبەرئـەوەی ناوچەكە زۆر گـەرم و ترسـناك بـوو بەهۆی ئەو لمە ئیسفەنجیەیەوە كە ڕەشەبا دەیگواستەوە , نـەیانتوانی بـەردەوام بـن و لـەم لاشەوە شەڕی عێراق –كوەیت هەڵگیرسا و گەڕانەوەو كارەكە دواكەوت ..

لەسـاڵی(١٩٩١)ز دا دەسـتیان كـردەوە بەگـەڕان لـە شـوێنی یـەكتر برینـی ڕێی كاروانچیەكاندا .. پـاش شـەش سـاڵ هـەوڵ وزەحمـەت ومانـدووبوون , شـاری (إرم)یـان دۆزیـەوە و ناویـان نـا (ئوبـار), لـەپاشماوەی شارەكەشـدا پایـەی درێـژی نۆمـەتریان

دۆزیـەوەو بۆیـان دەرکـەوت کـە بەرەشـەبای لم لەناوچـوون وخـاوەنی دەسـەڵات و توانـاو شارستانیەتی‌یەکی گەورە بوون ..

(مرکز دفع النفاث)ی ئەمریکی کەسەر بەوەکالەتی (ناسا)یە ,راپۆرتێکی بڵاوکردەوە لەسەر ئەو دۆزینەوەیەو لەسەری راپۆرتەکەدا ئەم ئایەتەیان نووسی (ألم تركيـف فعـل ربك بعاد ، ارم ذات العماد التى لم يُخلَق مثلها فى البلاد) (الفجر)پاشان راپۆرتی تر بڵاوکرایەوە نەسەری لە :

*گۆڤاری (طیر ان العُمان)

*گۆڤاری (التايم)

*گۆڤـاری (لـوس ئـەنجلوس تـایم) و هـەروەها کۆمپانیـای ئـارامکۆ فلیمێکـی وثائقی لەسەر دەرکرد ..

بەڵێ دەرکەوت :

*ئـەو ناوچـەیە لەکۆنـدا دووروبـاری تیـابووە و دەریاچـەیەکی هـەبووە کەتیرەکـەی چەندکیلۆمەترێك بووە ..

*تەختەو زێر و زیویان ناردوتە دەرەوەو .

*پایـەی نۆمـەتریان دروسـت کـردووەو لەسەرپایەکانیـشەوە بینایـان کـردووە , دیـارە ئەمـەش راستـی قورئـانی سـەلماند.. بـەڵی قورئـان پێش هـەزار و چوارسـەد سـاڵ باسـی پایەکانیان و هۆی تیاچوونیان و شارستانیەتی و دەسەڵاتەکەیانی کردووە بە وە سفێکی زۆر کـورت و، زانسـتی سـەردەمیش هـەمووی سـەلماند ..(ل ٣٢ گۆڤـاری الاعجـاز /٦)و (وتارێکی د.زغلول النجار)..(فلیمی دۆبلاژکراوی دەرئەنجامی گەلان / ئارا) .

سەرکەوتنی رۆم بەسەر فارسەکاندا

گرنگی پێشبینیەکەی قورئان :

پێـشبینیەکانی قورئـان لایـەنێکی دیـاری ئیعجـازی قورئـانن , کـە خـوای گـەورە بۆپشتگیری پێغەمبەرەکەی هێناویەو , مرۆڤ لە ئاستیانا سەرسام دەبێ ..

ئەو باروزروفەی کە قورئان ئەمەی تیا راگەیاند بێگومان موعجیزە بوو چونکە :

أ–بارو زرووف و رووداوەکان بەهیچ جۆرێك ئـەوەی لێنەدەخوێنرایـەوە کـە ئـەو پێـشبینیە دێتەدی ..

ب-دیاری کردنی ماوەی (٣)تا (٩)ساڵ بۆ هەستانەوەی گەلێکی ژێرکەوتووی شپرزی بێ تحسەلاتی وەك ڕۆمەکان لەو سەردەمەدا بەعەقڵی کەسدا نەدەچوو .

بەڵام دیارە دنیا هەروا بەگۆترە ناڕوات بەڕێوەو، پەروەردگار دەستی لێ بەرنەداوەو فەرمان هەرفەرمانی ئەوەو چی بوێت لە بوونەوەرەکەیدا ئەوە دەکات و هیچ شتێك نیە بتوانێ دەستەوسانی بکات ..

لەو ڕۆژەدا ڕۆمەکان لەپەلەقاژێی مەرگ وگیانەڵادابوون بەدەست فارسە ئاگر پەرستەکانەوە و پەنجا هەزاریان لێ بەدیل گیرابوو لە دوایەمین جەنگیاندا.

دەنگ وباسی سەرکەوتنی فارس بەسەر ڕۆمدا گەیشتە مەککەوکافرانی مەککە کەوتنە پڕوپاگەندە ولاف وگەزاف لێدان وتانووتدان لە موسڵمانان , گوایە خۆ فارسەکان بەلای ئێوەوە ئاگر پەرستن و ڕۆمەکانیش ئەهلی کیتابن , ئەی بۆچی فارسەکان سەرکەوتن بەسەر ڕۆمەکاندا ، کەواتە ئێمەش سەردەکەوین بەسەر ئێوەدا , هەرچەندە ئێوە خۆتان بەڕاست دەزانن وخۆتان بەخاوەنی کتێبی ئاسمانی دەزانن ..

ئالەم کاتەدا قورئان هاتە خوارەوەو فەرمووی :(ألم ،غُلِبَتِ الـروم ، فـي أدنـى الأرض ، وهُمْ مِن بعدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبون في بِضْعِ سنين ، للهِ الأمرُ مِن قبل ومـن بعـد ويومئذٍ يفرحُ المؤمنون بنصرِ اللهِ ، ينصرُ مَنْ يشاء وهو العزيز الـرحيم ، وعـدَالله لايُخْلِفُ اللهُ وَعْدَهُ ولكن أكثر الناسِ لايعلمون ، يعلمون ظاهراً من الحياة الدنيا وهم عن الآخِرَة هم غـافلون)الـروم ٧ واتە : ئەلیف لام میم ، ڕۆمەکان بەدەستی فارسەکان تێکشکێنران , لەنزیکترین و نزمترین وڵاتیاندا , بەڵام لە ئایندەداخۆرەیان دێتەوەو ڕۆمەکان دوای شکستیان سەردەکەونەوە , لەچەند ساڵێکدا (٣تا ٩)ساڵ ,هەموو کارو فرمانێك تەنها بەدەست خوایە , لەوەو پێش و لەوەو دوایش و لەهەموو کات وشوێنێکدا .. جائەو ڕۆژە بڕواداران خۆشحاڵ و شادمان دەبن , بەسەرکەوتنی خوا کە بەخشی بە بڕواداران , (کەلەبەدردا سەری خستن), هەرکەسێك یان هەردەستەیەك ئەوزاتە بیەوێت سەری دەخات , هەرئەو خوایەش خاوەنی دەسەڵاتی بێ سنوورە و زۆریش میهرەبانە . بێگومان ئەوە بەڵێنی خوا خۆیەتی کە کێی بوێت سەری دەخات , خوا بەڵێنی خۆی دەباتە سەر, هەرچەند زۆربەی خەڵکی تەنها ڕواڵەت لەدنیا دەزانن وعەقڵیان لەچاویاندایە

, ئەوانە بێئاگاو بێخەبەرن لەڕۆژی دوایی وقیامەت . ئەوانە هەر ڕواڵەت لە ژیانی دنیا بەدی دەکەن , لەبەرامبەر قیامەتیشەوە بێئاگان ..

بارو زرووفی ئەو ڕۆژگارە :

لەپەڕاوی (انحطاط وسقوط الامبراطورية الرومية)دا مێژوونووسی ئینگلیزی ناسراو (إیدورد جیبون)باسی ئەو سەردەمە دەکات , کە چەندە ڕۆمەکان لاوازو شپرزو بێ دەسەڵات بوون : (لەو ڕۆژگارەدا کسری ابرویز (خسرو)لەساڵی ٦٠٣ ی زاییندا هێرشی کردەسەر دەوڵەتی ڕۆم وتوانی قەڵاکانی ڕۆمەکان داگیر بکات ولە ڕووباری فورات بپەڕێتەوەو بەرەو شام بکەوێتە ڕێ وحەلەب داگیر بکاو پاشان (أنطاکیـــە) ش بگرێ ، کەپایتەختی بەشی ڕۆژهەڵاتی دەوڵەتی بیزنطی بوو .. ئنجا دیمەشقیان گرت وپاشان خلیل و ڕۆژهەڵاتی ئەردەن و، کەنیسەکانیان سوتاندن و هەرچی ماڵی وەقفی تیابوو کە لە سێ سەدەدا کۆکرابوونەوە هەرهەموویان بەتاڵان برد .. تەنانەت خاچی ئەسڵی (TRUE CROSS)یشیان برد بۆ ئێران و نزیکەی نەوەد هەزار گاوریان کوشت.

ئنجا فارسەکان چوون بەرەو میسرو داگیریان کردو سنووری فارسەکان گەیشتە حەبەشەو تەرابلوسی ڕۆژئاواو بەمەش دەستیان گرت بەسەر زۆر ناوچەی ئەفریقیادا..

هۆی هێرشی فارسەکان بۆسەر ڕۆمەکان :

کاتی خۆی کیسرا ابرویز خەسرەو کوڕی هرمزی کوڕی ئەنوشیروان , ڕای کرد لەدەست (بهرام جور), کە هرمزی باوکی لەسەرتەخت هێنایە خوارەوە و, چوو بۆلای ڕۆمەکان و پاشای ڕۆمەکانی ئەوکاتە(موریقس)ڕێزێکی شاهانەی لێگرت و تەنانەت دەڵێن کچی خۆشی دایەو ,پاشان سوپاشی لەگەڵ نارد بە سەرکردایەتیجەنراڵ (نارشز) و تەختی پاشایی باوو باپیریان بۆسەندەوە لەساڵی (٥٩٠)ی زاییندا .. ئەمەش وای لەخەسرەوشا کرد کە هەمیشە وەك باوکێك سەیری (موریقس)بکات و هەردەم خۆی بەمنەتباری بزانێت . لەساڵی (٦٠٢)زاییندا (منوقس)کەیەکێ بوو لەجەنراڵاتی سوپای ڕۆم شۆڕشی کرد دژی (موریقس)و کوشتی و ماڵ ومناڵی لەناوبردو لەسەر تەختی پاشایەتی (قسطنطينية)دانیشت .. ئنجا سەفیری خۆی نارد بۆلای ئێرانیەکان .

کاتێ کیسرا خەسرەو شا بەمەی زانی زۆر ناڕەحەت بوو ؛ دانی نەنا بەم حکومەتە تازەیەداو ویستی تۆڵەی (موریقس)بکاتەوە , بۆیە ساڵی ٦٠٣ ی زایینی هێرشی کردە

سەر دەوڵەتی ڕۆم (کەئەمەش حەوت ساڵ پێش هەڵبژاردنی حەزرەت (ص)بوو بۆپێغەمبەرایەتی ..).

شۆڕشی هرقل :

لەو ڕۆژگارەدا کە دەوڵەتی ڕۆم لە گیانەلآدا بوو , هرقل کە حاکمی ئەفریقیابوو شۆڕشی کرد دژی (فوقس)و لەساڵی (٦١٠)ز دا سەرکەوت بەسەریاو کوشتی , هەرئەوەندە کاروباری گرتە دەست , هەواڵی داگیرکردنی (انطاكية) ی پێگەیشت لەلایەن فارسەکانەوە . فارسەکان کۆڵیان نەداو بەردەوام بوون لەسەر داگیر کردن و پەلاماردان وگوێیان بەم گۆڕانکاریانە نەدا , تاساڵی ٦١٦ی زاییینی کە ڕۆمەکان تەواو شکان و زۆر وڵاتیان لەدەست داو ئەورووپاش پشێوی و نائارامی زۆر ڕووی تێکرد ..

برسێتی ڕووی کردە پایتەخت :

لەساڵی (٣٠٢)ی زاییینەوە لەمیسرەوە خواردن و دانەوێڵە دەهات بۆ (قسطنطينية)ی پایتەختی ڕۆمەکان و دابەش دەکرا بەسەرخەڵکدا , بۆ ئەوەی خۆش گوزەران بن و لەپایتەختدا بمێننەوەو جێگیر بن , کەچی کەئەو باروزرووفە هاتە پێشێ ومیسر لەلایەن فارسەکانەوە داگیرکرا , بۆیەکەمجار لەساڵی (٦١٨) زاییینیدا , ئەو دانەوێڵەو خواردنەی میسر بڕاو نەهات , کە ئەمەش بووە هۆی برسیەتی و تێکچوونی باری گوزەرانی خەڵك لەپایتەختدا ..

هرقل وگۆڕانێکی سەیر :

مێژوونووسەکان یەك دەنگن لەسەر ئەوەی کە(هرقل) لەگەڵ ئەوهەموو دەست درێژیەی فارسەکاندا بۆسەر وڵاتەکەی , کابرایەکی ساردوسڕو بەندەی هەواو ئارەزووی بوو , هەروەهاخەریکی خورافات و شتانێك بوو کە دوورن لە ڕەوشتی پاشایەکی مەزنی ئیمپراتۆریەتێکی گەورەو بەرفراوان...

ئالەو شەوەزەنگەی ڕۆمەکاندا لەساڵی ٦١٦ی زاییینیدا قورئان دابەزییە سەر پێغەمبەری نەخوێندەواری ناو چوار دیواری ماڵێکیقوڕین لەمککەداو پێی فەرموو(غُلِبَتِ الروم في ادنى الارض وهم مِن بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبون)..

(جيبون)ی مێژوونووس دەڵێت (محمد(ص) ئەم هەواڵەی دا لە کاتێکدا کە فتوحاتی ئێرانی و فارسی لەوپەڕی بەهێزیدابوو, لەکاتێکدا کە هەستانەوەی ڕۆمەکان بەعەقڵی

کەسدا نەدەچوو(بگرە هەر ئەستەم بوو)، چونکە دوانزە ساڵی یەکەمی حوکمی هرقل ئەوەی لێدەخوێنرایەوە ، کەباری دەوڵەتەکە ڕۆژ بەڕۆژ خراپتر دەبێت)ج ٣ ل ٣٠٣ (انحطاط وسقوط الامبراطورية الرومية) ..

لە گەرمەی ئەو هەموو ناهەمواری‌یەی دەوڵەتی ڕۆمەکاندا ، هرقل ویستی (قسطنطينية)بەجێ بهێڵێ و بچێ بۆشاری (قرطاجنه)لەنزیك(تونس)و بیکاتە پایتەختی خۆی .. کەلوپەل و ئاڵتون وهەرچی هەبوو لە کۆشکی پاشایەتیدا سواری کەشتی کران و لەوەدا بوون بڕۆن ، یەکێ لەپیاوە ئایینیەکان زۆر هانی داو ورەی بەرز کردەوە کەبجەنگێ و پایتەخت بەجێ نەهێڵێ ..

(هرقل)قەناعەتی کردو چووبۆکەنیسەی (st-sophia) وسوێندی بۆخواردن کەژیان و مردنی لەگەڵ ڕەعیەتەکەیدا بێت و بەجێیان نەهێڵێ .

بەڵێ .. گۆڕانێکی گەورە بەسەر (هرقل)دا هات و شەوگاری تاریکی تەمومژاوی گۆڕدرا بەڕۆژی ڕوناك و بووە پاڵەوان و سوارچاکی مەیدان و، هێزەکانی کۆکردەوە لە (کەنداوی ئەسکەندەرۆنە)وبە بۆنەی لابردنی پەردەش لەسەر پەیکەری (عیسا)، وتارێکی ئاگرینی بۆخەڵکەکە داو ، داوای لێکردن کە تۆڵە بکەنەوە لە فارسە ئاگرپەرستەکان ..

هرقل کەوتە هێرش کردنە سەرفارسەکان و سەرکەوتنی باشی بەدەست هێناو، توانی بچێتە ناوئێرانەوەو دیلە ڕۆمەکان ئازاد بکات و، لە هەڵمەتەکانی‌دا کارێکی وای بەفارس کرد ، خەریك بوو بەیەکجاری تەفروتوونایان بکات .. هرقل توانی ئاڵای ڕۆمەکان لەسەردڵی فارسەکان لەئێراندا بچەقێنێ و بەسەریانەوە بشەکێتەوە ..

ئەم سەرکەوتنە مەزنەش لەساڵی (٦٢٥) ی زایینی‌دا بوو کەبەرامبەر ساڵی دووی کۆچی یە (کەموسڵمانان تیایا لەشەڕی بەدردا سەرکەوتن) ..

مێژوونووسان سەرسامن لە گورج بوونەوەو گۆڕانی (هرقل)و دەڵێن : ,دەستی قەدەر هرقلی برد بەرەو ئەو کارە کە لەخەیاڵی کەسدا نەبوو ، پاشان (هرقل) گەڕایەوە سەرحاڵی جارانی وخەیاڵی دایە کچەجوانەکەی برازای کەناوی (مارتینا)بوو ، هەروەك جارانی کەوتەوە سەر ئەو بیرەی کە نابێت ژیانی پاشاو کاربەدەستان هەر لە گۆڕەپانی جەنگدابێت،ئەم حاڵەش درێژەی کێشا تاڕووبەڕووبوونەوەیان لەگەڵ سوپای ئیسلامدا .

موعجیزەکانی ئەو پێشبینیە :

١ ئایەتەکە دەفەرموێت ڕۆمەکان ژێرکەوتن لەنزمترین و نزیکترین ناوچەدا کەئەمەش ڕاستەو, ڕۆمەکان لای دەریای مردوو ژێرکەوتن کەنزمترین ناوچەیە لەجیهاندا (في ادنى الأرض)..

٢ ئایەتەکە هەواڵی دا کە لە (بضع سنين)دا سەردەکەونەوە , بۆیە ئەبوبەکر گرەوی کرد لەگەڵ کافرانی مەککەدا و (ص)پێی فەرموو لە (سێ تا نۆ)ساڵ دیاری بکە ..
هەرواش دەرچوو لە نۆ ساڵەکەدا ڕۆمەکان هەستانەوەو سەرکەوتن کەهیچ تەفسیرێکی نیە مەگەر ئەوەی کەئیرادەی خوا بوو هەستنەوە , ئەگینا بەهەموو حساباتێکی دنیایی نەدەکرا لەوماوە کەمەدا هەستنەوە , بەتایبەت کەئەوە حاڵی (هرقل)یش بوو ..

٣)ئایەتەکە هەواڵی سەرکەوتنی موسڵمانان دەدات شان بەشانی سەرکەوتنی ڕۆمەکان , کەدیارە ئەمەش هەرشتێکی سەیرو ئەستەم بوو لەو کاتەدا کەموسڵمانان چەوساوە بوون لەمەککەداو کافران لەوپەڕی دەسەڵات و تواناد‌ا بوون , ئەوەبوو لەو ساڵەدا کە ڕۆمەکان سەرکەوتن و هەواڵەکە گەیشتە موسڵمانان , ئەمانیش دڵخۆش بوون بەسەرکەوتنیان لەجەنگی بەدردا کەخۆی لەخۆیدا موعجیزەو سەراسیمە بوو , وە لەعەقڵی کەسدانەبوو ..
(ويومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله ، ينصر من يشاء وهو العزيز الحكيم وعدالله لايُخلف الله وعده ولكن اكثر الناس لايعلمون)الروم ..

سەرچاوە /المدخل الى الدراسات القرانية /ابى الحسن الندوي /ط ٢٠٠٢ ل٨٧

قسەی کەشتیەوانێکی ئاسمانی !

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت (ولو فَتحنا عليهم باباً مِن السَّماءِ فَظلُّوا فيه يَعْرُجُون لقالوا إنَّما سُكِرَت أبصارُنا بل نحن قومٌ مسحورون)الحجر ١٥ **واتە: ئەو بێباوەڕانە ئەگەر دەروازەیەکمان لەئاسماندا بۆبکردنایەتەوە تا پیایدا سەربکەون , ئەوە دەیانووت : بێگومان ئێمە چاوبەستمان لێکراوە وچاومان داخراوە , یاخود ئێمە کەسانێکی جادوو لێکراوین . موعجیزەکانی ئەم ئایەتە :**

١)لەپێنج شوێندا باسی (العروج)کراوە , واتە سەرکەوتن بەئاسماندا بەچەماوەیی وبەلاری نەك بەهێڵی ڕاست ، کە ئەمەش لەسەدەی بیستەمدا زانرا , کاتێ مرۆڤ بیری کردەوە لەچوونە دەرەوە لەزەوی و چوونە سەر ئەستێرەکان ..

ئەمەش ئایەتەکانی ترە لەو بارەیەوە :

ا-تَعْرُجُ الملائكة والرُّوحُ إليه في يوم كان مِقدارُهُ خمسينَ ألفَ سنَةَ /المعارج ٤ **واته : فریشتەکان و جوبرەئیل بەرزدەبنەوە بۆلای پەروەردگار لە ڕۆژێکدا کەماوەکەی پەنجا هەزار ساڵە بەحسابی ئادەمیزاد (یاخود ڕەنگە مەبەست درێژی ڕۆژی قیامەت بێت کەپەنجا هەزار ساڵ دەخایەنێت بەنیسبەت خوانەناسانەوە) ..**

ب-يُدَبِّرُ الأمْرَ مِنَ السماء إلى الارضِ ثمَّ يَعْرُجُ إليه في يومٍ كان مقدارُهُ ألف سنَةٍ ممّا تَعُدوُن /السجدة ٥ **واتە: ئەو خوایە لەژوور ئاسمانەوە کاروباری زەوی ڕێك دەخات و سەرپەرشتی دەکات , لەوەو دوا ڕووداوەکان و بەسەرهاتەکان و کاروکردەوەی بەندەکان دەگەڕێتەوە بۆلای , لە ڕۆژێکدا کە بەرامبەر هەزار ساڵە بەو حسابەی کەئێوە دەیکەن ..**

ج-يَعْلَمُ مايَلِجُ في الارض وما يَخْرُجُ منها ومايَنْزِلُ مِن السَّماءِ ومايَعْرُجُ فيهــا وهــو الرحيم الغفور / السبأ ٢/

واتە : خواوەند دەزانێت چی دەچێت بەناخی زەویداو چیشی لێ دێتە دەرەوە و , چی لەئاسمان دێتە خوارەوەوچیش پیایدا بەرزدەبێتەوە , بەڕاستی ئەو خوایە میهرەبان و لێخۆش بووە...

د-يَعْلَمُ مايَلِجُ في الارض ومايَخْرُجُ منها ومايَنْزِلُ من السماءِ وما يَعْرُجُ فيها وهو معكم أينما كنتم والله بما تعلمون بصير /الحديد ٤

واتە :خواوەند دەزانێت چی دەچێت بەناخی زەویدا و چیشی لێ دێتە دەرەوە , چی لە ئاسمان دێتە خوارەوەو چی پیادا سەردەکەوێت ,جالەهەر شوێنێکدا بن ئەوزاتە لەگەڵتاندایەو پێتان دەزانێت , دڵنیا بن کەخوا بەهەموو ئەو کارو کردەوانەی ئەنجامی دەدەن بینایە ..

لەهەرپێنج جێگاکەدا قورئان وشەی (یعرج)بەکاردەهێنێت بۆچوون بۆئاسمان , کە ئەمەش بۆخۆی حیکمەتی خوای گەورە دەردەخات کەئەو وشەیەی بەکارهێناوەو تازە زانستی سەردەم تێی دەگات ..

٢) ئایا کردنەوەی دەرگا هەروا لە بۆشاییدا دەبێت ؟! دیارە نابێت ! کەواتە کەجاران وادەزانرا ئاسمان بۆشاییە و هیچی تیانیە وانیە , بەڵکو ئاسمان بیناکراوەو ماددەی

تیایە (والسماءَ بناءً) وئەو دەرگایە لەوئاسمانە بیناکراوەدا دەکرێتەوە کەڕێی ڕۆیشتن و دەرچوونی مرۆڤە بۆئاسمان ..

٣ دەفەرموێت (فظلوا فیه یعرجون)واتە گەشتەکەیان لەڕۆژدا بێت , جا هەرچەند ڕۆژەو سەردەکەون کەچی پاش دەرچوون لەوچینە گازیەی ئاسمان کە دەوری زەوی داوە ئیتر تاریکی دەست پێدەکات , واتە گەشتەکە لەشەودانیە , تا وابزانن بەهۆی شەوەوەیە کە ئاسمانەکانیان لێ تاریك بووە .

٣جاکاتێ مرۆڤ بەرز دەبێتەوە بۆ زیاتر لە (٢٠٠کم)لەئاسمانداو چینی گازی دەوری زەوی دەبڕێت , لەپڕ هەروەك چاوی دابخرێ هیچ نابینێ و تاریکی یە , تەنانەت خۆر وەك بازنەیەکی شین دەبینێ , جائەو ڕوناکی‌یەی ئێمە دەیبینین لەسەر زەوی بەهۆی ئەو تیشکی خۆرەوەیە کە لەچینی گازیدا بەهۆی گەردی تۆزو خۆڵ و شتی ترەوە شکانەوە ڕوودەدات و ئابەو جۆرەی لێ دێ کە سەرزەوی ڕوناك بکاتەوە..

قورئان دەفەرموێت (لقالوا إنما سُكِّرَتْ أبصارُنا بل نحن قـوم مـسحورون).. واتە: ئەگەر بەرەو ئاسمان دەرچن ئەوا دەڵێن بێگومان چاومان داخراوە و جادوومان لێکراوە ..

ئەوەی سەیرە و جێی سەرنجە , یەکەم کەشتیەوان کەچووە ئاسمان و ئەو تاریکی‌یەی دی , چەند قسەیەکی کرد لە وەسفی ئەو حاڵەتەدا کە ئەگەر وەری بگێڕین ئەمە ماناکەیەتی : (من کەچوومە ئاسمان چاوم لەدەست داو هیچم نەبینی هەروەکو ئەوەی جادوو سیحرم لێکرابێت ؟!)..

ئەمە لەکاتێکدا کە ئەوکەسە بیانی‌یەو بە هیچ جۆرێك ئاگاداری ئەم فەرموودەیەی قورئان نەبووە و سەد دەرسەد قسەکەشی وەك فەرموودەکەی قورئانە (پرۆفیسۆر زغلول النجار) ..

٤) قورئان باسی ڕۆژێك دەکات کە هەزار یان پەنجا هەزار ساڵی ئێمەیە ئەمەش هەر موعجیزەیەو ئێستا زانراوە کە تەنها لەسەر زەویدا ڕۆژێك ٢٤ سەعاتە ولەئەستێرەکانی ترو بوونەوەردا بەجۆرێکی ترە و دیارە کە ئەمە قسەی کەسێکی سەر زەوی نیە کەتەنها شەووڕۆژی ٢٤ سەعاتی دیوە ..

شتێکمان فێرکردویت کە نەتدەزانی !

خوای پەروەردگار بەصەحابە (ص)دەفەرموێت (ولولا فضل الله عليك ورحْمته لَهَمَتْ طائفة منهم أنْ يُضلُّك وما يُضلُّونَ إلاّ أنفُسَهُمْ وما يضُرونَكَ مِن شئ ، وأنزل الله عليك الكتابَ والحِكْمَةَ وعَلَّمكَ مالَمْ تكُنْ تَعلَمْ ، وكان فضلُ الله عليك عظيمـا)النساء ١١٣ واتە: ئەگەر فەزڵ و ڕەحمەتی خوا نەبوایە بەسەرتەوە خەریك بوو هەندێکیان سەرت لێ بشێوێنن , بێگومان ئەوان بەو کارەیان هەر سەر لەخۆیان دەشێوێنن , دڵنیابە کە ناتوانن لە هیچ شتێکدا زیانت پێبگەیەنن , خوای گەورەش قورئان و حیکمەتی بۆ دابەزاندوویت و فێری ئەو شتانەی کردوویت کەجاران نەتدەزانی , بەردەوامیش فەزڵ وڕێزی خوا لەسەر تۆ ئەی (محمد) زۆرو فراوان و ئاشکرا و دیارە ..

هەروەها دەفەرموێت (وماكُنتَ تَرْجُوا أنْ يُلقي إليكَ الكتابُ إلا رحمةً من ربكَ فـلا تكونَنَّ ظهيراً للكافرين)القصص٨٦ واتە : ئەی (محمد)تۆ بەتەما نەبوویت قورئانت بۆ ڕەوانە بکرێت , جگە لە میهرەبانی‌یەك نەبێت لەلایەن پەروەردگارتەوە , کەواتە هاوکارو پشتیوانی کافران مەبە ..

بەڵێ..خوای گەورە بەندەکانی خۆی چاك دەناسێ , بۆیە بۆهەموو مرۆڤ , هەرلە (١٤)سەدە لەمەوبەرەوە تاڕۆژی قیامەت یەك کەسی هەڵبژارد ئەویش حەزرەت بوو(ص)..

ئەوزاتە هەرگیز بەتەمای پێغەمبەرایەتی نەبوو , خوای گەورە هەڵی بژاردو شتانێکی فێرکرد کە نەیدەزانی وخەڵکی دەستەوسان بوون بەرامبەری ..

موسڵمان بوونی پزیشکێك

پێغەمبەری خوا (ص)هەواڵی بەهەندێ شتی پزیشکی داوە, کە لەو زەمانەی خۆیدا , کەس نەیزانیوە و زانستی نوێش ڕاستیەکەی دەسەلمێنێت .. عبداللەی کوڕی عەمری کوڕی عاص لاوێکی وریاوزرنگ بوو , لەماوەیەکی کەمدا فێری سریانی و قبطـی و ڕۆمانی بوو , حەزرەت (ص) ڕێی پێدا کە فەرموودە بنووسێتەوە و , ئەوەی کە نووسیەوە پێی دەوترا : (الـصحيفة الـصادقة),کەزۆر فەرموودەی ڕاست و دروستی حەزرەتی تیا تۆمار کردووەو نوسخەی ئەسڵیشی لەشاری (ستوکهولم) ە لەسوید کە لەسەر ڕووبەرێکی فراوان ڕانوێنراوەو (عـرض)کراوە .. لەو صحیفەیە دا هاتووە کەپزیشکێکی ناودار کەخەڵکی نەجران و ناوی (شەمەردەل کوڕی قەباسی کەعبی) بوو

. لەشارەزایی ودانایییدا ڕۆم وفارسەکان دەیانبرد وچارەسەری نەخۆشی بۆ دەکردن , کاتێك بیستی کەحەزرەت (ص)هەڵبژێردراوە , چوو بۆلای لە نیوەڕۆوە تاعەسر لەخزمەتیا مایەوەو پرسیاری زۆری لێکردوحەزرەت (ص) وەڵامی هەمووی دایەوە, پاشان حەزرەت کەوتە پرسیار کردن لێی , هەرچی لێ دەپرسی لەوەڵاما دەیووت :نازانم . ئنجا کە (شەمەردەل)دڵنیا بوو ئەوەی حەزرەت (ص)دەیزانێ لەخواوەیەو بە وەحی بۆی هاتووە بڕوای پێهێنا ..

حەزرەت (ص) یەکەم کەسە کە فەرموویەتی ئەگەر لەناوچەیەکدا (تاعون)بلاوبۆوە , نەکەس بچێتە ئەو ناوچەیەوەو نەکەسیشی لێ دەرچێت کە ئەمەش ئەمڕۆ لەلای پسپۆڕان پێی دەوترێ (الحجر الصحی)و تائێستاش کاری پێدەکرێت ..

هەروەها پێغەمبەر (ص)لە سەدوبیست فەرموودەدا باسی (الطب التشریحی)دەکات کەهەندێکی تازە دۆزراونەتەوە ، بۆنموونە : کەحەزرەت (ص)دەفەرموێت لەلاشەی مرۆڤدا سێ‌سەدو شەست جومگە هەیەو هەقە بەجولانی هەریەکەیان مرۆڤ خێرێك بکات . ئاخر ئەگەر پێغەمبەری خوا نەبێ چووزانێ ئەو ژمارەجومگەیە هەیە لە لەشی مرۆڤدا .. کە تاسالی ۱۹۹۷ زایینی لەگەڵ ئەو هەموو پێشکەوتنەی زانستی پزیشکیدا تەنها (۳٤۰)جومگە دۆزرابۆوە , تازانایەکی ئەڵمانی بواری گوێ ولووت و قوڕگ بەناوی (شین)جومگەیەکی ئاوێتەی لەگوێی ناوەڕاستدا دۆزیەوە کەپێك هاتووە لەدەجومگەی بچوك بەمەش ژمارەکە تەواو بوو ، (۳٤۰)لەگەڵ بیست جومگەی هەردوو گوێچکە , دەکاتە (۳٦۰)جومگە هەروەك پێغەمبەر (ص)هەواڵی داوە , کە ئەمەیان بەزانا ئەڵمانیەکە وت لەکۆتایی حەجی سالی (۲۰۰۲)دا موسڵمان بوو (وە سەردانی هەیئەی اعجازی عیلمی قورئان و فەرموودەی کرد)...

(کیث مور)یش پرۆفیسۆرێکی کەنەدییەو یەکێکە لەو دوانزە پرۆفیسۆرەی کە بۆ هەر باسێك لە مەسەلەی کۆرپەلەزانیدا پرس بەوان دەکرێت , ویستی بەخەیاڵی خۆی پێغەمبەر (ص)بەدرۆبخاتەوە , لەو فەرموودەیەی دا کە دەفەرموێت کۆرپەلە پاش چل و دووشەو لەڕەحم دا دیاری دەبێت کە نێرە یان مێیە .. زۆر بەوردی دیراسەی کردو بەپێشکەوتوترین ئامێر چاودێری کۆرپەلەی کرد لەڕەحم دا , لە شەوی دەیەم و بیستەم وسێیەم وچل و،چل شەوو یەك سەعات و دووسەعات و ... هتد ، تابۆی سەلما کە

تاچل و دوو شەوەکە تەواو نەبێت , ڕەگەزی کۆرپەلەکە دیاری نابێت , لە ئەنجامی ئەمەوە ئەمیش موسڵمان بوو .. لە تەلەفیزیۆنی کەنەدی چەند وتارێکی لەسەر ئەم مەسەلەیە پێشکەش کردو چەندەها قوتابیشی موسڵمان بوون .. لێیان پرسی چۆن دەگونجێ تۆ بڕوات بەحەزرەتی عیسا هەیە و بڕوا بە (محمد) بهێنێ , ئەویش وتی : (عیسا)و (محمد)سەلامی خوایان لێ بێ لەیەك قوتابخانەوە هاتوون !

شاژنی بەریتانیاو حیجامە

(ص) پێش زیاتر لەچوارده سەدە دەفەرموێت : (عليكم بالحجامة)نسائي ، واتە : سوود لە کەڵەشاخ گرتن وەربگرن ..

هەروەها چەند جار (حجامە)کراوە بۆ پێغەمبەر (ص)و هەقی داوە بەوکەسەی کەحجامەکەی بۆکردووە (هەروەك لەبوخاری و مسلم)دا هاتووە وهەروەك ابن عباس ڕیوایەتی کردووە (أنَّ النبي (ص)احتجمَ وأعطى الحجَّامَ أجْرَهُ)..

زانایان و پسپۆڕان لەئەمریکا و ئەڵمانیاو چین وسوریاو زۆر وڵاتی تردا گرنگیان داوە بەخوێن گرتن لەپشت و زۆر سوودی لێبینراوە ..

شاژنی بەریتانیا(اليزابيث) تووشی نەخۆشی (هیموفیلیا)بوو , کەخوێن بەربوو ناگیرسێتەوەو لەزانستی پزیشکیدا دەرمانی بۆنەدۆزراوەتەوە ، بۆیە لەسوریاوە پزیشکی پسپۆڕیان بۆبردو بە (حجامە)چاك بوو ..

لەوەش سەیر تر ئەوەیە کە لە فەرموودەیەکدا هاتووە کە دەفەرموێت (عليكم بالحجامة في جوزة القمحدوة فإنها شفاء من اثنين وسبعين داءً) ل ٣٤ الطب النبوي /واتە : (حجامە) بکەن لەو چاڵیەی کۆتایی کاسەی سەردا کە دەنووسێ بەملەوەو دەکەوێتە ژێر(غودەی نوخامیە)وە , بۆ حەفتا ودوو نەخۆشی شیفایە.. ..

زانایەکی ئەڵمانی لە شتۆتگارد لە ئەڵمانیا دیراسەی ئەم فەرموودەیەی کردو بۆی دەرکەوت کە ئەو غودەیە هەفتاو دوو هۆرمۆن دەردەکات , بەهەر گیرانێك لەو ناوچەیەدا کە ڕوویدات و هۆرمۆنەکان کاری خۆیان نەکەن ئەوکەسە تووشی نەخۆشیەك دەبێت , بۆیە ئەگەر گیران لە دەمارەکاندا ڕوویان دا لەو ناوچەیەدا بەو خوێن لێگرتنە بەردەبێت و چارەسەرە بۆ حەفتاو دوو نەخۆشی .. شایانی باسیشە ئەو زانایە ساڵی پار (٢٠٠٢) لە وڵاتی سعودیە موسڵمان بوو ..

گرنگی دان بەتەندروستی

قورئان و فەرمووده زۆر گرنگیان داوه به لەش ساغی , تەنانەت حەزرەت داوامان لێدەكات كه دوعا بكەین و بڵێین (اللهم انا نسألك العفو والعافية في الدنيا والآخرة) واتە/پەروەردگارا ئێمە داوای لێخۆش بوون و لەش ساغیت لێ دەكەین لە دونیا و ئاخیرەت دا .. هەروەها پێغەمبەر (ص)دەفەرموێت (لِكلِّ داءٍ دواءُ ، فإذا أصابَ دواءُ الدّاءَ ، بَرأ باذن الله عزوجل) نسائی واتە : بۆهەر نەخۆشی ودەردێك دەرمانێك هەیە , ئەگەر دەرمانەكە بەكارهێنرا بۆنەخۆشی‌یەكە , بەئیزنی خوا چاك دەبێتەوە .. رۆژێك دەشتەكی‌یەك هاتەلای حەزرەت (ص)وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ئێمە دەرمان بەكاربهێنین و بگەرێین بەدوای چارەسەردا (يارسول الله أنتَداوى ؟ فقال : ياعباد الله تَداوَوْ ، فان اللهَ عزوجلَ لم يَضَعْ داء إلاّ وَضَعَ لَه شفاءً غير داءٍ واحدٍ ، قالوا :ماهو ؟ قال : الهرم) ئەحمەد،حەزرەتیش (ص)لە وەڵامیا فەرمووی : بەڵێ ئەی بەندەكانی خوا , بگەرێن بە دوای چارەسەرداو داوودەرمان بەكاربهێنن , چونكه بەراستی خوا هیچ دەردونەخۆشی‌یەكی دانەناوە ئیللا چارەسەریشی بۆداناوە , تەنها یەك نەخۆشی ودەرد نەبێت ، وتیان : ئەو دەردە چی‌یە ؟؟ فەرمووی :پیری‌یە .. هەروەها دەفەرموێت (إنّ الله تعالى لم يُنْزِلْ داء ، إلاّ أنزل لَهُ دواء :عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ ،وجَهِلَه مَنْ جَهِلَه) حاكم ،واتە : بەراستی خوا هیچ دەردو نەخۆشی‌یەكی نەناردووە ئیللا دەرمانیشی بۆ ناردووە , ئیتر هەركەس بزانێ دەزانێ و هەركەسیش نەزانێ ئەوا نازانێ و نایگاتێ ..

ئەمانە هەمووی رێنمایی زۆر گەورەی پزیشكین كەهەقە بە ئاوی ئاڵتون بنوسرێنەوەو بەزۆور سەردا هەڵواسرێن , هەرچەند بەداخەوە غەیری ئێمە باشتر قەدری ئەو فەرموودانە دەزانن , تەنانەت لە نەخۆشخانەیەكی گەورەی ئەڵمانیا ئەو فەرموودەیەی حەزرەت وەك حیكمەتێك هەڵواسراوە كە دەفەرموێ:

(ماملأ ادميُ وِعاء شراً من بطن ، بحسب ابن آدمَ لُقيمات يُقمْنَ صُلْبَهُ ، فإنْ كان لا محالة ، فثلث لطعامه ، وثلث لشرابه ،وثلث لِنَفَسِهِ) الترمذی ،واتە: خراپترین شتێ كە مرۆڤ پری بكات گەدەیەتی و ورگێتی , مرۆڤ چەند پاروویەكی بەسە كەپشتی راست بكاتەوە , ئەگەر هەر دەشخوات و چارنیە , ئەوا بایەك لەسەر سێی گەدەی بۆ خواردن و

یەك لەسەرسێی بۆ خواردنەوەو یەك لەسەر سێشی بە بەتاڵی بمێنێتەوە بۆ هەناسە ..ئەم فەرموودەیە مەگەر هەر لەدەمی پیرۆزی حەزرەت (ص)بێتە دەرەوە , کە بنەمایەکی مەزن و مەسەلەیەکی گرنگە لە تەندروستیدا . ئەوەشمان باسکرد لە پەڕاوی(بەهاری دڵان) دا کەیەك لەسەرسیّ ی بۆهەناسە موعجیزەیە و تازە دۆزراوەتەوە ، گەدە کە بەتاڵ بوو , هەوای تێچوو لێیەوە ئۆکسجین دەچیّ بۆ خانەکان و وەك هەناسە وایەو زۆر گرنگە ..

هەروەها چوار ساڵ لەمەوبەر واتە ساڵی ۱۹۹۹ ز لەئەمریکا لێکۆڵینەوە کرا لەسەر ئەوەی کەمرۆۆ چەند خواردنی پێویستە بۆ لاشەی کە تەندروستیەکی باشی بداتیّ , بۆیان دەرکەوت کەمرۆۆ تەنها بەیەك لەسەرسێی پڕکردنی گەدەی دەژی و سەرو زیادێتی .. (دکتۆر سمیر الحلو / بەرنامەی الشریعة والحیاة/ ۲۰۰۳)..

ئاشکرا کردنی فاحیشە و سزای خوا

حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (یا معشر المهاجرین : خمس إذا ابتلیتم بهن ، وأعوذ بالله أنْ تُدرکهن ، لم تظهرالفاحشة في قوم قط حتی یُعْلِنوا بها إلا فشا فیهم الطاعون والأوجاع التي لم تکن مضت في أسلافهم الذین مضوا ، ولم ینقصوا المکیال والمیزان إلا أُخِذوا بالسنین وشدة المؤنة وجورالسلطان علیهم ، ولم یمنعوا زکاة أموالِهِمْ إلا مُنِعوا القَطر ولولا البَهائم لم یمطروا ، ولم ینقضوا عهد الله وعهد رسوله إلا سلط الله علیهم عدواً من غیرهم فأخذوا بعض مافي ایدیهم ، ومالم تحکم أئمتهم بکتاب الله جعل بأسهم بینهم) ابن ماجه وابونعیم . واتە : ئەی گرۆهی کۆچەرییەکان : پێنج شت هەیە ئەگەر گیرۆدەیان بن , پەنادەگرم بەخوا لەوەی کە تووشیان بێن , شەڕواڵ پیسی لەناو هەر کۆمەڵێکا پەیدا ببیّ بەجۆریّ کە بەئاشکراو بەبیّ شەرم پیّ ی هەستن , دەردودرم وئێش و ئازاری ئەوتۆیان تیا بڵاودەبێتەوە کە لەناو پێشینەکانیاندا نەبوون و ، هەرکۆمەڵیّ تەرازووبازیان کردو کەمیان دا بەخەڵك وخەڵەتانیانن , تووشی گرانی و نەهاتی و نارەحەتی و ستەمی کاربەدەستیان دێن و , هەرکۆمەڵیّ دەستیان بەسەر زەکاتدا گرت و نەیان دا بەوانەی کە موستەحەقن , بارانیان لیّ دەگیرێتەوەو , لەبەر چوارپیّ وبیّ زمانان نەبێت دڵۆپیّ بارانیان بۆ نابارێت ..هەر کۆمەڵێك پەیمانی خواو پەیمانی پێغەمبەری خوایان هەڵوەشاندەوە , خوا دوژمنی دەرەوەیان بەسەردا زاڵ دەکات و چیان لەژێر دەستا بێت ئەیبات و , هەرکۆمەڵێك کاربەدەستەکانی بەپیّ ی

فەرمانی خوا فەرمانڕەواییان نەکرد خوا بەریان دەداتە گیانی یەکتری و ئاژاوەو پشێوی بەرپادەبێت ..

بەڵێ .. ئەو ڕۆژەی کەحەزرەت (ص)ئەمەی فەرمووە , کێ توانیویەتی شتی وا بڵێت و , ئەمڕۆش پاش هەزارو چوارسەد ساڵ زیاتر لەئەنجامی ئاشکرا کردنی بەدڕەوشتی و پڕوپاگەندەکردن بۆی و هەوڵ دان بۆبەیاسایی کردنی , دەبینین کە فەرموودەکە لەسەدا سەد ڕاستەو نەخۆشی وا هاتۆتە کایەوە کە لە باوباپیرانی پێشیندا نەبووە , وەك ئایدز کە زۆر لە وڵاتانی گرتۆتەوە , بۆنموونە لەئەفریقیا دێی واهەیە هەموویان بەئایدز قڕبوون و هێشتا حکومەت نەیزانیوە , هەروەها ئۆکرانیاش دەڵێن بەرمیلێك تەقەمەنی تەوقیت کراوە بە ئایدزو کەی تەقیەوە تەفروتوونا دەبن ..

جیهازی بەرگری لەشی ئادەمیزاد نیشانەی دەسەڵاتی خوایە , ئەوخانانەی بەرگری دەکەن دێنە لای ملەوەو لەلای غودەی (ثیموس)شفرەی سی هەزار خانەیان دەردرێتێ کە لەلاشەی ئەو کەسەدا هەیە , تابیان ناسێتەوەو هەرکاتێك میکرۆبێ یان ڤایرۆسێکی بێگانە بێتە ناوەوە پەلاماری دەدەن و لەناوی دەبەن , کەچی کە ئەو میکرۆبانە لەئەنجامی نەخۆشی جنسیەوە بن , ئەوا خانەکانی بەرگری , بەرگری لێ ناکەن , هەروەك خوای گەورە ئاگاداری کردبن کە دەیەوێ سزای بدات لەئەنجامی سەرپێچی کردنیەوە ..

ئەمە لەجیهانی ئادەمیزادا کەچی لەجیهانی ئاژەڵدا لەبەر بەرژەوەندی مرۆڤ تاوەکو زاوزێ زۆر بێت ومرۆڤ سوودیان لێوەربگرێ , بەقەدەری خوا لەگەڵ ئەوەدا کە نێرێك دەچێتە لای چەند مێ و هەموو شتێك لەبارە کەئایدزو نەخۆشی تر بڵاوبێتەوە کەچی بڵاونابێتەوە , ئەمەش حیکمەتێکی گەورەیە و هەقە مرۆڤ سەرنجی بدات .. دیارە ئاژەڵان لەسەر ئەو بەرنامەیەن کەبۆیان دیاری کراوە و هەڵبژاردنیان نیەو لادانیان نیە.

خورما و سوودەکانی

حەزرەت (ص)لەبارەی خورماوە دەفەرموێت (خيرُ تمر اتكم البَرْنيّ يُذهِبُ الداء)حــاكم ریوایەتی کردووەو لە صحيح الجامع الالباني /٣٢٩٨

واتە /چاکترین خورماتان جۆری (البَرْنـــيّ)یە(کە خورمایەکیخڕو زەردە)و نەخۆشی ناهێڵێ . یان دەفەرموێت (مَنْ تَصبَّحَ بسبع تمرات عجوة لم يضره ذلك اليوم سُـمَ ولا

سحر) واتە:کێ بەیانیان حەوت خورمای (عجوە)بخوات ئەو ڕۆژە نە ژەهرو نەسیحر کاری تێناکەن ..

زانستی نوێ دەڵێت خورما ڤیتامین (أ)و (ب) تیایە کە دەبنە مایەی بەهێزی (ئەعصاب)و دژی نەخۆشییەکانی جگەرن , هەروەها فسفۆری زۆریشی تیایە کە سوودی هەیە بۆ بیرکەوتنەوەو گرنگترین سوود بەخانەکانی مێشك دەگەیەنن .. ئەمە بێجگە لەوەی کە ئاسنی تیایە وسوودی هەیە بۆ خوێن و .. هتد .. بۆیە حەزرەتیش (ص)داوا دەکات لە ڕۆژووەوان کە بەخورما ڕۆژووەکەی بشکێنێ ئەگەر دەستیکەوت و ئەگەر نەبوو ئەوا با بە ئاو بیشکێنێ :(مَنْ وَجَدَ تمراً فليفطر عليه ، ومَن لايجد فليفطر على الماء)أبو داود / ٢٣٥٥ .[١]

تاقیکردنەوەیەکی سەیر :

دکتۆر عبدالباسط محمد السيد کەمامۆستای (الكيمياء الحيوية)یە لەمرکزی قەومی بۆ لێکۆڵینەوە لەمیسر , لەسەر ئەم فەرموودەیە هەڵوێستەی کردو وتی:(حەزرەت حەوت دەنك خورمای دیاری کردووە کە لە بەیانیانا بخورێت و بۆ ژەهراوی بوون وسیحر باشە

دیارە دووجۆرە ژەهراوی بوون هەیە دەرەکی و ناوەکی , ئەوەی دەرەوە وەك پێوەدانی دوپشك ومار , ئەوەی ناوەوەش وەك ژەهراوی بوون بەهۆی خواردنی پیسەوە ...

لەبواری پزیشکیدا زانراوە کەیەکێك لەکارەکانی جگەر هەستانە بە دەردانی ماددەی دژە ژەهر ، کە ئەمەش گرنگترین کاری جگەرە لەکاتێکدا کە بە (٢٥) کاروچالاکی هەڵدەستێ و , ئەگەر جگەرنەبێ ڕۆژانە لەش تووشی ژەهراوی بوون دەبێت بەهۆی پیسبوونی کەش و هەوای شارە گەورەکانەوە , بۆنموونە دانیشتوانی شاری قاهیرە , تووشی ژەهراوی بوون دەبن و، ئینزیمێك کەجگەر دەری دەدات بەناوی (جاماجیتی)لە لەشدا ڕێژەکەی زیاد دەبێت .. پزیشکەکانیش (کۆرتیزۆن)دەدەن بە نەخۆشەکە تالەو ژەهراوی بوونە ڕزگاری ببێت .. ئێمەش هاتین دەیان کەس کە ژەهراوی بوو بوون خستماننە ژێر تاقیکردنەوە , بەوەی کە ڕۆژانە یەکی حەوت دەنك خورما بخۆن ، پاش یەك دوو هەفتە ڕێژەی ئەو ئەنزیمە لە سێ قاتەوە دابەزی بۆ ڕێژەی ئاسایی .. ئیتر لەوەوە هەرنەخۆشێك لەوبابەتە بهاتایە هیچ دەرمانم بۆ نەدەنووسی تەنها پێم دەووت کە

بۆ پانزه ڕۆژ هەموو بەیانیەك تەنها حەوت دەنك خورمابخوات .. دواتر بۆمان دەركەوت كە هەموو نەخۆشیەكی جگەر ئەوخورما خواردنە سوودی پێدەگەیەنێت ..

لەلایەكی ترەوە خورما لاوێتیخانەكانی لەش دەپارێزێ و دەبێتە هۆی دواخستنی پیری .. بۆپێوەدانی مارودوپشكیش لێكۆڵینەوە بەردەوامە بۆ دەرهێنانی ماددەیەك لەخورما كەچارەسەری بكات , هیواردارم ئەنجامی چاك بەدەست بهێنرێت)..

بۆمەسەلەی سیحریش كە زیاتر شتێكی مەعنەوییەو حەزرەت جلەو گیری لێكردووەو فەرموویەتی هەركەس سیحربكات ئەوا بێباوەڕ دەبێت(مَنْ سَحَرَ فقد كفر) ابوداود ٣٩٠٤ .

پسپۆڕان دەڵێن :كە هەموو كەسێك لەلاشەیەوە شەپۆلی گەرمی دەردەچێت و ئێستا بە ئامێری تایبەت دەپێورێت .. زانای سویدی (روبرت كانزی)توانی بیسەلمێنیٚ كە هەر مرۆڤێك ڕەنگی ئەو شەپۆلە گەرمیانەی كە لە لاشەی دەردەچێت سیوحەوت ملیۆن ڕەنگەو، كەتێكەڵ دەبن حەوت ڕەنگەكەی شەبەنگ دروست دەكەن (الأطياف السبعة)..

(روبرت كانزی) لە كۆمەڵگای ئەوروپی خۆی دا ڕێی لە هەرچی دەكەوت بڕێك دوودڵی و نارەحەتی هەبوو لەو كۆمەڵگا شێواوەدا ، بۆیە زۆربەیان تێكەڵ بوونی ڕەنگەكانیان هاوسەنگ نەبوون وهەندێك ڕەنگیان زاڵ بووبوون بەسەر ڕەنگەكانی تردا , تاڕۆژێك تاقیكردنەوەی كرد لەسەر موسڵمانێك و دیراسەی ئەو شەپۆلە گەرمی وڕەنگانەی كرد كە لەجەستەی دەردەچێت , بۆی دەركەوت كە ڕەنگەكان هاوسەنگی تیایە , كە ئەمەش بەڵگەی دڵنیایی و ئارامی موسڵمانەكە بوو، كابرای زانا سەری سوڕما كە موسڵمانەكە پێی وت : پەلە مەكە بادەستنوێژێك بشۆم ئەوسا دەبینی زیاتر ڕەنگەكان ڕێك دەكەون وهاوسەنگ دەبن و زیاتر ئارامی وئاسایشم پێوە دەبینی , كاتێك دەستنوێژی شت و بەئامێری تایبەت فەحسی كرد بینی ئەو (٣٧)ملیۆن ڕەنگەی كە لە شەپۆلە گەرمیەكانی لەشیەوە دەردەچێت ڕێكوپێك و گونجاووتەواون .. كە ئەم ئەنجامەی دەست كەوت موسڵمانەكە ئەم فەرموودەیەی پێ ووت : (مَنْ توضأ فقد خرجت ذنوبه من بين عينيه ، ومن بين اذنيه ، ومن بين يديه ، ومن بين رجليه ، فإذا قعد قعد مغفوراً له)احمد ٣٤٩ واتە: هەركەس دەستنوێژ بشوات گوناهەكانی لەچاوو

گوێ و دەست وقاچی یەوە لێ دەبێتەوەو کەدانیشت وادادەنیشێ کەخوا لەگوناهەکانی خۆش بووە ..

جارێکی تر (روبرت کانزی) ئەو شەپۆلە گەرمیانەی کە لەچاوو گوێ و دەست و قاچیموسڵمانەکەوە دەردەچوو پێوایی و بۆی دەرکەوت کە زۆر گونجاوو تەواوو هاوسەنگن ..

هەندێك کەس شەپۆلە گەرمی یەکەی لەخۆی جیانابێتەوە و دوورناکەوێتەوە , لەکاتێکدا هەندێ کەسی تر ماوەیەکی زۆر ئەو شەپۆلە گەرمیانەی دەڕوات .. (روبرت کانزی) دیراسەی شەپۆلە گەرمییەکانی (ئەحمەد دیدات)ی کرد لەکاتی (مناظرة)دا لەئەمریکا , بۆی دەرکەوت کە تا دووری زۆر دەڕوات .. سەرەنجامی ئەم دیراساتانە ، (روبرت کانزی) بۆی دەرکەوت ئیسلام ئاینێکی هەقەولەخواوە هاتووەوموسڵمان بوو. لەلایەکی ترەوە لێکۆڵینەوەکان دەریان خست کە سیحر کاردەکاتە سەر ئەوشەپۆلە گەرمیانەو دەیشێوێنێ، بەوەش حاڵی ئەوکەسەی کەجادووی لێکراوە تێك دەچێت .. ئنجا هەندێ خواردنیش کاردەکاتە سەرئەو شەپۆلە گەرمیانە , بەمەش لەنهێنێیئەوە تێدەگەین کەبۆچی خورما کاریگەری سیحر بەتاڵ دەکاتەوە ..

هەنێ لەوانەی کەخەریکی پاراسایکۆلۆجین لەیابان بۆ دیراسەی ئەم فەرموودەیە خورمایان لە بۆتەیەکی تاقیکردنەوەی شوشەدا داناو تیشکیان لێدا ، بۆیان دەرکەوت کە هەندێ تیشك دەگێڕێتەوە.. ل٥٢ (معجزات الاستشفاء بالغذاء /مجدي الشهاوي)..

خورما نەخۆشی ناگوێزێتەوە

حەزرەت (ص)دەفەرموێ (خيرُ تمراتكم البَرْني يُذهِب الداء ، ولاداء فيه) (الطبراني)واتە: چاکترین جۆری خورماتان (البرنی)ەو نەخۆشی چارەسەر دەکات و نەخۆشیشی تیانیە .. لەعێراق بەهاوکاری پسپۆڕانی (منظمة الصحة العالمية) , تاقیکردنەوەیان کرد لەسەر خورما و لە ئەنجامدا (معهد البكترولوجي العراقي)بەهاوکاری (دكتور أوسكار فيلزنفليد)کە پسپۆڕە لە (منظمة الصحة العالمية)ڕایان گەیاند کە ئەگەر خورما پیس بکرێت بە (جراثيم)ی نەخۆشی کولێرا , پاش سێ ڕۆژ ئەو (جراثيم)انە لەناودەچن وخورما نابێتە ناوەندێك بۆ گواستنەوەی ئەو

نەخۆشىيە و ئەم ڕاستيەشيان لەساڵى (١٩٦٦)دا ڕاگەياندو، ئاشكراشيان كرد كەخورما سەرچاوەيەكى گرنگە بۆ دەرهێنانى دەرمانى (پەنسلين و ئوروماىسين و زۆر لە مۆضاداتى حيوى و ڤيتامين ١٢ و، هەندێ هۆرمونات ودەرمانى (ديوستولنس)يشى لێ دەردەهێنرێ كە بۆنەخۆشى ڕۆماتيزم و نەخۆشى چاو بەكاردەهێنرێ)...

لاعجاز العلمى فى السنة النبويه /د.صالح بن أحمد رضا /ل٢٨٩ جلدى يەكەم

گرنگى سيواك

حەزرەت (ص) لە فەرموودەيكى (صحيح)دا دەفەرموێ (السواك مَطْهَرَةٌ للفم مرضاة للرب)... واتە : سيواك دەم و دان پاك دەكاتەوەو مايەى ڕەزامەندى خوايە ... پاش هەزارو چوارسەد ساڵ زياتر ديراسات كرا لەسەر سيواك و بۆزانايان دەركەوت كە سيواك

ا-موادى تيايە بۆ چارەسەرى ئيلتهابى پووك .

ب-دكتۆر (رودات)بەڕێوەبەرى پەيمانگاى زانستى (جــراثيم والأوبئــة)لەزانكۆى (روستوك)ى ئەڵمانى ماددەى تيادۆزيەوە كەدژى بۆن كردنى ناو دەمە ..

ج-هەروەها دكتۆر (كينيث كيوديل)ماددەيەكى تيا دۆزيەوە كە نايەڵێ دان كلۆر ببێت .. ئەمانە و زۆرشتى تريش كە ڕەنگە لە داهاتوودا بدۆزرێنەوە ڕەنگە لەپشت گرنگى پێدانى حەزرەتەوە بێت (ص), بەتايبەت كەفەرموويەتى : (لولا ان أشق على أمتــي لأمــرتهم بالسواك عند كل صلاة)احمد واتە : ئەگەر گران و نارەحەت نەبوايە لەسەر ئومەتم , ئەوا فەرمانم پێدەدان كە لە كاتى هەموو نوێژەكاندا سيواك بكەن .. ل٥١٠ سەرچاوەى پێشوو

تاعون ناچێتە مەككەو مەدينەوە ١

حەزرەت (ص)دەفەرموێت (المدينة ومكة محفوفتان بالملائكة على كل نقب منهــا ملــك لايدخلها الدجال و لاالطاعون)الطبراني.

واتــە /مەككــە و مەدينــە مەلائيكــەت دەوريــان داون و لەهــەموو لايەكــەوە دەيپـارێزن , نەدەجاڵ و نە تاعون ناچێتە ناويانەوە .. دكتۆر محمد على البار دەڵێت(تاعون دەردێكى كۆنەو ميسريە كۆنەكان لەسەر پەڕەى (البردى)شتيان لەسـەر نوسيوەو باسيان كردووە , لەساڵى ٥٤٢ پێش زايين تاعون لە سەرووى ئەفريقياو ئەورووپاو ئاسيادا بلاوبۆتەوە و، پەنجا ساڵ لەم ولاتەوە بۆئەو ولات دەگوێزرايەوەو نزيكەى سەد مليۆن كەسى لەناوبرد ,

بۆیە حەزرەت دەفەرمویٚ (إن هذا الطاعون رجز على مَن كان قبلكم) واتە: ئەم تاعونە سزایەك بووە لەسەر گەلەكانی پێش ئێوە .. ئنجا تاعون ناوبەناو دەركەوتووە , تەنانەت لەزەمانی حەزرەتی عومەردا لە شاری (عمواس)تاعون بڵاوبۆوە و لەسەدەی چواردەی میلادیش دا ئەوروپا و ئاسیای گرتەوەو تەنها لە ئەوروپادا بیست و پێنج ملیۆن كەسی كوشت كەیەك لەسەر چواری دانیشتوانی هەموو ئەوروپا بوون و ناونرا (المــــوت الأسود).. تائێستاش ناوبەناو بڵاودەبێتەوە لەهیندو وڵاتانی تردا , تەنها دووشوێنێك كە تائێستاو تاقیامەت تیایا بڵاونەبێتەوە مەككەو مەدینەیە كەئەوەش یەكێكە لەموعجیزەكانی حەزرەت (ص)كەخوای گەورە فێری كردووە .. ل ٥٥٠ الاعجاز العلمي في السنة النبوية /مج ١ .

دیاریكردنی قیبلە

یەكێك لەموعجیزەكانی حەزرەت (ص)دیاری كردنی قیبلەیە لە (قوبــــاء)و (مەدینــە)ڕووەو (قــودس)لەســەرەتاداو دواتــریش ڕووەو كەعبــە , دیــارە پێغەمبــەر (ص)نەخوێندەوار بووەو هیچی لە زانستی جوگرافیاو فەلەك نەخوێندووە و هیچ ئامێرێك نەبووە كە ئەو كارەی پێبكات , دیارە ئەو دیاری كردنە كە تائێستا ماوەو لەسەدا سەدیش تەواوە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی كەخوا فێری كردووە ..

پاشای فارس فەرمانی دا بە (باذان)كەحاكمی یەمەن بوو (محمد) ی بۆ قۆڵ بەست بكاو بینێرێت , ئەویش دووسەربازی خۆی ناردو لەمەدینە هاتنە مزگەوتەكەی حەزرەت (ص)وتیان ئێمە بەفەرمانی باذان كەئەویش (كسری)فەرمانی پێداوە هاتووین تۆ بەرین , ئەویش فەرمووی : بڕۆن سبەینێ وەرنەوە ..

بۆسبەینێ كەهاتنەوە حەزرەت (ص)پێی فەرموون (إنَّ ربِّی قتل ربكم الليلة)واتە : ئەمشەو پەروەردگاری من گەورەكەی ئێوەی كوشت (بەدەستی كوڕەكەیخۆی).. ئەوانیش ئەم هەواڵەیان بردەوە بۆ (باذان)، ئەویش كابرایەكی ژیر بوو وتی ئەگەر هەواڵمان بگاتێ و ڕاست دەرچێ , مانای وایە : (محمد)پێغەمبەرە , چونكە كێ توانی هەواڵی بداتێ كە ئەوە ڕوویداوە لە فارس ..پاش مانگێك هەواڵ گەیشتە باذان كە لەو شەوەدا كەحەزرەت (ص)فەرمووبووی كوڕی كیسرا باوكی خۆی كووشتووە ...ئیتر

(بذان) موسڵمان بوو، نوێنەری خۆی ناردەوە بۆلای حەزرەت (ص)و داوای لێکرد کەلە نوێژدا رووبکەنە کوێ ؟

حەزرەتیش (ص)بەبێ ئەوەی یەمەنی دیبێ , فەرمووی : بۆ نوێژ رووبکەنە فلان شاخ نەوە قیبلەتانە .. شارەزایان دەڵێن تەواوترین قیبلە لەیەمەندا ئەو قیبلەیەیە کەحەزرەت ص)دیاری کردووەو تائێستاش زانراوەو ماوە ..

پشت بەستن بەخوا

لە بەشەکانی پێشوودا باسی گرنگی دان بەتەندروستی و چوونە لای پزیشك ودەرمان بەکارهێنانمان کرد , دیارە ئەمەش لە شەرعدا فەرمانی پێدراوە و گرتنی هۆکارەکانە کە نابێ فەرامۆش بکرێن ...

بەلام ئەبێ ئەوەمان بیرنەچێت کەخوا (شیفا)ئەدات , بۆیە لەفەرموودەکەش دا دەفەرموویێ (فإذا اصاب دواءُ الدّاء ، بَرأ بإذنِ الله عزوجل)نسائی وابن ماجة/ جاموسڵمانی تەواو وتێگەیشتوو ئەوەیە کە هەوڵی بەکارهێنانی داوودەرمان دەدات و ئنجا لەدڵیشەوە دەزانێت بەئیزنی خوا چاك دەبێت و هەمیشە دوعادەکات ولەڕەحمی خوا بێ هیوا نابێت ودەزانێت هەرچی بۆپێش بێت , إن شاء الله خێرە بۆی .. جاری وا هەیە خوای گەورە کەسێك چاك دەکاتەوە لە کاتێکدا پزیشکەکان چاوەڕێی مردنی ئەوکەسەن , یان لەکاتێدا هیچ دەستی بەدکتۆر و دەرماندا نەگەیشتووە و بەهەموو حسابێك دەبێ بمرێت ..

<u>بۆنموونە :</u>

١)کاك ڕەجا محمد علی کەخەڵکی هەڵەبجەیە دەڵێت : باوکم لەشەستەکاندا تووشی نەخۆشی قورحەی دوانزەگرێ بوو , هەرجارێك کەڵێ ی هەڵئەدایەوە , خوێنێکی زۆری لەبەر دەڕۆیشت وناچار پزیشك یەك دوو بوتڵ خوێنیتێدەکرد ... ئەمە درێژەی کێشا تاجارێکیان لە ڕەمەزاندا کە کەوتبووە چلەی زستانەوە , ئازارەکەی لێ هەڵدەداتەوەو کاتێ دەچێتە لای دکتۆر , دەڵێت دەبێ بەزووترین کات نەشتەرگەریت بۆبکەین ئەگینا دەتکوژێت ومەوعیدی سبەینێ ی بۆ دائەنێت ، باوکیشم زۆر لەو نەشتەرگەری یە دەترسا چونکە وەك ئێستا نەبوو , زۆر ئەگەری ئەوە هەبوو کە نەشتەرگەرییەکە سەرنەکەوێت و بەوە بمرێت ..

شەوێ دەچێتەوە ماڵی خزمێکی لەسلێمانی و بەدەم ئازارەوە خەوی لێ دەکەوێت ، لەخەویا لەژووری نەشتەرگەری دایەو سێ کەس دێنە ژوورسەری‌و نەشتەرگەری بۆدەکەن و یەکێکیان لە ناوسکی گۆشتپارەیەکی بچووکی ڕەشی لێ دەردەهێنێ و پیشانی دوانەکەی تری دەدات و دەڵێت : ئەوە نیوەی نەخۆشی یەکەیمان چارەسەر کرد ، ئەوەی ماوە (ان شاء الله)بۆ جارێکی تر ..

کاتێك باوکم خەبەری بۆوە دەستی برد بۆسکی ، وەیزانی بەڕاستی نەشتەرگەری بۆکراوە ، دوایی زانی کەخەوە .. لەدوای ئەمەوە ئیتر نەخۆشی‌یەکە نەماو ، هەربۆ سبەینێ چووەوە لای دکتۆرەکەی و ئەویش کەفەحسی کرد سەری سوڕماو وتی : باشەچۆن تۆ نەخۆشەکەی دوێنێ ی ؟! ٤

٢)کاك (ظاهیر باهر)تەمەنی چل ساڵ زیاترەو خەڵکی کەرکوکەو ، کە لەئیدارەی لقی یەکگرتووی‌چەمچەماڵ بوو ساڵی دووهەزار بۆی گێڕامەوە و وتی : (چەند ساڵێك لەمەوبەر تووشی ئازاری گورچیلە بووم ، لە کاتێکدا کە سەربازبووم لەبەغدا ، شەوێکیان ئازارەکە زۆری بۆهێنام ومنیش دانم بەخۆمدا گرت و نەمتوانی هیچ بخۆم ، سەعات دوانزەی شەو بەدەم دوعا کردنەوە خەوم لێکەوت و لە پڕ خەبەرم بۆوە ژوورەکە زۆر ڕووناك بوو، سێ کەس بەجلی سپیەوە لەسەرسەرم بوون ، هۆشم نەما ، کاتێك بەیانی هاتمەوە هۆش خۆم ، بینیم کە فانیلەکەم بەپێستەکەمەوە نووساوەو چەند دڵۆپ خوێنێکی پێوەیە ، فانیلەکەم لێکردەوە بینیم (١٣)تەقەڵی پێوەیە و دیارە ، بەفەزڵی خوا نەشتەرگەریەکەم بۆکرا بوو ، ئیتر ئازارم نەما .. کاتێك گەڕامەوە ماڵی باوکم لە کاتی (ئیجازە)کەمدا پیشانم دان و کەوتمە گلەیی و وتم ئێوە لێم ناپرسنەوە و ئەوەتا نەشتەرگەریم کردووە لەبەغداو شوێنەکەشم پیشان دان ، ئیتر ئەوانیش خەمیانخواردو ، کەوتنە گلەیی کە بۆهەواڵت نەداوینەتێ بێین بۆلات !

٣)مەسەلەی دوعا قبووڵ بوون زۆر گرنگە تێی بگەین و پاشان بێزارنەبین لەدوعا و بە عیبادەت و واجبێکی عەبدایەتی بزانین و هەوڵبدەین لەو کەسانە بین کە دوعایان قبووڵە

حاجی مەلا جەلالی مزگەوتی قامیشان خوا لێی خۆش بێت ، لەحەج دەبێت لەم چەند ساڵەی ڕابردوودا ، لەوێ مەلایەك نەخۆش دەکەوێت و برادەرێك بەمامۆستامەلاجەلال دەڵێ : ئەوا فلانە کەس خەریکە دەمرێ و وەزعی زۆر خراپە ، بەڵکو بۆی بەلایەوە ،

مامۆستاش دەڵێ : هیچ نیە گوێ مەدەرێ , پاش ماوەیەکی تر هانا دەباتەوە بۆمامۆستاو دەڵێ : چیبکەین وادەمرێ وەرە بەلایەوە ! مامۆستاش بە نەخۆشەکە دەڵێ : هەستە هەستە بەخوا ئەو پیاوە نیت لێرە بمریت و حەزرەت شەفاعەتت بۆ بکات .. قسەکەی مامۆستا وادەردەچێ و مەلاکە چاك دەبێتەوە !

جامنیش دەڵێم بەداخەوە هێشتا فێری خواناسی و دوعاکردن نەبووین , هێشتا لەخۆمان بەد گومانین لەدوعا کردن دا ونەبووین بەوپیاوەی دوعامان قبووڵ بێت ..

دۆستێك کەساڵی ٢٠٠١ چوو بوو بۆحەج لەئێرانەوە , وتی : لە فڕۆکەخانە بووین و ناوەکان خوێنرایەوەو پەساپۆرتەکان وەرگیرانەوە و کۆمەڵێکمان بەفڕۆکە ڕۆیشتن , ئێمەش ماینەوە لەسەر ژنێك ناویان خوێندبۆوەو لە فارسەکان تێنەگەیشتبوو , کابراش پەساپۆرتەکەی خستبووە گیرفانیەوەو ڕۆیشتبووەوە , هەموو پەکمان کەوتبوو لەسەر ئەو ژنەو کاتیش کاتی حەجەودرەنگە و خواخوای دەقیقەیەکمانە زووتر بچین .. لەم لاشەوە ژنە خۆی دابوو بەزەویداو دەگریاو دەپاڕایەوە و دەیووت: چارەم بکەن ،فریام بکەون ! دۆستەکەم دەڵێ : زۆر وەزعمان ناخۆش بوو، لە نێوان خۆم و خوادا کەوتمە دوعاکردن : خوایە گیان تۆ کارت هەیە دەڵێن , (بين المغرب والعشاء يفعل الله مايشاء)ئەمە سەعاتێ زیاتری دەوێت , ئێمە پەلەمانەو بە (کن فیکون) ەکەی خۆت فریامان کەوە با دوانەکەوین و زووبڕۆین .. خوا ئاگادارە ئەوەندەی نەبرد کابرای ئێرانی پەیدا بوو ناوی پەساپۆرتەکەی خوێندەوەو دامانەوە بەژنەکە , هەرلەوێدا یەکسەر لەسەر ئەرزی فڕۆکەخانەکە سوجدەم برد بۆخوا , زانیم کە تەنها خوایە ئاوا دەمودەست هات بەدەنگمانەوە و ڕزگاری کردین !

دوعای ڕاست و تەواوئەوەیە کە بە یەقین و بەکوڵ ودڵ بکرێت نەك بەغافڵی و ساردو سڕی یەوە کە لە ژوور سەر بستێك بەرز نابێتەوە !

پرۆفیسۆر (ئەنیس الراوی)کەخەڵکی بەغدایە و پسپۆڕە لەفیزیای نەوەوی دا دەڵێت : لەساڵی (١٩٧٦)دا لە لەندەن ماوەیەکی زۆر باران نەباری و زۆر شپرزو پێویست بوون بۆ بارانێکی چاك , هەرچی هەوڵیان دا , تەنانەت بارانی دەستکردیشیان تاقی کردەوە سوودی نەبوو , داوایان لەموسڵمانان کرد کەنوێژی باران بارین بکەن و ئەمەش زۆر گرنگ بوو بۆئێمەو وەکو تەحەددایەکیش بوو , شەوو ڕۆژێك دوعامان کردو پاڕاینەوە

ونوێژی باران بارینیشمان کرد , خوا کردی باران باری و (BBC) لەهەواڵەکانیدا وتی (المسلمون یمطرون السماء!) (بەرنامەی ایات وحوار / قناة اقرا)

شێوازی با نگەواز کردن

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا داوامان لێدەکات کە بەچاکی بانگەوازبکەین (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی أحسن) واتە /بانگەواز بکە بۆ ڕێبازی پەروەردگارت بەحیکمەت و ئامۆژگاری جوان و بە چاکترین شێوەش موجادەلەیان لە گەڵدا بکەن .

چەند نموونەیەك لەسەر شێوازی بانگەواز کردن :

یەکەم: ئیمامی مەرکەزی ئیسلامی یابان :

شێخ نعمة الله خلیـل ابـراهیم کە ئیمامی‌مەرکەزی ئیسلامیً یابانە لەبارەی ژیانی خۆیەوە دەڵێت : تەمەنم حەفتاو دووساڵە و , خەڵکی (تورکیا)م , لە تەمەنی لاوێتیم دا هەرچەند پارەشم نەبوو , خوای گەورە بۆی ڕەخساندم چووم بۆ حەج , ئەوەندە بەلامەوە خۆش بوو لە ڕێگا زۆر گریام , زۆر کەس لەو گڕو عەشق و سۆزەی من نەدەگەیشت بۆخواوپێغەمبەرو وایان دەزانی (شێت)بووم!!

لەمەدینە هەندیً زانام ناسی وپاشان جاری تر سەردانی‌مەککەو مەدینەم کردەوەو لەخزمەت زانایاندا زۆر سوودم وەرگرت و ، وتاری زۆریشم دا بۆجالیاتی ئەویً ..

ویستم بچم بۆ یابان بۆ بانگەوازکردن , زانایەك پیً‌ی وتم : تۆ زمان دەزانیت؟ , وتم : نەخێر ! وتی : ئێمە زمان زانمان ناردووەوهیچی پێنەکراوە , ئاخۆ تۆچیت بۆدەکریً ؟!

گوێم بەوەنەداو چووم , دیارە نیەتی من تەنها بۆ خوا بوو , بۆگەیاندنی بانگی خوابوو .. هەر کە گەیشتمە یابان , کابرایەکی یابانی موسڵمان هات بۆلام و وتی : من لەمیسر فێری عەرەبی بووم و لەبەرخوا دەبمە وەرگێڕ بۆت ..

ڕۆژێك داوام کرد کە هەندێك خەڵکی یابانم بۆ کۆبکەنەوە , وتیان : خەڵکی هەمووی سەرقاڵی کارن و کەس تاقەتی نیە گویً بگرێت .. وتم : هەرچۆنێك بێت کۆیان بکەنەوە ومنیش باسی مادیاتیان بۆدەکەم ..

کاتێك کۆمەڵێکیان بۆکۆکردمەوە پێم وتن : من لەجیهانی ئیسلامی‌یەوە ناردویانم تاسوپاستان بکەم لەسەر ئەو هەمووئامێرە چاکانەی کەبۆتان ناردوین , بەڕاستی ئێمە

زۆر سودمان لێ بینیون و ژیانی دنیای ئێمەتان خۆش و ئاسان کردووە , جا بۆیە ئێمەش دیاری‌یەکمان پێیە بۆتان و بانگتان دەکەین بۆدنیایەکی فراوانتر و خۆشتر .. هەموو بەخۆشحاڵیەوە وتیان : زۆرچاکە کوا بەچ پەساپۆرت وفیزەیەك بچین و لەکوێ یە ؟ منیش وتم : ئێمە بۆ بەهەشتی هەتا هەتایی ونەبڕاوە و پڕکامەرانی بانگتان دەکەین و پەساپۆرت وفیزەکەش (لا إلا الله محمد رسول الله)یە ..

پاشان وتم : ئێوە لە ئەنجامی ڕێز گرتنتانەوە , دەچەمێنەوە و دەچنە ڕکوعەوە , کە ئەوەش نیوەی نوێژەکەی ئێمەیە وزۆری ناوێت بگەن بە ئێمە..

بەڵێ بەم شێوازە نەرم و ئاسکە وبە هەوڵی زۆری خواناسان بیست ساڵ لەمەوبەر دوومزگەوت لەیاباندا هەبوو , ئێستا بۆتە سێ سەد مزگەوت ..

جارێك چووم بۆ کۆریا ولەلای مزگەوتێك بانگم داو زۆر گریام بۆغەریبی ئیسلام لەو ناوچەیەو بێ ئاگایی خەڵکی لەم ئاینە بەرزە پیرۆزە .. چوار لاو هاتن بۆلام , خێرا فرمێسکەکانم سڕی و بە ڕوویەکی خۆشەوە کەوتمە قسەکردن لەگەڵیاندا ، هەرچەند ئەوەش دەچوو سەرخۆش بن من هانم دان موسڵمان ببن و بڵێن : لا إلــه إلا الله محمــد رسول الله, ئەوانیش وتیان و پاشان پێم وتن : تۆناوت ئەبوبەکرە و ئەویترتان عومەر و سێیەمتان عوسمانە و چوارەمتان عەلی ..

پاش دوانزە ساڵ لەمەدینە یەکێکیان منی ناسیەوەو هات بۆلام و وتی : من عومەرم کە تۆناوت نام لە کۆریا و ئێستا هاتووم کە شەریعەت بخوێنم لێرە ، مەگەر خوابزانێ چەند دڵم خۆش بوو , ئاخر چی لەوە خۆشترە بەری ڕەنج و ماندووبوونی خۆت ببینی وخەڵك لەسەر دەستا موسڵمان ببێت ..

لەو وڵاتانەش کەموسڵمانی غافڵم دەدی لەعەرەب و لە تورك ، قسەم بۆدەکردن و دەمووت : سەلامتان لێ بێت ڕۆڵەکانی تێکۆشەران (مجاهدین) , باوك و باپیرتان موسڵمان بوون و ڕەنگە هەموو پارەیان دابێ تالەم شوێنانە ئەم مزگەوتانە دروست کراون , بۆئێوە لە دین تەوەلا بوون , بۆناگەڕێنەوە سەر ڕێبازی سەربەرزی و سەرفرازی ، من دەگریام و ئەوانیش دەکەوتنە گریان ..

پێم دەڵێن تۆ حەفتا ساڵی و چۆن ناسرەوێیت وماندوونابیت ؟ , دەڵێم : برایینە ئەگەر من دانیشم ماندوودەبم , خۆشی من لەوەدایە کەسێك زیاتر موسڵمان ببێت ..

بەهاوسەرەکەشمیان دەووت : تۆچۆن بەرگەی ئەوهەمووگەڕان و هات وچۆیە دەگریت ، دەیووت : من بەختەوەرم بەم کارە و خۆمان نەزرکردووە بۆخوا ...
ڕەحمەتی خوای لێ بێت ڕەمەزانی پێشوو وەفاتی کردو دنیای فانی بەجێهێشت (بەرنامەی (صفحات من حیاتی) کەناڵی المجد) ...
دووەم: (سۆزی مظهر)
ناوبراو بیست ساڵە بانگخوازە بۆئەم دینەو باسی هیدایەتی خۆی دەکات لەسەر دەستی ئافرەتێکی فەرەنسی داو دەڵێت : من لەگەڵ نەنکما دەژیام کەدایکی هونەرمەندی میسری (احمد مظهر) ەو، ناوبراو مامە ، بەشی ڕوژنامەگەریم تەواو کرد لەکولێژی ئاداب و، زۆر بەخۆما دەنازیم و بە شەقامەکانی گەڕەکی زەمالیك و یانەکان دا دەگەڕام بەوپەڕی شۆخ و شەنگی وخۆنواندنەوەو خەڵکی هەموو چاویان تێدەبڕیم ، نەباوك و نەدایك و نەنەنکم دەرەقەتم نەدەهاتن وچاری منیان بۆنەدەکرا .. بەڕاستی من دووروبێئاگا بووم لە ئیسلام .. هەرچەند لە دەروونما ترسێك هەبوو کەخوای گەورە بمسووتێنێ بەغاز یان بەکارەبا لە ئەنجامی ئەو دوورییەم لەخواوە ...
من دەمووت : باشە نەنکم واپیرەو بە نەخۆشیش نوێژەکانی دەکات ، باشە چۆن ڕزگارم بێ لە سزای خوا ؟ خێرا لەم خەیالآتانە خۆم ڕزگار دەکرد بەوەی دەچووم دەنووستم یان دەچووم بۆ یانەکان ..
کاتێ شووم کرد، لەگەڵ مێردەکەمدا بۆ (شهر العسل)چووین بۆ ئەورووپا ..ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام جارێك سەردانی (فاتیکان)مان کرد لە ڕۆماو ، ویستمان بچین سەردانی مۆزەخانەی پاپا بکەین ، لەبەر دەرگا وتیان دەبێ پاڵتۆ یان چەرمێکی ڕەش لەبەربکەی .. لام سەیر بوو ئەوان ئاوا ڕێز لە ئاینە تەحریف کراوەکەیان دەگرن ، لەدڵی خۆمدا وتم : باشە ئێمە چیمانە ؟ بۆچی ڕێز لە ئاینەکەی خۆمان ناگرین !
لەچڵەپۆپەی خۆشی دنیام دا ڕۆژێك بەمێردەکەم وت : دەمەوێت بچم نوێژێك بکەم بۆخواو سوپاسی بکەم .. ئەویش وتی : تۆسەربەستیت ، چیت پێخۆشە وابکە .. منیش جلێکی سەرتاپام لەبەرکردو چووم بۆمزگەوتی گەورەی پاریس ونوێژێکم کرد . کە هاتمە دەرەوە لەناو دەرگاکەدا ، لەچکەکەم وجلە درێژەکەم کە کردبووم بەسەر جلەکانی

تردا لام بردن, خەریك بووم بیانخەمە جانتاکەمەوە , ئالێرە دا بووخالی وەرچەخانم بەرەو خێر !

ئافرەتێکی فەرەنسی چاوشین کە هەرگیز لەیادم ناچێت , جلی سەرتاپای پۆشیبوو , دەستێکی بەنەرمی خستە سەرشانم و بەسووکی پێی وتم : بۆچی سەرپۆشەکەت لائەبەی ؟ نازانی ئەوە فەرمانی خوایە ؟

داوای لێکردم بۆچەند خولەکێك بچمە مزگەوتەکەوە لەگەڵیا , من دەمویست لەدەستی قوتاربم , بەلاّم بەشێوزای جوانی و ڕەوشتی بەرزی ناچاری کردم بچمەوە ناومزگەوت و گفتوگۆ بکەین .

پێی وتم : تۆ شایەتی دەدەیت کە تەنها خوا شایانی پەرستنە ؟ئایا تۆ ماناکەی تێدەگەیت ؟ تۆدەزانی ئەو وتنی : (لا إله إلا الله) یە چەند وشەیەك نیە بووترێ و بەس , بەڵکو دەبێ بە کردەوە ئەوە بسەلمێنێ‌و پابەندی فەرمانەکانی خوا بیت ..

بەڕاستی قسەکانی گەورەترین پەندو ئامۆژگاری بوون بۆم و , دڵی هەژاندم و هێنامیە لەرزە !

ئنجا تەوقەی لەگەڵ کردم و وتی : خوشکم ئەم دینە سەربخە ! بەڵێ .. لەمزگەوت هاتمە دەرەوە و نەم ئەزانی چی وا لە دەوروبەرم , هەرئەو ڕۆژەش بوو کەمێردەکەم بردمی بۆ ئاهەنگێکی شەو کەپیاوان وئافرەتان سەمایان دەکردو جل و بەرگێکی کەمیان لەبەردا بوو , شتی وایان دەکرد ئاژەڵ بە ئاژەڵی خۆیەوە نایکات ! زۆر ڕقم هەستا , خۆم لەبەرچاو کەوت کە لە شوێنی ئاوادام , داوام لەمێردەکەم کرد کە بچینە دەرەوە تاهەوایەك هەڵمژم و هەناسەیەك بدەم .. پاش ئەوە بەخێرایی گەڕامەوە قاهیرەو یەکەم هەنگاوم نابەرەو ئیمان و ئیسلامەتی ..

هەرچەند من لەماددیاتدا نقوم بووبووم و هەرچی دڵم بیویستایە لەخۆشی دنیا لەبەر دەستما بوو , بەلاّم تامی هیچم نەدەکرد وخۆشیم لێ نەدەبینی .. تالە قورئان و ئیسلامەتیدا ونبووی خۆمم دۆزیەوەو بەختەوەربووم .. وازم هێنا لەیانەکان و ژیانی جاهیلیەت و نەفامی و کەوتمە هاوەڵی کردنی دەستە خوشکە ئیماندارەکانم..

هەرچەند لەسەرەتاوە مێردەکەم بالاّ پۆشیەکەمی پێ ئاسایی نەبوو ، هەندێ کێشەمان بۆ دروست بوو , تاخەریك بوو لەیەك جیا ببینەوە , بەلاّم خوا بەڕەحمی

خـوّی هیدایـەتی ئەویـشی داو لانـەی لیّ نەشـێوانین وئێـستا ئـەو زۆر لـەمن باشـترە و بـانگخوازەو هـەولّ دەدات بۆئـەم دینـە .. جاهەرچـەند تووشـی بەلاّوموسـیبەت و نەخۆشیبووین , بەلاّم هەربەختیارین و ئارامگرین و دەلّیین : سوپاس بۆخوا کە بەلاّو موسیبەتەکەمان لەدنیاکەماندایەو لە دینەکەماندا نیە ! ل٥٦ العائدون الـى الله –علـى عبد العال ...

سێیەم / هەلّبژاردنی باسێك :

سالّی (٢٠٠٢ ز)لە (٢٧) ی رەمەزانـدا , لەچـەند مزگـەوتێك کـە موسـلّمانان تاشـەو درەنگ دەمانەوە , وتارمدا .. پێش ئەوەی کە وتارەکە بدەم بیرم کردەوە چی باس بکەم لەم شـەوەدا کەخـەلّکی بـەرِۆژ بـەرِۆژوو بـوون ومانـدوون , ئنجا وا سـەعات دە ویـانزەی شـەوە , چـی بێـت لـەلای ئـەو موسـلّمانانە خـۆش بێـت و بیریـان نەچـێتەوەو سـوودی لێوەرگرن .. بۆیـە کـاتیّ کەوتمـە وتـاردان پـاش سـوپاس وستایـشی خـوای پـەروەردگار ودروودو سـەلام لەسـەرگیانی حـەزرەت و یـاوەران وتم : بەرِێزینـە دەمـەویّ باسـی مارِوپەیـژەی دینـداریتان بـۆ بکـەم .. هـەمووتان دەزانـن کەمارِوپەیـژە هەیـەو یاری‌یەکـەو یـەکیّ زار هەلّئـەداو ئنجـا لەسـەر خـشتەکە چـەند خانەیـەك پـێش دەکـەوێت ، یـان سـەردەکەویّ بەپەیـژەدا یـان مارێـك قـووتی دەدات ودێتـەوە خـواریّ ..لەدینـداریش دا بەهەمان شێوەیە , هەندیّ کارو کردەوە وەك مارِوئەژدەها کردەوەکان پووچەلّ دەکەنەوە و لەناوی دەبەن , وەك هاوبەش بۆ خوا پەیدا کردن وخراپی لەگەلّ دایك و باوك و. .هتد هەنـدیّ کـردەوەی چاکەش مـرۆۆ بـەرز دەکاتـەوە وەك دەسـتنوێژ و نوێـژەکان کـە رۆژانـە گونـاه پـاك دەکەنەوەو ، نوێـژی هـەینی کـەگوناهی هەفتـە دەبـات و عـومرە کـردن و حـەج کـردن کەگوناهـەکانی پێـشین هـەمووی دەسـرِنەوەو شـەهادەتیش کـە لەیەکـەوە دەتباتـە سەدو دەچیتە بەهەشتەوە ...

باسەکە ئامانجی خۆی پێکاو لە سایەی خواوە لە هەموو مزگەوتـەکان مایـەی خۆشـی و رەزامەندی ئامادەبووان بوو .. بەرِاستی ئەم ئیسلامە دەولّەمەندەو چواردەسـەدە زیـاترە شتی لەسـەر دەنووسـریّ , حەیفـە پـەکمان بکـەویّ لـەباس و خواسـی چـاك و گونجـاو لـە شوێن وکاتی پێویستدا ..

ئـای چـەند خـەم دەخـۆم کـە بەهـەزاران کـەس هەفتانـە دەچـنە بەردەسـتی وتاربێژێك لەڕۆژی هەینیدا , کەچی شتێکیان پێنالێ کەسوودی لێ ببینن ..

بـرادەرێکم ڕۆژێـك قسەیەکی جوانی کـرد وتـی : خیتـابی ئیسلامی ئێستا خیتـابێکی توورەیەو زۆر لەمامۆستاکان لەسـەر مینبـەر خۆیـان تـوورە دەکـەن بـەبێ ئـەوەی خۆشـی بزانـێ بۆچـی تـووڕە بـووە ؟!! منـیش دەڵـێم بـەخوا هـی واشمـان هەیـە ئـەڵێی ئـاو لای داوەوئەوەنـدە ساردوسـڕە خـەوت لێدەکـەوێت ، یـان وتارەکـەی چـوارکەلیمەیەو لەسـەر وەرەقە دەیخوێنێتەوە خواخواتە زوو تەواوی بکات ..

دکتۆر هومام سعید کە وتاربێژێکی ئەردەنی یە دەڵێت : بۆ هـەر وتارێك پێشتر سەدان لاپەڕە دەخوێنمەوەو هەوڵدەدەم کە هەموو ئامادەبووان سوود وەرگرن ، دوای وتارەکەشم سەیردەکەم ئەگەر ئەو منالآنەی لەگەڵ باوکیان هاتوون بۆ مزگەوت بەزۆر دەستی باوکیان ڕاکێشا بۆئـەوەی بێن بـۆلام تـەعارف بکـەین ئـەڵێم : بـەخوا ڕەنگـە وتارەکـەم کاریگـەری لەسەر هەمووان بووبێت ..

دکتۆر (ئەحمەد شەرباصی) ش کەچەندەها پەڕاوی نووسیوە دەڵێت : کەدەچمە سـەر مینبەر یەك هەفتە خۆم ئامادە دەکەم و ئنجا زۆردەترسم کە نـەتوانم هـەقی مینبەرەکـەی (رسول الله) بدەم ...

چوارەم / دکتۆرەیەکی بیانی موسڵمان دەبێت :

دکتۆرێکی کوردی خۆمـان کـە لـە دەرەوەی ولآتـە دەڵێـت : دکتۆرەیـەکی ئـافرەتی بیـانی دراوسـێمان بـوو , بۆمـاوەی دووسـاڵ لـە بۆنەکانـدا دیـاری و پـەڕاوی ئیسلامیم دەدایـەو دڵیمان ڕادەگرت , بەڵکو خوابکا موسڵمان ببێت ..

ڕۆژێك ژنەکەم هەواڵی دامێ کەموسڵمان بووە , زۆرم پێخۆش بوو , وتم ڕەنگە بەهۆی منەوە بووبێ ! کەچی کە بینیم و پیرۆزبایی موسڵمان بوونەکەم لێکردو پرسیارم لێکرد چـی کـاری تێکـردووە .. لـە وەڵامـە کەیـەوە تێگەیـشتم کـە خێزانەکـەم کاریگـەری هـەبووە لەسـەری ، بـەوەی کـەخواردنی خۆشـی لێنـاوە بـۆی نـاردووەو فێـری چێـشت لێنـانی کردووە ..

ڕاستە کتێبەکان ڕەنگە بەشێکی مەسەلەکەبن , بەلآم هـی وا هەیـە لـەڕێی (گـەدە)یـەوە دەتوانی کاری لەسەربکەیت , (بیریشمان نەچێ کەجوولەکە لـەزۆر لەولآتـە ئەفریقیـەکان لـەڕێی چێشت لێنەرەکانەوە کـار لەسـەر ئـەو سـەرۆکانە دەکـەن و ئەگـەر خـەتی سووریان

بەزاند دەرمان خواردیان دەکەن   ئەمە بێجگە لەوەی کە دەزگای مۆساد دەستیان هەیە لەزۆر لەو ولآتانەدا , مەبەستمان ئەوەیە کە دوژمنان هەموو هۆکارێك بەکاردەهێنن بۆکاری خۆیان)

پێنجەم / پێغەمبەرەکەتان زۆر شارستانی بووە :

عەمر خالید دەڵێت :ساڵی ١٩٨٨ کۆلێژی بازرگانی قاهیرەم تەواوکردو بۆساڵێك لەگەڵ چەند برادەرێکدا لە بەریتانیا کارمان کرد ، ئافرەتێکی ئینگلیزمان لەگەڵدا بوو ، برادەرەکانم کەخۆیان دەبوون بە عەرەبی قسەیان دەکردو ، کە ئەو ئافرەتەش لەوێدا بوایە بەئینگلیزی قسەیان دەکرد بۆئەوەی ئەویش تێبگات و دڵی شتێك نەکات   ئافرەتەکەش پاش ماوەیەك هەستی بەمە کردو لەم بارەیەوە پرسیاری لێکردن

ئەوانیش وتیان پێغەمبەر (د.خ) فەرمانی پێداوین کە لە شوێنێکدا دووکەس چرپە لەگەڵ یەکدا نەکەن و نەبنە مایەی بێزاری کەسی سێیەم

ئافرەتەکە ئەم ڕەفتارەی زۆر پێ جوان بوو وتی بەڕاستی پێغەمبەرەکەتان زۆر شارستانی بووە

پاش شەش مانگ ئافرەتەکە موسڵمان بوو ، لەبارەی هۆی موسڵمان بوونەکەشیەوە وتی یەکەم شتێك کاریتێکردم لەم دینەدا ڕەفتاری جوان ومامەڵەی شارستانی بوو لەگەڵ خەڵکیدا کە موسڵمانانی لەسەر پەروەردە دەکات (الصبر و الذوق _عمرو خالد)

خزمەتکردنی خەڵکی هۆکارێکی گرنگە لە بانگەوازدا

پێغەمبەر (ص)دەفەرموێت

*أحـــبُ النـــاسِ الـــى الله أنْفَعُهُـــمْ للنـــاس ....خۆشەویسترین کەس بەلای خواوە سوودمەنترینیانە بۆئەوانی تر

*وأحبُ الاعمالِ الى الله عزوجل سرور تدْخُلُهُ على مُسلم..

خۆشەویسترین کردار لای خوای گەورە خۆشیەکە بیخەیتە دڵی موسڵمانێکەوە

*أو تَكشف عنه كُرُبَةً   یان خەم و خەفەتێکی لەسەر لابەریت

*أو تَقْضي عنه دَيْناً   یان قەرزێکی بۆ بدەیتەوە

*أو تطْرُدَ عنه جُوعاً   یان لەبرسێتیەك ڕزگاری بکەی

*ولأن أمْشِيَ مع أخي المسلم في حاجةٍ أحَبُّ إليَّ مِنْ أن أعْتَكِفَ في هذا المسجدِ شهراً .. ئەگەر لەگەڵ براکەمدا بڕۆم بۆپێویستی‌یەکی لام خۆشترە لەوەی یەك مانگ لەم مزگەوتە دا ئیعتیکاف بکەم ..

*ومَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ الله عَوْرَتَهُ .. هەرکەسێك تووڕەیی خۆی بگرێتەوە خوای گەورە ناتەواوی‌یەکانی دادەپۆشێت .

*ومَنْ كَظَمَ غَيْظاً ولوشاء أنْ يُمْضِيَهُ أمضاهُ ، ملأ اللهُ قَلْبَهُ رِضاً يومَ القيامَة .. هەرکەسێك ڕقی خۆی بخواتەوە (لە کاتێکدا کە بتوانێ ڕقی خۆی برێژێ بەوکەسەی کە دەیەوێت) ئەوا خوای گەورە لە ڕۆژی دواییدا دڵی پڕ دەکات لە ڕەزامەندی ..

*وَمَنْ مشى مع أخيه المُسْلِم في حاجَةٍ حتّى يُثْبِتَها لَهُ أثْبَتَ اللهُ تعالى قَدَمَهُ يومَ تَزولُ الاقدام .. هەرکەسێك لەگەڵ برایەکی موسڵمانی بڕوات بۆجێ بەجێ کردنی پێویستی‌یەکی خوای گەورە پێیەکانی دامەزراو دەکات لەڕۆژێکدا کەپێیەکان هەڵدەخزێن ..

*وأن سُوءَ الخُلُقِ لَيُفْسِدُ العمَلَ كما يُفْسد الخَلُّ العَسَل ..ڕەوشتی ناشیرینیش کردەوەکار تێك دەدات هەروەك چۆن سرکە هەنگوین خراپ دەکات (صحيح الجامع للألبانی١٧٦) ..

داواکردنی شەهیدی

منالْ کە لە دایك دەبێت (معقم)ەو پاش ماوەیەکی کەم میکرۆب و ڤایرۆس دێنەسەر پێستی‌و و دەچنە لەشیەوە .. ئەمانە کاری خۆیان دەکەن بەپێی ئەو بەرنامەیەی کەخوا بۆی داناون , کە دەشمرێت ئەو کەسە هەڵدەوەشێنن .

پێغەمبەران سەلامی خوایان لێبێ لا شەیان تێك ناچێ و خوا لاشەیانی حەرامکردووە لەسەرخاك و، ڤایرۆس وجەراثیم و میکرۆب ناچێ بەلایانا , هەندێ جاریش هەندێ شەهید خوای گەورە لاشەیان حەرام دەکات لەسەر زەوی , تاخەڵکی لەپلەی بەرزی شەهادەت تێبگەن و هەوڵی بۆ بدەن ..

١ – لەزەمانی حەزرەتی عومەردا لاشەی ئەو منالەی اصحابی (اخدود)دۆزرایەوە , (کە بە پاشاکەی وت: تیرەکەی خۆمم تێبگرە و بڵێ بەناوی خوای ئەم منالە , ئنجا دەتوانی مـن

بکوژیت , ئەویش لەتاو ئەوەی لەومناڵە بانگخوازە ڕزگاری بێت کە بەهیچ بۆی نەدەکوژرا , خەڵکی کۆکردەوەو مناڵەیان بەستەوەو , پاشا بەتیروکەوانی مناڵەکە تیرێکی گرتە مناڵەکەو وتی : (بسم الله رب هذا الغلام)ومناڵەکە کە حەوت هەشت ساڵێك تەمەنی بوو شەهید بوو , خەڵکەکەش کە ئەمەیان لەپاشا بیست هەموو وتیان بڕوامان هێنا بەخوای ئەو مناڵە .. ئەمەش وای لەپاشا کرد کە لەچاڵێکی گەورەدا ئاگرێکی گەورەبکاتەوەو هەرچی پەشیمان نەبێتەوە فڕێی بدەنە ناوی .. هەروەك لە سوورەتی (البروج)دا باسکراوە) ئنجا لەگەڵ ئەوەدا کەدەیەها ساڵ بەسەر شەهید بوونیا تێپەڕ بووبوو لاشەکەی هیچی لێ نەهاتبوو ..

٢-ئیمام مالیك دەڵێ : عەمری کوڕی جەموح وصحابەیەك بەیەکەوە نێژرابوون , پاش ئەوەی کە لەغەزای ئوحودا شەهیدکران , پاش (٤٦)ساڵ لاشەکانیان گواستنەوە هیچیان لێنەهاتبوو , تەنانەت دەستیان لەسەر برینەکەیان بوو .

٣-جابری کوڕی عبدالله دەڵێ : باوکم لەجەنگی ئوحودا شەهید کراو لەگەڵ هاوەڵێکی تردا نێژرا , پاش شەش مانگ باوکم دەرهێنایەوە وەك خۆی بوو .

٤-لەزەمانی معاویەش دا لاشەی شەهیدەکانی ئوحودیان دەرهێنایەوە کە نزیکەی پەنجا ساڵ بوو شەهید بووبون , لاشەی حەمزە وەك خۆی بوو..

٥-محمد محمود صواف بۆ دکتۆر طارق سوەیدانی گێڕاوەتەوە کە: لەئەنجامی دەرکەوتنی قەبرەکانی شەهیدەکانی ئوحود جارێکی ترلەم ساڵانەی دواییدا گواسترانەوە بە ئامادەبوونی کۆمەڵێك زاناو کەسایەتی ومنیش بانگکرابووم بۆ ئەو مەراسیمە , لاشەی حەمزەم بینی وەك خۆی بوو ئەتووت ئەو سەعاتە شەهید کراوە ..

٦-(محمد أبو زید)لە کەتائبی قەسام شەهید کراو ناشتیان , پاش شەش مانگ براکەشی شەهید کرا , کاتێك لەلایەوە قەبریان بۆ هەڵکەند لایەکی قەبرەکەی محمد داڕما , بینیان لاشەکەی تێك نەچووە ..

بەڵی شەهیدی ئەودەرەجە گەورەیەیە , بۆیە حەزرەت (ص)هانمان دەدا لەسەری و دەفەرموێت : هەرکەس بەڕاستی و لە دڵەوە داوای شەهیدی بکات , پەروەردگار پلەی شەهیدی ئەداتێ ئەگەر شەهیدیش نەبێ و لەسەرجێی خۆی بمرێ ..قورئان دەفەرموێت (ویتخذ منکم شهداء) واتە : خوا بۆ خۆی شەهید هەڵدەبژێرێت ..

٧-ژنی عەبدولا عەزام دەڵێ : میردەکەم ئەوەندە ئاواتی شەهیدی بوو دوعای بۆدەکرد , وای لەمنیش کرد کەدوعای شەهیدی بۆبکەم .. ئەوەبوو خۆی و دووکوڕەکەی دەچوون بۆنوێژی جومعە لەئوتومبیلەکەیاندا شەهید کران ..

٨-کاتێ بڕیاری لە سێدارەدانی (سید قطب)دەرچوو , خوشك و براکانی هاتن بۆلای , باوەشی پیاکردن و وتی : دوعام بۆکردوون هەموو شەهید بین , ڕازین ؟؟!, وتیان : بەڵێ ڕازین . ئنجا سەید وتی (سوپاس بۆخوا پانزە ساڵە هەوڵ ئەدەم تاشەهادەتم دەست کەوت)..

عومەری کوڕی خەتاب و داواکردنی شەهیدی

عومەر دووەم خەلیفەی ئیسلامەو حەزرەت (ص)دوعای کرد کەخوا هیدایەتی بدات ،خوای گەورەش عومەری هیدایەت داو بووە مایەی عیززەتی بڕواداران و تۆقینی کافران .. کاتێ موسڵمان بوو , وتی : کێ لەهەموو کەس دەم شڕ ترە , وتیان : فلانە کەس , چوو بۆلای و وتی : شتێکت پێ دەڵێم بە کەس نەڵێی , وتی : چیە ؟ وتی : موسڵمان بووم .. کابرا ڕای کردو هاواری دەکرد عومەر لەدین وەرگەڕاوە , عومەریش بەدوایدا دەیووت : نا لە دین وەرنەگەڕاوم ، موسڵمان بووم .. تاخەڵکی مەککە هەموو زانیان ..

خەوی حەزرەت بەعومەرەوە :

ا-حەزرەت (ص)دەفەرموێ (بينا أنا نائم رأيت الناس يُعرَضون عليَّ وعليهم قُمُصُ ، منها مايبلغ الثدي ، ومنها ما دون ذلك ، وعُرِضَ عليَّ عمر بن الخطاب وعليه قميص يجُرُهُ) ،قالوا : فما أوّلْتَ ذلك يارسول الله ؟ قال : الدين .(بخاری ومسلم)

واتە: نووستبووم لەخەوما ئەو خەڵکەم نیشان دەدران , هەموو سەرو کراسیان لەبەردابوو , هەیان بوو کراسەکەی دەگەیشتە سەر مەمکی و هەیان بوو لەوە زیاتر یان کەمتر بوو , بەلام کەعومەر تێپەڕی بە بەردەمما تەماشام کرد کراسێکی ئاودامانی لەبەردابوو بەدوایا دەخشا , هاوەڵان پرسیاریان کرد : ئەی پێغەمبەری خوا , ئەوەت بەچی لێکدایەوە ؟ فەرمووی : بەئایین ..

ب-قال (ص) (بينا أنا نائم إذ رأيت قدحاً أتيت به فيه لبن ، فشربت منه حتى إني لأرى الرَّيَّ يجرى في أظفاري ، ثمَّ أعطيت فضلي عمر بن الخطّاب ، قالوا : فما أوّلتَ ذلك يارسول الله ؟ قال : العلم .. (بخاری مسلم)

واتــە: نووسـتبووم , لەخــەوما کـاتێکم زانـی پیاڵـەیێ شـیریان بۆهێنـام , جـاخۆم لـێم خواردەوە هـەتا تـەواو پـاراو بـووم و شیر لەسـەری نینۆکەکانـمەوە سـەری کـرد و ئنجـا ئەوەی مابۆوە دام بەعومەر , وتیان : بەچی لێکی دەدەیتەوە ؟ فەرمووی : بەزانین وعیلم

ج-قال (ص) : بينا أنا نائم رأيتني في الجنَّة فإذا امرأةُ تتوضأ إلى جانب قصر ، فقلت : لمن هذا القصر ؟ قالوا :لعمر ، فذكرت غيرته فولّيت ، فبكى عمر وقــال : أعليــك أغارُ يارسول الله . (بخاری ومسلم)..

واتــە :خــەوتبووم , لەخــەوما لــە بەهەشـتدا بــووم , ئـافرەتێکم بینــی لــەپاڵ کۆشـکێکا دەسـتنوێژی دەگـرت , پرسـیم : ئـەم کۆشـك و تـەلارە هـی کێـیە ؟ وتیـان : هـی عومـەرە , (ویستم بچمە ناوی و سەیری بکەم), غیرەتی عومەرم بیرکەوتەوە , ئیتر گەڕامەوە , عومـەر گریاو وتی : چۆن غیرە لە تۆدەکەم ئەی پێغەمبەری خوا ..

د-قال (ص):(رايت الناس مجتمعين في صعيد ، فقام أبوبكر فنزع ذنوباً أو ذنــوبين ، وفي بعض نزعه ضعف ، والله يغفرله ، ثم أخذها عمر فاستحالت بيده غربــاً ، فلــم أرى عبقرياً في الناس يفري فريه ،حتى ضرب الناس بعطن) بخاری ..

واتە :لەخەومدا بینیم خەڵکی لەشوێنێکدا کۆبوونەوە , ئەبوبەکر یەك دوو دۆڵچەنە ئاوی هەڵگۆزت , لە بەشێك لە هەڵگۆزینەکەیدا لاوازی تیابوو ,خوا لێی خۆش دەبێت , پاشـان عومـەر لـە دەسـتی وەرگـرت , بـە دۆڵـچەنەیەکی گـەورەتر ئـاوی هـەڵگۆزت , کەسـم نەدیوە لەخەڵکیدا وەك ئەو بلیمەت و(عبقری)بێت و شان بدات لەشانی , بەجۆرێك ئـاوی دەرهێنا کەنەك مرۆڤەکان بەڵکو مەڕومالآت و ئاژەڵیشی تێر ئاوکرد ..

بـەڵێ .. عومـەر لـە قوتابخانـەی ئیـسلامدا بـوو بـەو عومـەرەی کـە دادپەروەرییەکـەی لـەدنیادا دەنگـی دایـەوەو ، تـوانی دینـی خـوا بەچـاکی بـچەسپێنێ و، لـەدوا ڕۆژەکـانی تەمەنیـشیدا دوعـای کـردو فـەرمووی : خوایـە شـەهادەت بکـەی بەنـسیبم لـە شـارەکەی پێغەمبەرەکەتدا .. حفصەی کچی پـێ ی وت :ئـاخر چۆن دەبـێ , ئەگـەر دەتـەوێ شـەهید ببی بچۆ بۆ بەرەکانی جەنگ ..

عومەر وتی : ئەوە دوعایەکەو من کردومەو (إن شاء الله)دەبێت ..

باشە عومەر ئەو هەموو مەدحەی کراوە لەلایەن حەزرەتەوە و مژدەی بەهەشتیشی دراوەتێ , چی داوە لە شەهیدی ؟! دیارە هیممەتی بەرز وایە , دەیەوێ گیانی بکاتە فیدای ئیسلام و لەگەڵ شەهیداندا حەشرکرێ و بەبێ لێپرسینەوە بچێتە بەهەشتەوە ..

(نەك هەرئەوەندە بەڵکو زۆر لەهاوەڵان ئەگریان بۆئەوەی کەتەنها یەك ڕۆحیان هەیەو یەك جار دەتوانن بیکەن بەقوربانی بەرنامەکەی خوا و، ئاواتیان بوو پاش شەهیدی چەند جار زیندوو بکرێنەوەو شەهید ببنەوە ! دیارە ئەمەش ئاواتی ماموستاو سەرمەشقی موسڵمانان , دوا پێغەمبەری مرۆڤایەتی بوو کە دەیفەرموو (والذي نفس محمد بيده ،لوددت أن أغزو في سبيل الله فأُقتل ، ثم أغزو فأُقتل ، ثمّ أغزو فأقتل) بخاري ومسلم/ واتە :بەوخوایەی گیانی محمدی بەدەستە , حەزدەکەم کەبجەنگم لەڕێ ی خواداو شەهید بم , پاشان زیندوو ببمەوەو بجەنگم و شەهید ببمەوە ! ،پاشان زیندوو ببمەوەو بجەنگم و شەهید ببمەوە !)

بەڵێ .. خوا دڵی عومەری نەشکاندو دوعاکەی لێوەرگرت و ئەبو (لؤلؤة)ی مەجوسی شەهیدی کرد لە نوێژی بەیانیدا , لەوکاتەدا کەعومەر سوورەتی یوسف ی دەخوێندو گەیشتبووە ئایەتی (وأبيضت عيناه من الحُزن فهو كظيم)يوسف ٨٤ / عومەر دەگریاو موسڵمانانیش دەگریان ..

عومەر بە برینداری کەوت و عبدالرحمان ی کوڕی عوف نوێژەکەی بۆ موسڵمانان تەواو کرد .. کەس نەیدەزانی مەسەلە چی یە , بۆ دەنگی عومەر گۆڕا بەدەنگێکی تر ! دواتر عومەر بەتەنها پاش چەند جار بورانەوەو هاتنەوە هۆش خۆی نوێژەکەی بە بەرگی خوێناویەوە تەواو کرد ..

عومەر لەسەرەمەرگدا :

عومەریان بردەوە ماڵەوە , گەنجێك سەری لێ دا , کەعومەر بینی جلەکانی زۆر درێژە پێی فەرموو : بەڵکو جلەکەت هەڵکێشی , پاك تردەبێ و خواشت لێ ڕازی دەبێت .. (سەیرە فەرمان بەچاکەدان و جڵەو گیری لەخراپە لەسەرە مەرگیش دا ؟!!.. ئاخر ئەوان ئاوا تێ ی گەیشتبوون بۆیە بوونە سەردارو پێشەوای عالەم ..)

عومەر داوای کرد کەپرسیار بکەن لەخاتوو عائیشە کە ئاخۆ ڕێی دەدات لای سەرداری پێغەمبەران و هاوەڵی ئازیزی ئەبوبەکرەوە بنێژرێ , عائیشەش دڵی نەشکاندو وتی :

حەزم دەکرد بۆخۆم بێت بەڵام باوی عومەر ئەدەم بەسەر حەزی خۆمداو باپیرۆزی ئەوبێت ! ئیبن عەبباس دەڵێ : عومەر وەفاتی کردو لەسەر دارە مەیتێك دایان ناو موسڵمانان نوێژیان لەسەر دەکردو بۆی دەپاڕانەوە , ئیمامی عەلی هات وشانی گرتم و بۆحەزرەتی عومەر پاڕایەوەو وتی : کارێکی مەردانەی وات کردووە , کە کەس نیە وەکو تۆ حەزبکەم چاوی‌لێ بکەم و کردەوەکانی بکەم و, حەزبکەم بەهاوشێوەی کردەوەکانیەوە بگەمەوە بەخوا .. بەڕاستی هیوام وایە کە خوا بتگەیەنێ بە دووهاوەڵەکەت , چونکە گەلێ جار گوێم لەحەزرەت بووە کە دەیفەرموو : من و ئەبوبەکرو عومەر ڕۆیشتین ،من و ئەبوبەکرو عومەر هاتین، من و ئەبوبەکرو عومەر دەرچووین .. (بخاری ومسلم)

*سەلامی خوات لێ بێ عومەر ئەوکاتەی کە نزای حەزرەتت بۆگیرابوو ..

*سەلامی خوات لێ بێ عومەر ئەوکاتەی کەموسڵمان بوویت ..

*سەلامی خوات لێ بێ ئەوکاتەی کەحەزرەت ئەهاتە ناوهاوەڵانەوەو هەمووان سەریان دادەخست ، تەنها تۆو ئەبوبەکر نەبێ کەسەیرتان دەکردو زەردەخەنەتان لەسەر لێو بوو بۆی و ئەویش زەردەخەنەی لەسەر لێو بوو بۆتان (ترمذی گێڕاویەتیەوە)..

*سەلامی خوات لێ بێ ئەو ڕۆژەی هاتی بۆماڵی حەزرەت (ص)و بینیت خەمبارە ووتت : ئێستا قسەیەك دەکەم کەپێبکەنێ ، قسەیەکت کردو حەزرەتت هێنایە پێکەنین ..

*سەلامی خوات لێ بێ ئەو ڕۆژەی کە شەهید بوویت و گەیشتیتە کاروانی شەهیدانی بەرنامەی خوا , ئەی ئەو کەسەی کەپێغەمبەر (ص)بەوەزیری خۆی دەزانیت و جارێکیش فەرمووی : ئەبوبەکر و عومەر وەك چاووگوێ وان بۆم ! (ترمـــذی گێڕاویەتیەوە)(سەیری التاج الجامع للاصول بکە بەرگی پێنجەم / وەرگێڕانی مامۆستا نوری فارس)ل ١٥ .

گۆڕ یەکەم مەنزڵی قیامەتە !

قورئان دەفەرموێت (ألهاكم التكاثر حتى زرتم المقـــابر).. سەرقاڵن بەزۆرکردنەوە , کۆشکێك , دووکۆشك ؟؟! نا , سەدان کۆشکیش چاوتان تێرناکات , ملیۆنێ , دووملیۆن ؟؟! نا , ملیارەهاش چاوتان پڕناکات و, بەڕاستی هەر گڵە کەچاوی مرۆڤ تێرکات ..

مرۆڤی واهەیە شەوێك جێێ لێدەگۆڕدرێت خەوی دەزڕێت ! خۆزگە ئەم شوێنەی ئەم شەوی چاکتربێ لەماڵەکەی خۆشی , کەچی جێی لێگۆڕدراوەو خەوی لێناکەوێت , باشە .. جێگۆڕینی لەم ماڵ و حاڵە خۆشەوە بۆقەبری تەنگ و تاریك نەبێ چۆن بێ ؟

پیاوباشان لەبەردەم ئەم ڕاستیە تاڵەدا هەڵوێستەیان کردووەو , عوسمانی کوڕی عەفان کەجەنازەیەکیان دەبرد بۆ ناشتن , لەسەر قەبران زۆر دەگریاو فرمێسك کوڵم و ریشی تەڕدەکرد ، دەیانووت :چی بووە , بۆچی وا بەکوڵ دەگریت ؟! دەیووت : لەحەزرەتم بیستووە کە دەیفەرموو (القبــر أول منــازل الاخــرة) قەبر یەکەم مەنزڵی ئاخیرەتە ! ...

مردن گەنجی و پیری نازانێ , کەی هات بە ئەمری خوا دێت , خەلیفە (معتصم)فەرمانیدا بە بەندکردنی (ئەحمەدی کوڕی حنبل)و سزادانی , وایدەزانی دنیا تاسەر بۆئەودەبێ , جا دیارە وانیە , هەرزوو مردن یەخەی گرت و ناوبراو لە سەرەمەرگدا فەرشەکەی لابردو ڕوومەتی خستە سەر زەوی و زۆر گریاو وتی : ئەی ئەوکەسەی کەموڵك و دەسەڵاتی ناوانابێت , ڕەحم بکە بەکەسێك کەموڵك ودەسەڵاتی ئاوابوو , ئنجا وتی ئەگەر ئەمزانی بەگەنجی ئەمرم هەرگیز گوناهم نەدەکرد !

کاتێ هارونە ڕەشید کۆشکێکی خۆشی لەسەر دیجلە بۆخۆی دروست کرد , خەڵکی هاتن بۆ پیرۆزبایی و یەکێ لەوانە (أبو العتاهیە)ی شاعیر بوو بەخەلیفەی وت :

عش مابدا لك سالماً   في ظلّ شاهقةِ القصور

واتە بژی چەند دەتوانی بەخۆشی لەم کۆشك و تەلارە بەرزە خۆشەدا ..

يجري عليك بما اردت   من الغدوّ مع البكور

واتە : هەرچیت بوێ خزمەتکاران دەیهێننە بەردەستت بەیانیان و ئێواران .. بەڵام بەداخەوە :

فإذا النفوس تغرغرَتْ   بزفير حَشْرَجة الصدور

فهناك تعلمُ موقـــناً   ماكنت إلا في غَرور !!

واتە : بەداخەوە ئەم خێرو خۆشیە بەردەوام نابێ و کاتێ ڕۆح گەیشتە کونە لووتت ئەوسا چاك دەزانی کە تۆ لەغرورو سەرکەشیدا بوویت . هارونە ڕەشید .. وتی : بیڵێرەوە .. ئەویش بۆی وتەوە ..وتی : جارێکی تر بیڵێرەوە , ئەویش بۆجاری سێیەم بۆی وتەوە .. ئنجا هارونە ڕەشید زۆر گریا و فەرمانیدا کە بگەڕێتەوە کۆشکە کۆنەکەی ومانگێکی نەبرد وەفاتیکرد ..

بەڵێ .. ئەمە ئەو هارونە ڕەشیدەیە کەڕۆژی سەدرکعات نوێژی سوننەتی دەکردو، ساڵێ حەجی دەکردو ساڵێکیش غەزای دەکرد !

عبدالملك کوڕی مەڕوانیش فەرمانڕەوای لایەکی دنیابوو , لە سەرەمەرگدا لەسەر تەختی پاشایەتیەکەی دابەزی و گوێی لەجل شۆرێك بوو لە دەرەوەی کۆشکەکە جلی دەشت و بەدەنگی بەرز لەبەرخۆیەوە گۆرانی دەووت , عبدالملك وتی :خۆزگە منیش جل شۆرێك بوومایەو هەرگیز نەهاتمایە بەلای خەلافەتدا , زۆری نەخایاند گیانی سپاردومرد. ..

سەعیدی کوڕی المُسَیَّب کە ئەم قسانەی خەلیفەیان بۆ گێڕایەوە وتی : سوپاس بۆئەوخوایەی کەوای لێکردوون لە سەرەمەرگدا ئاوات بەئێمەومانان بخوازن و ئێمە ئاوات بەوان نەخوازین .. ل ٨٥ (المسك و العنبر)

عومەری کوڕی عبدالعزیز لەپێش خەلافەتدا لەنازونیعمەتێکی زۆردابوو , کاتێ کردیان بەخەلیفە , لەترسی باری مەسئولیەت و , لەترسی قەبرو قیامەت خۆی گێڕایەوە لەهەموو نازونیعمەتێك و ،خۆیو ماڵ و منداڵی برسی دەکرد , تاسەرمەشق بن بۆخەڵك و، پارەو ماڵی کەس نەیەت بەلایاندا و، هەرچی فاطمە ی خێزانی لەباوك و براکانیەوە بۆی مابۆوە , کەهەموو کاربەدەست و دەسەڵاتداربوون , پێی گێڕایەوە خەزێنەی دەوڵەت و (بیت المال)..

ئەو ڕۆژەی ڕایانگەیاند کەبووە بەخەلیفە , هەرچۆنێ بوو چووەسەر مینبەرو بەدەم گریان و لەرزەوە وتی : خەڵکینە بەیعەتی خۆتان بۆخۆتان و ئێوە ئازادن کێتان دەوێ هەڵیبژێرن , من نامەوێ ببمە خەلیفەتان , خەڵکی هەموو گریان و وتیان : تەنها تۆمان دەوێت .. ئنجا کەوتە باسی مردن و گەیشتن بەخواو لەناوچوونی گەلانی پێشوو , بەجۆرێك کە (رجاء)کوڕی (حیوة) دەڵێت : بەخوا سەیری دیوارەکانی مزگەوتم دەکردو دەموت بزانم دیوارەکانیش دەگرین لەگەڵماندا !!

بەم جۆرە توانی لە دووساڵدا خەڵکی تێربکات و، زەکاتیان دەبرد بۆ ئەفریقیاو دەگەڕان بەدوای یەکێکدا موحتاج بێت و وەری بگرێت ..

ڕۆژێك زانایەك بەناوی (زیاد)هاتەلای و بینی ڕەنگ و ڕووی گۆڕاوەو زەردو لاوازە , وتی : ئەمیری بڕواداران ، کوان ئەو کۆشکانەی تیایدا دائەنیشتی , کوا ئەوجلە

سپۆرتانەی دەتپۆشین , کوائەو نازونیعمەتە زۆرەی کە تیابوویت ؟ عومەر وتی : لەوە دەچیٚ لەبەرچاوت گۆڕابم ؟ وتی : ئەریٚ بەخوا گۆڕاویت !

وتی : ئای زیاد , جاریٚ چێت دیوە ؟! ئەگەر دەمبینی پاش سیٚ ڕۆژ لەقەبرەکەمدا چیم لیٚ دێت , کفنم پێوە نامێنیٚ و مارومێرو گیانم دەخۆن , ئەوسا دەبینی گۆڕان چۆنە ؟ ل ٩٤ /سەرچاوەی پێشوو ..

هەرکەسەو ئەجەلی خۆی

قورئان دەفەرموێت (وماكان لنفس أن تموت إلاّ بأذن الله كتاباً مـؤجلا)أل عمـران ١٤٥واتە هیچ کەسێك نامرێت مەگەر بەویستی خوانەبێت , لەکات وساتی دیاری کراودا.

بەڕاستی ئەم ئایەتە هاندەرە بۆبڕواداران کە لەمەرگ نەترسن و کۆڵنەدەربن بۆسەر خستنی بەرنامەی خواو جیهادکردن , کەسی واهەیە لەسەر کورسی‌یەك دەکەوێتە خوارەوە بەبیٚ ئەوەی هیچی بێت دەمرێت و هی واش هەیە لە کەوتنە خوارەوەی فڕۆکە یان وەرگەڕانی زۆر خراپی ئوتومبیل ڕزگاری دەبێت ونامرێت .. بۆیە ئەبوبکر دەیفەرموو بەخالید (اطلب الموت توهب لك الحياة) واتە : سووربە لە سەر مردن زیاتر دەژیت و ژیانت پێدەبەخشرێت , ئاشکراشە هەموو ڕۆژێکی ترسنۆك مردنێکەومرۆڤی ئازاو چاونەترسیش یەکجار دەمرێت ..

ئەحمەد کوڕی سەعیدی کوڕی حزم باوکی (ئیبن حزم)وەزیر بوو , ڕۆژێك کە لەمەجلیسی سوڵتان (المنصور ابی عامر محمـد بـن أبـي عـامر)دا دانیشتبوو , کاغەزێکی ژنێکیان هێنا , کەتیایا دەپاڕایەوە کوڕە بەندکراوەکەی ئازاد بکەن . سوڵتانیش زۆر داخ لەدڵ بوو لەو کوڕەو لەبەر تاوانێك بەندی کردبوو , بۆیە زۆرتووڕە بوو , وتی : بەخوا باش بوو هێنایەوە بیرم , ئنجا قەڵەمێکی هەڵگرت و لەسەر وەرەقەیەك ویستی بنووسیٚ : لەسێدارەی بدەن .. کەچی بەبیٚ ئەوەی بەخۆی بزانیٚ نووسیبووی بەری بدەن .. فەرمانەکەی دایە دەست وەزیر , ئەویش بۆ بەڕێوەبەری پۆلیسی نووسی ئازادی بکەن , سوڵتان لەوەزیری پرسی : ئادەی بزانم چیت نووسی ؟ وتی: قوربان لەسەرفەرمانی جەنابتان بۆ بەڕێوەبەری پۆلیسم نووسی ئازاد بکریٚ ! وتی : چۆن شتی وادەبێت .. ئادەی وەرەقەکەی خۆم بدەنەوە ! کە دایەوە دەستی‌خەتێکی هێنا بەسەر ئەوی ترداو بەحساب بنووسیٚ لە سێدارە بدریٚ , کەچی بەقەدەری خوا نووسی : ئازاد

بکرێـت .. ئـەمجارەش وەزیـر پێـی وت قوربـان : ئەوەتـە نووسـیووتە ئـازاد بکرێـت .. بۆسێیەم جاریش بەهەمان شێوە .. بۆیە سوڵتان سەری سوڕماو وتی : بەڵێ بائازاد بێت , هەرکەس خوا بیەوێ ئازادی بکات من ناتوانم هیچی لێ بکەم ..

نموونە لەسەر ئەم مەسەلەیە زۆرە , ئەوەتا شێخ (عبدالفتاح أبو غدة)دەڵێت : سەربازی ڕاستگۆی دۆستم بۆی گێڕاومەتەوە کەلە شەڕی جیهانی یەکەمدا , سەربازەکانی سوپای عوسمـانی لەیـەکێ لـە شـەڕەکاندا , سـەنگەر لێـدەدەن بـۆ ڕووبەڕووبوونـەوەی هێرشـی دوژمن , یەکێ لەسەرکردەکان دەگەڕێ بەسەریانداو یەکێ لە سەنگەرەکان دەبینـێ کەزۆر مەحکەم و چاکە , بەسەربازەکەی ناوی کەهەڵی کەندووە دەڵێت چۆڵی بکـات و خزمێکی خۆی تیـا دا دەنێـت , سـەربازەکەش بـە نابـەدڵی بـەجێی دەهێڵـی , پـاش ماوەیـەك شـەڕ هەڵدەگیرسـێ و تـۆپێکی دوژمـن دێـت دەدات بەسـەر ئەوسـەنگەرەداو خزمـی سـەرکردەکە هەرزوو تیادەچێت , سەربازەکەی تریش سەلامەت دەبێت و چەندەها ساڵی تر دەژی .. ل ٣٧ زاد المتقین .

پشکۆ بەدەستەکان

ئـاینی پیرۆزی ئیـسلام لەسـەر دەسـتی رسول الله (ص) و هاوەڵاندا دامـەزراو گەیشتە ڕۆم و فـارس و شارسـتانێتیەکی جیهـانی دامەزرانـد کەنزیکـەی چـوارده سـەدە درێـژەی کێشا .. بەڵام لەئەنجامی غەفڵەتی موسڵمانان و پیلانی نەبراوەی دوژمنانی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئـاواوە , ئـاین ودەوڵـەت لەیـەکتر جیابوونـەوەو هـەڵگرانی مەشـخەڵی هـەق وڕاسـتی کەوتنە بەر چەرمەسەرێ و دەردەسەری و دەربەدەری و کوشتن وبڕین .. هەر لە سەرەتاوە حەزرەت (ص)پێشبینی ئەم ڕۆژەی کردووەو ئامۆژگاری موسڵمانانی کردووە کە دەست بگرن بەبەرنامەی خواوە وکۆڵ نەدەن لەهەوڵ و خـەبات هـەروەك دەفـەرموێت :(یأتی علی الناس زمان الصابر فیهم علی دینه کالقابض علی الجمر) ترمذی /٢٢٦٠واتە ڕۆژێك دێت ئەوەی ئارام دەگرێت لەسەر دینداری وەکو کەسێکە کە پشکۆی بەدەستەوە بێت ، هەروەها دەفەرموێت(ألا إن رحی الاسلام دائرة ، فدوروا مع الکتاب حیث دار ، ألا إن الکتاب والسلطان سیفترقان ، فلاتفارقوا الکتاب ، ألا إنه سیکون علیکم أمراء یقـضون لأنفسهم مالا یقضون لکم ، ان عصیتموهم قتلوکم وإن أطعتمـوهم أضـلوکم.. قـالوا یارسول الله: کیف نصنع ؟؟ قال (ص)کماصنع اصحاب عیسی بن مـریم ، نُـشِروا

بالمناشير وحُملوا على الخشب ، موت في طاعة الله خير من حياة فـي معـصية الله) المعجم الكبير /٢٠/٩٠/١٧٢..

واتـه/ حـالّی ئیسلام دەگـەڕیّ , لەگـەلّ قورئانـدابن هەرچـۆن گـەڕا , ئاگـادارین قورئـان و دەسـەلاّت لەیـەکتری جیادەبنـەوە , ئێـوە دەسـت لـەقورئان بەرمـەدەن , ئاگـادارین کاربەدەستی واتـان دەبیّ ئـەوەی بۆخۆیـان دەویّ بۆئێوەیـان ناویّـت , ئەگـەر بـەگوێیان بکەن سەرگەردانتان دەکەن و , ئەگەر بە قسەشیان نەکەن دەتانکوژن .. وتیان : باشە ئەو رۆژە چی بکەین ئەی پێغەمبەری خوا ؟ فەرمووی : وەکو هاوەلاّنی حەزرەتی عیسای کوڕی مەریەم بن , کە بەمشار دووکەرتیان دەکردن و بەدارا هەلّیان دەواسین , ئەوە وای لیّ نەدەکردن لە ئاینەکەیان دووربکەونەوە , مردن لەسەر تاعەت وفەرمانبەری خوا چاکترە لە ژیان لەگومڕایی و سەرپێچیدا ..

له فەرموودەیەکی تریشدا دەفەرموێت (بدأ الاسلام غريباً و سيعود غريباً كما بدأ ، فطوبى للغرباء . فقيل : ومن الغرباء؟؟ قال : الذين يُصلحون ماأفسده الناس مـن امتي والذين يحيون ماأماتوه من سنتي)مسلم

واتـە : ئیسلام بەغـەریبی دەستی پێکردو گەیشتە لوتکەی دەسەلاّت و جارێکی تریش غـەریب دەبێتـەوە هـەروەك كاتیدەستپێکردنی , خۆشبەختی بۆغەریبەکان , وترا :کێن ئـەو غەریبانـە ؟ فـەرمووی : ئەوانـەن کەچـاکیدەکەن ئـەوەی کەخـەلّکانێك لـە ئومـەتم تێکیدەدەن و ئەوانـەی کـە زینـدووی دەکەنـەوە ئـەو سوننەتانەی مـن کەمرێنـدراون ..لـە فەرموودەیەکی تریشدا وەسفی غەریبەکان ئاوا دەکات (الغرباء ناس قليل صالحون بين ناس كثير، من يبغضهم في الخلق أكثر ممن يحبهم) أحمد ،واتە: غەریبەکان ئەو خەلّکە چاکە کەمەن لـەناو خـەلّکانێکی زۆری خراپدا , ئەوانـەی ڕقیـان لێیانـەو دژایـەتیان دەکـەن زیاترن لەوانەی کەخۆشیان دەوێن ..

داگیرکردنی ولاّتە ئیسلامی یەکان

جوولەکـەو هاوکارانیـان بـەپیلانێکی مەحکـەم و وردوحساب بـۆکراو لـە دەیـان سـالّدا کاریان کردو ماندووبوون و پارەی زۆریان خەرج کرد تاخەلافەتی ئیسلامیان ڕووخاند لە ئـەنجامی جـەنگی جیهـانی یەکەمـەوە , کەجوولەکـە دەسـتیان تیایـا بـوو , هـەروەك لـە

(پرۆتۆکۆلاتی حکمـــاء صـــهیون)داهاتووه .. جوولەکە هەڵگیرسێنەری ئاگری شەڕن , قورئان ئەم ڕاستیەی چوارده سەده لەمەوبەر تۆمارکردووه کە دەفەرموێت :

(کلما أوقدوا ناراً للحرب أطفأهـــا الله) واتـه: هەرچەند ئاگری شـەڕ هەڵگیرسێنن خوای گەوره دەیکوژێنێتـەوه و نایەڵێت بەمـەرامی گلاویـان بگـەن .. ئنجا وڵاتـه داگیرکـەرەکان , میراتی دەوڵەتی عوسمانیان بەشکرد ، دیاره ئەمەشیان بۆ نەچووه سەر چونکە جیهاد لەسەر موسڵمانان فەرزه بۆ دەرکردنی داگیرکەران.

بەملیۆنەها قوربانی درا ، بەڵام کاتێك ڕۆیشتن کە دڵنیا بوون حوکم ناکەوێتە دەست موسڵمانی ڕاستەقینە .. کەسانێکیان دروست کرد کە لەسەر مەنهەجی ئـەوان بێـت و دیـن ودەوڵەتیان بۆ جیابکاتەوەو ڕۆژ بەڕۆژ غەریبی ئیسلام و موسڵمانان زیاد بکات ..

ڕۆژئـاوا کەسـانی زیـرەك و بلیمـەتیان لـەجیهانی ئیـسلامیەوه دەقۆسـتەوه و لـەڕێی (بعثات)ی زانستی و وەرگرتنی عیلم ومەعریفەت و بڕوانامەی باڵاوه ناوی گوێیـان دەدان و ئنجا هـەر لـەڕێی ئەوانـەوه موسـڵمانانیان لەئیـسلام دەتۆرانـد .. کـاتی خـۆی (طـــه حسین)چوو بۆ فەرەنساو لـەوێ بیروباوەڕیـان شێواندو ناردیانـەوه بۆدژیـەتی ئیـسلام و بانگـەواز کـردن بۆشارسـتانیەتی خۆرئـاوا . ئەمــەش لەبەرئـەوەی بـاش لـەو ڕاسـتیە تێگەیشتبوون کە دار پوازی لەخۆی نەبێت ناقڵیشێت !

بـەڵێ.. دوژمنــان بـەپیلانێکی مەحکـەم و هەمەلایەنــە موسـڵمانانیان دوورخـستەوه لەئیسلام هەنگاو بەهەنگاوو پلە بەپلە ، لەسەرەتاوه حوکم و دەسەڵاتیان نەهێشتن بـەوەی کە دەڵێن : دین و دەوڵەت دەبێت لەیەك جیا بکرێتەوه , باشە دینێك نەتوانێ حوکم بکـات بۆچـی باشـه ؟؟چـۆن دەبـێ موسـڵمان لەعیبادەتـەکانی دا بـەپێی ئیـسلام بجوڵێتـەوەو دینەکەی تەنها لەمزگەوتـدا بێ و لـەم لاشـەوه بـێ دیـن و خوانەناسـەکان بـەپێی بەرنامـەی شەیتان و هەواو ئارەزووی خۆیان حوکمی بکەن ؟!

دوای نەهێـــشتنی حـــوکم ورده ورده عیبادەتەکانیـــشیان نەهێـــشت ، حـــەزرەت (ص)دەفـەرموێت : (لَيَنْقَضَنَّ عُرى الاسلامِ عُروَةً عُروةً فكلَّما انتَقَضَتْ عُرْوَةٌ تَـشَبَّثَ الناسُ بالتي تَليها وأوّلُهُنَّ الحُكْمُ وآخِرُهُنَّ الصَّلاةُ)احمد / ٢١١٣٩

واته : قوڵفەکانی ئیسلام یەك یەك دەپچڕێن ، هـەرکاتێك یـەکێکیان پچڕا خـەڵکی دەست بەیەکێکی تریانەوه دەگرن ، لەسەرەتاوه حوکم نامێنێ ودواهەمینیش نوێژه ..

دروستکردنی قاسم ئەمین

قاسم ئەمین لە میسر دەژیاو لە بنەچەدا تورکە و , زۆر زیرەك و بلیمەت بوو , (لیسانسی حقوقی فرنسی) هێنا لە قاهیرە لە تەمەنی بیست ساڵی دا , لە کاتێکدا کە هاوتەمەنەکانی ئەو بەهەزار حاڵ بڕوانامەی سەرەتاییان دەهێنا ..

هەرزوو قۆستیانەوەو ناردیان بۆ فەڕەنسا هەتامێشکی داشۆرن ودژی ئیسلام بەکاریبهێنن ..

. پێش ئەوەی بچێت بۆ فەڕەنسا , نووسینی ڕۆژهەلاتناسێکی خوێندەوە کە باس لە سووکایەتی کردنی ئیسلام دەکات بەئافرەت , زۆری پێناخۆش بوو ویستی وەڵامی بداتەوەو قسەکانی پووچ بکاتەوە , بەڵام کەچوو بۆ فەڕەنسا و هاتەوە هەموو بیرو بۆچوونی گۆڕدرا ..

کاتێك چوو بۆ فەڕەنسا , ئافرەتێکی فەڕەنسی بووە هاوەڵی و (لەوەدەچێ بۆی دانرابێ و بە بەرنامە بووبێ بۆئەوەی بیروبۆچوونی بگۆڕن)پەیوەندی خۆشەویستی لە نێوانیاندا سەوز بوو .. (بەڵام وەك خۆی دەڵێ لەیادەوەریەکانیداپەیوەندییەکی (برئ)بوو , واتە نەگەیشتبوو حاڵەتی (فاحیشه وزینا). بەهەرحاڵ ئەگەر بەلای ئەوەوە (برئ)یش بێت بەلای شەرعەوە هەرناجائیزە !)ئەم ئافرەتە قاسم ی دەبرد بۆ سەردانی خێزانە فەڕەنسی‌یەکان و ئەوانیش بەگەرمی پێشوازیان لێدەکرد ..

کاتێك گەڕایەوە میسر, کەوتە بانگکردن بۆ ئازادی ئافرەت و سفووری و فڕێدانی سەرپۆش و لاسایی کردنەوەی ڕۆژئاوا لەهەموو شتێکدا .. گوایە ئەوە ڕێگای پێشکەوتنە ... (دەیان ساڵ پێشتریش رفاعة طهطاوی هەر لەفەڕەنسا ئاوی گوێیان داو هەمان بانگەوازی کرد , بەڵام بانگەوازەکەی (رفاعە)هەرزوو زیندەبەچاڵ کرا چونکە کۆمەڵگای میسری ئامادەنەکرابوو بۆ وەرگرتنی ئەوجۆرە بیروبۆچوونە , بەڵام زەمانی قاسم ئەمین , کەپاش نزیکەی پەنجا ساڵ لە داگیرکردنی بێگانە بوو بۆمیسر ،خەڵکی گۆڕابوون و ز یاتر ئامادە بووبوون بۆئەم جۆرە بیرو بۆچوونانە).

لە سەرەتاوە قاسم ئەمین پەڕاوی (تحرير المـــراة)ی نووسی , بەبێ ئەوەی دژایەتی ئیسلام بکات , ئەم پەڕاوە زۆر بەتوندی وەڵام درایەوە , بۆیە قاسم ئەمین ترساو کونجی قەناعەتی گرت لەماڵەوە , تائەوکاتەی (سعد زغلول) هانی داو پێی ڕاگەیاند کە

پارێزگاری لێدەکات .. ئنجا کەوتەوە کارکردن و پەڕاوی دوەمی نووسی (المرأة الجديدة)، لەم پەڕاوەیدا ئیسلامی خستە لاوەو بەهەموو توانایەوە بانگی دەکرد بۆلاسایی ئافرەتانی فەڕەنسی تاوەکو پێش بکەون ... لەسەرەتاوە باس لەوەدەکرا کە ئافرەت مافی هەبێ و هاوسەری خۆی هەڵبژێرێ ، دواتر بوو بەوەی کە هەقی هەبێ هەست و سۆزیخۆی دەربڕێ ، ئنجا بوو بەوەی کە ئازاد بێ خۆی ئەدا بەکێ بیداو چی دەکات بیکات!

هدی شعراویش کە کچی (محمــد باشــا ســلطان) بوو ، کە لەپاشاوات بوون ، بەداپۆشراوی چوو بۆ فەڕەنساو بەسفووری هاتەوە .. ژنانی لەدەوری خۆی کۆدەکردەوەو پیاوانی دەعوەت دەکرد لەماڵەوەو کۆمەڵێ نووسەر و قەڵەمیشی کڕی کە فوو بکەن بەمەسەلەی ئافرەت و چالاکییەکانی ناوبراودا ..

لەساڵی١٩١٩ دا ئینگلیز میسری داگیر کردبوو ، خۆپیشان دانێك کرا لەمەیدانی قصر النيل (مەیدانی ئیسماعیلیە) ، لەبەرامبەر مۆڵگەکانی سوپای ئینگلیز، ئەو سەردەمەبوو کەشۆڕشی میسری هەڵگیرسابوو ، لەهەموو شەقامەکانی قاهیرە خۆپیشان دان هەبوو ، ئینگلیزیش تەقەی لێدەکردن و هەرجارەو کۆمەڵێك پێوە دەبوون .

لە گەرمەی ئەم خۆپیشاندانانەدا ، ژنی سەعد زەغلول و ئافرەتانی تر کە لە بەردەم ئینگلیزدا خۆپیشاندانیان دەکرد و هوتافیان دەکێشا بۆ چوونە دەرەوەی ئینگلیز لەمیسر ، هەموو لەچکەکانیان داکەندو نەوتیان پیاکردو سوتانیان ، بەحساب ئازاد بوون !

باشە خۆ زیاتر لەسیانزە سەدەبوو ئیسلام لەچکی فەرزکردبوو ، باشە خۆمەسەلەی لەچك هیچ پەیوەندییەکی بەدەرچوونی ئینگلیز و ئازادی یەوە نەبوو، ئەی بۆچی لەچك فڕێ بدرێ و بسوتێنرێ ، ئەمە لەڕاستیدا ئاواتی دوژمنانی ئیسلام بوو ، بۆ غەریب کردنی ئیسلام لەلای موسڵمانان ..

بەڵێ لاسایی کردنەوەی کوێرانەی ڕۆژئاوا لەمەسەلەی ئافرەتدا دەیان ساڵی خایاندو هەوڵی زۆری بۆدرا و کەسانێك هەبوون چاویان بەشەوارە کەوتبوو لەبەرامبەر پێشکەوتنی ڕۆژئاواوە ، بەڵام شیرازە پچڕنی کۆمەڵگای خۆرئاواو کەشف بوونی کەم وکوڕی و ناتەواوی یەکانیان لەلایەك و سەوزبوون و فراوان بوونی ڕابوونی ئیسلامیش

لەلایەکی ترەوە کارێکی کرد کەخەڵکی بەگشتی و ئافرەتان بەتایبەتی بێنەوە بەرەو ئیسلام .. تەنانەت قاسم ئەمین لە دوا ساتەکانی ژیانیدا دانی‌نا بەوەدا کە بانگەوازەکەی ناگونجێ بۆکۆمەڵگای ئیسلامی و پەشیمان بوو لە کارەکانی پێشووی .. ل٢٤٤ واقعنا المعاصر/ محمد قطب .

هەوڵ و کۆششی نەبڕاوە بۆئیسلام

بەردەوام ئوممەتی ئیسلام کەسانی لەخۆبردووی تیا هەڵکەوتووە کە بەهەوڵ و کۆششی نەبڕاوەیان گیانیان کردۆتەوە بەبەری کۆمەڵگای ئیسلامی‌دا ودژی دوژمنان وەستاون بۆنموونە :

یەکەم /ئیمام ئەحمەد ..

ناوبراو لە کۆتایی سەدەی دووەمی کۆچیدا لەدایك بووەو ، منداڵ بوو کە باوکی مردو ، دایکی ژنێکی ژیرو خواناس بوو ، لە دەساڵیدا قورئانی پێ لەبەرکرد و، بەیانیان ئاوی بۆ گەرم دەکرد بۆ دەستنوێژو ، بەیەکەوە دەچوون بۆ نوێژی بەیانی هەرچەند مزگەوتەکەش دووربوو .. لە شانزە ساڵیدا هەندێ نان و پێویستی دایەو پێی وت : بڕۆ فەرموودەی پێغەمبەر کۆبکەرەوە وبزانە هەر شتێك بەخوا بسپێردرێت ، خوا دەیپارێزێت ، بۆیە منیش تۆ دەسپێرم بەخوا ..

ئیمام ئەحمەد بەغدا بەجێدەهێڵێت کە پایتەختی دنیابوو، خۆی دەڵێت :چووم بەرەو مەککەو لەرێگا سێ جار وون بووم ، منیش خێرا دەپاڕامەوەو دەمووت : (یا دلیل الحائرین دلنی) ، دوای ئەم دوعایە یەکسەر ڕێی خۆمم دەدۆزیەوە ..

جارێکیش لەڕێی یەمەن هیچم پێنەما ناچار سێ ڕۆژ بە کرێ ئیشم کرد لە باخێکدا تابتوانم بگەمە جێ ..

دیارە ئەم هەموو هەوڵە جۆرێکە لەجۆرەکانی جیهادوئاشکراشە کە چی سزایان دا لەسەر مەسەلەی (خلق القران) وچەند بەندی‌و قامچی خوارد ، کەچی لەکۆتایی ژیانیدا ولەسەرەمەرگدا سەیری قاچی کردو گریاو وتی : خۆزگە بەو قاچانەم جیهادم بکردایە بۆ خوا ..ئنجا گەردنی هەموو ئەوانەشی ئازاد کرد کە ئازاریان دابوو ..ل ٥٨١ / المسك والعنبر من خطب المنبر..

دووەم/ ئەلب ئەرسەلان و جەنگی ملاذکرد :

پاش هەشتا ساڵ خۆئامادەکردن , لە ساڵی ٤٦٢ کۆچیدا پاشای ڕۆم (ارمانوس)کەبەهێزترین کەسایەتی و دەسەڵات بوو لە ئەوروپادا , بەسوپایەکی گەورەوە کەوتەڕێ بۆ لەناوبردنی ئیسلام و موسڵمانان ..

سوپاکەی (٣٥٠)قەشەی تیابوو کە هەریەکەیان (٢٠٠)سواریان لەدەور بوو , هەروەها پەنجا هەزار شەڕکەری ترئامادەبوون, ئەمە بێجگە لەسەدهەزار کرێکارو چاڵ هەڵکەن و کەل وپەلێکی بێ ئەندازەیجەنگ .. ویستیان لەپێشدا خۆراسان وعێراق بخەنە ژێر ڕکێفی خۆیانەوەو دوایش وڵاتی شام بگرن .. سوپاکەیان گەیشتە (ملاذکرد)کە دەکەوێتە سەرووی بوحەیرەی وان لەئەرمینیا..

دەنگ و باسی ئەم سوپایە گەیشتە سوڵتان ئەلب ئەرسەلان (کەبەناوبانگترین سوڵتانی سەلجوقی بوو , زۆر هەوڵیدا بۆئیسلام و زۆر شوێنی ئاسیای فەتح کردو دژی هێرشەکانی خاچ پەرستانیش وەستا)..

سوڵتان لەو کاتەدا لەحەڵەبەوە گەڕابۆوە شاری (خوی)لەئەزەربیجان , بەئاسانی دەستی نەدەگەیشتە حەڵەب و فریای کۆکردنەوەی سوپای زۆر نەدەکەوت , بۆیە خۆیو پانزە هەزار کەس ڕووبەڕووی دوژمن بوونەوەو وتی : من بۆخوا دەجەنگم , ئەگەر مام ئەوە نیعمەتی خوایە , ئەگەر شەهیدیش بووم مەلیکشای کوڕم وەلی عەهدم بێت .. هەرزوو کەڕووبەڕووی پێشەنگی سوپای ڕۆم بوونەوەو سەرکەوتن بەسەریاندا , بەڵام لەبەرئەوەی سوپای ڕۆم ژمارەیان بێ ئەندازە بوو , سوڵتان داوای لەمەلیکی ڕۆم کرد بەبێ جەنگ ڕێ بکەوین .. مەلیکی ڕۆم ڕازی نەبوو, وتی : لەخۆراسان ڕێك دەکەوین ..سوڵتان زۆر نارەحەت بوو , ڕاوێژی کرد لەگەڵ زانا (ئەبو نصر محمد کوڕی عبدالملك البخاری الحنفی)دا , ناوبراو پێی وت : تۆ بۆ ئاینێك ئەجەنگیت کەخوا پەیمانی داوە سەری بخات بەسەرهەموو ڕێبازێکدا , هیوادارم خوای گەورە ئەم فەتحە لەسەردەستی تۆدابکات و پێم باشە لە دوای نیوەڕۆی جومعە هێرش بەرین , چونکە ووتاربێژەکان لەسەردوانگەکانەوە دوعا بۆ موجاهیدەکان دەکەن و کاتەکەش کاتی دوعا قبوڵ بوونە ..

بەڵێ .. لەڕۆژی جومعەدا سوڵتان جومعەی بۆکردن و خۆی گریاو موسڵمانانیش گریان و زۆر پاڕانەوە لەخوا .. ئنجا پێی وتن : کێ دەیەوێ بگەڕێتەوە بابگەڕێتەوەو

ئازاد بێت , وابزانن سوڵتانتان لەگەڵدا نیە کە فەرمانتان پێبدات وڕێتان لێبگرێت .
ئنجادوای نوێژەکە کفنی سپی پۆشی و وتی : ئەگەر شەهیدبووم بائەمە کفنم بێت
.جەنگاوەرانیش هەموو وەك ئەویان کردو ئنجا سوڵتان لەئەسپەکەی دابەزیو
لەسەرخۆڵەکە سوجدەی بردو زۆر گریاو زۆر دوعای تری کرد ..
شەڕ هەڵگیرساو ژمارەیەکی زۆر لەدوژمن کوژراو پاشاکەشیان بەدیل گیراو هێنایانە
بەردەمی سوڵتان ..
سوڵتان پێی وت : نەمناردە لات کە ڕێ بکەوین , رازی نەبوویت !
ئەرمانوس وتی : واز لەسەرزەنشت بهێنەو چیت دەوێت وابکە ..
سوڵتان وتی : من دیل بوومایە لای تۆ چیت لێدەکردم ؟
ئەرمانوس وتی : هەرچی خراپە وام لێدەکردیت !
سوڵتان وتی : چی دێت بەخەیاڵتدا کە لێت بکەم ؟
ئەرمانوس وتی : یا دەمکوژی , یان شاربەدەرم دەکەی و دەمگێڕی بەوڵاتی ئیسلامدا ,
یان ئازادم دەکەی کە ئەمەش زۆر دوورەو بڕواناکەم ..
سوڵتان وتی : دە من نیازمە لێت خۆش بم و ئازادت بکەم !
ئیتر ئازادی کرد بەرامبەر ملیۆن و نیوێ دیناری ئەو ڕۆژەو مەرجی ئەوەشی لەسەردانا
کە هەرچی دیلێکی موسڵمان هەیە ئازادی بکات وبەمەش بۆ پەنجا ساڵ ڕێکەوتن و
ژمارەیەکی زۆر لە قەشەو سەربازەکانی بەردان و ناردنیەوە بۆ وڵاتی خۆیان بەئاڵایەکەوە
کە لەسەری نووسرابوو (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ئەم جەنگەش کەوتنی قودسی
دواخست .. (**البدا یة والنهایة /ابن کثیر/ الکامل في التأریخ / ابن الأثیر**) ول٦٠ زاد المتقین

سێیەم/شێخ ئەحمەد دیدات :

(دیدات) دەڵێت (من هەموو ژیانم بەخت کرد بۆگەیاندنی پەیامی خوا , داواتان
لێدەکەم ئێوەش هەموو تواناتان بخەنەکار بۆئەومەبەستە بەرزە پیرۆزە).. هەروەهادەڵێت
: بۆچی گاورەکان ئینجیل وەرگێڕن بۆ دووهەزار زمان و شەش ملیاری لێ چاپ بکەن
تابەدنیادا بڵاوی بکەنەوەو ئێمەش کەمتەرخەم بین بەرامبەر بە قورئان ؟ شەرت بێ منیش
هەوڵ بدەم , هەرهیچ نەبێ ملیۆنێك قورئانی وەرگێڕاو بۆزمانی ئینگلیزی چاپ بکەم و
بڵاوی بکەمەوە.. بەڵێ : (دیدات)تاساڵی ١٩٩٦ کە تووشی شەلەل بوو , توانی

(٤٠٠)هەزا ر قورئان چاپ بکات و بلاوی بکاتەوە , ئنجا داوای لە (ابراهیم جادات) کرد کە بەیارمەتی (بنکەی جیهانی بۆ بانگەوازی ئیسلامی)کارەکە تەواو بکات .. شایانی باسە , (دیدات)لەخەویا بینیبوی کەملیۆنێك نوسخەی قورئان بلاودەکاتەوە , بۆیە خەمیبوو کەبەزووترین کات ئەو خەوە خێرە بهێنێتەدی , دەستی پێکردو فریای ئەوەندە کەوت , گرنگ ئەوەیە بەهۆی نیەتەکەیەوە (إن شـــاء الله) هەمووی‌بۆ نووسراوە ....المجتمع ١٥١٤

ڕق لێ بوونی پێغەمبەر (ص)مایەی دوا بڕاوی یە

موسڵمان لەگەڵ موسڵماندا ڕەنگە کێشەی بۆ دروست ببێو دابڕان وشەڕیش ڕوو‌بدات , ئەمەش چارەسەر دەکرێت بەسوڵح کردن و ئامۆژگاری کردن و پشتگرتنی ئەوەی کە لە سەر هەقە , قورئان لە سوورەتی الحجرات دا دەفەرموێت : (وإن طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فأصلحوا بينهما ، فإن بغت إحداهما على الاخرى فقاتلوا التي تبغي حتّى تفئ الىأمر الله ، فإن فاءت فأصلِحوا بينها بالعدلِ وأقسِطوا ، إنّ الله يُحِبِ المقسطين ، إنما المؤمنون إخوة فأصلِحوا بين أخَوَيكم واتقوا الله لعلكم تُرحمون)١٠ / واتە : ئەگەر دوو دەستەو تاقم لەموسڵمانان بوو بەشەڕیان , ئەوە دەستبەجێ هەوڵبدەن ڕێکیان بخەن و ئاشتیان بکەنەوە , خۆئەگەر لایەکیان هەر دەستدرێژی دەکردە سەر لاکەی تر , ئەوا ئێوە بەگژ ئەوەیاندا بچن کەستەم و دەستدرێژی دەکات , هەتا دەگەڕێتەوە بۆفەرمانی خوا ..

جائەگەر لایەنە سەرکەشەکە بۆفەرمانی خوا سەری دانەواند , ئەوە ئێوە نابژیوانی‌یەکی دادگەرانە لەنێوانیاندا بکەن ودادپەروەری ئەنجام بدەن , چونکە بەڕاستی خوا ئەوانەی خۆش دەوێت کە دادپەروەری ئەنجام دەدەن . لەڕاستیدا هەر ئیمانداران برای یەکن , کەواتە هەرکاتێك لەنێوان دووبراتاندا ناکۆکی پەیدا بوو , ئێوە نێوانیان چاك بکەن و ئاشتیان بکەنەوە , هەمیشە لەخوا بترسن و پارێزکاربن , بۆئەوەی ڕەحمتان پێبکرێت . ئەمە لە نێوان موسڵماناندا ڕوودەدات ، بەلام ڕق لێ بوونی پێغەمبەر (ص)و بەسووك سەیرکردنی مایەی خەسارەتمەندی دنیاو ئاخیرەتە چونکە پەیوەندی بە بەرنامەکەوە هەیە , هەروەك قورئان دەفەرموێ (إنا أعطيناك الكوثر، فصَلِ لربِّك وانحر، إنّ شانئك هو الابتر)الکوثر واتە : بەڕاستی ئێمە خێرو چاکە وخۆشی هەردوو جیهان و

ناوبانگی چاکەی تۆمان ئەی (محمد)بێ ئەندازەو بێ سنوور کردووە لەهەموو چەرخ و زەمانێکدا . کەواتە نوێژ تەنها بۆخواو بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی پەروەردگارت ئەنجام بدەو قوربانییش بکە (هەربەوشێوەیە بۆبەدەستهێنانی ڕەزامەندی پەروەردگارت) بێگومان هەردوژمنان و ناحەزانی تۆکە ڕقیان لێتە بێناونیشان و وەجاخ کوێرودوا براون(لە هەموو خێرو چاکەیەك لە هەردوو جیهاندا)..

عەللامە شێخ احمد محمد شاکر دەڵێت : (طه حسین) کە قوتابی بوو لەزانکۆی کۆنی میسری بڕیاردرا بنێردرێ بۆ ئەوروپا بۆ خوێندن و ,جەنابی سوڵتان حسین ویستی ڕێزی لێ بگرێت , بۆیە پێش وازیەیەکەی گەرمی لە کۆشکەکەی خۆی دا لێکردو پاشان هەموو لەنوێژی جومعەش دا ئامادەبوون و ، وتاربێژێکی قسەزان وتاریدا و ویستی مەدحی سوڵتان حسین بکات و , لەناو : وتارەکەیدا وتی : (جاءه الاعمی ، فماعبس وجهه وماتولی)... واتە : جەنابی سوڵتان قوتابیەیەکی کوێر هاتەلای و ڕێزی لێگرت و ڕووی لێ وەرنەگێڕاو پشتی تێنەکرد ... کابرای وتاربێژ کەوتە هەڵەیەکی گەورەوە ، قسەکەی مەدح بوو بۆسوڵتان کە ڕێزی لە (طه حسین)ی نابینا گرتبوو , بەڵام زەم بوو بۆحەزرەت (ص) هەروەك ئەوەی ئەم لە (ص)چاکتر بووبێ ! چونکە (ص)بە (ئیجتیهاد)ی خۆی دەیویست گەورە پیاوانی قوڕەیش بانگ بکات بۆ ئیسلام وسەرقاڵی ئەوان بوو ، کاتێ (ابن ام مکتوم)ی نابینا هات بۆلای حەزی نەکرد کاتی لێ بگرێ و ڕووی لێ وەرگێڕاو سارد بوو لەگەڵی دا , چونکە کاتی تر بۆئەم زۆرەو ئەو دەمە گونجاونەبوو .. خوایگەورەش بە ناسکی سەرزەنشتیکردو بۆچوونەکەی بۆڕاست کردەوەو فەرمووی (عبس وتولی أن جاءه الاعمی ، وما یدریك لعله یَزّکی او یذّکَّر فتنفعه الذکری ...)العبس ، یەکێ لەوانەی ئامادەی ئەو نوێژی جومعەیە بووبوون باوکم بوو (شێخ محمد شاکر)کەوەکیلی پێشووی زانکۆی ئەز هەربوو , هەستی بەهەڵەکەی وتارخوێن کردو دوای نوێژ هەستا بەدەنگی بەرز بەخەڵکەکەی وت : خەڵکینە نوێژەکانتان بکەنەوە , چونکە نوێژی ئیمامەکەتان بەتاڵەو هەڵەی گەورەی کردووە بەرامبەر پێغەمبەر (ص).. دواتر مەسەلەکە گەورەبوو کەسانێکی دەسەڵاتدار پشتی ناوبراویان گرت و دوایی هەرچەند کێشەکە کۆتایی پێهات بەڵام پاش چەند ساڵێك ئەو وتاربێژەم بینی , خوا ڕیسوای کردو لە وتاربێژی لابراو لەدەرگای مزگەوتێدا بووبوو

بەپاسەوانی پێڵاوی نوێژ خوێنان و هەرکەسەوخێری خۆیشتێکی دەدایە .. کە بەڕاستی ئەمەش پەندە بۆئەوەی کەس بێ ئەدەبیئەکا بەرامبەر پێغەمبەر (ص)..ل٢٤/ زاد المتقین .

بوخاری ومسلم ریوایەتیان کردووە ,کەپیاوێکی گاور موسڵمان بوو , فێری سورەتی (البقرە)و (آل عمران)بوو , ماوەیەك بوو بە کاتبی پێغەمبەر (ص), پاشان لە دین وەرگەڕاو بووەوە بەگاورو , ڕای کرد بۆلای گاورو جوولەکەکان و ئەوانیش زۆر زلیان کردو فوویان کرد بە لووتیدا , جاناوبراو دژایەتی پێغەمبەری (ص)دەکردو دەیوت : محمد هیچی نەزانەیوە ئەوە نەبێ کەمن بۆم نووسیوە .. خوای گەورە پشتی شکاندو لەناوی برد , کاتێك ناشتیان , قەبر نەی گرتە خۆی و پاش ماوەیەك فڕێی دایەوە دەرێ, وتیان : ئەمە دیارە ئیشی موسڵمانانەو ئەوان وەك تۆڵەیەك دەریانهێناوەتەوە, جارێکی تر ناشتیانەوە , ئەمجارەش گۆڕ فڕێ ی دایەوە دەرێ ، بۆیە ئیتر لەو دەشت و دەرەدا وازیان لێهێنا قەلٚ ودالٚ بیخوات ! ڕەنگە کەسێك بڵێ : خۆ زۆر لەو خراپتر قەبر گرتوویەتیە خۆی , ئەوە ڕاستە بەڵام خوای گەورە ویستی وابوو پەندی خەڵك دابات بەو ڕووداوە تا دەست بکێشنەوە لە دژایەتی و بوختان کردن بۆ پێغەمبەر... کاتێکیش موسڵمانان گەمارۆی قەڵای ڕۆمەکانیان ئەدا لەشام و بۆیان نەدەگیرا , چاوەڕێیان دەکرد , تا کەسێکیان لەسەر شوورای قەڵاکانەوە بەدەنگی بەرز دەکەوتنە بێ ئەدەبی بەرامبەر پێغەمبەر (ص), ئیتر زیاتر خوا غەزەبیلێدەگرتن ولەیەك دووڕۆژدا قەڵاکە دەگیرا، ل٣٤ هەمان سەرچاوە.

دواوتە

کاروانی خێر بەڕێوەیەو هەرڕۆژەو قۆناغێکی ڕێی دووری دەبڕێ , دوژمنانیش لەبۆسەدان بۆی و دەیانەوێت ئاستەنگ بهێننە ڕێی .. یەکێك لەو ئاستەنگانە لەکۆن و نوێ دا سەرقاڵ کردنی موسڵمانە بەموسڵمانەوە , کەتەنها چارەش ترسانە لەخواو ڕەچاوکردنی ئەدەبی خیلاف و ڕاجیاییە ..

کاتی خۆی پێش چەند سەدەیەك , (ئیبن تەیمیە) لەلایەن کۆمەڵێ زاناوە دژایەتی زۆر کرا , ڕۆژێکیان یەکێك لەسەرسەختترین ناحەزیدەمرێ و (ئیبن قەیم)ی قوتابی مژدەی بۆ دەهێنێ , وادەزانێ ئێستا دەست دەهێنێ بەدڵیاو زۆری پێخۆش دەبێت .. کەچی کە هەواڵەکەی دەداتێ لەجیاتی ئەوەی دڵخۆش بێ ، دەگری ودەڵێ : بەخوا من هەرگیز بە دوژمنم نەزانیوە و ئەوەی لە نێوانیشماندا ڕووی داوە ئیختیلافی عولەمایە) ..

ئنجا چوو بۆ ماڵیمردووەکەوپێی وتن : من لەخزمەتانـدام و هەرچیتان ویست داوابکەن ... ئەوانیش ئەم هەڵویستەیان بەرز نرخاند .. قوتابیەکی دەڵێ : خۆزگەئەوەندەی ئیبن تەیمیە بۆ دوژمنەکانی باش بوو ئێمە بمانتوانیایە بۆ دۆستەکانمان باش بین .

بەڵێ موسڵمانان دەتوانن یەکتری تەواو بکەن و بەژیری و برایانە سەیری کاری یەکتری بکەن .. پرسیارکرا لەپێشەوا بەننا لەکاتی وتاردانـدا کەجیاوازی نێوان (جمعیەی شەرعی)و (إخوان) چیە ؟ دیارە پرسیارکەر دەیوویست بەزم بنێتەوەو دووبەرەکی دروست بکات.. بەنناش وتی : جیاوازیمان ئەوەیە ئەوان لە گەڕەکی (المغربلین)ن و ئێمەش لە گەڕەکی (درب الاحمر)ین .. ئنجا پرسیاریان کرد : باشە ئەوان مزگەوت دروست دەکەن , بۆچی ئێوەش ئەوە ناکەن ؟ بەننا وتی : زۆر چاکە ئەوان لەسەریانە مزگەوت دروست بکەن و ئێمەش لەسەرمانە بەپیاوی خواناس ئاوەدانی بکەینەوە ! (المجتمع ١٥١٥)

جائەم ئاژاوە نانەوەیە , کە بەداخەوە هەندێ موسڵمان لەسادەیی و ناحاڵی بوونەوە تێی دەکەوێت , کاری شەیتان و دۆستانی شەیتانە (ص)دەفەرموێت (شەیتان بێ هیوا بووە کە بپەرسترێ لە نیوە دوورگەی عەرەبدا , بۆیە کاری هاتۆتە سەر تێکدانی پەیوەندی نێوان موسڵمانان).. (إنّ الشيطانَ قد أَيِسَ أنْ يَعْبُدَهُ المُصَلُّونَ في جزيرة العربِ ولكِنْ في التَّحريش بينهم)مسلم (٥٠٣٠)هەروەها (قد يَئِسَ الشيطانُ أن يَعْبُدَهُ المسلمون ولكن في التحريش بينهم)ئەحمەد (١٤٥٨٦)..

پیاوێك هات بۆ لای ئیمام جەعفەری صادق وجنێوی بە موسڵمانێك دا ، ئیمام جەعفەر پێی وت : ئایا جیهادی ڕۆمت کردووە ؟؟وتی : نەخێر .. وتی : ئایا جیهادی فارست کردووە ؟؟ وتی : نەخێر .. وتی : جیهادی کافرانت کردووە ؟؟ وتی : نەخێر ..

وتی :سبحان الله کافرو ڕۆم و فارس و جوولەکەو گاور لە دەستت سەلامەتن و موسڵمانان لە دەست ودەمت سەلامەت نابن ..؟؟!! باشە پێغەمبەر (د.خ) نافەرموێت (المسلمُ مَن سَلِم المسلمونَ مِن لسانه ويده).

زۆر جار کەسێکی بەد ئەکەوێتە بەینەوەو هەوڵدەدات ئاژاوە بنێتەوە ، یەکێ لەو بەدانە دێت بۆ لای ئیمام شافیعی و لۆمەی دەکات ودەڵێت : بۆ هەر تۆ سەردانی ئیمام ئەحمەد

دەكەیت لەكاتێكدا تۆ لەو بەتەمەن تری ؟؟!ئیمام شافیعی قوڕی دا بەدەمیاو وتی : من هەرچی بكەم فەزڵ و چاكی هەر بۆئەوە و ئەم دوو دێڕ هۆنراوەیەی پێووت :

قالوا يزورك احمد وتزوره قلت الفضائل لا تغادر منزله

ان زارنى فلفضله او زرته فلفضله فالفضل في الحالين له

(المسك والعنبر /٤٥٦)

سەرچاوە

١-مجلة الاعجاز / ٦

٢-المدخل الى الدراسات القرآنية /ابي الحسن الندوى /٢٠٠٢/ط١

٣-محاضرات د زغلول النجار

٤-معجزات الاستشفاء بالغذاء /مجدي الشهاوى

٥-الاعجاز العلمى فى السنة النبوية /د. صالح بن احمد رضا

٦-الطب النبوى /ابن القيم

٧-برنامج الشريعة والحياة /مقابلة مع د.سمير الحلو

٨-برنامج المواجهات /مقابلة مع د.عبدالباسط محمد السيد

٩-برنامج آيات وحوار / قناة اقرا /

١٠-برنامج صفحات من حياتي /قناة المجد

١١-العائدون الى الله /على عبد العال الطهطاوى

١٢- واقعنا المعاصر /محمد قطب

١٣- مجلةالمجتمع /١٥١٤،١٥٢١، ١٥١٥

١٤-زاد المتقين /ج ١ /الشريف ابراهيم الحازمى

١٥- المسك والعنبر في خطب المنبر / ولاتحزن /د. عائض القرنى

ناوەرۆك

بابەت	لاپەڕە
پێشەكی............	٢
هەوڵ و تێكۆشان ژیانەوەیە.......	٣
نرخی تۆ بەهەشتە خۆت تاڵان فرۆش مەكە	٥

گەورەیی‌ونرخی مرۆڤ لەئیمانەکیدایە	٧
ئەوانەی لە حەوزی کەوسەر ناخۆنەوە	٨
ئەوانەی هەنگ ئاسا کاردەکەن	١٠
بەپەرۆەردگارم ئەم ئایینە هەقە	١١
خوا شایەتی بۆ ئەم قورئانە دەدات	١٣
موعجیزاتی پێغەمبەر درودی خوای‌لەسەربێت	١٤
شوێنەواری گەلی سەمود	١٦
شوێنەواری گەلی عاد	١٧
سەرکەوتنی رۆم بەسەر فارسەکاندا	٢٠
قسەی کەشتیەوانێکی ئاسمانی	٢٥
شتێکمان فێرکردویت کە نەتدەزانی	٢٨
موسڵمان بوونی پزیشکێك	٢٨
شاژنی بەریتانیاو حجامە	٣٠
ئاشکراکردنی فاحیشەو سزای خوا	٣٢
خورماو سوودەکانی	٣٣
تاعون ناچێتە مەککەو مەدینەوە	٣٧
دیاریکردنی قیبلە	٣٨
پشت بەستن بە خوا	٣٩
شێوازی بانگەوازکردن	٤٢
داواکردنی شەهیدی	٤٩
گۆڕ یەکەم مەنزڵی قیامەتە	٥٤
هەرکەسەو ئەجەلی خۆی	٥٧
پشکۆ بەدەستەکان	٥٨
داگیرکردنی وڵاتە ئیسلامیەکان	٦٩
هەوڵ و کۆششی نەبڕاوە بۆئیسلام	٦٣
ڕق لێبوونی پێغەمبەر مایەی دوابڕاوی‌یە	٦٦
دوا ووتە	٦٨

ژیانەوە

بەرگی دووەم

(پێشەکی)

سوپاس و ستایشی بێ پایان بۆ خوای پەروەردگار و درووود و سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران و شوێنکەوتوان ..

نیعمەتی ئیمان گەورەترین نیعمەتە کە مرۆڤ بەدەستی بهێنێت لە دنیادا ,(قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون)یونس/٥٨ , پێیان بڵێ ئەی (محمد) : بە فەزڵ و ڕەحمەتی خوا و بڕوابوون پێی دڵخۆش بکەن چونکە ئەوە خێرتر و چاکترە لە هەموو ئەو شتانەی کە لە دنیادا کۆی دەکەنەوە و دڵی پێخۆش دەکەن .

دەفەرموێ (من اصبح معافى في جسده ، عنده قوت يومه كأنما حيزت له الدنيا بحذافيرها) , واتە : هەر بڕوادارێك ڕۆژێ لێبۆوە و لەش ساغ بوو , خواردنی تاقە ڕۆژێکیشی هەبوو , ئەوا وەك ئەوەیە کە هەموو دنیا هی ئەو بێت .

زۆربەمان لەسایەی خواوە لەشمان ساغە وخواردنیش نەك هی ڕۆژێ هی چەند ساڵێکیشمان هەیە , ئەی بۆ چاوبرسێن و ناڕازێن دنیا هەمووی هی ئێمەیە ؟؟..

ڕەنگە بۆئەوە بگەڕێتەوە کە ئەوەی هەمانە بە کەمی دەزانین و, قەدری ئەو ئیمانە نازانین کە خوای گەورە بە فەزڵی خۆی پێی بەخشیوین .

خوای گەورە کە دنیا هیچ نیە بەلایەوە دەیدات بە باوەڕدار و بێباوەڕو بەخششی خوا لە کەس قەدەغە نیە (كلاً نُمِد هؤلاء وهؤلاء مِنْ عَطاءِ رَبّكَ وَمَا كانَ عَطاءُ رَبكَ مَحظورا) الاسراء , بەڵام خوای گەورە ئیمان و بڕوا نادات مەگەر بە کەسێك شایستە بێت , چونکە بڕوابوون یانی ژیانی هەتاهەتایی و ناز و نیعمەتی نەبڕاوەی بەهەشت , ئەمە بێجگە لە خێر و خۆشی و بەختیاری دنیا کە بڕوادار لە دنیادا تامی دەکات .

ئەم بەرنامەیەی ئێمە بێ منەتە و تاقە پەڕاوە کە (لا اكراه في الدين قد تبين الرشد من الغي) البقرة/ ٢٥٦/تیایە.. واتە زۆر کردن نیە بۆ بڕواهێنان ، هەموو کەسێ سەرپشکە و ئازادە لەوەی کە چی دەوێت ئەوە هەڵبژێرێت ,چونکە پەروەردگار چاك و خراپی دیاریکردووە بۆ هەموو کەس و هەردووکی ڕوون و ئاشکرایە .

بڕوادار پێویستە ڕۆڵی خۆی ببینیٚ لەم ژیانەدا و ئەو هەق و ڕاستیەی لەلایەتی بیگەیەنیٚ و لەپێناوی ئەمەشدا هەوڵ و کۆششی بەردەوام بدات و لە مردن نەترسێت ، هەروەك دکتۆر محمد ئیقبال لە هۆنراوەیەك دا کە ئەمە ماناکەیەتی دەڵێت :

(بە ڕاستی سەیرە ئەی موسڵمان دنیات لەبەرچاو ڕوونە و زۆر شتت دۆزیوەتەوە ، کەچی نەفسی خۆتت لیٚ ون بووە ، تاکەی بەو نەزانی و بیٚئاگاییە دەمێنیتەوەو ، سەرگەردان و بیٚکار دادەنیشیت.. تۆ نوورێکی لە دێر زەمانەوە ، دەی شەوی تاریکی ئەموستە چاوی پیٚ ڕووناك بکەرەوە .. لە گیرفانتا دەستی سپی درەوشاوی موعجیزە هەیە ، دە کارەکەی حەزرەتی موسای پیٚبکە و ، سنوورە تەسکەکان بشکێنە ، تۆ پێشڕەوی .. ئایا لە مردن دەترسی ئەی ئادەمیزادی زیندووی هەتا هەتایی ؟ هەق وابوو مردن لە تۆ بترسایە و ، تۆ خۆت بۆ ئەو بنایاتەوەو بۆی لەکەمین دا بووایەی .

باش بزانە و دڵنیابە ، خوای کەریمی بەخشندەی دەوڵەمەند کە شتێکی بەخشی نایسێنێتەوە ، دەی کە خوا ڕۆحی پیٚبەخشیویت تازە نایباتەوە و نایسێنێتەوە و، مردنیش کەگیان دەرچوونە کۆتایی و تیاچوون نیە ، بەڵکو تیاچوون و کۆتایی لاوازی ئیمان و دانەمەزراوی و ڕاڕاییە) (روائع اقبال/الندوی/ص٩٨) .

فراوانی دونیا و ئاخیرەت

ئاشکرایە ئیمبراتۆریەتی فارسی دەسەڵاتداری جیهان بوو ، شارستانێتیەکی هەزار ساڵی پێکەوە نابوو ، زۆر ناوچەشی داگیر کردبوو ..

کاتێك موسوڵمانان ڕووبەڕوویان بوونەوە لە شەڕی قادسیەدا ، ڕۆستەم داوای کرد لە موسڵمانان کە نوێنەرێکیان بنێرن بۆ گفتوگۆ ، سەعدی کوڕی ئەبی وەقاصی سەرکردەش سەربازێکی نارد کە ناوی ربعی کوڕی عامر بوو ، کاتێك ربعی هات بە خۆی و وولاٚخ و ڕمەکەیەوە ، داوایان لێکرد کە چەکەکەی دانیٚ ، ڕازی نەبوو ، ووتی: ئێوە ناردوتانە بە دواما ئەگەر وانەبیٚ دەگەڕێمەوە ، کە هاتیشە نزیکەوە فەرشی زۆر نایاب داخرابوو ڕۆستەمیش لەسەر تەختێکی گران بەها بەو بەپەڕی جاهو سەڵتەنەتەوە دانیشتبوو ، ربعی بۆئەوەی تێیان بگەیەنیٚ کە فەرش و ڕاخەر و دیکۆراتیان بێنرخە و کار لەم ناکەن و چاوی بەشەوارە ناخەن ، هەر هەنگاوێك دەهات ڕمەکەی دەچەقاند لە فەرشەکەی بەردەمی ، ئەمە وانەی یەکەم بوو کە دایدان ، کە چووە بەردەم ڕۆستەمیش ویستی

لايەوە دانیشیّ خێرا لێی ڕاست بوونەوەو نەیانهێشت , ئەمیش لای سەیر بوو , وتی: ئەمە عەقڵتانە , ئاوا جیاوازی هەیە لە نێوانتاندا و یەکتری دەپەرستن ..

ڕۆستەم ووتی: ئێوەیەکی ڕەش و ڕووت و برسی چیتانە بەسەرمانەوە , بگەڕێنەوە و شەرمان لێ لادەن ، نانتان دەویّ دەتان دەینیّ و پۆشتەشتان دەکەینەوە , ربعی ووتی: ئێمە لەبرسا و , لە ڕووت و ڕەجاڵیدا نەهاتووین , بەڵکو (الله ابتعثنا لنُخرج مَن شاء مِن عبادة العباد إلى عبادة الله ، ومن ضيق الدنيا إلى سعتها ، ومن جور الأديان إلى عدل الاسلام ، فأرسلنا بدينه إلى خلقه لندعوهم إليه ، فمن قبل ذلك قبلنا منه ورجعنا عنه ، ومن أبى قاتلناه أبداً حتى نفضي إلى موعود الله ، قالوا: وما موعود الله ؟ قال: الجنة لمن مات على القتال من أبى والظفر لمن يبقـــى) , واتە: ئێمە خوا هەڵیبـژاردووین و ناردوینی تا هەرکەس ویستی دەری بهێنین لە ماددە پەرستی و مرۆڤ پەرستیەوە بەرەو خواپەرستی , لە تەنگەلأنی دنیاوە بەرەو فراوانی دنیا و لە زوڵم و ستەمی ئاینە دەستکاری کراوەکانەوە بەرەو دادپەروەری ئیسلام , ئێمەی بە ئاینەکەیەوە ناردووە بۆ لای بەندەکانی و دروستکراوەکانی تا بانگیان بکەین بەرەولای , هەرچی لێی وەرگرتین و لێی قبوولْ کردین , ئێمەش لێی قبولْ دەکەین و دەگەڕێینەوە , هەرچیش ڕازی نەبوو ڕێی لێگرتین دەجەنگێین لەگەڵیا تا ئەگەینە پەیمانی خوایی , وتیان :پەیمانی خوایی چیە ؟ وتی: بەهەشتە بۆ هەرکەسێکمان کە شەهید ببیّ لە جەنگدا و , سەرکەوتنیشە بۆئەوانەی کە دەمێننەوە .

بە ڕاستی ئەم گفتوگۆیە کە مێژوو تۆماری کردووە , بلیمەتی و شارەزایی موسوڵمانان پیشان دەدات لەو ڕۆژگارەدا , هەروەها دەری دەخات کە چۆن زۆر بەجوانی توانیویانە ڕاستیەکانی ئیسلام وئامانجی جیهادیان دەربڕن و هەقی خۆی بدەنیّ , ئەوەی زۆرتر سەرنج ڕاکێشە مەسەلەی دەرکردنە لە تەنگەلأنی دنیاوە بەرەو فراوانیەکەی .

باشە ئەبیّ دنیای ئیمبراتۆریەتی فارسی تەنگەلأنی و ناخۆشی بووبیّ ؟ ئەی بۆ ئەم سەربازە هەژارە ڕەش و ڕووتە ئاوا دەیبینیّ ؟

بەڵیّ .. بە ڕاستی چاکی تێگەیشتبوو , چونکە مرۆڤ کە خوای نەپەرست ، دار و بەرد یان مرۆڤەکان ، یان هەواو ئارەزوو , یان پارە و ماڵ دەپەرستیّ ! کە بەوانەش هەمووی

سەرگەردان دەبێت و ژیانی تاڵ دەبێت وئیرادە و جڵەوی خۆی لە دەست ئەدات (الا بذكر الله تطمئن القلوب) (الرعد).

لەو ڕۆژگارەدا لە کۆڕ وکۆبوونەوەکاندا ئەوەی جلەکانی بەری نرخی لەسەد هەزار کەمتربوایە تانە و تەشەری لێ دەدرا , ئەوەی کە جلەکانی بەری بایی (٥٠)هەزار بوایە , نیوەی ئەوانی پێشوو حسابی بۆ دەکراو ڕێزی لێ دەگیرا .

کاتێك ئیمبراتۆری فارس تێك شکاو مەدائنی پایتەخت گیرا , ڕای‌کردو, هەزار چێشت لێنەر و هەزار گۆرانی‌بێژ و هەزار بەخێوکەری هەڵۆ و پڵنگی لەگەڵ خۆیدا برد و دەیووت: من زۆر بێبەختم کە ئەم ژمارە کەمەم لەگەڵ خۆم هێناوە لە خزمەتکار و دەست و پێوەند ، بە ڕاستی من جێی بەزەییم .

جا کاتێ لە ڕێگا لەماڵی پیرێژنێك لای‌دا و خواردنی بۆ دانا , بەزەیی پیاهاتەوە و زانی کە پادشا بووەو لێی قەوماوە .. پادشای فارس وتی: ناتوانم نانەکەم بخۆم و بە گەرووم دا ناچێتە خوارێ تا ئەمانە گۆرانیم بۆ نەڵێن ..

کاتێکیش (هرمزان)ی کاربەدەستی ئەهواز گیرا و هێنایان بۆ مەدینە و لە جامێکی گڵێنی زبردا ئاویان بۆ هێنا نەیتوانی بیخواتەوە تا جامێکی باشتریان بۆ هێنا .. بەڵێ .. ئەوانە دەژیان لە قەفەسێکدا , با قەفەسەکەش گەورە و ئاڵتونی بێت هەر قەفەسە و هەر کۆیلەیەتی‌یە .. ئیسلام هات مرۆڤ ئازاد کات و بە مرۆڤایەتی فەرموو (أتعبدون ماتنحتون) صافات/٩٥ , چۆن ئێوە شتێك دەپەرستن کە بەدەستی خۆتان دەیتاشن و دروستی دەکەن ؟! چۆن ئێوە یەکتری دەپەرستن , مەگەر هەموو وەك یەك نین لە ئادەمێتی‌دا , کێ زیاترە لەکێ ؟! .

ئەی دیاردە سروشتی‌یەکان دەپەرستن ؟ مەگەر ئەوانە هەموو بۆ خزمەتی ئێوە دروست نەکراون ؟!

ئەی پارە و سامان دەپەرستن و شپرزن بەدوایدا و هەر ئەوەندەش شتێکتان بەخۆتان شك برد لە خۆتان بایی دەبن و سنوور دەشکێنن؟؟ (كَلا إن الانسانَ لَيَطغى أنْ رآه استغنى) العلق .

تەنگـەلانی و ناخۆشـی دنیـای بێبڕواکـان لـە ئامارەکـانی ڕۆژئـاوادا بـە ئاشـکرا دەردەکـەوێت , لەگـەڵ ئـەو هـەموو خۆشـگوزەرانی و پێـشکەوتنە ماددییـەدا , کەچـی ڕێژەیەکی زۆر خۆکوژی و خوودانە مەی خواردن و ماددە بێهۆشکەرەکان هەیە ..
پێغەمبەر (ص) لە دوعاکانیدا پەنای گرتووە بە خوا لەم تەنگی و ناڕەحەتییـەی دونیا بە تایبەتی کە شەو لەخەو هەڵدەستا بۆ شەو نوێژ , دە جار (الله اکبر) و دە جار (لا الە إلا الله)ی دەکرد و ئینجا دە جاریش دەیفەرموو : (اللهم إني أعوذ بك من ضـيق الـدنيا وضيق يوم القيامة).. ل ۳۹۳۹ في ظلال القرآن .

کاری مەزنی ئوممەتی ئیسلام

ئوممەتی ئیسلام هێنراوەتە دنیایی بوونەوە , تا مایەی بەختیاری مرۆڤایەتی بێت و فەرمان بدا بە چاکە و جڵەوگیری بکات لە خراپە : (كنتم خيرَ امةٍ اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهَونَ عَن المنكر وتؤمنون بالله) آل عمران ۱۱۰..
گەیاندنی ئەم پەیامەش هەوڵ و کۆشش و یەك بوونی دەوێ , هاوکاری یـەکتری دەوێت , چونکە کافران بـە کوفری خۆشیانەوە هاوکـاری یـەکتری دەکـەن , بـەرگری لـە بەرنامـەی خۆیان دەکەن , ئەگەر بڕواداران کەم تەرخەم و پەرتەوازە بن ئاگەنە هیچ و فەساد وخراپـە دنیا دەتـەنێت, قورئـان دەفـەرموێت (والذين كفروا بعضهم أولياء بعض إلا تفعلوه تكـن فتنةٌ في الأرض وفسادٌ كبير) الانفال/۷۳ .

ڕەوشت بەرزی بانگخوازان

ڕەوشت بەرزی و مامەڵەی جوانی بانگخوازان هۆکاری گرنگن بۆ گەیاندنی ئـەم پەیامـە , چونکە خەڵکی بە چاکی لە هەڵس و کەوت و مامەڵەیان وورد دەبنەوە و دەیانەوێ بزانن ئاخۆ ئەو بانگخوازانە ئـەوەی دەیڵێن ڕەنگی داوەتـەوە لـە خۆیانـدا یـان نـا .. کـاتی خـۆی پێش چەند سـەدەیەك ئیسلامەتی لە هینـد و وولاتـە دوورەکان بـە هـۆی ڕەفتـاری جوانی بازرگانە موسڵمانەکانەوە بلاوبۆتـەوە .. نموونـەی تریـشمان زۆرە لەسـەر ئـەم مەسـەلەیە , کاتێك بـانگخوازی پایـە بـەرز پێشەوا ئەحمـەدی کـوری عیرفـانی شـەهید , لـە هینـدەوە بیشاوری گرت و سوپاکەی بۆ چەند هەفتەیەك تیامانـەوە , ڕەفتـاری جوانیـان کاریگـەری زۆری هەبوو لەسەر دانیشتوان .

ڕۆژێك هاولاّتیەك بەیەكێ لە موجاهیدانی ووت: ئایا چاوتان هیچی هەیە , ئاخۆ چاوتان (قصر النظر)ێتی ؟ ئەویش وتی: نەخێر ، وتی : ئەی باشە ئێوە هەموو لاون و چەند ساڵە هیجرەتتان كردووە و لەگەڵ ئیمام دا خەریكی جیهاد كردنن , كەچی هیچتان سەیری ئافرەتان ناكەن , لەكاتێكدا كە سەرباز و سوپا هیچ شتێ نیە دەستیان بگرێ و هەرچی بكەن دەیكەن .. ئەویش وتی: برا ئێمە پەیرەوی ئایەتی (قل للمؤمنين يغضوا من ابصارهم ويحفظوا فروجهم ..) النور/۳۰/ دەكەین و ئیمامەكەمان ئاوا پەروەردەی كردووین .. } ل/٦٢٠ محاضرات اسلامية مجلد (١)/الندوي .

بانگخواز مەبەستی ڕەزامەندی خوایە

یەكێكی تر لە هۆكارەكانی سەركەوتنی بانگەواز ئەوەیە كە بانگخواز تەنها مەبەستی خوا بێت و چاو نەبڕێتە ماڵی دنیا و پلەوپایە , بە ئیبن تەیمیە وترا : تۆ بۆ دەسەلاّت و پادشایەتی وا دەكەیت ؟؟ ئەویش سەری‌سوڕما و بەو بەپەڕی هێزەوە وتی: من دەسەلاّت و پادشاییم دەوێ ! بەخوا هەموو موڵك و دەسەلاّتی تەتەر لەلام درهەمێك ناهێنێ ..

هەروەها یەكێ لە بانگخوازەكانی هیندستان , كە خەڵكێكی زۆر لەسەر دەستیا بەهرەوەربوون , پادشای (دهلی) ویستی پارە و ماڵێكی زۆری بداتێ .. ئەویش وتی: نامەوێت.. پادشا وتی: هەردەبێ شتێك وەرگری لەوەی كە خوا پێی داوم .. ئەویش وتی: خوای پەروەردگار دەفەرموێ (قل متاع الدنيا قليل) النساء٧٧ , جا ئەگەر دنیا كەم بێت , دیارە كیشوەری ئاسیا بچوكترە لە دنیا و , هیندستانیش بچوكترە لە ئاسیا و (دهلی)ش بچوكترە لە هیندستان .. تۆش تەنها موڵكی (دهلی)ت بەدەستە , ئیتر من چۆن ببمە برابەشت لەو موڵك و ماڵە كەمەدا .

لە سەدەی ڕابردوودا لە دیمەشق , زانای بەناوبانگ شێخ سەعیدی حەڵەبی لە مزگەوتێك وانەی دەوتەوە و لەبەرئەوەی قاچی دەیەشا پاڵیدابۆوە بە دیواری میحرابەكەوە و قاچی درێژ كردبوو , لەو كاتەدا (ئیبراهیم پاشا)ی حاكمی گشتی سوریا كە پیاوێكی بەزەبر و زەنگ و دڵ ڕەق بوو هاتە مزگەوتەكەوە و شێخ سەعید خۆی تێك نەدا و قاچی هەڵنەكێشا , هەموو لەو بڕوایەدا بوون ئێستا لەسەری دەدات و خوێنی دەڕێژێ . كەچی ئیبراهیم پاشا گەڕایەوە و دوایی كیسەیەك پارەی بۆ نارد بەدیاری بە

خزمەتکارێکیدا ، ئەویش وتی: بۆی بەرەوە و پێی بڵێ :ئەوەی قاچی درێژ بکات دەست درێژ ناکات بۆ وەرگرتنی هیچ شتێك .. (محاضرات اسلامية في الفكر والدعوة/الندوي مجلد/١) .

بانگخواز هەموو هۆکارێکی ڕاگەیاندن بەکار دێنێت

ژیان بەردەوام لە پێشکەوتندایە و هۆکارەکانی ڕاگەیاندنیش لە زیادبوون و بەرەوپێش چووندان , بۆیە بانگخوازی بە ئەمەك و وریا هەموو هۆکارێك بەکار دێنێت لە گەیاندنی پەیامەکەیدا , بۆ نموونە : لەم سەردەمەدا بانگخوازێکی وەك عەمر خالید ڕۆڵێکی گرنگی بینیوە و توانیوێتی جێی خۆی بکاتەوە لەدڵی کەسانێکی زۆردا لەسەرتاسەری جیهاندا , یەکێ لە هۆکانی ئەم سەرکەوتنەش بێجگە لە ئیخلاص , بەکار هێنانی کەناڵە فەزاییەکان و ئینتەرنێت و وتاردان و پەڕاونوسینە.. کە بەمەش لە هەموو لایەکەوە پەیوەندی پێوە دەکرێت و سوودی لێ وەردەگیرێت .

سارا لە ئوسترالیا وە تەوبەی کرد :

سارا کیژۆڵەیەکی لوبنانی باوك موسوڵمان و دایك مەسیحیە لە هەشتاکاندا کۆچ دەکەن بۆ ئوستراليا , کێشە دەکەوێتە نێوان دایك و باوکیەوە و لەیەك جیا دەبنەوە , بە هەر حاڵێك دەبێت سارا خوێندن تەواو دەکات , ناوبراو لەبارەی تەوبە و هیدایەتیەوە دەڵێت : من هیچم لە ئیسلام نەدەزانی , وەك کچانی تری ئەو وولاتە سەرگەردان بووم و لە پێشبڕکێی شایجوانانیدا بەشداریم کرد لە نیوزلەندا و بەیەکەم دەرچووم , بەڵام ئەو هەموو ڕابواردن و خۆشگوزەرانیە دەروونی تێراو نەدەکردم و, هەمیشە دڵەڕاوکێم بوو , هەستم بە بەختیاری نەدەکرد , تا ڕۆژێك ڕێم لە سایتی عەمر خالید کەوت و هۆگری وتار و قسەکانی بووم و چەند نامەم بۆ ناردو، بەمەش خوا هیدایەتی دام .. کاتێ کە بە تەواوی تەوبەشم کرد نامەم نارد بۆ مامۆستا و مژدەم دایە کە فێری دەستنوێژ و نوێژکردن بووم .. خوایە گیان هەزاران سوپاس و ستایش بۆ تۆ کە بەو سەرگەردانیە سەرم نەنایەوە .

بەڵێ .. سارا زۆری نەخایاند تووشی نەخۆشی بوو , کە پزیشکەکان پشکنینیان بۆ کرد دەرکەوت تووشی شێرپەنجەی مێشك بووە , هەرچەند ڕێژەی سەرکەوتنی نەشتەرگەریەکەی لەسەدا بیست بوو سارا ڕازی بوو کە بۆی بکەن و زۆر دڵخۆش بوو کە پێش ئەوەی بزانێ نەخۆشە تەوبەی کردبوو.. پێش ئەوەی کە ببرێ بۆ نەشتەرگەریەکەی

نامەیەکی نارد بۆ مامۆستا وپێی ڕاگەیاند کە بەهیچ جۆرێك نەیزانیوە نەخۆشە و بەتەمای نەخۆشی نەبووە کە تەوبەی کردووەو، داواشی کرد ئەگەر خوا بردیەوە دوعای خێری بۆ بکەن .. بەڵێ نەشتەرگەرییان بۆ کرد و بەداخەوە لێی دەرنەچوو , بۆیە مامۆستا عەمر خالید فرمێسکی بۆ ڕشت و داوای لەهەموو ئەوانە کرد کە سەردانی سایتەکەی دەکەن نوێژی (غائب)ی لەسەر بکەن و دوعای خێری بۆ بکەن .. }ژمارە/٤٦٤ , ساڵی دەیەم/ڕۆژنامەی یەکگرتوو .

نەرم و نیانی بانگخوازان

نەرم و نیانیلەناو خێزان و کۆمەڵدا , بەهرەی خوا و بەخششێکی گەورەیە ئەگەر مرۆڤ لێی بەهرەوەر بێت , پێغەمبەر (ص) دەفەرموێت (إذا أراد الله بأهل بيت خيراً ، أدخل عليهم الرفق) .

واتە / ئەگەر خوا ئیرادەی خێری بەماڵێك هەبێت ئەوا نەرم و نیانیان ئەداتێ .. بەڵێ .. نەرم و نیانی لەهەر شتێکدا بێت جوانی دەکات , بە تایبەت لە بانگەوازدا ,

(ص) تا دوا پلە نەرم و نیان بوو لەگەڵ خەڵکیدا , خوای گەورە لەو بارەیەوە دەفەرموێت (فبما رحمةٍ من الله لنت لهم ، ولو كنت فظاً غليظ القلب لانفضوا من حولك) (آل عمران/١٥٩) .

واتە: بە هۆی ڕەحمەتی خواوەیە کە تۆ نەرم و نیانیت لەگەڵیاندا , خۆ ئەگەر تووڕە و قسە ڕەق و بێبەزەیی بوویتایە , ئەوە هەموو لە دەورت بلاوەیان دەکرد ..

چوار ئافرەت لە ئەرجەنتین

شێخ جاسم المطوع لە بەرنامەی (بيوت الانبياء) دا وتی :

چوار ئافرەتی پانتۆڵ لەپێ هاتنە مزگەوتی ئەرجەنتین بۆ نوێژکردن , خەریك بوو ئیمامی مزگەوتەکە بیانکاتە دەرەوە , بۆیە ساردم کردەوە و پێموت کە پێغەمبەر (ص) لە مزگەوتەکەیدا پیاوێکی دەشتەکی میزی کردو لێشی تووڕە نەبوو , ئیتر تۆ بۆچی پێت سەیرە و پێت گرانە ئەمانە ڕوویان کردۆتە ماڵی خوا .. خوا ئاگادارە ئەم ئافرەتانە و

هاوشێوەکانیان کە هاتن بەرەو مزگەوت و بەنەرمی مامەڵەیان لەگەڵدا کرا بوونە بانگخواز و ئێستا ملیۆنێك موسوڵمان هەیە لە ئەرجەنتین دا .

بانگخوازان گرنگی بە هەموو بوارێکی ژیان دەدەن

موسوڵمانان گرنگیان بە هەموو لایەنێکی ژیان دەدا , بۆیە بوونە پێشەوا و سەرداری جیهان .. کاتێك زانای بەناوبانگ (الطبري) سی جلد تەفسیری نووسی , زانای بەناوبانگ ڕازیش سی جلدی لەسەر زانستی پزیشکی نووسی.

جا بانگخوازانیش بەوەی کە گرنگی بدەن بە هەموو بوارێکی زانست و هەموو لایەنێکی ژیان , دەتوانن جێی خۆیان بکەنەوە و ڕۆڵی خۆیان بەچاکی ببینن . زانای خواناسی هیندی (محمد ئیقبال) دەیان ساڵ لەمەوبەر لە ڕۆژئاوادا دکتۆرای هێنا و توانی لە بریق و باقی شارستانیەتی ڕۆژئاواش قوتار ببێت و هەردەم ئەوەی لەیادبوو کە بڕوادار بە بڕواکەی گەورەترە و لەپێشترە لە هەموو کەسێك کە بڕوای نەبێت , با هەرچی بێت و هەر پلەیەکی ببێت , مەگەر قورئان نافەرموێت (ولا تهنوا ولاتحزنوا وأنتم الأعلون إن كنتم مؤمنين) آل عمران ١٣٩ .

محمد ئیقبال لە هۆنراوەیەکیدا دەڵێت: من توانیم دەنکە گەنمی خۆم بەدەست بهێنم و نەشبم بەدوای ڕاوچییەوە , خوا دەزانێ من لەسەر ڕچەی حەزرەتی ئیبراهیم ڕۆیشتم و چوومە ئاگری شارستانیەتی ڕۆژئاواوە و متمانەم بە خۆم هەبوو , بە سەلامەتی لێی دەرچووم و شەخسیەتی خۆمم نەدۆڕاندو ،لە زستانی زۆر ساردی بەریتانیادا , کە هەوای ساردی وەك شمشێر کاریگەر بوو , نوێژ و شەونوێژم نەفەوتاند..(ل/١٣٧ محاضرات اسلامية) ..

بانگخواز و خۆشەویستی خوا و پێغەمبەر

ئاشکرایە دینەمۆی بانگخواز ئەو خۆشەویستیەیە کە لە دڵیا دەجۆشێ ،خۆشەویستی بۆ خوا و پێغەمبەرەکەی و بڕواداران .. ئەگەر کەسانێك ماڵ و سامان , یان خۆیان , یان هەر شتێکیان تا دوا پلە خۆش بوێ ، بڕواداران و بانگخوازان لەوان زیاتر خوایان خۆش دەوێ (والذين آمنوا أشد حباً لله) البقرة ١٦٥.

خۆشەویستی پێغەمبەریش (ص) ، خوی ئامارژەی پێدەکات و دەفەرموێت:کەستان بڕواداری تەواو نیە هەتا منی لەماڵ و منداڵ و پارە و سامان و لەخۆشی خۆشتر نەوێت

نموونەیەك لە كوردستانەوە

حاجی شێخ محمدی شێخ سەعید کە لە گوندی بەردێی قەرەداغ لە ئازاری ١٩٨٨ دا کۆچی دوایی کردووە ، بەردەوام لە مزگەوت بانگی دەدا و کە دەگەیشتە (أشـهد أن محمـداً رسـول الله) کەمێك دەوەستا و لەژێر لێوەوە دەیووت (خۆم و دایك و باوکم بەقوربانت بین ئەی پێغەمبەری خوا) ، ئینجا بۆ دووەم جار دەیووتەوە (أشهد أن محمـداً رسول الله) بەهەمان شێوەی جاری یەکەم لەژێر لێوەوە بە نزمی دەیووت (خۆم و دایك و باوکم بەقوربانت بین ئەی پێغەمبەری خوا) بە ڕاستی ئەمە جۆرێکە لەدەربڕینی خۆشەویستی کە ئەم پیاوە باشە لە دڵیا بووە

نموونەیەك لە میسرەوە

شێخ محمد حسان ، وتاربێژێکی میسرییە و دەڵێ: کە لە وڵاتی سعودیە دەمخوێند و بۆ یەکەم جار بەشەو گەیشتمە مەدینە ، خێرا چووم زیارەتی پێغەمبەری خوا بکەم ، بەڵام چونکە بەشەو مزگەوتەکە دادەخرا و کاتەکەی منیش درەنگ بوو ، لەگەڵ برادەرەکانم گەیشتمە بەر دەرگایەك و پاسەوانێك هاتە دەرەوە و دای خست ، خێرا ڕام کرد بەرەو دەرگایەکی تر بەڵکو فریابکەوم و خێرا هەر ئەوشەوە زیارەتی خۆم بکەم و سڵاو لە حەزرەت بکەم ، کەچی ئەویش داخرا بە ڕوومدا، دەرگایەکی تریش بەهەمان شێوە ، بۆیە دانیشتم و زۆر دڵم لەخۆم داما و گریام ، لەو کاتەدا ئەفسەرێك کە لەو دەرگایە هاتە دەرێ و بەحاڵەکەی زانی ، دڵی پێم سووتا و بردمی یە ژوورەوەو بەتاقی تەنها لەبەر ئارامگای پێغەمبەر دا (ص) وەستام و سڵاوم لێکردو دڵم ئاوی خواردەوە.

بانگخوازو ئاگری جگەر

بانگخوازی بە ئەمەك و ڕاست ، ئاگری جگەر هەڵیدەگرێ و دەیبات بەرەو هەوڵ و کۆشش و خەباتی بێوچان و دەزانێت کە ئەرکی سەرشانی گرانە قازی بهاءالدین (ئیبن شیداد) لەبارەی (صلاح الدین)ی هاوڕێیەوە دەڵێت: (صلاح الدین تەوبەیەکی چاکی کرد لە هەموو شتێك کە شەرع یاساغی کردبوو ، هەروەها وازی لە هەموو لەززەت و

خۆشی‌یەك هێناو , هەستی کرد کە خوای گەورە بۆ کارێکی مەزن دروستی کردووە کە ناگونجێ لەگەڵ ڕابواردن و کەیف کردندا .. صلاح الدین خەمێکی ئەوەندە زۆری قودسی‌بوو کە شاخ بەرگەی نەدەگرت و, هەر دەتووت کوڕی جگەر گۆشەی ون کردووە , یان دەتووت ئافرەتێکی جەرگ سوتاوە و خۆشەویستێکی لەکیس چووە)ی (ل/٢٣٤ محاضرات /الندوي – ل/١٥٥ النوادر السلطانية) .

زانست بەرەو ئیمان دەچێتەوە

زۆر هەوڵ درا بۆ جیاکردنەوەی زانست و ئیمان , بە هۆی ئەو زوڵم و زۆرەی کە کەنیسە دەیکرد لە زانایان لەسەدەکانی ڕابردوودا لە ئەوروپا , ڕاستە پیاوانی کەنیسە زانایانیان دەسووتاند لەسەر هەندێ بیروڕای زانستی , بەڵام ئەمە پاکانە نیە بۆ جیاکردنەوەی ئیمان و زانست لەیەکتری و , هەر زوو زانایانی بە ویژدان بەبێ دەمارگیری وتیان زانست بەبێ ئیمان وەك باڵندەیەك وایە کە بیەوێ بەیەك باڵ بفڕێت کە دیارە ئەمەش ئەستەمە.

ئەو ڕۆژگارە ڕۆیشت و هەندێ لەوانەی کە چاویان بەشەوارە کەوتبوو بە پێشکەوتنی ڕۆژئاوا , ویستیان هەمان بەزم لە وڵاتە ئیسلامیەکاندا بنێنەوە , بەڵام زۆر بۆیان نەچووە سەر , چونکە ئیسلام هەرگیز دژی زانست نەبووەو , لەلایەکی تریشەوە ڕابوونی ئیسلامی زۆر بەهێزەوە سەری هەڵدایەوە و لە ڕۆژئاواش زانایان بەرەو ئیمان هاتنەوە و زانیان کە ژیان بەبێ ئیمان مانای نیە ..

زانای بەناوبانگ باول دیفیز :

زانای فیزیای بەناوبانگ (باول دیفیز) لەساڵی/١٩٩٥دا جائیزەی یەك ملیۆن دۆلاری وەرگرت لەسەر پەڕاوەکەی (الله والفيزياء الحديث) (GOD AND THE NEW PHYSICS), کە تیایا دەیسەلمێنێ ڕاستیەکانی فیزیای نوێ لە نەفسی بەشەردا بڕوا بەخوا و ڕۆژی دوایی و غەیب دەچەسپێنێ.. (www.Tasabeeh.Com) .

زانای پاکستانی محمد عبدالسلام :

زانای پاکستانی محمد عبدالسلام لەساڵی/١٩٧٩دا جائیزەی نۆبڵی وەرگرت لە فیزیادا , بەوەی کە لێکۆڵینەوەی گرنگی کرد لە مەسەلەی (الجسيمات وقرائنها) وە توانی بیردۆزێ دابنێ کە تیایا دوو هێزی سەرەکی لەم بوونەوەرەدا بەیەکەوە ببەستێتەوە کە ئەوانیش (هێزی کهرومغناتیسی و هێزی ناوکی لاوازە) .

پاش ئەوەی جائیزەکەی وەرگرت ، وتی:وورد بوونەوەم لە ئایەتی (ومن كل شيءٍ خلقنا زوجين) بووە هۆی ئەو لێکۆڵینەوانەم و گەیشتمە ئەو ئەنجامە گرنگانە . (پەڕاوی/آيات قرآنية في مشكاة العلم – د.يحيى المحجري) .

پرۆفیسۆر الفريد كوروز :

زانای بەناوبانگی جیۆلۆجیای جیهانی (پرۆفیسۆر الفريد كورون) ئامادەی کۆنفرانسی جیۆلۆجیا بوو لە کۆلێژی (علوم الأرض) لە زانکۆی مەلیك عبدالعزيز , شێخ عبدالمجيد زندانی لێی پرسی : ئێوە وەك زانای بواری جیۆلۆجیا هیچ ڕاستی و زانستێکتان لایە لەسەر ئەوەی کە کاتی خۆی نیوە دورگەی عەرەب باخ و بێستان و ڕووبار بووە و دواتر بووە بە بیابان , وتی: بەڵێ ئەوە شتێکی زانراو و بەڵگە نەویستە لەلامان و ڕاستیەکە ناتوانین لێی ڕابکەین , شێخ عبدالمجيد پێی وت: دە گوێ بگرە بزانە کێ هەواڵی داوە بە محمد (ص) کە ئەم فەرموودەیەی فەرمووە کە موسلیم ڕیوایەتی کردووە (لاتقوم الساعة حتى تعود أرض العرب مروجاً وأنهارا) ..

ئاخۆ کێ پێی ڕاگەیاندووە کە لە داهاتووش دا وای لێدێتەوە .. ئەویش بیری کردەوە و وتی: شتی بەرزی تیایە .. وتم: بینوسە بۆم , ئەویش بە دەستی خۆی نووسی ((بە ڕاستی سەرسامی کردم ئەو ڕاستیە زانستیانەی کە لە قورئان و سوننەت دا هەن , کە ئێمە لە ڕێی زانستی نوێوە لەم دواییەدا دۆزیومانەتەوە , کە ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ محمد (ص) نەگەیشتۆتە ئەم زانیاریيانە مەگەر لە ڕێی وەحیەوە))..

بەڵێ لە دوو سەعات و نیوی کۆنفرانسێك دا زانایەکی دوور لە دینی ئەڵمانی ئاوا کاری تێکرا و ڕاوبۆچوونی گۆڕدرا بەو جۆرەی کە ئاوا تەعبیری لێکرد و نووسی.. (العلم طريق الايمان/الزنداني) .

موسوڵمانانی خوارووی ئەفریقیا :

پرۆفیسۆر زەغلول النجار کە زانایەکی میسری و پسپۆڕە لە بواری جیۆلۆجیادا دەڵێ: ساڵی١٩٧٥ چووم بۆخوارووی ئەفریقیا , لەسەر داوای موسوڵمانەکان و ماوەیەك لەلایان مامەوە , ڕۆژی چەند وتارێکم بۆ دەدان لەچەند شوێنێکی جیاوازدا .. لەو وڵاتە جیاوازی هەبوو لەنێوان ڕەش پێست و سپی پێستەکاندا , شوێنی برینی بلیتی ڕەش و سپی جیابوو , چێشتخانە و پاصی ڕەش و سپی جیابوو , لەگەڵ ئەو هەموو ستەمەی کە دەکرا , موسوڵمانان زۆر پاك و تەمیز بوون و مزگەوتەکانیان پاك بوون , دەیانزانی کە

تەنها ئیسلامە جیاوازی ناکات لە نێوان کەس دا و فەزڵی کەس نادا بەسەر کەس دا مەگەر بەوەی کە یەکێکیان پارێزکارتر بێت.. لە زانکۆیەکی جوولەکە وتارم دا و دواتر گفتوگۆ دروست بوو , ژنێك هەستا زۆر بەڕەقی قسەی کرد و وتی: ئێوە دواکەوتوون , ئێوە ماف بە ئافرەت نادەن , ئێوە کار بەدەستەکانتان دیکتاتۆرن و ... هتد .

منیش بەنەرمی وەڵامم دایەوە , پاش دوو ساڵ هات بۆ کوەیت و موسوڵمان بوو پاش ئەوەی ڕاستیەکانی بۆ دەرکەوت .

لە دێیەکی دەوروبەری جوهانسبێرگ وتارم دا , دوای قسەکانی من ڕەش پێستێکی چوارشانە هەستاو ویستی قسە بکات , هەڵسوڕێنەرانی کۆڕەکە خەریك بوو نەهێڵن و ڕێی نەدەن , وتم: بۆچی ڕێی لێدەگرن؟ وتیان: ئەوە قەشەی دێکەیە و دەترسین بەزمێك بنێتەوە وهەڵە بکات بەرامبەرت , منیش وتم: قەیناکە ڕێی بدەن چی دەوێت بابیڵێ ! بەڵێ: ڕێیان دا و , پیاوەکە هاتە لای مایکرۆفۆنەکە و کەوتە قسەکردن و هەموو ئامادەبووانی خستەگریان , وتی: پێش وتارەکە کە هەموو بەیەکەوە نوێژی ئێوارەتان کرد بە کۆمەڵ و جیاوازی نەبوو لەنێوانتاندا و ڕەش و سپی و گەورە و بچووك شان بەشانی یەك وەستابوون , ئەو دیمەنە زۆر کاری تێکردم , بە ڕاستی من فێری گاورێتی بووم لەخوارووی ئەفریقیا و ئەوەتا قەشەم لەم ناوچەیەدا و ئەو جیاوازییە زۆرە دەبینم کە دەکرێت لە نێوان ومن و سپی پێستێك دا ئەگەر قەشەش بێت , بۆیە وا ساڵێکە بیردەکەمەوە و وێڵم بەدوای بەرنامەیەکدا کە بەیەك چاو سەیری هەموو ئادەمیزادێك بکات ، وا ئێستا لە ئیسلامدا دۆزیمەوەو , من زۆر گلەییم لە موسوڵمانانی ئەم دێیەی خۆمان هەیە کە بۆچی بەسنگێکی فراوانەوە ئەم ئیسلامە بەرزە پیرۆزە ناگەیەنن بە خەڵکی وێڵ و سەرگەردان تا سەرفرازبن ، وە من دەمەوێ موسوڵمان بیم ..

(زەغلول النجار) بەردەوام دەبێ لەسەر قسەکانی و دەڵێ: پێم وت: برا جارێ پەلەمەکە و باشتر لێکۆڵینەوە بکە لەسەر ئیسلام , تا قەناعەتت زیاتربێت , کەچی ڕازی نەبوو , وتی: دیراسەی تەواوم کردووە ولەهەموو دڵمەوە موسوڵمان بوونی خۆم ڕادەگەیەنم و (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله) .. بەدوای ئەویشدا دەیان کەسی تر موسوڵمان بوون و ئەو دیمەنە زۆر کاریگەری هەبوو لەسەریان و دڵ و دەروونیانی هەژاند .. (بەرنامەی اسلام بلاحدود/کەناڵی محور) .

بانگخوازی نموونەیی

یەکەم / زەغلول النجار

پرۆفیسۆر زەغلول النجار لەساڵی ١٩٢٣دا لە دێیەکی پارێزگای الغربیە لە میسر لەدایك بووە , هەر لەمناڵیەوە لەسەر دەستی باوکیا قورئانی لەبەر کردووەو , باوکی مودەڕیس بووەو زۆر خەمی بوو لەسەر ڕەوشت و خووی ئیسلامی مناڵەکانی پەروەردە بکات , بۆیە لەسەر هەموو کۆبوونەوەیەك بۆ نان خواردن وانەیەکی پەروەردەیی کورتی دایاون ..

زەغلول قۆناغەکانی خوێندنی بڕی تا گەیشتە کۆلێژی زانیاری زانکۆی قاهیرە و لەساڵی ١٩٥١ز دا بەکالوریۆسی لە جیولۆجیادا بەپلەی شەرف تەواو کرد و یەکەم بوو .

لەکاتی لاویدا شوێنی قوتابخانەی ڕابوونی ئیسلامی (برایان)کەوت و ئەمەش بووە مایەی بەربەرەکانێ کردنی میری بۆی و تەنگ پێ هەڵچنینی , لەبەرئەوەی لە برایان بوو لە زانکۆ نەکرا بە (معید) هەرچەندە یەکەمیش بوو , ناچار لەچەند بەڕێوەبەرایەتیەکی میسریدا کاری کرد و, پێنج مانگ لە کۆمپانیای (صحاری)ی نەوت و پێنج مانگیش لە (مرکزی قومی بحوث) و , دواتر پێنج ساڵ لەکانەکانی فۆسفات و, ناوبراو بە جۆرێك سەرکەوتوو بوو کە توانی کارێك بکات فۆسفات لەکانەکانی (ابو طرطور) لەماوەی شەش مانگدا بەرهەم بێت و بایی ملیارەها جونەیهی لێ بنێرێ بۆ دەرەوەی وڵات .

لە ئاهەنگی ناردنە دەرەوەی فۆسفات لەو کانانەوە , سەرۆکی یەکێتی کرێکاران وتی: (بە ڕاستی کەسایەتیەکمان لایە کە توانیویەتی دڵی کرێکارەکان هەموو بکات بەیەك) .. ئەوەی سەیرە لەجیاتی ئەوەی دەستی ڕێزی لێبنرێ و بەخشیشی چاکی بدرێتێ ، لەبەرئەوەی بانگخواز بوو لە کارەکەی دەرکرا !

زەغلول لەهیچ کارێکدا نەیان هێشتووە زۆر بمێنێتەوە , بۆ ساڵێك لە زانکۆی (عین الشمس) دانرا و دوایش لە زانکۆ دەریان کرد .. لەساڵی ١٩٥٩ز خوا دەرگای لەم زانا بانگخوازە بەناوبانگە کردەوە بەوەی بانگکرا لە زانکۆی (آل سعود)ەوە لە (ریاض) بۆ دامەزراندنی بەشی جیولۆجیا لەو زانکۆیە .. لە سعودیەوە توانی بچێ بۆ لندن وە لەوێ دکتۆرای هێنا لەساڵی ١٩٦٣ز دا , ئینجا زانکۆ هەڵیبژارد بۆئەوەی پلەیەکی بەرزتری بداتێ دوای دکتۆراکەی , کە ئەمەش بەیەك کەس نەدرا , (ئیدارە ی بعثاتی میسر)ی ویستیان ئاستەنگ بهێننە ڕێی , کەچی مامۆستاکەی کە زاوای شاژنی بەریتانیا بوو

نامەیەکی هەڕەشە ئامێزی نارد بۆ میسرییەکان و تی: (گومانی تیا نیە کە دکتۆر زەغلول النجار لە هەموو کەس زیاتر شایانی ئەوەیە کە ئەو پلە زانستییەی بدرێتێ , جا ئەگەر ڕێی لێبگرن ئەوا هیچ قوتابیەکی میسری لەمەودوا وەرناگرین) ئەوانیش ناچاربوون دەست نەهێننە ڕێی و بینێرن ..

دەستی قەدەر :

لەساڵی١٩٦١دا کە دکتۆر زەغلول ویستی لە میسرەوە بچێ بۆ لندن و هەموو معاملەیەکی سەفەرەکەی کرد کەچی لە دوا ساتدا پێیان وت : تۆ ڕێنادرێیت سەفەر بکەیت و, کارەکەش لای بەڕێوەبەری (جوازات)ە لە پۆرسعید !

دکتور زەغلول و (محمد) ی برای بە پەلە چون بۆ ماڵی ئەفسەرەکە لەماڵ نەبوو , زانیان کە لە خەستەخانەیە و ژنەکەی لەسەر منالْ بوونە , خێرا چوون بۆ خەستەخانە بۆ لای و ئەویش پیاوانە فەرمانەکەی هەڵوەشاندەوە و وتی: مادام خوای گەورە ئەمڕۆ ژیانی بەخشیوە تەوە بە ژنەکەم و بەسەلامەتی هەستاوەتەوە , ئەبێ تۆش سەفەر بکەیت , جاچی دەبێت بابێت !) ..

جا لەبەرئەوەی سەفەرەکەی دکتور زەغلول بە کەشتیبوو , کەشتیەکەش جوولابوو , بۆیە ئەفسەرەکە بەلەمێکی بۆ دەرکرد و لەناوەڕاستی دەریادا زەغلولیان گەیاندە لای و پەیژەیان بۆ شۆڕکردەوە و بەو شەوە سەرکەوت و هەموو سەرنشینانی کەشتیەکە سەیریان دەکرد و لایان سەیر بوو .. دکتور لەم بارەیەوە دەڵێت: (بە خەیاڵمدا نەهاتووە هیچ گەورەیی و بەرزییەك لەمە زیاتر لە ژیانمدا دەستم کەوتبێ) .

بەڵێ: ئاوا خوای گەورە لوتی دوژمنانی ڕابوونی ئیسلامی شکاند و فەرمانەکەیان هەڵوەشایەوەو دکتۆر چوو بۆ بەدەست هێنانی پلەی بەرزتر .. دکتۆریش لەبواری جیولۆجیادا چواردە بابەت و لێکۆڵینەوەی پێشکەش کرد و زانکۆش پلەی (زەمالە)ی بۆ لێکۆڵینەوەی دوای دکتۆرای دایە لە (١٩٦٣-١٩٦٧) ...

باس و لێکۆڵینەوەکانی دکتۆر زانکۆ بڵاوی کردونەتەوە و حەڤدە جار چاپ کراونەتەوە و نوسخەیەکیش بۆ یادگار کە شەش سەد لاپەڕەیە لە مەتحەف بەریتانیدا دانراوە ..

دکتۆر بەشداری کرد لە دامەزراندنی بەشی جیولۆجیادا لە زانکۆی کوەیت لەساڵی ١٩٦٧دا و لەساڵی ١٩٧٢دا پلەی (استاذ)ی وەرگرت و بوو بە سەرۆکی بەشی

جیۆلۆجیا لەهەمان سالدا و.. بۆ سالێکیش لە (١٩٧٧)دا مامۆستای (زائر) بوو بۆ زانکۆی کالیفورنیا..

پاشان لە (قطر) لەسالی ١٩٧٨و١٩٧٩ کاری کرد ...شایانی باسە دکتۆر (٨٥) لێکۆڵینەوەی زانستی لەبواری جیۆلۆجیادا نوسیوە , وەك بابەتی (کوەیت پێش شەش سەد ملیۆن سالّ) و (وزەی ژێر خاکی سعودی) ە و (نەوت لە سروشتدا).

لە بواری ئیسلامیش دا چل بابەتی زانستی پێشکەش کردووە وەك (التطور من منظور اسلامي) و (مفهوم علم الجيولوجيا في القرآن) و (قصة الحجر الأسود في الكعبة) و (حل الاسلام لكارثة التعليم) و .. هتد , دکتۆر دە پەڕاوی هەیە , لەوانە (الجبال في القرآن) و (صور من حياة ماقبل التأريخ) و (أزمة التعليم المعاصر) و ... هتد .

ئەمە بێجگە لەوەی کە سەرپەرشتیاری زیاتر لە سی نامەی ماجستێر و دکتۆرا بووە لەمیسر و وڵاتانی خلیج داو , دکتۆر یەکەم نەخشەی جیۆلۆجی بۆ بنی دەریای باکور کێشا و چەند جاریش خەڵات کراوە ..

دکتۆر بەشداری کردووە لە دامەزراندنی بانقی (دبی) و بانقی (فیصل)ی میسری و بانقی (تقوی).. ئەمە بێجگە لەوەی کە لەدەستەی دامەزرێنەرانی دەزگای خەیری ئیسلامی کوەیتی بوو ..

دکتۆر ئەندامە بۆ دەرکردنی چەندەها گۆڤار لە نیویورك و پاریس و ڕاوێژکاری زانستی گۆڤاری ئیسلامیيە کە لە هیندستان دەردەچێ .. ئەمە بێجگە لەوەی کە ئەندامە لەچەندەها کۆمەڵەی زانستی ناوخۆ و دەرەوەدا کە زۆر چالاکانە کارەکانی ڕادەپەڕێنێت تیایاندا ..

بەڵێ , د.زەغلول النجار لەرێی زانستەکەیەوە توانی خزمەتێکی باش بە بانگەوازی ئیسلامی بکات لەسەرتاسەری جیهاندا , لەکاتێکدا کە لە وڵاتی میسر برایان و دەنگی ڕابوونی ئیسلامی بەئاگر و ئاسن کپ دەکرا ئەم توانی ئەو دەنگە بگەیەنێتە وڵاتانی دەرەوە و لە رێی زانکۆکانەوە بانگەوازەکەی بلاو بکاتەوە و لەبواری ئیعجازی زانستی قورئان و سوونەت دا خزمەتێکی باش پێشکەش بکات ..

ئێستاش سەرپەرشتیاری پەیمانگای خوێندنی بالایە لە ئینگلتەرە بەناوی : (Markfield Institute Of Higher Education) کە ماجستێر و دکتۆرا دەدات لەبوارەکانی ئیسلامدا , وەك (ئابووری و مێژوو ,ئازادی ئافرەت و... هتد) , شایانی

باسه دکتۆر لەساڵی١٩٨٦دا ژنی هێنا و خوا دوو کوڕی دایە و هەر زووش ئەمانەتەکەی لێ وەرگرتەوە و کوڕەکانی بە ڕەحمەتی خوا چوون .(اسلام أون لایت نت)

دووەم / ابو الاعلى المودودی :

باوکی ابو الاعلى پارێزەر بوو وازی لە کارەکەی هێنا لەترسی ئەوەی کە بەرگری لەناهەق بکات و ماڵی حەرام بێتە گیرفانیەوە ، لەچوار ساڵیەوە گرنگی دا بە کوڕەکەی و لەگەڵ خۆی دەیبرد بۆ نوێژی جەماعەت و قورئان و موطأ ی ئیمام مالیکی پێ لەبەر کرد و مێژووی ئیسلام و هیندستانیشی بۆباس دەکرد ابو الاعلى بەچواردە ساڵی دواناوەندی تەواو کردو بەچوارمانگ توانی بەچاکی فێری زمانی ئینگلیزی ببێت

ناوبراو بانگخوازێکی نموونەیی بوو ، لەگەڵ ئەوەدا کەهەژارو نەدار بوو ، بەتاقی تەنها گۆڤاری ترجمان القران ی دەردەکردو سەرپەرشتی چاپی دەکردو پاشان بە پاسکیل بڵاویشی دەکردەوە

لە تەمەنی پڕ بەرەکەتیدا سەدوچل پەڕاوی نووسیو نزیکەی هەزار نامەشی ئاڕاستەی گەورە پیاوان و ناوداران کرد ، بۆیە ابوالحسن الندوی دەڵێت وانازانم کەس بەهێندەی ابو الاعلى کاریگەری هەبووبێ لەسەر نەوەی نوێ

لەساڵی ١٩٤١ دا کۆمەڵی ئیسلامی دامەزراندو چەندجار بەندکرا و چەند ساڵیکی لەبەندیخانەدا بردە سەر

لیوا محمود شیت خەتاب دەڵێ جارێك سەرۆکی عێراقی عبدالسلام عارف ناردمی کە لای حکومەتی پاکستانی هەوڵی بۆبدەم بەربێ ، کەچوومە لای مەودودی و پێم وت بۆکارێکی واهاتووم بەهیچ جۆرێك قایل نەبوو ،. بەندیخانەی پێ باشتر بوو لەپاڕانەوە لە حکومەت

مەودودی ئەندامی دامەزرێنەری رابیتەی عالەمی ئیسلامی و زۆر ڕێکخراوی تر بوو ، توانی بەربەستێکی پۆلاین بێت لەبەردەم دوژمنانی ئیسلامدا

لەیەکێك لەوتە بەنرخەکانیدا بە بانگخوازان دەڵێت :چی کێشەو ناڕەحەتیتان هەیە ، بیبەستن بە بەردێکەوەو بیخەنە بنی دەریاوە تا سەرقاڵتان نەکات و دووربکەونەوە لەکاری بانگخوازی وخزمەت بە ئیسلام.--.بەرنامەی أوراق کەناڵی اقرأ

ئاینێکی جیهانی بێ سنوور

ئایینی پیرۆزی ئیسلام هەتاهەتاییە و بۆ هەموو بەرەی ئادەمی‌یە و هیچ سنوورێك ناتوانێ رێی لێبگرێت و هەرکەس گوێی لە قورئان بووبێت , یان دڵی بۆ شتێکی ئەم ئایینە کردبێتەوە , بۆتە مایەی هیدایەتی .. ئافرەتێکی ئەمریکی دەچێ بۆ تایلاند بۆ هەڵگەران بەشاخ دا , گوێی لەبانگ دەبێ و ئەمەش بەرەو ئیسلامی دێنێ و موسوڵمان دەبێت , پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێ: ئەو ئافرەتە سەردانی کردم و باسی موسوڵمان بوونەکەی خۆی بۆ کردم ..

لە وولاتی بەحرەینیش بەهۆی بنکەی (التعریف بالاسلام)ەوە لەم سێ ساڵەی دواییدا نزیکەی هەزار بیانی موسوڵمان بوون . دیارە بانگەواز پێویستی بەهۆکاری تایبەتە , وەك زانینی زمانی بیانی و , وە رگێڕانی قورئان و پەڕاوی تر بۆ سەر زمانە زیندووەکانی جیهان .

وەرگێڕانی قورئان بۆ سەر زمانی ئینگلیزی :

لە دەیان ساڵ لەمەوبەردا لە وولاتی هیندستان بازرگانێکی موسوڵمان بەناوی (یوسف علی) خەو دەبینێ بە ژنەکەیەوە کە دووگیلن بووە , لە خەوەکەیدا کوڕێکی دەبێت و کوڕەکەش لەباوەشی پێغەمبەر دەبێت , پرسیار دەکات لەوانەی کە لەخەو دەزانن , پێی دەڵێن: کوڕێکت دەبێت و خزمەت بەپێغەمبەر (ص) و ئیسلام دەکات .. جا وەك خوا بیەوێ بەخەو ئیشارەتێکی بداتێ و رێنمایی بکات بۆ کارێکی مەزن .

بەڵێ ..پاش ماوەیەك کوڕێکیان بوو ناوی نا (عبدالله) ، یوسف عەلی زۆر گرنگی‌دا بە پەروەردەی منداڵەکەی و کەگەورە بوو خستیە بەر خوێندن و باشترین مامۆستای بۆ پەیدا دەکرد و ناردیشی بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامە لە بەریتانیا و ئەویش بڕوانامەی هێنا و ئینگلیزی‌یەکی باش فێربوو , خۆی و هاوسەرەکەی خزمەتێکی‌باشی ئیسلامیان کرد و چەند پەڕاوێکی نووسی و زۆر خەمی‌بوو کە مانای ئایەتەکانی قورئان بە ئینگلیزی لێك بداتەوە , تا هەموو کەس تێی بگات وپاش سی ساڵ رەنج و شەونخونی توانیان بەو کارە هەستن و ببێ بەیەکەم وەرگێڕانی قورئان بۆ سەر زمانی ئینگلیزی کە لەلایەن موسوڵمانێکەوە کرابێت ..

پرۆفیسۆر تی بی ئێرڤنگ :

ناوبراو مامۆستای زانکۆی تێنسی ئەمریکی‌بوو , لە شەستەکاندا بەشداری کرد لە کۆنفرانسێکدا لەبارەی وەرگێڕانی قورئانەوە .. دکتۆر زەغلول النجار دەڵێ: لەبەرئەوەی

کۆنفرانسەکە لەبارەی وەرگێڕانی قورئانەوە بوو منیش چووم ، ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام وتارەکەی پرۆفیسۆر ئێرڤنگ بوو کە پیاوێکی بەتەمەنی بە ویقار بوو ، بەهەست و سۆزێکی بەرزەوە باسی وەرگێڕانی قورئانی کرد کە زەحمەتە و وتی: من لەهەموو زمانی ئینگلیزیدا ناتوانم وشە بهێنم کە دەقاودەق مانای(يأأيها الذين آمنو اتقوا الله حق تقاته) بدات ..

دوای وتارەکەی چووم بۆلای و زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردم و لێم پرسی: تۆ پەیوەندیت چییە بە ئیسلامەوە ؟ ئەویش ووتی: من خۆم و ژن و منالەکانم موسلمان بووین .. وتم: چی وای لێکردی موسولمان ببیت؟! وتی: من نامەی دکتۆرام ئامادە دەکرد لەسەر زمانی ئیسپانی سەیرم کرد کە زۆر ووشەی عەرەبی تیایە ، بۆیە پەیوەندیم کرد بە هەندێ عەرەبەوە ، بۆ زیاتر شارەزابوون ، کەچی زمانی (فصحايان) نەدەزانی ، بۆیە کەوتمە دیراسەی قورئان تازیاتر لەزمانی فصحای عەرەبی شارەزابیم ، قورئان دڵی کەمەندکێش کردم بەبێ ئەوەی کەس باسی ئیسلامم بۆ بکات ، ئیتر لەو ساتەوە خۆم و ماڵ و منالم موسڵمان بووین ، قورئانیشم وەرگێڕایە سەر زمانی ئینگلیزی ، چونکە بەڕاستی قوڕئانێکی وانەبوو کە بەچاکی وەرگێردرابێ لەلایەن موسولمانانەوە ، ئەوەی لەبەردەستا بوو وەرگێڕانەکەی (سەیل)ی ئینگلیزی بوو کە هەشتا و پێنج لاپەڕە پێشەکی بۆ نووسیوەو بوختان دەکات بۆ ئەم دینە و دەیەوێ هەرکەس خوێندیەوە گومان لەدڵیا دروست بکات ، ئەمە بێجگە لە دەستکاری مانای ئایەت و تەزویرێکی زۆر کە کردویەتی .: شایانی باسە وەرگێڕانەکەی (عبدالله يوسف علی) ش بە زمانی شکسپیر بوو کە ئینگلیزییەکەی قورسەو ئێستا کەم کەس سوودی لێوەردەگرێت ..

دکتۆر زەغلول دەڵێ: بە ڕاستی ئێرڤنگ خۆی و منالەکانی قوتابخانەیەکی بانگەوازبوون بۆ ئیسلام ، بۆیە لەساڵی١٩٦٣دا داوەتنامەم بۆ نارد تا بێت بۆ ئوسکۆتلەندە و وتار بۆ موسوڵمانان بدات ،کە گەیشت پارەی بلیتەکانی داینەوەو وتی: حەز دەکەم خۆم پارەکە بدەم تا خێری زیاترم دەست بکەوێت ..

جا کە وتاری بۆدان وتی: بەڕاستی موسوڵمانینە زۆر نووستن ، هەق وابوو ئێستا ئێوە پێشەواو ڕابەری جیهان بن .. چل لاوی خوێن گەرمم بدەنێ کە جوان پەیڕەوی ئیسلام بکەن و باش تێی بگەن ، [illegible] فەتحی عالەمیان پێدەکەم .

موسوڵمانینه ڕاسته ئێوه ئێستا لەزۆر بواردا دواکەوتوون , بەڵام نووریکتان پێیه که لای کەسی تر نیه و دەتوانن وا بکەن کەدنیا بە چۆکدا بێت بۆتان .. شایانی باسە پرۆفیسۆر ئێرڤنگ تائێستا ماوەو خەریکی هەوڵ و کۆششه بۆ ئیسلام له جیهاندا .

موسوڵمان بوونی پزیشکی ئیسپانی (رافاییل کۆندی) :

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێ: دکتۆر (کۆندی) پزیشکێکی ئیسپانی بوو , خاوەنی عەیادە و خەستەخانەی خۆی بوو , زۆر هەوڵیداکە کچەکەی ببێت بەپزیشك و جێیبگرێتەوە , کەچی قەدەری خوا وابوو کە لە پێشبڕکێی شۆفێردا لە لۆفەیەك دا وەربگەڕێ و بمرێت .

دوای ئەم ڕووداوە زۆر شەو دەچووە خەوی باوکی و پێی دەووت باوکە لەگەڵ یەکتاپەرستەکاندابە و ڕێی ڕاست بگرەبەر .. ئەمیش ئەم خەوەی زۆر لا سەیربوو , ئەبێ ڕێی ڕاست چیبێ و چۆن بێتو لای کێ بێ ؟ بۆیە ڕۆژێ چوو سەردانی زانکۆی کرد و هاوەڵەکانی کچەکەی بینی و, پاش پرسیارکردن بۆی دەرکەوت کە کچەکەی لە زانکۆ هاوەڵی موسوڵمانی هەبووە و موسوڵمان بووبوو , وە بەتەمابوو لەداهاتوودا موسوڵمان بوونەکەی ڕابگەیەنێ ..

پاش ئەوە کۆندی شەو خەو بە کەعبەوە دەبینێ و زۆر لای سەیر دەبێت و , حەز دەکات کە زیارەتی کەعبە بکات , بۆیە داوا لە هاوەڵێکی دەکات کە ناوی (عبدالصمد رومیرۆ رومان)بوو , تا کاری بۆ ئاسان بکات بۆ چوون بۆ زیارەتی کەعبە , ئەویش پێی وت: تا موسوڵمان نەبی ناتوانی بچی بۆ زیارەتی کەعبە.

بۆ ئەمەش عبدالصمد لە ڕێی برادەرێکییەوە لەجەدەوە کە خەستەخانەی هەبوو داوەتنامەی نارد بۆ دکتۆر کۆندی , کاتێك گەیشتە جدە , فێری ئیحرام بەستن و عومرەکردنی کرد و موسوڵمان بوونی خۆی تۆمارکرد , پاش ئەمە دکتۆر کۆندی چوو بۆ زیارەتی کەعبە و هەر ئەوەندەی لەدوورەوە بینی ئەوەندە گریا خەریك بوو ببورێتەوە و وتی: سبحان الله , ئەوەی ئێستە دەیبینم ئەوەیە کە لەخەوەکەمدا بینیومە ..

پرۆفیسۆر زەغلول دەڵێ: کە دکتۆر کۆندیم بینی زۆر گلەیی کرد و وتی: ئێوە بەڕاستی ئیسپانیاتان پشت گوێ خستووە , لەکاتێکدا ئیسپانیەکان دەتوانن ببنە نوێنەرتان بۆ هەموو ئەوروپا و دەروازەیەکی گرنگە بۆ ئیسلام..

ئینجا وتی: ئێمە بە ئەسڵ موسوڵمانین , هەرچەندە ئێستا هیچ لەئیسلام نازانین , ماڵەکانمان ئایەتی تیا هەڵواسراوە و تێی ناگەین , ئێمە کاتی خویٚ باووباپیرمان لەسەر ئیسلام سزا دراون و تائێستاش مردوو لەلای ئێمە دەشۆرێت و کفن دەکرێت و لەسەر لای ڕاست دەنێژرێت .. بە ڕاستی تەنانەت ناوی من (کۆندی) لەزانای بەناوبانگی موسوڵمانەوە (کندی) هاتووە ..

ئێوە هەقە بانگی خوا بدەنەوە بەگوێی ئیسپانیەکاندا .. شایانی باسە دکتۆر کۆندی و عبدالصمدی هاوەڵی چوونە سەرایڤۆ و خەستەخانەیان لەسەر حسابی خۆیان کردەوەو خزمەتێکی موسوڵمانانیان کرد کە بە دەوڵەتیش نەدەکرا .. (بەرنامەی اسلام بلا حدود) .

موسوڵمان بوونی هەژدە پرۆفیسۆر لە لەندەن:

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێ: چوار ساڵ لەمەوبەر بانگ کرام بۆ زانکۆیەکی لەندەن , کە بەشداری بکەم لە کۆنفرانسێکدا لەبارەت قورئانەوە , زۆر لە ڕۆژهەڵاتناسە کۆنەکان بەشدارییان کرد کە کۆنە قینێکیان لەدڵدایە بەرامبەر ئیسلام و کاتی خۆی دەزگا سیخوڕییەکان ناردبوویانن بۆ وڵاتە ئیسلامیەکان ..

لە کۆنفرانسەکەدا هەژدە پرۆفیسۆری ڕۆژهەڵاتناس کە تەمەنیان نزیکەی (٣٥ — ٤٠) ساڵێك دەبوو , هەموو موسوڵمان بوون بەهۆی ئەو باسانەی کە لە کۆنفرانسەکەدا پێشکەش کران .

یەکێك لەو پرۆفیسۆرە گەنجانە وتی: ئەمشەو کە باسەکەم ئامادە دەکرد , لەبەر خۆمەوە وتم: باشە ئەمە هەق نییە ؟ دەی کە دەزانی هەقە بۆ دوای‌ناکەوی ؟ لەچی دەترسی؟ پاش تاووتوێیەك لەنەفسی خۆم دا بڕیارم دا موسوڵمان بم و خۆم یەکلایی کردەوەو خۆم گۆڕی و هەر شەویٚ چووم لە مەرکەزێکی ئیسلامی موسوڵمان بوونی خۆم ڕاگەیاند ..

موسڵمان بوونی عبد الصمد رومیرۆ رۆمان :

دکتۆر زەغلول دەڵێت : ساڵێکیان لە حەج بووم ، لە عەرەفە پیاوێك هات بۆ لام کە ناوی عبدالصمد بوو، کوڕە تەمەن نۆ ساڵەکەشی لەگەڵ بوو کە هەموو قورئانی لەبەربوو، پاش خۆش وچۆنی کەوتە باسی موسڵمان بوونی خۆی و وتی : من ئیسپانیم وپسپۆڕم لە بواری مۆسیقادا ، ویستم لێکۆڵینەوەیەك ئامادە بکەم لەسەر مۆسیقای کلاسیکی و

هەر پەڕاوێکم دەخوێندەوە باسی گەورە مۆسیقارە کانی دەکرد وەك بتهۆڤن ، منیش پێم باش بووکە بۆ دەوڵەمەند کردنی باسەکەم لێکۆڵینەوە بکەم لەسەر موەشەحاتی ئەندەلووسی.

لەمووەشەحاتەوە یەکخواناسی فێربووم و لەبەر ئەوەی کەزۆر باسی پێغەمبەریشی تیایە لام خۆشەویست بوو ، چونکە بەڕاستی ئەو کەسێکە کە ناڕەحەتی زۆری هاتە ڕێ و خۆگر بوو ، وە بە درێژایی بیست و سێ‌ساڵ تۆزقاڵێك دانەبەزی لەبیروڕاکەی.. هاوین گەڕامەوە ماڵی باوکم لە غرناطة وپاشان خانوویەکم بەکرێ گرت لە گەڕەکی موسڵمانەکان کە بەڕاستی زۆر ڕێزیان لێدەگرتم و منیش گوێم دەگرت لە قورئانی مزگەوت و زۆر کاری تێدەکردم ، بۆیە داوام کرد لێیان کەکاسێتێکم بۆ بهێنن ،ئەوانیش کاسێتێکی عبدالباسط یان بۆ هێنام و کاتێك بەکۆمپیوتەر لێکۆڵینەوەم لەسەر کرد بۆم دەرکەوت کە ئەو مۆسیقایەی لە قورئاندا هەیە بەڵگەیە لەسەر موعجیزەکەی ..

بەیانیان زوو گوێم دەگرت لە قورئانی پێشنوێژی مزگەوت و زۆر کاری تێدەکردم ، تا ڕۆژێك دراوسێکانم وتیان کۆنفرانسێك هەیە لەشاری تطوان لەبارەی‌موەشەحاتەوە و هەفتەیەك دەخایەنێت ، بڕیارمان دا بەیەکەوە بە ئوتومبیلەکەی من بچین ..

پاش سێ ڕۆژ لە کۆنفرانسەکە بەناو شاردا گەڕاین ، بانگی ئێوارەی داو ، برادەرەکانم چوون بۆمزگەوت بۆ نوێژو منیش بەپیاسە بەدەوری مزگەوتەکەدا دەسوڕامەوە و قورئان خوێندنی پێشنوێژی مزگەوتەکە هەست وهۆشی هەژاندم و بەپەلە چوومەوە ناو ئوتومبیلەکەم و زۆر گریام ..کە برادەرەکانم هاتنەوەو بەو بێتاقەتیە منیان بینی ، پرسیاریان کرد : چی بووە ؟ چی قەوماوە ؟ منیش وتم : هیچ نیەو دەمەوێت بە زووترین کات بگەڕێینەوە بۆ شاری غرناطة ، ئیتر پێکەوە گەڕاینەوە و یەکسەر لەماڵەوە خۆم شت و چووم بۆ مزگەوت و موسڵمان بوونی خۆم ڕاگەیاند ..

سەفیری سعودیە کە بەمەی زانی دەعوەتی کردین بۆ حەج و پاشان (منحەیان) داینێ کە خۆم و هاوسەرم لە زانکۆی (ام القرى) بخوێنین و توانیم ماجستێر بهێنم لە دراسات ئیسلامیداو هاوسەرەکەشم بڕوانامەی لە پەروەردەی ئیسلامیدا هێنا ..

دکتۆر زەغلول دەڵێت : ناوبراو جارێك لە ڕەمەزاندا هات بۆلام بۆ قاهیرەولە ماڵمان مایەوە ، شەو کە چووم ئاگاداری بکەمەوە بۆ پارشێو بینیم کەپێشتر هەستاوەو خەریکی شەو نوێژە ..

جارێکی تریش کەچووم لە فڕۆکەخانە پێشوازیان بکەم ، بینیم پیاوێکی ئینگلیزی لەگەڵدایە کەژنەکەی ئیسپانی بوو ، وەتەنها لەماوەی چەند سەعاتی گەشتەکەیاندا لە ئیسپانیاوە بۆ قاهیرە توانیبووی موسڵمانیان بکات ..

ساڵی پاریش بینیم لە (شارقە) و بۆی باسکردم کە کۆلێژی دیراسات ئیسلامی کردوەتەوە و خەڵکێکی زۆر لێی سوودمەندن ، ئەمە بێجگە لەوەی کە ئیستگەشیان هەیەو بووەتە هۆی موسڵمان بوونی خەڵکی وئێستا نزیکەی ملوێنێك موسڵمان هەیە لەو وڵاتەدا ..

(خستنەرووی ئایەتەکانی قورئان و بوونەوەر لە بانگەوازدا)

(١) لە خۆتان وردبنەوە :

قورئان دەفەرموێت(وَفي أنفسكم أفلا تبصرون) الذاريات ٢١..وردبوونەوە لە دەروونی مرۆۆ و پێکهاتنی ئەندامەکانی ، مرۆۆ دەبات بەرەو ئیمان و تێگەیشتن لە دەسەڵاتی پەروەردگار , بۆ نموونە :

یەکەم : خڕۆکە سوورەکان سەد و بیست ڕۆژ دەژین و دوای ئەوە دەمرن و لە ڕێی سپڵەوە دەردەکرێنە دەرەوەو خانەی نوێ لەجێیان دروست دەکرێنەوە , لەبارودۆخی ئاساییدا دوو ملیۆن و نیو خڕۆکەی سوور لە چرکەیەکدا بەرهەم دەهێنرێت لە لەشداو , ئەم ژمارەیەش زیاتر دەبێت ئەگەر پێویست بکات , ڕێژەی ئەم بەرهەم هێنانەش هۆرمۆنێك ڕێکی دەخات کە ناوی (ئیریسرۆپۆیتین)ە ..

کاتێك لە ڕووداو و کارەساتێکدا مرۆۆ تووشی خوێن لەبەر ڕۆیشتن دەبێت , بەرهەم هێنان زیاد دەکات .. هەروەها کاتێك مرۆۆ بەسەر شوێنێکی بەرزدا سەرکەوێت و ئۆکسجین کەم بکات خڕۆکەی سوور زیاتر بەرهەم دەهێنرێت تا زۆرترین ئۆکسجین وەربگرێت.. (ل/١٢٦ / التصميم في الطبيعة/هارون يحيى , وەرگێڕانی اورخان محمد علی) .

دووەم : لە هەوادا تۆز و خۆڵ هەیە ولەساڵێکدا مرۆڤ نزیکەی نیو کیلۆ تۆز و خۆڵ لە ڕێی لووتیەوە بە هەناسەدان هەڵدەمژێت و، ئەگەر شەست ساڵ بژی دەکاتە نزیکەی سی کیلۆ .

پەروەردگاریش بۆ پاراستنی مرۆڤ لەو تۆز و خۆڵە لووتی بە جۆرێك دروست کردووە کە ڕێ لەو تۆز و خۆڵە بگرێ وکەمترینی بگاتە ناو بۆری هەناسە و سیەکان , ئینجا بەهۆی پژمینەوە ئەگەر ڤایرۆس و تۆز و خۆڵ هێڵەکانی بەرگری بڕیبوو دێنەوە دەرەوە ، بۆیە سوننەتە سوپاسی خوای لەسەر بکرێ .

هەروەها لە لووت دا ملیۆنەها خانەی بۆن کردن هەیە کە نزیکەی سێ هەزار جۆر بۆن لەیەکتری جیا دەکاتەوەو هەستی پێدەکات .. ئەمە بێجگە لەوەی کە لووت وەك ئێرکۆندیشن وایە , ئەگەر هەوای دەرەوە گەرم بوو وەك (ربعی الخالي) کە دەگاتە (٥٠) پلە , یان سارد بوو وەك (سیبریا) , ئەوا لەچوار چرکەدا هەواکە گەرم بێت یان سارد دەیکات بە (٣٠ - ٣٧) پلە ئەمەش بۆئەوەی زیان بە سیەکان نەگەیەنێت .. (د.عبدالحمید القضاة - وتاری (وفي انفسکم افلا تبصرون)).

(٢) سەرنج ڕاکێشان بۆ دروست کراوەکانی خوا :

قورئان دەفەرموێت (إن في السماوات والأرض لآيات لقومٍ مؤمنين وفي خلقكم ومايبث من دابةٍ آياتٌ لقومٍ يوقنون) الجاثية/٤ .

واتە: بە ڕاستی لە ئاسمانەکان و زەویدا بەڵگە و نیشانەی زۆر هەن دەربارەی گەورەیی دەسەڵاتی پەروەردگار بۆ کەسانێك کە بڕوادارن , هەروەها لە دروستکردنی ئێوەدا و لەو هەموو زیندەوەرە جۆراوجۆرانەی کە لەسەر زەوی و ژێرزەوی و ناو ئاودا هەن و بلاویان دەکاتەوە , بەڵگە و نیشانەن لەسەر دەسەڵاتی خوا بۆ کەسانێك کە دڵنیان و باوەڕی دامەزراویان هەیە .

هەروەها دەفەرموێت (خلقَ السماوات بغيرِ عمدٍ تَرَونها ، وألقى في الأرض رواسيَ أن تَميدَ بكم وبثَ فيها من كل دابة وأنزلنا من السماءِ ماءً فأنبتنا فيها من كلِ زوجٍ كريم ، هذا خلق الله فأروني ماذا خلق الذين مِنْ دونهِ بلِ الظالمونَ في ضلالٍ مُبينْ) لقمان ١٠.

واتە: ئاسمانەکانی دروست کردووە بەبێ کۆڵەکە بەچاوی خۆتان دەیبینن , لە زەویشدا کێوەکانی دامەزراندووە کە لەنگەری زەویان ڕاگرتووەو (چەندەها سوودی تریان هەیە) نەوەکو ژێرەو ژوور بن و لاربنەوە , جۆرەها زیندەوەر و گیان لەبەریشی تیادا بڵاوکردۆتەوە , لە ئاسمانیشەوە بارانمان باراند و, جۆرەها ڕووەك و گژوگیای هاوجووتی بەسوود و بەکەڵك و جوان ڕازاوەمان لە زەویدا پێڕواند .

ئائەمەیە دروست کراوەکانی خوا , وەرن پیشانم بدەن بزانم ئەوانی تر جگە لەو زاتە , چیان دروستکردووە , نەخێر هیچیان دروست نەکردووە , بەڵکو ستەمکاران هەمیشە لە گومراییەکی ئاشکرادان .

خوای گەورە هەرچی دروستکردووە بەوپەڕی وردی و حیکمەتەوە بەدی هێناوە (وخلق كل شيء فقدره تقديرا) }الفرقان/٢ . بۆ نموونە: مێشوولە بەو وردی و بچکۆلەییەوە بەڵگەیە لەسەر دەسەڵاتی پەروەردگار بۆیە لەبارەیەوە دەفەرموێت (إن الله لايستحي أن يضرب مثلاً مابعوضةً فما فوقها ، فأما الذينَ آمنوا فيعلمونَ أنه الحق من رَبهم ، وأما الذين كفروا فيقولون ماذا أراد الله بهذا مثلا ، يُضل به كثيراً ويهدي به كثيرا ، ومايُضل به إلا الفاسقينْ) (البقرة/٢٦) .

واتە: بە ڕاستی خوا نەنگ نیە بەلایەوە هەر نموونەیەك بهێنێتەوە بە مێشوولەیەك , لەویش گەورەتر یان بچوکتر , جا ئەوانەی باوەڕیان هێناوە ئەوە چاك دەزانن ئەم نموونەیە ڕاستە و لەلایەن پەروەردگاریانەوەیە , ئەوانەش کافر و بێباوەڕن دەڵێن: خوا مەبەستی چی‌بوو لەم نموونەیەدا ؟ (خوای گەورەش دەفەرموێت) زۆرێکی پێ گومڕا دەکات و زۆرێکی تریشی پێ هیدایەت و ڕێنموویی دەکات , بەڵام دیارە جگە لە لار و وێرو یاخی و تاوانباران کەسی تر گومڕا ناکات .

مێشوولە :

مێشوولە بەهۆی نیزامێکی هەستی تایبەتیەوە جێی نێچیرەکەی دیاری دەکات و , دەتوانێت لەتاریکیدا بەهۆی گەرمی لەشی نێچیرەکەوە بزانێ لەکوێدایە .. ئینجا کەلەسەر پێست دەنیشێتەوەو کونی دەکات ماددەیەك دەردەدات کە تەخدیری خانەکانی پێست دەکات لەو شوێنەدا و پاشان دەکەوێتە خوێن مژین و هەمان مادده نایەڵێ خوێنەکە بمەێت (ل/١٨٨ خديعة التطور/هارون يحيى/ وەرگێڕانی سليمان بابيارا).

سەیری فڕینی باڵندە بکەن :

قورئانی پیرۆز سەرنجمان ڕادەکێشێت بۆ باڵندە و فڕینەکەی کە چۆن خوای گەورە لەشی وا دروستکردووە کە بەئاسمانا بفڕێت و نیزامێکی تایبەتی وای بۆداناوە کە ژیانی ئاسان بێت , هەروەك دەفەرموێت: (أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ) (الملك/١٩) . واتە: ئایا سەرنجی باڵندەیان نەداوە بەسەریانەوە پۆل پۆل دەفڕن و باڵەکانیان لێك دەنێن , ئەو باڵندانە جگە لەخوای میهرەبان کەس بەئاسمانەوە ڕاگیریان ناکات , بە ڕاستی ئەو زاتە بەهەموو شتێك بینایە و هیچی لێ ون نابێت و چاودێری هەموو دروست کراوەکانی دەکات .

باڵندەی (زەقزاق)ی ئالتونی , کۆچ دەکات لە (ئالاسکا)وە بۆ دوورگەکانی (هاوای) بۆئەوەی زستانی تیا بەسەر بەرێت , جا لەبەرئەوەی لە ڕێگاکەیدا دوورگەی تر نیە , ناچارە چوار هەزار کیلۆمەتر بەیەك جار بڕێت و نزیکەی دووسەد و پەنجا هەزار جار باڵ بدات بەیەکدا و ئەم گەشتەشی (٨٨) سەعات دەخایەنێت ..

کێشی ئەم باڵندەیە لەسەرەتای کۆچ کردندا (٢٠٠)گرامە کە (٧٠)گرامی چەورییە و بۆ وزە بەکاری دەهێنێت , جا ئەگەر بڕی ئەو وزەیەی پێویستێتی بۆ ئەم گەشتە حسابی بکەین دەبینین پێویستی بە هەشتا ودوو گرامە , واتە دوانزە گرامی کەمە بۆئەوەی گەشتەکەی تەواو بکات ..

خوای گەورە وای دروست کردوون کە بەشێوەی (٧) بفڕن و بەوەش کەمترین وزە سەرف دەکا و لەسەدا بیست و سێی وزەکەی بۆ دەگەڕێتەوە , واتە لەجیاتی ئەوەی وزەی لێ بڕێت , نزیکەی شەش گرام چەوریشی زیاد دەبێت کە دەتوانێت بۆ حالآتی (طواریء) و ناکا و سوودی لێوەرگرێت (ل٥٢ التصميم في الطبيعة) ..

باڵی مێرووەکان :

زانای بایۆلۆجی ئینگلیزی (روبین ووتون) لەباسێکدا بەناوی (التصميم الميكانيكي لأجنحة الحشرات) دا دەڵێت: هەرچەند چاکتر و زیاتر تێبگەین لەکاری باڵی مێرووەکان , ئەوەندە زیاتر تصمیمی ورد و بەدیقەتی دەردەکەوێت بۆمان .. بە ڕاستی باڵەکانی مێرووەکان بە ووردی دروست کراوە و بە جۆرێکە کە بەئاسانی هەموو پارچەکانی لەشی

بجولێ وزیاتر بتوانێت له هەوادا بمێنێتەوە ..(ل/١٤ التصميم في الطبيعة/هارون يحيى , وەرگێڕانی ئورخان محمد علی) .

(اليعسوب _ پووش بەقنە) :

پووش بەقنە چوار باڵی هەیە و ناتوانێ قەیی بکات و بیخاتەوە سەر لەشی ئەم وردەکارییەی باڵەکانی وایکرد لە کۆمپانیای فڕۆکەی هێلیکۆبتەر (سیکورسکی) کە لەسەر شێوەو پێکهاتە و جۆری کارکردنی باڵەکانی فڕۆکەی هێلیکۆپتەر و فڕۆکەی گواستنەوە تصمیم بکات ..

(جیلز مارتن)ی وێنەگری دیاردە سروشتیەکان , هەستا بە لێکۆڵینەوەی پووش بەقنە بۆ ماوەی دوو ساڵ و دەڵێت: ئەم زیندەوەرە ئالیەتێکی فڕینی زۆر ئاڵۆزی هەیە و ئەتوانێ لەوپەڕی خێراییدا بوەستێ و پاشان یەکسەر دەست بکاتەوە بە فڕین بەپێچەوانەی ئاڕاستەیەوە و خێرایشی دەگاتە (٤٠ کم/سەعات)دا و , دەتوانێ بەو خێراییە خۆی بدات بە نێچیرەکەیدا و بیبورێنێتەوە یان بیمرێنێت , ئینجا بیخوات .

هەر چاوێکێشی پێك هاتووە لە سێ هەزار هاوێنەی جیاواز , کە وا دەکەن بوارێکی زۆر فراوان ببینێ .

شایانی باسە کۆنترین پووش بەقنەی بەبەرد بوو دەگەڕێتەوە بۆ دووسەد و پەنجا و ملیۆن ساڵ لەمەوبەر کە هەر وەکو ئێستایەوئەمەش پشتی بیردۆزی (تطور) دەشکێنێ .. (ل/١٦ التصميم في الطبيعة) .

زانای فەرەنسی بواری گیانلەبەران (بییر بول غراسە) دەڵێت: (ئێمە تائێستا لە تاریکیەکی تەواوداین لەبارەی ئەسڵی مێرووەکان) .. چونکە تائێستا یەك بەڵگە نەدۆزراوەتەوە لە (متحجرات) و ئەو مێروانەی کە بوونەتە بەرد قۆناغەکانی پەرەسەندنی تیا دیاربێت .

گیانلەبەرانیش ئوممەتن

(وما منْ دابةٍ في الارض ولاطائرٍ يطيرُ بجناحيه إلا أممٌ أمثالكم مافرطنا في الكتاب من شيءٍ ثم إلى ربهم يحشرون ، والذين كذبوا بآياتنا صمٌ وبكمٌ في الظلمات ، من يشأِ اللهُ يضللهُ ومن يشأ يجعله على صراط مستقيم) }الانعام/٣٩

واتە: هیچ زیندەوەر و گیانلەبەرێك نیە بەسەر زەویدا بڕوات وهیچ باڵندەیەك نیە بە باڵەکانی بفڕێت و ئەوانیش ئوممەت و گەلێك نەبن وەك ئێوە ، دڵنیابن هیچ شتێك نیە پشت گوێمان خستبێت لە پەڕاوە تایبەتیەکەی (لوح المحفوظ)دا , لەمەودوا هەر هەموو ئەوانە کۆ دەکرێنەوە بۆلای پەروەردگاریان , بۆئەوەی دادگایی بکرێن و هەموو کەس ماف خۆی وەربگرێت , یان تۆڵەی ڕەوای لێبسەنرێت .

ئەوانەی کە بڕوایان نەکردووە بەئایەت و فەرمانەکانی ئێمە , کەڕن وحەق نابیستن و، لاڵن وحەق ناڵێن , لەناو تاریکیەکاندا ژیان بەسەردەبەن , بێگومان ئەوەی خوا بیەوێت گومڕای دەکات (چونکە دەستپێشخەرە لەو بوارەدا و بەخواهێشتی خۆی هەڵی بژاردوە) و ئەوەش کە بیەوێت هیدایەتی بداو (هێدایەت وەرگرێت) دەیخاتە سەر ڕێبازی ڕاست و ڕەوا ..

ئەم ئایەتە بۆ خۆی موعجزەیەکی گەورەیە , چونکە کێ دەتوانێ هەزار و چوار سەد ساڵ لەمەوبەر بڵێ : هەرچی گیانلەبەرێك هەیە و هەرچی بەباڵ دەفڕێت ئوممەتن .. ئەمڕۆ پاش ئەو هەموو هەوڵ و کۆشش و ڕەنجەی زانایان ئەو ڕاستیە دەرکەوتووە , پسپۆڕانی ئەو بوارە پاش چاودێری و دیراسەی ساڵەهای ساڵی گیانلەبەران و باڵندەکان دەڵێن: هەموو گیانلەبەران و باڵندەکان لەناو خۆیاندا جۆرە لەیەکتر گەیشتن و فیداکاری و خۆشەویستیەك هەیە کە مرۆڤ سەرسام دەبێت لە ئاستیا , دیارە ئەو ئوممەتانەش هەریەکە و کارێکی تایبەتی هەیە و هاوسەنگیەك دەپارێزن لەم سەر زەویەدا ئیتر دۆزرابێتەوە یان نا ..

بۆ نموونە: کاتی خۆی لە وڵاتی چین بڕیاریان دا کە هەڵمەتێکی نیشتمانی بکەن بۆ لەناوبردنی چۆلەکەی بەسەزمان , گوایە تۆ و دانەوێڵە دەخوات و زیان لە ئابووری دەدات , کاتێك بە خۆیان زانی کرم و مێرووی وا پەیدابوو کە زۆر زیان بەخشتربوون لە چۆلەکە , بۆیە بڕیاریان دا کە بەزووترین کات هەوڵی زاوزێ و زۆربوونی چۆلەکە بدەنەوە تا هاوسەنگی لە سروشت دا ڕابگرێ ..

مۆڵگەکانی مێروولەی سپی :

مێروولەی سپی گیانلەبەرێکی بچووکە و لە مۆڵگەی زۆر چڕدا دەژی و کاتێك ژمارەیان زۆر زیاد دەکات ، هێلانەکەیان چەند مەترێك لەسەر ڕووی زەوی بەرزدەبێتەوە , سەیریش لەوەدایە کە ئەومێروولە کرێکارانەی ئەوە دروست دەکەن کوێرن ..

نیزام و یاسای هێلانەی مێروولەی سپی زۆر ئاڵۆزە و، شاژنێکیان هەیە کە کاری زاووزێیە ، کاتێك شاژنەکە تلقیح دەبێت لەشی گەورە دەبێت تا دەگاتە نزیکەی (٩)سانتیمەتر و وەکو ئالەتێکی بەرهەم هێنانی لێدێت و ناتوانێ بجولێت و گەرا دادەنێت ، گەراکانیش کۆمەڵێکی تایبەتی لە مێروولەکان گرنگیان پێ دەدەن و پاکیان دەکەنەوە و خواردنیان دەدەنێ ، شاژن لە رۆژێکدا نزیکەی سێ هەزار گەرا و لە هەموو ژیانیشیدا نزیکەی دە ملیۆن گەرا دادەنێت ..

مێروولەی کرێکار هەرچەندە کوێرە ، تەمەنی سێ تا چوار ساڵ دەبێت و کاری دروست کردنی هێلانەکەیە و هەندێکیشیان چاودێری گەرا و بێچووەکان و شاژن دەکەن و لە رێگای ئیشاراتی کیمیایییەوە لە یەکتری تێدەگەن و یەکتری ئاگادار دەکەن لەهاتنی دوژمن ..

هێلانەکەیان بە تونێلی باریك و تەسك بەدەرەوە دەبەسرێتەوە تەنها مێروولەیەکی پیا دەچێت و پاسەوانیشی هەیە و ، هەر مێروولەیەك بێتە ژوورەوە بە بۆنەکەیدا دەیناسنەوە کە لەخۆیانە یان نا .. کاتێك مێروولە خۆرێك یان هەر دوژمنێك دێت ، مێروولە سپییەکانی تایبەت بە بەرگریکردن رووبەروویان دەبنەوە و هەر یەکە لەو مێروولانەش کیسەیەکی تایبەتی لەلەشیایە کە ماددەی کیمیایی تیایە و کە دوژمن دەیگرێ ماسولکەکانی سکی خۆی گرژ دەکات و ماددەیەکی زەردی ژەهراوی دەردەکات کە زیان بە دوژمن دەگەیەنێ و بەدەرکردنی ئەو ماددەیەش خۆی پاش ماوەیەکی کەم دەمرێت ، ئەگەر شەرەکەش زۆر قورس بوو ناچار مێروولە کرێکارەکانیش بەشداری دەکەن لەشەرەکەدا.. کە بە راستی ئەمەش نموونەی ئەوپەری گیانفیدایی وخۆبەخت کردنە لەو مێروولە بچکۆلانەدا .

ئەم جۆرە مێروولەیە لە دارستانی ئیستوایی مالیزیا و خوارووی ئەفریقیا و خوارووی ئەمەریکادا دەژین (التصميم في الطبيعة) .

هەنگ و بەرگری کردن :

ئاشکرایە هەنگ بەهۆی چزووەکەیەوە بە دوژمنەوە ئەدات و ئازاری پێدەگەیەنێت و بەمەش خۆی دەمرێت .

یەکێ لە دوژمنەکانی هەنگ زەردەواڵەی گەورەیە (بەتایبەتی لەیابان) ، سێ دانە لەو زەردەواڵەیە دەتوانن سێ هەزار هەنگ لەناوبەرن لە سێ سەعاتدا .. جا کاتێك هەنگ

دەزانیٚ چزووەکەی لەم شەڕەدا سوودی نیە و کاریگەر نیە , ڕیٚگایەکی تر دەگریٚتەبەر بۆ پاراستنی شانەکەی .. ئەویش بەوەی کەکاتیٚك ئەو زەردەوالانە هیٚرش دەهیٚنن بۆنیٚکی تایبەت دەردەدەن کە بەهۆیەوە یەکتری ئاگادار دەکەن و بەرەو جەنگەکە دەچن , هەنگەکانیش هەست بەم بۆنەی ئەوان دەکەن و نزیکەی پیٚنج سەد هەنگیان دیٚن بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی دوژمن , جا لەبەرئەوەی لە شەڕەکەدا پیٚوەدان سوودی نیە , ئەوا هەموو بەیەکەوە بە باڵەفڕکیٚ پلەی گەرمی ئەو ناوچەیە بەرزدەکەنەوە بۆ نزیکەی چل و هەشت پلەی سەدی و بەم گەرمیەیە زۆرەش زەردەواڵەکان دەمرن (التصميم/ل١٦٤).

بەزەیی و میهرەبانی لەناو گیانلەبەراندا :

خوای گەورە (رحمان) و (رحیم)ە و بەزەیی و میهرەبانیەکەی کە سەد بەشە ، یەك بەشی لەسەر زەویدا داناوە , بەهۆی ئەو بەشە میهرەبانیەوە گیانلەبەران سۆز و بەزەیی و میهرەبانیان هەیە بۆ بیٚچووەکانیان , حەزرەت (ص) دەفەرمویٚت (جعل الله الرحمة مائة جزء ، فأمسك عنده تسعة وتسعين ، وأنزل في الأرض جزءاً واحداً فمن ذلك الجزء تتراحم الخلائق ، حتى ترفع الدابة حافرها عن ولدها خشية أن تصيبه) مسلم وبخاري ..

زانای زیندەوەرزانی سویدی (أدولف مودر) یەکەم کەسە کە گرنگی پیٚدان و چاودیٚری میٚروو حەشەراتی دۆزیەوە بۆ بیٚچوەکانیان , لەساڵی ١٧٦٦دا , لەکاتیٚکدا کە دیراسەی دەکرد لەسەر میٚرووی (المدرع الاوربي)و , بۆی دەرکەوت کە میٚیەی ئەو میٚرووە لەسەر هیٚلکەکەی دادەنیشیٚ بەبیٚ ئەوەی هیچ بخوا و بخواتەوە و ئەگەر دوژمنیٚکیش نزیك بیٚتەوە لەخۆی و هیٚلکەکانی زۆر بەتوندیبەگژیا دەچیٚتەوە .

هەروەها میٚرووی (دانتیلا)ش باڵەکانی ئەدا بەیەکدا و سواری پشتی دوژمنەکەی دەبیٚت بۆئەوەی بیٚزاری بکات و دووری بخاتەوە لە (یرقات)ەکانی , جا لەو کاتەش دا کە دوژمنەکە سەرقاڵ دەبیٚ , خیٚرا (یرقات)ەکانی دەچن خۆیان دەشارنەوە لە گەڵایەکدا , زۆرجار میٚیەکەش لەم بەرگریکردنەدا تیادەچیٚت و بەمەش وەچەکانیڕزگار دەکات (ل/٩٥التضحية) .

جۆریٚك هەنگیش هەیە , کە پیٚی دەڵیٚن (النحل البري الحفار) چاڵیٚك هەڵدەکەنیٚ و گەرایەکی تیا دادەنیٚ و زۆر ژیرانە گڵە هەڵکەنراوەکە دوور دەخاتەوەو پاشان کوللەیەك یان حەشەرەیەکی تر دەگریٚ و تەخدیری دەکات و دەیهیٚنیٚ لای گەراکەوە دایدەنیٚ و دایدەپۆشیٚتەوە بەجۆریٚك هەستی پیٚنەکریٚت , کاتیٚك گەراکە دەتروکیٚ ودیٚتە دەریٚ

کوللەکەش دێتەوە هۆشی خۆی و بەمەش ئەو مێرووە تازە لەدایك بووە خواردنێکی تەڕوتازەی دەست دەکەوێت و ماوەیەك لەسەری دەژی و دوایی دێتە دەرەوە .. (ل/٨٥ التضحية) ..

هەندێك باڵندەش لەکاتی نزیك بوونەوەی دوژمندا دەنگێ دەردەکات وەك فیشکەی مار و باڵی دەدا بەیەکدا تا دوژمنەکەی بترسێنێ و نەوێرێ نزیك بکەوێتەوە . (ل/٩١ التضحية) (فلیمی دۆبلاژکراوی التضحية عند الحيوانات / ئارا) .

بەتریقی ئیمبراتۆر :

ئەم جۆرە بەتریقە لە بەستەڵەکی خواروو دەژی , لەکەش و هەوایەکی زۆر ساردی سەختدا و, لەکاتی زاووزێدا چەندەها کیلۆمەتر دەڕۆن بۆ دۆزینەوەی جێگایەکی گونجاو ، مێیەکەش یەك هێلکە دەکات کە زۆربەی ووزە و توانای خۆی بۆ سەرف دەکات , کاتێکیش هێلکەکە دەکات یەکسەر نێرەکە دەیخاتە سەر قاچی و لەنێوان قاچ و سکیدا دایدەنێ و نایەڵێ سەهۆڵ وبەفری سەرزەوی بەربکەوێ , تابێچووەکەی لێ دێتە دەرێ , دایکەکەش دەڕوات دەگەڕێ بەدوای خواردندا و هەوڵ دەدات تێربێت و هێزو توانای خۆی پەیدا بکاتەوە ..

نێرەکەش بۆ چوار مانگێ لەشوێنی خۆی ناجوڵێ مەگەر بۆ زۆر پێویستیەك نەبێ , کە بیەوێ پشووش بدات لەسەر کلکی پشوودەدات کە وەك کورسیەك بەکاری دەهێنێ و هاوسەنگی خۆی پێ ڕادەگرێ ..

شایانی باسە لەو چەند مانگەشدا هیچ ناخوات ، کە دایکەکەش خواردنی باشی دەستکەوت دەگەڕێتەوە لای نێرەکەو بێچووەکەی و خواردن دەدا بەبێچووەکە , پاشان نێرەکە هەر دەمێنێتەوە بۆ چاودێری تا دە ڕۆژی تر و ئینجا دەچێتە لای دەریاوە بۆ پەیداکردنی خواردن و خۆتێرکردن , پاش چوار مانگ لە بەڕۆژووبوون و هیچ نەخواردن، کە ئەمەش زۆرترین گرنگی دانە بە بێچوو , وە چڵەپۆپەی میهرەبانی و بەزەیی و سۆزە کە لای ئەو گیانلەبەرانە هەیە (ل/٧٢ التضحية) .

نەعامە و سێبەرکردن :

ئاشکرایە کە تیشکی خۆر گەرمایی زۆرە لە ئەفریقیادا , بۆیە زۆر لە گیانلەبەرانی ئەو کیشوەرە دەچنە شوێنی سێبەرەوە بۆ خۆپاراستن لەو گەرما زۆرە , کەچی نەعامە بە

لەشی خۆی و باڵەکانی سێبەر بۆ هێلکەکان و بێچووەکانی دەکات و نایەڵێ زۆر گەرمایان ببێت ، کە ئەمەش نیشانەی ئەوپەڕی گیان فیدایی‌یە بۆ بێچوو .

هاوکاری لەنێوان گیانلەبەراندا :

گیانلەبەران زۆریان بەیەکەوە دەژین و هاوکاری یەکتری دەکەن و یەکتری ئاگادار دەکەنەوە لەهەر مەترسیەك کە روویان تێبکات .. کاتێك دۆلفینێك لەسەر ئەوەیە بێچووی ببێت ، دۆلفینێکی مێیەی تر لەگەڵیا هاوکارێتی و چاودێری دەکات و پاشان بە هەموویان خزمەت و چاودێری دۆلفینە بچوکەکان دەکەن و بە کۆمەڵ بەیەکەوە دژین (ل/١٥٩ – التصميم في الطبيعة) .

تێبینیەکانی (کینیث ووکر):

ئەم زانا بەناوبانگە گەشتێکی کرد بە ئەفریقیادا و کەوتە تۆمارکردنی ئەوەی کە دەیبینی و دەڵێ: پێش چەند ساڵێك لە ڕۆژهەڵاتی ئەفەریقیا بەچاوی خۆم بینیم کە کۆمەڵێك ئاسك و کەری وەحشی بەیەکەوە بوون و هاوکاری یەکتریان دەکرد لە دەشتەکانی (هایتی)دا , بەجۆرێك کە یەکێکیان لەخۆیان دادەنا بۆ چاودێری کردنی ناوچەکە و هەر ئەوەندە هەستی بەشتێك بکردایە هەموانی ئاگاداردەکردەوە ..

هەروەها فیل و زەڕافەشم بینی , کە هاوکاری یەکتریان دەکرد , چونکە فیل چاوی کزە و بەهۆی گوێیەکانیەوە زیاتر هەست بە نزیك بوونەوەی دوژمن دەکات, زەرافەش بەملی بەرز و چاوی تیژی باشتر دوژمن دەبینێ , بۆیە زەڕافەکان هەر شتێکیان ببینیایە لەدوورەوە فیلەکانیان ئاگادار دەکردەوە ..

(وحيد القرن)یش باڵندەیەك لەسەر پشتی دەنیشێتەوە هەر مشەخۆرێك لەسەر پشتی بێت دەیخوات و بەمەش هاوکاری یەکتری دەکەن و هەر باڵندەکەش هەست بە دوژمنێك بکات دەنگێکی لێوە دێت و (وحيد القرن)ەکە ئاگادار دەکاتەوە تا ڕابکات و دوور بکەوێتەوە . (ل/١١٤ التضحية عند الحيوان/هارون يحيى ، وەرگێڕانی/ مصطفى الستيتي/٢٠٠٣) .

بەرنامەی خوا بۆ گیانلەبەران :

ووردبوونەوە لە هەڵسووکەوتی گیانلەبەران و ڕێك وپێکی ژیانیان ئەو ڕاستیەمان بۆ دەردەخات , کە خوای گەورە بەرنامەی بۆ هەموان داناوەو هەمووان بەنەخشە و پلانێکی

تایبەت دەژین تا بەرگری بکەن لەتیاچوون و هەوڵ بدەن بۆ مانەوەو بەردەوام بوون ,
قورئان لەبارەی هەنگەوە دەفەرموێت :
(وأوحى ربك إلى النحلِ أن اتخذي من الجبالِ بيوتاً ومنَ الشجرِ ومما يَعرشون , ثم كلي من كل الثمرات فاسلكي سبُلَ رَبك ذُللا يخرج من بطونها شرابٌ مختلفٌ ألوانه فيه شفاء للناس إن في ذلك لآية لقومٍ يَتَفكرونْ) النحل/٦٩
واتە: پەروەردگاری تۆ (ئەی محمد (ص) , ئەی ئینسان) نیگا و ئیلهامی کردووە بۆ هەنگ کەجێگە بۆ خۆی ساز بکات لەکون و کەلێنی چیاکاندا , هەروەها لە کەلەبەری درەختەکان و لەو شوێنانەی کە ئادەمیزاد بۆی ئامادە دەکات , لەوەودوا فێرمان کردووە کە لە هەموو بەروبووم و شیلەی گوڵ وشتی بەسوود بخوات و پێمان ڕاگەیاندووە ئەو نەخشانەی کە پەروەردگارت بۆی کێشاویت بە ملکەچیەوە ئەنجامی بدە , (لە دروست کردنی شانەو مژینی شیلە و دروست کردنی هەنگوین و پوورەدان بەدەوری شاژندا و بەخێوکردنی گەراکان ..هتد) , جا لەناوسکی ئەو هەنگانەوە شلەیەکی ڕەنگ جیاواز دێتە دەرەوە کە شیفای تێدایە بۆ زۆر نەخۆشی خەڵکی , بەڕاستی ئالەمەشدا بەڵگە و نیشانەی بەهێز هەیە بۆ کەسانێك بیربکەنەوە

بیردۆزی داروین و هەڵس و کەوتی گیانلەبەران :

پێش سەد و پەنجا ساڵ کە داروین بیردۆزی پەرەسەندنی ڕاگەیاند , مادده پەرستان و دوژمنانی ئاین دڵیان پێخۆش کرد ودنیایان پڕکرد و خرایە ناو بەرنامەی قوتابخانە و زانکۆکانەوە ، بەلام پاش چەند ساڵێك وردەوردە ڕاستیەکان دەرکەوتن و ئەو بیردۆزە هەرەسی هێنا بە جۆرێك کە ئێستا لە چەند ویلایەتێکی ئەمریکادا ناخوێنرێت و هیچ گوێی پێنادرێت
یەکێ لەو هۆیانەی کە ئەو بیردۆزەی هەرەس پێهێنا ئەو ڕەفتار و هەڵسوکەوتە غەریزیەی گیانلەبەران بوو , کە تەنانەت داروینیشی سەرسام کردبوو , ئەوەتا داروین خۆی دەڵێت (أغلب الغرائز تمتاز بتأثير بالغ وتثير درجة كبيرة من الحيرة ، وكيفية نشوءها وتطورها ربما تبدو لقارىء نظريتي كافية لهدم نظريتي من الأساس) ل/٢١ التضحية

ئەوەتا داروین دان دەنێ بەمەسەلەی غرائزدا کە چۆن جێی سەرسوڕمانە و وردبوونەوە لێی وا دەکات کە خوێنەری ئەو بیردۆزە بڕوای پێی نەمێنێ و لەبنەڕەتەوە هەرەسی پێ بهێنێت .

هەروەها دەڵێت (إنه لخطأ كبير أن نتحدث عن فرضية اكتساب الأنماط السلوكية الغريزية بالطبع وتوريثها إلى أجيال لاحقة ، لاننا كما نعلم هناك غرائز محيرة للغاية كتلك التي عند النمل أو النحل ولايمكن أكتسابها بالطبع) (ل/٢٦ هەمان سەرچاوە).

لێرەشدا دەڵێ : هەڵەیەکی گەورەیە کە باس لەو گریمانە بکەین کە ئەو ڕەفتار و هەڵس و کەوتە غەریزیە سەرسوڕهێنەرانە ، وەك ئەوەی کە لای مێروولە و هەنگ هەیە بە پەرەسەندن وردەوردە پەیدا بووبێ .

دۆزینەوەکان ڕاستیەکان دەسەلمێنن :

هەوڵی زانایان بەردەوامە و بەملیارەها دۆلار بۆ دیراسە و گەڕان و لێکۆڵینەوە خەرج دەکرێت و زۆر لە دۆزینەوەکان بوونەتە مایەی هەرەسهێنانی بیردۆزی داروین .. چونکە دەبوایە لەو دۆزینەوانەدا کە دەگەڕێتەوە بۆ ملیۆنەها ساڵ لەمەوبەر ئەو گیانلەبەرانە بدۆزرانایەتەوە کە پەرەیان سەندووەو لەحاڵەتێکەوە گۆڕاون بۆ حاڵەتێکی تر , هەروەها دۆزینەوەی جینات و کێشەی بازدان (طفرات) و زۆر ڕاستی تر کە جاران نەدەزانرا قوڕیدا بەدەمی ئەوانەی کەدوای ئەو بیروبۆچوونانە کەوتبوون .

لەو بەبەردبوانەی دۆزراونەتەوە :

١. بە بەردبوویەکی هەنگێك کە دەگەڕێتەوە بۆ چەند ملیۆن ساڵێك لەمەوبەر و دیارە کە هەنگ پێش ئەو هەموو ماوە درێژە هەروەك خۆی بووە .

٢. بە بەردبوویەکی مێشی (التنين) کە تەمەنی بەبەردبووە کە (١٣٥)ملیۆن ساڵە و هەروەکو ئەمانەی ئێستا وایە .

٣. بەبەردبوویەکی مێروولەیەك دۆزراوەتە کە دەگەڕێتەوە بۆ سەد ملیۆن ساڵ لەمەوبەر و هەروەك مێروولەی ئێستایە (ل/٤٦ خديعة التطور) .

٤. ماسیەکی جۆری (کولاکانث) دۆزرایەوە کە بووە بەبەرد و دەگەڕێتەوە بۆ (٤١٠)ملیۆن ساڵ لەمەوبەر , لەکاتێکدا لەهەمان جۆر ماسی لەساڵی (١٩٣٨)ەوە چەند جار ڕاو کراوە لەلایەن ماسیگرانەوە (ل/٥٢ هەمان سەرچاوە).

داروین دەیووت: ئەگەر بیردۆزەکەم ڕاست بێ ئەوا لەداهاتوودا (متحجرات) دەدۆزرێتەوە و ئەو گیانلەبەرانە دەرئەکەون تیایانا کە پەرەیان سەندووە .. کەچی وادەرنەچوو دۆزینەوەکان سەلماندیان کە ئەو گیانلەبەرانە پەرەیان نەسەندووەو لەپڕ پەیدا بوون و هەر بەهەمان شێوەی ئێستابوون .. ئەمەش زانای متحجراتی ئینگلیزی بەناوبانگ (دیریك اجر) دانی پیادەنێ و هەروەها زانای متحجرات (مارك سیزارنكی)یش دەڵێ: (إن المشكلة الأساسية في اثبات النظرية تكمن في سجل المتحجرات ، أي آثار الانواع المنقرضة المحفوظة فی التكوينات الجغرافية للأرض ولم يكشف هذا السجل قط اية آثار للأشكال المتوسطة التي افترضها دارون، وعوضاً عن ذلك تظهر الاجناس وتختفي فجأةً ويدعم هذا الشذوذ حجة دعاة الخلق القائلة بأن الأنواع قد خلقها الله) ل٤٦/ خديعة التطور .

٥. لەساڵی١٩٧٧دا ماریلیکی لەناوچەی (لاتولی) لە تەنزانیا لە چینەکانی زەویدا پاشماوەی جێ پێی مرۆڤێکی دۆزیەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی (٣,٦)ملیۆن ساڵ , ئەوەی سەیرە کە وەك جێ پێی مرۆڤی ئەم سەردەمە وایە .. ئەمەش جەختی کرایە سەر لەلایەن زانای بەناوبانگ (لویس روبنن) لە زانکۆی سەرووی کالیفورنیا و (راسل تاتل)یش کە لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر ئەو جێ پێیە لەساڵی ١٩٩٠دا لە وتارێکدا نووسی کە ئەو جێ پێیە هی ئادەمیزادێکە کە لە (٣,٦) ملیۆن ساڵ لەمەوبەردا ژیاوە .. ل٩٨ خديعة التطور .

٦. شەویلگەیەکی خوارووی ئادەمیزادێکیش دۆزرایەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ (٢,٣)ملیۆن ساڵ , لەناوچەی (هادار) لە اثیوبیا و ئەم ژمارەیەی بۆ دانرا (AL666-1) ل٩٩ هەمان سەرچاوە .

ئەم دۆزینەوانە و هەزارەهای تر کەبوار نیە باسیان بکەین بەڵگەن بۆ ئەو ئایەتەی کە پەروەردگار دەفەرموێت (سنريهم آياتنا في الآفاق وفي أنفسهم حتى يتبين لهم أنه الحق , أولم يكف بربك أنه على كل شيء شهيد) ٥٣ فصلت .

❁ دوو موعجیزەی قورئانی ❁

یەکەم : هەواڵدان بە فە تحی خەیبەر :

لەساڵی شەشی کۆچیدا پێغەمبەری خوا (ص) خەوێکی بینی کە خۆی و هاوەڵانی دەچنە ناو کەعبەوەو تەواف و عەمرە دەکەن و ئەمەی بۆ هاوەڵان گێڕایەوەو زۆر دڵیان خۆش بوو , ئینجا چوون بەرەو مەککە بۆ عەمرەکردن و تەواف ماڵی خوا کە شەش ساڵ دەبوو چاویان پێی نەکەوتبوو
قورەیش کە بەمەی زانی رێی لێگرتن و پێغەمبەریش (ص) نەیویست خوێن بڕژێ و کۆتایی بە سوڵحی حودەیبییە هات کە موسوڵمانان ئەو ساڵە بگەڕێنەوەو ساڵی داهاتووبێن عومرە بکەن و تا دە ساڵ شەڕنەبێت لە نێوانیاندا..

هاوەڵان ئەم سوڵحەیان زۆر پێناخۆش بوو , کە گەڕانەوە سورەتی فەتح هاتە خوارەوە کە باس لە سوڵحی حودەیبییە دەکات و بەفەتحی ئەداتە قەڵەم و مژدە ئەدات بە موسوڵمانان کە پاشە ڕۆژ بۆ ئەمانە و فەتحی نزیك چاوەڕێیانە , کە ئەوەش فەتحی خەیبەر بوو کە دەستکەوتێکی گەورەبوو بۆ موسوڵمانان و زۆریان پێخۆش بوو، ئەم هەواڵدانەی قورئان بەفەتحی خەیبەر کە لەماوەیەکی زوودا دەبێت موعجیزە بوو , هەروەك دەفەرموێت (إنا فتحنا لك فتحاً مبينا , ليغفر لك الله ماتقدم من ذنبك وماتـأخر ويتم نعمته عليك ويهديكَ صراطاً مستقيما ، وينصركَ الله نصراً عزيزا) الفتح ١-٣
واتە: ئەی پێغەمبەر (ص) بەڕاستی ئێمە سەرکەوتنێکی ئاشکرامان پێبەخشیت (مەبەست ڕێکەوتنی حودەیبییەیە) , تا خوا لەهەموو گوناهانی ڕابردوو و ئایندەشت خۆش ببێت و بەخششەکانی لەسەرت تەواوبکات و بتخاتە سەر ڕێگەی ڕاست و دروست , تا بەوبۆنەیەوە خوا سەرکەوتنێکی بەهێز و باڵات پێببەخشێت

بە ڕاستی هەواڵدان بەوەی کە سوڵحی حودەیبیە فەتحە ، زۆر گرنگە بۆ موسوڵمانان و موعجیزەیەکی تری قورئانیە چونکە هیچ یەکێ لەو بڕوایەدا نەبوو کە ئەو هەموو دەسکەوتەی دەبێت , بۆیە بەناچاری پێی ڕازیبوون و کە ئەم ئایەتەش هاتە خوارەوە پێغەمبەر (ص) ناردی بەدوای عومەردا و بۆی خوێندەوە ئەویش وتی: ئەی پێغەمبەری خوا بەڕاستی ئەوە فەتحە؟ فەرمووی: بەڵێ , ئینجا عومەر دڵی بەتەواوی ئارامی گرت و گەڕایەوە لەو هەموو هەوڵەی کە دای لەپێش سوڵحەکەدا تا نەکرێ و زۆر هانی هاوەڵانی دا کە وا بکەن پێغەمبەر (ص) ڕازی نەبێ بە پەیماننامەکە و بەزۆر فەتحی مەککە بکەن جا عومەر لەدواییدا کە ئەم ڕاستیەی بۆ دەرکەوت و

ڕۆژگاریش سەلماندی کە چ خێر و بەرەکەت و فەتحێك بوو , دەیووت: بەردەوام خێر و چاکە دەکەم تا خوا لەو قسەو مەوقیفەی ئەوسام خۆش بێت

ئینجا لەدوای چەند ئایەتێکی تر دەفەرموێت (لقد رضـــى الله عــن المــؤمنين إذ يبايعونكَ تحت الشجرة فَعَلِمَ مافي قلوبهمْ فأنزَل السكينةَ عليهمْ وأثابهم فتحــاً قريبــا ومغانم كثيرةً يأخذونها وكانَ اللهُ عزيزاً حكيما ، وَعَدَكُم الله مغــانِمَ كثيــرة تأخــذونها فعجل لكم هذه وكف أيدي الناسِ عَنْكُمْ ولتكونَ آيةً للمؤمنين ويهديكمْ صراطاً مستقيما ، واخرى لمْ تَقدروا عليها قَد أحاط الله بها وكان الله على كل شيءٍ قديرا) الفتح/١٢

واتە: سوێند بەخوا بەڕاستی خوا ڕازیبووە لەو باوەڕدارانەی کاتێك پەیمانیان لەگەڵدا بەستیت لەژێر درەختەکەدا , خوا خۆشی ئاگاداربوو بەوەی لەدڵەکانیاندا هەیە لە نیازپاکی و دڵسۆزی , هەر بۆیە ئارامی و هێمنی و ئاسوودەیی دابەزاندە سەریان و پاداشتی بەمژدەی سەرکەوتنێکی نزیك دانەوە , هەروەها بەڵێنی چەندین دەسکەوتی زۆری پێدان , کە لەئایندەدا دەستیان دەکەوێت و وەریدەگرن , خوا هەمیشە و بەردەوام باڵادەستە بەسەر خوانەناساندا ودانایەو دەزانێت چ کاتێك ئیمانداران سەردەخات

خوا بەڵێنیٚ دەسکەوتی زۆری پێداون , لە ئایندەدا دەستتان دەکەوێت و وەریدەگرن , بەلاّم جاریٚ ئێستا هەرئەوەی پێبەخشیون کە دەسکەوتەکانی خەیبەرە ، دەستی خەڵکیشی لیٚ کۆتاکردن (مەبەست قوڕەیشە کە بەهۆی ڕێکەوتنەکەی حودەیبیەوە خوای گەورە لە بەگژاچوونی موسوڵمانان دەستی بەستنەوە) , تا ئەم دەسکەوت و سەرکەوتنە ببێتە نیشانە و بەڵگەیەکی بەهێز بۆ ئیمانداران (کە خوا یارو یاوەرو پشتیوانیانە) هەروەها ڕێنموونیان بکات بۆ ڕێبازی ڕاست و دروست و, چەندینٚ دەسکەوتی تریشیان هەیە کە ئێستا دەستیان بەسەریدا نەڕۆیشتووە , بەڕاستی خوا خۆی چاك بەو دەسکەوتانە دەزانێت کە بەڕێوەیە بۆتان , هەمیشە و بەردەوام خوا دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە پاش چەند ئایەتێکی تریش دەفەرموێت (لقد صدق الله رســوله الرؤيا بالحق لَتَدخُلن المسجد الحرامَ إن شاء اللهُ آمنين محلقــين رؤســكم ومقــصرين لاتخافون فعلم مالم تعلموا فجعل من دونِ ذَلكَ فتحاً قريبا) الفتح/٢٧

واتە: سوێند بەخوا بێگومان خوا خەونی پێغەمبەرەکەی بەڕاستی و وەك خۆی هێناوەتە دی کە دەفەرموێت: بەم زووانە ئێوە بەهەموو ئارامی و ئاسوودەییەکەوە بە ویستی خوا

دەچنە ناو کەعبەی پیرۆزەوە , عەمرە بەجێ دەهێنن , سەرتان دەتاشن یان کورتی دەکەنەوە بێئەوەی ترس و بیمتان لەکەس هەبێت , جائەوەی نەتانزانیووە خوا دەیزانێ , کە جگە لەم سەرکەوتنە سەرکەوتنێکی نزیکی تری بۆ بڕیار داون پێتان دەبەخشێت (کە فەتحیخەیبەرە)   بەڵێ.. سوڵحی حودەیبیە فەتح بوو چونکە

١. لەسەرەتاکانی ساڵی حەوتی کۆچیدا پاش ئەم شەڕ وەستانە پاڵەوانەکانی قوڕەیش وەك عەمری کوری عاص و خالید کوڕی وەلید و عوسمانی کوڕی تەڵحە موسوڵمان بوون.

٢. چالاکی لەبواری بانگەوازدا زیاتر بوو , بەنامە نووسین بۆ پاشاو میرەکان و بانگکردنیان بۆ ئیسلام , وەك نەجاشی حەبەشەو (مقوقس) پاشای میسر و کیسرای پاشای فارس و قەیسەری پاشای ڕۆم

٣. لە موحەڕەمی ساڵی حەوتی کۆچیدا واتە پاش چەند مانگێك فەتحی خەیبەری کرد کە زۆر گرنگ بوو بۆ موسوڵمانان و بۆ شکاندن و نەهێشتنی شەوکەتی جولەکە , کە ئەمەش پەیمانی خوا بوو (وعدكم اللهُ مغانم كثيرة تأخذونها فعجل لكم هذه) الفتح/٢٠

٤. لە مانگی ذو القعدةی حەوتی کۆچیدا موسوڵمانان عومرەیان کرد وخەڵکی مەککە لەشار دەرچوون تا ئەمان عومرەی خۆیان کرد کە ئەمەش سەرکەوتنێکی گەورەبوو بۆ ئیسلام

٥. لە جەمادی یەکەمی (٨)ی کۆچیدا جەنگی مؤتە ڕوویدا کە بەرەنگاربوونەوەی موسوڵمانان بوو لەگەڵ ڕۆمەکانداو سەرکەوتنێك بوو بۆ ئیسلام

٦ لەمانگی ڕەمەزانی (٨)ی کۆچیدا حەزرەت (ص) بە دەهەزار لە هاوەڵانییەوە فەتحی مەککەی کرد بە یەکجاری وبەم جۆرەش پەیمانەکانی خوا لەو ماوە کەمەدا هاتە دی کە ئەمەش موعجیزەیەکی گەورەیە کە ئایەتەکانی سوورەتی فەتح باسی کردبوون

(سەیری گولاوی سەرمۆر بکە بۆ درێژەی ئەم باسە)

دووەم: کەسایەتی (هامان) وئیعجازی قورئان :

قورئانی پیرۆز هەندێ شتی فەرمووە لەبارەی میسری کۆنەوە , کەکەس تا ئەم دواییە نەیزانیوە ..بۆ نموونە یەکێ لەو کەسایەتیانەی کە لەزەمانی فیرعەوندا ژیاوە , (هامان)بووە , کە لەگەڵ باسی فیرعەون دا قورئان باسی دەکات لەشەش جێگادا و ئەوەش دەردەخات کە زۆر نزیك بووە لەفیرعەونەوە.

شایانی باسە لەتەورات دا باسی (هامان) نەهاتووە ، ئەوەنەبێ کە لەکۆتایی بەشی دوایی (العهد القدیم)دا , ناوی هاتووە وەك یارمەتیدەری پاشای بابل کە لەدوای هەزار و سەد ساڵ لەزەمانی   موسادا ژیاوەو زوڵمی زۆری لە جوولەکە کردووە (دیارە ئەمەی لەتەورات دایە دەستکاری کراوەو تێکیان داوەو شێوێنراوە) . دوژمنانی ئیسلام و زۆر لەناحەزان پروپاگەندەی ئەوەیان دەکرد کە   (ص) لەتەورات و ئینجیلەوە شتی وەرگرتبێ , کە ئەمەش گرێی لەدڵی هەندێ نۆ موسوڵماندا دروست دەکرد کە تازەو کەم شارەزابوون .. کەدیارە ئەمانەش هەمووی دوورن لەڕاستیەوەو قورئان هەڵە و کەم و کورتی و ناتەواوییەکانی تەورات و ئینجیل ڕاست دەکاتەوەو بە دەسەڵاتە بەسەریانا , وەك قورئان خۆی وەسفی خۆی دەکات و دەفەرموێ (ومهيمناً عليه) واتە: قورئان (مهيمن)ە و (مسيطرة) بەسەر هەموو ئەو پەڕاوانەدا کە زووتر هاتوون و دەستکاری کراون .

قەدەری خوا وابوو کە ئەم ڕاستیەی قورئانیش بسەلمێنرێ بۆ جیهان , ئەویش بەوەی کە دووسەد ساڵێك لەمەوبەر نووسینی هیرۆغلیفی دۆزرایەوەو ڕەمزەکانی شیکارکرا .. بەمەش توانیان نووسینەکانی میسرییە کۆنەکان بخوێننەوە .. تا دووسەد ساڵ لەمەوبەر کەس نەیدەتوانی لەو زمانە تێبگات کە میسرییە کۆنەکان شتیان پێ نووسیبوو , ئەم زمانەش چەند سەدەیەك درێژەی کێشاوەو پاش بڵاوبوونەوەی مەسیحیەت لە سەدەی دووەم وسێیەمی زایینیدا , میسرییەکان بێجگە لەگۆڕینی ئاینەکەیان زمانەکەشیان گۆڕدراو وردەوردە لاوازبوو، کەس پێی نەدەنووسی و دەڵێن دوانووسین کە بەزمانی هیرۆغلیفییە لە ساڵی ٣٩٤ زاییندیدا بووە.،

ئیتر ئەو زمانە لەبیر کرا تا ساڵی١٧٩٩ زایینی کە بەردی (ڕەشید) دۆزرایەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی١٩٦ی پێش زایین ..

نووسینەکانی سەر ئەم بەردە سێ نووسین بوو ، نووسینێك بەزمانی هیرۆغلیفی و نووسینێك بەزمانی دیمونیکی کە شێوەی نووسینی دەستی زمانی هیرۆغلیفییەو نووسینێکیشی بەزمانی یۆنانی .. جا بەهۆی یۆنانیەکەوە توانرا لەدەقی نووسینی هیرۆغلیفییەکە تێبگەن , کەئەمەش لەلایەن زانای فەرەنسی (فرانجيس شامبيلون)ەوە جێبەجێ کرا ..

دۆزینەوەی ئەم زمانە کۆنەی میسرییەکان خێری تیابوو , بەوەی کە ناوی هامان هاتووە لەسەر بەردێك لە مۆزەخانەی (هۆف) لە ڤییەننا و تیایا باس دەکات کە (هامان) نزیکی فیرعەون و لەحاشیەی بووە . وە لەقاموسی (الأشخاص في الملكية الجديدة)دا (کە نووسراوە بەهۆی ئەو زانیارانەی کە دەستیان کەوتووە لەو بەردە و لەو دۆزراوانەی تری میسریە کۆنەکانەوە) هاتووە کە هامان بەرپرسی بەرد هەڵکەنەکان وبەرپرسی بیناکردن بووە , بۆیە لەقورئاندا هاتووە کە فیرعەون داوا لەهامان دەکات کە بینایەکی بەرزی بۆ دروست بکات , تا گوایە لەسەر ئەو بینا بەرزەوە سەیری ئاسمان بکات و بزانێ خواکەی موسای لێیە یان نا ، دیارە ئەمەش بۆ خلافاندنی خەڵك و سەرقاڵ کردنیان بووە ..

جا قورئان لەبارەی **هامانەوە** دەفەرموێت :

١.(وقال فرعون يأيها الملأ ماعلمت لكم من اله غيري ، فأوقد لي ياهامان على الطين ، فاجعل لي صرحاً لعلي أطلع إلى إله موسى وإني لأظنه من الكاذبين) القصص/٣٨ .

واتە: فیرعەون سەرکەشانە وتی: ئەی خەڵکینە من کەسی تر شك نابەم کە شایستە بێت بەوەی خواتان بێت جگە لەخۆم , ئەی هامان تۆ لەگەڵ خشتی سوورەوە کراوم بۆ دروست بکە و قەڵایەکی بەرز و پتەوم بۆ بینا بکە بەڵکو پیایدا سەربکەوم , تا خوای موسا ببینم , هەرچەندە من بەڕاستی بڕوام وایە کە موسا لە درۆزنەکانە .

٢. (وقَال فرعونُ ياهامان ابن لي صرحاً لعلي أبلغُ الأسباب ، أسبابَ السماوات فاطلعَ إلى إله موسى وإني لَأظُنهُ كاذبا) غافر/٣٧ .

واتە: فیرعەون وتی: ئەی هامان بورجێکی بەرزم بۆ دروست بکەن , بۆئەوەی هەندێ هۆکارم دەست بکەوێت , هۆکاری بەرزبوونەوە بۆ ئاسمانەکان , تا لەوێوە سەرکەوم و نهێنیەکان شارەزابیم , تا سەردانێکی خوایموسا بکەم و بیبینم , هەرچەندە من دڵنیام کە درۆزنە .

٣.(لقد أرسلنا موسى بِآياتنا وسُلطانٍ مبين إلى فرعَونَ وهامان وقارون فقالوا ساحرٌ كَذاب) غافر/٢٤ .

واتە: سوێند بەخوا بە ڕاستی ئێمە موسامان ڕەوانەکرد هاوڕێ لەگەڵ چەندەها بەڵگەو نیشانەی ئاشکرادا , بۆ سەر فیرعەون و هامان و قارون , بەلام ئەو ستەمکارانە وتیان: جادووگەرێکی درۆزنە .

٤ .(وَنُريدُ أن نَمُن على الذينَ استضعفوا في الأرض ونَجعَلَهُم أئمةً ونَجعَلَهُم الوارثين ، ونُمَكن لَهُمْ في الأرض ونُريَ فِرعَون وهامان وجنودَهُما مِـنْهُم ماكـانوا يَحـذَرون) القصص/٦

واتـە: بـەناردنی حـەزرەتی موسـا ویـستمان دەروو بکەینـەوە لەبـەنی ئیـسرائیلیە چەوساوەکان ومنەتی خێر بکەین بەسەریاناو بیانکەینە پێشەواو میراتگری سامان و دەسەلاتی ستەمکاران .. هەروەها ویستمان پایەداریان بکەین و دەسەلاتیان بچەسپێنین لە وولاتداو , ئەوە پێش بهێنین بۆ فیرعەون وهامان و سەربازانیان کە لێی دەترسان

(وَأوحَينا إلى امِ موسى أنْ أرضعيه فإذا خفتِ عليه فألقيه في اليم ولاتخافي ولاتَحزَني إنا رادوه إليك وجاعلوُ منَ المرسلين) (القصص/٧) **ئێمە دایکی موسامان ئاگادارکرد , کەشیری بداتێ و پێمان ووت جاکاتێك مەترسیت پەیدا کرد لەوەی کە پێی بزانرێت فرێی بدەرە ڕووباری نیلەوە , نەبترسە تووشی بەلابێت , نەخەفەتیشی بۆ بخۆ , چونکە ئێمە بەڕاستی دەیگێڕینـەوە بـۆلات و لەئایندەشـدا دەیکەینـە یـەکێك لەپێغەمبـەرە پەیامدارەکان ..**

٥. (فالتقَطه آل فرعَون لِيَكونَ لهُم عَدواً وَحَزَناً ، إن فِرعَونَ وهامان وَجنودَهُما كانوا خاطئين) (القصص/٨) .

واتـە: ئەوسا ئیتر داروەستەی فیرعەون هەڵیان گرتەوە , تا سەرەنجام ببێتە دوژمن و خەفەت بۆیان , بەڕاستی فیرعەون وهامان و سەربازەکانیان گوناهکار و تاوانبارو هەڵەبوون .

٦.(وقارون وفرعون وهامان ولقد جاءَهُم موسى بالبيـاتِ فاسـتَكبَروا فـي الأرض وماكانوا سابقين) العنكبـوت/٣٦ .. **واتە: قارون و فیرعەون و هامانیشمان لەناوبرد , سوێند بەخوا بێگومان موسا بەڵگەی زۆری بۆهێنان , کەچی خۆیان زۆر بەگەورە دانا لەزەویدا , سەرەنجام نەیانتوانی لەسزا و تۆڵەی خوا خۆیان ڕزگار بکەن و لەدەستمان دەرچن ..(المعجزات القرآنية/هارون يحيى/ل/٧٣ وەرگێڕانی نورخان محمد علی/٢٠٠٢).**

قورئان تەورات و ئینجیل ڕاست دەکاتەوە

١- قورئان زۆر ڕاستی شیوێنراو لەناو تەورات و ئینجیلدا ڕاست دەکاتەوە , بۆ نموونە: لەبارەی سولەیمانەوە سەلامی خوای لێ بێ دەفەرموێت : (وماكفرَ سُلَيمانُ ولَكن الشياطينَ كَفَروا) البقرة/١٠٢ .

واتە: سولەیمان کوفری نەکردووەو شەیاتینەکان کوفریان کرد ..

ڕەنگە کەسێکی فیترەت پاك سەری بسوڕمێ لەم دیفاعەی قورئان لە سولەیمان , بەڵام ئەگەر سەیری (العهد القديم) بکەین وسەیری بیروباوەڕی شێواویان بکەین , دەبینین کە زۆر بەخراپی باس لەپێغەمبەران دەکەن , بەتایبەت سولەیمان کە کوفرو سیحری دەخەنە پاڵ و دەڵێن: بتپەرستووە بەهۆی کاریگەری ژنەکانیەوە لەسەری .. بەڵێ.. قورئان ئەو بیروبۆچوونە ناڕاستانەی جوولەکەو گاورەکانی ڕاست کردەوەوباسی (معصوم)ی پێغەمبەرانی کرد .. دیارە سولەیمان کە هەزاران ساڵ پێش بووەو , هیچ زانیارییەکی وا لەبەردەستا نەبووە لەو سەردەمەدا لەسەری ،کەچی چونکە قورئان کەلامی خوایەو وەحییە , دەبینین زۆر بەجوانی بەبێئەوەی گوێباتە خەڵکی دەڵێن چی , یان ناڵێن چی , هەقی خۆی دەچەسپێنێ و دوای چواردە سەدە لەهاتنی قورئانیش ئەوانەی کە (دائرە المعارف)ی بەریتانیان داناوە لەو هەڵانە خۆیان دەپارێزن و دەگەڕێنەوە سەرهەق و ڕاستی و دەڵێن: (لقد كان سليمان موحداً)

واتە: بەڕاستی سولەیمان یەکتاپەرست بووە..

هەروەها لە(دائرە المعارف)ی (عهد القديم والجديد)یشدا کە هەوڵ و کۆششی زۆر زانای مەسیحی بەئینصافە , هەموو ئەو خورافاتەیان دایە دواوەو وتیان: (سولەیمان دوور بووە لەبت پەرستی و شتی نالائیق ..) دراسات قرآنية - ل/٩٦ الندوی.

٢- لە(عەهدی قدیم)دا ئەم دەقە هەیە کە دەڵێ (خلق الله السماوات والأرض في ستة أيام ، فاستراح في اليوم السابع) سفر التكوين ٢-٣ . واتە: خوا ئاسمانەکان و زەوی لە شەش ڕۆژدا بەدی هێناو ڕۆژی حەوتەمیش پشوویدا (ئاشکرایە کەئەمە تحریف کراوە).

قورئانی پیرۆز ئەمەی ڕاست کردەوەو لەسوورەتی (ق/٣٨)دا و دەفەرموێت (ولَقَد خَلَقنا السماوات والأرض ومابينَهما في ستةِ أيامٍ ومامَسنا منْ لُغُوب) . واتە: بەڕاستی ئێمە

ئاسمانەکان و زەوی‌و هەرچی لەنێوانیاندا هەیە بەشەش ڕۆژ دروستمان کردوون ، هیچ ماندوویەتیەکیش ڕووی تێنەکردین ..

ئەوەی جێی سەرنجە ئەوەیە کە پاش چواردە سەدە زانایانی مەسیحی و وەرگێڕەرانی تەورات ناچاربوون ئەو دەقە بگۆڕن و بەم شێوەیەی لێبکەن (خلق الله السماوات والأرض في ستة ايام ، فرغ من أعماله التي كان يقوم بها في اليوم السابع) سفر التكوين/٢٠٢ British And Foreignbible Society عەهدی قدیم سالی/١٩٥٨ واتە: خوا بەشەش ڕۆژ ئاسمانەکان و زەوی بەدی هێناو لەکارەکانی بووەوە لە ڕۆژی حەوتەم دا (ل/٩٨ دراسات قرآنية/الندوی) .

ژیاننامەی محمد (صلی الله علیه وسلم)

بانگخواز زۆر گرنگە شارەزابێت لە ژیاننامەی پێغەمبەر و لەسەرچاوە باوەڕپێکراوەکانەوە چی ڕاستە ئەوە هەڵگۆزێ و بیگەیەنێ بەخەڵکی ، بەڕاستی تاقە پێغەمبەرێك کە ئاوا ژیاننامەی بەوردی نوسرابێتەوە (محمد)ە دروودی خوا لەسەربێت ، کەئەمەش ڕەحمەتی خوایە بۆ مرۆڤایەتی ، بۆئەوەی تا قیامەت سەرمەشق و پێشەوابێت و، وانەیەکی کرداری بێت ژیانی پڕ بەرەکەتی بۆ هەرکەسێك کە بیەوێت ڕێی ڕاست بگرێتەبەر و بیەوێت بەچاکی ڕەنگ دانەوەی قورئان ببینێ لەژیان دا .

لە ژیاننامەی پێغەمبەرەوە زۆر ڕاستیمان بۆ دەردەکەوێت ، یەکێ لەو ڕاستیانە ئەوەیە ، کە هەروەك پێغەمبەر (ص) خۆی دەفەرموێت (چی لەئاسمانەکان و زەویدایە دەزانن کە من پێغەمبەری خوام ، تەنها سەرکەشەکانی ئینس و جین نەبێت) .. ئەمەش چەند نموونەیەکە :

یەکەم / لەڕۆژی عەرەفەی حەجی ماڵ ئاواییدا پێغەمبەر (ص) وتاری بۆ زیاتر لەسەد هەزار کەس دا و، بەبێ ئەوەی بڵندگۆ هەبێت هەموویان گوێیان لەدەنگی بوو .

دووەم / پێغەمبەر (ص) چووە باخاتی یەکێ لەهاوەڵە ئەنسارەکانیەوە ، کەحوشترێك تیایا بەلەسە بوو بوو بەکەس دابین نەدەکرا ، کە حوشترەکە چاوی بە پێغەمبەر کەوت (ص) ، چۆکی داداو فرمێسك بەچاویا هاتە خوارەوە ، پێغەمبەر (ص) چوو دەستی موبارەکی هێنا بەسەریاو فەرمووی: کێ خاوەنی ئەم حوشترەیە ؟ لاوێکی ئەنساری هات وتی: هی منە ئەی پێغەمبەری خوا ، ئەویش فەرمووی (نابێ لەخوا بترسی لەم گیانلەبەرەدا کەخوا

پێی داوی، بەڕاستی ئەو سکالآی کرد لەلام کە تۆ برسی دەکەیت و زۆر ماندووی دەکەیت) (ابو داود/٣/٢٣/٢٥٤٩). پێغەمبەر

سێیەم / لەحەجی ماڵ ئاواییدا (ص) سەد حوشتری هێنابوو سەری ببڕێت ، بەدەستی موبارەکی شەست و سێ دانەی سەربڕی و سیو حەوتەکەی تریدایە دەست ئیمامی عەلی تا ئەو سەریان ببڕێ ، ئەوەی سەیرە حوشترەکان جوولەیان تێکەوتبوو هەریەکەیان حەزی دەکرد پێشبکەوێ و زووتر ببێ بەقوربانی بەدەستی موبارەکی پێغەمبەر (ص) ، کەئەو بۆ سەربڕین دروست بووبێ بۆچی تا زووە بەدەستی پیرۆزترین کەس نەبێ بەقوربانی (ئەم ڕووداوە ئیبن قەیم لەزاد المعاد ٢/٢١٦ باسی کردووە ، ابی داود ٢/١٤٩/١٧٦٥ ریوایەتی کردووە (ارناؤوط) سەنەدەکەی بەچاك داناوە ، ص/٢٨٦ الخطب المنبرية) ...

تێگەیشتن لە دەسەلأتی بێپایانی پەروەردگار

خوای پەروەردگار بالآدەستە و بەدیهێنەری بوونەوەرە ، ئەو بوونەوەرەی کە عەقڵی مرۆڤ تائێستا بەشێکی کەمی دۆزیوەتەوە ، زانایانی فەلەك دەڵێن ئاسمانەکان و ئەستێرەو هەسارەکان و هەرچی دۆزراوەتەوە تەنها ئاسمانی دنیایەو یەك ئاسمانەو شەش ئاسمانەکەی تر مەگەر خوا بزانێ چەندەو چییەو چۆنە .. گەورەیی ئەوەی کە دۆزراوەتەوە ئەگەر ڕۆکێتێك دروست بکرێ کە بەخێرایی ڕووناکی بڕوات بە (٢٤)ملیار ساڵی ڕوناکی دەگاتە ئەو سنوورەی کە دۆزراوەتەوە .. پرۆفیسۆر ئەنیس الراوی دەڵێ: کە منالْ بووم وباسی گەورەیی پەروەردگاریان دەکرد وام دەزانی بەخەیاڵی منالی خۆم ، کە خوا بەقەدەر باوکم گەورەیە ، بەلأم ئێستا کەبیر لەم بوونەوەرە گەورەیە دەکەمەوە ، تێدەگەم کە دەسەلأت و توانای پەروەردگار چەندەو ئاشکراشە (إنما يَخشى الله مِنْ عِبادهِ العُلَماء) زاناکان زیاتر لەخوا دەترسن ، چونکە باشتر لەدەسەلأتی بێپایانی خوا تێدەگەن .

بەڕاستی فەرموودەیەك کە ئیبن عەباس ڕیوایەتی کردووە ژیانمی سەرتاپا گۆڕی کە دەفەرموێت (ئاسمانەکان و زەوی لەدەستی قودرەتی پەروەردگاردا وەك ئەوەیە کەسێك دەنکە خەرتەلەیەکی بەدەستەوە بێت) .

بەڵێ.. تێگەیشتن لەوەی کە (اللهُ أكبر) یانی چی ، مەسەلەیەکی زۆر گرنگە ، بۆیە زۆر دووبارە دەکرێتەوە لەبانگ و نوێژدا و لەویردەکاندا ..سوونەتیشە یەکێك سەرکەوتە سەر

بەرزاییەك بڵێ (الله أكبر) تا لەیادی بێت هەركەس و هەرچی بەرزبێتەوە هەر خوا گەورەترو بالاَ دەست ترە ..

خوای گەورە (حیّ قیوم)ەو , بەهیچ جۆرێك لە دروستكراوەكانی غافل نابێ و خەوخەوەنۆچكە نایگرێت .. پێغەمبەر (ص) دەفەرموێت: (إن الله لاينام ولاينبغي عليه أن ينام ، يخفض القسط ويرفعه ، يُرفع إليه عمل النهار قبل عمل الليل ، وعمل الليل قبل عمل النهار ، حجابه النور أو النار ، لوكشفه لاحترقت سُبُحات وجه مالنتهى إليه بصره من خلقه) (ل/٥٩٩ الاساس في التفسير مجلد/١) .

خوا ستەم لەكەس قبوڵ ناكات

قورئانی پیرۆز لەچەندەها ئایەتدا باسی زوڵم و ستەم دەكات و دەفەرموێت:

١. (إن الشرك لظلمٌ عظيم) لقمان/١٣. واتە: بەڕاستی هاوبەش بڕیاردان بۆ خوا ستەمێكی گەورەیە .

٢. (تلكَ حدودُ الله ومن يَتَعَد حدود اللهِ فَأولئكَ هُمُ الظالمون) البقرة/٢٢٩ .واتە: ئەوانە سنوورەكانی خوان , سنوورشكێنی مەكەن , هەركەس دەست درێژی بكات و سنوور بشكێنێ , ئەوانە ستەمكارن .

٣. (أم تَقُولونَ إن إبراهيمَ واسماعيلَ وإسحاقَ ويعقوبَ والأسباطَ كانوا هوداً أو نصارى ، قُل أأنْتُم أعلَمُ أمِ الله ، وَمَنْ أظلَمُ ممنْ كَتَمَ شهادةً عِنْدَهُ مِنَ الله ، وَما الله بِغافلٍ عما تَعْمَلون) }البقرة/١٤٠{ . واتە:چۆن دەڵێن كە : ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یەعقوب و كوڕەكانی , جوولەكە یان گاوربوون ؟ پێیان بڵێ: باشە ئایا ئێوە دەزانن یان خوا ؟ جاكێ لەوە ستەمكارترە كە شایەتییەكی خوایی لەلابێت و شاردبێتیەوە , بێگومان خوا بێئاگا نیە لەو كارو كردەوانەی كە ئەنجامی دەدەن .

٤. (وَمَنْ أظلم مِمَن مَنَعَ مساجِدَ اللهِ أن يُذكر فيها اسمُه ، وسعى في خرابِهاأولئكَ ماكانَ لهم أن يَدخلوها إلا خائفين ، لَهَم فِي الدنيا خزيٌ ولَهُم فـي الآخـرةِ عَـذابٌ عَظيم) (البقرة/١١٤) . واتە:كێ لەوە تاوانبارترە مزگەوتەكانی خوا قەدەغە دەكات , لەوەی ناوی پیرۆزی ئەوی تیا ببرێت و هەوڵ بدات بۆ وێران كردنیان , ئەوانە بۆیان نیە بچنە

مزگەوتەکانەوە مەگەر ترسی خوایان لە دڵدا بێت , ئەوانە تەنها سوکیو ڕیسوایی بەشیانە لەدانیادا و، لە قیامەتیشدا سزای گەورەیان بۆهەیە .

٥. (ومَنْ أظلم ممَن ذُكرَ بآياتِ ربِهِ فأعرَضَ عَنها ونسيَ ماقدَمَت يداهُ , إنا جَعَلنا على قلوبِهم أكنةً أن يفقَهوهُ وفي آذانهم وَقرا ، وإن تَدعوهم إلى الهدى فَلَنْ يَهتَدوا إذاً أبدا). الكهف/٥٧ .

واتە: کێ لەوە ستەمکارترە کە یاداوەری کرابێت بەئایەت و فەرمانەکانی پەروەردگاری , کەچی ڕووی لێوەرگێڕاون و لووتی بەرزگرتووەو ئەوەشی لەیاد کردووە کە چ دەستپێشکەریەکی کردووە لەگوناهو تاوان , ئێمە بەڕاستی پەردەمان هێناوە بەسەر دڵیاندا تا لەئایەتەکانی ئێمە تێنەگەن و قورسی و کەڕیمان کردۆتە گوێیانەوە , خۆ ئەگەر بانگیان بکەیت بۆ ڕێبازی هیدایەت و دینداری , ئەوە هەرگیز ئەوانە هیدایەت وەرناگرن.

٦. (فَمَنْ أظلم ممَن افترى على اللهِ كَذِبا لِيُضِلَ الناسَ بغَير علمٍ ، إن اللهَ لايَهدي القَومَ الظالمين) الأنعام/١٤٤.

واتە: کێ لەوە ستەمکارترە کە درۆی بەدەم خواوە هەڵبەستووە ، تا بەبێ زانست خەڵکی سەرلێشێواو بکات , بەڕاستی خوا هیدایەتی دەستەی ستەمکاران نادات .

٧. (ياأيها الذين آمَنوا لاتَأكلوا أموالَكم بَينَكُم بالباطل إلا أنْ تَكونَ تِجارةً عَنْ تَراضٍ منْكُم ، ولاتَقتُلوا أنفُسَكُم إن اللهَ كانَ بِكُم رَحيما ومَنْ يَفعَل ذلكَ عُدواناً وَظُلما فَسَوفَ نُصليه ناراً ، وكانَ ذلِكَ على اللهِ يَسيرا) النساء/٢٠ **واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ماڵ و سامانی یەکتر بە ناهەق و بەبێ بەرامبەر مەخۆن لەنێوان خۆتاندا , مەگەر بازرگانیەك بێت و لەسەر ڕەزامەندی هەموولایەکتان بێت ،خۆتان مەکوژن و یەکتر بە ناحەق مەکوژن , کاتێك بێزاریی و بێتاقەتی ڕووتان لێ دەکات یان تووشی زیانێك دەبن , بەڕاستی خوا میهرەبانە پێتان , هەرکەسێکیش کاری وا بکات و سامانی خەڵکی بەناهەق بخوات وخۆی یان خەڵك بکوژێت , بە دوژمنایەتی وستەمکردن , ئەوە لەئایندەدا دەیخەینە دۆزەخەوەو بە ئاگر دەیسوتێنین , ئەو کارەش بۆ خوا هەمیشە و بەردەوام ئاسانە ..**

٨. (إن الذينَ يأكلونَ أموالَ اليتامى ظلما ، إنما يأكلونَ في بطونِهم نـــاراً وَسَيــصلَونَ سَعيرا) النساء/١٠ . واته: بەڕاستی ئەوانەی کە ماڵی هەتیو بەناهەق و بەستەم دەخۆن , بێگومان ئەوانە تەنها ئاگر دەخۆن و ئەو ماڵە دەبێتە ئاگر لەناو سکیاندا و لەقیامەتیشدا دەچنە ناو دۆزەخەوە .

٩. (وَلا تَركنوا إلى الذينَ ظَلَموا فتَمَسَكُمُ النارُ وَمالكُم مِنْ دونِ اللهِ مِنْ أوليــاء ثُــم لا تُنصَرون) هــود/١١٣ .. واتە: نەکەن مەیلی دڵتان لەگەڵ ئەوانەدا بێت کە ستەمیان کردووە و لەخوا یاخیبوون , چونکە ئەو کاتە ئاگر دەتانسوتێنێت , کەسێکیش جگە لە خوا پشتیوانتان نابێت , لەوەو دوایش یارمەتی نادرێن .

١٠. (وَلَو يُؤاخِذ اللهُ الناسَ بِظُلمِهم ماتَرَكَ عَلَيها مِنْ دابةٍ وَلَكن يُؤخِرُهُم إلى أجلٍ مسمى فَإذا جاءَ أجَلُهُم لايَستأخرونَ ساعةً ولايَستَقدِمون) النحل/٦٢.

واتە: خۆ ئەگەر خوا خەڵکی لەناو ببات وبیانپێچێتەوە بەهۆی ستەمیانەوە (ئەوەندە گوناه و تاوان زۆرە) زیندەوەر لەسەر زەویدا نایەڵێت و، هەر زوو خاپووری دەکات بە هەموو گیانلەبەرانەوە , بەڵام ئەو خوایە ئارامی و خۆگری بێ سنوورە , لەبەرئەوە تاکاتێکی دیاریکراو مۆڵەتی ئەو خەڵکە دەدات و دوایان دەخات , جا کاتێك ئاکامی دیاری کراویان هات , نەتاوێك دوا دەکەون و , نەتاوێك پێش دەکەون .

١١. (إن اللهَ لايَظلِمُ مِثقالَ ذرة) النساء/٤٠ واتە: بەڕاستی خوا مسقاڵە زەڕەیەك ستەم لەکەس ناکات .. هەروەها ستەمیشی حەرام کردووە هەروەك لەفەرمودەی قودسیدا هاتووە (یاعبادي اني حرمت الظلم على نفسي وجعلته محرماً بينكم فلا تظالَموا) مسلم . واتە: بەندەکانم من ستەمم لەخۆم حەرام کردووەو لەناو ئێوەشدا حەرامم کردووە , جا ستەم لەیەکتری مەکەن ..

پێغەمبەریش (ص) جڵەوگیری کردووە لەستەمکردن و دەفەرموێت:

ا) (الظلم ظلمات يوم القيامـــة) بخاری ومسلم . واتە:ستەم کردن مایەی تاریکی و ڕێ دەرنەکردنە لە قیامەتدا . چونکە بڕوادار بە نووری ئیمان ڕێی بۆ ڕۆشن دەبێتەوە , بەڵام ستەمکار بڕواکەی ناتەواوەو لاوازە وڕێگای بۆ ڕووناك نابێتەوە و ئەگەر چاکەشی کردبێت دەدرێت بە ستەم لێکراوان .

ب) (إن الله ليملي للظالم حتى إذا أخذه لم يُفلتــه) بخاري ومسلم .واته: به ڕاستی خوا مۆڵەتی ئەدات بە ستەمکاران , بەڵام کەگرتنی بەڕەڵایان ناکات و نایەڵێت قوتار بن .

ج) ﷺ ئامۆژکاری معاذی کوڕی جەبەلی کرد کاتێ ناردی بۆ یەمەن و پێی فەرموو (واتقِ دعوة المظلوم فإنه ليس بينها وبين الله حجــاب) بخاري ومسلم . واته: خۆت بپارێزە لەدوعا و نزای ستەملێکراو , چونکە لەنێوان ئەو دوعایەو خوادا پەردە نیەو یەکسەر گیرادەبێت .

د) (إياك ودعوة المظلوم ، فإنما يسأل الله حقه ، وإن الله لايمنع ذا حق حقه) البيهقي . واته: خۆت بپارێزە لەدوعا و نزای ستەملێکراو , چونکە بەڕاستی ئەو ستەملێکراوە داوای هەقی خۆی دەکات و بەڕاستی خواش مەنعی هیچ خاوەن هەقێك ناکات لەهەقەکەی.

هەروەها دەفەرموێت (دعوة المظلوم مستجابة وإن كان فاجراً ، ففجوره على نفسه). بخاري , واته: دوعاو نزای ستەملێکراو وەڵام ئەدرێتەوە ئەگەر ستەملێکراوەکە خراپەکاریش بێت , چونکە ئەو کەسە خراپیەکەی بۆ خۆیەتی و پەیوەندی نیە بەو ستەمەی کە لێی کراوە .

و) (من كان عنده مظلمة لأخيه من عرضه أو من شيء فليتحلله منه اليوم ، قبــل أن لايكون دينار ولا درهم , إن كان له عمل صالح أُخذ منه بقدر مظلمته , وإن لم تكن له حسنات أُخذ من سيئات صاحبه فحُمل عليــه). بخاري, واته: هەرکەس هەقی یەکێکی بەسەرەوەیەو ستەمێکی لەیەکێك کردووە , با تا دنیای ڕوونەو دینار و درهەم هەیە گەردنی خۆی پێ ئازاد بکات , چونکە لە قیامەتدا هەقی هەرکەسێ بەسەرەوە بێت , لەچاکەکانی هەڵدەگیرێ و دەدرێ بە ستەملێکراوەکە , ئەگەر چاکەشی نەما لەخراپەکانی ستەملێکراو هەڵدەگیرێ و دەدرێ بەسەر ئەمەدا .

هـ) غەش کردن و ناپاکی و لادانی هەرشتێك لە غەنیمەتیش ستەمەو سزای سەختی لەسەرە و بەخۆی وئەو شتە دزراوەوە لە قیامەتدا دەهێنرێت کە بەکۆڵیەوەتی و مەحکەمە دەکرێت . ﷺ دەفەرموێت (لا الفين أحدكم يجيء يوم القيامة على رقبته بعير له رغاء , فيقول: يارسول الله أغثني , فأقول لاأملك لك من الله شيئا قد بلغتك لا الفين

أحدكم يجيء يوم القيامة على رقبته فرس لها حمحمة فيقول: يارسـول الله أغثنـي , فأقول: لاأملك لك من الله شيئا قد بلغتك , لا الفين أحدكم يجيء يوم القيامة على رقبته صامت , فيقول يارسول الله اغثني , فأقول: لاأملك لك من الله شيئا قد بلغتك) .. واته: نـەتان بينم لەقيامەتـدا يـەكێكتان بێـت و حوشـترێكی بـە كۆڵـەوە بێـت و بڵـێ: ئـەی پێغەمبەری خوا فريام بكەوە منيش پێی دەڵێم: ناتوانم هيچت بۆ بكەم لای خوا , من لـەدنيادا تـەبليغم كـردی و ئاگـادارم كـردی , نـەبينم يـەكێكتان بێـت لـەڕۆژی قيامەتـدا ئەسپێك بە كۆڵێكەوە حيلەی بێت و , بڵێ: ئەی پێغەمبەری خوا: فريامكەوە , منيش پێی دەڵێم: هيچم بۆ ناكرێ لای خوا بۆت , من لـەدنيادا تـەبليغم كردی , نەبينم لەقيامەتدا يەكێكتان بێت و شتێكی بێ دەنگی بەكۆڵەوە بێت و بڵێ: ئەی پێغەمبەری خوا فريام بكەوە , منيش پێی دەڵێم: ناتوانم هيچت بۆ بكەم لای خوا , من لەدنيادا تەبليغم كردی .

دوعای ستەملێكراو

ستەم ئازاری دەروونـی ستەملێكراو دەدات و بـەكوڵ و دڵ دوعا لەستەمكار دەكات , يـەكێ لەپاشـاكانی فـارس مامۆسـتايەك بـۆ كوڕەكـەی دەگرێـت , تـا بەچـاكی پـەروەردەی بكات و ئامادەی بكات ببێتە پاشای دواڕۆژ , ڕۆژێك مامۆستاكە زۆر لەكوڕی پاشا دەدات بە ناهەق , كوڕيش هيچی دەسەڵات نابێ بيكات بەرامبەریو زۆر دەروونی ئازار دەدات .. كاتێك باوكی دەمرێت و دەبێتـە پاشـای وڵات , دەنێرێ بەدوای مامۆستاكەیدا و پێـی دەڵێـت: فـلان ڕۆژ بـۆ بەناهـەق ئـاوا لێـت دام و ئـازارت دام , ئـەمڕۆ ڕۆژی ئەوەيـە تۆڵـەت ليبسێنم , ئـەويش دەڵـێ: ويـستم تێـت بگەيـەنم كـە ستەمكردن چـەند ناخۆشـە , تـا ئازارەكەی بچێژيت و هەرگيز ستەم نەكەيت .

كاتێك كەسێكی ستەملێكراو دوعا دەكات لەستەمكار پـەروەردگار يـان يەكسەر يـان پاشماوەيەك كارەكەی بۆ جێبەجێ دەكات و لەفەرموودەدا هاتووە كەخوای پـەروەردگار دەفەرموێت (وعزتي وجلالي لأنصرنك ولو بعد حين) بە گـەورەيی و دەسـەڵاتی خـۆم , سەرت دەخەم ئەگەر پاش ماوەيەكی تريش بێت.. جاری وا هەيە خوا لەبەر حيكمـەتێك سـزای سـتەمكار دوا دەخـات , كـە ئێمـەی بەنـدەی هەسـت و هـۆش سـنووردار نـازانين بۆچیيە و لەبەر چیيە , ئاشكراشە خوای گەورە كەس ناتوانێ موحاسەبەی بكات و بڵێ

بۆ وایەو بۆ وانیە , وە تەنها ئەوە کە دەتوانێت بە دەسەلاتی خوایەتی خۆی لەهەموو کەس بپرسێتەوە (لایُسأل عما یفعل وهم یُسألون) الانبیاء ٢٣ .

نزاکەی ئیمام ئەحمەد

کاتێك ئیمام ئەحمەد لەسەر مەسەلەی (خلق القرآن) گیرابوو , وەزیرێك بەناهەق شەقازلەیەکی لێدا , ئەویش دوعای لێکرد وتی: خوایە من مەزلومم و هەقم بسێنە بەوەی کە لەلاشەی خۆیدا بەندی بکەی .. بەلێ خوای گەورە نزاکەی وەرگرت و ئەو وەزیرە پاش ماوەیەك لایەکی تووشی ئیفلیجی بوو , زۆر بێزارو نارەحەت بوو بوو , دەیووت: لایەکم ئەگەر پارچە پارچە بکرێت بەخۆی نازانێت ولایەکیشم ئەگەر مێشێکی پێوە بنیشێ وا دەزانم شاخێکی بەسەرا کەتووە .

شێخ ئیبراهیم الحسان

لەچەند مانگی پاش ئازادکردنی عێراق , وەفدێکی کوەیتی هاتن بۆ بەغداو چاویان بە وتارخوێنی مزگەوتێکی بەغدا کەوتبوو کە ناوی (شێخ ئیبراهیم الحسان)ە , شێخی ناوبراو ڕووداوێکی بۆ گێڕابوونەوە , کە نموونەی دوعا قبولْ بوونی ستەم لێکراوەو وتبوی : من خەلکی بەسرەم و لەو شارە وتارخوێن بووم لە مزگەوتێکدا , لەیادی لەدایك بوونی دا لەنەوەدەکاندا هۆنراوەیەکی (ولید الأعظمی)م خوێندەوە , کە دەلێ: (إسلامنا نور لمن یهتدي إسلامنا نار لمن یعتدي)واتە ئیسلامەکەمان نوورە بۆ هرکەسێك هیدایەت وەرگرێت وئیسلامەکەمان ئاگرە بۆ هەرکەسێك دەست درێژی بکات ، تا دەگاتە ئەو دێڕەی کەدەلێ : ئێمە بەغەیری پێغەمبەر ئیقتیدا بەکەس ناکەین .. پاش تەواوبوونی یادەکە ڕاپۆرتیان لەسەر نوسیم و گیرام لەلایەن ڕژێمەوە .. پاش ئازار و چەرمەسەرییەکی زۆر ڕزگارم بوو، پاشان سالی ١٩٩٤ گواستیانمەوە بۆ بەغدا , لەیەکەم وتارمدا باسی زولم و ستەمم کرد , یەکێ لەئامادەبوان کە لەسەر کورسییەکی کەم ئەندامەکان دانیشتبوو تا لە وتارەکەم بوومەوە گریا ..

پاش نوێژ کوڕەکەی نارد بۆلام و وتی: باوکم حەز دەکات سەردانێکی مالمان بکەیت , منیش هەرچەند وتم: زۆر سەرقالم و کاتم نیە سوودی نەبوو .. ئیتر ناچار چووم بۆ مالیان و پاش بەخێر هاتن , بە کوڕەکەی وت: ئەو چادرە لابەن لەسەر ئەو ئۆتۆمبێلە لە گەراجەکەدا .. کەلایان برد سوپەرێکی سپی مۆدێل١٩٨٢بوو کە ڕەقەمی کوەیتی پێوەبوو

.. وتم: مەسەلەی ئەم سیارەیە چی‌یە؟ کابرای خاوەن ماڵ وتی: من لەساڵی (١٩٩٠)دا لیوابووم لە سوپای عێراقیدا و کاتێك کوەیتمان داگیر کرد , من تەفتیشی بازگەکانم دەکرد لەنێوان عێراق و کوەیت دا , ڕۆژێك ئەم ئوتۆمبێلەم بینی بەدەست لاوێکەوە بوو چەند ئافرەتێکیشی تیابوو , حەزم لێکرد و بەپاسەوانەکانم وت: شەڕ بەو شۆفێرە بفرۆشن , ئەوانیش گێچەڵەیان پێکرد و بوو بەدەمەقاڵێیان و منیش چووم , کوڕەکەم دایە بەرشەق و زللە و زۆرم لێدا تا لەسەر شۆستەکە بورایەوە .. ژنەکان دابەزین بەگریان و زریکەو منیش دەستڕێژێکم کرد بەسەریاندا تا بترسن , ئینجا سەیارەکەمان لێسەندن و هێنامانەوە , پیرێژنێکیان دوعای لێکردم و وتی: یاخوا توشی ئیفلیجی ببیت و لەدنیا و قیامەتدا لەخۆت نەحەسێیتەوە ..

خوا ئاگادارە پاش چەند ڕۆژێك تووشی پشت یەشە بووم و دواتر قاچی چەپم سڕبوو , بەپەلە بردیانم بۆلای باشترین پزیشکی پسپۆری بەغدا , پاش فەحس کردن , بڕیاریان دا نەشتەرگەری بڕبڕەی پشتم بۆ بکەن .. بەڵێ نەشتەرگەریان بۆکردم و نەجاحەتی نەهێنا و تووشی ئیفلیجی بووم و لەوساوە لەسەر ئەم کورسی کەم ئەندامەم و ئەزانم ئاهی ئەو پیرێژنەیە گرتوومی ، تەوبەم کردووە و دەمەوێ ئوتومبێلەکەشیان بۆ بگەڕێنمەوە , ئیتر نازانم چۆن دەستم پێیان بگات و بیاندۆزمەوە .. جا کە تۆ وتارتدا زانیم لەهجەکەت بەسراوی‌یەو , دیارە خەڵکی بەسرەش تێکەڵاویان هەیە لەگەڵ کوەیتیەکاندا , بەڵکو لەبەر خوا سۆراخێکم بۆ بکەیت و سەیارەکەیان بۆ بگێڕینەوەو گەردنم ئازاد بکەن ..

شێخ ئیبراهیم دەڵێ: منیش پێم وت: ئاخر کێ ئەوێرێ پەیوەندی بکات بە کوەیتیەکانەوەو تەلەفۆنیان بۆبکات , دیارە حکومەت بەشتی وابزانێ سزای قورسی لەسەر ئەدات .. ئیتر هەموو هەینییەك کوڕەکەی دەنارده لام دەیووت: باوکم دەڵێ: بە قوربانە چی بۆکردووین ؟ منیش دەمووت : بەخوا هیچم بۆنەکراوە , ئەمە ساڵێکی خایاند , تا لەساڵی١٩٩٥دا بۆ کارێکی خۆم سەردانێکی بەسرەم کرد و کەویستم بگەڕێمەوە بۆ بەغدا چەند سەعاتێك لە نەقلیات چاوەڕێم کرد سەیارەیەکی بەغدام دەست نەکەوت .. برادەرێك کە منی ئاوا بینی وتی: یاشێخ فلان کەسی گەڕەکی خۆمان سەیارەی پێیە و دەچێت بۆ بەغدا بۆ لەگەڵ ئەو ناچی , منیش وتم: زۆر باشەو ئیتر ڕۆیشتم برادەرەکەم دۆزیەوەو لەگەڵی سواربووم بەرەو بەغدا , دیارە ڕێگەیەکی دوورو

درێژه و کەوتینە گفتوگۆ , برادەرەکە وتی: مامۆستا هەرچەندە ئەم سەیارەیە زۆر باش نیەو لایەق بەجەنابتان نین , چیبکەین خوابیانگرێت سەیارەیەکی باشمان هەبوو ئەو زاڵمانە لێیان سەندین , منیش پێم وت: قەت ناشێ سەیارەکەت سوپەرێکی سپی مۆدێلی١٩٨٢ی ڕەقەم کوەیت بێت , برادەرەکە هەر ئەبلەق بوو , وتی: یاشێخ دەڵێی کەراماتت هەیە ؟ وتم: نا کەراماتم نیە , وەرە بتبەم بۆلای سەیارەکەتان ..

ئیتر بردم بۆ ماڵی لیواکە و سەیارەکەی دایەوەو وتی: بەڵکو تەلەفۆن بکەی بۆ نەنکت لە کوەیت تا گەردنم ئازاد بکات , کوڕەش وتی: کێ دەوێرێ لەعێراقەوە پەیوەندی بکات بە کوەیتەوە ..

کابرای لیوا وتی: باشە پەساپۆرتت بۆ تەرتیب دەکەم و لەسەر حسابی من بچۆ بۆ (عەممان) و لەوێوە تەلەفۆن بکە .. بەڵێ.. پاش ماوەیەك هەموو شتێکیان بۆ ئامادەکرد و چوو بۆ عەممان و تەلەفۆنی کرد بۆ کوەیت و بەنەنکی وت: نەنە خوا کردی وا سەیارەکەمان دەستکەوتۆتەوەو کابرای لیوا تووشی ئیفلیجیبووەو داوای گەردن ئازادی دەکات , نەنکیشی ئەوەندەی تر دوعای لێکردو وتی: گەردنی ئازاد نەبێت و خوا لەوە خراپتری لێبکات .. کوڕە کە گەڕایەوە بەغدا لێمان پرسی ها چی بوو ؟ وتی: بەخوا چی خەریك بووم لەگەڵیا , گەردنی ئازاد نەکرد , منیش پێم وت: ئاخر کوڕی باش چۆن ئیش وا دەکرێ , ئەبوایە هەندێ فەزڵی عەفوکردن و لێخۆش بوونت بۆ باسکردایە و ئینجا داوای گەردن ئازادیت لێبکردایە .. ناچار جارێکی تر لەسەر حسابی (لیوا)ەکە چووەوە بۆ عەممان و ئینجا بەجۆرێکی تر قسەی لەگەڵ نەنکی کرد تا ڕازیبوو گەردنی ئازاد بکا.

خوا ئاگادارە پاش دوو هەفتەیەك کابرای لیوا بەرەوچاکی ڕۆیشت و لەسەر عەرەبانەکە هەستا و ئێستا بەگۆچان دێت بۆ مزگەوت بەپێی خۆی .. (ئەم ڕووداوە لە ڕەمەزانی ٢٠٠٣ , دکتۆر محمد عوضی لە بەرنامەکەی (صور وخواطر)دا باسی کرد).

سەرچاوەکان

١- روائع اقبال –الندوى

٢-محاضرات اسلامية في الفكر والدعوة – الندوي مجلد ١

٣- رۆژنامەی یەکگرتوو ژ- ٤٦٤

٤-ايات قرانية في مشكاة العلم –د . يحيى المحجري

٥-العلم طريق الايمان –الزنداني

٦-التصميم في الطبيعة – هارون يحيى –ترجمة –اورخان محمد علي

٧- خديعة التطور – = = – = – سليمان بايبارا

٨- التضحية عند الحيوان- = = – = – مصطفى الستيتي

٩- المعجزات القرانية – = = – = – اورخان محمد علي

١٠-دراسات قرانية –الندوي –

١١-الخطب المنبرية – محمد الحسان

١٢- الاساس في التفسير – سعيد حوى

١٣- برنامج / صور و خواطر –د.محمد عوضي –الفضائية الكويتية

١٤- برنامج / اسلام بلا حدود – زغلول النجار – المحور

١٥ – بيوت الانبياء –جاسم المطوع –اقرأ

١٦ – الانترنيت – اسلام ئون لاين و موقع التسابيح

١٧- وتارى / وفى انفسكم افلا تبصرون/ د. عبدالحميد القضاة

١٨- برنامج / اوراق / د. محمد موسى الشريف / قناة اقرا

ناوەرۆك

لاپەڕە	بابەت
٧٣	پێشەکی
٧٥	فراوانی دنیاو ئاخیرەت
٧٨	کاری مەزنی ئوممەتی ئیسلام
٧٨	ڕەوشت بەرزی بانگخواز
٨٣	زانست بەرەو ئیمان دەچێتەوە
٨٥	موسڵمانانی خواروی ئەفریقیا
٨٦	بانگخوازی نموونەیی
٩٠	ئاینێکی جیهانی بێسنوور
٩٦	خستنەڕووی ئایەتەکانی قورئان و بوونەوەر
٩٧	سەرنج ڕاکێشان بۆ دروستکراوەکانی خوا
١٠٠	گیانلەبەرانیش ئوممەتن
١٠٦	دۆزینەوەکان ڕاستیەکان دەسەلمێنن
١٠٨	دوومو‌عجیزەی قورئانی
١١٥	ژیاننامەی پێغەمبەر -ص-
١١٦	تێگەیشتن لە دەسەڵاتی پەروەردگار
١١٧	خوا ستەم قبووڵ ناکات
١٢١	دوعای ستەملێکراو
١٢٥	سەرچاوەکان

ژیانەوە

بەرگی سێیەم

پێشەکی

بەرنامەیەك کەخوا ناردبێتیوپەڕاوێك کە خوا بە(عزیز)ناوی ببات (وإنه لكتاب عزيز) فصلت ٤١ , بانگخوازانێکیش کەپشتیان بە خوا بەستبێ و کاروفرمانیان دابێتە دەست خوا (فوضت امري اليك ووجهت وجهي اليك,والجأت ظهري اليك ,لاملجأ ولا منجى منك الا اليك) و, خواش پشتگیریان بێ ودەستی پێیانەوە بێ (ومن يتوكل على الله فهو حسبه)الطلاق٣ ، هەرکەس پشت بەخوا ببەستێخوایبەسە ٠٠دیارە ئەو بەرنامەیە وئەو بانگخوازانە کاریگەریان دەبێت لە واقیعی ژیاندا و دڵان کەمەندکێش دەکەن بەرەو هەق و ڕاستی ..لەم لاشەوە کە دوژمنان ئەوە دەبینن چاویان بەرایی نایەو , پڕو پاگەندەیان بۆ دەکەن ، دوژمنان دەیان وت ئەوە جادوەو خەڵکی لە خشتە دەبات و چاو بەستیان لێدەکات , قورئانیش فەرمووی (افسحرٌ هذا اَم انتم لا تُبصِرون) الطور ٥١ ، ئاخر ئەمە سیحرو جادووە ؟! یان کوێرایی بە چاوتانا هاتووە !! نا چاویان هەیە ,بەڵام نایانەوێ ببینن ونایانەوێ دان بنێن بەهەق وڕاستی دا , چونکە چاوی دڵیان کوێرە و شەیتان دڵیانی داگیر کردوە (اِنها لا تعمى الابصار ولكن تَعمى القلوب التي فِي الصدور) الحج٤٦

کافران گورج و خێرا بوون لە کفرو خراپەکردندا و , هەندێکیان سەروماڵیشیان بەخت دەکرد , ئەمەش پێغەمبەری (ص) خەمبار کرد , بۆیە پەروەردەگار دڵنەوایی کردو پێی فەرموو: (ولا يَحزنك الذين يسارِعون فِي الكفر , انهم لن يَضرُروا اللهَ شيئا يريد الله اَلا يجعَل لهم حظاَ فِي الاخرةِ ,ولهم عذاب عظيم) ١٧٦ال عمران واتە ئەی پێغەمبەر (ص) ئەوانەی کەپێشبڕکێ دەکەن لە کفرو بێباوەڕیدا خەمبارت نەکەن ,چونکە بەڕاستی ئەوانە هەرگیز هیچ زیانێك بەخوا ناگەیەنن ,خوا دەیەوێت هیچ بەشێکیان لە قیامەتدا پێنەبەخشێت , سزای سەخت وناسۆریش بۆیان ئامادەیە ..هەروەها دەفەرموێت (ان الذين كفروا يُنفقون اموالهم ليصدوا عن سبيل الله ، فسيُنفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يُغلَبون ، والذين كفروا الى جهنم يُحشرون) الانفال ٣٦

لەمەوە تێدەگەین کە لە کێشمەکێشی نێوان هەق و ناهەقدا کافرانیش ماڵ و سامان سەرف دەکەن و ، قوربانی دەدەن و ماندودەبن و دان بە خۆیانا دەگرن, لەکاتێکدا کە تەنها دنیایان هەیەو بڕواداران دنیاو ئاخیرەتیان هەیە ••ئەگەر ئەوان ئاوابن بۆ ناهەقی خۆیان لەپێناوی دنیادا، ئەی دەبێ بڕواداران چۆن بن لە هەوڵ و کۆشش و قوربانی دانیاندا بۆ بە دەستهێنانی ڕەزامەندی خواو دەست کەوتنی دنیاوئاخیرەت ؟؟..

قورئانیش ئەمە دەخاتە بەرچاوی بڕواداران و لەپاش غەزای ئوحد دەفەرموێت (ولا تهنوا فِي ابتغاء القوم اِن تكونوا تألمون فانهم يألمون كما تألمون وترجون من الله مالا يرجون)١٠٤النساء/ واتە : سست و لاواز مەبن و کەم تەرخەم مەبن لە ڕووبەڕووبوونەوەی کافراندا ,خۆ ئەگەر ئێوە ئازارو ئەشکەنجە و ناڕەحەتیتان هەبێت ئەوانیش وەك ئێوە دەیان بێت , لەکاتێکدا ئێوە چاوەڕێی پاداشتی خوان و ئەوانیش چاوەڕێی سزای خوان ••

کافران پیلان دادەنێن , پیلانێك کە شاخ لەبن دێنێ ؟!(وقد مكروا مكرهم وعندالله مكرهم واِن كان مكرهم لتزول منه الجبال) ابراهيم٤٦/ ئەگەر کافران بەرێبازی ناهەق و دنیا پەرستیانەوە بتوانن پیلانی ئاوا دابنێن , ئیتر چۆن ئەهلی هەق ودۆستانی خوا و, شوێن کەوتوانی بەرنامەکەی بەپشتیوانی خوا پیلانی مەحکەم و کاریگەر دانەنێن و گورج و گۆڵ و گەرم و گوڕ نەبن لەپێناو گەیاندنی هەقدا ••ئالێرەوە جارێکی تر ژیانەوە بەشی سێیەم دێتەوە خزمەت خوێنەرانی بۆ تیشك خستنە سەر کۆمەڵێ چەمکی ئیمانی و ئامارەکردن بۆ هەوڵ وکۆششی پێغەمبەر(ص)بەتایبەتی و بانگخوازان بەگشتی , سا بەڵکو گوڕوتینێکی نوێمان بۆ بگەڕێتەوە و بتوانین بەرنامەی بێوێنەی قورئان بگەیەنین بە سەرتاسەری جیهاندا •••

بانگخوازی ماندونەناس

ئەگەر بانگخوازیی پلەو پایەیەکی یەکجار بەرز و چاکترین قسەو گوفتاربێت کە کەسێك بیکات و مایەی ڕەزامەندی خوا بێت ,ئیتر بۆچی بانگخواز منەت بکاو هەست بە ماندویەتی بکات ؟!

هەرکات چاو بە ئایەت وفەرمودە پیرۆزەکاندا بگێڕین , گەورەیی بانگخوازیی تێدەگەین , ئەوە قورئانە دەفەرموێت (ومن أحسن قولا ممن دعا الى الله وعمل صالحاوقال انني

من المسلمين)٣٣فصلت ، ، (ص) دەفەرموێت (ان الله ومـــلا ئكتـــه واَهـــل السماوات واهل الارض حتى النملة فى جُحرها وحتى الحيتان ليُصلون على معلمـــى النـــاس الخيـــر)باشە کەسێك خوای گەورەی بالآدەست ڕەحمەت وبەرەکەت ببارێنێ بەسەریاو مەلا ئیکەتەکان مەگەر خوا بۆ خۆی بزانێ چەندن دوعا و نزای خێر بکەن بۆی و چی لە ئاسمانەکان و چی لە زەویدایە , تەنانەت مێرووله , تەنانەت حوتیش دوعای خێری بۆ بکەن , ئیتر چی دەوێ ؟چۆن شەوو ڕۆژ ناخاتە سەریەك تا ئەو پلە بەرزەی دەست بکەوێت

خوای گەورە(مقدم)و (مؤخر)ە وهەرئەوە کەدەتوانێ بتباتە پێشەوە و پایەبەرزت بکات ,هەرئەویش دەتوانێ بتخاتە دواوە و نەیەڵێ سەر زیاد بکەیت، بۆیە بانگخواز هەموو هۆکارێك دەگرێتە بەرو ئینجا بەدڵیش پشت دەبەستێت بەخواو لێی دەپاڕێتەوە کاری بۆ ئاسان بکات و دەست بداتە باڵی، یان سەرکەوتن یان شەهادەتی پێببەخشێوهەمیشە چاودەخشێنێ بەکارەکانیاو بەخۆیدا دەچێتەوە تاکارەکانی چاکتر بکات وکەموکوڕیەکانی نەهێڵێ ••

هەرتۆم لێ نەڕەنجێ ی هیچم ناوێ !

ئەوەی باسمان کرد لەژیاننامەی پڕ بەرەکەتی سەردارو سەروەرماندا دەیبینین ...بۆ نموونە

لەشەوالی ساڵی (١٠)ی پێغەمبەرێتیدا , (ص)بەرەو (طـــائف)دەرچوو ، ئەم شارۆچکەیە (١٠٠)کم لەمەککەوە دوورە , بەپێ لە هەردووسەرەوە ماوەکەی بڕی , (زید)ی کوڕی (حارثة)ی غولامی لەگەڵدا بوو , لەڕێگەدا بەلای هەر خێڵێکدا بگوزەرایە بانگی دەکردن بۆ ئیسلام , کەسیان بەدەمیەوە نەهاتن , کە گەیشتە (طـــائف) چووە لای سێ برا لەخێڵی (ثقیـــف) ,کە بریتی بون لە (عبد یالیل) و (مسعود) و (حبیب) کوڕی (عمرو)ی کوڕی(عمر) ی (ثقفـــي)•• لەگەڵیان دانیشت و بانگی کردن بۆ ئیسلام یەکێکیان وتی :ئەگەر خوا تۆی ناردبێت شەرت بێ پۆشاکی کەعبە بدڕێنم , ئەوی تریان وتی: خوا کەسی نەدۆزیوەتەوە تۆ نەبێت ؟ سێیەمیشیان وتی بەخوا هەرگیز قسەت لەگەڵ ناکەم , ئەگەر تۆ پێغەمبەریت لەوە گەورەتریت کەمن ڕەتی قسەی تۆ بدەمەوە ,

ـەگەر لەگەڵ خواشدا درۆ بکەیت پێویست ناکا قسەت لەگەڵدا بکەم , ئیدی پێغەمبەری خوا (ص) فەرمووی : ئەگەر ئەوەی دەتانەوێت بیکەن ئەوا تکاتان لێ دەکەم ئاشکرام مەکەن ..

پێغەمبەر (ص) دە ڕۆژ لەناویاندا مایەوە و پیاو ماقوڵ نەما نەڕواتە لای ,پێیان وت: ئیرە بڕۆ دەرەوە , ئینجا هەرزەو نەفامەکانیان لێ هاندا ، کەویستی بگەڕێتەوە , نەفام و کویلەکان کەوتنە دوای بە جنێودان و هاوار لێکردن , خەڵکی کۆبونەوە و بەدوو ڕیز بۆی وەستان و کەوتنە بەرد باران کردنی و قسەی ناشرینیشیان پێدەوت , قاچیان دایە بەربەرد , هەتا نەعلەکانی پڕبوون لەخوێن و(زید)یش خۆی دەدایە بەری , هەتا بەردێك بەر سەری کەوت و شکاندی .. بەشوێنیەوە بوون هەتا ناچار بوو خۆی بکات بەباخێکی (عتبە)و (شیبە)ی کوڕانی (ربیعە)دا,کە(سێ)میل لە (طـائف)ە وە دوورە (واتە :پێنج کیلۆمەتر),کەچوە ناو باخەکەوە ئەوان گەڕانەوە!!..

پێغەمبەر (ص) چووە ژێر دار مێوێك , لەژێر سێبەرێکدا پاڵی دا بە دارێکەوە , کە هێورو ئارام بووەوە , نزا بەناوبانگەکەی کرد کەپڕیەتی لە خەمی دڵ وبێتاقەتی دەرهەق ئەو مامەڵە خراپەی توشی هات و , بێزار بونی لەدەست باوەڕ نەهێنانی هیچ کەسێك پێی , فەرموی (اللهم انيِ أشكو اليكَ ضعف قوتيِ,وقلةَحيلتيِ, وهوانيِ علىَ الناس,يا أرحم الراحمين ,أنت ربُ المستضعفين ,وانت ربيِ,الى من تكلنيِ؟الى بعيد يتجهمنيِ ,أم الى عدو ملكته أمرى ,إن لم يكن بك علىَ غضبَ فلا أُبالىِ , ولكن عافيتك هيِ أوسع لـي أعوذ بنور وجهك الذيِ أشرقت له الظلمات وصلُح عليه امرُ الدنيا والاخـرة ,مـن ان تنزلَ بيِ غضبك أويحل علىَ سخطك , لك العُتبى حتى ترضى, ولا حول ولا قـوة الا بك) واتە : خوایە , شکاتی لاوازی و کەم توانایی وبێدەسەڵاتیم بەدەست خەڵکەوە لای تۆ دەکەم , ئەی بەبەزەیترینی هەموو بەبەزەییەکان , تۆ پەروەردەگاری چەوساوەکانیو , تۆ خاوەنی منی , بەکێم دەسپێریت ؟ بەدوورە کەسێك ئازارم بدات , یان بە دوژمنێك کارت داوە دەست ؟ ئەگەر تۆم لێ نەڕەنجێیت من باکم نیە , بەڵام بێ وەیکردنی تۆ بۆ من دڵگوشادترە , پەنادەگرم بەنووری ڕووی پیرۆزی تۆ کە هەموو تاریکستانەکانی ڕووناك کردۆتەوە و, کاروباری دونیا و ئاخیرەتی لە سەر دامەزراوە لەوەی کە تورەیی

خۆتم بەسەردا داباریّنیت , یان خەشمت بمگریّت ، ڕازو نیاز هەربۆلای تۆیە هەتا ڕازی دەبیت , هیچ تواناو دەسەلاّت و جولّەیەك نیە مەگەر بەیارمەتی تۆ ••

بەلّیّ. پێغەمبەر (ص)کەماموّستای مرۆڤایەتییەو ئیمامی پیّغەمبەرانە سەلامیخوایان لیّبیّت , بەپیّ (١٠٠) کم بەدەشت و دۆلّ و هەردو چۆلّەوانیدا دەبڕیّت , سەرباقی هیلاکی و ماندووبوون بەلای هەر خیّلّیّکدا ڕۆیشتووە بانگی کردوون بۆ ئیسلام و هەرچەند کەسیان وەلاّمیان نەداوەتەوە , کۆلّیّ نەداوە و بیّزار نەبووە .پاشان دە ڕۆژی ڕەبەق لەناو طائف دا هەولّەکانی بەری نەگرت و زۆر بە ناشرینی وەلاّمیان دایەوەو تەنانەت بەردبارانیشیان کردو پێنج کیلۆمەتر بە دوایەوە بوون و ئازاریان دا !

لە دوعاکەشیەوە لوتکەی بەندایەتی و خواپەرستیمان بۆ دەردەکەویّ ,کەچۆن بەکولّ و دلّ دەپاڕیّتەوە و تەنها شکات لای خوای بالاّ دەست دەکات و دەترسیّت کەم وکورتییەکی هەبیّت و بووبیّتە مایەی غەزەبی خوا ! هەروەها هەموو مەبەستی ڕەزامەندی خوایە و دەفەرمویّت :تەنها تۆم لیّ نەڕەنجیّیت باکم نیە و چی دەبیّت بابیّت..

موسلّمان بوونی عەداس :

کە هەردوو کوڕەکەی ڕەبیعە بەو شیّوەیە بینیان بەزەییان پیّدا هاتەوە , غولاّمیّکی نەسرانیان هەبوو, ناوی (عداس)بوو , بانگیان کرد , پیّیان وت :بڕۆ هیّشویەك لەو تریّیە ببە بۆ ئەو پیاوە , کە بردی و داینا لەبەردەم پیّغەمبەردا (ص) بسم اللەی کردو دەستی کرد بە خواردنی , عداس وتی: حەلّکی ئەم شویّنە ئەو وتەیە بەکارناهیّنن..

پیّغەمبەر (ص) فەرمووی : تۆ خەلّکی کویّیت و چ ئاینیّکت هەیە ؟

وتی :نەسرانیم و خەلّکی (نینوی)م ,پیّغەمبەر(ص) فەرمووی :خەلّکی شاری پیاوە چاکەکەیت (یونس)کوڕی (مەتی)؟ وتی :تۆ چوزانیت (یونس)کوڕی (مەتی) کیّیە ؟

پیّغەمبەر(ص) فەرمووی :ئەو برای منەو پیّغەمبەر بوو , منیش پیّغەمبەرم..

ئینجا عەداس کەوت بەسەر دەست و قاچیاو کەوتە ماچکردنی ، کوڕەکانی (ربیعە)ش یەکیّکیان بەوی تریانی وت:ئەوەغولاّمەکەشی لیّ هەلّگیّڕاینەوە ..

کەعداس هاتەوە پیّیان وت :دایکت ڕۆلّە ڕۆت بۆ بکات ئەوە چییە ؟؟

وتی :گەورەم , لەسەر زەمیندا لەم پیاوە باشتر نیە , بەڕاستی هەوالّیّکی پیّداوم جگە لە پیّغەمبەر کەس نایزانیّت •• پیّیان وت:دایکت ڕۆلّە ڕۆت بۆ بکات عەداس , نەکەیت لەئاینەکەت وەرت بگیّڕیّت , ئاینەکەی خۆت باشترە لە ئاینەکەی ئەو

ئەمەش یەکەم دڵنەوایی بوو بۆ پێغەمبەر (ص)کە کەسێکی نەسرانی خەڵکی نەینەوا موسڵمان بوو لەسەر دەستیا) ..

دڵفراوانی تا دوا پلە

پێغەمبەری خوا (ص) پاش دەرچوونی لەباخەکە بەدڵشکاوی و خەمباری یەوە بەرەو مەککە گەڕایەوە تا گەیشتە (قرن المنازل) ، بوخاری بۆمان دەگێڕێتەوە :

جارێکیان عائشەپرسیاریکردلە پێغەمبەر (ص)کەئایاڕۆژی ناخۆشتروخراپترت بەسەر هاتوە لەڕۆژی ئوحود؟!ئەویش لەوەڵامدا فەرموی :خراپترین شتێك کە بینیم ڕۆژی عقبە)بوو, کەچوومە لای (عبد یالیل)ی کوڕی (عبد کلال)وبە هیچ شێوەیەك بەدەممەوە نەهات , ئیتر بەکۆمەڵێك خەم و خەفەتەوە دەرچووم , لە (قرن المنازل) نەبێت هۆشم نەهاتەوە , سەرم بەرز کردەوە بینیم هەورێك سێبەری بۆ کردووم ، لێی وردبوومەوە , سەیر دەکەم جوبرائیلی تیایە , بانگی لێکردم , فەرمووی :خوای گەورە گوێی لە وتەکانی گەلەکەت بوو کەپێیان وتی ، ئەوە خوای گەورە فریشتەی بۆ ناردویت بۆ ئەوەی بەخواستی خۆت فەرمانی بەسەرا بدەیت .. ئینجا فریشتەی شاخەکان بانگی کردم و سلاوی لێکردم ,پاشان فەرموی :ئەی محمد ئەوە منم ,چیت دەوێت , ئەگەر دەتەوێت ئێستا ئەو دوو شاخەیان بەسەردا دەهێنمەوە , منیش وتم :بەڵکو ئومێدەوارم خوای گەورە لەپشتی ئەمانە نەوەیەك بخاتەوە کە تەنهاخوای گەورە بپەرستێت و هیچ هاوبەشی بۆ پەیدا نەکات (ل١٤٩ گولاوی سەرمۆر) ... لەم وەلامەوە کەسایەتی لەوێنە نەبووی پێغەمبەرمان بۆ دەردەکەوێ کەچۆن گوێ ناداتە ناخۆشی و نارەحەتییەکانی و هیوای بەدواڕۆژوو نەوەی داهاتووە ..

موسڵمان بوونی پەری یەکان

پاشان پێغەمبەر (ص)ڕێی مەککەی گرتە بەر تاگەیشتە شیوی (النخلە)و چەند ڕۆژێك لەوێدا مایەوە , خوای گەورە چەند پەرییەکی نارد کە بڕوایان پێ هێنا، کە لە دووشوێنی قورئاندا باس کراوە ، لەسوورەتی (ئەحقاف)دا دەفەرموێ : (وإذ صرفنا إليك نفراً من الجِنّ يستمِعون القرآن , فلما حَضرُوهُ قالوا : انصِتُوا فلما قُضِيَ وَلَّــوا إلـــى

قومِهِم مُنذِرين , قالوا : ياقومنا إنا سَمِعْنا كتاباً أُنزِلَ مِن بعدِ موسى مُصَدِقاً لِما بين يَدَيه يهدي الى الحقِ وإلي طريق مستقيم , ياقومنا اجيبوا داعيَ الله وآمنوا بِهِ يَغفِرْ لكم مِن ذنوبِكُمْ ويُجِرْكُم مِنْ عذابٍ أليم , ومَنْ لايُجِبْ داعِيَ اللهِ فليس بُمعْجِزٍ في الارضِ وليس لهُ مِن دونِهِ أولياء اولئكَ في ضلالٍ مبين)٣٢ / الاحقاف .

واته : يادى ئەوه بكە كاتێك ئێمە دەستەيەك پەريمان لادايە لاى تۆ , تا گوێ لە قورئان بگرن , ئەوسا كە ئامادەبوون بە يەكتريان وت : گوێ بگرن وبێ دەنگ بن , كاتێك قورئان خوێندنەكە تەواو بوو , پەرى يەكان گەڕانەوە بۆناو هۆزو قەومەكەيان و دەستيان كرد بەئاگادار كردنەوەو بانگكردنيان بۆ پەيڕەوى كردنى ئەم ئاينە نوێ يە .

وتيان :ئەى هۆزو گەلى ئێمە , باوەڕ بكەن , گوێمان لە پەڕاوێك بوو كە لە دواى موسا نێردراوە , سەلمێنەرى پەيام و كتێبەكانى پێش خۆيەتى و ڕێكە لەگەڵياندا و , ڕێنمايى و هيدايەت دەدات بۆ هەق و ڕاستە شەقامىڕاست ودروست .

ئەى خزمينە , بچن بەدەم بانگخوازى خواوە و بڕواى پێ بهێنن , ئەوكاتە لەگوناهەكانتان خۆش دەبێت و لەسزاى بە ئێش و ئازار دەتانپارێزێت .جائەوەى پێشوازى لەبانگخوازى خوا نەكات , ئەوە وەنەبێت لەدەست خوا دەرباز ببێت و خوا دەستى قودرەتى نەيگاتێ ، كەسيش ناتوانێت جگە لەخوا ڕزگارى بكات و پشتيوانى لێ بكات , ئائەوانە لە گومڕايىو سەر لێشێواوێكى زۆر ئاشكرادان ..

لە سورەتى (الجن)يش دا دەفەرموێت (قل أُوحى الِىَ انهُ استمَعَ نفَر من الجن فقالوا :انَا سَمِعنا قراناً عجباً ,يهدي الِىَ الرشدِ فآمنا به ولن نشرِك بربِنا اَحدا ... واَنا ظننا اَن لَن نُعجِزَ فيِ الارض ولَن نُعجِزَه هَرَباَ) الجن (١-١٢)

واتە:ئەى محمد (ص) پێيان بڵێ :سرووشم بۆ هاتووه كە بەڕاستى دەستەيەك لە پەرىيان گوێيان گرتووه بۆ خوێندنەوەى قورئان و جاكە تەواو بووه وتويانە :بەڕاستى ئێمە قورئانێكى سەرسوڕهێنەرمان بيست , هيدايەت دەدات بۆ ڕێبازى ژيرى و تێگەيشتن و ئێمەش باوەڕمان پێكرد و هەرگيز كەس ناكەينە هاوەڵ بۆ پەروەردگارمان.

ئينجا قورئان جەخت دەكاتە سەر ڕاستيەك كە ئەويش ئەوەيە :كەس ناتوانێ لەدەستى پەروەردەگار دەرچێت و كەس ناتوانێ لێى ڕابكات, هەروەك

پەریەکان دەرکیان بەم راستیە کردووە کە دەڵێن (وانا ظننا اَن لنَ نُعجِـزَ اللّــه فــي الارض ولنَ نُعجِزَه هرباً).

لەسورەتی (ئەحقاف)یشدا هەمان راستی باسکرد , تاتێمان بگەیەنیّ کەنە (ئینس) و نە (جن) ناتوانن لەدەسەلآت و توانای خوا خۆیان قوتار بکەن ,مەگەر بەفەرمانبەری و گوێڕایەڵی بۆ پەروەردگار (ومَنْ لایُجبْ داعيَ الله فليس بِمُعْجِزٍ في الارض وليس من دونه أولياء اولئك في ضلال مبين)....

بەڵگەی لەبەرچاویش بۆ ئەمە ئەو سزایە بوو کەخوا ناردی بۆ خەڵکی (طــائف)ودایە دەست (ص) , کە لە زۆری میهرەبانیو دامەزراویخۆیەوە ,حەزی نەکرد خوا ژێرە و ژووریان بکات و لەناویان ببات..

بۆ تاقە ساتێکیش بیّ هیوا نەبوو

ئەگەر بەوردی سەیری ژیاننامەی(ص)بکەین , بۆمان دەردەکەوێت کەبۆ تاقە ساتێکیش (ص)بیّ هیوا نەبووەو هەمیشە دڵنیابووە لە سەرکەوتنی بەرنامەی خوا , ئەوەتا لە ناخۆشترین ڕۆژو لەسەختترین کاتدا , لەپێش ئەوەی بچێتە ناو مەککەوە زەید لێی پرسی : چۆن دەڕۆیتەوە بۆ ناویان لەکاتێکدا کە قورەیش دەریان کردویت ؟ ئەویش فەرمووی : ئەی زەید , ئەوەی تۆ دەیبینی خوا دەرووی خێر دەکاتەوەو پێغەمبەر و ئایینەکەشی سەردەخات ..

بەوەفایی

پێغەمبەری خوا (ص) کە لەمەککە نزیك بووەوە ,لە (حرا)مایەوە , پیاوێکی خێڵی (خوزاعە)ی نارد بۆلای (اخنس) ی کوڕی (شریق)تاپەنای بدات ,پەنای نەدا ,ئینجا ناردی بۆ لای (سهیل)ی کوڕی (عمرو)ئەویش ڕازی نەبوو , ئنجا ناردی بۆ لای (مُطعم)کوڕی (عدی),(مطعم)ڕازی بوو, کوڕەکانی و خێڵەکەی بانگ کردوو بەچەکەوە لەدەوری کەعبە کۆبونەوە و ڕایگەیاند کە (محمد)ی داڵدە داوەو کەس نابیّ دەست بهێنێتە ڕێی , ئینجا هەواڵی نارد بۆ (ص)کەبێتە ناو مەککەوە هات تەوافی کەعبەی کردوو دوورکات نوێژی کرد و گەڕایەوە ماڵیّ خۆی و, سەر لەنویّ کەوتەوە هەوڵدان , تاپاش چەند ساڵێك لەشاری (یثرب)ە وە دەرگا لەبانگەوازەکەی کرایەوە ..

جا پێغەمبەری خوا (ص) هەمیشە پیاوەتیەکەی (مطعم)ی لەبەرچاو بوو , لە بارەی دیلەکانی بەدرەوە کە حەفتا کەس بوون فەرمووی : ئەگەر(مطعم)ی کوڕی (عدی)لەژیاندا بوایەو تکای بۆ ئەم دیلانە بکردایە هەموویانم بۆ بەردەدا ! کە بەڕاستی ئەمەش لوتکەی بەوەفایی و مەردایەتی یە ...

بانگخوازو پاڕانەوە لەخوا

ئەگەر سەیری نزاو پاڕانەوەکانی حەزرەت بکەین (ص)بۆمان دەردەکەوێت کەگرنگی زۆری داوە بەنزاو پاڕانەوە , چونکە ئەوەش جۆرێکە لەعیبادەت .. پێغەمبەری خوا هەمیشە دەمی پیرۆزی پاراو بووە بەنزاو پاڕانەوە و یادی خوا , ئەوەتا کە شەو دەنووست دەیفەرموو : (اللهم اسلمت نفسي إليك , وفوضت امري إليك , ووجهت وجهي إليك , وألجأت ظهري إليك , لاملجأ ولا منجا منك إلا إليك , آمنت بكتابك الذي انزلت وبنبيك الذى ارسلت).. **جا داوامان لێدەکات کەئەمە بخوێنین و , هەرکەسیش بیخوێنێت و بمرێت لەسەر فیترەت دەمرێت ..**

بەهەمان شێوە سەیری دوعاکانی بەیانیان و ئێواران و شەونوێژی بکە , لوتکەی بەندایەتیت بۆ دەردەکەوێت کەحەزرەت (ص)گەیشتبوویە .. لەڕۆژی عەرەفەی حەجی ماڵ ئاواییدا بەجۆرێك پاڕاوەتەوەو هەژاری و بێ دەسەلاتی و ئاتاجی زۆری خۆی بۆ خوا دەردەبڕێت کەجێی تێرامان و سەرنجە , کەدەفەرموێت :

(اللهم انك تسمع كلامي , وترى مكاني , وتعلم سرِي و علانيتي ,لايخفى عليكَ شيء من أمري ,انا البائس الفقير ,المستغيث المستجِر ,والوجل المشفِق,المقرُ المعترف بذنوبي ,اسالك مسألة المسكين ,وأبتهل اليك ابتهال المذنب الذليل ,وادعوك دعاء الخائف الضرير,مَن خضعت لك رقبَتُهُ وفاضت لك عيناه , وذل جسده, ورغم انفه لك ,اللهم لا تجعلني بدعائك رب شقيا, وكن لي رؤوفاً رحيماً, ياخير المسؤلين وياخير المعطين)

بەڕاستی هەرچەندە ئەم دوعایە دەخوێنم و بیری لێ دەکەمەوە , گەورەیی حەزرەتم بۆ دەردەکەوێ و وانازانم کەس هەبێ وەك ئەو پایەبەرزە هەژاری وبێ نازی و کەساسی و

بێکەسی خۆی بۆ خوا بەیان کردبێ و پاڕابێتەوە .. ئەوەتا دەفەرموێ :خوایە لێت دەپاڕێمەوە هەروەك پاڕانەوەی کوێرێکی نابینای ترساو(وادعوك دعاء الخائف الضرير) ، پاڕانەوەی چ کەسێك ؟! پاڕانەوەی کەسێك کە گەردنی بۆ خوا کەچ کردبێ و چاوانی فرمێسك بڕێژێ و دان بنێ بە کەمتەرخەمی و کەم و کورتی و گوناهەکانیا , ئەمە لەکاتێکدا کەخوا بە دەقی ئایەت پێی ڕاگەیاندووە لەگوناهی بەرودوای خۆش بووە ! (ليغفر لك الله ماتقدمَ مِن ذنبكَ و ماتأخر ويُتمّ نعمتَهُ عليكَ و يهديكَ صراطامستقماً , وينصُرَكَ الله نصراً عزيزاً)الفتح٣ ..

حەزرەت (ص)مەعسوم بووە ئاوا دەفەرموێ , دەی ئێمەی گوناهکاری داماوی بێدەسەلات , کەهەر ڕۆژەی شەیتان لە لایەکەوە زەفەرمان پێدەبات ئەبێ چۆن بپاڕێینەوە و بڵێین چی ؟!

کاروانی ماندوونەناسان

یەکەم : دکتۆر عبدالرحمان السميط :

دکتۆر عبدالرحمان پزیشکەو خەڵکی (کوێت)ەو لەزانکۆی (ام درمان الاسلاميه) دکتۆرای هێناوە ، کارێکی کرد بۆ ئیسلام لەئەفریقیادا کەمێژوو بەناوی ئاڵتون بۆی تۆمار دەکات و نەك هەر لەئاخیرەت دا (ان شاءالله) باشترین پاداشت وەردەگرێ , لەدنیاشدا هەردەم جێی ڕێز و پێزانین بووە , تەنانەت چەندجار خەڵات کراوە , وەك (وسام النيلين) و (جائزة الملك العالمية لخدمة الاسلام)و (وسام التكريم من دول تعاون الخليجي)و .. هتد ..

پێنج کوڕی هەیە چواریان دەرچووی زانکۆن و کچێکیشی هەیە لەگەڵ مێردەکەیدا لە (کندا) دکتۆرا دەخوێنێ ٠٠بیست وپێنج ساڵە لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیای دامەزراندووە و خاوەنی ئەزمونێکی گەورەیە لە بانگەوازی ئەفریقیادا و لەگەڵ ئەوەدا کە لە تەمەندایەو نەخۆشی شەکرەی هەیەو چاوی (نزيفی)هەیە و ڕۆژی پێنج دەرزی لەخۆی دەدا , کەچی هەر هیممەت بەرزەو ساڵانە یانزە مانگ لە ئەفەریقیایەو یەك مانگیش لە کوێت , تووشی ناخۆشی و ناڕەحەتی زۆر بووە بۆ خوا , بڕیاریشی داوە پاشماوەی ژیانی لە ئەفریقیادا تەواو بکات و خۆی سەرپەرشتی منداڵی بێ باوك بکات و هاوسەرەکەشی ببێتە مامۆستای مناڵە بێ باوکەکان ..

ئەمەش چەند وێستگەیەکی هەوڵ و خەباتەکەیەتی بۆ دینی خوا , هەروەك خۆی بۆمان دەگێڕێتەوە :

١) نەبوونی ئاوو خواردن :

لەیەکێ لەگەشتەکانما لەگەڵ ماڵ و منالم دا لەدێهات و دارستانەکانی ئەفریقیادا , پێنج ڕۆژ منالەکانم سێ ژەمە مۆزیان خوارد , تاناوسکیان هەموو دانا ! وتیان وا دەمرین و دڵمان تێکەڵ دێت لەمۆز , بەڵکو شتێکی ترمان بۆ پەیدا بکەی بیخۆین , منیش چی گەڕام چەند هێلکەیەکم لە کوخەکان دەستکەوت لەوناوە ,کەچی ئەویش سوودمان لێ نەبینی چونکە پیس بووبوون وبۆمان نەخوران .

٢) ئیسلامەتی و ئەفریقیا :

ئیسلامەتی لە بەرەبەیانی بانگەوازی ئیسلامی‌یەوە گەیشتۆتە ئەفریقیا , بەهۆی ئەو کۆمەڵە موسڵمانەی بەفەرمانی حەزرەت (ص)کۆچیان کرد بۆ حەبەشە , موسڵمانان لە مێژووی خۆیاندا لە ئەفریقیاهەڵکشان و داکشانی زۆریان بەسەردا هاتووە , سەردەمی واهەبووە دەسەڵاتدار بوون و ئیمپراتۆریەتیان دروست کردووە لەناوچەی بەرفراوانی ناو ئەفریقیادا و, بەهۆی پیلانی دوژمنان و داگیرکارانەوە , زۆر جاریش دوور کەوتوونەتەوە لە ئیسلام و تەنها بەناو موسڵمان بوون و لەوپەڕی جەهالەت و نەفامیدا ژیاون ..

بۆ نموونە , دێیەك هەیە لە ئەفریقیادا ناوی (مەککە)یەو یەکێکی تر ناوی (حیجاز) ە و باووباپیرانیان لەدێر زەمانەوە کەموسڵمان بوون ئاوا ناویان ناوە لەبەر پیرۆزی مەککەو مەدینەو حیجاز لەلایان , بەڵام ئەمان هیچ لەبارەی مەککەو مەدینەو حیجازەوە نازانن و هەرواش نازانن هەن ..

بۆئەوەی سەردانی دێی مەککە بکەم , چوار سەعات بەناو جۆگەو ئاودا ڕۆیشتم کە گەڵاو قەوزە تەنانەت پیسایی و پاشەڕۆی ئاژەڵی زۆریشی تیابوو , منیش لەبەرئەوەی شەکرەمەو زۆر زۆرم تینوو بوو , ناچار لەو ئاوە پیسەم خواردەوە !

لەو ناوچانە بەفەزڵی خواو ,لەئەنجامی هەوڵ و کۆششی زۆرەوە نزیکەی حەڤدە هەزار کەس موسڵمان بوون و هەندێکمان لەسەرکردەکانیان نارد بۆحەج , کە گەڕانەوە وەك (صاروخ)یان لێهات و نزیکەی دووسەد هەزاری تریان موسڵمان کرد ! نزیکەی هەشت سەدو پەنجا دێ یان هەیەو توانیومانە تائێستا حەفتاو پێنج مزگەوتیان بۆ دروست بکەین ..

٣) بت پەرستی لەئەفریقیادا :

ژمارەیەکی زۆر بێئاگان لە دین و خەریکی بت پەرستین ، بۆیە هەوڵمان دەدا کەزۆر بەنەرمی مامەڵەیان بکەین و تادوا پلە بەئارام بین لەگەڵیاندا .. ئەمەش زۆر سوودمان لێبینی ..

لەیەکێ لەدێکانی ئەفریقیاداجادووگەرێك سەرکردەیان بوو ، ڕۆژێ لەپێشیانەوە دەڕۆیشت و خەڵکەکەش بەدوایدا و، هەندێکیان کەڵەشێریان بەرز کردبۆوە بەسەر سەریانەوە تا بیبەن لەبەردەمی بتەکەیانا سەری ببڕن .. خوا کردی داڵێکی برسی لە ئاسمانەوە هات و پڕی کرد بە کەڵەشێرێکدا وبردی ، ئەم دیمەنە زۆرکاری کردە سەر جادوگەرەکەو چووە بەردەمی بتەکەو تفی لێکرد و وتی : ئەگەر دەتوانی دیفاع لەخۆت بکە ؟! ئەوە ئەگەر بۆمن بهاتایە نەم ئەهێشت ئەو داڵە ئاوا بیبات . ئەمەش سەرەنجام بووە مایەی هیدایەتی خۆی و خەڵکی ئەوناو چەیە ! .

٤) خەڵکێکی ڕووت و قووت :

هەندێ هۆزوعەشیرەت هەن لەئەفریقیادا کە باوەڕیان وایە ، مادەم خوا بەڕووتی دەیان ...نێتە دنیاوە ، کەواتە دەبێ هەروابن ، بۆیە کە قسەم بۆ دەکردن گوێیان لێ نەدەگرتم چونکە داپۆشراو بووم ..

ڕۆژێکا ئامادەی دادگایی کردنێك بووم ، دووکەس زۆران بازیان کردبوو ، ئەوی سەرکەوتبوو ژنی ئەوی تریانی بردبوو ، ژێر کەوتوو کەژنەکەی برابوو ، لای سەرۆکی هۆزەکە شکاتی کردبوو کە ئەو پارچە جلەم دەوێتەوە کەبۆ ژنەکەمم کڕیوە کاتێ هێناومە ، ژنەکەش زۆر بەئاسایی لەسەر حوکمی سەرۆك هۆزەکە پارچە جلەکەی لەبەری داکەند ، کەتەواو کۆن بوو بوو لەبەریاو دایەوە بەمێردە کۆنەکەی و لەگەڵ مێردە تازەکەی بەڕووتی ڕۆیشتن !

لەم هۆزە نەفامە سادەو ساکارەدا ، کارمان کرد و زۆر ڕەنجمان دا ، خواش بەرەکەتی خستە کارمانەوە و ئێستا هی وایان تیایە نیوەی قورئانی لەبەرەو هیواشیان هەیە ئێستا لەزانکۆ دەخوێنێ !

من لەبەرگدروویەکی مۆریتانیەوە وانەی ئارام گرتن و مامەڵە کردن فێر بووم لەگەڵ ئەو مرۆڤە سادەو ساویلکانەدا ..

ئەو بەرگدرووە دادەبەزیە پلەی ئەوان و دەهات زۆرانبازی لەگەڵدا دەکردن و خۆی چەور دەکرد بۆئەوەی نەتوانن بەئاسانی بیگرن و لەدەستیان بخلیسکێ ! ئابەو جۆرە بەئارامگرتن وردە وردە فێری جل لەبەر کردنی دەکردن !

٥) دوعای باران بارین !

دوانزە ساڵ لەمەوبەر سەردانی هۆزێکی بت پەرستمان کردو نزیکەی دووسەعات قسەمان بۆ کردن , هیچ سوودی نەبوو , وتیان : ئێمە ئەو قسانە نازانین , سێ ساڵە باران نەباریوە لەناوچەکەماندا و برسێتی و قات و قڕی کەوتۆتەوە و، پێش تۆش گاورەکان هاتوونە لامان و بەوە تاقیمان کردنەوە کەئەگەر ڕاست دەکەن بادوعا بکەن و بارانمان بۆ بباریێت ، هەرچی دوعایان کرد باران نەباری بۆیە بڕوامان پێنەهێنان .. جائێستەش تۆ بەهەمان شێوە تاقی دەکەینەوە فەرموو ئەگەر ڕاست دەکەیت دوعا بکە با بارانمان بۆ بباریێت , بەڕاستی منیش لەخۆم ڕانەئەبینی دوعام قبوڵ بێ و بەدوعاو پاڕانەوەی من باران بباریێت , بۆیە کەوتمە بڕو بیانوو هێنانەوە و وتم : من وا دووسەعاتە بەپێوەم ماندووم , وتیان : جا فەرموو دانیشە دوعاکانت بکە ! وتم : ئاخر دەنگم دەرنایەت و دووسەعاتە قسە دەکەم و دووڕۆژیشە هیچمان نەخواردووە ؟! وتیان : ئەوە نازانین , باران نەباریێت بڕوات پێناهێنین .. بۆیە ئیتر ناچار بووم کەمادەم ئەمان عەقڵیان وابێ , بکەومە دوعاکردن , نیەتی خۆم ساف کرد بۆ خواو بەدڵ وبەکوڵ کەوتمە پاڕانەوەو، لە بارەگای خوادا وتم : خوایە هەرچەند منی گوناهکارو کەمتەرخەم پیاوی ئەوەنیم دوعام قبوڵ بێت , بەڵام خۆت ئاگاداری وە زعەکەیت و ئەمان بیانووی باران دەگرن , خوایە لەبەرمنی گوناهکار نا کە لێرەدا ئەگەر نەباریێ ئابڕوم دەچێ لایان و لەبەرچاویان دەکەوم , لەبەر ئاینەکەی خۆت , لەبەر بەرزبوونەوەی پەیامەکەی حەزرەتی (رسول الله)، دەست مەنێ بەڕوومانەوەوقاپی ڕەحمەتت بکەرەوە بۆمان وبەدەم دوعاکانیشەوە فرمێسکم دەڕشت ..

دوای ودوعاکان وتیان وائێمە دەڕۆین و سێ سەعاتی تر دێینەوە ! بزانین چی دەبێت , خوا ئاگادارە ئەوان ڕۆیشتن و ئێمەش لەژێر درەختێکدا ماینەوە , کاتێك هاتنەوە

بەفەزڵی خوا باران باری و ئێستا نیوەیان زیاتر موسڵمانەو یارمەتی بانگخوازەکانیان دەدەین بەمەڕومالاّت و شتی تر سابەڵکو ئەوانی تریش بانگ بکەن بۆئیسلام !

٦) قوربانی کردن :

هۆزێکی ئەفریقیا بیرو بۆچونیان وایە کەخوا گاومانگای لەبەر ئەوان دروست کردووە , بۆیە هەمیشە مناڵەکانیان واپەروەردە دەکەن کە لە هەرکوێیەك گاومانگایان دی بیدزن , چونکە وا دەزانن هی ئەمانەو خەڵکی تر بردویانە و لێیان زەوت کردون . جارێك کۆمەڵێك گاومانگامان کڕی و ویستمان قوربانیان بۆ بکەین , خوا ڕەحمی پێکردین کەپاسەوانی ڕەشەولاّخەکان لەخۆیان بوو , ئەگینا هەربەو شەوە هەرهەموویان دەبرد بۆ خۆیان ..

٧) ناوچەیەکی پڕ مەترسی :

جارێك من و صهیب ی کوڕم کەمناڵ بوو بەلای قەفەسی شێرێك دا ڕۆیشتین لەباخچەیەکیاندا , تومەز پاسەوانەکە کەخواردن ئەدا بەشێرەکە بیری چووە دەرگاکە داخاتەوە , بۆیە هەرئەوەندە لەکوڕەکەم غافڵ بووم دەبینم چۆتە ناو قەفەسی شێرەکەوە , منیش ناچار چوومە ناوەوە و بەهەر حاڵێك بوو دەرمهێنایەوە , خوا ڕەحمی کرد شێرەکە تێر بوو ئەگینا ڕزگارمان نەدەبوو !

هەموو جارێك بەناوچەیەکدا دەڕۆیشتم زۆر خۆش و ئارام بوو بەشۆفێرەکەم دەوت لێرەدا بوەستە , دەوەستاو منیش دەستنوێژێکم دەشت و دووڕکات نوێژم دەکرد .. جارێك لای ئەو ئاوو سەوزاییەوە ویستم قاچم دابنێم , وەم زانی بەردە , چاوم باش نەیدەبینی بەهۆی شەکرەکەمەوە , کاتێکم بەخۆم زانی تیمساحە و دەمی کردەوە بۆم , بەپەلە ڕامکردو ناچار بە (تیمم)نوێژێکم کرد .. تومەز من ئاگام لێ نیە پێش من لەو ناوچەیەدا تیمساح چەندەها جار خەڵکی لەناو بردووە !(شایانی باسیشە زۆربەی کارمەندەکانمان بۆ چەند جار تووشی مەلاریا و چەندەها نەخۆشی تربوون)..

٨) توانای زۆرو بەرهەمی کەم :

ئاشکرایە گاورەکان ساڵانە بۆ کاری مژدەدان پارەیەکی بێ ئەندازە کۆدەکەنەوە, بۆ نمونە لەساڵی (٢٠٠٣)دا تەنها لە ئەمریکادا سێسەدو بیست ملیار دۆلاریان کۆکردەوە و نزیکەی شەش ملیار ئینجیلیان بەبیست زمان چاپ کردووەو بەخۆڕایی دەیبەشنەوە !

لەبەرنامەیاندا بوو لەساڵی دوو هەزاردا هەموو ئەفریقیا بکەنە گاور , بەڵام خوای گەورە بەرەکەتی لەکارەکەیان هەڵگرتوەو لەگەڵ ئەو هەموو توانایەدا بەرهەمیان کەمەو شایانی باس نیە ..

ئەمەش چەند ئامارێکە لەسەر تواناکانیان :

* لەساڵی ۱۹۷۰توانیان ۷۰ملیۆن دۆلار بۆ مژدەدان کۆ بکەنەوەو لەساڵی ۲۰۰۳دا گەیشتە ۳۲۰ملیار تەنها لەئەمەریکا و، بە تەمان لەساڵی ۲۰۲۵دا بگاتە (۹۵۰)ملیار دۆلار.

* لەساڵی ۱۹۷۰دا دوو هەزارو دووسەد دەزگاو رێکخراو مژدە دەریان دەنارد بەجیهاندا بۆ کاری مژدەدان و گاور کردن , لەساڵی (۲۰۰۱) دا ژمارەیان گەیشتە چوار هەزار و سەد رێکخراو, واش چاوەڕوان دەکەن کەساڵی(۲۰۲۵)دا بگاتە شەش هەزار رێکخراو .

* لەساڵی ۱۹۷۰دا ,(۱۲۳۰)ئێستگەو کەناڵی تەلەفیزۆنیان هەبوو بۆ مژدە دەدان , لەساڵی (۲۰۰۱)دا گەیشتە (٤٤٥٠)و بەتەمان لە (۲۰۲۵)دا بگاتە (٥٤٠٠) ئیستگە و کەناڵی تەلەفزیۆن .

* لەساڵی (۱۹۷۰)دا (٥١٠)پلانیان هەبوو بۆ بەگاور کردن , لەساڵی (۲۰۰۱)دا بوو بە (١٥٤٠)پلان و، لەساڵی (۲۰۲۵)دا بەتەمان ببێ بە (۳۰۰۰) پلان .

* لەساڵی (۱۹۷۰) دا (٢٤٠) هەزار مژدە دەری بیانی کاریان کردووە ، لەساڵی (۲۰۰۱)دا بوون بە (٤٢٥)هەزار و، بەنیازن لەساڵی(۲۰۲۵)دا ببن بە (٥٥٠)هەزار مژدەدەر (گۆڤاری الایمان ژ ٦١/ ۲۰۰۳) ..

۹) هاوکاری هەندێ قەشەو موسڵمان بوونیان :

لەناوچەیەکدا قەشەیەك ملیۆنەها دۆلاری خەرج کردبوو بۆ بنیاتنانی قوتابخانەو ئاوەدانکردنەوەی دێیەکی گەورە , بەهیوای بەگاورکردنی ئەو موسڵمانانەی لەو ناوچەیەدا بوون .. کاتێك ئێمەش چووینە ئەو ناوچەیە هاتەلامان وتی : پەنجاو یەك ساڵە من خەریکم نەمتوانیوە خەڵکی بکەم بەگاور , وامن پیربووم وەرن بادێیەکە بکەم بەناوتانەوە , نەوەك دوای من کەنیسە داوای ئەم ناوچەیە بکات و دەست بگرێ بەسەر موسڵمانان دا , ئێمەش قایل نەبووین بیکا بەناوی ئێمەوە , بۆیە تەگبیرمان بۆ کرد کە ئەو زەوییانەی هەیەتی و ئەو پرۆژەو بینایانەی کردونی دابەشی بکات بەسەر موسڵماناندا ..

لەرِوانداش شێخی بانگخوازەکانمان شێخ (اسحاق) قەشە بوو موسڵمان بوو..

لەناوچەیەکی تریش قەشەیەك زۆر دژایەتی دەکردین , دوایی موسڵمان بوو , ئێستا بانگبێژی مزگەوتەو وازی لەماڵ و سامان و ئوتومبیل وموووچەی کەنیسە هێنا لەبەرخوا .

ئەگەر باسی ئەوانە بکەین بەگشتی کەموسڵمان بوون بەهۆی کارەکانی ئێمەوە زۆرن و نزیکەی سیٚ ملیۆن ونیوکەس موسڵمان بوون ..

١٠) منالە بیٚ باوکەکان و برِوانامە :

ئەو منالە بێباوکانەی کە ئێمە کەفالەتمان کردون , ژمارەیەکی باشیان خوێندنیان تەواو کردووە وبرِوانامەیَ چاکیان بەدەست هێناوە ، هەیانە بوون بە پزیشك و یەکیٚ لەو منالأنەش پاش سالأنێکی زۆر خزمەت ئێستا بووە بە (خبير البنك الدولي)..

لە (ملاوی)لەسالَی ١٩٨٠ دا یەك دەرچووی زانکۆ نەبوو موسڵمان بێت , ئێستا سیکەس لەمنالە بیٚ باوکەکان کەلای ئێمە بوون برِوانامەی بالأیان بەدەستهێناوە و شەشیان دکتۆرایان هەیەو تەنانەت هەیانە ئێستا بوون بەوەزیر و هەندێکیان بوون بەسەفیری ولأتەکەیان ..

١١) موسڵمان بوونی سوڵتانێك لە تشاد :

ناوچەیەکی تشاد (حرکەی تمردی)تیابوو , هەرچی عەرەبێك بەویا بچوایە کوژرابوو , ئێمە حەز بەئاژاوە و پشێوی هیچ کوێیەك ناکەین , رەمەزان چووین لەو ناوچەیە سفرەو خوانی رەمەزانیمان دروست کرد .. لایان سەیر بوو ! دوای دوومانگ سوڵتانی ناوچەکە هەشت هەزار مەتری داینیٚ وتی بیکەن بەمزگەوت و چەند خانووی رووخان بۆمان ..

هەندیٚ لاوی نەفامی کەنیسە هاتن و (مضخات) ی سەربیرەکانیان بردو بەوەش خەڵکی وەزعیان خراپ بوو , ئەویش بەو هەڵوێستە زۆر بێتاقەت بوو , برِیاریدا موسڵمان بێت , بەلأم لەسەر دەستی ئەو ژنەدا کە پارەی مزگەوتەکەی دابوو ..

دیارە ئەمەش ئاسان نەبوو , پیاوێکی چوارشانەی رەش پێستی ئەفریقی ببەین بۆلای پیرێژنێکی کوەیتی , تا لەسەردەستیاموسڵمان ببێت .. هەرچۆنێك بوو گەشتەکەمان بۆ رێکخست وداوامان لەبەرپرسانی کوەیت کرد کە پێشوازی لەم میوانە بکەن و ئەوانیش ماڵیان ئاوابێت پێشوازیان کردو رێزی زۆریان لێگرت ، پاشان لەسەردەستی ئەوژنەدا

موسڵمان بوو .. ئەو شەوە نەنوست هەتا فێری (فاتحە)بوو ! وەناوی خۆی گۆڕی بۆ (عبدالعزيز). پاشان ناردمان بۆ حەج و لەوێش پێشوزای باشی لێکراو حەج زۆرکاری تێکرد , کەگەڕاشەوە , پەنجاودوو سەیارەمان بەکرێ گرت وبۆ پێشوازی و ڕێزلێنانی لەگەڵیابوون، تاناردمانەوە ناوچەکەی خۆی ..

لەڕێگاکەشیا بەدرێژایی چەند کیلۆمەترێك خەڵکی ناوچەکە هاتن بەپیریەوەو کەئەو ڕێزو حورمەتەیان بینی , هەشت سوڵتانی تری ناوچەکە موسڵمان بوون , ئەمە بێجگە لە شەست هەزار کەسی تر کەهەمویان لەسەردەستیا موسڵمان بوون ..

١٢) بەموسڵمانی پێم خۆشە بمرم لەبرسا :

هارون عبدول ڕەحمەتی خوای لێبێت , موسڵمانێکی ئەفریقی یە ناوچەکەی تووشی برسێتی و قات وقڕی بوو, بیست هەزار کەسیان لەبارێکی زۆرخراپدا بوون . لە دوورەوە تۆزو خۆڵی چەند لۆریەك پەیدابوو, کاتێك نزیك بوونەوە هاورن قسەی لەگەڵ کردن, قەشەیەکەیان لەگەڵ بوو پێی ووت: بە مەرجێ ئەو یارمەتیەتان دەدەین کەببن بەگاور, ئەویش ڕازی نەبوو بۆیە لۆرییەکان گەڕانەوە بەو هەموونازوقەیەوە کە هەڵیان گرتبوو, هارون عەبدولیش قسەیەکی کرد کە نیشانەی باوەڕو دامەزراوییەو وتی: پێم خۆشە لە برسا بەموسڵمانی بمرم و نەبمە گاور !!

شایانی باسە هاورن عبدول پاش ماوەیەك بە ڕووداوی ئوتومبێل گیانی سپارد..

١٣) بەرنامەی (١٥) ساڵی لە بانگەوازدا :

ئێمە پاش دیراسەکردنی هەر ناوچەیەك , بەپێی خۆی بەرنامەی دە تاپانزە ساڵی بۆ دائەنێین لەڕێی قوتابخانەو خولی ئیشی دەستو ئیستگەو زۆر هۆکاری ترەوە کە هیچ نەبێ نیوەیان موسڵمان بکەین وبەجێیان بهێڵین تائەو نیوەیەش نیوەکەی تر بەچەند ساڵێك موسڵمان بکەن..

ئیستگەمان هەیە دەیەها کیلۆمەتر دەڕوات و بەزمانی خۆیان بەرنامە بڵاو دەکاتەوە..بەمەش زۆر ناوچەی دوورەدەست دەنگی بەرنامەکەی خوای پێدەگات..

لە یەکێ لەنیوە دوورگەکانەوە ڕاوچیەك هاتبوو بۆ شارو پێیوتم ئێمە ساڵی دووجار دێین بۆ شار, ئەوا بۆ یەکەمجار ئەمساڵ بوو بەسێ جار, لەبەر ئەوەی ناچاربووین بێین (پیل) بکڕین بۆ رادیۆکانمان تا گوێ لە بەرنامەکانتان بگرین منیش زۆر سوپاسی خوام کرد لەسەر نیعمەتەکانی..

دێیەکیش لەنەیجیریا موسڵمان بوون و پیتاکیان کرد تا ڕادیۆیەك بکڕن و گوێ بگرن لەوبەرنامانەی دەگاتە ناوچەکەیان..

١٤) منالێك لەمردن گەڕایەوە :

لەناوچەیەکدا کە برسێتی بڵاو بوو بۆوە، خەڵکێکی زۆر سەرەی گرتبوو، کە ناویان بنوسین و هاوکاریان بکەین وبۆ ماوەیەك ئازوقەیان بدەینێ..لەو منالانەدا کە دەمکێشان منالێکی بێ باوك بوو کە دایکەکەی هێنابووی، کە کێشام تەواو وشکبووبۆوە و لەگیانەڵادا بوو، منیش وەك پزیشکێك هیوام بەژیانی نەبوو بۆیە دامەوە دەست دایکی و ناوم نەنووسی، دواتر کە بینیم دایکەکەی زۆر گریا، لەسەر پارەی خۆم کەفالەتم کردو پاش دوو هەفتە خزمەت و خواردنی باش هۆشی هاتەوەو بوژایەوە..

دوای پانزە ساڵ هاوەڵانم لە مەکتەبەکەمان لەو ناوچەیە وێنەی ئەو منالەیان بۆ ناردم کە ناوی (صدیق کنین)ەو وتیان ئەمە ئەوەیە کەبڕوات نەدەکرد بژی، وا لە سایەی خواوە ماوەو لەقوتابخانە یەکەمەو دە جزم قورئانیشی لەبەرە..

لەکینیا کیژۆڵەیەکی بێباوك زۆر هەژار بوو، پێڵاوی نەبوو، جلوبەرگی دڕابوو، کە هاوینان منالەکانی خۆم دەهاتن بۆ ئەفریقیاو سەریان لێ دەدام دیاری و شتومەکیان ئەدا بەومنالە کە نزیك نووسینگەکەمان بوو، ئەو کچە بچکۆلەیە پێگەیشت و خۆی و خوشکێکی تریشی هەردوکیان ئێستا لە کۆلیژی پزیشکین.. شایانی باسە لەکینیا لە دایەنگاوە تا زانکۆمان هەیەو کۆلێژی شەریعەتیشمان کردۆتەوەو زۆر خزمەتمان بە خەڵکی ناوچەکە کردووە..

١٥) موسڵمان بوونی هۆزی (غریامە) :

حاجی ڕەشید شای مەکتوب یەکێکە لە هۆزی غریامەو لەخێزانێکی گاوردا لەدایك بووەوبە گاوری گوێی ئاودراوەو، کە گەورەبوو بووە قەشەوبەرپرسی کەنیسەی ناوچەکەیان لەساڵی (١٩٣٨)ەوە تاساڵی (١٩٩٣) واتە پەنجاو چوارساڵێك.. بەهۆی لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیاوە موسڵمان بوو، هەموو ئەوانەی هاتوچۆی کەنیسەشیان دەکرد کە سێسەد کەس بوون ئەوانیش موسڵمان بوون.. لە بارەی موسڵمان بوونیەوە دەڵێت:

سـەدان سـاڵ لەمەوبـەر بـەهۆی بازرگـانی موسـڵمانەوە ئیـسلامەتی گەیـشتۆتە ناوچەکەمان و باوك و باپیرانمان موسڵمان بوون و ئێمە ناومان موسڵمانانەیەو گۆشتی مردارەوەبوو ناخۆین و مردوومان کفن و دفن دەکەین و منالمان خەتەنە دەکەین..

بەهۆی داگیرکەرانەوە کە بەناوی ئازادکردنی مرۆڤی ئەفریقی هاتبوون ئێمەیان کردە گاورو سەد ساڵێك لەمەوبەر زۆریان لێکردین بە کۆیلەو لێیان بردین بۆ وڵاتانی ئەورووپاو وەکو ئاژەڵ مامەڵەیان کردین.. بۆیەزۆرێك لە ئەندامانی هۆزەکەی من لە ترسا لە دارستانە چڕەکاندا خۆیان دەشاردەوە.. من وەك قەشەیەك بۆم دەرکەوت کەئینجیل پاش سەدساڵ زیاتر لە دوای حەزرەتی عیساسەلامی خوای لێبێت نوسراوەتەوە لەلایەن (پۆلص)ەوەو بۆم دەرکەوت کە عیسا خوا نیەو کوڕی خواش نیە ، بەڵکو پێغەمبەری خوایە وەك سەرجەم پێغەمبەرانی تر..

کەڕاستیەکانم بۆ دەرکەوت موسڵمان بووم و هەر چەند زۆر هەوڵیاندا لەگەڵمدا بەپارەو سامان تەنانەت بە هەڕەشەو چاوسووورکردنەوەش لەسەر ڕای خۆم سوور بووم و موسڵمان بووم..

بەڵێ وازم لە ماڵ و سامان و ئوتومبێل و پلەوپایەی دنیایی هێنا تاخوا لە خۆم ڕازیبکەم و ئایینی هەق هەڵبژێرم..

پاش ئەوەش کە چووم بۆ حەج زیاتر سووربووم لەسەر ئیسلامیەتیەکەم و پێشتر ئەگەر وەك برینپێچێك بوویم بەو حەجە بووم بە پزیشکێکی شارەزاو باشتر خەڵکی بانگ دەکەم بۆ ئیسلام..

بەڕاستی من هیچم نەدەزانی لە بارەی حەجەوە , تەنها ئەوە نەبێت دەمزانی کە حەزرەتی ئیبراهیم و کوڕەکەی هەبوون و پێغەمبەر بوون, خەڵکی لای ئێمە باوەڕیان وا بوو کە هەرچی بچێت بۆ مەککە ناگەڕێتەوە, بۆیە کەس وکارم حەزیان نەدەکرد بچم و ، تەنانەت موسڵمانێکی تریش کە بڕیار بوو بێت بۆ حەج نەیوێرا بێت !

بەڕاستی لە حەج تێگەیشتم کە مانای (الحمد لله رب العالمين)یانی چی کە ئەو هەموو موسڵمانەم بینی لە هەمووولایەکی دنیاوە هاتبوون.. الایمان ژ (١٦)

دووەم/ محمد عز الدين القسام:

ئەم پیاوەخواناسە ماندونەناسە خەڵکی سوریایەو لە نزیك (لاذقية) لەساڵی ١٣٠٠ کۆچی لە دایك بووە , نۆ ساڵ لە ئەزهەر قوتابی بوو, گەڕایەوە بۆسوریاو بوو بە

ماموستا، بەیانیان بۆ گەنج و لاوو شەویش بۆ بە تەمەنەکان ، دەیویست فریای تەمەنی بکەویّو ساتەکانی ژیانیبە فیرۆ نەچن, لەو ڕۆژگارەدا دەوڵەتی عوسمانی لاواز بوو بوو, دوژمنـی زۆریـشی هـەبووٚ وەك ڕەمزیّـك وابـوو بـۆ موسـڵمانان کـە ڕووخـا هەیبـەتی موسڵمانان و شان و شەکەوتیان نـەما, داواکرا لـە خـەڵکی سـوریا کـە جیهـاد بکـەن دژی داگیرکەران و فیّری بەکارهیّنانی چەك ببن.. لەو ڕۆژگارەدا ئیتاڵیا لیبیای داگیرکردبوو, پیلانیش هەبوو بۆ داگیرکردنی وڵاتەکانی تر .

(قـسام) لـە مزگـەوتی (المنـصوریە) وتـاری داو هـانی موسـڵمانانیدا هاوکـاری موسـڵمانانی لیبیـا بکـەن و، خۆشـی وەك پیّـشەواو سەرمەشـقیّك خانووەکـەی خـۆی فرۆشت و دایبەچەك تا جیهادی پیّ بکات دژی داگیرکەران..

(قسام) خۆپیشاندانی ڕیّکدەخست و لەگەڵ جەماوەردا دەردەچوون دژی داگیرکـەران و، دەڵیّن بەنهیّنی گەیشتبووە لای (عمر مختار) و کۆبوونەوەیان کردبوو..

کاتیّـك فەڕەنـسیەکانیش لەسـاڵی ١٩١٨ دا سـوریایان گـرت و بـەریتانیاش عیّراق وفەلەسـتینی گـرت.. جـەنراڵ (اللـنبی) سـەرکردەی بـەریتانی چـووە نـاو (قودس)ەوەو وتی: الآن انتهت الحروب الصليبية.. ئیّستا جەنگی خاچپەرستان کۆتایی هات!!

(غورو)ش سەرکردەیەکیسوپایفەڕەنسیبووچووە سەر قەبریسەلاحەدین و شەقیّکی تیّهەڵداو وتی:ئیّمە ڕۆڵەکانی ریکاردوس وخاچپەرستانین, کوا ڕۆڵەکانی تۆ سەلاحەدین !

(قسام) شۆڕشـی کـرد دژی فەڕەنـسیەکان,ئـەوانیش کـە هەسـتیان کردبـە زەبـری بـەرگری موسـڵمانان , وەفدیّکیان ناردبۆلای تاڕازی بکـەن و بیکڕن, بـەڵام ئیـارە مـەرامیان نەهاتـە دی.. بۆیە حوکمی کوشتنیان بەغیابی دا..

(قسام) بەنهیّنی خۆی گەیاندە (حیفا)و بوو بە وتاربیّژی مزگـەوتی (الاسـتقلال), پـانزە ساڵ لە فەلەستین مایەوە تا شـەهید بوو, زۆر بەرچاو ڕوون و هوشیاربوو,هەمیشە کاری دەکـرد بۆبەرچـاوڕوونی وهوشـیارکردنەوەی موسـڵمانان و هانـدانیان بـۆ جیهـاد دژی داگیرکەران..

لەو ڕۆژگارەدا ئینگلیز پڕوپاگەندەیەکی زۆریان هەبوو, وایان لـە خـەڵکی دەگەیانـد کـە فەڕەنـسیەکان شارسـتانی تـرن و (شـریف حـسین) یـان خەڵەتانـد تالـە سـایکس بیکـۆدا ناوچەکەیان بەشکرد لە ساڵی ١٩١٦ز ..

عوسمانیەکان نوسخەیەکی وەعدی بلفۆریان نارد بۆ (شریف حسین) تاجی تر نەخەڵەتێ بە داگیرکەران, ئەویش کوڕەکەی نارد بۆ بەریتانیاو ئەوانیش زۆر پێشوازیەکی جوانیان لێکردو بە درۆ وتیان: ئێمە هەردەم لەگەڵ باوکت داین!

(قسام) بەموسڵمانانی دەوت بەقسەی ئینگلیز مەخەڵەتێن چونکە وەك ئەو ڕاوچیەن کە ئەگەربەهۆی تۆزو خۆڵ و ڕەشەباوە چاویشی ئاوبکات, ئەوە گریان نیەو سەیری‌کاری دەستی بکەن چۆن باڵندەکان سەردەبڕێت..

لەو ڕۆژگارەدا (بەهائیەکان) و (قادیانیەکان) ئەڵقە لە گوێی ڕۆژئاوابوون و جیهادیان دژی ئینگلیز حەرام کردبوو بەناوی ئیسلامەوە ..

هەندێك پیاوی باشیش وەك (حاجی ئەمین حسینی)و کەسانی تریش حزبیان دروست کرد, بەڵام بە داخەوە پرس و ڕایان بەئینگلیز دەکردو هەندێکی تریش دەیووت: جوولەکە میوانن و ڕێزگرتنی میوانیش بەشێکە لە ئیسلامەتی..

(قسام) دەبوایە ڕووبەڕووی هەموو ئەو بیرو بۆچوونانە ببێتەوە, بۆیە بەخەڵکی دەووت: جوولەکە لەژێرسایەی سەری ئینگلیزدا ئەم وڵاتە داگیر دەکەن, هۆشیاربن, بەفاکوفیکی دوژمن مەخەڵەتێن ، دیارە هەرواش دەرچوو کە ئەو وتی!

شۆڕشی (بوراق) کرا لە ساڵی ١٩٢٩ داو ئینگلیز سیانیان هەڵواسی ،(قسام) لەسەر مینبەر موسڵمانانی هاندا بۆجیهادو وتی: ئەوانەی هەڵواسران ئەهلی فەلەستین نەبوون؟! وەك ئێوە نەدەهاتن بۆ مزگەوت؟! بەمەش شەڕێك هەڵگیرساو خەڵکەکە ڕووبەڕووی داگیرکەران بوونەوەو سەدو شانزە کەس شەهید بوون وسێسەد کەسیش بریندار‌بوون ..

(قسام) دەیووت:من گرنگ نیەبەلامەوە سەربکەوم, بەڵکو گرنگە بەلامەوە کە گیانی جیهادکردن لە موسڵماناندا ببوژێنمەوە !

لەکاتی نوێژدا,ئایەتی(واعدوالهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيـل..) وئایەتی جیهادی زۆر دەخوێند, تا ڕۆژێك گرتیان و لە (تحقیق) دا لێیان پرسی ئەو ئایەتانە بۆ دەخوێنی؟! ئەویش وتی:ئەوئایەتانە بەشێکن لە قورئان و ناکرێ لەیادیان بکەین و لەبیر خۆمانی بەرینەوە..

جا خەڵکی هەموو مانیان گرت، بۆیەناچاربوون (قسام) بەربدەن..

(قسام)بەنهێنی خەڵکێ‌ڕێك دەخست چونکە (استخبارات)ی بەریتانی هەموو شوێنێکیان تەنی بوو ! ئەوانەی دەهاتنە مزگەوت , لێی هەڵدەبژاردن‌و لەماڵەکانیاندا سەردانی دەکردن‌و هەر پێنج کەس‌و (نقیب)ێکی دەکردە چاودێریان, بەو شێوەیە نزیکەی هەزارکەسێکی بە جەرگ‌و نەبەردی دروستکرد کە دوای شەهیدبوونی خۆی دریژەیان بە کارەکەدا!

پێش ئەوەی شەهید ببێت بە دووساڵ, جیهادی ڕاگەیاندو، دژی جوولەکە چالاکیان دەکرد, لە (مستوطنه) یەك شەڕی لەگەڵ کردن‌و دوو جولەکە کوژرا, ئینگلیز مەراقی بوو بزانێ کێ لەپشت ئەو چالاکیانەوەیە ..

(قسام) لەشاخ‌وداخ‌و چڕە دارستانەکاندا خۆیان ساز دەکردو پیلانێکیان دانا کە دەوری حەیفا بدەن‌و دەست بگرن بەسەریا, بەڵام یەکێ لە تێکۆشەران هەڵەیەکی‌کردو پیلانەکەیان ئاشکرابوو, ئەویش بەوەی کاتێك دوو جولەکەی بینی‌تەقەی لێکردن‌و یەکێکیانی کوشت‌و دووەمیان بۆی دەرچوو, هەر ئەوەندە ئینگلیز بەمەی زانی, دەوری ناوچەکەی گرت‌و (قەسام)و چەند هاوەڵێکیان لە ڕووبەڕووبوونەوەدا شەهید کرد لە ساڵی (١٩٠٠)دا, دوای ئەویش(فرحان السعدی) هەوڵ‌و خەباتەکەی دریژە پێدا تائەویش لە تەمەنی (٧٧)ساڵیدا لە سێدارە دراو شەهید بوو..

(دروزە) دەڵێ: (قسام) ڕێی جیهادی بۆ ڕووناك کردینەوە!

بەڵێ.. هەروابوو.. (قسام) توانی بە ئیمکانیاتێکی زۆر کەمەوە لەناو جەماوەرێکی بێئاگاو ناحاڵیدا, جارێکی تر ڕێی جیهاد ڕۆشن بکاتەوەو خۆشی ببێتە سەرمەشق‌وشەهیدیەکەشی بووە مایەی چاوقایمی‌و نەبەردی‌و کۆڵ نەدانی موسڵمانان‌و شاگردەکانی! بەرنامەی (اوراق) اقرا..

سێیەم/ شێخ ئەحمەد یاسین:

شێخ ئەحمەد یاسین لەساڵی ١٩٣٨ز لە فەلەستین لە دایك بووەو لە دوانزە ساڵی‌دا لەیاری‌دا ئازاری فەقەراتی ملی دەگات‌و، ماوەیەك ملی دەگرنە گەچ‌و پاشان بەهۆی ئەم ڕووداوەوە لاوازو بێ‌هێز دەبێت‌و زۆر بە ئاسانی بە بچوکترین شت دەکەوێت, بەو حاڵەوە خوێندن تەواو دەکاو دەچێتە زانکۆی ئەزهەرو پاشان دێتەوە فەلەستین‌و لەگەڵ هەژاری‌وباری تەندروستی خراپیدا, بەهیممەتی بەرزی بزوتنەوەی (حماس)ی دامەزراند.

جوولەکە گرتیان و زیاتر باری تەندروستی خراپ بوو تا وای لێ هات تەنها سەری دەجوڵاو لەسەر عەرەبانە هاتووچۆی پێدەکرا..

لە هەوڵێکی تیرۆریستی دا لە ئەردەن دەزگای سیخوڕی جوولەکە ویستیان (خالیدمشعل) بکوژن و سەر نەکەوتن و گیران, ئەمەش بووە مایەی ئیحراجی شا حسین و بەرامبەر بەئازاد کردنی ئەودوو سیخوڕە ،جوولەکە شێخ ئەحمەد یاسینی بەردا..

شێخ ئەحمەد یاسین لەبەرنامەی (شاهد علی العصر)دا پێش شەهید بوونی بەماوەیەك وتی: من پێش ئەوەی لەدایك بم لەخەودا بەدایکمیان وت: تۆ کوڕت دەبیّ و ناوی بنێ ئەحمەد.. بۆیە کە لەدایك بووم، دایکم ناوی نام ئەحمەد هەرچەند باوکم دوو ژنی تری هەبوو، هەردووکیان زۆر ناو ئەحمەدیان پێناخۆش بوو، بەڵام دایکم بەقسەی نەکردن..

ئەم پیاوە خوای گەورە وەك بیانووی لەش ساغەکان بیرێت هێشتیەوە تا مانگی سێ ی (٢٠٠٤)، کەبەیانیەکیان لەنوێژ گەڕایەوە خۆی و چەند کەسێك کە لەگەڵیا بوون بەصاروخی فڕۆکەی جوولەکە شەهید بوون..

د. زغلول النجار دەڵێ: رۆژێ پێش ئەوەی شەهید ببێ لەخەستەخانەبوو گیانی ئەداو کەس بەتەمای نەبوو، خوای گەورە ویستی وا بوو کەلەسەر جێگا نەمرێت و بێتە دەرەوەو شەهیدی ببێ بەنسیبی..

شەهیدبونی ئەم نەبەردە قارەمانە گیانی جیهادو خەباتی کردەوە بەبەری موسڵماناناداو هەموو سەرکردە عەرەبەکانی شەرمەزار کرد..

شێخ بەئاواتی خۆی گەیشت کەهەمیشە دەیووت: (انا طالب الشهادة) من بەدوای شەهادەتدا دەگەڕێم.. هەروەها کەدەیووت: من ئاواتە خوازم خوا لێم رازی بێت.. کاتێکیش لەبەندیخانەدا بوو دەیوت: من شادمان و بەختەوەرم چونکە لەپێناوی هەقێکدا بەند کراوم کەبڕوام پێیەتی..

بەڕاستی بانگخوازێکی ماندونەناس بوو، توانی بەو حاڵەشەوە رووبەڕووی پیلانی دوژمنان ببێتەوە ، نەك هەر لەژیان دا بەڵکو پاش مردنیش.. رۆژنامەیەکی بەریتانی وتی: ئەگەر ئەحمەد یاسین لەژیاندا بوایە چەندی لەجوولەکە دەکوشت، پاش مردنی و بەشەهید بوونی زۆر لەو ژمارەیە زیاتر دەکوژرێ!..

چوارەم/ ئیمامی نەوەوی:

ناوی (یحیی) کوڕی (شرف)ی نەوەویە لەساڵی ٦٣١ی کۆچیدا لەدایك بووە، باوکی پیاوێکی خواناس بوو، (ذهبی) دەڵێ: باوکی پیاوێکی موبارەك بووە..

باوکی نەوەوی دەڵێ: یەحیا شەش حەوت ساڵێك دەبوو شەوی بیستو حەوتی رەمەزان خەبەری کردینەوەو وتی: نابینن ژوورەکەمان رووناك بۆتەوە، هەرچەند ئێمە هیچمان نەدی، بەڵام زانیم کە شەوی قەدرەو ئەو لەئێمە پاکترەو خوا وەکو کەرامەتێك پیشانی داوە..

نەوەوی لەبارەی خۆیەوە دەڵێت: کاتێك لە (نوی) وە چووم بۆ دیمەشق دوو ساڵ تیا مامەوە، لەو دوو ساڵەدا رانەکشام لەناو جێدا بۆ نووستن.. وتیان: ئەی چۆن دەنووستی؟ وتی بەسەر کتێبەکانمەوە کەزۆر ماندوو دەبووم خەوم لێدەکەوت !

شایانی باسە کەخەبەریشی دەبۆوە بەم حاڵەشەوە دەیووت: (انا لله ضيعنا مدة مـــن الزمن)!.

چەند ساڵ سەری لەزانایان دەداو شەوو رۆژی دوانزە دەرسی دەخوێند کەزیاتر بوون لەدوانزە سەعات..

بەشەو شەونوێژی دەکردو زۆرجاریش بەڕۆژ بەڕۆژوو بووە، ئەمە بێجگە لەوەی کە شەوو رۆژی یەك ژەم نانی خواردووە !ناسراوێکی دەڵێت: شەوێك چوومە مزگەوتی دیمەشق، گوێم لێ بوو لەپاڵ پایەیەکدا شەو نوێژی دەکردو ئایەتی (وقفـــوهم انهـــم مسؤولون) ی بەگریانەوە دووبارە دەکردەوە، ئەوەندە سۆزو خواناسیو خشوعی تیا بوو زۆر کاری تێکردم..بەڵێ.. هەستی بە بەرپرسیاریەتو مەسئولیەت دەکرد، خواخوای بوو فریا بکەوێو کارێك زیاتر بکات ، تەنانەت بواری نەبوو لە سەرقاڵیدا ژن بهێنێت ! شەوێکیان شتی دەنووسی چراکەی سوتەمەنی تیا نەما، بەفەزڵی خوا نەکوژایەوە هەتا هەموو شتەکانی نووسیەوەو تەواوی کرد.. دەڵێن جارێك کە شتی نووسیوەو تاریك بووە سەر پەنجەی خۆیو قەڵەمەکەی رووناك بوونەتەوە تا تەواو بووە، دیارە ئەمەش کەراماتێك بووە خوا پێی داوە..

پیاوێکی پارێزکار بووەو، وەرعی بەجۆرێك بووە کەلەو ماوەیەی ژیانی کە لەدیمەشق دا بووە، میوەی نەخوارد، دەیووت : زۆر لەباخو بێستانەکان وەقفی منداڵی هەتیونو

خۆیان هیچیان پێناکرێ و سەرپەرشتیارەکانیشیان بەجۆرێك دەجولێنەوەو هەڵسوکەوت دەکەن کەجێی (ڕاجیاوازی) و خیلافە..

لەژیانی پڕ بەرەکەتیا کە نزیکەی چل وپێنج ساڵێك ژیا زۆر بەرهەمی نایابی هەبوو، وەك:

١-ریاض الصالحین، کەلەدوای قورئانەوە زۆرترین چاپکراوە لەدنیاداو بۆ چەندەها زمان وەرگێڕدراوەو سوودی زۆری لێبینراوە.

٢-الاذکار، ئەمیش ئەو پەڕاوەیە کەبوو بوو بەپەندو و خەڵکی دەیان وت: (بع الدار واشتر الاذکار) واتە خانووەکەت بفرۆشەو پەڕاوی (اذکار) ی پێ بکرە..

٣-أربعین النووی.. کەچل فەرموودەی هەڵبژاردووەو زۆر لەموسڵمانان لەبەریان کردووەو بەوانە بەیەکتری دەڵێنەوە...

٤-شەرحی صحیحی موسلیم، کەئەمەش زۆر بڵاوبۆتەوەو ناوبانگی دەرکردووە، لەکاتێدا (قرطبی)یش شرحی موسلیمی کردووە، کەچی وەك ئەو بەناوبانگ نیە..

ئەمە بێجگە لەچەند پەڕاوێکی تر کەمرۆڤ سەرسام دەبێت چۆن فریای ئەو هەموو بەرهەمە کەوتووە، دیارە بەرەکەتی ئیخلاسە .

نەوەوی لەهەق دا چاونەترس بوو، فەرمانی دەدا بەچاکەو جڵەوگیری دەکرد لەخراپە، تەنانەت کە (ظاهر بیبرس) سەرکەوت بەسەر تەتەرەکاندا، ویستی هەندی باخ و بێستان دەست بەسەرا بگرێت و بۆ سوپاکەی سەرفی بکات، نەوەوی نامەیەکی بۆ ناردو تیایا ئاگاداری کردەوەو ئەویش بەڕەقی وەڵامی بۆ ناردەوە ، ئەمجارە نەوەوی زۆر بەتوندتر لەجاری یەکەم سەرزەنشتی کردو لۆمەی کرد لەسەر ئەو کارەی..

پاش چل و پێنج ساڵێك تەمەن، پاش هەوڵ و کۆششی نەبڕاوە، لەدوا هەفتەی تەمەنیدا سەردانی هاوەڵەکانی کردو زۆر گریا لایان و ئامۆژگاری کردن لەسەر پارێزکاری و خواناسی..

بەڵێ.. لەساڵی ٦٧٦ کۆچیدا لە (نوی) مەلی بەرزە فڕی گیانی دایە شەقەی باڵ و دنیای ڕەنج و ماندووبوونی بەیەکجاری بەجێهێشت، هەرچەند ناوی بەهۆی پەڕاوەکانیەوە هەر ماوەو بەخێر باسدەکرێت. (بەرنامەی (اوراق))

کۆنفرانسی حەوتەمی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت

لەمانگی سێی ساڵی دوو هەزارو چواردا بەئامادەبوونی ژمارەیەکی زۆر لە زانایان لە شاری دبی کۆنفرانسی حەوتەمی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت بەسترا، کە تیایدا ژمارەیەکی زۆر بابەتی ئیعجاز پێشکەش کرا کەسێ رۆژی خایاند لەبەیانیان و ئێواران دا، لەو باسانەی کەپێشکەش کرا:

ئیعجازی ئایەتێك :

قورئانی پیرۆز باسی شیر دەکات کەجێی تێرامان و وردبوونەوەیەو بەڵگەیە لەسەر دەسەڵاتی بێپایانی پەروەردگارو دەفەرموێت:(وإن لكم في الانعام لعبرة نسقيكم مما في بطونها ولكم فيها منافع كثيرة ومنها تأكلون) المؤمنون/٢١، واتە: بەڕاستی لەبەدیهێنانی ماڵاتیشدا جێگەی سەرنج و پەندە بۆتان ، کە وردببنەوە لێی ، جا لەوەی لەناو سکیاندایە کەشیرە دەرخواردتان دەدەین و، چەندەها کەڵکی زۆری تری هەیە بۆتان، هەروەها لێشیان دەخۆن..لەئایەتێکی تریش دا بەدرێژ ترو زیاتر سەرنجمان رادەکێشی و دەفەرموێت: (وإن لكم في الانعام لعبرة نسقيكم مما في بطونه من بين فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربين) النحل/٦٦،

واتە/بەڕاستی لەمەڕو ماڵاتدا پەندو ئامۆژگاری هەیە بۆتان و جێگەی سەرنج و تێرامانە، تێراوتان دەکەین لەوەی لەسکەکانیاندایە، لەنێوان گژوگیاو خواردنی هەرسکراوو خوێنەوە شیرێکی پاك و بێگەردو خۆش و بەتام بەرهەم دەهێنین بۆ ئەوانەی دەیخۆنەوە..

بەڕاستی سەرنج راکێشان بۆ شیر کە دروستبوونەکەی چەند گرنگە موعجیزەیە و بەعەقڵی کەسدا نەهاتووە لەو رۆژگارەدا ، زۆر لەشاعیرو وێژەوانانی ئەو سەردەمە سەرنجیان بۆ (عەرەق) راکێشاوەو چەندەها ناویان لێناوەو بەباڵایدا شیعرو شانامەیان هەڵداوە، بەڵام کەس تا ئەم سەدانەی دوایی ئاوا باسی شیرو پێکهاتنی و گرنگییەکەی نەکردووە کەرۆژ بەڕۆژ شتی زیاتری لێدەردەکەوێت .

باشە، هەزارو چوارسەد ساڵ لەمەوبەرحەزرەت (ص) کەپیاوێکی نەخوێندەوار بووەو هیچی لە (تشريح) و (طب) ی بەیتەری نەزانیوە چۆن باس لەوە دەکات کەبەهۆی خواردنی هەرسکراوو خوێنەوە ئەو شیرە پێك دێت و دەگوێزرێتەوە ناوگوان ، مرۆڤیش

دەیدۆشێتو سوودی زۆر لەڤیتامینو پرۆتینەکانی دەبینێ.. ئەگەر ئەمە موعجیزە نەبێو خوا لەقورئاندا نەیهێنێ، کێ هەزارو چوار سەد ساڵ لەمەوبەر زانیویەتی خوێن لەمەسەلەی شیردا دەوری هەیە ، خوێن لەکوێو شیر لەکوێ ؟!

زانایەك لەو کۆنفرانسەدا سەرنجی ئامادەبووانی راکێشا بۆ وشەی (بطـــون) بۆچی لەهەردوو ئایەتەکەدا (بطون) بەکۆ هاتووە، مەگەر مەڕو مالاَت یەك سکی هەیە یان چەند سکێك؟!، لەسەدەی نۆزدەوە زانرا کەمەڕومالاَت چەند سکێکیان هەیەو ئەو سکانە کاریگەریان هەیە لەسەر دروستکردنی ئەو شیرە..(ئەو سکانە یان ئەو ورگانە ، یەکێکیان ئەوەیە کە دەکرێ بە گیپەو ، یەکێکیان شیلاوگە و ئەوی تریان کلاَوقازی پێدەوترێت وچوارەمیشیان بەکارنایەت) ..

شایانی باسە لەفەرموودەیەکیشدا حەزرەت (ص) لەبارەی گرنگی شیرەوە دەفەرموێت: (من اطعمه الله طعاما فليقل اللهم بارك لنا فيه وأطعمنا خيرا منه ومن سـقاه الله لبنـا فليقل: اللهم بارك لنا فيه وزدنا منه فانه ليس شيء يجزيء من الطعام والـشراب الا اللبن) ابوداود والترمذي عن ابن عباس.

واتە: هەرکەس خوای گەورە خواردنێکی دایە با بڵێ: پەروەردگارا بەرەکەت بخەرە ناویو چاکترمان پێ ببەخشەو، هەرکەسیش خوای گەورە شیری پێبەخشی با بڵێ: پەروەردگارا بەرەکەتی تێبخەو زیاترمان بدەرێ لێی، چونکە هیچ شتێك وەك شیر جێی خواردنو خواردنەوە ناگرێت (ل ٤٦ الرسول/ سعيد حوى) .

موعجیزەیەکی پزیشکی لەفەرموودەیەکدا :

دکتۆر عبدالباسط محمدالسید کەمامۆستای (الكيمياءالحيوية)یە لەمەرکەزی قەومی بۆ لێکۆڵینەوە لەمیسر، لەکۆنگرەی حەوتەمدا باسێکی تازەی زانستی پێشکەش کرد کە (براءة اختراع)ی ئەمریکیو ئەورووپی لەسەر وەرگرت..

باسەکە بریتی بوو لەدۆزینەوەی دەرمانێك لەفەرموودەیەکی پێغەمبەرەوە (ص)، کەچارەسەری نەخۆشی (التهاب الكبد الڤايروسي) دەکات.

د. عبدالباسط لەباسەکەیدا وتی :

حەزرەت (ص) دەفەرموێت (عليكم بالسَنا و السَنوت فان فيهما شفاء من كـــل داء الا السام) (ترمذی ٢١٦٣، ابن ماجة ٣٤٦١، حـــاكم ٢٠١/٤) واتە: ئاگاتان لە ڕووەکی سەناو ڕووەکی سەنوت بێت کەچارەسەری نەخۆشیەکانن جگە لەمردن .

شایانی باسە حەزرەت (ص) تەنها لەم فەرموودەیەو فەرموودەیەکی تردا باسی دوو ڕووەك دەکات بەیەکەوە ، کاتێك دیراسەمان کرد بۆمان دەرکەوت کە ئەو دوو ڕووەکە (سنا) و (سنوت) بەیەکەوە کاریگەری تەواویان دەبێت و یەکتری تەواو دەکەن..

سەرەتا هەریەکە لەو ڕووەکانەمان دا بەمشکی تاقیکردنەو بۆ چوار هەفتەو هەموو پشکنینێکمان بۆ کردن، دەرکەوت کەهیچ زیانێکیان نیە.. (چونکە ئەو ڕووەکانە لەلایەن مرۆڤیشەوە دەخورێن و بەکاردەهێنرێن)..

پاشان بیست مەیموونی شەمپازیمان هێناو تووشی نەخۆشی(التهاب الكبد الڤایروسی)مان کردن و دەرمانێکمان دانێ کە لەو دوو ڕووەکەوە دروستمان کردبوو. پاش چل و پێنج ڕۆژ شانزەیان چاکبوون و دوای دوو مانگی تریش دوانیان چاك بوون، لەبەرئەوە دوانەکەی تریش لاساربوون و دەرمانەکەیان نەدەخوارد چاك بوونەوەیان زیاتر دواکەوت .

ئنجا لەسەر پەنجا مرۆڤی نەخۆش تاقیکرایەوەو (٣٤) یان چاك بوون و لە ئەمریکا پشکنینیان بۆکرا.. سەرەنجام دەرمانەکەمان سەرکەوتنێکی زۆر گەورەی بەدەستهێناو بەمەش (براءة الاختراع) یان پێدام.. ئێستاش ڕێکەوتووم لەگەڵ کۆمپانیایەکی دەرمانی (هۆڵەندی ئەمریکی)دا، کەئەو دەرمانە بەرهەم بهێنن و بیخەنە بازاڕەوەو، مەرجێکیشم لەسەر داناون کە دەبێ جێبەجێی بکەن ئەویش ئەوەیە کە لەسەر دەرمانەکە بنوسرێ (ئەم دەرمانە لەفەرموودەی محمد پێغەمبەرەوە(ص) وەرگیراوە)..

قورئان و دڵئارامی!

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت (ألا بذكر الله تطمئن القلوب) غافر ...

واتە: بەڕاستی بەیادی خوا دڵان ئارام دەبن.. ئەم ڕاستییە لەهەموو کات و شوێنێکدا هەستی پێکراوەو دڵان بەیادی خوا ئارام بوون، لەکاتێدا کەهیچ شتێك نەبووە فریایان بکەوێ و بێت بەهانایانەوە..

(علی) کوڕێکی فەلەستینی چەپڕەو بوو، لەبەر خراپی باری گوزەرانی کۆچی کرد بۆ (پۆڵەندا)، لەبارەی گەڕانەوەی بۆ ئیسلام لەچاوپێکەوتنێکی کەناڵی (إقرا) بەرنامەی (المسلمون في الغرب) دا شەوی ١٩/٢٠ی/٣/٢٠٠٤ دا وتی:

من کە لەپۆڵەندا بووم، ئەو موسڵمانانەی کە لە (جمعیاتی طلبە ی اسلامی)یەوە دەهاتن بۆ بانگەوازکردن دژایەتیم دەکردن و کارەکەم لێتێك دەدان..

(ئیڤۆنا) ئافرەتێکی ڕێکوپێکی پۆڵەندی بوو، خووڕەوشت جوان بوو بۆیە پاش یەکترناسین خواستم، ئەویش لەبەرئەوەی من بەناو موسڵمان بووم هەندێ پرسیاری ئاینی لێدەکردم، منیش زۆر بە (منطق)ی وەڵامم دەدایەوە .

ڕۆژێك ویستم بگەڕێمەوە بۆ سەردانی خزمانم لە (یۆنان) ، پارەکەم کەم بوو، بۆیە نەمتوانی هاوسەرم لەگەڵ خۆم ببەم، ناچار بووم کە لەبەشی ناوخۆیی زانکۆ بەتەنها بەجێی بهێڵم، لەبەرئەوەی کاتی پشوودانی هاوینیش بوو، زانکۆ چۆڵ و هۆڵ بوو، قوتابی تیا نەمابوو..

(ئیڤۆنا) وتی: ئەگەر بەتەنها ترسام و تووشی دڵەڕاوکێ بووم چی بکەم، منیش (قـل هو الله) و (لا الــه الا الله)م لەسەر کاغەزێك بۆ نووسی و وتم: ئەگەر تووشی شتی وا هاتی، ئەمانە بخوێنە..

ئیتر چووم بۆ سەفەرەکەم و کە گەڕامەوە، هاوسەرەکەم وتی: دەمەوێ موسڵمان ببم ، وتم: ئەوە دەڵێی چی؟! ئیسلامی چی؟! من ئەوا عارەق و مەشروباتم بەدیاری هێناوە بۆهاوەڵانم و بەنیازم بۆ یان بەرم.. ئنجا با بزانم چی وای لێکردوویت موسڵمان ببیت ؟؟..

وتی: شەوێکیان کە تەنها بووم ترسێکی زۆر زۆرم لێنیشت و وەك شۆڕەبی هەموو گیانم دەلەرزی !

وەك گاورەکان نوێژم کرد هیچ سوودی نەبوو، بیرم کەوتەوە ئەو کاغەزە بخوێنمەوە کە بۆت نووسیبووم، کە کاغەزەکەم خوێندەوە چەند جارێك ، دڵم ئارام بوو بەجۆرێك بەدڵنیایی نووستم و تا بەیانیش دڵنیاییەکەم بەردەوام بوو.. بەمەدا بۆم دەرکەوت کەئەم دینە هەقە و ڕاستە و مایەی دڵئارامی و شادمانییە..

بەڵێ.. خێزانەکەم بەڕاستی ئیسلامی وەرگرت و هیدایەتەکەی ئەو بووە مایەی هیدایەتی مینش..

ئێستاش بەیەکەوە خەریکی بانگەوازین بۆ ئیسلام و نزیکەی دوانزە ساڵە خزمەت بەئیسلام دەکەین و، توانیومانە بەفەزڵی خوا چەندەها پەڕاو وەربگێڕین بۆ سەر زمانی پۆڵۆنی ، لەکاتێکدا کەپەڕاوی ئیسلامی بەو زمانە نەبوو لەکتێبخانەکاندا..

هەروەها لەزۆربەی شارەکاندا وتار دەدەین و خەڵکیش موسڵمان دەبن، تەنانەت لە دواخێوەتگەی ژناندا نزیکەی سەدئافرەتی پۆڵەندی موسڵمان بوون..

دەمانەوێ قورئانیش بەزمانی پۆڵەندی ڕاڤە بکەین تا خەڵکی بتوانن زیاتر تێی بگەن و سوودی لێببینن .

شایانی باسیشە زۆر لەو قوتابیانەی ئێستا بوون بە دکتۆرو مهندس لەم وڵاتەو پێشتر چەپڕەو بوون ، گەڕاونەتەوە باوەشی ئیسلام و کار بۆ خزمەتی بەرنامەی خوا دەکەن..

(ئیڤۆنا)ش دەڵێ :

پۆڵۆنیەکان پرۆتستانتن و لەبەرئەوەی پاپاش لەوانە شانازی پێوە دەکەن، خەڵکی هیچی وا نازانن لە بارەی ئیسلامەوەو ئەوەش کە دەیزانن ناتەواوو شێوێنراوە ، من کەجاوو گوێم کرانەوە هەستم بە بۆشاییەکی گەورە دەکرد لە دەروونمدا، بۆیە کە ڕێم لە ئیسلام کەوت هەروەك ئیسفەنجێکی وشك چۆن ئاو هەڵدەمژێ و تێراو دەبێ ، منیش بەئیمان و ئیسلامەتی بۆشایی دەروونم پڕ بووەوە..

من قەدەرم وا بوو کە (علی) بناسم و ببێتە هاوسەرم و لەو ڕێگایەشەوە ئیسلام بناسم، سوپاس بۆ خوا، دوای دوو ساڵ لەموسڵمان بونیشم کەدڵنیا بووم لە ئیمان و ئیسلامەتیەکەم و زانیم (حیجاب) فەرزە ، خۆم داپۆشی لە کۆمەڵگایەکدا کە بەلایانەوە سەیر بوو، جا خەڵك هەرچۆنێك بۆ حیجاب بڕوانن من شانازی دەکەم بەحیجابەکەمەوە چونکە فەرمانی خوایە .

(ئێمە لە کۆمەڵگایەکی نیوە موسڵمان ونیوە ماددیدا وەك ئەوان ڕەنگە هەست بەو تینوێتی شکانە نەکەین ، لە کاتێکدا قورئان بە ئاشکرا باسی دەکات و دەفەرموێت (الذين كفروا اعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمآن ماء حتى اذا جاءه لم يجده شيئا ووجد الله عنده فوفاه حسابه ، والله سريع الحساب) النور ٣٩ ..

واتە :ئەوانەی بێباوەڕن کردەوەکانیان وەك ئەوەیە هەموو تەمەنیان تینوو بن و دوای سەراب کەوتبن ، کاتێك تەمەنیشیان تەواو دەبێت دەزانن دوای سەراب کەوتوون

وتینوێتیـان ناشـکێت و ، تـازه کـاریش لـەکار تـرازاوەو مـردن یەخـەی گرتـوون و خـوای گەورەش لێیان دەپرسێتەوە..).......

بینای ژیان لەسەر ئیمان

مـرۆڤ بەگـشتی و بـانگخوازان بەتایبـەتی (خلیفـە)ن، جێنـشینن و خـوای گـەورە لـە نەبوونەوە هێناونێتیە دنیای بوونەوە (وإذ قال ربك للملائكة انی جاعـل فـي الارض خليفة) البقرة: ٣٠، بۆئەوەی کە بینـای ژیـان بکـەن بـەپێی بەرنامـەو نەخشەیپەروەردگار کە لەڕێی پێغەمبەرانەوە سەلامی خوایان لێبێت دەهێنرێت بۆ مرۆڤ (هـو أنـشأكم مـن الارض واستعمركم فيها، فاستغفروه ثم توبوا اليه، ان ربي قريب مجيب) (هود: ٦١).

واتە: خوای گەورە ئێوەی بەدیهێناوەو لەزەویدا داینـاون بۆ ئاوەدان کردنـەوەی زەوی و پـەرەدان بـەژیان، بـەپێی بەرنامـەی ئیمـان و ئیـسلام، جـا هەرچـەند لـە شـاڕێ لاتـان داو دوورکەوتنـەوە بگەڕێنـەوەو تەوبـە بکـەن و داوای لێخـۆش بـوون بکـەن لـەخوا، بەڕاسـتی پەروەردگار نزیکەو وەڵامتان دەداتەوەو دێت بەهاناتانەوە..

مـرۆڤ نابێتـە مەلائیکـەو، معـصوم نیـە، بۆیـە ئەگـەر لاواز بـوو، شـەیتان زەفـەری پێبرد لەهـەر کاتێکـدا، بەتەوبەیـەك کارەکـەی ڕاسـت دەبێتـەوەو، خـوای گـەورەش میهرەبـان و خۆشەویستە (وأستغفروا ربكم ثم توبوا اليه، ان ربي رحيم ودود) هود: ٩٠.

هاوکێشەکانی ژیان

هـەروەك چۆن لەعالـەمی مادیاتـدا، یاسـاو هاوکێـشە هەیـە، کـە زانایـان دەیدۆزنـەوەو کـاری لەسـەر دەکـەن ، بەهـەمان شـێوەش لەعالـەمی مەعنـەویات و مامەڵـەو هەڵسوکەوتی مرۆڤەکانـدا لـەدنیادا هاوکێـشەی تایبـەت هەیـە کەکاتێك لایـەکی دێتـە دی لاکـەی تریـشی بێگومان دێتە دی بەهۆی کارلێکەکانەوە..

ئاو لەپلەی سەدا دەکوڵێت، ئەمە یاسایەکە، ئەگەر هەر جارەو لەپلەیەکدا بکوڵایە ژیـان نەدەبوو، چونکە شتێکی (نەگۆڕ) و (ثابت) نەدەبوو کەکاری لەسەر بکرێت، هـەروەها دوو گەردیلـە هایـدرۆجین و گەردیلەیـەك ئۆکـسجین یـەکبگرن ئـاو پێـك دێـنن لـەبارو زروفـی تایبەتدا..کە ئەمەش یاسایەکی نەگۆڕە ..

$$H_2 + O \rightarrow H_2O$$

بەهەمان شێوەش قورئانی پیرۆز باس لە کۆمەڵێ یاساو هاوکێشەی ئیمانی دەکات کە لەژیاندا دێنە دیو دەیانبینین، بۆ نموونە، (واللیل إذا یغشی، والنهار إذا تجلـی، ومـا خلق الذکر والانثی ان سعیکم لشتی) ٤ اللیل..

واتە/ سوێند بەشەو کاتێك دادێت و ، سوێند بە رۆژ کاتێك دنیا رووناك دەبێتەوەو تاریکی دەرەوێنێتەوە، سوێند بەو زاتەی کە نێرو مێی دروستکردووە، بەڕاستی هەوڵو کۆششی ئێوە جۆراوجۆرە (هەیە رێی راست دەگرێو هەشە بەپێچەوانەوەیە) (فأما مَـن أعطی واتقی، وصدق بالحسنی، فسنُیَسره للیُسری) ٧/اللیل.

واتە: ئەوەی ببەخشێ لەماڵو سامانو زانستو.. هتد، پارێزکارو لەخواترس بێو بڕوای پتەوی بەپاداشتی چاکی خوا بێ، ئەوە ئێمە رێگای چاکەکاری بۆ ئاسان دەکەینو سەرەنجام دەیخەینە خێرو خۆشیەوە..

کەواتە: بەخشین + پارێزکاری + بڕوا بەپاداشتی خوا .... سەرەنجامی.. ئاسانکردنی رێگای چاکەکاریە بۆیو پاشان بەهەشتی بەرینو هەتا هەتایی..

لەلایەکی تریشەوە (وأما مَن بخل واستَغنی، وکـذبَ بالحُـسنی فسنُیَـسره للعُـسری، ومایُغني عنه ماله اذا تردی) ١١/اللیل.

واتە: ئەوەی رەزیلو چرووك بێتو وا بزانێت پێویستی بەخوا نیەو هەوڵ نەدات لەخۆی رازی بکات و بڕوای نەبێت بەپاداشتی خوایی ئەوە بەرێبازی تەنگانەو ناخۆشدا دەیبەین بەرەو دۆزەخ و تیاچوون..

ئینجا باش بزانن کە (إن علینا للهُدی ، وإن لنا للآخرة والاولی) ١٣/اللیل.

واتە: بەڕاستی روونکردنەوەی رێبازی خێرو هیدایەت لەسەر ئێمەیەو بێگومان دەسەڵاتی بێ سنوورمان هەیە بەسەر پاشەڕۆژو قیامەتو بەسەر دنیاش دا..

خوای گەورە تەوفیقی خراپەکاران نادات :

لەکاتێکدا کەخوا یارمەتی چاکەکاران دەداتو کارئاسانیان بۆ دەکاتو دەستیان دەگرێ (یا أیها الذین امنوا اتقوا الله وقولوا قولا سدیدا، یُصلح لکم اعمالکم ویغفر لکـم ذنوبکم، ومن یُطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظیما) ٧١/الاحزاب،

واتە: ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە لەخوا بترسنو پارێزکار بن، هەمیشە قسەی بەجێو بەسوود بکەن ئەوسا ئیتر کردەوەکانتان چاكو بەجێو پەسەند دەکات

و(تەوفیقتان دەدات) و لەگوناهەکانیشتان خۆش دەبێت، جا ئەوەی گوێڕایەڵی فەرمانی خواو پێغەمبەرەکەی بێت ئەوە بەڕاستی سەرکەوتن و سەرفرازییەکی بێ ئەندازەو بێ سنووری بەدەستهێناوەو، لەلایەکی تریشەوە خراپەکاران کارو کردەوەیان بۆ چاك ناکرێ و یارمەتی نادرێن (إن الله لايُصلح عمـل المفـسدين) ٨١/يـونس، و (وان الله لايهدي كيد الخائنين)، ٥/ يوسف.

واتە: بەڕاستی خوا کاری خراپەکاران چاك ناکات و، بەڕاستی هیدایەتی ناپاکان نادات لەپلان و ناپاکیانداو هەرچی بکەن چەند بەهێزیش بن لاوازیان دەکات (ذلكـم وأن الله موهن كيد الكافرين) ١٨/ الانفال.

لە دنیای خۆشماندا ئەمە بەچاکی دەبینین، یاساناسان دەڵێن: هیچ تاوانێك نیە سەد دەرسەد تەواو بێت و نیشانەیەك بەجێ نەهێڵێ، رەنگە بڵێی چۆن؟ ئاخر نازانی خوا نایەڵێت ، خۆ خوا دنیای بەرەڵا نەکردووە ، هەرچی چی دەکات بیکاو وەك بەرزەکی بانان بۆی دەرچێت و شانی پیابکات..

خوای گەورە نەك هەر دادپەروەرە (عادل)ە بەڵکو هەموو دادپەروەرەی خۆیەتی واتە (العدل)ە ، بۆیە لەناوو سیفاتەکانی خوادا (العدل) بەکارهاتووە نەك (عادل)..

خوای گەورە (منتقم)ە، تۆڵەسێنەو بەزوڵم و ستەم قایل نابێ و لێی بێدەنگ نابێ، چونکە زوڵم و ستەمی لەخۆی حەرام کردووەو لەناو خەڵکیشدا یاساغی کردووەو رازی نابێت کەس زوڵم لەکەس بکات، هەروەك لەفەرموودەی قودسیدا هاتووە (يا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي وجعلته مُحَرَما بينكم فلا تظالموا) ...

یاسا و باوی خوا گۆڕینی بۆ نیە :

یاساو باوی خوا لەدنیادا قورئان بە (سُنن) ناوی دەبات و دەفەرموێت (وأقسموا بـالله جَهد أيمانهم لئن جاءهم نذير ليكونن اهدى من احدى الامم، فلما جاءهم نذير مـازادهم الا نفورا، استكبارا في الارض ومكر السيء، ولايحيق المكر السيء الا بأهله، فهـل ينظرون الا سنت الاولين، فلن تجد لسنت الله تبديلا، ولن تجد لسنت الله تحويلا) ٤٣/ فاطر.

واتە: ئەو کافرو بت پەرستانەی قورەیش زۆر بەگەرمی سوێندیان دەخوراد و دەیانوت: ئەگەر پێغەمبەرێکی بێدارکەرەوە بۆیان بێت بێگومان لە هەموو گەلانی تر باوەڕدارتر دەبن، کەچی کاتێ کە پێغەمبەرێکیان بۆ هات لەسەر کەشی ودوورەپەرێزی زیاتر هیچی تریان لێنەوەشایەوە ، چونکە خۆیان بە گەورە دەزانی لە زەویداو پیلانی شەڕو تاوانیان کێشا، لە کاتێکدا کەپیلانی شەڕو تاوان تەنها بەسەر ئەوانەدا دەشکێتەوە کە نەخشەی بۆ دەکێشن، ئەمانە بەدژایەتی ئیسلام ئەبێ تەنها چاوەڕێی سزای خوا بکەن وەك گەلانی پێشین، ئیتر تۆ نابینیت هەرگیز لەیاساو بەرنامەکانی خوادا گۆڕانکاری پێش بێتو، هەرگیز نابینیت یاساو بەرنامەی خوا لە نەخشەی خۆیان لابدەن..

ئنجا دەفەرموێت: (اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم، وكانوا اشد منهم قوة، وماكان الله ليعجزه مِن شيء في السماوات ولا في الارض، انه كان عليما قديرا) فاطر: ٤٤.

واتە: ئایا نەگەڕاون بەزەویدا، تاسەرنج بدەن و تەماشا بکەن چۆن بوو سەرەنجامی گەلانی پێش ئەمان وچیمان بەسەرهێنان، ئەوانە هێزو دەسەلاتیان لەمان زیاتر بوو، وەنەبێت خوا هیچ شتێك دەستەوسانی بکات لە ئاسمانەکانو لە زەویدا، چونکە بەڕاستی ئەو زاتە هەمیشەو بەردەوام زانای بە دەسەلاتو بە توانایە..

قورئانی پیرۆز زۆرگرنگی داوە بەوەی کە موسڵمانان لەو یاسایانە تێبگەن و ڕوون بێت لایان ، هەروەك دەفەرموێت : (يريد الله <u>ليُبَينَ لكم ويهديَكم سُنَنَ</u> الذين مِن قبلكم ويتوبَ عليكم والله عليم حكيم) النساء ٢٦ /واتە :خوا دەیەوێت هەموو شتێکتان بۆ ڕوون بکاتەوەو ڕێنموونیتان بکات بۆ ئەو یاساوباوانەی کە بەسەر گەلانی ڕابردوودا هاتوون و لێتان خۆشبێت، خوا زاناو دانایە ...

نموونەکان زۆرن :

چاوگێڕان بەژیانی خۆمانو خەڵکیدا لەکۆنو نوێدا ئەم ڕاستیانە دەسەلمێننو هەندێکیان دەماودەم دەگێڕدرێنەوەو هەندێکیان لەدوو تویی پەڕاوێکدا تۆمار کراون و هەندێکیشی بیر دەچنەوە، لیوا روکن (محمود شيت خطاب) لە پەڕاوەکەیدا (عدالة السماء) چەند نموونەیەکی بۆ تۆمارکردوینو مامۆستا ڕاشیدیش لە (صناعة الحياة) دا چەند نموونەیەك باس دەکات، کە دەڵێت :

یەکەم/ پیاوێك یەکێك دەکوژێ و فڕێی دەداتە چاڵێکەوە، پاش ماوەیەکی زۆر، یەکێك پەیدا دەبێت و لەکێشەیەکەوە دەیەوێت ئەم بکوژێ، رادەکات و نازانێ لەکوێدا خۆی بشارێتەوە، سەرەنجام ئەچێتە ئەو شوێنەی کەخۆی پیاوەکەی تیا کوشتبوو، دوژمنەکەی هات و لەوێدا دۆزیەوەو لەهەمان شوێن دا کوشتیەوە (الجزاء من جنس العمل)..

دووەم/ کاتێك سوپای عوسمانی لەبەغداد کشانەوە، سەربازێکی تورك پەرتەوازە بوو بوو، لەدەرگای مزگەوتی (أبي الحنيفة) وەستا بوو، بێکەس و بیدەر، نەگبەتێ هات کوشتی و شتەکانی برد، پاش بیست ساڵ ئەو نەگبەتە شەڕی بوو لەگەڵ زەلامێکداو چەقۆیەکی لێدا، لەتاو برینەکەی شپرزە بوو، سەدان مەتر رای کرد تا گەیشتە ناو دەرگای مزگەوتی (أبی حنیفه) و لەویا بەدەما کەوت و مرد !.

سێیەم/ ئەحمەد جەمال الحريري خوا لێی خۆش بێت بۆی گێڕامەوە، کە لە مەککە (مطوف) بوو، تەوافی بەخەڵك دەکرد، وتی: کورم لات سەیر نەبێت کەلاشەی ئەمیر (عبدالاله) لە بەیانی شۆڕشی چواردەی تەموزدا لەبەغدا رایان کێشا، من بەچاوی خۆم دیم لەبەیانی ڕۆژی نۆی شعبان دا لەمەککە، ئەو ڕۆژەی شۆڕشی عەرەبی راگەیەنرا کە (لورنس) سەرکردایەتی دەکرد، عەلی باوکی ئەو (عبدالاله) ە، چووە سەر قەڵای مەککەو بە (حامیە)ی عوسمانی وت کە ئەمین بن و دەستیان بۆ نابەن ، تاخوێن نەڕژێ و بگەڕێنەوەو ئەو ناوچەیە بەجێبهێڵن، ئەوانیش بۆئەوەی لەمەککەدا خوێن نەڕژێت خۆیان تەسلیم کرد، کەچی سەربازەکانیان بەرداو چواردە ئەفسەری عوسمانیش کە لەگەڵیان بوون قاچیان بەستنەوەو بەزیندوویی رایان کێشان تاپاش چەند سەد مەترێك گیانیان دەرچوو، پاشان لەنێوان مەککەو(منی) دا بەمردوویی بەدارا هەڵیان واسین..دیارە کورەکەشی لەو موبارەکتر نەبووە !! بۆیە بەڕاستی عەدالەتی خوایە، کەئەو نەگبەتی و تاوانە خوا بە(عبدالاله)ی کوڕی رشت و بێجگە لەسزای قیامەت هەر لەدنیادا پیشانی دان.. لاپەڕە ١٢ (صناعة الحياة) ..

چوارەم/ بەندە ، برادەرێکم بۆی گێڕاینەوە کە لە شەڕی کوەیتدا، دوو سەربازی کورد لەوێ دەبن، یەکێکیان دەیەوێت خۆی بەرێتە پێشێ لە ئامرەکەی و دەڵێ: قوربان دەچم شتێکت بۆ دێنم، ئەویش لەگەڵ سەربازە کوردەکەی تردا دەینێرێ کە سایەق دەبێت. لەڕێ

سایەقەکە پێی دەڵێت: خوا هەڵناگرێ بۆ شتی وا دەکەیت ، ئەویش دەڵێت: من دەمەوێ بەهەر نرخێك بێت (ئیجازە) وەربگرم و بگەڕێمەوە سلێمانی بۆ ناو کەس و کارم..

بەڵێ.. ئەو برادەرە دەچێتە سەر ماڵێکی کوەیتی قوڕ بەسەرو دەست دەداتە (ئیرکۆندیشن)ەکەیان و دەیهێنێ لەو چلەی گەرمایەدا، هەرچەند ماڵ و منداڵی خاوەن ماڵەکە دەپاڕێنەوە سوودی نابێت .

کە دەیهێنێ بۆ ئامرەکەی، لەبەرئەوەی شەو کارەبا داناگرسێنن لەترسی هێرشی (حولەفا)، ئامرەکە دەڵێت: ئەو کارەبایەی بۆ ترتیب بکەن باهیچ نەبێ بەم گەرمایە ئێرکۆندیشنەکە بخەینە ئیش و فێنکمان بێتەوە، سەربازەکەش خەریکی کارەباکە دەبێت و لەگەرمەی سەرقاڵیدا نازانن کارەباکە دادەگرسێنن و کارەبا دەیگرێت و دەیکوژێت..

سەربازە کوردە دەست پاکە بەویژدانەکە دەڵێت: خوا ئاگادارە من لاشەی ئەو برادەرەم بەئیجازە هێنایەوە کەبەتەما بوو بەو زوڵم و ستەمە ئیجازە وەرگرێ؟!!..، وەری گرت بەڵام بەمردوویی.. ئەوە عقوبەتی خوا.. خوا بمانپارێزێ..

پێنجەم / حاجی شێخ عومەری قەراخی خزمەی و لەجادەی خانەقا دوکاندارە، بۆی گێڕامەوەو وتی: لەپەنجاکاندا لاو بووم و لە بەستی دەربەندیخان کەتازە دروست دەکرا حەرەس بووم، هەندێ خەڵکی ئەو ناوە فێربووبوون دەهاتن لەگەڵ حەرەسەکاندا رێك دەکەوتن و بەشەو شتیان دەدزی بەشەریکی..

هاتنە لای من و وتیان: رێبکەوە لەگەڵمان بەشەو بەقەیاغ دێین و شت دەبەین دەیفرۆشین بەشەریکی.. منیش وتم: من خیانەت ناکەم ، یەکێکیان وتی: تا تۆ ئەمە عەقڵت بێت نابی بەخاوەنی هیچ و ناتوانی ژن بهێنی و خۆت دروست بکەت..

خوا ئاگادارە رێم نەدان وخواش ڕزقی حەڵاڵی دام و پاش بیست ساڵێك ئەو کابرایەی وای بەمن وت: کوڕەکەی دەستی گرتبوو هاتە بەر دوکانەکەی من و سواڵیان دەکرد بۆ پارەی عیادەی دکتۆر..

کەئەمەم بینی وتم: سبحان الله بەتەما بوو بەدزی و درۆزنی پێبگات ، دیارە سوننەتی خوا وا نیە لەدنیادا، کەس خێر لەحەرام و دزی نابینێ و بێ بەرەکەتە..

شەشەم/ شەهیدکردنی پێشەوا (بەننا)

پێشەوا بەننا ئەو کەسایەتیە بوو کەموسڵمانانی بەئاگا هێنایەوە لەبەردەم مەترسی هێزە ئیمپریالیزمەکان و لەناو ریزەکانی رێکخستنەکانی ئیخواندا رۆڵی راستەقینەی بۆ لاوان دیاری کردو، هەر ئەو بوو فیکری ئیسلامی لەچوارچێوەی کلێشەی دەستکردی داگیرکارو دوژمنانی ئیسلامدا دەرهێناو لەبەرگی ڕاستەقینەی خۆیدا بۆ هەموو جیهانی ئیسلامی خستەڕوو وتی:

ئیسلام ئاین و دەوڵەتو سیاسەتەو... هتد، بەکرداریش هەموو ئەو بنەما فیکریوعەقیدیانەی پیادەکردو خەڵکی لەسەرتاپای میسرو جیهانی ئیسلامی دا جارێکی تر بینیانو بیستیان .

پێشەوا (بەننا) توانی بەو ڕۆڵە ئەمەکدارانە بەرگری بکات لەقودسو لەپێناوی مەزڵومیەتی قودسو فەلەستیندا تێبکۆشێ، تاجولەکە ریشەکێش بکرێن لە فەلەستین..

دوژمنانی ناوەوەو دەرەوەی میسر پیلانیان داناو کۆمەڵەی برایانیان هەڵوەشاندو لەبەندیخانەکان توندیان کردن و، پێشەوایان بەتەنها هێشتەوە بۆئەوەی فرسەتی لێبهێننو شەهیدی بکەن..

هەموو دەرگایەکیان بەڕوویدا داخستو وەك باڵندەی ناو قەفەسیان لێکرد، زۆرچاك چاودێریان دەکردو پاشانیش رووخسەی دەمانچەکەشیان لێسەندەوە کەلەو زەمانەدا هەموو سەرۆك حیزبەکان دەمانچەی شەخسیان پێ بوو..

لەکۆشکی مەلیك (فاروق) ەوە پیلان دارێژرابوو، جولەکەش لەپشت پەردەوە بەهۆی کیژێکی جوانیانەوە کاریان لەسەر مەلیك دەکرد، کەدەستی لەگەڵی تێکەڵ کردبوو..

پێشەوا بەننایان بانگ کرد بۆ بارەگای (شُبان المسلمین) گوایە نوێنەری حکومەتیش ئامادە دەبێو دانوستان دەکەن، بەڵام هەرچەند (بەننا) و زاواکەی (عبدالکریم عابدین) چاوەڕێیان کردن نەهاتن..

پێشەوا بەننا بۆ دواجار لەژیانیا پێش نوێژی بۆ کردنو بەکۆمەڵ نوێژی ئێوارەیان کرد، ئنجا هاتنە خوارەوە دەست لە تەکسییەك رابگرن، کە تەکسییەکە وەستا جادە چۆڵو تاریك بوو، ئیمام بەننا سوار بوو لە دواوەو زاواکەی لەتەنیشتیەوە، لەوکاتەدا دوو چەکدار لەبەردەم ئوتومبیلەکەدا پەیدا بوونو تەقەیان لێکردن و بریندایان کردن..

برینەکانی بەننا کەمتر بوون ، بۆیە لە تەکسییەکە دابەزیودوای تاوانبارەکان کەوت، کە ئوتومبیلێك لەپێشتر چاوەڕێی دەکردن، بەننا توانی ژمارەی ئوتومبیلەکە بگرێ کە (٩٩٧٩) بوو..

پاشان بەو برینداریيە سەرکەوتەوە بارەگاکەو داوای ئیسعافی کرد بەتەلەفون، بەڵام ئیسعاف دواکەوتو ناچار بەتەکسیيەك گەیاندیاننە لای ئیسعافێكو پاشان بردیانن بۆ خەستەخانەی (القصر العینی).

لەوکاتەدا کەخەریکیان بوون ، نوێنەری مەلیك هاتو کەچاوی پێیان کەوت بەتوڕەیی هاواری کرد (تاوانباران هێشتا نەمردوون !) و ئیتر ڕۆیشت..

کەدکتۆر هات ویستی چارەسەری برینەکانی بەننا بکات، فەرمووی حاڵی من باشترە بچن بەلای (عبدالحکیم)ەوە.. جارێکی تر نوێنەری مەلیك هاتەوە ژوورەوەو بەپزیشکەکەی وت من لەلایەن میرییەوە هاتووم بزانم حاڵی بەننا چۆنە، ئەویش وتی: حاڵەتی ترسناك نیەو ئاساییە.

ئینجا بەنناو زاواکەیانیان جیاکردەوەو هەریەکەیان لەژوورێکدا دانا ، ئەوەبوو نوێنەری مەلیك نەی هێشتبوو دکتۆرەکان بچن بەلای پێشەوا (بەننا)دا، تابەهۆی لەبەر ڕۆیشتنی خوێنی زۆرەوە شەهید بوو..

(شایانی باسە لەسەعات (٨,٥) ی شەوی شەممەی ١١ی فبرایەری ١٩٤٩ پێشەوا برینداركرا لەتەمەنی چلو سێ ساڵیدا و، بەناهەق خوێنی مجددی سەدەی بیستیان ڕشت).

ناشتنی پێشەوا بەننا :

پۆلیسی سیاسی (سەعات یەکی شەوی ١١ی فبرایەری ١٩٤٩) پەیوەندیان کرد بەشێخ (احمد عبدالرحمان بەننا) باوکی پێشەوا (بەننا)و، سەرپشکیان کرد لەنێوان دوو مەسەلەدا، کەلاشەی بەننا بنێژێو هیچ مەراسیمێکی بۆ نەکرێت، یان کەخۆیان بینێژنو هەر چاوی پێی نەکەوێت..

باوکیشی ئەوەی یەکەمی هەڵبژارد، لەشەودا لاشەکەیان لەژێر چاودێرییەکی زۆری پۆلیس دا هێنایە ماڵەوەو تەنها باوکی جەرگ سوتاو لاشەکەی شتو کفنی کرد، ئنیجا خستیە تابوتەوەو بەسەرشانی (دایکی)بەنناو هاوسەرەکەیو وەفای کچیو باوکی پیری

برا بەرەو سەر قەبران و، لە قەبرسانی ئیمام شافیعیو ئیمام (اللیث کوڕی سعد) بەخاك سپێردرا.

ئنجا نەیانهێشت تەعزیەی بۆ بگیریٚو قورئانی بۆخوێنریٚ و، هەرکەس نزیك ماڵیان بکەوتایەتەوە دەیان گرتو لە بەندیخانە توندیان دەکرد، تەنها (مکرم عُبید پاشا) کەپێشتر وەزیر بوو، وە قبطی بوو، توانی خۆی بگەیەنێتە ماڵی پێشەوا بەنناو سەرخۆشی بکات لە کەسوکارەکەی ..

مەلیك فاروقیش مرد!

پاش عەزل کردنی فاروق لەلایەن (ضباط الاحرار)ەوە، مەلیکی لێکەوتوو، پاش چەند ساڵێك بەتەنهایی لە (ئیتاڵیا) سەری نایەوە، بیٚئەوەی کەس پیایدا هەڵبداتو ماستاوی بۆ سارد بکاتەوە، جا ئەمیش هەروەك پێشەوا بەننا هەرکەس پەیوەندی پێوە بکردنایە، حکومەتی میسری نارەحەتی دەکردو توندوتیژی دەنواند بەرامبەری..

پێشەوا بەننا لە (٤٣) ساڵیدا شەهید بوو بۆ خوا ، مەلیك فاروقیش لە(٤٥) ساڵیدا بەتاوانی زۆرەوە گیانی دەرچوو، لەشەوی ١٩٦٥/٣/١٨ دا لەهەمان ئەو سەعاتەدا کەبەننای تیا شەهید کرا .

ژنانی خێزانەکەی لاشەی بەننایان ناشتو، تەنها باوکیو کوڕەکەی بەننا (ئەحمەد سیف الاسلام) یان لەگەڵدا بوو کەتەمەنی (١٤) ساڵ بوو، بەهەمان شێوەش لاشەی فاروق مایەوە لەقەبرسانی رۆما چاوەڕێی فەرمانی (عبدالناصر) بوون کەرازی بیٚو بهێنرێتەوە بۆ میسر.

(عبدالناصر) رازی بوو بەمەرجێك بهێنرێتەوە کەوەك پاشایەك نەنێژریٚو کەسی لەگەڵدا نەبیٚو لەقەبرسانی (الاسرە المالکە)دا نەنێژریٚ،بەڵکو لە قەبرسانی ئیمام شافیعیدا تەسلیم بەخاك بکری!..

بەڵیٚ .. بەئەنقەست تەرمەکەی لە ئەسیناوە بەفڕۆکە لە نیوەشەوی (٣١)ی مارسی ١٩٦٥ هێنرایەوە بۆ قاهیرە، کە تەنها خوشکەکانی بەجلی رەشەوە پێشوازیان کرد.. ئینجا بەهۆی ئیجرائاتی ئەمنیەوە درەنگ برا بۆ سەر قەبران وکات گەیشتە سەعات (٩)ی بەیانیو نەشیانهێشت کەس توخنی بکەویٚ .

(شایانی باسە کەپێشەوا بەنناش سەعات ٩ی بەیانی بەهەمان شێوە نێژرا)..

مەلیك فاروق تەنها پۆلیس‌و ژن لەگەڵی دا بوو لەسەر قەبران!! پاشان ئەمیرە فەوزیەی خوشکی داوای لەسادات کرد کەڕێی بدات تەرمەکەی بگوێزێتەوە بۆ مزگەوتی (الرفاعی)، ئەویش رازی بوو بەمەرجێ ئەمە بێ‌دەنگ‌و بەنهێنی بکرێ، جا تەرمەکەیان بەسەیارەیەکی رەش برد بۆ ئەو مزگەوتەو تەنها مجەوری مزگەوتەکە نوێژی لەسەر کردەوەو هەر لەسەعات ٩ی بەیانی‌دا بوو کە بۆ دووەم جار ناشتیانەوە، پاش دە ساڵ لەناشتنی یەکەم جاری! کەئەمەش عەدالەتی خوامان بۆ دەردەخات کەهەر لەدنیادا مەلیك فاروقی بەو دەردە بردەوەو ئاوا بێ کەس‌و بێ دەر نێژرایەوە، جا دادگایی قیامەتیش با لەولاوە بوەستێ!؟ (موسوعة الشهداء عبدالحلیم الکنانی).

حەوتەم : ئاخرشەڕی :

ئەوانەی کەخراپەکارن و تاوانکارن ئاخر شەڕ دەبن ، بۆ نموونە :

١- حسین علی مازندەرانی کۆمەڵەی بەهائییەکانی دامەزراندو ویستی ئاینێکی نوێ لە ئیسلام دروست بکات کە جیهادی تیانەبێت وخەڵکانێکی نەفامی سەرگەردان کرد ، سەرەنجام شێت بوو ، بەئاخر شەڕی سەری نایەوە ..

٢- غولام ئەحمەدیش بەهەمان شێوە کۆمەڵەی قادیانی دامەزراندو سەرەنجام تووشی تاعون بوو ، لەئاودەستدا گیانی پیسی خراپەکاری دەرچوو.....

٣- سەرەنجامی صدامی دیکتاتۆرو کوڕەکانی و بنەماڵەکەشی گەورەترین پەندە بۆهەرکەس فامیدەو ژیر بێت .. ئەمانە وهەموو تیاچوونێکی ستەمکارێك تەفسیری ئەم ئایەتەن کە دەفەرموێت :(ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون)ابراهیم ٤٢.. وامەزانن خوا غافڵ و بێئاگایە لەستەمکاران ، ئەگەر ماوەیەکیش مۆڵەتیان بدات حیکمەتی تیایە وکاتێ لە ناوی بردن خۆی دەزانێ چۆن لە ناویان دەبات .. (الغفله /عبدالرحمن المعلمی/١٦٩) ..

تیاچوونی گەلان

ئەوەی باسمان کرد لەژیانی تاك دابوو ، لەکۆمەڵ وگەلیشدا هەروایەو، چەندەها گەل‌و کۆمەڵیش بەسزای خواوە گیرۆدە بوون‌و تیاچوون کاتێك زوڵم‌و ستەمیان کردووە..مێژووش شایەتە (قل سیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المجرمین) النحل: ٦٩.

پێیان بڵێ: بڕۆن بگەڕێن بەزەویدا سەیرکەن سەرەنجامی تاوانباران چۆن بووە !
مامۆستا راشد دەڵێ: چووم بۆ شاری بۆمبی لەخوارووی ئیتالیا، بینیم کە خوا بە (بورکانی فیزوف) پێش دوو هەزار ساڵ هەموویانی لەناو بردووەو بوون بەبەرد، کەبەئاشکرا دیارە رووت‌وقوت بوون‌و خەریکی فیسق‌و فجورو مەی خواردنەوە بوون.. خوای گەورە غەزەبی لێگرتوون‌و کردونی بەپەندو عیبرەت بۆ هەر کەسێ کە بیبینێ..
ل ١٣ صناعة الحیاة.(فلیمی دۆبلاژکراوی دەرئەنجامی گەلان / ئارا) ..

روسیا حەفتا ساڵ زوڵم‌و ستەمی کرد لەموسڵمانان، سەرەنجام رووسیاو ریسوا بوون‌و، بەدەست بێکاری‌و فەسادو خراپەوە دەناڵێنن‌و خوا ئەمریکای بۆ ناردن کەدەسەلات‌و بریق‌و باقیان نەهێشتن ولە ئەفغانستانیشدا بوونە پەندی زەمانە ، بەڕاستی کورد واتەنی هەموو شتێك لە باریكیدا دەپچڕێت زوڵم وستەم نەبێت کەلە ئەستووریدا دەپچڕێت ..

دوا وتە

کاتێك موسڵمان بەیەکجاری خۆی دەداتە دەست خواو هەموو پشت‌و پەنایەکی بە خوای گەورە دەزانێ‌و هەروەك حەزرەت (ص) دەڵێ (اللهم اسلمت نفسي اليك ، ووجهت وجهی اليك ، وفَوَضتُ امري إليك ، والجأت ظهري إليك، رغبة ورهبة إليك ، لاملجأ ولامنجى منك الا إليك ، آمنت بكتابك الذى أنزلت ونبيك الذى ارسلت) بخارى ومسلم.

هەروەها کاتێك دەچێتە رکوع و دەڵێ (سبحان ربي العظيم) و بۆ ئەو خوا گەورە باڵا دەستەش کە کەس لەو (عظــیم) تر نییە و نابێ‌و، هەموو ئەندامەکانی لەشی (خاشع) دەبن لەحزوری خواداو دەڵێت: (اللهم لك ركعت وبك آمنت ولك أسلمت ، خــشع لــك سمعي وبصري ومُخي وعظمي وعصبي) مسلم..

بەڵێ.. کاتێ خوێن‌و گۆشت‌و گوێ‌و چاو و مۆخ‌و ئێسقان‌و دەمارەکانی بۆ خوا (خاشع) دەبێت.. ئینجا تێدەگات کەقەزاو قەدەری خوا بۆی هەمووی خێرەو مایەی ئەجرو پادشاتی دنیاو قیامەتە..

دیارە دنیا بۆ کەس لەبار نییە تاسەر، دنیا دونیایەو کەم کورت‌و کەم ونزمەو بەرزی راستەقینەو هەتا هەتایی وا لەقیامەتا..

بۆیە زۆر زەروورە لەوە تێبگەین دەستکەوتنی ماڵو سامان، تەندروستی چاك، نیشانەی رەزامەندی خواو رێز لێگرتن نیە، (فأما الانسان إذا مابتلاه ربه فاكرمه ونعمه فيقول ربى اكرمن) الفجر ١٥ ، هەروەها نەبوونیو ناخۆشیو بەڵاو موسیبەتیش نیشانەی رسواییو بێڕێزی نیە (واما إذا مابتلاه فقدر عليه رزقه فيقول رب أهانن).. (كلا) :. نەخێر وا نیە .

دەبێت باشترو روونتر بۆ ئەو مەسەلانە بڕوانین ، کاتێك دایكو باوك بۆ پەروەردەی منالەکەیان هەندێ شتی لێدەگرنەوەو هەموو داوایەکی جێبەجێ ناکەن، لە ڕوانگەی منالەکەوە دایكو باوکی ناهەقی لەگەڵ دەکەن، یان خۆشیان ناوێت، یان.. لەکاتێکدا هەموو دەزانین کەدایكو باوك منال بەپارچەیەك لەخۆیان دەزانن و لەخۆیان خۆشتر دەوێت !..

(ولله المثل الاعلى).. خوای گەورەش کەئەم مرۆڤەی لە نەبوونەوە هێناوەتە بوون، (رؤوف رحيم)ە بەرامبەری، ئەگەر شتێکی لێبگرێتەوە حیکمەتی تیایەو لە بەرژەوەندییەتی.. لەفەرموودەدا دەفەرموێت: (إن الله ليحمي عبده المؤمن من الدنيا وهو يحبه كما يحمي أحدكم مريضه) واتە: بەڕاستی خوا بەندەی بڕواداری خۆی لەدنیا دەپارێزێ لەبەرئەوەی خۆشی دەوێت ، هەروەك چۆن یەکێ لەئێوە نەخۆشەکەی دەپارێزێت..

ئاشکرایە مرۆڤ دەست دەداتە زۆر شت، وەك هۆکارەکانی ژیان کەپێویستە دەستی باتێو دەستەوسان نەبێو بێکارە دانەنیشێ، بەڵام چەند دێت بەدەستیەوە؟! دیارە ئەمە تەوفیقی خوای دەوێت کەهەموو شتێك لەم بوونەوەرەدا بەفەرمانی ئەوە..

رۆژێك سوفیانی ثوری لەوپەڕی بێتاقەتیو بێزاری دا دەبێت لەبارو وەزعی دنیای ، هاوەڵێکی پێی دەڵێت: (يا سفيان إن منع الله كله عطاء، لأنه لايمنع من بخل، إنما نظرا و اختبارا) (صراطنا المستقيم/ محمد احمد الراشد).

واتە: سوفیان بزانە، مەنعی خوا، کاتێك شتێك نادات لەڕاستیدا بەخشینە، چونکە ئەو لەبەخیلی نیە کەنابەخشێ، بەڵکو لەبەر تاقیکردنەوەو قەزاو قەدەرێکی خێرە..

ناسری سوبحانی بەرەحمەت بێت دەیووت: ئێمە لەسەرمانە چی بکەین و چۆن بکەین، ئینجا چی دەبێت با ببێت، ئەوە کاری خوایەو ئەنجامی شتەکان ئەو بەفەزڵو کەرەمی

خۆی بڕیاری لەسەر دەدات. هەروەها دەیووت : کاتێك باخەوانێك ساڵانە لقەکانی دار مێوێك دەبڕێت ، ئەوەی نەزانێت ڕەنگە بەلایەوە ستەم بێت ، لەکاتێکدا ئەوە دڵسۆزییە بەرامبەرىو چاکەی لەگەڵ دەکات ، چونکە بەو بڕینە بەرهەمی زیاد دەکات و بەهێز دەبێت ..

مەولەوییەکەی خۆشمان دەڵێت :

خەم خەفەت مەینەت عەشقی پڕ لە خوێن

هەرکامێکیان دێن بابێن بە خێربێن

خەلیفەی پێنجەمیش عومەری کوڕی عبدالعزیز دەیووت : گەیشتوومە حاڵێك کە شادمانم بەهەموو قەزاوقەدەرێکی پەروەردگار ..

بەهیوای دوعای خێرتان تابەیەکگەیشتنەوەیەکی تر بەخواتان دەسپێرم هەردەم شادودروست وسەرفرازبن ..

سەرچاوەکان

١- گوڵزاری سەرمۆر /المبارکفوری /وەرگێڕانی بکر حمە صدیق

٢-بەرنامەی صفحات من حیاتی / کەناڵی المجد

٣- بەرنامەی اوراق / کەناڵی اقرا /د.محمد موسی الشریف

٤- بەرنامەی شاهد علی العصر /الجزیرة

٥-بەرنامەی المسلمون فی الغرب / اقرا

٦-گۆڤاری الایمان ژ/١٦

٧-الرسول /سعید حوی

٨-صناعة الحیاة /محمد احمد الراشد

٩-صراطنا المستقیم /محمد احمد الراشد

١٠-موسوعة الشهداء /عبدالحلیم الکنانی

١١- الغفلة /عبدالرحمن عبدالقادر المعلمی

ناوەرۆك

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی	١٢٨
بانگخوازی ماندوونەناس	١٢٩
کاروانی ماندوونەناسان	١٣٧
کۆنفرانسی حەوتەمی قورئان سننەت	١٥٢
ئیعجازی ئایەتێك	١٥٣
موعجیزەیەك لەفەرموودەیەکدا	١٥٤
قورئان و دڵئارامی	١٥٥
بینای ژیان لەسەر ئیمان	١٥٨
هاوکێشەکانی ژیان	١٥٨
خوا تەوفیقی خراپەکاران نادات	١٥٨
یاساو باوی خوا گۆڕینی بۆنیە	١٦٠
شەهیکردنی بەننا	١٦٤
تیاچوونی گەلان	١٦٧
دوا وتە	١٦٨
سەرچاوەکان	١٧٠

ژیانەوە

بەرگی چوارەم

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگار و درووردو سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران..

جوولەکـە لـە نـەوەی کوڕەکـانی (یـەعقوب)ن سـەلامی خـوای لێبێـت , کوڕەکـانی (یەعقوب)یش , ئەو کارەیان کرد بەباوکیان و بەحەزرەتی (یوسف)ی برایان (سەلامی خوای لێبێت)کەبەدرێژی لەسوورەتی یوسف دا باسکراوە..

ئەمانـە نـەوە دوای نـەوە پیـاوی چـاك و خواناسـیان تیاهەڵکـەوتووە و خراپـەکاری زۆریشیان هەبووە , چەندەها پێغەمبەریان بۆنێردراوە و زۆر بە گران وزەحمەت ڕاست بوونەتەوە ..

هـەوڵی کوشتنی پێغەمبـەرانیان داوەو حـەزرەتی زەکـەریاو یـەحیای کوڕیـان شـەهید کرد , ئەمە بێجگە لەوەی کە بانگخوازو پیاوچاکیشیان دەکوشت .. (وضُـرِبَت علـيهم الذِّلَّةُ والمسكنة وباءوا بغضبٍ من الله , ذلك بأنَّهم كانوا يكفُرُونَ بايـاتِ الله ويقتلـون النبيّين بغَير الحق , ذلك بما عصَوا وكانوا يعتدون) (٦١ البقرة).

واتە / بەهۆی لاساریيانەوە سوکی وریسوایی ولاتی و زەبوونی درا بەسەریاندا وشایانی خەشم وقینی خواش بوون , چونکە ئەوان بەڕاستی باوەڕیـان نـەدەکرد بەئایەتـەکانی خوای پێغەمبـەرەکانیان بەناحـەق دەکوشـت , ئـەوەش بـەهۆی ڕۆچـوونیانەوە لـەیاخی بوون و نافەرمانیدا , هەمیشە دەستدرێژیان دەکرد ..

هەرچی خراپ بوو کردیان بەرامبەر حەزرەتی (موسا)ی پێغەمبـەریان و تا بۆیان کرا ئازاریان دا , تاپێی فەرموون (وإذ قال موسى لقومه ياقومِ لِمَ تُؤذُونني وقد تعلمونَ أنّي رسولُ اللهِ إليكم , فلما زاغوا أزاغ الله قلوبهم والله لايهدي القوم الفاسقين)الصف ٥ .

واتـە : بیریـان بخـەرەوە , کاتێك موسـا بـە گەلەکـەی وت : ئـەی گـەل و هـۆزم ئێـوە بۆچـی ئازاری ڕۆح ودڵم دەدەن , لە کاتێکدا چاك دەزانن کەمن نێردراوی خوام بۆتان , جاکاتێك ئەوان گوێیان بۆ ڕاستی نەگرت و لەهەق لایاندا , خواش دڵەکانیانی لەخشتە بردو مۆری پیانا , چونکە خوا ڕێنموویی گەل وهۆزی تاوانکارو لە سنوور دەرچووناکات .

ئەمە بێجگە لەوەی کە دژایەتیەکی گەورەی حەزرەتی عیسایان کردو هەوڵی کوشتنیان داو سەرەنجام خوا بەرزی کردەوە بۆ ئاسمان و یەکێکی تریان کوشت لەجیاتی کەخوا خستبوویە شێوەی حەزرەتی عیساوە سەلامی خوای لێبێت .

دوژمنایەتیشیان بۆ پێغەمبەری خۆمان (ص)ئەوە پەڕاوەکانی ژیاننامەی حەزرەت کە هەمووی باس دەکەن ..

جوولەکە لە هەرکوێ بووبن هەوڵی ئاژاوەو فیتنە و فەسادیان داوەو قورئان تۆماری کردووە لە سەریان (وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيراً مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَاناً وَكُفْراً وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَاراً لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَاداً وَاللَّهُ لا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ) (المائدة:٦٤)

واتە :ئەو جوولەکە نەفام و خوانەناسانە دەیانووت : خوا دەستی بەستراوە و خێری لە دەست نابێتەوە !! دەك دەستیان بەستراوو بێ خێر بێ و ئیفلیج بێت , دەك نەفرینیان لێبێت , بۆ خۆیان و قسەیان , نەخێر , وانیە بەڵکو دوو دەستەی پڕ بەرەکەتی هەمیشە و بەردەوام کراوەیە , چۆنی بوێت و چەندی بوێت دەیبەخشێت ! سوێند بێت زۆربەیان ئەوەی نێردراوەتە خوارەوە بۆت کە قورئانە لەلایەن پەروەردگارتەوە یاخی بوون و ستەمیان بۆ زیاد دەکات و نغرۆیان دەکات لە کوفردا , ئێمەش هەتا ڕۆژی قیامەت دوژمنایەتی و ڕق و کینەمان لەنێوانیاندا بەرپاکردووە , هەرکاتێك دەیانەوێت جەنگ بەرپابکەن و ئاگری شەڕ هەڵبگیرسێنن خوا دەیکوژێنێتەوە و نایەڵێت تەشەنە بکات , ئەوانە زۆر بەپەلە و بەگەرمی هەوڵی بڵاوبوونەوەی فەسادو تاوان دەدەن لەزەویدا , خواش ئەوکەسانەی خۆش ناوێت کە تۆوی خراپە دەچێنن .

جوولەکە لە پشت زۆرترین خراپەکانی ئەم دنیایەوەن و لەهەرکوێ بووبن میوانێکی ڕەزا تاڵ بوون و لە هیچ شوێنێك جێیان نەبۆتەوە !

نووسەرێکی جوولەکە کە ناوی (بنسکر)ە گاڵتە بەجوولەکە دەکات و دەڵێ : (ئەوەی بڵێ جوولەکە گەلی هەڵبژێردراوی خوانیە کوێرە , ئەوان خوا هەڵی بژاردوون بۆ ئەوەی هەموو جیهان ڕقی لێیان بێت) وە (کلاتزکین)کە ئەمیش جولەکەیە دەڵێت (جوولەکە گەلێکی ڕاڕاو بێ بناغەن و ژیانێکی درۆو فاسید دەژین) (ل ٤٥ القنبلة) .

جوولەكە فوويان كرد بە بیردۆزی داروین داو دەیانویست بەهەر فرۆفێڵێك بێت دژی دین بەكاری بهێنن و بەخەڵكی بسەلمێنن كە ئەوەی مەیمونن ! هەروەك لەپرۆتۆكۆلاتی حوكەمای صهیون دا باسكراوە و ، ئەوزانایانەش كەپڕوپاگەندەیان بۆئەو بیردۆزە دەكرد گۆڤاری (العلوم الامریكیة) لەژمارەی كانونی دووەمی ١٩٦٥ دا لەبارەیانەوە دەڵێ :-

(هەموو ئەو زانایانەی كەباس لە (تطور)دەكەن ئەمانەتی عیلمیان نیەو مەناعەتیان نیە پەنا بەرنە بەرهەرفێڵێ تادەلیلی درۆ بچنن بۆ سەلماندنی ئەوەی كەدەیانەوێت) ل٢٣٢ القنبلة / ئەمەش وای كرد كە ئێستا لە ئەمریكادا بەڕەسمی بیردۆزی داروین لە بەرنامەی خوێندن دا لابرێ و بەتەواوی ڕیسوا بوو !

یەكێ لەپیلانە نوێ یەكانی جوولەكە ئەوەیە كە لەبەرنامەیەكی كەناڵە فەزائی‌یەكاندا باسكرا , كە دەزگای مۆسادی ئیسرائیلی پاش ئازاد كردنی عێراق لەناو عێراقدا كاردەكەن و ژمارەیەكی زۆر لەزانا عێراقیەكانیان تیرۆر كردووەو بەردەوام هەڕەشەش دەنێرن بۆ ئەوانەی تر تا بێزاریان بكەن و عێراق بەجێ بهێڵن ئەمە بێجگە لەوەی كەپێیان ڕادەگەیەنن كە فرسەتی ئیش زۆرە لە ئیسرائیل و هەموو كار ئاسانی‌یەك دەكەن , ئەگەر یەكێكیان بیەوێ بچێت بۆلایان !

نموونەكان زۆرن لەسەر تاوانی جوولەكە لە سەرتاسەری جیهاندا , بۆیە ئەم بەشی چوارەمەی ژیانەوەمان تەرخان كرد بۆ فرۆفێڵ و پیلانی جوولەكەوهەندێ لەو ئایەت و فەرموودانەمان هێناوە كە باسی ئالەباری جوولەكە دەكەن و ئنجا باسی گەورەترین دۆزینەوەمان كردووە كە ئەویش دۆزینەوەی مۆمیای ئەو كەسانەیە كەخوای گەورە غەزەبی لێگرتن و كردنی بەمەیمون و بەراز كە لە قورئاندا بە (اصحاب السبت)ناویان هاتووە ..

ئاشكرایە دەردی فێڵ و خۆخەڵەتاندن قابیلی دووبارە بوونەوەیە و، بۆ ئەوەی موسڵمانان دووچاری ئەو بەڵایە نەبن , قورئان بۆ پەندو ئامۆژگاری باسی فێڵی جوولەكەی كردووە و پێغەمبەریش (ص)لەفەرموودەكانیا جڵەوگیری موسڵمانانی كردووە كە تووشی سەرپێچی و فێڵ كردن بن و سەرەنجامیش خوا غەزەبیان لێبگرێت ئەوەتە پێغەمبەر (ص)دەفەرموێت (لاترتكبوا ما ارتكبت الیهود , فتستحلون محارم الله بأدنی الحیل) رواه ابو هریرة واسناده جید وأخرجه ابن كثیر / واتە : ئەو تاوانە مەكەن

کەجوولەکەکان کردیان ، ئەو شتانەی خوا یاساغی کردوون بەفێڵ حەڵاڵیان بکەن بۆ خۆتان .. بۆیە تەوەرەیەکی تری ئەم بەشەمان بۆ ئەم باسە تەرخان کردووە , تاوەکو بەفەزڵی خوا ببێتە مایەی هۆشیاری موسڵمانان وفێڵ نەکەن وخۆیان نەخەڵەتێنن ..

کێ لەخوا قسەی ڕاسترە !

ئاشکرایە ڕاسترین قسەو وتار قسەو وتاری خوایە , قورئان دەفەرموێت (الله لاإلـــه إلاهو , لَيَجمَعَنكَمْ إلى يوم القيامة لاريب فيه ومَن أصدقُ من الله حـــديثا)٨٧ النـــساء / واتە : خوایە کە بێجگە لەو هیچ خوایەکی تر نیە , سوێند بەخوا لەڕۆژی قیامەتدا کۆتاندەکاتەوە و هیچ گومانی تیانیە , جاکێ هەیە لەخوا قسەی ڕاستتر بێت ..

هەروەها (والذين آمنوا وعملوا الصالحات سَنُدْخِلُهُمْ جنات تجري من تحتهـــا الانهـــار خالدين فيها ابداً , وعد الله حقاً ومَن أصدَقُ من الله قيلا)١٢٢ النساء

واتە : ئەوانەی باوەڕیان هێناوە و کارو کردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە , ئەوە لەمەودوا دەیانخەینە ناو باخەکانی بەهەشتەوە کەچەندەها ڕووبار بەژێر درەخت و بەبەردەم کۆشکەکانیاندا دەڕوات و ژیانی هەمیشەیی ونەبڕاوەو بەردەوام تیایدا دەبەنەسەر , ئەوە بەڵێنێکی خوایە , جاکێ هەیە ڕاستتر و دروستتر لەخوا بەڵێنی خۆی بباتە سەر ؟

بەڵێ بەرنامەی خوا بەتەواوی و ئەمانەتەوە گەیەنرایە دەستی (محمد)(ص)و ئەویش بەئەمانەتەوە گەیاندی (وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقاً وَعَدْلاً لا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُــوَ الــسَّمِيعُ الْعَلِيمُ) (الأنعام:١١٥) واتە : فەرمان و فەرموودەکانی پەروەردگارت ئەی محمد (ص)لەو پەڕی ڕاستی و دادپەروەریدا بەئەنجام گەیشتووە , هەرگیز شتێك نیە بیانگۆڕێت , هەر ئەویش بیسەرە بەگوفتاری هەمووان و , زانایە بەهەموو نهێنی و ئاشکرایەك..

ئەم قورئانە هەر لەسەرەتاوە کە دەست پێدەکەیت دەفەرموێت : (الم , ذلك الكتـــاب لاريب فيه , هدىً للمتقين)(البقرة ١) .

واتە : (ئەلیف , لام , میم ... ئەو قورئانە پەڕاوێکە هیچ گومانێکی تیانیە و مایەی ڕێنمایی و سەرچاوەی هیدایەتە بۆ ئەوانەی پارێزکارن و دەیانەوێ خۆیان بپارێزن لە سزای خوا)..

کافرەکان خۆیان دەخەڵەتاندو بۆ سەر لێشێواندنی خەڵکی و دورخستنەوەیان لە ئیسلام پروپاگەندەی نابەجێیان دەکرد , کەخۆشیان باش دەیانزانی وانیەو دەیان وت :

(وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَــاءُوا ظُلْمــاً وَزُوراً , وقالوا أساطير الاولين اكتتبها فهي تُملى عليه بكرة وأصيلا , قل أنزله الــذي يعلم السرَّ في السماوات والارض انه كان غفوراً رحيما) (الفرقان ٦).

واته : ئەوانەی بێباوەڕبوون وتویانە : ئەم قورئانە درۆیەك نەبێت كە محمد (ص)خۆی هەڵی بەستووە , شتێكی تر نیەو كەسانی تریش یارمەتیانداوە , بەڕاستی ئەوانە بەو گوفتارەیان ستەم و بوختانێكی گەورە دەكەن و قسەیەكی ناڕەوایان كردووە . هەروەها وتویانە : ئەم قورئانە داستانی پێشینەكانەو داوای نووسینەوەیانی كردووە , بەیانیان و ئێواران بەسەریدا دەیخوێننەوە !! تۆ ئەی محمد (ص)بڵێ : ئەو زاتەی ئەم قورئانەی دابەزاندووە بەهەموو نهێنیەك دەزانێت لە ئاسمانەكان و زەویدا , هەرئەویش هەمیشە و بەردەوام لێخۆشبووی میهرەبانە ..

هەروەها كافران دەیان وت (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلاً قُلْ كَفَى بِاللَّــهِ شَــهِيداً بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ) (الرعد:٤٣)

واتە : ئەوانەی كە بێباوەڕبوون دەڵێن : تۆ پێغەمبەرو ڕەوانەكراوی خوا نیت , لە وەڵامیاندا بڵێ : هەرخوا بەسە كە شایەت بێت لەنێوان من و ئێوەدا , هەروەها ئەو كەسەش كە شارەزای قورئان و كتێبە ئاسمانیەكانە ..

دیارە گەورەترین شـ ـتی , شایەتی خوای پەروەردگارە كە هیچی لێ ون نابێ و ئاگاداری وردو درشتی ئەم بوونەوەرەیە , هەر لە ئەتۆمێكەوە هەتا هەسارەیەك ..

(قُلْ اَيّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ , الذين أتيناهم الكتاب يَعْرِفونه كما يَعْرِفون أبناءهُم , الذين خسِروا أنفُسَهُمْ فَهُمْ لايؤمنون) (الانعام : ٢٠) **واته : ئەی پێغەمبەر (ص)بەوانە بڵێ كەشایەتیان دەوێ لەسەر پێغەمبەرایەتی تۆ . چ شتێك هەیە گەورەترو ڕاستترە لە شایەتیدا ؟! هەرخۆت بڵێ : (الله)ڕاسترین شایەتە , كە شایەتی نێوان من و ئێوەیە . من ئەم قورئانەشم بەوەحی بۆ هاتووە تائێوەو هەموو ئەوانەی پێیان گەیشتووە ئاگادارو بێدار بكەم , لەگەڵ ئەم هەموو ڕوونكردنەوانەدا ئایا ئیتر ئێوە شایەتی دەدەن كە بەڕاستی لەگەڵ خوادا چەند خوایەكی تر هەیێت ؟!**

بڵێ : من بەش بەحاڵی خۆم شایەتی ناهەق و ناڕەوای وا نادەم و بڵێ : بەڕاستی ئەو خوایە زاتێكی تاك و تەنهایە و من بەڕاستی بەریم لەهەموو ئەو شتانەی كە ئێوە دەیانكەن بە هاوەڵ و هاوتای ئەو زاتە .ئەوانەی پەڕاوی ئاسمانیمان پێداون لە گاورو جوولەكە , پێغەمبەر (ص)دەناسنەوە هەروەك چۆن مناڵی خۆیان دەناسنەوە , بەلام ئەوانەی كەخۆیان دۆڕاندو بڕوایان بە (محمد) (ص)نەهێناوە , ئەوە هەر باوەڕناهێنن ..

كەواتە ئەهلی كیتاب كۆمەڵێ ڕاستیدەزانن , ئەوانەیان كە بە ئینصافن دان دەنێن بەڕاستی داو ئەوانەش كە دڵیان مۆركراوە خۆیانی لێ هەڵە دەكەن , ئەم ڕاستیەش چەندجاری تر قورئان جەخت دەكاتەوە سەری .. ئەوەتا هەر لە (الاسراء)دا ئایەتی (١٠٩)دەفەرموێت : (قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّداً , ويقولون سجان ربنا إن كان وعد ربنا لمفعولا , ويخرون للآذقان يبكون ويزيدهم خشوعاً) (الاسراء:١٠٩)

واتە :پێیان بڵێ : (ئەی خوانە ناسان)باوەڕ بهێنن بە قورئان یان باوەڕی پێنەهێنن , بەڕاستی ئەوانەی پێشتر زانیاریان پێدراوە و ڕاستیەكانی تەورات و ئینجیل دەزانن و بەویژدانن ، كاتێك قورئانیان بەسەردا دەخوێندرێتەوە خۆیان پێناگیرێت , خێرا سەری ڕێزو نەوازشی بۆ دادەنەوێنن و سوژدە بۆ خوا دەبەن و دەشڵێن : پاكی و بێگەردی بۆ پەروەردگارمانە, بەڕاستی بەڵێنی پەروەردگارمان هەردێتەدی , (نموونەی ئەوانەش زانای گەورەی جوولەكە عبدالله كوڕی سەلام و (مُخَیرق)بوو كە دواتر باسیان دەكەین)..

بەڵێ قورئان زۆر گرنگی داوە بەو ڕاستیانەی لای جوولەكەو گاورەكان هەیەو دەیداتەوە بەڕوویاندا ..

بگەڕێن بە زەویدا تا بگەنە ڕاستیەكان

لەقورئاندا باسی دووجۆر گەڕان كراوە بەزەویدا و دەفەرموێت :

(وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلاماً) (الفرقان:٦٣) واتە : بەندەكانی خوای میهرەبان ئەو كەسانەن كە بەهێمنی و سەلاری بەسەر زەویدا دەڕۆن , كاتیكیش نەفامان بەقسەو قسەلۆكی ناخۆش بەرەنگاریان دەبن , لەوەلامیاندا دەڵێن : سلاو . بەمەش ڕەوشت بەرزی خۆیان دەنوێنن و لاناكانەوە

بەلایانداو گوێیان نادەنێ .. بەڵێ .. ئەمە جۆری یەکەمە لە ڕۆیشتن کە ڕۆیشتنێکە بەسەر زەویدا (یمشون علی الارض)..

جۆری دووەمیش بریتی‌یە لەڕۆیشتن و گەڕان بەزەیدا , گەڕانێك کە بەدوادا گەڕان بێت لەسەر زەوی و لە ناو زەویدا , هەروەك قورئان دەفەرموێت :

(أو لَمْ يروا كيف يُبدئ الله الخلق ثُمَّ يُعيده , إنّ ذلك على الله يسير, قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) (العنكبوت:٢٠)

واتە : ئایا سەرنجیان نەداوە چۆن خوا لە سەرەتاوە دروستکراوان بەدی دەهێنێت و پاشان دووبارەی دەکاتەوە , بێگومان ئەو شتانە بۆ خوا زۆر سادەو ئاسانە , ئەی پێغەمبەر (ص)پێیان بڵێ : بابگەڕێن بەزەویدا , تەماشا بکەن و سەرنج بدەن چۆن ئەو زاتە دروستکراوانی بەدیهێناوە , لەوەو دواش هەرخوا سەر لەنوێ دروستیان دەکاتەوە بەو شێوەیەی کەخۆی دەیەوێت , بەڕاستی‌خوا دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە.

ئەمە گەڕانە بەناو زەویدا بۆ دۆزینەوەی سەرەتاکانی دەست پێکردنی ژیان , کە ئەمەش بەڵگەی تیایە لەسەر دەسەڵاتی خواو دووبارە دروستکردنەوەو زیندوکردنەوە ..

هەروەها دەفەرموێت : (أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيماً قَدِيراً) (فاطر:٤٤)

واتە :ئایا ئەوە نەگەڕاون بەزەویدا , تاسەرنج بدەن و تەماشابکەن , چۆن بوو سەرەنجامی گەلانی پێش ئەمان و چیمان بەسەر هێنان , ئەوانە هێزو دەسەڵاتیان لەمان زیاتر بوو , وەنەبێت خوا هیچ شتێك دەستەوسانی بکات لە ئاسمانەکان , یان لەزەیدا , چونکە بەڕاستی ئەو زاتە هەمیشە و بەردەوام زانایەو بەدەسەڵات و توانایە ..

لە ئایەتێکی تریش دا دەفەرموێت: (قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) (النمل:٦٩) واتە :پێیان بڵێ : بگەڕێن بەزەیدا و سەیر بکەن سەرەنجامی تاوانباران چۆن بووە ..

لەسوودەكانی گەڕان بەزەویدا

قورئان دەفەرموێت (فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وهِي ظَالِمَةٌ فَهِـي خَاوِيَـةٌ عَلَـى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وقَصْرٍ مَشِيدٍ , أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُـونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ) (الحــــج:٤٦) واتــە چـەندەها شـارو شارۆچـكەمان لـەناوبرد لەكاتێكـدا دانیـشتوانی ستەمكاربوون , ئەوەتە دەبینیت خانووبەرەكانیان بەسەریەكدا تەپیوە , بیری ئاوی كوێر بووەو كۆشك و تەلاری بەرزو بڵندی زۆریشمان بەچۆڵی هێشتەوەو بێ خاوەن ماوەتەوە ،كە بەڵگەیە لەسەر خەشم و قینی خوا لێیان

ئایا ئەوانە بەزەویدا نەگەڕاون بەدڵ و دەروونێكی هوشیارەوە تا بیرێك بكەنەوە , كوان خەڵكانی ڕابردوو؟؟ , ئەو شارانە بۆ كاولكران ؟ كێ ئێمەی دروست كردووە ؟ ئامانج لەژیان چیە ؟ ! یان خاوەنی گوێ و دەزگای بیستن نەبوون بەسەر هاتەكانیان ببیستن و لێكی بدەنەوە , جاوە نەبێت چاوان كوێر بووبێت , بەڵكو ئەو دڵانە كوێردەبن كەوان لەسینەكاندا (چونكە هەر ڕواڵەت دەبینن و وردنابنەوە).

لە ئایەتێكی تریشدا دەفەرموێت (أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِـنَ الْقُـرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلا يَسْمَعُونَ) (السجدة:٢٦)

واتە ئایا ئەوە پەندو ئامۆژگاری وەرناگرن لەوەی ئێمە پێش ئەمان چەندەها جیل و نەوەمان لەناو بردووە , بەناوماڵەكانیانا دێن و دەچن , بەڕاستی ئالەو دیمەنانەدا بەڵگەی زۆر بەهێز هەیە لەسەر دەسەڵاتی ئێمە , ئایا ئەوە نابیستن ؟!

ئەو گەڕانەش بەپێی قەدەری خوا لەكات و شوێنی تایبەت دا دەبێتە مایەی دۆزینەوە , عومەری كوری خطاب كاتێك پرسیار دەكرا لەهەندێ ئایەت یان شتانێك كە تێی نەدەگەیشتن دەیفەرموو واز لەم شتانە بێنن تا ئەو كاتەی كەخوا ڕێ دەدات بە عەقڵەكان كەبیدۆزنەوە

ئەصحابی السبت

قورئانی پیرۆز لەبارەی دانیشوانی ناوچەیەكی گوێ دەریاوە كەجوولەكە بوون لەچەند شوێنێكدا سەرگوزەشتەیان باس دەكات تاببێتە پەندو عیبرەت و دەفەرموێت

یەکەم / (وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ، فَجَعَلْنَاهَا نَكَالاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) (البقرة:٦٦)

واتە :سوێند بەخوا بێگومان زانیوتانەو ئاگادارن چیمان بەسەر ئەوانە هێنا ڕۆژانی شەممە دەستدرێژیان دەکردو لەسنوور دەردەچوون , لەبەرئەوە بڕیارماندا و وتمان : ببنە مەیموونی دوور خراوە لە ڕەحمەتی خوا , ئنجا ئەو بەمەیموون کردنەمان گێڕا بەپەندو عیبرەت بۆ ئەوانەی هاوچەرخی ڕووداوەکە بوون بۆئەوانەش لەدوای ئەوان دێن , هەروەها کردمانە ئامۆژگاری بۆخواناس و پارێزکاران ..

دووەم / (قل يا أهل الكتاب هل تنقمون منا إلا أن امنا بالله) واتە/

ئەی (محمد)(ص)پێیان بڵێ بەو جوولەکەو گاورانەی گاڵتە بە ئاینەکەتان دەکەن : ئایا ئێوە ئەوە لەئێمە دەکەن بەعەیب و لەکە ، کەبڕوای تەواوو ڕاستمان بەخواو پێغەمبەرانی هەیە ؟! (وما أُنزل إلينا)هەروەها ئەوەمان لێ دەکەن بە لەکە کە ئیمانمان بەو قورئانە هەیە کە نێردراوە بۆ سەرمان (وما أُنْزِلَ مِن قبل) هەروەها ئەونامە ئاسمانیانەش کە لەوەو پێش نێردراون بۆ سەر گەلەکانی تر , دەی ئەم بیروباوەڕەمان نابێتە عەیبەو شایانی ڕەخنە گرتن نیە (وأن اكثركم فاسقون) کە لەڕاستیش دا ئێوە زۆربەتان فاسقن و دوورن لە ئاین .. (قل : هل انبئكم بِشَرٍ مِنْ ذلك)ئنجا پێیان بڵێ ئەی محمد (ص) : ئایا پێتان ڕاگەیەنم ئەی گاڵتەکەران , کەدەڵێن :پێمان وانیە ئاین لەئاینی ئێوەخراپتر بێت ! پێتان بڵێم کێ خراپترە لەخاوەنی ئەو ئاینەی کەئێوە ڕقتان لێ یەتی و گاڵتەی پێدەکەن ؟ (مثوبة عند الله)لەبارەی تۆڵە و سزای خراپەوە لای خودا (مَن لعنه الله وغضب عليه) ئەوە خراپەی ئەو کەسەیە کەخودا نەفرینی لێکردووە و لەڕەحمەتی خۆی دووری خستۆتەوەو ڕق و خەشمی لێیەتی و (وجعل منهم القردة والخنازير)کردنی بەمەیموون و بەراز و (وعبد الطاغوت)کردنی بەگوێرەکە پەرست و بت پەرست وملهوڕ پەرست : (أولئك شرٌ مكاناً واضل عن سواء السبيل) (المائدة : ٦٠)

ئەوانە جێگایان خراپەو ئاکامیان شەڕەو ڕێگایان لێ وون بووەو گومڕا و سەرگەردانن .

سێیەم / (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعاً وَيَوْمَ لا يَسْبِتُونَ لا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) (الأعراف:١٦٣)

واتە : پرسیار لەجووەکان بکە دەربارەی ئەو شارەی کە لە گوێ دەریا بوو , لە کاتێکدا ئەوان لە ڕۆژی شەممەدا سنووریان دەشکاند (کەبڕیار بوو ڕۆژی شەممە تەرخان بێت تەنها بۆ خواپەرستی) .

کاتێک لە ڕۆژی شەممەکەیاندا ماسیە گەورەکانیان بۆ دەهاتە سەر ئاوەکەو , ئەو ڕۆژانەش کە شەممە نەبوو ماسیەکانیان بۆ نەدەهات , ئابەو شێوەیە بەهۆی یاخی بوون و لادانیانەوە تاقیمان کردنەوە .

جوولەکەکان داوایان کرد کەخوا ڕۆژێکیان بۆ بکات بەڕۆژی پشوو کەکارو کاسپی تیانەکەن , خوای گەورەش شەممەی بۆ دانان و ئیرادەیانی تاقیکردەوە کە ئایا ڕاست دەکەن لەگەڵ خوادا یان نا , ئەوە بوو بەفەرمانی خوا ماسی گەورە لەشەمماندا دەردەکەوتن و ئەمانیش چوارچاو دەبوون بۆیان , پاشان ڕۆژانی تر خۆیان دەشاردەوە و، ئەمانیش کاریان ماسی گرتن بوو , بۆیە هەندێکیان خۆیان بۆ نەگیراو شەیتان چووە بنکلێشەیان و کەوتنە فێڵ کردن بەوەی کە لە قەراغ دەریا ئەستێراو دروست بکەن و شەپۆلی دەریا شەمموان ماسی لەگەڵ خۆی دەهێنا بۆ ناوی و دوایی لەحەوزەکاندا گیریان دەخواردو یەک شەممان ڕاویان دەکردن ..

لێرەدا خەڵکەکە بوون بەسێ دەستەوە , یەکەمیان ئەم خراپەکارە فێڵبازانە بوون , دووەمیان چاکەکار بوون وخواناس بوون ئامۆژگاریان دەکردن , سێیەمیشیان هیچیان نەدەکردو هەرچەند خراپەکار نەبوون , بەڵام بەچاکە کارانیان دەووت : بۆ چی ئامۆژگاری ئەو خراپانە دەکەن و هەقتان چیە بە سەریانەوە , ئەوانە هیچ سوودی نیە لەگەڵیاناو خوا سزایان دەدات ..

(وإذ قالت أمة منهم لِمَ تَعظُونَ قوماً اللهُ مُهلِكُهُمْ أو مُعَذِّبُهُمْ عـذاباً شـديداً) **کاتێک کۆمەڵێک لەو خەڵکە , کە بێ لایەن بوون و پێیان وابوو ئامۆژگاری کردن سوودی نیەو دەستیان بەکڵاوی خۆیانەوە گرتبوو بانەیبات , بەبانگخوازە چاکەکارەکانیان ووت : ئەوە ئێوە بۆچی ئامۆژگاری کۆمەڵێک دەکەن کەپەروەردگار بڕیاری لەناوبردنی داون ؟! ئێوە**

نەزانن کەخوا لەدونیادا بەهیلاکیان دەباو لەقیامەتدا سزای سەختیان دەدات ؟!

ئامۆژگاری کارەکانیش وتیان (قالوا : مَعذِرَةً إِلَى رَبِّكُمْ وَ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُون)بۆیە : ئامۆژگارییان دەکەین , بۆئەوەی بە ئەرکی سەرشانمان هەستین و لای خوا عوزرمان هەبێ و بڵێین : لە ئاستی خراپەدا بێ دەنگ نەبووین و بەرهەڵستی خراپەمان کرد و، وێڕای ئەوەش ئێمە نائومێد نابین لە گەڕانەوەیان بۆلای هەق و هاتنەوەیان بۆ سەر ڕێی ڕاست و، بەڵکو وریاببنەوەو دەست بکێشنەوە بەئامۆژگاری یەکانمان ..

ئنجا (فَلَمَّا نَسُوا ما ذُكِّرُوا بِهِ انجينا الذين ينهون عن السوء وأخذنا الذين ظلموا بعذاب بئيس بما كانوا يفسقون) کاتێك ڕاوچی‌یەکان گوێیان بەئامۆژگارییەکان نەدا و فەرامۆشیان کرد , ئەوانەی کەچاکەکارو بانگخواز بوون ڕزگارمان کردن و ئەوانەش کە ستەمیان کردو هەوڵیان دا بۆ ئەو کارە ناڕەوایە , بەسزایەکی سەخت گیرۆدەمان کردن , بەهۆی ئەوەی لەسنوور دەرچوو بوون .

(فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ) (الأعراف:١٦٦) کاتێك هەر سەرکەشیان کردو هوشیار نەبوونەوەو دەستیان نەگێڕایەوە لەوەی لێیان قەدەغە کرابوو , پێمان وتن :ببنە کۆمەڵە مەیمونێکی سووك و ڕیسواو دوور لەڕەحمی خوا ..

چوارەم / (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهاً فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولاً) (النساء:٤٧)

واتە : ئەی ئەوانەی پەڕاوی ئاسمانیتان پێدراوە باوەڕ بهێنن بەو قورئانەی کە ناردوومانە و بەڕاست دانەری ئەوەی ئێوەیە , پێش ئەوەی ڕۆژێك بێت کە ڕووخسارانێکی بێ دین پان وپلیش بکەینەوە و ئاسەواری دەم و چاو نەهێڵین و بەرەو پشتی بکەین و (وەکو پشتی سەری لێ بکەین)، یاخود نەفرینیان لێبکەین وەکو چۆن نەفرینمان لەخەڵکانی ڕۆژانی شەمموان کرد (کەبەفێڵ فەرمانی خوایان شکاند)، بێگومان هەر فەرمانی خوایە کە هەمیشە و بەردەوام ئەنجامدراوە ..

چەند سەرنجێك :

١) لەئایەتەکانی پێشەوە تێدەگەین کە ئەهلی کیتاب ئەم بەسەرهاتەیان زۆر بە باشی زانیوە بۆیە دەفەرموێ (ولقد علمتم الذين اعتدوا منكم في السبت) یان دەفەرموێ

(واسألهم عن القرية التي كانت حاضرة البحـــر) ..جاكاتێك عبدالله ی كوڕی سەلام لەشامەوە هات بۆ مەدینەو گوێی لەئایەتی : (ياأيها الذين اوتوا الكتاب أمنوا بما نزلنـــا مصدقاً لما معكم من قبل أن نطمس وجودها فنردها على أدبارها أو نلعنهم كمـــا لعنـــا أصحاب السبت) بوو بەپەلە هات بۆلای پێغەمبەرو موسڵمان بوو , چونكە دەیزانی خوا چی بە (أصحاب السبت)كردبوو , وە دەیزانی كە هەڕەشەی خوا ڕاستە چونكە هیچ شتێك نیە بتوانێ ڕێی لێ بگرێت ..

كەموسڵمانیش بوو وتی : ئەی پێغەمبەری خوا لەڕێ زۆر دەترسام كەخوا (مەسخم) بكات و شكڵ و شێوەم بگۆڕێت ..

(كعب الاحبار)یش لە سەردەمی حەزرەتی عومەردا موسڵمان بوو خۆی و كەس و كارەكەی بەهۆی ئەو ئایەتەی كە باسمان كرد , جا كەعب كە گوێی لەو هەڕەشەیە بوو یەكسەر وتی (رب أسلمت).. پەروەردگار من موسڵمان بووم .. ئنجا دەڵێ كەخۆم شت كاتێ موسڵمان بووم , دەستم دەگێڕا بەدەم و چاوم داو دەترسام خوا مەسخی كردبم .. (ل٢٤٩ القنبلة)..

٢) هەندێ لەموفەسیرەكان بۆ ئەوە چوون كە ڕەنگە ئەوانەی كە فەرمانیان بەچاكە نەداوەو جڵەوگیریان نەكردووە لەخراپە خوای گەورە ئەوانیشی سزا دابێت , بۆیە ئیبن عباس خوا لێی ڕازی بێت كە ئەم ئایەتانەی دەخوێندەوە دەگریا لەترسی ئەوەی هەرچی بێدەنگ بێت لە ئاستی خراپەداو بەپێی توانا ڕۆڵی خۆی نەبینێ ، خوای گەورە وەك ئەوانەی باسكران غەزەبی لێ بگرێت ..

هەندێكی تریش دەڵێن : ڕەنگە قورئان كەباسی نەكردوون ، ئیهمالی كردبن چونكە شایانی باس نین و هەروا چارەنووسیانی بەنەزانراوی هێشتۆتەوە ..

٣) قورئان باسی چەند جۆرێك سزا دەكات كەخوای گەورە سزای خەڵكی پێداوەو ئەوانەش دەگونجێ دووبارە ببنەوە , هەروەك دەفەرموێ : (وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطاً سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعاً وَقَالُوا لا تَخَفْ وَلا تَحْزَنْ إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ , إنا مُنْزِلون على أهل هذه القرية رِجْزاً من السماء بما كانوا يَفْسُقُوْن , ولقد تركنا منها أية بينة لقوم يعقلون) (العنكبوت:٣٥)

واتـه   كاتێـك فریـشتەكان گەیـشتنە لای لـوط , بـەهاتنیان زۆر دڵتـەنگ و غـەمبار بـوو , نەیدەزانی كە فریشتەن و سەری دنیای لیٚ هاتەوەیـەك , وتیـان   مەترسـەو خـەمت نـەبێت ئەوان ناتوانن دەستدرێژی بكەنە سەر ئێمەو ئێمە فریشتەین , بێگومان ئێمە ڕزگاركەری تـۆو كەسـوكارەكەتین تـەنها هاوسـەرەكەت نـەبێت كـە لـە تیاچـووانە , بەڕاسـتی ئێمـە دابەزێنـەری سـزاو بـەڵای ئاسمـانین بەسـەر خـەڵكی ئـەم شـارەدا بـەهۆی ئـەوەی كـە دەردەچوون لەفەرمانی خوا , سوێند بەخوا بەڕاستی سەرەنجام ئاسەوارێكی ئاشكرامان لەشاری كاول ووێران بەجێهێشت بۆ كەسانێك كەژیرو هۆشمەندبن

ئنجا دێتە سەرباسی (شعیب)سەلامی خوای لێبێت دەفەرموێت

(وإلى مدين أخاهُم شُعيبا فقال ياقوم اعبدوا الله وارجُوا اليوم الآخر ولا تَعثَوا في الارض مُفسدين , فكذبوه فأخَذَتهُمُ الرجفَةُ فأصبحوا في دارِهِمْ جاثمين)هەروەها شـوعەیبمان ڕەوانـەكرد بۆنـاو براكـانی لەشـاری مەدیـەن , پێـی وتـن   ئـەی گـەل و هـۆزم تـەنها خـوا بپەرسـتن , بـەهیوای قیامـەت و ئایـندە بژین و ترسـی تەنگانـەی ئـەو ڕۆژەتـان هەبێت , گوناهو تاوان و خراپە لەسەر زەویدا ئەنجام مەدەن و مەیچێنن (چونكە زەوی بیٚ خـاوەن نیـەو ژیانتـان تاسـەرنیە)لەئاكامـدا خەڵك:كـە بڕوایـان پێنـەكرد ,ئیتر بـە بوومـە لەرزەیـەك هـەر هـەموویان لەماڵەكانیانـدا بەچـۆكدا هـاتن ومـردن و بـوون بـەژێر خـاك و خۆڵەوە

ئنجا دێتە سەر باسی گەلی عادو ثمودو دەفەرموێت

(وعاداً وثمودَ وقد تَبَيَّنَ لكم مِن مساكِنِهِمْ وزَيَّنَ لهُم الشيطانُ أعمالهُمْ فَصَدَّهُمْ عن السبيلِ وكانوا مُستبصرين)هەروەها (عـاد) ی گـەلیٚ(هـود)و (ثمـود)ی گـەلی (صـالح)یشمان لەناوبردكـە ئاشـكرابوو بۆتـان تیاچـوونیان لەشـوێنەواری كاولیانـەوە , شـەیتانیش كردەوەی نادروست و ناپەسەندیانی بۆ ڕازاندبوونەوە , لەڕێگەو ڕێبازی ڕاست وێڵی كرد بوون , لەكاتێكدا ئەوان خاوەنی عەقڵ و بیرو هۆشیش بوون

ئنجا دێتە سـەر باسـی قـارون و فیرعـەون وهامـان (وقارونَ وفِرعونَ وهامانَ ولقد جاءَهُمْ موسى بالبينات فاستكبَرُوا في الارضِ وماكانوا سابقين)واتە   قارون و فیرعەون و هامانیشمان لـەناوبرد ,سوێند بـەخوا بێگومـان موسـا بەڵگـەی زۆری بـۆ هێنـان , كەچـی

خۆیـان زۆر بەگـەورە دانـا لەزەویـدا , سـەرەنجام نـەیانتوانی لەسـزاو تۆڵـەی خـوا خۆیـان ڕزگار بکەن . ئنجا دێتە سەر باسی هۆی لەناوبردنیان کە گوناهوتاوان کردنە :

(فَكُلّاً أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِباً وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَــنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) (العنكبوت:٤٠)

واتـە : ئێمـە هەریـەکێك لەوانـەمان بەسـزای تـاوانی خـۆی گەیانـد , جـا هـەیانبوو بـەرد بارانمان کردن (وەك گەلی لوط), هەیان بوو دەنگ و سەدای بەهێز (الصیحة)لـەناوی بـرد , هـەیانبوو بـەنا خی زەویـدا بردمانـە خـوارەوە و نغـرۆی زەویمـان کـرد وەك (قـاروون), هەشـیانبوو نقومی دەریامـان کـرد وەك (فیرعـەون), جاوەنـەبێت خـوا سـتەمی لێکـردبن , بەڵکو خۆیان ستەمیان لەخۆیان کرد..

جاری واش هەیـە خـوای گـەورە لەبـەر حیکمـەتێك سـزا کـە دوادەخـات , بۆیـە کـافران دەکەونـە لاقرتـێ و گاڵتـەکردن و پەلـەکردن , کـوا خـوا بـۆ لـەناومان نابـات ؟؟ هـەروەك لەسورەتی عنکبوت دا دەفەرموێت :

(وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلا أَجَلٌ مُسَمّىً لَجَاءَهُمُ الْعَــذَابُ وَلَيَــأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَــةً وَهُــمْ لا يَشْعُرُونَ , يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ , يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِــنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) (العنكبوت:٥٥)

واتە :بێباوەڕان پەلەت لێدەکەن و داوای هاتنی سزا دەکەن , خۆ ئەگـەر کـاتی تایبـەتیمان دیاری نەکردایە بۆ پێشهاتنی , یەکسەر سزایان بۆ دەهات , بێگومـان ئـەو سـزاو تۆڵـەیە , لەناکاو یەخەیان دەگرێت ، لەکاتێکدا ئەوان هەست بەنزیك بوونەوەشی ناکەن .

بێبـاوەڕان پەلــەت لێدەکــەن و داوای هــاتنی ســزا دەکــەن , بێگومـانیش دۆزەخ دەوری کـافرانی داوەو هــەرگیز لەســزاکەی دەربـاز نـابن . لـە ڕۆژێکـدا کەسـزا دایانـدەگرێت لەسەرویانەوە و لەژێر پێیانەوە و , خوای گەورە پێیان دەفـەرموێت : بچێژن سـەرەنجامی ئەو کاروکردەوانەی ئەنجامتان دەدا ..

٤) هەرچەند قورئان بەجوولەکە دەفەرموێ (وأن أكثركم فاسقون)زۆربەتان خراپـەکارن , بەڵام بە ئینصافەوە باسی هەندێکیان دەکات کەخواناس و چاکن و ئەو دەرگایـە بـەوالآیی و کراوەیی بەجێ دەهێڵـێ بـۆ کەسـانێك کە بیانـەوێت بگەڕێنـەوە , هـەروەك دەفـەرموێت :

(لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ , وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) (آل عمران:١١٥)

واتە : گاورو جوولەکە هەموویان یەکسان و چوونیەك نین , بەڵکو لەخاوەنانی کتێب دەستەیەك لەئیماندارانیان هەن , ئایەتەکانی خوا لەکاتەکانی شەودا دەخوێننەوە و نوێژ دەکەن و سوژدە دەبەن , ئەوانە ئیمان و باوەڕیان بەخواو بەڕۆژی دوایی هەیەو فەرمان دەدەن بەچاکەو جڵەوگیری دەکەن لەخراپە و دەست و بردن بۆ چاکەکردن ، بێگومان ئەوانە لەڕیزی چاکەکارو چاکەخوازاندان . ئەو بڕوادارانە هەرچاکەیەك ئەنجام بدەن بەفیڕۆ ناچێت , خواش زانایە بەپارێزکارو دینداران .

یەکێ لەوانەش زانایەکی جوولەکە بوو بەناوی (مُخَيْـرِق), کە لەغەزای ئوحد دا , بەجوولەکەکانی وت : (یامعشر یهود , والله إنکم لتعلمون أن نصر محمد علیکم لحق) **واتە : ئەی کوڕ گەلی جوولەکە بەخوا ئێوە بەڕاستی دەزانن کە سەرخستنی (محمد)پێویستە لەسەرتان ..**

پاشان چەکی هەڵگرت و چوو بۆ جیهاد و شەهید بوو , وە لەبەرئەوەی وەسیەتی کردبوو کە ئەگەر شەهید بوو ماڵ و سامانەکەی بدرێ بە حەزرەت (ص) چی لێ دەکات بیکات .. ماڵ و سامانەکەشی حەوت باخ بوون حەزرەت (ص)کردی بە وەقفی موسڵمانان لەمەدینەداو پاش شەهید بوونی حەزرەت (ص) فەرمووی (مخیرق خیر یهود) واتە موخەیرق چاکترینی جوولەکەکانە ..

هەروەها لەئایەتێکی تریشدا دەفەرموێت: (وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ) (لأعراف:١٥٩) **واتە : کۆمەڵێك لە نەتەوەی ئیسرائیل لە سەردەمی موسادا و پاش لە دنیادەرچونیشی شوێن هەق کەوتن و بەهەق و عەدالەت حوکمیان کردووەو پابەندی بەرنامەی خوا بوون ..**

٥) کاتێك کۆمەڵی کافران دەوری مەدینەیان داو جوولەکەکانی (بنی قریظە)پەیمانیان شکاند , خوای گەورە موسڵمانانی سەرخست بەوەی ڕەشەبای نارد داروپەردوی بەسەریەکەوە نەهێشتن و دووبەرەکی تێخستن .. ئنجا حەزرەت (ص)چووە سەر (بنی

قريظـه) و گـویّ يـان لیّ بـوو کـه لەسـەر شـووراکانیانەوە جنێویـان بەموسـڵمانان دەدا ,
حەزرەت (ص)پێی فەرموون (یاإخوان القردة هل أخزاكم الله و أنزل بكم نقمته ؟!)
واته :ئەی براکانی مەیموون ئایا خوا ڕیسوای کردن و سزا و خەشمی خۆی بۆ ناردن ؟!
ئەمەش ئامارژەیە بۆ ئەوەی کەکاتی خۆی هەندێکیان بوون بەمەیمون و هەندێکیان بوون
بە بەراز , هاوەڵان لەحەزرەتیان (ص)پرسی : ئایا مەیمون و بەرازی ئێستا نەوەی ئەوانن
؟ حەزرەتیش (ص)فەرمووی : نەخێر هەرکەس خوا مەسخی بکات نەوەی نابێت !
ئنجا ئاخۆ چۆن بوون بە مەیمون و بەراز ؟!

گەورەترین دۆزینەوە !

کاتێك هەنـدیّ لـه جوولەکەکان کەوتنه فڕوفێڵ کـردن و حـەڵاڵ کردنـی ئـەوەی کـەخوا لێـی حـەرام کردبوون , خـوای گـەورە کلکـی مـەیموونی لیّ ڕوانـدن و هەندێکیشیان کلکـی بەرازیان بـۆ پەیـدا بـوو , دەنگیـان نـەماو وەك مـەیمون و بـەراز دەنگیان دەردەهـات , بۆیـه لەماڵـەوە نەهاتنـه دەرەوە , جاکـه خـەڵکی نـەیان بیـنین بچنه سـەر کـاری خۆیـان و دیـار نەبوون چوون بۆ ماڵەکانیان !! بینیـان (مەسخ)بـوون و شـیوازیان تێك چووەو کلکیـان بـۆ پەیدابووەو چی قسەیان لەگەڵ کـردن بـه ئیشارەت وەڵامیـان دانـەوە ! ﴿ سـەیری تفسیر جامع البيان / الامـام الطبری / سورة (الاعـراف)بکـه ﴾دیـاره ئەمـەش بەڵایـەکی گەورەیـه و بوون بەپەندی زەمانه , بەرگەیان نەگرت , هەنـدێکیان سـەری خۆیـان هـەڵگرت بـۆ بیابـانی میـسری و هەنـدێکیانیش بـەرەو شـام و سـەرەنجام لـەو بیابان و دەشـت و هـەردو چۆڵەدا لەناوچوون , هەندێکی تریشیان پاش چەند ڕۆژێك لەماڵەکانی خۆیاندا گیانیان دەرچوو.
بەپێی عادەتی ئەو زەمانه هەندێك لەوانەیان (مۆمیا)کرد , وەك مۆمیای میسری یـەکان و لـەتابووتی تەختــەدا دایــان نــان کــه هـیچ بزمـاری پێوەنیـه , بـەپێیّ بیروبۆچـوونی جوولەکەکان ..

خوای گەورە که هـەردەم دەسـتی خێـری بـەم ئوممەتەوەیـه , لەلوتکـەی زەبرو زەنـگ و تاوانی جوولەکەدا لە کۆتایی ساڵی (٢٠٠٠)دا , ئیرادەی خێری وابوو کەئەم مەسەلەیە بۆ تەسدیقی قورئان ئاشکرا ببێت ..

بـەڵێ .. هەنـدیّ لەشـوێنەوار نـاس و پـسپۆڕی موسـڵمانی فەلەسـتینی توانیـان قەبرسانێك بدۆزنەوەو ئەو مۆمیایانه دەربهێنن و وێنەی بگرن ...

مۆمیاکان , قژی سەرو لاشەیان ماوەو دەمیان داچەقیوەو ترس و شپرزەییان پێوە دیارە و هەندێکیان کلکیان هەیە وەك مەیمون و هەندێکیان کلکیان بستێك دەبێ وەك بەرازو هەندێکیان ناوقەدیان درێژ بۆتەوەو شێواوە , ئەمە بێجگەلەوەی کەپارچەی تۆڕی ڕاوچییەکانیش دۆزراوەتەوە ..

ئنجا لەبەرئەوەی کە دەستی جوولەکەی نەگاتێ , دایان پۆشیەوەو بەنهێنی هێشتیانەوە , تائەو ڕۆژەی وەزعەکە باشتر دەبێت .. پاشان وێنەکانیان برد بۆلای نووسەری میسری (محمد عیسی داوود)و داوایان لێکرد کەبلاوی بکاتەوە بەناوی خۆیەوە , ئەویش وێنەکان و باسەکەی لەپەڕاوێکدا بلاو کردەوە بۆ جیهان لەسالی ٢٠٠٢ دا بەناوی (القنبلة / يهود مسخهم الله قردة وخنازير , اكتشاف القرية حاضرة البحر) تاببێتە پەندو عیبرەت بۆ هەموو ئەوانەی کەسنوور شکێنی دەکەن و گوێ نادەن بەفەرمانی خوا ..

سفرەو خوانێکی ئاسمانی

هاوەلانی عیسی (سەلامی خوای لێ بێت)داوایان کرد لەحەزرەتی عیسا کە داوابکات لەپەروەردگار سفرەو خوانێکیان لەئاسمانەوە بۆ دابەزێنێ تالێ ی بخۆن و بەم موعجیزەیەش زیاتر دلنیابن , قورئانیش باس لەم ڕووداوە دەکات لەسوورەتی(مائدة)دا کە لەم ڕووداوەوە ناوەکەی هاتووە دەفەرموێت :

(إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ ؟؟ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ,قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ) (المائدة:١١٣)

واتە : کاتێك حەوارییەکان وتیان : ئەی عیسای کوڕی مەریەم , ئایا پەروەردگاری تۆ دەتوانێت لە ئاسمانەوە سفرەو خوانێکمان بۆ دابەزێنێت ؟ عیسا سەلامی خوای لێبێت فەرمووی : لەخوا بترسن ئەگەر ئێوە ئیماندارن ..

حەوارییەکان وتیان : دەمانەوێت لێی بخۆین و دلنیا بین و چاك بزانین کە بێگومان ڕاستت لەگەلدا کردوین و لەسەریشی ببین بەشایەت ..

ئنجا : (قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ,قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ

يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَاباً لا أُعَذِّبُهُ أَحَداً مِنَ الْعَالَمِينَ) (المائدة:١١٥) **حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێبێت دوعای کردو فەرمووی : ئەی خوای پەروەردگار لەئاسمانەوە سفرەو خوانێکمان بۆ دابەزێنە تابێتە جەژن و بۆنەوەکانی ئێستاو داهاتوومان و بەڵگەیەك بێت لەلایەن تۆوە بۆ پێغەمبەرایەتی من و دەسەڵاتی بێ سنوورت و لەرزق و رۆزی بەهرەوەرمان بکە , هەرتۆی چاکترین ڕۆزی بەخش ..**

ئنجا خواوەند فەرمووی : بەڕاستی من ئەو سفرەوخوانەتان بۆ دادەبەزێنم , جائەوەتان دوای دابەزینی ئەو سفرەو خوانە بێ بڕوابێت و سوپاسگوزار نەبێت , ئەوە بەڕاستی من سزایەکی دەدەم کە سزای هیچ کەسێکم لەجیهانا ئاوا نەدابێت ..

هەندێك لەموفەسیرین لایان وایە کە حەواری یەکان لەترسی ئەو هەڕەشەیە پەشیمان بووبنەوەو سفرەیان نەویستبێ و دانەبەزیبێ ..

بەڵام فەرموودەیەك کە (ترمذی) ڕیوایەتی کردووە لەعەمماری کوڕی یاسرەوە حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (أنزلت المائدة من السماء خبزاً ولحماً , وأُمروا ألا يخونوا , ولايدخروا لغد فخانوا وادخروا ورفعوا لغد فمسخوا قردة وخنازير) التاج الجامع للاصول .

واتە : سفرەو خوانەکە لەئاسمانەوە دابەزی کەنان و گۆشت بوو , فەرمانیان پێدرا خیانەت نەکەن و لێی هەڵنەگرن بۆ سبەینێ , کەچی خیانەتیان کردو لێیان هەڵگرت , خوای گەورە مەسخی کردن و بوون بەمەیمون و بەراز ..

جائەگەر وابێ کەواتە ئەم بەڵایەش بەسەر گاورەکاندا هاتووە ..

فڕوفێڵ لەخوا ناکرێت

هەندێ کەس وا دەزانێت ئەگەر توانی شتێك لەخەڵکی بشارێتەوە دەتوانێت لەخواشی بشارێتەوە , یان بەمانایەکی تر چۆن خەڵکی دەخەڵەتێنێ وادەزانی دەتوانی خواش بخەڵەتێنێ , کەدیارە ئەمەش ئەستەمە , چونکە هیچ شتێك نیە لەم بوونەوەرەدا ورد یان درشت خوا ئاگای لێی نەبێت : (قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَاماً وَحَلالاً قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ,وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لا يَشْكُرُونَ) (يونس:٦٠) **واتە : پێیان بڵێ : هەواڵم بدەنێ , ئێوە چۆن لەخۆتانەوە ئەو رزق و ڕۆزیەی**

کەخوا پێی بەخشیون بەکەیفی خۆتان حەڵاڵ و حەرامی دەکەن , پێیان بڵێ ئایا خوا خۆی مۆڵەتی داون , یان لەخۆتانەوە شت بەدەم خواوە هەڵدەبەستن ؟!

باشە , ئاخۆ لەڕۆژی قیامەتدا گومان و بۆچوونی ئەو کەسانە چۆن بێت کە درۆ بەدەم خواوە هەڵدەبەستن ؟ ئایا وادەزانن لێپرسینەوە نیە ؟ بەڕاستی لەگەڵ لاری زۆربەی خەڵکیدا خوا هەر خاوەنی فەزڵە بەسەریانەوە , هەرچەندە زۆربەیان بێ ئەمەکن و سوپاسگوزارنین

(وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُوداً إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلا فِي السَّمَاءِ وَلا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) (يونس:٦١)

واتە ئەی محمد (ص)تۆبە هیچ کارێك هەڵناسی , هیچ بەشێك لەقورئان ناخوێنێتەوە کەئێمە ئاگادار نەبین , ئێوەش ئەی خەڵکینە بەهیچ هەڵسوکەوتێك هەڵناسن کەئێمە شایەت نەبین بەسەریەوە لەکاتێکدا ئەنجامی دەدەن و تیایدا ڕۆدەچن , هیچ شتێك لەپەروەردگاری تۆ ون نابێت , لەمسقاڵە زەڕەیەکەوە , لەزەوی یان لەئاسمانەوە , بچوکتربێت یان گەورەتر , کە لەدۆسیەیەکی تایبەتی ئاشکرادا لای ئێمە تۆمار نەکرابێت.

لە سورەتی (سبأ)یش دا جەخت دەکاتەوە سەر ئەمەو دەفەرموێت (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ لا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلا فِي الْأَرْضِ وَلا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) (سبأ:٣)

واتە ئەوانەی کافرو خوانەناسن دەیانووت قیامەت هەر نایەت و نامانگاتێ ، ئەی پێغەمبەر (ص)پێیان بڵێ نەخێر وانیە , سوێند بەپەروەردگارم هەر یەخەتان دەگرێت چونکە ئەو زاتە زانایە بەنهێنی و شاراوەکان و ئەندازەی کێشی گەردیلەیەك لەئاسمانەکان و زەویدا لەخوا ون نابێت , هەروەها لەویش بچوکتر یان گەورەتر نیە لەپەراوێکی تایبەتی ڕوون و ئاشکرادا تۆمار نەکرابێت

لەگەڵ زانایی بێ سنووری پەروەردگاردا کەسی واهەیە (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ , يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ) (البقرة:٩)

واتە : لەناوخەڵکیدا کەسانێك هەن کە دەڵێن : ئیمان و باوەڕمان بەخواو بە ڕۆژی دوایی هەیە , ئەوانە لەڕاستیدا درۆدەکەن و بڕوادارنین , ئەوان بەخەیاڵی خۆیان وا دەزانن خواو بڕواداران دەخەڵەتێنن , کەچی جگە لەخۆیان کەسیان پێناخەڵەتێت , بەڵام هەست ناکەن و فام ناکەنەوەو بیرناکەنەوە .

پێغەمبەریش (ص)لەفەرموودەکانیا جەخت دەکاتە سەر فێڵ نەکردن و خۆنەخەڵەتاندن و دەفەرموێت (مابال أقوام يلعبون بحدود الله , يستهزءون بأياته)(ابن ماجه)واتە : چییانە کەسانێك یاری بەسنووری خوا دەکەن و گاڵتە بەئایەتەکانی دەکەن.

هەروەها دەفەرموێت : (والذى نفسي بيده ليبيتن أناس من أمتي على اشر وبطر ولعب ولهو , فيصبحوا قردة وخنازير , باستحلالهم المحارم و أكلهم الربا) (ئیمام ئەحمەد) واتە :بەو خوایەی گیانی منی بەدەستە کەسانێك لەئومەتم سەرگەرمی تاوان و زیادە ڕەوی و (لهو)و (لعب)دەبن و , خوا دەیانکات بەمەیمون و بەراز , بەهۆی حەڵاڵ کردنی حەرام و سووخواردنەوە ..

لەفەرموودەیەکی تریشدا دەفەرموێت : (ليشربن ناس من أمتي الخمر , ويسمونها بغير اسمها , يُعزف على رؤوسهم بالمعازف و المغنيات , يخسف الله بهم الارض , ويجعل منهم قردة وخنازير)ابن ماجه .

واتە: هەندێ لەئومەتم عەرەق دەخۆن و ناوی تری لێ دەنێن (وەك ئێستا کەدەڵێن مەشروباتی رۆحی ؟!)ولەسەر سەریانەوە مۆسیقا و گۆرانی هەیە , خوای گەورە نغرۆی زەویان دەکات و دەیانکات بەمەیمون و بەراز .

زانای پایە بەرز (ئیبن القیم)یش لەپەڕاوی اغاثة اللهفان لاپەڕە (٣٤٦)دا دەڵێت : مەسخ بوون و گۆڕان بۆ مەیموون و بەراز لەم ئومەتەشدا هەردەبێ ببێت لە دوو کۆمەڵدا , یەکەم : زانا خراپەکان کەدرۆ بەدەم خواو پێغەمبەرەوە دەکەن , ئەوانەی دینی خواو شەرعەکەی دەگۆڕن و خواش رەنگ و ڕووخساریان دەگۆڕێت . دووەم: ئەوانەی کە بە ئاشکرا خەریکی فیسق و خراپەوحەرامن .. جاهەرچیەکیان لەدنیاش دا مەسخ نەبن لەقەبرو قیامەتدا دەبن .. لەفەرموودەشدا هاتووە (يُحشر آكل الربا يوم القيامةفي صورة الخنازيروالكلاب , مِن أجل حيلتهم على الربا , كما مُسخ أصحاب داود , لاحتيالهم

على أخذ الحيتان يوم الـــسبت) واتــه : سـووخۆرەكان لەشێوەی بـەرازو سـەگدا حەشـر دەكرێن بـەهۆی حيلـە شـەرعيانەوە لەسـووخواردن دا , هـەروەك چۆن گـەلی ئیسرائیل لـە زەمانی (داود)دا , بوون بەمەیموون و بەراز بەهۆی ماسی گرتنیانەوە لەڕۆژی شەممەدا ..

چەند جۆرێك لەفێڵ كردن

أ – هەندێك بۆئەوەی كە ڕزگاری بێت لـەزەكات دان , پێش ئـەوەی سـاڵ بێتـەوە بەسـەر مـاڵ و سـامانیا , تـەرتیباتێك دەكـات بۆئـەوەی (نـصاب)ە كـەی كـەم بكـات و ئەمـەش پێغەمبەر (ص)جڵەو گیری لێكردووەو فەرموویەتی: (لايُجمع بين مُتفــرق , ولا يُفـــرق بين مجتمع خشية الصدقة)البخاري ٢ / ١٣٨٢ .

ب – دیارە كاتێك كەسێك سێ جار هاوسەرەكەی تەڵاق دات , ئیتر ناتوانێت بیهێنێتـەوە تاشوویەكی تر نەكات بەپیاوێكی تر چونكە دیارە بەكەڵكی یەكتری نایـەن و بەیەكـەوە نـاژین , ئنجا هـی واهەیـە فێڵ دەكات لـەم مەسەلەیەدا و لەگەڵ كەسێكدا ڕێك دەكـەوێت كەژنەكـەی مارەبكـات و تـەڵاقی بداتـەوە تـابۆی حـەڵاڵ بێتـەوە , دیـارە ئەمـەش فێڵـەو حەزرەت (ص)دەفەرموێت (لعن الله المُحَلِل والمُحَلَل لَهُ)مجمع الزوائد ٤ / ٢٦٧

واتە : خوا لەعنەتی كردووە لەوەی كەژنی كەسێك مارە دەكات و تەڵاقی دەداتەوە , بەبێ ئـەوەی بەڕاستی ببێتـە هاوسـەری , تـەنها بـۆ ئـەوەی بـۆی حـەڵاڵ بێتـەوە , وەهـەروەها لەعنەتیشی كردووە لەوەی كە بۆی حەڵاڵ دەكرێ (واتە مێردی یەكەمی ئافرەتەكە) .

ج – هی واهەیە سوو دەخوات و ناوی كڕین و فرۆشتنی لێ دەنێ واتە فێڵ دەكات و خـۆی دەخەڵەتێنێ كەئەمەش جڵەوگیری لێكراوە (يأتي زمان على النـــاس يـــستحلون الربـــا بالبيع)البيهقي ٥ / ٣٧٥ .

د– هەنـدێك نـاوی تـر دەنـێن لەعـەرەق و بڕوبیـانووی بـۆ دروسـت دەكـەن و خۆیـان دەخەڵەتێنن , هەروەك حەزرەت (ص)هەواڵی داوینێ :

(لاتذهب الايام والليالي حتى تشرب طائفة من أمتي الخمر يُسمونها بغير اسمها) ابن ماجه ٦٥/٤ / ٣٣٨٤ . واتە: دنیا تەواو نابێت تاوەكو كۆمەڵێ پەیدا نـەبێت لەئومـەتم كە عەرەق دەخۆن و ناوی تری لێ دەنێن ..

هەروەها هی واهەیە خۆی دەخەڵەتێنێ و دەڵێ وەك عیلاج دەیخۆمەوە , دیارە ئەمەش قەدەغەكراوە و حەزرەت (ص)بیانویانی بڕیوەو دەفەرموێت : (خوای گەورە شیفای ئوممەتمی نەخستۆتە ئەو شتانەوە كەحەرامی كردوون)..

هـ - دیارە بەرتیل وەرگرتن حەرامەو لەعنەت كراوە لەوەی كە وەری دەگرێت و لەوەی كە دەیدات و لەوەش كە كارەكە رێكدەخات و لە نێوانیاندا دەبێت , هەروەك حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (لعن الله الراشي والمرتشي والرائش الذي يمشي بينهما)حاكم ٤ / ١٠٣ . جابۆیە هەندێك كەس بەناوی دیاری یەوە بەرتیل دەبات و ئەوی تریش بەناوی دیاری یەوە وەری دەگرێت و لەڕاستیش دا بەرتیلەو حەرامەو بەو فێڵەو بەو ناونانە حەڵاڵ نابێت .

و - پیاوێك بە سوفیانی ثوری وت : دەزانی كە وتنی هەریەكە لە (لاإلــه إلا الله) و (الحمد لله)و (الله اكبر) دە حەسەنات و چاكە دەست مرۆڤ دەخات , سوفیان وتی : بەڵێ دەزانم , كابرا وتی : بەلاتەوە چۆنە كەسێك سی هەزار درهەمی بەناشەرعی دەست بكەوێت و دانیشێ تەسبیحات بكات و چاكە دەست خۆی بخات , تاچاكەكانی خراپەكانی بسڕێتەوە ؟! سوفیان وتی : شتی وانابێت , باپارەكە بگێڕێتەوە لەپێشدا , چونكە زیكرەكە ئەو تاوانەی لەسەر لانابات .. جابەڕاستی وایە , هی واهەیە بەهەڵە لەئایەتی (إن الحسنات يُذهبنَ السيئات)تێگەیشتووەو بەتەمایە بەفێڵ لێی دەرچێ ، دیارە خوای گەورە لەهەقی خەڵكی خۆش نابێت تابۆیان نەگێڕدرێتەوە ..

ی- جوولەكە فێڵی تریان زۆر بووە , ئەوەتە حەزرەت (ص)لە بارەیانەوە دەفەرموێت (لعن الله اليهود , حُرِمَت عليهم الشحوم , فجملوها وباعوا , وأكلوا منها)ابن ماجـه / واتە : خوا لەعنەتی كرد لە جوولەكە , چونكە (شحوم - بەزو پیوی ماڵاتیان)لێ حەرام كراو ئەوانیش ئەیانتوانەوە و بەو شێوەیە دەیانفرۆشت و لێ یان دەخوارد .. (پەڕاوی الحيل الشرعية / بين الحظر والإباحة / نشوة العلواني)..

لەخوا غافڵ مەبن

خوای گەورە خاوەنی ئاسمانەکان و زەوی یەو ئاگاداری هەموو وردو درشتێکە لەم بوونەوەرەدا هەروەك لە قورئان و سوننەت دا ئاماژەی پێکراوە , ئەمەش بۆ ئەوەی مرۆڤ غافڵ نەبێ و بزانێ خوای گەورە چاوی لێیەتی و هەمووکارو کردەوەیەکی لەسەر حساب دەکات ئەگەر مسقاڵە زەرەیەکیش بێت .. بۆ نموونە :

١) (وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ) (المؤمنون:١٧) واتە :سوێند بەخوا بەڕاستی ئێمە لە ڕاسەرتانەوە حەوت چین ئاسمانمان دروستکردووە و ئێمە هەرگیز لە دروستکراوان غافڵ و بێئاگانین و هیچ شتێکمان لێ ون نابێت و هیچیش پشت گوێ ناخەین .

٢) (وَقُلْ لِلَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ , وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ , وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) (هود:١٢٣) واتە : بلێ بەوانە کە بڕوا ناهێنن : ئێوە لەشوێنی خۆتاندا کاری خۆتان بکەن و بەڕاستی ئێمەش خەریکی کاری خۆمان دەبین , بەردەوامیش چاوەڕێی دەرئەنجامی کاری هەردولابکەن و ئێمەش بەڕاستی چاوەڕێین , (دیارە خوای گەورە تەوفیقی کێ دەدات و هی کێش نادات).. هەر بۆخوایە نهێنی و نادیارەکانی ئاسمانەکان و زەوی , هەمووکارو فەرمانیش هەربۆلای ئەو زاتە دەگەڕێتەوە , دەی کەوابوو هەر ئەو بپەرستەو تەنها پشت بەو ببەستە , هەرگیز خوای پەروەردگارت بێئاگانیە لەوەی ئێوە دەیکەن و ئەنجامی دەدەن ..

٣) (ولكل دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ) (الأنعام:١٣٢) واتە : بۆ هەریەکێك لە بێباوەڕو موسڵمان چەندەها پلەو پایە هەیەو هەرکەس بە جۆرێك پاداشتی خۆی لەچاك یان لەخراپ وەردەگرێت و خوای پەروەردگارت بێئاگانیە لەو کردەوانەی کە دەیکەین ..

٤) (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجاً وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) (آل عمران:٩٩) واتە : بەخاوەن کتێبەکان بلێ : ئەی خاوەنانی کتێبی ئاسمانی بۆ ڕێدەگرن لە بلاوبوونەوەی ئاییني خواو دەتانەوێت ئەوەی باوەڕی هێناوە ڕێبازی دینداری بەچەوتی بگرێت ؟ لەکاتێکدا خۆتان شایەتن

و چاك دەزانن (ئەوە ڕاست نيەو چەوتە)دڵنياش بن كەخوا غافڵ و بێئاگا نيە لەو شتانەی كە دەيكەين

٥) (وَقُلِ الْحَمْدُ للَّه سَيُرِيكُمْ آيَاته فَتَعْرِفُونهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تعْمَلُونَ) (النمــل:٩٣) واتــە بڵــێ ســوپاس و ســتايش بــۆ خوايــە , لەئايندەيــەكی نزيكــدا , بەڵگــەو نيــشانەكانی خۆيتــان نيــشان دەدات و دەياننناســنەوە كەهــەمووی دروســتكراوو بــەديهێنراوی خوايــە , بێگومــان پــەروەردگاری تــۆ غافــڵ وبــێ ئاگانيــە لــەو كاروكردەوانەی كە ئەنجامی دەدەن

٦) (وَمِنْ حَيْثُ خرجْت فَوَل وجْهَكَ شطْر الْمسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَق مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) (البقرة:١٤٩)واتە لە هەر شوێنێكەوە دەرچوويتە دەرەوە , لە هەركوێ بويت لە نوێژەكاندا ڕووبكەرە كەعبەی پیرۆز , بێگومان ئەو فەرمانە حەق و ڕاستيە و لەلايەن پەروەردگارتەوەيە , خوا غافڵ و بێئاگا نيە لەو كارو كردەوانەی ئەنجامی دەدەن

٧) ئەوانەی بێئاگاو غافڵن لەپلەی ئادەميزادیيەوە دادەبەزنە پلەی ئاژەڵێتی (وَلَقَــدْ ذَرَأْنَا لجَهَنَّمَ كَثِيراً منَ الْجنِّ وَالْأنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لا يَفْقَهُــونَ بِهَــا وَلَهُــمْ أَعْــيُنٌ لا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَــلُّ أُولَئِــكَ هُــمُ الْغَــافِلُونَ) (لأعــراف:١٧٩) واتــە ســوێند بەخوا بێگومــان ئێمــە زۆر لەپــەری و ئادەميزادمان بۆ دۆزەخ داناوە , ئەوانە دڵيان هەيە و كەچی هەقی پێنادۆزنەوە و , چاويان هەيە و هەقی پێنابينن و گوێيان هەيە و هەقی پێنابيستن , ئائەوانە وەكو ئاژەڵ وان , بگرە وێڵ و سەرگەرداتريشن, ئائەوانە غافڵ و بێئاگان

لە فەرموودەيەكيشدا حەزرەت (ص)دەفەرموێت: (إن الله يبغض كـلَّ جعظــري جواظ , صَخَّابٍ في الاسواق , جيفة بالليل , حمارٌ بالنهار , عالم بالدنيا , جاهِــلٌ بامْرِ الآخِرة)رواه ابن حبان / الالبانی / السلسلة الــصحيحة ١ / ٣٣١ / رقــم ١٩٥

واتە : بەڕاستی خوا ڕقی لەوانەیە کە فیزداروخەڵك بەکەم زانن و مۆن و ڕقاوین ولە بازاڕدا قیرەقیرکەرو، لە شەودا لاکە تۆپیون و هەڵناستن بۆ نوێژو ، لەڕۆژیشدا گوێدرێژن و ، زانان بە دنیا و نەفام و جاهیلن بە ئاخیرەت

چەند وەسفێکی سەیرە ، تو خوا سەد دەر سەد باسی حاڵی ئەوانە نیە کە دوورن لەبەرنامەی خواوە

٨) (اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ , مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وهُمْ يَلْعَبُونَ لاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) (الانبياء: ١-٣) واتە لێپرسینەوە وحسابی خەڵکی نزیك بۆتەوە , لە کاتێکدا زۆربەیان بێ ئاگاو غافڵن و پشتیان لە ئاینی خوا کردووە وڕوویان لێوەرگێڕاوە و , هیچ یادەوەرییەکی تازەیان لەلایەن پەروەردگاریانەوە بۆ نایەت کە ئەوان گوێ بیستی نەبووبن و لەوکاتەدا یاری و گەمەنەکەن , دڵەکانیان بێئاگاو سەرگەردانە , ئەوانەش کە ستەمیان کرد , قسەکانیان شاردەوە و بەنهێنی دەیانووت , ئایا ئەمە تەنها بەشەرێك نیە وەك ئێوە ؟! ئایا ئێوە بەدەم جادووگەرییەوە دەچن ؟! لە کاتێکدا ئێوە چاوتان هەیەو دەبینن ! (واتە وەك خۆیان دوای هەق ناکەون , خەڵکیش سارد دەکەنەوەو هەق بەجادوو دائەنێن و گاڵتە بەوانە دەکەن کە دوای ڕێ ڕاست دەکەون).

٩) (فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيراً مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ) (یونس:٩٢) واتە (ئەی فیرعەون , ئەمڕۆ کە نقوم بوویت , لاشەی تۆ ڕزگار دەکەین , تاببێتە موعجیزە و پەندو ئامۆژگاری بۆ ئەوانەی دوای تۆ دێن و (بزانن کە تۆ خوا نەبوویت و بەچاوی خۆیان لاشەی ساردو سڕو بێگیانت ببینن و لە سەرەنجامی تاوان و ستەم تێبگەن), بەڵام بەڕاستی زۆربەی خەڵکی لەئایەت و موعجیزەکانی ئێمە غافڵ و بێئاگان

١٠)(وما يَعْزُبُ عن رَبِّكَ من مثقال ذرة في الارض ولا في السماء ولا أصغر من ذلك ولا اكبر إلاّ في كتاب مبين) (یونس ٦١) واتە :ئەی محمد (ص)هیچ شتێك لە پەروەردگاری تۆ ون نابێت , لەمسقاڵە زەڕەیەکەوە , لەزەوی یان لەئاسماندا

بچوکتربێت یان گەورە ترو , هەمووی لە دۆسیەیەکی تایبەتی ئاشکرادایە لای ئێمەو تۆمار کراوە ..

پێغەمبەریش (ص)ئاماژە بۆ ئەم ڕاستیە دەکات ودەفەرموێت :(ولا يَغْتَرنَّ احدكم بالله فإن الله لوكان غافلاً شيئاً لأغفل البعوضة والخردلة والذرة)(تفسيرابن كثير٦ / ١٢٩)

واتە : لەخوا غافڵ مەبن و لەسنوور دەرمەچن , بەڕاستی خوا ئەگەر غافڵ بوایە و گوێی نەدایە بەدروستکراوەکانی , ئەوا گوێی نەئەدا بەمێشوولەو دەنکە خەرتەلەو مێروولەو ...هتد ..

دەی کەخوا ڕزقی هەموو ئەو دروستکراوانە بدات و , بوونیان پارێزرابێ و هەموو هاوسەنگی خۆیان ڕاگرن و ڕۆڵی خۆیان ببینن بەو جۆرەی کەخوا بۆی دیاری کردوون لەدنیادا , ئیتر چۆن مرۆڤێك کەخوا کردویەتی بە جێنشین لەم سەر زەوی یەداو هەموو ئەو شتانەی تری لەبەرئەم دروستکردووەو دنیای بۆ تەسخیر کردووە , چۆن لێی غافڵ دەبێ و چۆن لێی ناپرسێتەوە ؟!

١١)زۆرجار غەفلەت درێژە دەکێشێ تا دوا ساتەکانی سەرەمەرگ و گیان دەرچوون , ئەو کاتەی کە مرۆڤ قاچێکی لەدنیاو قاچێکی لەئاخیرەت دایەو مەلائیکەت لۆمەی دەکەن و پێی دەڵێن (لقد كنت في غفلة من هذا فكشفنا عنك غطاءكَ فَبصَرُكَ اليومَ حديد)ق ٢٢

واتە :بە بێباوەڕ دەوترێت : سوێند بەخوا بەڕاستی تۆ لەم بەسەرهاتە غافڵ بوویت و گوێی خۆت لێ خەواند بوو , ئێستا ئێمە پەردەمان لەسەر چاوت لاداو هەموو ڕاستیەکان دەبینیت وچاوەکانت تیژە ..

١٢)هوشیار بوونەوە لە کاتێکدا کە کار لەکار ترازاوە و سوودی نیە ؟!

(حَتَّى إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ , وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ) (الانبياء:٩٧)

واتە : ئەو کاتەی بەربەستەکەی (ذو القرنين)لەسەر دووتیرەی (یأجوج و مأجوج)دەکرێتەوە (کەئەمەش یەکێکە لە نیشانەکانی نزیك بوونەوەی کۆتایی دنیا)و ئەوانە ئەوکاتە لەهەموو کون و کەلێنێکەوە بە لێشاو دێن , ئەوسا ئیتر بەڵێنی ڕاستی نزیك دەبێتەوە ودەست پێدەکات , ئنجا دەبینیت چاوی ئەوانەی بێباوەڕن ئەبڵەق و زەق

دەبێت و , دەڵێت : هاوار بۆ ئێمە , چاك غافڵ بووین لەم ڕۆژە ولەم سەرەنجامە , نەك هەر ئەوە ! بەڵكو ئێمە ستەمكاریش بووین .

١٣) (وَعْدَ اللَّهِ لا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَعْلَمُونَ , يَعْلَمُونَ ظَاهِراً مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ) (الروم:٧) واتە :بێگومان ئەوە بەڵێنی خوا خۆیەتی , خوا بەڵێنی خۆی دەباتە سەر, بەسەر خستنی هەق و ڕاستی و بەهێنانی قیامەت و .. هتد , هەرچەند زۆربەی خەڵكی تەنها بە ڕواڵەت لەدنیا دەزانن و عەقڵیان لەچاویاندایە , ئەوانە بێئاگاو بێخەبەرن لە ڕۆژی دوایی و قیامەت ..

١٤)حەزرەت (ص)تاچاوی خەڵكی بكاتەوە و ڕێیان بۆ ڕۆشن بكاتەوە وبێئاگاكان بەئاگا بهێنێتەوە: (لِتُنْذِرَ قَوْماً مَا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ) (يَـس:٦) واتە:تائینزاری خەڵكی بكات و وریایان بكاتەوە لەسزای خوایی , لەكاتێكدا كەباوك و باپیریان ئاگادارنەكراونەتەوەو بێئاگاو غافڵن ..

سەرەنجامی غافڵ بوون

قورئانی پیرۆز گرنگی زۆری بەمەسەلەی غەفڵەت داوەو لەچەندەها ئایەتدا باسی كردووە وسەرەنجامی غەفڵەتیش دەخاتە بەرچاومان تازوو خۆمانی لێ رزگار بكەین ، هەروەك دەفەرموێت :

١)غەفڵەت مایەی سزای خوایە , هەروەك چۆن دووچاری گەلی فیرعەون بوو :(فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ) (الأعراف:١٣٦) واتە : تۆڵەمان لێسەندن و نقومی دەریامان كردن , چونكە ئەوان بڕوایان بەبەڵگە و موعجیزەكانی ئێمە نەبوو بەدۆریان دادەناو , ئەوان لێی بێئاگا بوون ..

٢)غافڵ مۆر ئەنرێ بەسەر دڵ و چاوو گوێی دا : (أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ) (النحل:١٠٨) واتە : ئەوانە خوا مۆری ناوە بەسەر دڵ و گوێ و چاویاندا و ئەوانە غافڵن .. ئەمەش وادەكات كە سوود لەئایەت و بەڵگە زۆرەكانی خوا وەرنەگرن لەقورئان و لەبوونەوەردا :(سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا

غافلِين) (الأعراف:١٤٦) واته : ئەوکەسانەی کە بەناهەق فیز دەکەن لەزەویداو خۆیان بەگەورە دەزانن , لەمەودوا ڕووی دڵیان وەردەچەرخێنم لەتێگەیشتنی ئایەت و فەرمانەکانم , خۆئەوانە ئەگەر هەر بەڵگەو نیشانەیەك ببینن ئەوە باوەڕی پێناکەن , ئەگەر ڕێبازی ژیری و بەرژەوەندی دنیاو قیامەت ببینن ئەوە نایگرنەبەر , خۆ ئەگەر ڕێبازی ئارەزووپەرستی و گومڕایی ببینن ئەوە دەیگرنە بەرو پەیڕەوی دەکەن , ئەوە لەبەرئەوەیە چونکە بەڕاستی ئەوان بڕوایان بەئایەت و فەرمانەکانی ئێمە نەبوو هەروەها غافڵ بوون ..

٣)ئەوانەی غافڵن و گوێ بە بەرنامەی خوا نادەن دۆزەخ مەنزڵ و جێگەیانە :(إنَّ الَّذِينَ لا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ , أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) (يونس:٧- ٨)

واتە: بەڕاستی ئەوانەی کە بەتەمای ئامادەبوونی بەریارەگای ئێمەنین و باوەڕیان نیەو ڕازی بوون بەژیانی دنیاو دڵنیان پێی و دڵیان پێی خۆشەو ئەوانەش کە لەئایەتەکانی ئێمە غافڵن , ئائەوانە شوێن وجێگەیان ئاگری دۆزەخە بەهۆی ئەو کاروکردەوانەی کە دەیکەن ..

چارەسەری غەفڵەت

١) **زانین و شارەزابوون :**

دیارە ئەوانەی کە زانین و زانستیان زیاترەو باشتر خوا دەناسن , زیاتر لەخوا دەترسن , قورئان دەفەرموێت (إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ) (فاطر:٢٨) هەروەها خاتوو عائیشە دەڵێت (يا أمة محمد والله مامِن أحَدٍ أغْيَرُ من اللهِ انْ يَزْنـي عبـدَهُ أو تَزنيَ أمَتُهُ , يا أمة محمد والله لو تعلمون ماأعلمُ لضَحِكتُم قليلاً ولبكيتم كثيراً)(صحيح البخاري / فتح الباری / ٢ / ٢٢٤)واتە : ئەی ئوممەتی محمد بەخوا کەس نیە بەهێندەی خوا (غيرە)ی هەبێت بەرامبەر بەوەی کە عەبدێکی پیاو یان ژن زینا بکات , ئەی ئوممەتی محمد بەخوا ئەگەر ئەوە دەزانن کەمن دەیزانم تۆزێ پێدەکەنین و ئنجا زۆر دەگریان بۆ حاڵی خۆتان .

٢)يادەوەری بەردەوام و ترسان لەسزای خوا :

قورئان دەفەرموێت : (فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ,سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشَى, ويتجنبها الاشــقى ، الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى) (الأعلـــى:١٢) **واتە : تۆڵەسەر یادخستنەوەی ئەو کەسانە بەردەوام بە ئەگەر ئامۆژگاری کردن سوودی هەبێت بۆیان , بێگومان ئەوکەسەی کە ترسی خوای لە دڵدا بێت یاداوەری وەردەگرێت .. خراپترین کەس خۆی لێ دوور دەگرێت و یادەوەری وەرناگرێت , ئەوەی دەچێتە ناو ئاگرە گەورەکەوە و دەسوتێت تیایدا ..**

٣) نوێژ کردن لەکاتی خۆی دا :

دیارە نوێژ ڕۆژی پێنج جار هۆکارێکی گرنگە بۆ هۆشیاری و غافڵ نەبوون بۆیە ئەوەندە گرنگی پێدراوە لەئیسلامدا , پێغەمبەر (ص)لەم بارەیەوە دەفەرموێت : (مَــن حافظ على هؤلاء الصلوات المكتوبات لم يُكتَبْ مِن الغافلين)**سلسلة الالبانى الصحيحة / ١١٤٢ واتە :هەرکەس نوێژە فەرزەکان بپارێزێ و لەکاتی خۆیاندا جێ بەجێیان بکات لە زومرەی غافڵان نانوسرێت .**

نوێژی جومعەش گرنگی تایبەتی خۆی هەیە و ئەوەی بەبێ بیانوویەکی مەشروع بیفەوتێنێ لەغافڵان حساب دەکرێ ومۆر دەنرێ بەدڵیا وحەزرەت (ص)دەفەرموێت (لينتهينَّ اقوامُ عَنْ ودَعهم الجُمُعات أو ليَختمنَّ الله على قلوبهم ثمَّ ليكوننَّ من الغافلين).

شەو نوێژیش بەهەمان شێوە مایەی هۆشیاری یەو گرنگی زۆری پێدراوە حەزرەت (ص)دەفەرموێت (مَن قام بعشر أياتٍ لم يُكتب من الغافلين)صحيح الآلبانى / ٦٤٣ .

واتە : کێ شەو هەستێ و دەئایەت بخوێنێ لەشەو نوێژدا لەغافڵەکان نانوسرێت ..

٤) پارێزکاری :

یەکێکی تر لەچارەسەرەکانی غەفڵەت پارێزکاری یە , چونکە ئەوانەی پارێزکارن کاتێك شەیتان لێیان نزیك دەبنەوە , زوو هۆشیار دەبنەوەو ناخەڵەتێن : (إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُــمْ مُبْــصِرُونَ) (لأعــراف:٢٠١) **واتە : بەڕاستی ئەوانەی کە پارێزکارن کاتێك خەتەرەو خەیاڵێك لەلایەن شەیتانەوە تووشیان دەبێت , خێرا بێدار دەبنەوەو بەرچاویان ڕوون دەبێت و غافڵ نابن و بەشەیتان ناخەڵەتێن .**

٥)یادی خوا :

یادی خوا کردن بەقورئان خوێندن و ئەو یادو زیکرانەی کە حەزرەت (ص)کردوونی و فەرمانی پێداوین بیکەین هۆکارێکی زۆر گرنگن بۆ هۆشیاری بەردەوام و غافڵ نەبوون ، قورئان بەحەزرەت (ص)و موسڵمانان دەفەرموێت : (وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعاً وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ) (الأعراف:٢٠٥)
واتە : یادی پەروەردگارت بکە لەدڵی خۆت دا بەلالانەوەو ترسەوە , بێ دەنگ بەرزکردنەوە (لەنێوان چپەو ئاشکرادا)لەبەیانیان و دەمەو ئێواراندا و لەبێئاگایان مەبە ..
لە فەرموودەیەکدا حەزرەت (ص)دەفەرموێت (وآمُرُكم أنْ تذكروا الله تعالى فإن مثل ذلك كمثل رجل خرج العدو في أثره سراعاً حتى إذا أتى على حُصن حصين فأحرز نفسه منهم كذلك العبد لا يحرز نفسه من الشيطان إلا بذكر الله تعالى)ئیمام ئەحمەد .
واتە : فەرمانتان پێدەدەم کەیادی خوا بکەن , نموونەی ئەوەش وەك ئەوەیە کە پیاوێك دوژمن بەدوایەوە بێت و ڕابکات تادەگاتە قەڵایەکی چاك و خۆی تیا حەشار بدات و ڕزگاری بێت لەدوژمنەکانی , بەهەمان شێوەش مرۆڤێك خۆی ناپارێزێ لەشەیتان مەگەر بەیادی خوا ..

ئامۆژگاری پیاوباشان

بەردەوام بانگخوازان وپیاوباشان ئامۆژگاری دەکەن , تاببنە مایەی هۆشیاری و گەڕانەوەی خەڵکی لەگوناهو تاوان و غافڵی ..
ئەبو درداء ڕۆژێك لەسەر مینبەری دیمەشق فەرمووی (ئەی ئەهلی دیمەشق : ئەرێ گوێ ناگرن لەبرایەکی دڵسۆزتان ؟ بەراستی ئەوانەی پێش خۆتان زۆریان کۆ دەکردەوەو بینای چاکیان دەکرد و , هیوای زۆریان هەبوو , جا کۆکردنەوەیان نەماو , بیناکانیان بووە قەبرسان و هیواکانیشیان نەهاتەدی)..
جارێکی تریش فەرمووی : سێ شت دەمهێنێتە گریان :
ا – کەسێك کە بەدوای دنیادا ڕادەکاو مردنیش وا بەدوایەوە ..
ب–کەسێك کە بەقاقاپێدەکەنێ و نازانێ ئاخۆ خوای ڕازی کردووە یان نا ..
ج– کەسێکیش کەغافڵەو خواش لێی غافڵ نیە !!

بەیەزیدی کوڕی (مرثد)یان وت : بۆچی دەتبینین چاو بەگریانی ؟ لەوەڵاما وتی : برا بەڕاستی خوا پەیمانی داوەمەتێ ئەگەر بێ گوێی بکەم لە دۆزەخ دا بەندم دەکات , بەخوا ئەگەر پەیمانی بدامایەتێ لەحەمامێك دا بەندم بکات , هەق بوو جێ بەخۆم نەگرم و هەردەم لە فەرمانبەریدابم !

ئەبوبەکری صدیق یش خوا لێی ڕازی بێت دەیفەرموو : کوان ئەوانەی کەجوان بوون و بەگەنجیانەوە دەنازین ؟ کوان ئەو پاشایانەی کە بیناو کۆشکی مەزنیان کردو چواردەوریان کرد بەشورای قایم ؟ کوان ئەوانەی لەجەنگەکاندا سەرکەوتنیان بەدەست دەهێنا ؟ دەورو زەمانیان گۆڕدرا و ئێستا وان لەتاریکاییەکانی گۆڕدا , خێراکەن , خێرا کەن ، دەست و بردکەن , دەست و بردکەن , ((بۆ سەرفرازی دنیاو قیامەت))(الغفلة / عبدالرحمان عبدالقادر المعلمي)

پیلانی دوژمنان بۆ غافڵ کردنی موسڵمانان

دوژمنانی ئیسلام لە کۆن و نوێدا پیلانی بەردەوامیان هەیەو شەیتانەکانیان هانیان دەدەن بۆ بەردەوامی لە دژایەتی هەق و ڕاستیدا , واتە شەیتانانی ئینس و جین یەك دەکەون و , یەکتری تیژ دەکەن لە بڕواداران , هەروەك قورئان دەفەرموێت : (أَلَمْ تَرَ أَنَّـا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا, فَلا تَعْجَلْ عَلَـيْهِمْ إِنَّمَـا نَعُـدُّ لَهُـمْ عَـدًّا) (مـريم:٨٤) . واتە : ئایا نابینیت بەڕاستی ئێمە چۆن شەیتانەکان دەنێرینە سەر خوانەناسان , بەگەرمی هانیان دەدەن بۆ تاوان و گوناهو خراپە و پیلان دانان , ئەی محمد (ص)پەلەیان لێ مەکە , چونکە بێگومان ئێمە بەوردی هەرهەموو کارو کردەوەیان بە ژمارە تۆمار دەکەین ..

بەڵێ .. خراپەکاران پیلانێ دادەنێن شاخ لەبن دێنێت (وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ, فَلا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّـهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ) (ابراهيم:٤٧)

واتە : بێگومان خوانەناسان پیلان و تەڵەکەی خۆیان گێڕا , فێڵ وفڕی زۆریان کرد , بەڵام هەموو پیلان و فێڵیان لای خوا ئاشکراو دیارەو بەسەرخۆیاندا دەشکێتەوە , هەرچەند پیلان و فێڵیان کێوەکانیش لەبن بهێنێت .. کەواتە , وا حساب مەکە (ئەی محمد

(ص))خوای گەورە بەڵێنی خۆی بۆ پێغەمبەران نایاتە سەر بەسەر خستن و لەناو بردنی کافران , چونکە بەڕاستی خوا باڵادەستە و خاوەنی تۆڵەیە لە ستەمکاران ..

بەڵێ .. دوژمنان شەوو ڕۆژ ئەدەنە دەم یەك و بەردەوام لەهەوڵدان ئەمەش بۆ غافڵ کردنی موسڵمانان و لەخشتە بردنیانە , ئەوەتە لەخشتە براوەکان لەقیامەتدا دەڵێن : (وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَاداً وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) (سبأ:٣٣) واتە : خەڵەتاوو ژێردەستەکان وتیان بەزۆردارو دەسەڵاتدارەکان : نا , وانیە بەڵکو پیلان و نەخشەی شەوانە و ڕۆژی بەردەوامتان بوو کە فەرمانتان پێدەداین بڕوامان بەخوا نەبێت , هاوەڵی بۆ بڕیار بدەین , پاشان هەمووان پەشیمانی لەدڵ و دەروونیاندا دەشارنەوە , بەتایبەتی کاتێك سزاو تۆڵەیان بینی بۆیان ئامادەیە , ئێمەش چەندەها کۆت و زنجیری ئاگرینمان کردە گەردنی ئەوانەوە کە بێ بڕوابوون , ئایا پاداشت دەدرێنەوە جگە بەوەی کە دەیانکرد ؟!

بەڵێ .. دوژمنانی هەق و ڕاستی گەرمن لەسەر دوژمنایەتی و لەسەر کپ کردنی دەنگی زوڵاڵی ئیسلامەتی , بۆئەم مەبەستەش پارە بەلێشاو خەرج دەکرێ و تواناکان بەگەڕ دەخرێن , ئەوەتە زۆربەی کەناڵە فەزایی یەکان شەوو ڕۆژ لەکاردان , بۆسەرقاڵ کردنی خەڵکی بەتایبەتی گەنج و لاوەکان تاخەوو خەیاڵیان ببێت بەئارەزوات و بەفیڕۆدانی تەمەن و بێ بەرنامەیی لەژیاندا ، جاهەروەك سیحرو جادوویان لێبکەن غافڵ دەبن و هەوڵی دەوێ تا بەئاگابێنەوە و سیحرەکە بەتاڵ بێتەوە .. قورئان پێیان دەفەرموێت (قل : فَأَنى تُسحَرون)(المؤمنون ٨٩) واتە پێیان بڵێ : ئەوە چیتانە سحروجادوتان لێکراوە ؟!

جائێمەش بۆ بەتاڵ کردنەوەی سیحری دوژمنان و لەبەرئەوەی کە باسکردنی هیممەت بەرزان و خواناسان دەبنە مایەی هۆشیاری و بەخۆدا چوونەوە , چەند نموونەیەکی کەسانی هۆشیارو بۆ خوا سوڵحاو باس دەکەین :

یەکەم / ئیبن سینا / ئەم زانایە سوودی لەتەمەنی وەرگرت و توانی دووسەدو پەنجا پەڕاو بنوسێت و یەکەم کەسە کەباسی پیس بوونی هەوای کردووە و یەکەم کەسە کەباسی

نەخۆشی سیلی کردووە و ، ئەوروپا پێی دەڵێت (ئەمیری پزیشکان)و , لەزانکۆیەکی فەرەنسیش دا پەیکەریان بۆ کردووە .

ئیبن سینا دەڵێت : من زۆر سوودم لەئایەتی (وكذلك جعلناكم أمة وسطا)کردو , لێیەوە فێر بووم کە هەموو شتێ ئەمسەروئەو سەرێکی هەیەو (وسط) یشی هەیە , بەگەڕان بەدوای (وسط)دا زۆر ئەنجامی باشم بەدەست هێناو ئەگەر شتێکم لێ عاسی ببوایە , دوورکات نوێژم دەکردو دوعام دەکرد تیایدا و دەمووت : ئەی ئەو خوایەی کەمنت کردووە بەئوممەتی (مصطفی)(ص), کە ئوممەتی (وسط)و میانەڕەوە , هیدایەتم بدە ..

دووەم / عباس کوڕی فیرناس : ئەم زانایەش هەرلەمناڵیەوە قورئانی لەبەر کردو کە گەورە بوو , زۆر وەستا لەخزمەتی ئایەتی (یامعشر الجن والانس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السماوات والارض فانفذوا لاتنفذون إلا بسلطان)(الرحمان)داو پرسیاری کرد : کەس ئەم ئایەتەی هێناوەتەدی ؟؟وتیان : کەس شك نابەین , وتی : من ئەمەوێ یەکەم کەس بم کەئەمە بهێنمەدی .. کەوتە بیرکردنەوە و هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی هۆکارێك بۆ فڕینی ئادەمیزادو لەسەر خۆی تاقیکردەوە .. ڕۆژێك خەڵکی (قرطبە)ی کۆکردەوە و لەبەرزاییەکەوە وەستاو پەڕو باڵی بۆ خۆی دروست کردبوو , پێی وتن : ئێوە شایەتم بن لەقیامەتدا کەهەوڵم داوە ئەو ئایەتە بهێنمەدی ...

هەرچەند هەوڵەکەی سەرکەوتوو نەبوو , نەیتوانی بفڕێت و قاچی شکا , بەڵام تا تەمەنی هەشتا ساڵی ژیاو هەوڵەکەی بوو بەبەردی بناغەی بیرکردنەوە بۆ فڕینی ئادەمیزاد , تاڵە دوای خۆی زیاتر پەرە بەو کارە دراو پاش چەندەها سەدە ئەوە فڕۆکە کە بەئاسماندا دەفڕێت و ڕێی دوور نزیك دەکاتەوە !

بەڕاستی تێگەیشتنێکی جوانە , دەیەوێ (مُبدع)و داهێنەربێت , دەیەوێ ڕوو سووری قیامەت بێت و خەڵکی شایەتی بۆ بدەن کە هەوڵی داوە , دیارە خوای گەورەش هەوڵی خێری کەس بەزایەنادات ..

سێیەم / ئیبن خلدون : ئەم زانایەش (علم الاجتماع)ی دامەزراند و دەڵێت ئایەتی (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ, هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدىً وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ) (آل عمران:١٣٨) وای لێکردم , کەهەوڵ بدەم جێبەجێ ی بکەم و ئەم زانستە دابمەزرێنم ..

چوارەم / محمد الفاتح :

حەزرەت (ص)هەرزوو هەواڵی دابوو کەئەو سوپایەی فەتحی قسطنطینیە دەکات سوپایەکی چاکەو ئەمیرەکەشی ئەمیرێکی چاکەو خوا لێیان خۆش دەبێت .. ئەمەش وای کرد کە موسڵمانان چەند جار هەوڵی گرتنی بدەن , لەهەشت سەد ساڵدا دەجار هەوڵی بۆ درا , تەنانەت ئەبو ئەیوبی ئەنصاری لەسوپای (یزید)دابوو کە دەوری ئەو شارەیان بۆ چەند ساڵێك دا , سەرەنجام ئەبو ئەیوب نەخۆش کەوت و وەسیەتی کرد کە تاکوێ نزیك بوونەوە لەقەلاکە لەوێدا بینێژن , لێیان پرسی بۆ حەزدەکەی لەنزیك قەلاکە بنێژرێیت , فەرمووی : بۆ ئەوەی کە بە پێغەمبەر (ص)گەیشتمەوە من نزیکترین کەس بم لەقەلاکەوە و سابەڵکو لەگەڵ ئەو سوپایەدا حەشر بکرێم کە فەتحی دەکەن ..

قسطنطینیە گرتنی ئاسان نەبوو چونکە دوولای ئاوبوو وە پێنج سەد کەشتی جەنگی پاسەوانیان دەکرد .. شوێنەکەی زۆر گرنگ بوو , ناپلیۆن وتبووی : ئەگەر هەموو دنیا ولاتێك بێت , باشترین پایتەخت بۆی (قسطنطینیە) یە .

محمد فاتح هەر لەمناڵیەوە بلیمەت بوو , پێنج زمانی دەزانی , مامۆستاکەی پێی وت : من وادەزانم تۆ ئەو ئەمیرەیت کەفەتحی قسطنطینیە دەکەی ..

لەبیست و سێ ساڵیدا باوکی مردو ئەم بوو بەخەلیفە ..

لەشارەزایانی پرسی هۆی چیە قسطنطینیە فەتح ناکرێ وتیان لەبەرسێ هۆ :

١) ئەوان لەقەلای قایم دان و ئەو سوپایەی کەدەچێت لەدەشتێکی کاکی بەکاکی ڕووت دا ناتوانێ خۆی بگرێ و ناتوانرێ بەئاسانیش قەلا دروست بکرێت .

٢)قەلاکانیان بەرزەو بەتۆپی قورس نەبێ کاری تێناکرێت ..

٣)زنجیری ئاسنیان لەو ئاوەدا داناوە کە لەدەوری قەلاکەیەو کەشتی ناتوانێ پیا بڕوات ..

هیممەتی مەردانەی محمد فاتح کەتەمەنی گەیشتبووە (٢٥)ساڵێك کەوتە کارو لەسێ مانگدا قەلایەکیان بەرامبەر قەلاکانی ڕۆمەکان دروست کرد , پێش ئەوەی زستان بێت بەسەریاندا .. بۆ دروستکردنی تۆپی قورسیش وتیان زانایەکی شارەزای مەجەری هەیە لەلای ڕۆمەکان بەندەو کارەکەش بەو دەکرێت , وتی :ئاسانە ئازادی دەکەین و دەیفڕێنین ..

ئەوەبوو کە سی بلیمەت و ئازای ناردو توانیان ئەو زانایە لەبەندیخانەدا دەربکەن وبیفڕێنن و بیهێنن بۆلای سولّتان محمد فاتح .. ئەو زانایەش تۆپی قورسی بۆ دروستکردن تا بگاتە قەلاّکان و هەر (تۆپ)ێکیش سەد کەسی بەدەورا بوو ..

ئنجا بۆ ڕزگار بوون لەزنجیرەکانی ناو ئاوەکە , درەختی ئەو ناوەی بڕیەوەو چەوری کردن و حەفتا کەشتی بەسەر ئەو دارانەدا ڕاکێشا بەناو دەشت ودۆلّ و شاخدا لەلایەکی ترەوە لەپشت زنجیرەکانەوە خستنیەوە ناو ئاوەکە ..

ئەم کارەشی لەیەك شەودا جێ بەجێ کردو بەیانی زوو لەناکاو پەلاماری کەشتیەکانی دوژمنی داو زۆربەیانی سوتاند ..

(محمد فاتح)زۆر هانی سەربازەکانی دەداو ورەی بەرزدەکردنەوە , پێی دەوتن : حەز دەکەن شوێنکەوتەی حەزرەت بن (ص), ئەمشەو زۆر سەلاّوات بدەن لەسەر گیانی ئەو زاتە , ئەمشەو فەرموودەیەکی حەزرەت (ص)دێنینە دی ..

ئنجا داوای لێکردن کەئەو شەوە پێش ڕۆیشتن یەکی دووڕکات نوێژ بکەن و دوعا بکەن خوا کارەکەیان بۆ ئاسان بکات ..

(محمد الفاتح)پاش ئەوەی کەسەرکەوت وتی : من بەدووشت سەرکەوتم :

١)دلّێکی ڕەقم هەیە وەك بەرد نەرم نابێ هەتا ئەوەی دەمەوێ جێ بەجێ ی دەکەم .

٢)دووچاوی فرمێسك ڕێژم هەیە کە لەترسی خوا ئەسرین دەڕێژێ ..

ئەم پیاوە مەزنە , چەند جار دوژمنان پیلانی کوشتنیان دانا , هیچی سەری نەگرت , تاپزیشکێکیان نارد کە خۆی لەسولّتان نزیك کردەوەو پزیشکی تایبەتی بوو , کەم کەم ژەهری ئەدایە تا لە لەشیا زۆر بوو بەوە شەهید بوو , ئنجا نامەی نارد بۆ ولاّتەکانی دەرەوە و مژدەی دانێ و تیا نووسی (هەلّۆی بەرزە فڕی ئیسلام مرد).. (هەروەك لەبەهاری دلاّن دا بەدرێژی باسم کردووە).. (بەرنامەی صناع الحياة / عمرو خالد)

وانەیەك لەمێرووڵەوە

لەدارستانەکانی ئەمازۆن دا جۆرێك مێرولە هەن , کە (٥٠٠)هەزارێکیان بەیەکەوە دەژین و کارەکانیان دابەشکردوە و هەرکەسەو بەکاری خۆی هەلّدەستێ زۆر بەچاکی و بەبێ وەستان ..

هەندێکیان ڕێگا دەکەنەوە و پاکی دەکەنەوە بەبەردەوام ,هەندێکیان دەڕۆن بەسەر درەختەکاندا سەردەکەون و پارچە گەڵا دەبڕن بەهۆی دوو چەقۆوە کە بەدەمیانەوەیەوەو بەمادەی (زنك)داپۆشراوە ..

ئەو پارچە گەڵایەی کە هەڵی دەگرێ و بەخێرایی دەیهێنێت وەك ئەوە وایە کەسێك دووسەدو پەنجا کیلۆی بەکۆڵەوە بێت و بەخێرایی پێنج کیلۆ مەتر بڕوات لەدەقیقەیەکدا ئەگەر بەراوردی بکەین لەگەڵ مرۆڤدا .

جۆرێك هەنگ ئەم مێرولانە دەخۆن بۆیە هەر پارچە گەڵایەك کە هەڵی دەگرن مێرولەیەکی پێوەیە بۆ ئەوەی کە ئەگەر هەنگە کە نزیك بۆوە بەرگری بکات لەو مێرولەیەی کە گەڵاکەی هەڵگرتووە ..

ئەو گەڵایانە کە دەبڕن دەیهێننەوە بۆ مەملەکەتەکەی خۆیان کە لەپێنج مەترەوە تاهەشت مەتر دەبێت و ژووری تایبەت و ڕێی تایبەتی تیایەو بەشێوەیەکی ئەندازەیی زۆر ڕێك و پێك دروستکراوە ..

هەندێ لەمێرولەی تر ماددەی (مضاداتی)ی (انتیبیوتیك) لەدەمیەوە دەردەدات و گەڵاکانی پێ پاك دەکاتەوە , نەوەکو بەکتریای پێوە بێت و نەخۆشی بڵاو بکاتەوەو ژیانیان لێتێك بدات ..

ئنجا هەندێکی تریان گەڵاکان ورد دەکەن بۆ ئەوەی کەڕوو(فطریات)ی لێ دروست ببێ و پاشان ئەمان ئەو (فطریات)ە دەخۆن .. پاشماوەی گەڵاکانیش کە سوودیان نیە , هەندێ مێرولەی تر فڕێی دەدەنە دەرەوە.

مێرولەی تریش هەن کاریان پاسەوانی مەملەکەتەکەیەو ئەگەر شتێکی نامۆ نزیك ببێتەوە پەلاماری دەدەن و گازی لێدەگرن و وازی لێ ناهێنن و دەمی لێ بەرنادەن ئەگەر تیاش بچن کە ئەمەش ئەو پەڕی گیانفیدایی یە ..

جائەو وانەیەی لەم مێرولانەوە وەری دەگرین ئەوەیە ئەم گیانلەبەرە بچکۆلانەیە بە فیترەتی خۆی وا دروست بووە کەئەو ژمارە زۆرەوە بەیەکەوە بژین و ئاوا کارەکانیان دابەش بکەن و زاڵ بن بەسەر خۆخۆیی دا .. جابەڕاستی پێکەوە ژیان و خۆ گونجاندن لەزۆر لایەنی تری ژیانی گیانلەبەراندا دەیبینین ,بۆیە هەق وایە بڕواداریش خۆی بگونجێنێ لەگەڵ هاوبیرەکانیداو بەکارەکانیان یەکتری تەواو بکەن , تاشەیتان و شوینکەوتوانی شەیتان نەتوانن زەفەری پێ بەرن و بەرەو غەفڵەتی بەرن ..

حەزرەت (ص)فەرموویەتی : شەیتان لەیەکێکەوە نزیکەو لەدوانەوە دوورترە ولەسیانەوە زیاتر دوورە ..

هەروەها فەرموویەتی : (المؤمن يألف ويؤلف لاخير فيمن لا يألف ولايؤلف)**واتە : بڕواداری ڕاست خۆی دەگونجێنێ و پەیوەندی دەبەستێ لەگەڵ خەڵکیداو خێر لەوەدانیە کە دوورەپەرێزەو نەگونجاوە و لەگەڵ خەڵکدا دەرنابات ..**

(بەرنامەی روعة الخلق / اقرا – فلیمی دۆبلاژکراوی الاعجاز فی النمله /ئارا)

دوا ووتە

لەکۆتایی ئەم گەشتە ئیمانی یەدا وەرن هەروەک حەزرەت (ص)بادوعا بکەین و بڵێین (اللهم إني أعوذ بك من العجز والكسل , والبُخلِ والهَرَم , والقسوة والغفلة , والعيلة والذلة والمسكنة , وأعوذ بك من الفقر والكفر ,والفسوق و الشقاق والنفاق و السمعة والرياء , وأعوذ بك من الصمم والبكم والجنون , والجذام والبرص وسيئ الاسقام) **رواه الطبرانی في الصغير . دوعایەک کە لەدڵێکی هوشیارەوە بێت سابەڵکو خوای گەورە بەرەحمی خۆی لێمان وەرگرێت , چونکە دوعای غافلان بستێک بەرزنابێتەوە (**لايُقبل الدعاء من قلب غافل لاه) الالبانی السلسلة الصحيحة ٥٩٤ .

سەرچاوەکان

١-الغفلة /عبدالرحمان عبدالقادر المعلمی

٢-القنبلة/يهود مسخهم الله قردة وخنازير /محمد عيسی داود

٣-الحيل الشرعية بين الحظر والاباحة / نشوة العلوانی

٤-**بەرنامەی** /صناع الحياة /عمرو خالد

ناوەرۆك

بابەت	لاپەڕە
پێشەكی	١٧٣
كێ لە خوا قسەی ڕاسترە	١٧٦
بگەڕێن بەزەویدا	١٧٨
لە سوودەكانی گەڕان بەزەویدا	١٨٠
ئەصحابی السبت	١٨٠
گەورەترین دۆزینەوە	١٨٨
سفرەو خوانێكی ئاسمانی	١٨٩
فرو فێڵ لە خوا ناكرێت	١٩٠
لەخوا غافڵ مەبن	١٩٥
سەرەنجامی غافڵبوون	١٩٩
چارەسەری غەفڵەت	٢٠٠
پیلانی دوژمنان بۆ غافڵكردن	٢٠٣
وانەیەك لە مێروولەوە	٢٠٧
دوا ووتە	٢٠٩

شپرزی و ئەبڵەقبوون
بە ڕوخساریەوە دیارە

مۆمیاکە بەپێچراوەیی

مۆمیای هاوەڵانی شەممە
کەخوا غەزەبی لێگرتوون
و بەڕاستی کردوونی بە
مەیموون و بەراز ..
لەفەلەستین دۆزراونەتەوە .

ناوقەدەکە درێژ بووە

کلکی مرۆڤەکە دیارە

ژیانەوە

بەرگی پێنجەم

دەنگی نەرمی پێی ئاو

کاتێ ئـاو ڕێـی خۆی دەگـرێ
ڕەنگە بەردێ بیەوێ ڕێ بگرێ
ئەویش هێمنانە ئەگەر بۆی بکرێ
خۆی لائەداو بەزمانی حاڵ دەڵێ:
(سلام عليكم لا نبتغى الجاهلين)
دیسانەوە ملی ڕێ دەگرێ
ئەگەر بەربەستێکی گەورەتری هاتە ڕێ
پەنگ دەخواتـەوەو ماوەیـەك دان بـەخۆیدا دەگـرێ
تـا تواناکانی کۆ دەبێ و بەسەر بەربەستا دەگوزەرێ
زۆر جاریش ئەوەی ڕێ بگرێ و بکەوێتە ململانێ
ئـاو ئەوەندە بەهێزە ڕای دەماڵێ
هەندێ جاریش کەف سەردەکەوێ
ئـاسمانی لێ دەگرێ
ئەوەی نـاحاڵی و نەفام بێ وادەزانێ
جارێکی تر رووی جوانی ئـاو نـابینرێ
کەچی هێندەی پێناچێ کەف لادەچێ
ئەوەی دەمێنێتەوە ئـاوە ،
ژیانەوەو خێرو بێرە کە قورئـان پێمان دەبێژێ
(فأما الزبد فيذهب جُفاءاً وأما ما ينفع النـاس فيمكث في الأرض، كذلك يضرب الله الأمثـال)..

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێ پایان بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و درووودوسەلام لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارو یاوەران و شوێن کەوتوان ..

(ژیانەوە)ئەم جارەش بەکۆمەڵێ باس و خواسی ئیمانییەوە دێتەوە بەردیدەی هۆگرانی، کە تەوەرەکەشی بریتییە لە باسی بڕواداری ڕاست و دروست و تەواو، لەژێر ڕۆشنایی ئەم چەند ئایەتەدا کە دەفەرموێت :(قَالَتِ الأعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَم تُؤمِنوا ولكِنْ قُولوا أسْلَمْنَا ولَمَّا يَدْخُلِ الإيمانُ فَي قُلُوبِكُمْ وإنْ تُطِيعُوا اللَّه ورَسُولَهُ لا يَلِتكُم مِنْ أعمالِكُمْ شَيئاً إنَّ اللَّه غفُورٌ رَحِيمٌ) (الحجرات: ١٤)

واتە: هەندێك لە بیابان نشینە عەرەبەکان وتیان : باوەڕمان هێناوە، پێیان بڵێ : نەخێر، باوەڕتان نەهێناوە، بەلاّم بڵێن : بەناچاری موسوڵمان بووین، هێشتا باوەڕ نەچۆتە ناو دڵەکانتانەوەو تیایدا جێگیر نەبووە ، خۆ ئەگەر بەڕاستی ئێوە گوێڕایەڵی فەرمانی خواو پێغەمبەر بن، ئەوا خوای گەورە لە پاداشتی چاکەکانتان هیچ کەم ناکاتەوە، چونکە بەڕاستی خوا لێخۆشبووی میهرەبانە.

ئینجا قورئان دێتە سەرباسی بڕواداری ڕاست و دروست و تەواو﴿ إنَّما الْمُؤْمِنُون الَّذينَ آمَنُوا باللهِ وَرَسُولِه ثُمَّ لَمْ يَرتابُوا وَجَاهَدُوا بأَمْوالِهِم وَأنفُسِهِم في سَبيلِ الله أُولئِكَ هُمُ الصَّادِقُون ﴾ (الحجرات:١٥) واتە: بێگومان بڕوادارانی ڕاست ئەوانەن کە باوەڕیان بەخواو پێغەمبەرەکەی هێناوەو پاشان نەکەوتونەتە هیچ گومان و دوودڵیەکەوە، بەخۆیان و سەروماڵیشیانەوە تێکۆشاون لەپێناو ئاینی خوادا، تەنها ئائەوانە ڕاستن.

ئنجا دەفەرموێت﴿ قُلْ أتُعَلِّمُونَ اللَّه بِدِينِكُم واللَّهُ يَعْلَمُ ما في السَّماواتِ وَما في الأرضِ واللَّهُ بِكُلِّ شَئٍ عَلِيمٌ ﴾ (الحجرات:١٦) واتە: ئەی محمد (ص) پێیان بڵێ: ئایا ئێوە خوای گەورە لەئاینی خۆتان ئاگادار دەکەن و دەڵێن بڕوادارین، لەحاڵێکدا (ئێوە قسە بکەن یان نەیکەن) خوا ئاگادارو زانایە بەهەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە، خوا بەهەموو شتێك زاناو ئاگادارە؟!

ئنجا کە خوا بەهەموو شت ئاگادارەو دەزانێ ئیمان و بڕواکەیان چۆنە دەفەرموێت:

﴿ يَمُنُّونَ عَلَيكَ أنْ أسلَمُوا قُلْ لاتَمُنُّوا عَلَيَّ إسْلامَكُمْ بَلِ اللّه يَمُنُّ عَلَيكُمْ أنْ هَدَاكُمْ للإيمَانِ إنْ كُنْتُمْ صادِقِينْ ، إنَّ اللهَ يَعْلَمُ غَيبَ السَّماواتِ والأرضِ واللهُ بَصيرٌ بِمـا تَعمَلُـون﴾

(الحجرات:١٨) واتـه: ئەوانـه منـەت دەكـەن بەسـەر تـۆدا كـه موسـوڵمان بـوون، پێيـان بڵـێ: منەت مەكەن بەسەرمدا لەسەر موسوڵمان بوونەكەتان، بەڵكو خوا منـەت دەكات بەسـەر ئێـوەدا كـە هيدايـەتی داون بـۆ ئيمـان و بـاوەڕ ئەگـەر ئێـوە ڕاسـت دەكـەن لـەئيمان و بڕواكەتاندا، بەڕاستی خوا نهێنی و شاراوەكانی ئاسمان و زەوی دەزانێت ، هەروەها خوا بينايە بەهەموو ئەو كردەوانەی كە ئەنجامی دەدەن ...

بەڵێ : خوای گەورە مسقاڵە زەڕەيـەك و كـەمتر لەوەشـی لـێ وون نابێـت لـەم گـەردوونـە بەر فراوانەداو ئاگای لە ئيمان و بڕوای بڕوادارانەو ئەشـزانێ كـێ بەڕووكەشـی موسـوڵمان بووەو ئيمـانی دانەمـەزراوە ، جـا بۆيـە بـا هـەوڵ بـدەين دڵ و دەروونمـان بەچـاكی ئيمـان بچێژێ و ، دوودڵـی و ڕاڕايـی واز لێبهێـنين و ئێمـەش وەك عەرەبـە دەشـتەكيە نەفامـەكان منەت نەكەين و، بزانين كە خوا خـاوەن منـەت و فەزڵـە بەرامبـەر بەئێمـەو هـەردەم سـوپاس گوزاربين.

مەرجەكانی بڕوای تەواو

١- بڕوابوون بەخواو پێغەمبەرەكەی و نەبوونی گومان و دوودڵی.

٢- تێكۆشان لە ڕێی خوادا بەسەروماڵ.

زانـای پايـە بـەرز(إبـن تيميـه) لـەبارەی ئـەو بڕوادارانـەوە كـە جيهـاد ناكـەن دەڵێـت(ئەوانـه ڕاستە وازيان هێناوە لەخراپەكردن، بەڵام (مجاهد)نين و تێناكۆشـن بـۆ نەهێشـتنی خراپـە (حَتَى لاتكون فتنةٌ ويكون الدين لله) **تـاوەكو فيتنـە نـەمێنێ و هـەموو بەرنامـە بەرنامـەی خوا بێت) الفتاوى (ج١٥ ، ص٢٤٠).**

هەروەها(إبن قيم)يش دەڵێت: (لەغافڵبوونتە لـە نەفسـی خـۆت، وە لەئەنجامی دووريتـە لـە خوا،كـەدوور دەكەوێتـەوە لـەوەی خـوا پێـی ناخۆشەو،كەچـی فـەرمان نـادەی بەچـاكەو جڵەوگيری ناكەی لەخراپە، لەترسی خەڵكی كە لەڕاستيدا هيچيان پێناكرێ بەرامبـەرت و ناتوانن سوود يان زيانت پێبگەيەنن مەگەر بەئيزنی خوا) الجواب الكافی ص٤٤...

گۆڕانکاری

هەوڵدان بۆ گەیشتن بەبڕوای تەواو پێویستی بە خۆ گۆڕین و (ئیرادە)یە، پێویستی بەگۆڕانکارییە لەژیانیدا، قورئان دەفەرموێت :﴿ ذلكَ بأنَّ اللهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرَاً نعمَةً أنْعَمَهَـا عَلى قَومٍ حتى يُغَيِّرُوا ما بِأنْفُسِهِم وأنَّ اللهَ سميعٌ عَلـيمٌ ﴾ (الأنفال:٥٣) واتە: بێگومان خوا هیچ نازونیعمەتێکی نەگۆڕیوە کەبەخشیبێتی بەهەر گەلێك، هەتا ئەوان ئەوەی بەخۆیان دەکرێت نەیگۆڕن، بەڕاستی خوای گەورە بیسەرو زانایە ...

یان دەفەرموێت :﴿ إنَّ اللهَ لايُغَيِّرُ ما بقومٍ حتى يُغَيِّرُوا ما بِأنفُسِهِمْ ﴾ (الرعد:١١).

واتە: بەڕاستی خوا بارودۆخی هیچ گەلێك ناگۆڕێت، تا حاڵی خۆیان نەگۆڕن و ئەوەی فەرمانیان پێدراوە نەیکەن. بەڵێ مێژووش ئەوەی سەلماندووە کەمرۆڤ ناتوانێت داهاتوویەکی پرشنگدار و شارستانێتییەکی پێشکەوتوو بۆخۆی بنیات بنێت، تاوەکو مرۆڤەکان دڵو دەروونیان چاك نەکەن و لەخۆیانەوە دەست پێنەکەن...

گۆڕانکاریش پێویستی بەجددیەت و بەرنامە ڕێژی هەیەو ئینجا لەگەڵ بەکارهێنانی هەموو هۆکارێکدا دەبێت پشت بەخوا ببەستیّ ﴿ فإذا عَزَمتَ فَتَوَكَّـلْ علـى اللهِ إنَّ اللهَ يُحِبُّ المتَوَكِّلِينَ ﴾ (آل عمران : ١٥٩) ...

ئنجا لەم هەوڵەشدا نابێت کۆڵ بدات، بەڵکو تووشی هەرچی بوو، یان هەر جارێك کەوت، دەبێت هەستێتەوەو خۆی بتەکێنێو دەست پێبکاتەوە ، دەڵێن: کابرایەك ئەسپێکی پیری دەبێت ، دەکەوێتە چاڵێکی قوڵەوەو هەرچی دەکات بۆی دەر نایەتەوە، بۆیە دڵی نایە هەروا بەجێی بهێڵێ لە برسا بمرێ، بڕیار دەدات لەگەڵ یەك دوو برادەریا کە خۆڵ بکەن بەسەریا، دوای ئەوەی بەخاکەناز خۆڵ دەکەن بەسەریا پاش ماوەیەك هەرگوێیان لەدەنگی ئەسپەکە دەمێنێ لایان سەیر دەبێت، کەسەیر دەکەن چی ئەمان خۆڵ دەکەنە سەر پشتی ، ئەو خۆی دەتەکێنێ و دەیکاتە ژێر پێیەوە و خۆی پێ بەرز دەکاتەوە ، وورده وورده تا بەرز دەبێتەوە و دوایی دەری دەهێننەوە... جائەمە حیکمەت و ژیری ئەسپەکە بوو کە بەڕاستی لەلای مرۆڤیش هەروایە...

گۆڕانکاری لێزانینی دەوێت

شێخێکی بەتوانا هەبوو مەشقی بە قوتابیەکانی دەکرد لەسەر بانگەواز کردن. شەش مانگ لەباری تیۆری و سێ مانگ لەبواری پراکتیکدا، خوێندکارێك کەلەبەرنامەی تیۆریدا

سەرکەوتو بوو چاوەڕێی سێ مانگی بەرنامەی پراکتیکی نەکردو چوو بۆ گوندێکی دوور بۆ بانگەواز کردن، لەیەکەم هەینیدا ئیمامی مزگەوتەکە کە پیاوێکی نەشارەزا بوو، لە وتارەکەیدا کۆمەڵێ شتی باسکرد کەناتەواو دوور بوون لە ڕاستیەوە، دەمودەست خوێندکارەکە هەستاو هاواری کرد: (ئەم ئیمامە درۆزنەو نەخواو نەپێغەمبەر (ص) شتیان وایان نەوتووە)، ئیمام بەرپەرچی دایەوە کە ئەم لاوە کافرەو شایەنی سزادانە !! نوێژکەران کەوتنە لێدانی لاوەکە و هەموو گیانیان شکاند، پاشان خوێندکارەکە گەڕایەوە لای شێخەکەی بەسەروچاوی شکاوەوە. شێخ پێی ووت ڕێگام بدە نموونەیەکی چاکت نیشان بدەم بۆ بانگەواز کردن ...

ڕۆژی هەینی داهاتوو بەیەکەوە چوونەوە هەمان مزگەوت، بینیان ئیمامی مزگەوتەکە لەسەر هەمان شێوازی پێشوو وتاری دەخویندەوە ، پاش ئەوەی شێخ گوێی لە وتارەکە گرت هەستاو وتی: (خەڵکینە ئیمامەکەتان لەو کەسانەیە کە بەبەهەشت شاد دەبن و هەرکەسێك بتوانێت تاڵێك موو لەریشی بکاتەوە دەچێتە بەهەشتەوە)، خەڵکەکە هەر ئەوەندەی ئەوەیان بیست بەخێرایی پەلاماری ریشی ئیمامیان داو دەستیان کرد بە هەڵکێشانی مووەکانی ریشی، هەتا هەموو دەموچاویان کردە خوێن و مووی ریشیان هەموو هەڵکەند، لەو کاتەدا شێخ بەچرپە بە ئیمامەکەی وت: (واز دێنێت لەوتاری ناتەواو نادروست ؟ یان سزای ترت دەوێت ؟) (ل ٢٣ مەشقی ڕێبەری سەرکردەیی).

بەڵێ بەڕاستی بانگەواز کردن و خراپەگۆڕین لێزانینی دەوێت و لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی تر و لەشوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر و لەزەمانێکەوە بۆ زەمانێکی تر دەگۆڕدرێت.

عەمر خالید دەڵێت: لە لەندەن دەگەڕامەوە، لە فڕۆکەدا لاوێك لەلامەوە بوو، دیاربوو گوێی بەهیچ حەرام و حەلاڵێك نەئەداو منیش لەباسی خراپی زیناکردندا پێم ووت: تۆ پێت خۆشە دایکت زینا بکات؟ تۆ پێت خۆشە خوشکت زینا بکات؟ تۆ پێت خۆشە کچەکەت زینا بکات؟ وەڵامێکی دامەوە کە سەرسامی کردم !؟ وتی: جا چییە ئەوە ئازادی خۆیانە !! بەڕاستی تێگەیشتم کەئەو زەمانەی حەزرەت (ص) ئەم حیوارەی کرد لەگەڵ لاوێکداو پێی چارەسەر بوو جیاوازە لەم زەمانەی ئێمە، ئەوسا ڕەوشت و خوو بەم جۆرەی ئێستای لێنەهاتبوو! ئێستا دەبێت لەلای ترەوە بۆ مەسەلەکە بچیت و بەزمانێکی تر بدوێی'

بەهەشتی هەتاهەتایی

قورئانی پیرۆز گرنگی داوە بە باسی بەهەشت و، هەرچیش بوترێ لە بارەیەوە بۆ ئەوەیە لە تێگەیشتنی مرۆڤ نزیک ببێتەوە شتێکی لێ تێبگات ، خوای گەورە لە فەرموودەی قودسیدا دەفەرموێ (أعددت لعبادی ما لا عين رأت و لا أذن سَمِعَت و لاخطر على قلب بشر) واتە : ئامادەم کردووە بۆ بەندەکانم لە بەهەشتدا شتێك کە نەچاو دیویەتی و نە گوێ بیستویەتی و نەهەرگیز بە خەیاڵی کەسدا هاتووە...

حەزرەتیش (ص) بە فەرمودەکانی هاوەڵاکانی پەروەردە کرد لەسەر ئەوەی کە بۆ بەهەشت بژین، بەبێ ئەوەی دنیا فەرامۆش بکەن ...بۆنمونە دەفەرموێت﴿مَن خافَ أدلج،ومن أدلج بلغ المنزل،ألآ ان سلعة الله غالية،ألآ ان سلعة الله الجنة﴾واتە: هەرکەس بترسێ لەوەیکە لە کاتی پێویستدا نەگاتە جێ، شەونخونی دەکات و دەمەوبەیان و لەکاتی فێنکدا سەفەر دەکات، هەرکەسیش وا بکات دەگاتە جێ ، بەڕاستی کەل و پەلی خوا بەنرخە (کە دەبێ هەوڵی دەست خستنی بدرێ) بەڕاستی کەل وپەلی خوا بەهەشتە...

خوای گەورە سەرو ماڵی داوەو هەر خۆشی لێیان دەکرێتەوە بەبەهەشت : ﴿ انَ الله اشترى من المؤمنينَ أنفسهم وأموالهم بأنَ لَهُم الجَنةُ يُقاتلُونَ فى سبيلِ اللهِ فَيَقتلُونَ و يُقتلونَ وَعداً علَيهِ حقاً فى التَوراةِ و الانجيلِ و القرآنِ وَمَن أوفى بعَهدِهِ مِنَ اللهِ فَاَستبشروا بِبيعِكُم الذِى بايَعتُم بِهِ و ذَلكَ هُوَ الفَوزُ العظيمُ﴾(التوبە:١١١)

واتە / بە ڕاستی خوا ماڵ و گیانی لە ئیمان داران کڕیوە بەوەی کەبەهەشت بۆ ئەوانەو بەشیانە، ئەوانە دەجەنگن لە پێناوی ئاینی خوادا، دوژمنانی خوا دەکوژن، یان دەکوژرێن و شەهید دەبن، ئەو پاداشت و بەڵێنە بەڕاستی لەسەر خوایەو باسکراوە لە تەورات و ئینجیل و قورئاندا ، جاکێ هەیە وەك خوا بەوەفا بێت بۆ جێبەجێکردنی بەڵێنەکانی، کەواتە زۆر دڵخۆش و کامەران بن بەو مامەڵەیەی کە ئەنجامتان داوە بەو کڕین و فرۆشتنەی کە لەسەری ڕێکەوتوون ، بێگومان هەر ئەوەشە سەرفرازی و سەرکەوتنی نەبڕاوەو بی سنوور.

کاتێك پێغەمبەر(ص) لە پەیمانی عەقەبەدا پەیمانی بەست لەگەڵ هاوەڵاندا کە دینی خوا سەربخەن و سەروماڵیان بەخت بکەن ، وتیان: چیمان بۆ هەیە بەرامبەر بەوە ؟ فەرمووی : بەهەشت...

بەهەشتت لە بەرچاوبێت

١. (عبدالله کوڕی ئونەیس) لاوێك بوو، حەزرەت (ص) بەکارێك ناردی ، کە هاتەوە هەر لە دورەوە حەزرەت (ص) فەرومووی : چیت کرد؟

وتی: ئەی پێغەمبەری خوا ئیشەکەم جێبەجێ کرد؟

حەزرەت (ص) فەرمووی : بەخوا بەخشیشێکت ئەدەمێ...

عبدالله وەستا ،حەزرەت (ص) چووە ماڵەوە و هاتە دەرەوە پارچە دارێکی بچوکی دایەو فەرمووی: ئەم دارە هەڵگرە با لە قیامەتدا ئەمە لەنێوانماندا بێت بەوە دەتخەمە بەهەشتەوە... ئەویش ووتی : بەخوا دەبێت شەوو ڕۆژ پێم بێت و کە مردیشم بخرێتە قەبرەکەمەوە !

٢. کاتێك لە شەڕی مؤتە دا سێ سەرکردە شەهید بوون ، زەیدی کوڕی حارثە و جعفر و عبدالله ی کوڕی ڕەواحە ، حەزرەت (ص) موسوڵمانانی کۆکردەوە لە مەدینەو فەرمووی : ئەوا زەید شەهید بوو دەیبینم لە بەهەشتدا، ئەوا جعفر شەهید بوو دەیبینم لە بەهەشتدا ئەوا عبدالله ی کوڕی ڕەواحەش شەهید بوو دەیبینم لە بەهەشتدا ، ئەوا شمشێرێك لە شمشێرەکانی خوا بوو بە سەرکردەیان و ...هتد...ئەمەش بۆ خۆی پەروەردەیەکی گرنگە لەسەر ژیان بۆ بەهەشت...

٣. حەزرەت (ص) بە هاوەڵانی فەرموو: ئوحود شاخێکی بەهەشتە و ئێمەی خۆش دەوێ ئێمەش خۆشمان دەوێت ، بۆ ئەوەی هەرچەند ئوحودیان بینی بەهەشت بێتە بەرچاویان، هەروەها فەمووی : نێوان ماڵەکەم و مینبەرەکەم باخێکە لە باخەکانی بەهەشت ، بۆ ئەوەی زیاتر بەهەشت لە هەست و هۆشیاندا بێت و کاتێ لەو شوێنەدا دانیشتن زیاتر هەست بە بەهەشت بکەن ...

٤. ڕۆژێ حەزرەت بەلاوێکی فەرموو کە ناوی حارثة بوو،(كيف أصبحت يا حارثه ؟!) ... لەچی دایت ئەی حارثە .. وتی:أصبحت مؤمناً حقاً يا رسول الله.. بوومەتە بڕوادارێکی تەواو ئەی پێغەمبەری خوا..

ئەویش فەمووی بزانە دەڵێی چی؟ هەموو قسەیەك بەڵگەی دەوێ ، بەڵگەی تۆ چییە لەسەر قسەكەت؟

وتی :وام لێهاتووە بە ڕۆژ بە ڕۆژووم و بە شەویش شەو نوێژ دەكەم و هەروەك عەرشی خوا بەسەر سەرمەوە ببینم وایە، بەهەشت لەبەر چاومە كە چاكەكاران لە ناز و نیعمەتدان و دۆزەخیش لە بەر چاومە كە خراپەكاران سزا دەدرێن تیایدا...حەزرەتیش فەرمووی (عرفت فالزم، عبد نوّرَ الله الایمان فی قلبه) ڕێی خۆت دۆزیوەتەوە بەردەوام بە ، بە ڕاستی عەبدێكیت خوا نوری خستۆتە دڵتەوە... جا ئەم حارثە یە لە غەزادا شەهید بوو دایكی هاتە لای حەزرەت ووتی : حارثە جێو ڕێی چۆن دەبێت؟ ئەگەر لە بەهەشتایە با دڵخۆش بم وئەگەر واش نی یە با شیوەنی خۆمی بۆ بكەم ! حەزرەت (ص) فەرمووی: (أجنة هی ، بل هي جنان ، وإن ابنك أصاب الفردوس الأعلـــى) واتە : هەر بەهەشت ، بگرە چەندەها بەهەشت، كوڕەكەی تۆ بەڕاستی لە فیردەوسی ئەعلادایە، دایكەكەش ڕۆیشت و لەبەر خۆیەوە دەیوت: (بخ بخ لك یا حارثە) بەه بەه بۆ خۆت و جێت ئەی حارثە...

٥. ڕۆژێك حەزرەت (ص) بە هاوەڵانی فەرموو : كێ لە ئێوە چۆتە بەهەشتەوە؟ عبدالله ی كوڕی عومەر ووتی: من !

(حەزرەتی عومەر كەلەویا بوو وەڵامەكەی عبدالله ی كوڕی لا سەیر بوو)، ئنجا حەزرەت (ص) فەرمووی : كێ لە ئاوی بەهەشتی خواردۆتەوە؟ عبدالله ووتی : من ! ئنجا فەرمووی :ئەی كێ لە خواردنی بەهەشتی خواردووە؟ عبدالله ووتی: من؟! حەزرەت(ص) فەرمووی:ئادەی بزانم چۆن؟! ئەویش فەرمووی: ئەی پێغەمبەری خوا تۆ هەواڵت داوینێ كە لە ئیسراو میعراجدا بەهەشتت دیوەو لە ئاوەكەیت خواردۆتەوە و لە خواردنیت خواردووە ، جا كەتۆ چوبیت لە جیاتی ئێمە و هەواڵی تۆش گومانی تێدا نیە، هەروەك من چووبم وایە ئەمەش جێی سەرسوڕمانی هاوەڵان بوو..

٦. حەزرەت(ص) لەگەڵ هاوەڵاندا بوو بەرنامەیان دادەنا بۆ چوونە ناو مەككەوە ، لەو كاتەدا سیخوڕێك لە كافرەكان هاتبووە ناویان و كەزانی هەستیان پێ كردووە ، خێرا سواری وولاخەكەی بوو بۆی دەرچوو، حەزرەت (ص) فەرمووی: هەركەس بیگرێ و بیهێنێ دەچێتە بەهەشتەوە... لەو كاتەدا یەكێ لە هاوەڵەكان حوشترەكەی ئامادە بوو

دوای کـەوت، یـەکێکی تـریش سـواری وولاخەکـەی بـوو دوای کـەوت..ئـا لـەم کاتـەدا سـەلەمەی کـوڕی ئـەکوەع کـە وولاخ و حوشـتری نـەبوو ، هەسـتاو لەبـەر دەسـتکەوتنی بەهەشـت بـەڕاکردن دوای کـەوت ، دیـارە نەیـدەتوانی هیـچیان بگرێتـەوە خـەریك بـوو بگەڕێتەوە ، غیرەتی دایە بەر خۆی و بەردەوام بوو، پاش ماوەیەك کە کافرەکە بە تەواوی دوور کەوتـەوە و لـە بـەر چـاو دیـار نـەما، دوو هاوەڵەکـە کـە بـە حوشـترو وولاخ دوای کـەوتبوون گەڕانـەوە و ، کافرەکـەش کـە تـەواو دوور کەوتـەوە و دڵنیـا بـوو لـە ژێـر درەختێکـدا پـشووی دا،پـاش ماوەیـەك سـەلەمە گەیـشتە سـەری و ووتـی: وەرە تـۆ بەهەشتەکەی منی و، هێنایەوە بۆ لای حەزرەت(ص)...

حەزرەت (ص) لە بارەی سەلەمەوە دەفەرموێت(خیر رجالاتنا سلمه بن الاكوع) .

٧. (أم عمارە) ئەو ئافرەتـە پاڵەوانەیـە کـە زۆر تێکۆشـا بـۆ ئیسلام، بەتایبـەت لـە جـەنگی ئوحودا لەبـەردەم حەزرەتـدا(ص) هێرشـی کافرەکـانی بەرپـەرچ ئەدایـەوە و شـەڕی دەکرد، تا(إبن قميئه) شمشێرێکی دا لەشانی و بەجۆرێك برینداری کرد کە یەك لـەپی دەسـتی پیا دەچوو، حەزرەت(ص) پێی فەرموو: ﴿ مَنْ تُطيق ما تُطيقين يا أُم عُمارة ﴾ کێ بەرگـە دەگـرێ وەك ئـەوەی کـە تـۆ بەرگـەت گرتـووە ئـەی (ام عُمـارە)، ئـەویش ووتـی: ﴿ أطيـــق وأطيق وأطيق ولكن أسألك مرافقتك فـــي الجنـــة﴾ واتـە: بەرگەدەگرم ، بەرگـەدەگرم ، بەرگەدەگرم ، بەلاَم داوای هاوەڵی تۆ دەکەم لە بەهەشتا...

حەزرەتیش(ص) فەرمووی : بەتەنها هاوەڵم نابی، بەڵکو خاوو خێزانـت هـەموویان هـاوەڵم دەبن لەبەهەشتا....

لە شەڕی یەمامەدا، پاڵەوانانە جەنگاو هـەقی کوڕەکـەی کـردەوە کەموسـەیلەمە پارچـە پارچەی کرد، بەوەی کە گەیـشتە سـەر موسـەیلەمەو شمـشێرێکی لێـدا، هـەر لـەو شـەڕەدا قۆڵێکی پـەڕی، کـە هاتـەوە مەدینـە زۆر نەدەچـووە نـاو ژنانـەوە....عومـەر کەبەمـەی زانـی لەمزگەوتـدا بـانگی لێکـردو پێـی وت: بیـستوومە شـەرم دەکـەی لـەوەی کـەقۆڵێکت بـڕاوە لەپێناوی خوادا !! تۆ چۆن شەرم دەکەی لەپارچەیەکت کە پێش تۆ چۆتە بەهەشتەوە.... ئـیتر ئەمـە وەك ڕاچـڵەکاندنێك بـوو بـۆی و زۆر بەئاسـایی وبەشـانازیەوە دەچـووە نـاو ژنانەوە....

دڵنیایی و ڕازی بوون

ئاشکرایە خوای گەورە ژیان و مردنی دروست کردووە، بۆ تاقیکردنەوەی مرۆڤ، هەر خۆی خاوەنی هەموو بوونەوەرەو هەرچیش دەکات حیکمەتی تیایەو ئەوەش کە بۆ بڕوادارانی بڕیار دەدات خێرە هەر چەندە لە ڕواڵەتدا وا دەرنەکەوێ، بۆیە بڕواداری بەئەمەك و دامەزراو دەڵێت :﴿قل لن يُصيبنا إلاَّ ما كتب الله لنا﴾ واتە: پێیان بڵێ ئێمە تووشی هیچ شتێك نابین مەگەر ئەوەی کەخوا بۆ ئێمەی نووسیوە... دیارە ئەوەی ئەو زاتە پایە بەرزەش بۆ ئێمەی بڕیار بدات هەر خێرە، چونکە هەرچی خێرە بەدەست ئەوەو لەوەوەیە : ﴿قُلِ اللهم مالكَ المُلك تؤتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعـز من تشاء وتذل من تـشاء ، بيـدك الخيـر﴾ حەزرەت (ص) جەخت دەکاتە سەر ئەم مەسەلەیەو دەفەرموێت : ﴿إن الله ليتعاهد عبده المؤمن بالبلاء، كما يتعاهد الوالد ولـده بالخير، وإن الله ليحمي عبده المؤمن من الدنيا كما يحمي المـريضَ أهـل الطعـام﴾ (٦٨١٨) کنز العمال...

واتە : خوای پەروەردگار بەندەی بڕواداری بەبەڵاو موسیبەت بەسەر دەکاتەوە، هەروەك چۆن باوك و دایك منداڵیان بەخێر بەسەردەکەنەوە، وە بەڕاستی خوا بەندەی بڕواداری خۆی لەدنیا دەپارێزێت هەروەك چۆن کەس و کاری نەخۆش نەخۆشەکەیان دەپارێزن لەهەندێ خواردن (لەبەرئەوەی زوو چاك ببێتەوە)...

یان دەفەرموێت :﴿ إن الله تعالى ليحمي عبده المؤمن كما يحمي الراعـي الـشفيق غنمه عن مواقع الهلكـة ﴾ ٦٨٢٦ کنز العمال : واتە بەڕاستی خوا بەندەی بڕواداری خۆی دەپارێزێ هەروەك چۆن شوانێکی بەبەزەیی و بەئەمەك مەڕەکانی لەشوێنی تیا چوون دەپارێزێ....هەروەها دەفەرموێت : ﴿ إن الله إذا أحبَّ عبداً حَماهُ عنِ الدُّنيا كَمـا يظل أحدكم يحمي سـقيه المـاء﴾ واتە : بەڕاستی خوا ئەگەر عەبدێکی خۆش ویست دەیپارێزێت لەدنیا هەروەك چۆن یەکێك لە ئێوە کشتوکاڵەکەی دەپارێزێت لەئاوی زۆر کە زیانی لێبدات....

عومەری کوڕی عبدالعزیزیش دەڵێت (ئەو دوعاو ویردانەی کە دەیخوێنم وایان لێکردووم ئەوەم لاچاك بێت کە خوا تەقدیری دەکات بۆم)... زۆر جارنزای دەکردو

دەیووت : خوایە رازیم بکە بە(قەزا)ی خۆت و، بەرەکەت بخەرە (قەدەر)تەوە بۆم ، تاوەکو پەلە نەکەم لەشتێك کە بۆم دوا دەخەیت و، حەز بەدواخستنی شتێك نەکەم کە بۆم پێش دەخەیت ...

تێگەیشتن لەوەی کەخوای گەورە(مولی)ی ئێمەیەو چاکترین دۆست و سەرخەرو پاڵپشتە، وادەکات کەزیاتر دڵنیا ببین و ڕازی ببین بەقەزاو قەدەری خوایی، هەر لەبەر ئەوەشە حەزرەت(ص) دوعای دەکردو دەیفەرموو(اللهم انی أسألك الرضا بعد القضاء) وەدەیفەرموو : (ومَن رضـــيَ فلـــه الرضـــا)... واتە: ئەوەی هەوڵی خۆی بدات و چ هۆکارێك بتوانێ بەکاری بهێنێ و دوایی پشت بەخوا چی لێ سەوز بوو ڕازی بێت، دڵنیایی و خۆشی و دڵئارامی دەست دەکەوێت ...

ڕازی بوون بەقەزاو قەدەر مانای دەستەوسانی و کۆڵدان نییە، بەپێچەوانەوە، کاتێ قەدەری نەخۆشی دێت، بەقەدەری دەرمان هەوڵ دەدەین چارەسەری بکەین، ئەگەر خوا ویستی لەسەر بوو چاك دەبین، ئەگەر چاکیش نەبووین دڵنیاین کە حیکمەتێکی تیایەو خوای گەورە دەیەوێت زیاتر پاك ببینەوە لەگوناهو، تاقیکردنەوەیە ...

هەژاریش قەدەرێکە و هەوڵدان بۆ دەوڵەمەندبوون پێویستەو ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەر بوو دەوڵەمەند دەبین و، ئەگەر نەشبوین دیارە خێری تیایە وخوا چاکتر دەزانێت ...

بەمەش موسوڵمان هاوسەنگی خۆی لەدەست ناداو چی بەسەر بێت خۆی دەتەکێنێ و بەعەزم و ئیرادەیەکی تازەوە دەست پێدەکاتەوە و هەڵدەستێتەوە ... (سەیری دواوتەی بەشی سێیەمی ژیانەوە بکە).

هەرکەسەو ئەجەلێکی هەیە

بڕواداری ڕاست دڵنیایە لەوەی کەئەجەل بەدەست خوایە، بۆیە لەکەس ناترسێ و ئازاو نەبەردەو هەوڵی خۆی بەو پەڕی چاو نەترسییەوە دەدات ...

(أحمد قطان) ووتار بێژێکی کوەیتی یە، دەڵێ لەبەرئەوەی بەردەوام قسەی هەقم دەکردو باسی ستەم و خراپەی فەرمانڕەواکانم دەکرد . دیارە ئەمەش بە زۆر کەس نامۆ بوو، بۆیە لەلایەکەوە پیلان دانرا کەسێ کەس لە نوێژی هەینیدا تیرۆرم بکەن..

به قەدەری خوا ئەو هەینی یە کە بەتەما بوون بێنە مزگەوتەکەوە بۆ دیاری کردنی ڕێ و شوێنی پێویست بۆ کارەکەیان ، من لە موسوڵمانانی (بەریتانیاوە) داوەتنامەم بۆهات کە بچم بۆ ووتاردان و، ئەو هەینی یە لەوێ نەبووم ، ئەوەی بەتەما بوو بە کارەکە هەستێ لەگەل دوانی تردا کە هاتبوومنی نەدی بوو، ترسابوو وای زانیبوو کە پیلانەکەیان ئاشکرا بووە ، بۆیە خۆی ئاشکرا کردبوو گوایە بۆ کارێکی وا هاتووە لەگەڵ دوو کەسی ترداو چەکەکەشی تەسلیم کردبوو...بەم شێوەیە قەدەری خوا وا بوو کە پیلانی دوژمنان نەیەتەدی و خوا پاراستمی... ئنجا بیرمان کردەوە بۆ حاڵەتێکی ئا لەو جۆرە چەند گەنجێك مەشق پێ بکەین لەسەر کاراتی... بەڵی چەند گەنجێکمان بۆ ئەو کارە ئامادە کردوو لە پێشەوە دادەنیشتن ...

ڕۆژێکی هەینی ووتارم دەدا ، کابرایەك قوتویەکی بە دەستەوە بو هات بەرەومینبەرەکە منیش دەم ووت :أیها الناس أتقوا الله ، سوودی نەبوو، برادەرەکان گەرم بووبوون و خەیاڵیان هەمووی لای ووتارەکە بوو ، کابرا هاتە بەر مینبەرەکەو (دیارە پیاوێکی سادە بوو) ووتی قوربان من تۆم خۆش دەوێ و ئەم دیاریەم بۆ هێناوی... ئنجا برادەرەکان هاتنەوە هۆش خۆیان ...ئیتر وازمان لەوەش هێناو وتمان پشت بە خوا ،إن شاء الله خوا دەمان پارێزێت...

ئەمە بۆ ئەوە ناڵێین کە بڕوادار ئاگای لە خۆی نەبێ و خۆی نەپارێزێ ، بە پێچەوانەوە دەبێ هەموو هۆکارێکی پێویست بگیرێتە بەر بۆ سەلامەتی موسوڵمانان ئنجا دڵنیاش بن لە قەزاو قەدەری خێری خوایی و بزانن کە هەرکەسەو بە ئەجەلێك دەڕوات و کەس ناتوانێ پێش و دوای بخات...

شیرینی ئیمان

پێغەمبەر(ص) لە چەند فەرمودەیەکدا باسی تامی شیرینی ئیمان دەکات بۆ نمونە:

١. ﴿ذاقَ طَعم الایمان مَن رَضیَ باللہ رباً و بالاسلام دیناً و بمحمد رسولاً﴾ کنز العمال٩ واتە: تامی ئیمانی چەشتووە کەسێك ڕازی بێت بەوەی کە خوا پەروەردگاری بێت و ئیسلام دینی بێت و محمد (ص) پێغەمبەری بێت... بۆیە سوننەتە هەموو بەیانی و ئێوارەیەك سی جار بڵێین(رضیت باللہ رباً و بالاسلام دیناً و بمحمد نبیاً و رسولاً) .

٢. **هەروەها دەفەرموێت :**﴿ ثلاث من كُنّ فيه وجد حلاوة الايمان أن يكون الله و رسوله أحب اليه مما سواهُما، وأن يُحب المرء لا يُحبه إلا لله ، و أن يكره ان يعود فى الكفر بعد اذ أنقذه الله منه كما يكره أن يُلقى فى النار﴾ **كنز العمال(٤٣٢١٢). واتە : سێ شت لە هەر کەسێکدا بێت شیرینی ئیمان دەچێژێت :**

یەکەم: خواو پێغەمبەری لا خۆشەویستر بێت لە هەموو شتێك .

دووەم: ئەگەر یەکێکی خۆشویست لەبەر خوا خۆشی بوێت .

سێیەم:پێی ناخۆش بێت بگەڕێتەوە بۆ کوفر پاش ئەوەی خوا ڕزگاری کرد هەروەك چۆن پێی ناخۆشە فڕێ بدرێتە ئاگرەوە .

٣. لە فەرمودەیەکی تریشدا دەفەرمێت: هەرکەس چاوی گێڕایەوە لە سەیرکردنی ئافرەتی نامەحرەم ئەوە لەزەتی ئیمان دەچێژێت...

بەڵێ... ئیمان و بڕوا لە دڵی بڕواداردا شیرینە ، بەرزە ، بەنرخە و ئەوەندەی بەلاوە مەبەستە، سەرو ماڵی دەکا بە قوربانی و بە هیچ جۆرێك دەست بەرداری نابێت.

کاتێك پرسیار کرا لە (بلال)، کە چۆن بەرگەی ئەو هەموو سزایەی دەگرت لەبەر گەرمای هاوین و لەسەر لمی سوورەوەبوو، چۆن ویردی سەر زمانی(أحد،أحد) بوو تا حەزرەتی ابو بکر کڕیەوە و سەرفراز بوو، ووتی (من شیرینی ئیمانم تێکەڵی تاڵاوی سزاکە دەکردو ، شیرینی ئیمان زاڵ دەبوو بەسەر تاڵاوی سزاکەداو، هەستم بە ئازار نەدەکرد)..ل ٧١ (وقفات تربويه/ عبدالحميد البلالى)...

هەوڵ و تێکۆشان بۆ خوا شەونخوونی و ماندووبوونی دەوێ ، ئارام گرتنی بەردەوامی دەوێ ، تا بەئاسانی دەستبەرداری ئیمان نەبین پێویستە تامی شیرینی ئیمان بچێژین...

ئیمان وبڕوا شیرینە و بڕواداریش حەز دەکا خەڵکی ئەو شیرینیە بچێژن بۆیە بەردەوام لە خەمی ئەوەدایە چۆن کەسێك زیاتر بێنێ بەرەو ئەم ئاینەو ئەگەر کەسانێکیش نەهاتن و سەرگەرمی خراپەو خراپەکاری بوون و دوای شەیتان و هەواو ئارەزوو کەوتن ، خەمیان لێ دەخواو زۆر بە پەرۆشە بۆ ڕزگار کردنیان...

حەزرەت(ص) مامۆستای مرۆڤایەتی ئاوابوو، ئەوەندە خەمی بوو ، ئەوەندە سوور بوو لەسەر ڕزگارکردنی خەڵکی خەریك بوو تیا بچێ ، خوای گەورە لە چەند ئایەتێکدا

ڕێنمایی کردو ئاگاداری کردەوە کە ئەگەر کار وا بڕوات تیا دەچی وئێمەش تیاچوونی تۆمان ناوێت:﴿ طه، ما أنزلنا علَيكَ القُرآن لتشقَى،إلاَّ تذكِرةً لمَنْ يَخشى ﴾(طه:١) واتە طا، ها، ئەی پێغەمبەر(ص) ئێمە ئەم قورئانەمان دانەبەزاندۆتە سەر تۆ تا تووشی خەم و خەفەت و پەژارە ببیت، بەڵکو یادخەرەوەیە، بۆ ئەو کەسەی کە لە لێپرسینەوەی پەروەردگار دەترسێت

هەروەها دەفەرموێت ﴿ فَلَعَلَّكَ باخعٌ نَفسَك على آثارِهِم إن لَم يُؤمنوا بِهـذَا الحـديث أسـفا ﴾ (الكهف:٦)واتە تۆ لەوانەیە لەخەم و پەژارەی ئەو بێباوەڕانە کە بڕوا بەم فەرموودەیە ناهێنن خۆت لەناو بەریت و لەداخ وخەفەتدا بمریت

بڕوادارانی ڕاستەقینەش کە شوێنکەوتەی ئەو پێغەمبەرەن(ص)، بەهەمان شێوە خەمیانە کە تۆوی خراپەو خراپەکاری نەمێنێت ، خەمێك کە شەوو ڕۆژ پێوەی دەتلێنەوە، تەنانەت لای هەندێ لە پیاوباشان دەگاتە ئەوەی کە لەداخا نەخۆش دەکەون، ئەوەتا لەژیاننامەی (سوفیان الثوری)دا هاتووە کە(ئەگەر خراپەی بدیایە میزی دەبوو بەخوێن و نەخۆش دەکەوت)... دیارە ئەمە لوتکەی هەستکردنە بە مەسئولیەت... ئاشکرایە بڕوادار ئەگەر خراپەیەکی بینی نابێ بێدەنگ بێ و هەروا دانیشێ بەڵکو ئەگەر توانی بەدەست بیگۆڕێت، ئەگەر نەیتوانی بەزمان بیگۆڕێت، ئەگەر ئەمەشی بۆ نەکرا بەدڵ پێی ناخۆش بێت کە ئەمەش لاوازترین ئیمانەو دوای ئەم پلەیە پلەی تر نییە و ئەوەی بەدڵ پێی ناخۆش نەبێت ئیمانی نییە !!!

بزانە خەریکی چیت !

ئیبن جوزی بانگخواز فێرمان دەکات کە چۆن پلەو پایەی خۆمان بزانین و دەڵێت (ئەگەر دەتەوێت بزانیت پلەو پایەت لای خوا چۆنە، سەیرکە خوای گەورە لەچیدا خستویتیە کارو، چ کارێکی پێ سپاردوی) ئەوەتا خوای گەورە بەحەزرەتی موسا دەفەرموێت: ﴿ وأنا أخترتُكَ فاستَمع لما يُوحى ﴾ (طه:١٣) واتە: من تۆم هەڵبژاردووە بۆ گەیاندنی پەیامی خۆم، گوێ بگرە بۆ ئەو وەحیەی پێت ڕادەگەیەنرێ

خوای گەورە لەبارەی هەڵبژاردنی گەلی موساشەوە دەفەرموێت ﴿ ولقـد اخترنـاهُم على علمٍ عَلَـى العَـالَمين ﴾ (الدخان:٣٢) واتە ئێمە ئەو کاتە نەوەی ئیسرائیلمان

هەڵبژارد لەڕووی ئاگایی و زانیارییەوە و ڕێزی ئەوانماندا بەسەر خەڵکی ئەو سەردەمەدا (کەپەیامی خوا بگەیەنن) ...

ئاشکرایە دوای ئەوان خوا ئوممەتی ئیسلامی هەڵبژارد کە پەیامی خوا بگەیەنن هەروەك دەفەرموێت : ﴿وجَاهِدوا في اللهِ حَقَّ جِهادهِ هوَ اجتَبَاكُمْ وَمَا جعَلَ علَـيكُم فـي الدّينِ مِن حَرَجٍ مِلَّةَ أبيكُمْ إبراهيمَ هوَ سمّاكُمُ المسلمينَ مِن قَبلُ وفي هذا ليكون الرسولُ شَهيداً عَلَيكُم وتَكونوا شُهَداءَ على الناسِ فأَقيموا الصّلاةَ وآتوا الزّكاةَ واعتَصِموا بـاللهِ هوَ مَولاكُمْ فَنِعمَ المَولَى ونِعمَ النّصيرُ﴾ **(الحج:٧٨) واتە : تێبکۆشن و هەوڵ بدەن بۆ خوا بەوشێوەیەی کەشایستەیەتی، ئەو زاتە بۆ ئەوە هەڵی بژاردوون کەکاربکەن بۆ بەرنامەکەی، لەئاین و بەرنامەکەشیدا هیچ جۆرە قورسی و گرانیەکی لەسەر دانەناون کەنەتوانن بیکەن، جا ئەم بەرنامەیەش ڕێوشوێن و بەرنامەی ئیبراهیمی باواتانە کە پێشتر هەر خوای گەورە ناوی ناون موسڵمان و لەم قورئانەشدا بەموسوڵمان ناوی بردوون، تا پێغەمبەر ببێتە شایەت بەسەرتانەوە کەپەیامی خوای پێ ڕاگەیاندوون و ئێوەش بەگەیاندنی ئەو پەیامە ببنە شایەت بەسەر خەڵکیەوە، کەواتە نوێژەکانتان بەچاکی ئەنجام بدەن و زەکاتیش لەماڵتان دەربکەن و پشت بەخوا ببەستن، چونکە هەر ئەو یارو یاوەرتانە، جا دڵنیا بن کەخوا چەندە یارمەتیدەرێکی چاکەو چەندە پشت و پەنایەکی بەهێزە...**

بەڵێ (جیهادی هەق)و هەوڵ و کۆششی بەردەوام بۆ دینی خوا ئەو کارەیە کەخوا موسوڵمانی بۆ هەڵبژاردووە، بۆیە ئەگەر بەو کارە هەڵنەسا ئەوە خۆی لەو مەقام و پلەوپایە بەرزەوە دێنێتە خوارەوە بۆ پلەیەك کە ئیبن جوزی لەبارەیەوە دەڵێت (مەقامی زاهیدەکان کە لەخەڵکی دابڕاون مەقامی شەمشەمە کوێرەیەو، مەقامی ترسنۆکە، بەڵام مەقامی ئازاو نەبەردەکان مەقامی پێغەمبەرانە کە خۆیان ڕۆشنبیر دەکەن و هەوڵیش لەگەڵ خەڵکیدا دەدەن بۆ ئەوەی فێر ببن) ل١١٠ مواقف تربویە ...

کەسانی هیممەت بەرز هەن کە زۆر بەچاکی ڕۆڵی خۆیان دەبینن لەژیاندا ئەوە (یوسف بن تاشفین) کە تەمەنی نەوەد ساڵێك دەبوو سوپای کۆکردەوەو شەش مانگ جەنگاو سێ سەد ساڵ کەوتنی ئەندەلوسی دواخست ...

حەزرەت (ص) بەیانیان دوعای دەکرد(اللهم هَبْ لِي عملاً صالحاً يُقربنـــي اليــك) خوایە کارێکی چاکە بکە بەنسیبم کە لە تۆم نزیك بکاتەوە، ئەمە لەکاتێکدا ئەو پێغەمبەر بوو، خۆشەویستی خوا بوو، لەخوا نزیك بوو، ئەی ئەبێ ئێمە بڵێین چی و چۆن نەگەڕێین بەدوای کاری چاکدا تا لـەخوا نزیك بینـەوە، وەك وتیشمان بانگەواز و هـەوڵ و کۆشش بۆخوا باشترین کارە بۆ نزیك بوونـەوە: (ومن أحسن قولاً ممن دعـــى الـــى الله وعمـــلَ صالحاً وقال انني من المسلمين).

یەکێکی تریش لەوکارە چاکانە خزمەتکردنی خەڵکییە، کە لە دواتردا باسی دەکەین ..

گەیاندنی بانگەوازو کاری بەکۆمەڵ

بەڵگـە نەویستـە کـە گەیانـدنی بانگـەواز هۆکـاری زۆری دەوێـت، گـرنگترین هۆکـاریش کاری بەکۆمەڵە، دیارە ئەوەی بەکۆمەڵ دەکرێ و تواناکانی پێ کۆدەبێتەوە بە تاکـە کـەس ناکرێت...

نوورسـی (بەرەحمـەت بێـت) دەڵێـت: ئەگـەر پێـنج یـەك بهێـنین ، هەریـەکـەیان بەتـەنها نرخـی یەکـە بـەڵام کاتێـك دوانیـان دەخەینـە پـاڵ یـەك دەبـێ بـەیانزە ، کاتێـك یـەکێکی تـر دەخەینـە پـاڵ یـانزە دەبێتـە سـەدو یـانزە ، کاتێـك یـەکێکی تـر دەخەینـە پـاڵ سـەدو یـانزە دەبێتە هەزارو سەدو یانزە، کاتیك یەکەکەی تردەخەینەپاڵیان دەبێتە یانزە هەزارو سەد و یانزە...لەژیانی مرۆڤیشدا هەروایە کاتیك کۆمـەڵێ کـەس دەکـەونە یـەك، بـەو لـەیـەك نزیـك بوونەوەیە توانایان زیاد دەکات هەروەکو ژمارەکان ...

جـا لـەبەرەبـەیانی پێغەمبەرایەتیـەوە هـەتا ئـەمڕۆ کێـشمەکێش هەیـە لـەنێوان هـەق و ناهـەق دا، پێغەمبـەران کۆمـەڵی خوابـوون(حـزب الله) و خراپـەکارانیش کۆمـەڵی شـەیتان بوون(حزب الشيطان)، ئەم دوو دەستەواژەیەش لەقورئاندا هاتووە: لەبارەی یەکەمیانـەوە دەفەرموێت :﴿ومن يَتَولَّ الله وَرَسولَهُ والَّذينَ آمَنوا فإنَّ حـــزبَ الله هُـــمُ الغـــالِبونَ﴾ (المائـدە:٥٦) واتـە: ئـەوەی خـواو پێغەمبـەرو بـڕواداران بکابـە پـشتیوان و دۆسـت و خۆشەویستی ئەوە بادڵنیا بێت کەکۆمەڵ و دەستەو تاقمی خوا زاڵ و سەرکەوتووە ...

لەبارەی دووەمیشەوە دەفەرموێت: ﴿استحوَذَ عَلَيهِمُ الشَيطانُ فأنساهُم ذِكر الله أولئك حِزبُ الشَيطانِ ألا إنَّ حزبَ الـــشَيطانِ هُـــمُ الخاسِـــرونَ﴾ (المجادلە:١٩) واتـە: ئـەوان

شەیتان زاڵ بووە بەسەریانداو یادی خوای بیربردوونەتەوە ، ئائەوانە دەستەو تاقم و حیزبی شەیتانن ، ئاگادارو دڵنیابن کەدەستەو تاقمی شەیتان خەسارەتمەندن .

ئەهلی شەڕو ناهەق لە دێر زەمانەوە بە کۆمەڵ ئیشیان کردووە، قورئان ئاماژە بەم ڕاستیە دەکات و دەفەرموێت: ﴿كَذَّبت قَبلَهُم قَومُ نوحٍ والأحزاب من بَعدهِم وَهَمَّت كُلُّ امَّةٍ برَسولِهم لِيأخُذُوهُ وَجَادَلوا بالباطِلِ لِيُدحِضوا بهِ الحَقَّ فَأَخَذْتُهُم فكَيفَ كانَ عِقاب﴾(غافر:٥) واتە: پێش کافرانی مەککە قەومی نوح و حیزبەکانی دوای (نوح)یش باوەڕیان بەپێغەمبەرەکانیان نەکرد... کەواتە کفر بەکۆمەڵ ئیشی کردووەو دژایەتی پێغەمبەرانیان کردووە، چۆن دژایەتیەك، (وهمت كل أمةٍ برسولهم ليأخذوه) هەر گەل و کۆمەڵێك هەوڵی داوە پێغەمبەرەکەی لەناو بەرێ و ڕێی لێ بگرێ، نەك هەرئەوەندە بەڵکو (وجادلوا بالباطل لِيُدحضوا به الحق) دەمەدەمێ و موجادەلەشیان کردووە تا هەق داپۆشن و نەیهێڵن، تائەو کاتەی خوای گەورە لەناوی بردوون (فأخذتهم فكيف كان عقاب) ..

ئاشکرایە کفری ڕێکخراو (منظم) بەهەقی پەرتەوازە چارەسەرناکرێ، دەی ئەگەر هەقن چۆن دەبێ پەرتەوازە بن و بەتەنها کار بکەن، مەگەر خوا ئەوانەی خۆش ناوێ کە بەکۆمەڵ و بە •صف) کاری بۆ دەکەن (ان الله يحب الذين يقاتلون صفا كانهم بنيان مرصوص) الصف / واتە : بە ڕاستی خوا ئەو کەسانەی خۆش دەوێت کە دەجەنگن لە پێناوی ڕێبازەکەیدا بەیەك ڕیزو یەك پارچەو یەك دڵ و، هەروەك کۆشکێکی بەرزی قایمی داڕێژراون کە خشتەکانی یەکیان گرتبێ ...

بەڵێ ...(يد الله مع الجماعة) دەستی قودرەتی خوا لەگەڵ کۆمەڵدایە و، کۆمەڵ ڕەحمەتەو پەرتەوازەیی عەزابە (الجماعة رحمة والفرقة عذاب) و (شەیتان لەیەکێکەوە نزیکەو لەدوانەوە دوورەو لەسیانەوە دوورترە) هەروەك پێغەمبەر(ص) دەفەرموێت..

پێشینان چاك لەمە تێگەیشتبوون ، ئەوە(مُطرف کوڕی الشخير)ی تابیعی دەڵێت (من زیاتر لەبێوەژنێك پێویستم بە کۆمەڵ هەیە ، چونکە من لەناو کۆمەڵ و جەماعەتدا گوناهەکانی خۆم هەست پێدەکەم) ..مەگەر موسوڵمان بۆ موسوڵمان وەك ئاوێنە نیە ؟!

چۆن ئافرەتێکی بێوەژن (بەتایبەتی جاران کە نەیانتوانیوە بژێوی پەیدا بکەن) پێویستی بەیارمەتی کەس و کارو کۆمەڵ هەبووە ئاواش موسوڵمان پێویستی بەکۆمەڵ و جەماعەت هەیە چونکە لەواندا خۆی دەبینێتەوە (ل١١٨مواقف تربویە) .

باوکێك حەوت کوڕی دەبێت ڕۆژێك کۆیان دەکاتەوەو وانەیەکی کرداریان پێ دەڵێ بەوەی کەحەوت دار دێنێ و هەر یەکەیان دارێکیان ئەداتە دەست و ئەڵێ بیشکێنن، جاهەریەکەیان بەئاسانی دارەکەی دەستی دەشکێنێ، ئینجا حەوت داری تر دێنێ و ئەیانبەستێ بەیەکەوەو داوایان لێ دەکات کە بیشکێنن، هەرچەندە هەوڵ دەدەن بۆیان ناشکێ ...جابۆیە داوایان لێ دەکات یەك دەست و یەك دڵ بن بۆ ئەوەی وەك ئەو دارانە دوژمن نەیان شکێنێ...

جا بەڕاستی پێویستە باش لەو وانەیە تێبگەین بۆ ئەوەی دوژمنی هەق و ڕاستی نەمان شکێنێ و بتوانین بەکۆمەڵ بەچاکی پەیامی خوا بگەیەنین کەئەرکی سەرشانی هەمووانە و یەکێکە لەکارە مەزنەکانی ئەم ئوممەتە ...

خوایە گوناهو کەم و کوڕیمان بپۆشە !

چەند ڕاستیەك هەیە کەهەموو دەبێ بیزانین تا شەیتان و پیاوانی شەیتان زەفەرمان پێ نەبەن .. ناحەزان بۆ ئەوەی ساردمان بکەنەوە لەکاری کۆمەڵ دەڵێن :

١- دینداری و حیزبایەتیان نەوتووە، ئەمەتان لەکوێ هێنا ؟؟! دەڵێین حیزبایەتی و کاری بەکۆمەڵ هۆکارێکە و بەهۆیەوە دینی خوا بلاودەکەینەوەو خزمەتی بەرنامەی خوا دەکەین...

٢- باشە خۆ کەم و کوڕی هەیەو فلان وای کردو فیسار وای کرد، دەڵێین: خۆئێمە نەمان وتووە بێ عەیبین دەڵێین : خوایە گوناهو کەم و کوڕیمان بپۆشە...دیارە ئەم کاری بەکۆمەڵە کاری مرۆڤەو مرۆڤیش گوناهکارە وبێجگە لە پێغەمبەران کەس معصوم نییە، بەلام سوورنین لەسەر گوناهو کەم و کوڕی و، چەند بتوانین چارەسەری دەکەین و چاوەڕێی ڕەحمی خواین...

٣- دەڵێن ئێوە نەرم و نیانن، دەڵێین لەم کۆمەڵگا موسوڵمانەدا نەرم و نیانیمان هەڵبژاردووە و شێوازی خۆمان هەیە، مامۆستا عومەر تەلمەسانی ڕابەری سێیەمی برایان دەڵێت: ئێمە بەحاکم ناڵێین درۆ دەکەیت، بەڵکو دەڵێین : ڕاستت نەوتووە. هەروەها ناڵێین : بێ ئینسافیت ، دەڵێین : ئەگەر ئینسافت هەبێ بۆمان ... خۆ هەر هەمان مەبەست

دەگەیەنیّ بەلاّم بەجۆریّکی تر... ئەمەش بۆ ئەوەی کۆمەلّگا بەتوندو تیژی هەلّنەوەشیّ و دانوستان و حیوار جیّی ململانیّی نادروست بگریّتەوە ... دیارە کۆمەلّگا وەك کەشتیە دوو قاتەکەیە ئەوەی لەسەرەوەیە و ئەوەی لەخوارەوەیە وەك یەك نقوم دەبن ئەگەر خوانەخواستە کونی تیّ بوو !!

بیرمان نەچیّ کە ئەمر بەچاکەو جلّەو گیری لەخراپە لەئیسلامدا سنووری خۆی هەیەو بەرنامەی تایبەتی هەیە، ئەگەر جلّەو گیری لەخراپەیەك بووە مایەی سەرهەلّدانی خراپەیەکی تر ئەوە نابیّت بیکەین، هەروەك وتراوە : چاکی مەکە با خراپ نەبیّت ...

دەلّیّن : ئیبن تەیمیەو قوتابیەکی بەلای چەند تەتاریّکدا دەڕۆن مەی دەخۆنەوە، قوتابیەکەی دەیەویّ ڕیّیان لیّ بگریّ و نەهیّلّیّ، ئیبن تەیمیە دەفەرمویّ : وازیان لیّ بیّنە سەرخۆش بن باشترە لەوەی بەئاگا بن و موسولّمانان بکوژن !

ئەزموونی سالآنی ڕابردووش ئەوەیان سەلماندووە کەتوندو تیژی شەڕو بەلآی گەورەتری لیّ دەکەویّتەوە ، چونکە دوژمنان ئەو هەلە دەقۆزنەوە بۆ ناشرین کردنی موسولّمانان، دیارە ئەوان لەبواری ڕاگەیاندندا دەستیّکی بالآیان هەیەو بۆ هەل دەگەڕیّن....

لەجەزائیردا جەبهەی (الإنقاذ) ویستیان بدەنە شاخ و بەچەکداری شتیّ بکەن، یەکسەر دەزگای مخابرات کەسیّکی خۆیانی ناردە دەرەوە بەناوی (جمال زەیتون)و کۆمەلّیّکی ئیسلامیان بۆ دروستکردو یەکی بستیّ ڕیشیان پیّ هیّشتنەوەو کەوتنە سەربڕینی خەلّك و زۆر بەئاسانی دەیانهیّنا بەسەر(جەبهە)دا، تاناچاربوون دەست هەلّگرن لەو کارە، بەهەمان شیّوەش کۆمەلّی جیهادی میسریش پاش توندو تیژی و کوشتاریّکی زۆر بەخۆیانا چوونەوەو وازیان لەو شیّوازە هیّناو، بەمەش شیّوەی کاریان وەك شیّوەی کاری برایانی لیّ هاتەوە کە لەوەو پیّش مەناعەتیان نەبوو برایان کافر بکەن لەسەر شیّوازی کاریان!

غەیبەتی کەس مەکە !

کۆمەلّیّك بۆ خوا کاردەکا و لەهەزاران کەس پیّك هاتووە ، چ پیّویست دەکات، غەیبەتیان بکریّت و پشتیان بشکیّنریّ ، ئاشکرایە ئەگەر غەیبەتی کەسیّك حەرام بیّت ئەوا غەیبەتی کۆمەلّیّکی چەند هەزار کەس ، ئەوەندە هەزار جار گوناهە...

باشە بۆ خۆمان گوناهبار بکەین، ئەگەر دەڵێی ئەوان نازانن کاربکەن بۆ خواو ئیجتیهادەکەیان هەڵەیە، فەرموو تۆ باشتری بکە ...

مامۆستا (راشد)دەڵێت: ئێمەی برایان لەم عەرزی خوایەدا بینایەکمان بۆ خۆمان دروستکردووە لەژێر سێبەریا دەژین و کاردەکەین بۆ خواو دڵمان پێی خۆشە، ئەگەر تۆ خەریتەکەیت بەدڵ نیە بۆ دەیروخێنی بەسەرماندا، ئەوە ئەرزی خوا زۆرە، فەرموو بینایەکی تر دروست بکە بەو خەریتەیەی کەخۆت دەتەوێ و خەڵکی خوا زۆرە بانگیان کە بۆ ئەو شێوە کارەی کەبەچاکی دەزانی !!.. ئەوەشمان بیر نەچێت، ئەوەی کەم و کوڕی موسوڵمانێك بپۆشێ خوا لە دنیاو قیامەتدا گوناهو کەم وکوڕی ئەو دەپۆشێ (من ستر مسلماً ستره الله في الدنيا والآخرة) ..

مەسەلەیەکی تریش هەیە گرنگەو یەکێکە لەو مەبەستانەی ئیسلام کەئەیەوێ بیهێنێتە دی، ئەویش برایەتی موسوڵمانانە، چونکە﴿ إنما المؤمنونَ إخوةٌ فأصلِحوا بينَ أخَـــــويكم﴾(الحجرات:١٠) دەکرێ بۆچوونمان لەمەسەلەیەکدا جیاواز بێت و دوو ئیجتیهادی جیاوازمان هەبێت و براش بین... ئیمامی شافیعی لەگەڵ هاوەڵێکیدا ڕای جیاوازی دەبێت و زۆر دانوستان دەکەن ناگەنە ئەنجامێك و، پاشان بۆ ئەوەی دڵی گەرد نەگرێ و شەیتان دڵی کرمێ نەکات، ئیمامی شافیعی بەهاوەڵەکەی دەڵێ: (يا أبا موسى ألا يستقيم ان نكون اخواناً وإن لم نتَّفِق) (ل١٤٢. مواقف تربويە) . واتە: ئەی باوکی موسا ناکرێ برابین هەرچەند لەسەر یەك ڕاش ڕێك نەکەوین ...

بەڵێ ... دەکرێ و سەدجار دەکرێ ! دەبا برابین و شەیتان بەخۆمان خۆش نەکەین، قورئان دەفەرموێت : ﴿ وقُل لعِبادِي يَقولوا الّتي هي أحسَنُ إنَّ الشَّيطانَ يَنزَغُ بَيـنَهم إنَّ الشَّيطانَ كانَ للإنسانِ عَدوّاً مبيناً﴾ (الإسراء :٥٣) واتە: ئەی محمد(ص) بەبەندەکانم بڵێ : چاکترین قسە بکەن، چونکە شەیتان بەڕاستی دەیەوێت نێوانیان تێك بدات، بەڕاستی شەیتان دوژمنی ئاشکرای ئینسانە ...(جابەداخەوە هی واهەیە نەك هەر چاکترین قسە ناکات بەڵکو خراپترین قسە دەکات، دەی ئیتر چۆن پەیوەندیەکان باش دەبن ؟!).

هاوسەنگی لەژیاندا

ژیان وەکو قوتابخانەیە، چۆن دەبێ لەهەموو وانەیەکدا پلەی دەرچوون بهێنرێ، بەهەمان شێوەش مرۆڤ لەژیاندا دەبێت گرنگی بدات بەهەموو لایەنێك و هەقی خۆی بداتێ و تیادەرچێ، ئەمەش لەو حیکمەتەوە دێت کە قورئان باسی دەکات :﴿ یـؤتي الحكمةَ مَن يَشاءُ ومَن يُؤتَ الحِكمةَ فقَد أُوتيَ خيراً كثيراً وما يذَّكَّرُ إلاّ أُلُواْ الألبـاب﴾ (البقـــرة:٢٦٩) واتە: خوا بەهەرکەس بیەوێت و شایستە بێت حیکمەت ودانایی دەبەخشێت و هەرکەسیش حیکمەتی پێ ببەخشرێت، ئەوە بێگومان خێرێکی زۆری پێدراوە، جا بێجگە لە ژیرو هۆشمەندەکان کەسانی تر لەو بەهرەیە تێناگەن و پەند وەرناگرن.

پێغەمبەر(ص) دەفەرموێت ل﴿ إنّ لرَبِّكَ عليكَ حقًّا، وإنَّ لجَسَدكَ عليـكَ حقّـًا، وإنَّ لعَينَيكَ عليكَ حقًّا، وإنَّ لأهلِكَ عليكَ حقًّا ... أعطوا كل ذي حَقّ حقّــه ﴾ بەڵێ کۆمەڵێ هەق هەن کە دەبێ جێبەجێ بکرێن و بدرێن :

یەکەم ... لاشەی خۆت و ئەندامەکانت هەقیان لەسەرتە، بۆیە دەبێت گرنگیان پێ بدرێت، مرۆڤ پێویستە بەشی پێویست بخەوێت و، هیچ نەبێ هەفتەی جارێ دووجار خۆی بشوات و جلی پاك و رێك و پێك لەبەربکات و....هتد، پیاوێك هات بۆ لای پێغەمبەر (ص) وتی: ئەی پێغەمبەری خوا گرنگی بدەم بە سەرو قژم(بیشۆم، دای بهێنم...هتد)، حەزرەتیش(ص) فەرمووی نەك هەرئەوەندە کە بیشۆیت و دای بهێنیێ، بەڵکو رێزی قژت بگرە ...بەراستی برواناکەم لە فەرهەنگی هیچ گەلێکدا بگەرێیت دەستەواژەی ئاوا جوان هەبێت (رێزی قژت بگرە) !

دووەم/ هەقی ماڵ و منداڵ، دەبێت رزق و رۆزیان بۆ پەیدا بکرێت و ژیانیان بۆ خۆش بکرێت، یاریان لەگەڵ بکرێت، بەچاکی پەروەردە بکرێن و ....هتد... حەزرەت(ص) دەفەرموێت (چاکترینتان چاکترینتانە بۆ ماڵ ومناڵی ومن چاکترینتانم بۆ ماڵ و منالم)... حەزرەت(ص) پێشبڕکێی دەکرد لەگەڵ عائیشەداو رێزی زۆری لەکچەکانی دەگرت و لەبەریان هەڵدەستاو یاری دەکرد لەگەڵ منالەکانیان...

سێیەم/ رێزگرتنی دایك و باوك و خزمەتکردنیان هەقێکەو، ئەوەش مایەی دەستکەوتنی بەهەشتەو خراپەکردنیش لەگەڵیان لەگوناهە گەورەکانە...

چوارەم/ هەقی ڕێگا، ئیسلام ئەوەندە مەزنە باسی هەقی ڕێگا دەکات بەوەی ئەگەر شتێك ڕێی خەڵکی گرتبوو لابرێت (إماطة الأذى عن الطريق)وە ئەمەش دانراوە بەبەشێك لە ئیمان كە زیاتر لەحەفتا بەشە (بضع وسبعون شعبة)...

پێنجەم/ هەقی خوا كە لەپێش هەموو هەقەكانەوەیە(إن لربِّكَ عليـك حقـا) بۆ ئەمەش بڕوادار هەوڵ دەدات فێری زانستی شەرعی ببێ و خواپەرستی زۆر بكات و بانگەواز بكات و تێبكۆشێ بۆ ئاینەكەی و ...هتد .

جابڕوادار لەبگرەو بەردەو كێشمەكێشی جێبەجێكردنی ئەم هەقانەدا ماندوو دەبێت، كە لە ڕاستیشدا لەززەتی ژیان لەو هەوڵ و كۆشش و ماندووبوونەدایە.

ئیبن جوزی باسی ئەم حاڵەتەمان بۆ دەكات و دەڵێت :

(سەیری هیممەت بەرزی خۆمم كرد سەرم سوڕما، چونكە من حەزدەكەم زۆر شت فێربم وكەم زانین بەبێ هیممەتی دەزانم، هەرچەند ڕەنگە تەمەنیش بەش نەكات ئەو هەموو زانستەی تیا بەدەست بهێنم ...

ئنجا حەز دەكەم كاربكەم بەو زانستەی هەمەو ئەمەوێ وەك (بیشر كوڕی حارث الحافي) وەرعم هەبێ و وەك (معروف الكرخي) زوهدم هەبێ و...هتد....ئەمە بەبێ ئەوەی لەخەڵكی دابڕێم، بەڵكو بەردەوام سوود بەخەڵكیش بگەیەنم...

پاشان دەمەوێ كارو كاسپیەكیش بكەم تا ئاتاجم بەكەس نەبێ و دەست لەخەڵكی پان نەكەمەوە و كەس منەت نەكا بەسەرما... دیارە ئەوەی هیممەتی بەرز بێت هەروا دانانیشێت.... دیسان حەز دەكەم منالم هەبێ و لەدەورم بن....

ئەمە بێجگە لەوەی كەحەز دەكەم بنوسم و نووسراوەكانم دوای خۆم سوودیان لێ وەرگیرێ و ناوم بمێنێ ... دیارە كۆكردنەوەی ئەمانە هەمووی كۆكردنەوەی كۆمەڵە شتێكی دژ بەیەكەو ،جۆرێك ماندوێتی و شپرزی و ئازار دروست دەكات ، بەڵام هەرچۆن بێت تەسلیمی بووم، ڕەنگە (تهذیب)و چاكبوونم لەو هەوڵ و كۆشش و ماندوو بوونەدا بێت، ئەگەر گەیشتمە ئەو هەموو شتانەی لەنیەتمدایە ئەوە باشە ئەگەر نەشگەیشتم ئەوا نیەتی بڕوادار لە كارەكەشی گرنگترەو خێری خۆمم دەست دەكەوێت ...(صید الخاطر)

ئەم حاڵەی ئیبن جوزی لای زۆر لە بڕواداران هەیەو هەركەس بەجۆرێك هەقەكان ئەدات...

هاوسەنگی و چەند تێبینیەك :

١- ئاشكرایە ئیسلام ئاینێكی جیهانیەو تاڕۆژی قیامەت بەردەوام دەبێت، بۆیە گرنگی بەهەموو بوارێكی ژیان دەدات و هانی موسوڵمانانیش دەدات كە گرنگیان پێ بدەن.

هەرلەكۆنەوە موسوڵمانان كەمتر لەلایەنەكانی تر گرنگیان داوە بەبواری پزیشكی، ئەمەش وای لەپێشەوا شافیعی كردووە كەبڵێت (وانازانم هیچ زانستێك پاش حەڵاڵ و حەرام گرنگتر بێت لەزانستی پزیشكی، كەچی بەداخەوە ئەهلی كیتاب زاڵ بوون بەسەرماندا لەو بوارەدا و پێشمان كەوتوون)....

هاوەڵێكی شافیعی دەڵێت(پێشەوا شافیعی زۆر خەمی بوو كەموسوڵمانان گوێیان نەئەدا بەپزیشكی و، دەیووت : پزیشكی كەیەك لەسەر سێی زانستەكانە پشت گوێ خراوەو جوولەكەو گاور تیا بالاً دەستن).

ئەگەر سەیرێكی خێرای مێژووی ئیسلامی بكەین، دەبینین كە ئەم گوێ پێنەدانە چەند زیانی گەیاندووە بەكۆمەڵگای ئیسلامی، زۆر لەخەلیفەو كاربەدەستان پزیشكی تایبەتیان جوولەكەو گاور بوون و دیارە ئەوانیش نكوڵی ناكەن لەزیان گەیاندن بەموسوڵمانان... وەك دەشزانن كە (محمد الفاتح) نزیكەی چواردە جار هەوڵی تیرۆر كردنیان دا بۆیان نەكرا تاپزیشكێكی تایبەتیان نارده(استنبول)و وای كرد كە نزیك ببێتەوە لەكۆشك و پاشان ببێتە پزیشكی تایبەتی سوڵتان و كەم كەم ژەهری بۆ دەكردە خواردنەوە تاسەرەنجام ژەهر ڕێژەكەی زۆر بوو لەلەشیاو كوشتی... ئنجا هەموو ئەوروپا دەستیان هێنا بەدڵیاناو وتیان (هەڵۆی بەرزە فڕی ئیسلام تیاچوو)....

زۆر زانستیش هەیە هەر لەكۆنەوە ڕۆژئاوا نایانەوێ دەست موسوڵمانان بكەوێ، سوڵتان عبدالحمید چەند كەسێكی نارد زەمانی خۆی كە ببنە پسپۆڕ لەبواری نەوتدا، ڕۆژئاوا نەیانهێشت فێر بن و ئاستەنگیان هێنایە بەردەمیان... كەچی خۆیان پسپۆڕیان دەنارد بەخاكی ئیسلامدا دەگەڕان بۆ نەوت لەژێر پەردەی گەڕان بەدوای(ئاثار)دا، جا بۆزیاتر چاوڕاوكردن شمشێرێك و هەندێ شتی كۆنیان برد بۆ سوڵتان عبدالحمید گوایە دۆزیویانەتەوە... (ئەمەش سوڵتان لەیادەوەریەكانیدا باسی كردووە !)

كاتێك وولاّتە ئەوروپیەكان قەرزێك ئەدەنە ولاّتە بەناو ئیسلامیەكان مەرجیان لەسەر دادەنێن كەبیكەن بەچی ؟! بۆئەوەی هەر بەقەرزاری بمێننەوەو پارەكە بەفیڕۆ بچێت...

یان قەرزیان دەدەنێ و یارمەتیان دەدەن بەمەرجێ سەرکوتی ئیسلامیەکان بکەن، هەروەك مەرجیان دانا لەسەر ولاتی یەمەن، گوایە بەمەرجێك یارمەتی دەدەن و قەرزیان دەدەنێ کەئیسلامیەکان لەبەشداریکردن لەحوکمدا دووربخاتەوە ؟!

گرنگیدان بەبواری پزیشکی و ئەندازیاری و ئەتۆمی و... هتد بەشێکە لەو خواپەرستیەی(عبادە)کە ئێمە بۆی دروس بووین.... چونکە هەرکارێك کە بۆ خوا بکرێت عیبادەتە....ئەمەش بۆ ئەوەی دانەمێنین بۆ پسپۆری تایبەت لە هەر بوارێکدا ولات پێویستی پێی بێت .ئەوەتە لەولاتی سودان کەدەیەوێت بەرنامەی ئیسلام پەیرەوی بکات جاری واهەیە دائەمێنن بۆ پسپۆری تایبەت ...

٢- ئەم مەسەلەی هاوسەنگیە هاوەلانیش نالاندویانە پێیەوە و حەزرەت(ص) بەردەوام کاری لەسەر کردووە....

کاتێك موسولمانان کۆچیان کرد لەمەککەوە بۆ مەدینە، پێغەمبەر(ص)، کۆچکەرانی دابەشکرد بەسەر مالە (انصار)ەکانداو کردنی بەبرا، (سلمان)ی فارسی بوو بەبرای (ابی درداء)، کە(سلمان) سەردانی کرد، خێزانی (ئەبو درداء)ی بینی شپرزەیەو هیچ گوێ بەخۆی و جل و بەرگی نادات، سەلمان لێی پرسی: بۆ ئاوایت؟ ئەویش وتی : ئەبو دەردائی برات کاری بەدنیا نەماوە...

کاتێك نان دانرا ئەبو درداء وتی: تۆ نان بخۆ من بەرۆژووم(رۆژووی سوننەت)، سەلمان وتی : تانان نەخۆی لەگەلما نان ناخۆم، ناچار ئەبو درداء لەبەر میوانەکەی رۆژووەکەی شکاند... کاتێك شەو داهات چەند جار ویستی هەستێ بۆ شەو نوێژ سەلمان پێی دەووت بنوو جارێ، تاسێیەکی دوایی شەو ئنجا سەلمان هەلی ساند و وتی: ئنجا دەهەستە بابەیەکەوە نوێژ بکەین....

بەیەکەوە نوێژیان کردو ئنجا سەلمان پێی وت :﴿ إن لربك عليك حقا، ولنفسك عليك حقا، و لأهلك عليك حقا، فاعط كل ذي حقٍ حقـهُ﴾...دوایی هاتن بۆ پێغەمبەریان(ص) گێرایەوە، ئەویش فەرمووی : سەلمان راست دەکات...(بوخاری گێراویەتیەوە).

٣- هاوسەنگی لەنێوان بانگەواز کردن و جێبەجێکردنی و سوننەتەکاندا پێویستە، تا بانگخواز زیاتر لەخوا نزیك ببێتەوە، پیاو باشێکی تابیعین دەلێ (کێ پیاوێکم پیشان

دەدات کە بەشەو لەشەو نوێژدا بگری لەترسی خواو لەڕۆژیشدا بەدەم خەڵکەوە پێبکەنێت)... دیارە ئەو کەسانەی ئەو هاوسەنگیە ڕادەگرن کەمن....

شێخ عبدالقادری گەیلانی بەڕەحمەت بێت، لەگەڵ ئەو هەموو خواپەرستیەی دەیکرد بانگەوازیشی دەکردوبووە مایەی هیدایەتی خەڵکێکی زۆر وجارێکیان وتی: (خوای گەورە ویستی وابوو کەسوود بەخەڵکی بگەیەنم، سوپاس بۆ خوا زیاتر لەپێنج سەد کەس لەسەر دەستما موسوڵمان بوون وزیاتر لەسەد هەزار کەسیش لەسەردەستما تەوبەیان کردووە) ل ٥١ التنازع والتوازن (د.محمد موسی الشریف) .

٤- هاوسەنگی کردن لەنێوان تێکەڵاوی خەڵك و سەردانیان و گرنگیدان بەخۆفێرکردن... (بەڕاستی کات کەمە، یارمەتی براکەت بدە سوود لەکاتەکانی وەربگرێ)...

ئیمام یوسف القاضی کە لەساڵی ٢٩٧ ز دا مردووە، بەزانای پایەبەرز ئیبراهیمی حەربی کە لە (٢٥٨)ی کۆچیدا مردووە دەڵێت (باوکی ئیسحاق ئەگەر بەپێی پێویست بێین بۆ لات و سەردانت بکەین، ئەوەندە هەقت لەسەرمانە دەبێت هەمیشە لەلات بین و لەخزمەتتدا بین)، ئەویش وتی(هەموو نەهاتنێك لەخراپی ووشکی وبێ سەلیقەییەوە نیەو هەموو هاتنێکیش لەخۆشەویستیەوە نییە، گرنگ ئەوەیە دڵەکان نزیك بن لەیەکەوە)...

بەڕاستی ئەمە کێشەی ئەم زەمانەیە، هەریەك لەئێمە خەڵکانێکی زۆر دەناسێت و شار فراوان بووە، کەس و کار (ماشاء الله) زۆرن ، وەرە هەقی هەموان بدە ، بزانم کاتت دەمێنێتەوە بۆ خۆت شتێك فێر ببی، یان شتێك بنووسی، بۆیە بادەم بەگلەیی نەبین و عوزر بۆ یەك بهێننەوەو سوود لەکاتەکانمان وەرگرین بەباشترین شێوە، سابەڵکو بەفەزڵی خوا بەهەموو لایەکمان کاروانی ئەم بانگەوازە هەنگاوێ زیاتر لەسەر دەستمانا بچێتە پێشەوە...

٥- ڕێگای دنیاوڕێگای ئاخیرەت دووڕێی جیاواز نییە ، ئەگەر دنیات ویست بەڕێگایەکدا بڕۆیت و ئەگەر ئاخیرەتت ویست بەڕێگایەکی تردا بڕۆیت ، بەڵکو دەتوانێ بەڕێی دنیادا بڕۆیت و ئاخیرەتیش بەدەست بێنێت بەوەی کە نیەتت ڕاست بکەیتەوە بۆ خوا...

خوای گەورە نایەوێ دنیا فەرامۆش بکەین و پشت گوێی بخەین، قورئان دەفەرموێت ﴿ وَيَسأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ العَفوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآياتِ لَعَلَّكُم تَتَفَكَّرُونَ فِي الدُّنيا

والآخِرَة﴾ (البقرة:٢١٩) واتە: پرسیارت لێدەکەن چی ببەخشن لەڕێی خوادا، بڵێ: ئەوەی زیادە لەخۆتان و ماڵ و منالّتان، ئابەو شێوەیە خوا ئایەتەکانی خۆیتان بۆ ڕوون دەکاتەوە، تاوەکو بیر بکەنەوە لەدنیاو ئاخیرەتتان....

هەروەها قورئان فێرمان دەکات کە بپاڕێنەوە لەخوا کەچاکمان بۆ بکات لەدنیاو لەئاخیرەتدا:﴿ ومِنهُم مَن يَقولُ رَبّنا آتِنا في الدّنيا حَسَنَةً وفي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنا عَذابَ النّار،أولئكَ لَهُم نَصيبٌ مِمّا كَسَبوا واللهُ سَريعُ الحِساب﴾ (البقرة:٢٠٢)

دیارە ژیان لەدنیادا هەوڵی دەوێ بۆ پەیداکردنی بژێوی و ئا لێرەوە مەسەلەی ماڵ و سامان دێتە ئاراوە، کە ئەمەش ئیسلام بەگرنگ گرتویەتی و پارەی داناوە بەمایەی ڕاگیر بوونی ژیان، بۆ نموونە ئەگەر کەسێك نەفام و بێ عەقڵ بێت و (سفیه)بێت بۆ ئەوەی پارەکانی کەپارەی کۆمەڵگایە تیا نەچێ، ئەبێت بۆی سەرپەرشتی بکرێت و بخرێتە ئیشەوەو بەوە بەخێویش بکرێت ، قورئان دەفەرموێت: ﴿ وَلا تُؤتوا السّفَهاءَ أموالَكُمُ التي جَعَلَ اللهُ لَكُم قياماً وَارزُقوهُم فيها وَاكسُوهُم وقُولوا لَهُم قَولاً مَعروفاً ﴾ (النساء:٥) واتە: پارە خوا کردویەتی بەمایەی ڕاگیرکردنی ژیان(التي جعَل الله لكــم قيامــاً) بۆیە نابێت بەفیڕۆ بدرێن و بەخۆڕایی تەخشان و پەخشانی پێ بکرێت ... هاوەڵانی پێغەمبەر(ص) کاروکاسپیشیان دەکردو لەڕێی بازرگانیەوە پارەی باشیان پەیدا دەکردو پارە بەدەستیانەوە بوو نەك لە دڵیانا، بۆیە زۆر بەدڵفراوانی دەژیان و دەستیان نەقوچاندبوو لەعاستی بانگەوازی خوادا... تەنانەت شەش کەس لەو دە کەسەی کە مژدەی بەهەشتیان پێدرا بوومليۆنەر بوون...

ئەوەش (سعید کوڕی المسیب)کە یەکێکە لەتابیعین دەڵێ: (خێرنیە لەکەسێکدا کەنەیەوێ پارەی حەڵاڵ کۆبکاتەوەو هەقی خوای لێ بدات و موحتاجی کەس نەبێت).

(سوفیان الثوري)کە لە١٦١ کۆچیدا مردووە دەڵێت(جاران پارە زۆر مەبەست نەبوو، بەلام ئەمڕۆ قەڵغانی موسوڵمانە)...باشە لەسەدەی دووەمی کۆچیدا پارە قەڵغان بوو بێت ئەی ئەمڕۆ کەسەدەی پانزەی کۆچییەو دنیا دنیای پارەیەو جولەکەو گاور بەپارە حوکم دەکەن و خەڵك دەکڕن و دنیا هەڵدەسوڕێنن، تەنانەت لەهەڵبژاردنەکاندا بەپارەو پڕوپاگەندە کێیان بوێ دەیهێننە سەر حوکم لەگەورەترین دەوڵەتدا کە ئەمریکایە...

کەواتە دەبێت بەچاوێکی تر سەیری دنیاو ماڵ و سامان بکەین و لێی نەترسین، بەڵکو ئازایانە هەوڵی بۆ بدەین لەڕێی حەڵاڵەوەو ئازایانەش خزمەتی بانگەوازی خوای پێ بکەین تاوەکو لە قیامەتدا سەربەرزو سەرفراز بین، ئەوەندەش بەسە کەحەزرەت (ص) پەنای گرتووە بەخوا لەفەقیری و داوای دەوڵەمەندی کردووە لەخوا : (اللهم إني أعوذ بك من الكفر والفقر) (اللهم إني أسألك التُقى والغِنى) یان دەفەرموێت (نعم المـال الـصالح للرجل الصالح)... هەروەها دەفەرموێت : (نعم العون على تقوى الله المـال)واتە: پارە یارمەتیدەرێکی چاکە بۆ پارێزکاری ...کنز العمال، ٦٣٤٢ /الدیلمی.

لەفەرمودەیەکی تریشدا هاتووە(الدراهم والدنانیر خواتیم الله في أرضه من جاء بخاتم مولاه قُضیت حاجته) کنز العمال ٦٣٣٢ واتە: درهەم و دینار مۆری خوان لەسەر زەوی، هەرکەس مۆری پەروەردگاری پێبێ کاری جێبەجێ دەبێت.

٦- ڕاستە مرۆڤ هەمیشە لە هەڵپەدایەو چاوی تێر نابێت و ڕەنگە پەلاماری چەند ئیشێك بدات و هەقی هیچیشیان بەتەواوی نەدات و باش فریایان نەکەوێت، ئەمەش دیارە دەیبات بەرەو ئەوەی کە وەعدی ناڕاست بێت و نەتوانێت قسەی خۆی بباتە سەر....

بڕوادار کار دەکات بەڵام هاوسەنگی دەبێت لەنێوان کارەکانیدا، تاوەکو خاوەنی وەعدو پەیمانی خۆی بێت و بتوانێ بەچاکی بیاپابگات...

کات گرنگەو ڕێکخستنی کاتەکانیش بەهەمان شێوە گرنگە، بەتایبەت کەئێمە لەقوتابخانەی ئیسلامدا خوێندومانە، ئاشکرایە لەئیسلامدا نوێژو ڕۆژوو حەج و زەکات کاتی تایبەتیان هەیە، بۆنمونە نوێژ (إنَّ الصَلاةَ كَانَتْ عَلَى المؤمنينَ كِتابـاً مَوقوتـاً) (النساء:١٠٣) ڕاستگۆیی لەوەعدو لەمەوعیدا سیفەتی پێغەمبەرانە سەلامی خوایان لێ بێت ، ئەوە حەزرەتی ئیسماعیل کە قورئان لەبارەیەوە دەفەرموێت: ﴿وَاذْكُرْ فِي الكِتابِ إسمَاعِيلَ إنَّه كَانَ صَادِقَ الوَعدِ وكَانَ رَسولاً نَبِيّاً﴾ (مریم:٥٤) ڕێزگرتن لەکاتی خۆت و خەڵکی سیفەتێکی جوانەو کاتیش بریتیە لە ژیان، ئەو سەعات و خولەکانەی دەڕوات ناگەڕێتەوەو مرۆڤ لە قیامەتدا خەفەت لە بەفیڕۆیانی دەخوات...

زانای پایە بەرز علی طنطاوی زۆر گرنگی دەدا بەکاتەکانی و لەژوورەکەیدا بەرامبەر خۆی کاتژمێرێکی گەورەی دانابوو، هەموو کات پێش مەوعید خۆی ئامادە دەکرد بە دە خولەك و چاوەڕوانی میوانی دەکرد، ڕۆژێك خۆی ئامادە دەکات و چاوەڕێی برادەرێکی

دەكات كەچی بیست خولەك دوادەكەوێت، ئەمیش دەیباتە ژووری میوان و بەتەنها بیست خولەك بەجێی دێڵێ ئنجا دەچێتەوە بۆلای و خزمەتێكی باشی دەكات بۆئەوەی تێی بگەیەنێ چاوەڕێی چەند ناخۆشە !

ئەمە بێجگە لەوەی كەكاتی تایبەتی خۆی هەبووە بۆ خواردن و بۆ نووستن و... هتد دیارە ئەم ڕێكخستنی كاتەو تەمەنی درێژی وای كرد كە بەهەزاران پەڕاو بخوێنێتەوە و بەهەزاران لاپەڕەش بنووسێت و لەچەندەها ئێستگەو لەچەندەها كەناڵەوە وتاربدات و خزمەتێكی باش بە بەرنامەی خوا بكات...ل٨٥ ظاهرة التهاون بالمواعيد.

چاكەكاری

قورئانی پیرۆز داوا لەبڕواداران دەكات كە خواپەرستی خۆیان بكەن و چاكەكاربن بۆ ئەوەی سەرفرازی دنیاو قیامەت بن : ﴿ یا أیها الذین آمنوا أركعوا وأسجدوا وأعبدوا ربكم وافعلوا الخیر لعلكم تفلحون ﴾٧٨ الحج.

بڕواداری ڕاستەقینە خێر خوازەو خێرو خۆشی بۆ خەڵكی دەوێت، خوای گەورەش هانی دەدات كە بۆ هەموو خێراتێك پێشبڕكێ بكەن :﴿ أولئِكَ یُسارِعونَ فـي الخَیـرَاتِ وَهُم لَها سَـابِقونَ ﴾ (المؤمنون:٦١) بەڵێ چاكەكاری و چاكەخوازی مایەی ڕەزامەندی خوایەو مسقاڵە زەڕەیەك چاكە تەرازووی قیامەت دەیخوێنێتەوەو، پاداشتی لەسەر وەردەگیرێت (فمن یعمل مثقال ذرة خیراً یره)ل ١٧٨ لەخزمەت قورئاندا(نووسەر).

نموونەیەك لەكوردستانەوە :

لەپێش شەڕی عێراق – ئێراندا، لەیەكێ لەگوندەكانی خۆمان لەسنووری ئێران لای چوارتاوە، لە دەمەو ئێوارەیەكی زستانی ساردا ، پیاوێكی گوندەكە تارمایی سەربازێك دەبینێ كە لە (ئیجازە)گەڕاوەتەوەو لەسەرمادا لەوەدایە ڕەق ببێتەوەو دیارە ناتوانێ بگاتەوە(ڕەبیەكەیان) كە لەسەر چیاكە دەبێت...

ئەو پیاوە دەچێت بەدەم سەربازەكەوەو دەیهێنێتەوە بۆماڵەوەو ئەو شەوە خزمەتی دەكات و بەیانی لەگەڵ كوڕەكەیدا بەولاخێك دەینێرێتەوە بۆسەر چیاكە بۆلای سەربازەكانی تر، پاش ماوەیەك شەڕی عێراق – ئێران دەست پێدەكات و گوندەكە تووشی ڕاگواستن دەبێت...

پاش چەند ساڵێك و پێش ڕاپەڕین ئەو پیاوە هەندێ وڵاخ و مەڕو ماڵاتی خۆی و خەڵکی تر دەبات بۆ موسڵ و دەیفرۆشێت بە سی هەزار دیناری سویسری و پارەکە قایم دەکات لەجلەکانیداو دەیشارێتەوە ، کە دەگەڕێتەوە لەسەیتەرەی کەرکوك هەولێردا دەیگرن و پارەکەی لێدەسەنن و دەڵێن : ئەوە پارەی پێشمەرگەیەو، لەو بەر سووری هەتاوە ڕایدەگرن و کەلەبچە دەکەنە دەستی ، ئەمیش چی قسە دەکات گوێی لێناگرن و بێسوود دەبێت..

ئالەم کاتەدا کوردێکی ئاوا بەو پارەیەوە بەردەست جەندرمەکانی بەعس بکەوێ، ئاشکرایە بەئاسانی وازی لێناهێنن، بەڵام دیارە خوای گەورەش بەڕەحمەو ئەوەندەی پێناچێت سەیارەیەکی عەسکەری دەوەستێ و ئەفسەرێکی پلە بەرزی لێ دادەبەزێت کەحیمایەیەکی زۆری دەبێت و بەدارەکەی دەستی دەکەوێتە گیانی سەربازەکانی سەیتەرەکەو دەڵێ ئەم پیاوەتان بۆ لەم گەرمایەدا ڕاگرتووە ، ئەڵێن : گەورەم ئەوە پارەی (مخربین)ی پێیەو گرتومانە ، ئەڵێ : شتی وانیەو پارەکەیان لێ دەسێنێتەوەو کابرا لەگەڵ خۆیدا سەردەخات....

لەڕێ بەکابرا دەڵێت : نامناسی ؟ دەڵێ :نەخێر، دەڵێ: باش بیرکەرەوە چ خێرێکت کردووە ! هەرچی بیر دەکاتەوە ئەو چاکەیەی زووی بیر ناکەوێتەوە...

تومەز ئەو ئەفسەرە سەربازەکەیە کەکاتی خۆی پێش زیاتر لە دەساڵ ئەم چاکەی لەگەڵ کردووەو لەمردن و ڕەق بوونەوە ڕزگاری کردووەو بەهۆی ئازایەتیەوە لەشەڕی ئێران – عێراق دا (نوط شجاعة)ی وەرگرتووە و ئاوا پێشکەوتووە وبووە بەو ئەفسەرە.

ئنجا دەڵێ بۆ کوێ دەچی، دەڵێ: دەمەوێ بگەڕێمەوە بۆ سلێمانی، دەڵێ: بابتگەیەنین، ئەویش دەڵێ : ماڵت ئاوابێت تەنها بم گەیەننە نەقلیاتی کەرکوك خۆم دەگەڕێمەوە .... ئەفسەرەکەش دەیباتە نەقلیات و سەیارەی حیمایەکانی لەگەڵ دەنێرێ تالەسەیتەرەی کەرکوك بەسەلامەتی دەری دەکەن ... بەڕاستی ئەمە وانەیەکی گەورەیە کەئەو کابرایە بۆ ئاسیاوێکی منی گێڕاوەتەوە لەدوای ڕاپەڕین کەگەڕاوەتەوە بۆ گوندەکەی خۆی ...

با نیه تمان بۆ خوا بێت

گرنگیـدان بەنیـەت و پاکردنـەوەی ئـەرکی سەرشـانی هـەموو بڕواداڕێکـی ڕاسـتە، پێغەمبەر(ص) دەفەرموێت (إنّما الاعمال بالنيات)....

لە هەموو غەزاکاندا موسوڵمانان کەمتربوون چەند قات لەدوژمن کەچی بەفەزڵی خواو بەنیـەتی بـۆ خواسـوڵحاویان سـەردەکەوتن، لـە فـەتحی (مـەدائین)دا لەسـاڵی شەشـەمی کۆچـیدا، کاتێـك سـەعدی کـوڕی ئـەبی وەقـاص سـەرکەوت بەسـەر فارسـەکاندا ویستی بپەڕێتـەوە بـە دیجلـەدا و دوای دوژمـن بکـەوێت تـاوەکو شـاری مـەدائینیش فـەتح بکـات، دیارە ئەمەش کارێکی ئاسان نەبوو، چونکە کەشتی و هۆکاری تری پەڕینـەوەیان نـەبوو، سـەعد ووتارێکیـدا بـۆ سـوپاکەی و ووتـی : دوژمنتـان بـەهۆی ئـەم دەریایـەوە خۆیـان بـۆ مـەلأس داون، دەسـتان نایانگـاتیٚ و ئـەوانیش کـەی بیانـەوێ پـەلامارتان دەدەن بـەهۆی کەشتیەکانیانەوە ، جائێوەش شتیٚ نیە لەپشتەوە لێی بترسن وخـەمی دنیاتـان نیـە، بۆیـە وادەبینم کەجیهادی دوژمنەکـەتان بکـەن بەنیـەتتان پـێش هۆکـاری دنیـایی، بەڕاسـتی من دەمەویٚ بەم دەریایەدا بپەڕمەوە بۆیان، جانازانم کیٚ دیٚت لەگەڵما ؟!

هەموو هاواریان کرد، خوا بەخێری بگێڕیٚ و خێر بێنێتە ڕێمان...

نزیکـەی شـەش سـەد سـوار دایـان لـە ئاوەکـە بەولأخەکانیانـەوەو بەفـەزڵی خـوا نقوم نەبوون و پەڕینەوە کە بەئاشکرا موعجیزەیـەکی گـەورە بـوو خـوا بـۆ هـاوەڵانی هێنایـەدی، ئـەو شـەش سـەد کەسـە لەوبـەر ئاوەکـەوە سـوپای فارسـیان دوورخستەوە، تاسـەعدیش بەباقی سوپاکەوە پەڕیەوە، لەناو ئاوەکەدا سەعد لەبەر خۆیەوە دەیووت(حسبنا الله ونعمَ الوَكيل والله لَينصرن الله وليه، وليظهرن دينه، وليَهزمن عدوه، إن لم يكن في الجيش بغي، أو ذنوب تغلب الحسنات) واتە:پشتمان بەخوا بەستووەوهەر ئەومان بەسە، بەخوا خـوای گەورە دۆستانیسەردەخات و دینەکەی بەرز دەکاتەوە و، دوژمنەکانیشی تێك دەشکێنیٚ، بەمەرجیٚ لەسوپاکەدا تاوانکار نەبیٚ یان گوناه زاڵ نەبیٚ بەسەر چاکەکاندا....

کەپەڕینـەوە سـەعد جـەختی کـردەوە سـەرئەم مانایـەو وتـی (وام بەچـاك زانـی کـە دەستپێشخەری بکەن لەجیهادی دوژمنتاندا بەنیەتتان، کەئەوەش چەکێکە خوا بەتایبەت داوێتـی پێتـان و، بـەوە فـەزڵی داون بەسـەر کەسـانی تـردا، وەبـەوە پێـشینانتان سەرکەوتوون، وە بەوە دوژمنتان دەشکێنن و دەگەنە ئاواتەکانتان.)

(گۆڤاری المجتمع/١٤١٢ -٨/٨/٢٠٠٠)

دواوتە
(یاالله.. یاالله.. یاالله)

﴿ یَسألە مَن في السّماوات والأرضِ کلّ یومٍ هوَ في شأن ﴾ (الرحمن:٢٩)

هەموو گیانلەبەرو زیندەوەران، هەرچی هەن لە ئاسمانەکان و زەوی، هەموو کات بەگوتار و بەزمانی حاڵ، داوای پێویستیەکانیان لەخوا دەکەن، هەموو ڕۆژێك و هەموو کاتێك ئاگاداریانەو دەچیێ بەهانایانەوەو کاریان بۆ جێبەجێ دەکات و ملیارەها ملیار کار تاوتوێ دەکات بە(کن فیکون)لەبوونەوەرو لەجیهانی ئادەمیزاد و پەری و فریشتەکان.

ئەگەر لەدەریادا ڕەشەبا هەڵی کردو شەپۆل هات،

سەرنشینانی کەشتی هاوار دەکەن : یا الله ...

ئەگەر کەسێك لەبیاباندا ونبوو، یان کاروان لەڕێ لایداو سەرگەردان بوون...

هاوار دەکەن : یا الله...

ئەگەر دەرگا بەڕووی داواکارێکدا داخراو هیچ کەس لای لێ نەکردەوە،

هاوار دەکات : یا الله...

ئەگەر هیچ دایی نەداو هەموو ڕێگاکان داخران، هیوا بڕاو دەست بەهیچا نەگەیشت...

هاوار دەکرێ : یا الله...

ئەگەر سەری دنیات لێ هاتەوەیەك و دڵت تەنگ بوو، تروسکایی نەما ئالەوێدا

هاواربکەو بڵێ : یا الله...

باش بزانە هاوارەکان بۆ لای خوا بەرزدەبنەوەو لەو کاتەدا کە کەس نیە لەم بوونەوەرەدا بێت بەهاناتەوە، خوا هەیە کە دێت بەدەم داواتەوە، دەتبینێ و شەکوای حاڵت دەبیستێ ﴿ وإذا سَألكَ عبادي عني فإني قريب أُجيب دعوةَ الداع إذا دعان، فليستجيبوا لي وليؤمِنوا بي لعلهم يرشدون ﴾ واتە : ئەگەر بەندەکانم لەبارەی منەوە پرسیاریان لێکردی، ئەوا من نزیکم و وەڵامی داواکەران دەدەمەوە کاتێك داوایەکیان لێم دەکەن، دەبا ئەوانیش هەروەك من چۆن وەڵامیان دەدەمەوە ، باوەڵامی من بدەنەوەو بڕوام پێ بهێنن، بەڵکو ڕێیان پیشان بدرێت و سەرفراز بن...(لا تحزن/ عائض القرني).

مامۆستا محمد حامد کە لەمزگەوتی گەیلانی لای عەلوەکە لەسلێمانی پێشنوێژی دەکات بۆی گێڕامەوە کە لە دوای ڕاپەڕین لە (گوندی باریکە)دەبن لەسلێمانی و، باوکی

تووشی نەخۆشیەکی سەخت دەبێت و چەند جار دەیهێنێت بۆ لای دکتۆر بۆ سلێمانی و پارەو پولیان بەدەستەوە نامێنێ، ئێوارەیەکیان پیاوێکی ناسیاویان سەردانیان دەکات و بەباوکی دەڵێت : تۆ زۆر زەرووره گۆشت بخۆیت بۆ ئەوەی چاك ببیت...
باوکیشی بەمامۆستا محمد دەڵێت کورم بەڵکو گۆشت بکرِی، دەڵێن بۆ من باشە...

مامۆستاش زۆر خەمبار دەبێت چونکە دەمەو ئێوارەیەو نەهیچی پێیەو نەکەسیش شك دەبات لێی قەرز بکات، بۆیە دەچێتە ژوورەکەی ئەو دیویان و تێر دەگری لەداخی بێ وەزعی وبێ دەسەلاتیان... ئەوەندە ناخایەنێت کە کۆمەڵێ قازوقولنگ بەئاسمانا تێدەپەرِن و هەندێ چەکدار کە لەو ناوچەیەدا دەبن تەقەیان لێ دەکەن، بەقەدەری خوا دانەیەکیان دەکەوێتە ماڵی مامۆستاوە خێرا سەری دەبرِێ و بۆ باوکی لێ دەنێ و، خوای گەورە بەفەزلی خۆی دڵیان خۆش دەکات... قورئان دەفەرموێت :﴿ أمّن يجيبُ المضطرُ إذا دعاه ويكشف السوء ويجعلكم خلفاء الارضِ ءَ إله مع الله؟؟ قليلاً ماتذكرون...﴾ النمل/٦٢ واتە: ئایا کێیە جگە لەخوا کەبێت بەهانای لێقەوماوو بێدەرەتانەوە، کاتێك لێی دەپارِێتەوە، ئەوسا بەلاو ناخۆشیەکان لادەبات و دەتانکاتە جێنشین لەزەویدا، ئایا خوا هاوەڵو هاوبەشی هەیە؟؟ کەمێك بیرکەنەوە و یاداوەری وەرگرن...

سەرچاوەکان
١- رێبەری مەشقی سەرکردەیی/
٢- كنز العمال
٣- وقفات تربويه/ عبدالحميد البلالي
٤- صيد الخاطر/ابن الجوزي
٥- التنازع والتوازن/ د. محمد موسى الشريف
٦- مجله المجتمع – ١٤١٢ – ٢٠٠٠/٨/٨
٧- لاتحزن/ عائض القرنی

ناوەڕۆك

بابەت	لاپەڕە
دەنگی نەرمی پێی ئاو	٢١٦
پێشەکی	٢١٧
مەرجەکانی بڕواداری ڕاست	٢١٨
گۆڕانکاری	٢١٩
بەهەشتی هەتاهەتایی	٢٢١
لەبەرچاوبوونی بەهەشت	٢٢٢
دڵنیایی ڕازی بوون	٢٢٥
هەرکەسەو ئەجەلێکی هەیە	٢٢٦
شیرینی ئیمان	٢٢٧
بزانە خەریکی چیت	٢٢٩
گەیاندنی بانگەوازو کاری بەکۆمەڵ	٢٣١
خوایە گوناهو کەموکوڕیمان بپۆشە	٢٣٣
غەیبەتی کەس مەکە	٢٣٤
هاوسەنگی لەژیاندا	٢٣٦
چاکەکاری	٢٤٣
بانیەتمان بۆ خوا بێت	٢٤٥
دواوتە	٢٤٦

ژیانەوە

بڵاوبوونەوەی ئیسلام پاش کارەساتی ١١ی سێپتەمبەر

بەرگی شەشەم

پێشەکی

پێغەمبەر (ص) دەفەرموێ(إن الله زوی لي الارض فرأيت مشارقها ومغاربها , وإن مُلك أمتي سيبلغ ما زوی لي منها) مسلم ..

ئەم فەرموودەیە وەڵامە بۆ هەموو حاڵەتێك كەموسڵمانان تیایا تووشی نارەحەتی و نەهامەتی دەبن, خوای گەورە ڕۆژهەڵات و ڕۆژ ئاوای هێناوەتە بەرچاوی حەزرەت (ص)و هەواڵی داوەتێ كەبەدڵنیایی موڵكی ئیسلام و قەڵەم ڕەوی ئیسلام ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا دەگرێتەوە ..

بڕواداران كەدوژمنان دەبینن كۆن لەسەر دژایەتیان , دڵنیان كەئەوە پەیمانی خوایەو هاتۆتەدی ﴿ولما رأى المؤمنون الاحـزاب قـالوا هـذا ماوعـدنا الله ورسُـولهُ ومـازادَهُمْ إلا إيمانـاً وتـسليما﴾(الاحزاب/٢٢).واتە : كاتێك بڕواداران كۆمەڵی (الاحزاب)یان بینی كە كافرانی مەككەو هاوكارانیان بوون هاتبوونە سەر مەدینە , وتیان : ئەمە ئەوەیە كە خوا و پێغەمبەرەكەی هەواڵیان داوینێ و پێیان ڕاگەیاندوین كە دوژمنان كۆڵ نادەن و پەلامارمان دەدەن و, خواو پێغەمبەرەكەی ڕاستیان فەرمووە , ئەمەش بووە مایەی بڕوای زیاتر و تەسلیم بوونی زیاتر بۆ خوا ...

جاكاتێك خەڵكی دەیانەوێ موسڵمانان ساردبكەنەوە و پێیان دەڵێن :دوژمنان لەهەموو لایەكەوە هاتوون بۆتان , دەیانەوێ ترس بخەنە دڵیانەوە لەوەڵامیاندا دەڵێن :﴿الذين قال لهُمُ الناسُ ان الناس قَدْ جَمَعُوا لكم فاخْشَوهُمْ فزادَهُمْ إيماناً وقالوا : حَسْبُنا الله ونعم الوكيـل﴾(آل عمران : ١٧٣) واتە: كاتێك خەڵكی بەبڕوادارانیان وت : ئەوە لە هەموو لایەكەوە هێرش دەكرێتە سەرتان و خەڵكی كۆبوونەتەوە لە دژتان , بترسن , ئەمە بڕوایان پتەوتر دەكات و دەڵێن : ئێمە خوامان بەسە هاوكارو سەرخەرمان بێت وهەرئەویش باشترین وەكیلمانە.

بەڵێ .. ئەمڕۆش وەك دوێنێ و وەك هەزارو چوارسەد ساڵ لەمەوبەر دوژمنان بەئاشكراو بەنهێنی دژ بەم دینە دەوەستن و پیلان دادەنێن و یەكتری ئاگادار دەكەنەوەو یەكتری هەڵدەنێن لەسەر كوژاندنەوەی نووری ئیسلام ..

﴿يريدون ليُطفئوا نور الله بأفواههم والله مُتمُّ نوره ولو كره الكافرون ﴾(الصف)دەيانەوێ نووری خوا بەفوو بکوژێننەوە , خوای گەورەش نووری خۆی تەواو دەکات و بەردەوام دەبێت هەرچەند کافرەکانیش پێیان ناخۆش بێت ...

گڕی مۆمێك بەفوویەك دەکوژێتەوە , بەڵام ئاگرێکی گەورە بەفوو ناکوژێتەوە بەڵکو زیاتر کڵپەدەسێنێ ... هەندێ شتیش کە هەر مرۆڤ دایهێناوە فووکاری تێناکا , کەسێ بیەوێ ڕووناکی گڵۆپێك نەهێڵێ دەبێ لەسویچی تایبەتیەوە بکوژێنێتەوە , ئەگەر وانەکات ئەوا ڕەنج بەخەسارە و هەتا تەمەنی هەیە فووی لێبکات هیچ بەهیچ ناکاو شێتێتی یە !

ئەگەر گڵۆپێ کەدەستکردی مرۆڤە بەفوو نەکوژێتەوە , دیارە نووری بەرنامەی خوا بەقاڵەی دەم و بەفووی فوو کەران و بەهەوڵی کافران هیچی لێنایەت هەروەك مەحوی دەڵێت :

(وصلّى الله على)ئەو حەزرەتەی صاحێب کەمالاتە
کەئەعلا موعجیزەی , قوربانی بم من , نوری قورئانە
لەتاریکی شەوی کوفرا بەیەك دەم لەمەعەیکی دا
هەزارو سێصەدو بیست و دوە , دنیا چراخانە
چرایەك نووری بێچوونی مومیددی بێت , دەبێ وابێ
چرایەك دەستی قودرەت خۆشی کا , بۆ تائەبەدمانە
ل ٤٢٠ دیوانی مەحوی (مەلا عبدالکریم مدرس)

ئەگەر خوا ئەم ئاینەی نە پاراستایە ئەوا هەر زوو ڕۆژی هیجرەت تەواو دەبوو, یان لەشەڕی خەندەق دا هەرەسی دەهێنا , یان بەوەفاتی حەزرەتت خامۆش دەبوو , یان بەفیتنەی ناو موسڵمانان لەناو دەچوو , یان بەهێرشی خاچپەرستان و تەتەرەکان کەسەدان ساڵیان خایاند ڕیشەکێش و بنەبڕدەبوو ..

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ.هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ (التوبه:٣٢) واتە : دەیانەوێت نووری بەرنامەی خوا بەقاڵەی دەم بکوژێننەوە , (خەیاڵیان خاوە) خوا ناهێڵێت ئاواتیان بێتەدی و هیچ شتێکی تری ناوێت جگە لەوەی ئاین و نووری خۆی سەربخات هەرچەند کافران سەغڵەت بن . هەرئەوزاتە بۆیە پێغەمبەرەکەی هاوڕێ لەگەڵ هیدایەت و

ڕێنموویی و ئـاینی ڕاسـت و دروسـتدا ڕەوانـە کـردووە تاسـەری بخـات بەسـەر هـەموو بەرنامەو ئاینەکانی تردا ، هەرچەندە موشریکان پێی دڵتەنگ بن ...

بەرنامەی قورئان بۆ هەموو مرۆڤایەتی یە تاقیامەت ، قورئـان دەفـەرموێت ﴿وما أرسلناك إلا كافةً للناسِ بشيراً ونذيراً﴾(سبأ :٢٨)، هەروەها پێغەمبـەر (ص)خۆشـی دەفـەرموێت (وكان النبي يُبعث الى قومه خاصة ، وبُعثت للناس كافة).. واتە هـەر پێغەمبـەرێك بـۆ گەلەکـەی خـۆی نێرراوە ، بەڵام من بۆ هەموو مرۆڤایەتی نێرراوم ...

بۆیە دەبێ نـووری ئیسلام بەسەر چوارقوڕنەی دنیـادا پـەخش ببێـت ئـەمڕۆ بێـت یـان سبەی ، ناحەزانیش ئەمە باش دەزانن بۆیە دەیانەوێ ئاستەنگ و بەربەست بهێننـەڕێ ی ، بـۆ نموونـە : سـەرۆکی ڕووسـی(پـۆتین) بـەوڵاتانی ئـەوروپاو (أرثـوذکس) دەڵـێ (ئوسـوڵیەتی ئیـسلامی تاکـە مەترسـی یـە کـە هەڕەشـە لەعالـەمی پێـشکەوتوو دەکـات و ئاشتی و ئاسایشی جیهانی دەخاتە مەترسیەوە ، ئەوان دەیانـەوێ خەلافـەتی ئیـسلامی بگێڕنەوەو یەك دەوڵەتی گەورە دروست بکەن لە (فلیپین)ەوە بۆ (کۆسـۆڤۆ)، ئەگـەر جیهـان ڕووبەڕوویان نەبێتـەوە دەگەنـە ئامـانج ، ڕووسـیاش پێویـستی بەیارمـەتی مـاددی یـە تـا ئوسوڵیەت نەهێڵێ لەباکووری قوقازدا) ل ١٦٣ الاسلام المعجزة المتجددة.

لەپـەڕاوی (الفرصـة الـسانحة) دا سـەرۆکی ئـەمریکی (ڕیتـشارد نیکسون) بەئاشـکرا دەڵێـت (تـەیاری سـێ یـەم نموونەیـەکی ترسـناکە -مەبەسـتی ئیـسلامە-ئـەو ئوصـولیانە لەڕابردووەوە (انطلاق)دەکـەن ، بـەڵام لەڕابردوودا نـاژین) هـەروەها دەڵێـت (ئێمـە هـەرگیز ڕازی نابین دەوڵەتێکی ئیسلامی هەبێ لە عێراق)دا ل١٤٤ .

(ئەوانـە چـاویان لەسـەر داهـاتووە ، ئەوانـە (محـافظ)نـین ، ئەوانـە شـۆڕش گێـڕن و ئیـسلامیێکیان دەوێ کـەدین و دەوڵەتـەو دەیانـەوێ شـەریعەتی ئیـسلامی (تطبیق)بکـەن و دەیانەوێ شارستانیەتی ئیسلامی سەرلەنوێ زیندووبکەنـەوە)، ئنجا نیکسون دوای ئـەم قسانەی داوا لـە (حلف الاطلسي) دەکـات کـەڕوو بـەڕووی ئـەم تـەیارە ببێتـەوەو ئاسـتەنگ بهێنێتەڕێ ی و نەیەڵێ سەر زیاد بکـات .. هـەروەها وەزیـری دیفـاعی ئـەمریکی رامسفیلد دەڵـێ (نـا ، نـا ، نـاتوانم بەرگـەی ئـەوە بگـرم عێراقێکـی ئوسـوڵی ئیـسلامی ببیـنم) هـەمان سەرچاوە (ل١٢) ...

پیلان بەردەوامە و خوای گەورەش پیلانەکانیان پووچەڵ دەکاتەوە , هەروەك قورئان دەفەرموێت : ﴿ویمكرون ویمكرُ الله والله خیرُ الماكرین﴾(لأنفال :٣٠)واتە :ئەوان پیلانی خۆیان دەگێڕن و خواش پیلانی خۆی دەخاتە كار (بەپووچ كردنەوەی كارەكانیان) دڵنیابن كەخوای گەورە چاكترینی هەموو پلانسازو نەخشە سازانە ...

یان دەفەرموێ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ﴾ (لأنفال:٣٦)واتە :بێگومان ئەوانەی بێباوەڕن , ماڵ و سامانی خۆیان بەخت دەكەن بۆ ئەوەی بەربەست دانێن و ڕێگری بكەن لەبەردەم ئاین و بەرنامەی خوادا , جاماڵ و سامانیان لەئایندەدا بەخت دەكەن , پاشان دەبێتە پەشیمانی و داخ و حەسرەت بۆیان و شكست دەخۆن و ژێردەكەون و پاشان كافران بۆ دۆزەخیش ڕاپێچ دەكرێن ...

بەڵێ ... چی خەرج دەكەن بابیكەن , سەرەنجام لەلایەن خواوە دیاری كراوە كە (والعاقبە للمتقین)پاشەڕۆژو سەرەنجام هەربۆ پارێزكارانەو دوژمنان دوابڕاوو ژێركەوتوو ڕیسوان لەدنیاداو، لەئاخیرەتیش دا دۆزەخ جێیانە

هاتن بەرەو ئیسلام

هەروەك لە ئامیلكەكانی ژیانەوە و پێش ژیانەوەشدا باسمان كرد, بەردەوام خەڵكی بەویژدان و ژیر دێن بەرەو ئیسلام و نموونەی زۆرمان باسكرد , كەئەمەش بەڵگەیە لەسەر بەرزی و پیرۆزی بەرنامەی خوا كە دڵان كەمەندكێش دەكات ...

یەكێكی تر لەو نموونانە , ڕاوێژكاری ڕامیاری نووسینگەی سەرۆكی حكومەتی (بافاریا) یە لە ئەڵمانیا, كەپێش بیست ساڵ لە نوسینگەی دكتۆر علی جریشە لە (میونخ)موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند ... دكتۆر علی داوای لێكرد كە ئیسلامەتی یەكەی جاریٚ بشارێتەوە لەبەرئەوەی تووشی نارەحەتی نەبێت و ئاستەنگ نەهێننە ڕێی , كەچی پاش دوومانگ لە كۆنفرانسێكی گەورەدا لەژێر ناونیشانی (فەلەستین بەرەو كویٚ ؟)چووە سەر (منصە) كە وتەی حكومەتی ئەڵمانیا بخوێنێتەوە , پێش وتەكەی بەعەرەبییەكی نیوە ناچڵ وتی (الحمد لله والصلاة والسلام علي رسول الله , ثم أما بعد فـإني أعلـن اني مسلم واني أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله وأعلن أن الاسلام دين و دولة)...

بەمەش موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاندو جەختی کردەسەر ئەو ڕاستی یەی کەئیسلام دین و دەوڵەتە !! ئنجا وتەی دەوڵەتی ئەڵمانیای بەزمانی ئەڵمانی خوێندەوە ! ل٢٥ الاسلام المعجزة المتجددة .

گەشەسەندنی ئیسلام پاش کارەساتەکەی ئەمریکا

١١ ی سێبتەمبەر کارەساتێکی گەورە بوو , هەرچۆن بێ و هەرکەس لەپشتیەوە بێت گرنگ نیە بەهێندەی ئەوەی کە چۆن زۆر لێزانانە سوودی لێوەرگیرا بۆ دژایەتی ئیسلام و ڕێگرتن لە ڕابوونی ئیسلامی ...

لەگەڵ ئەو هەموو تەنگ پێهەڵچنینە بەموسڵمانان و بانگخوازان لەگەڵ ئەو هەموو ملیار دۆلارەی خەرج دەکرێ , کەچی لەجیاتی ئەوەی ئیسلام بەرەو دوابچێ , بەرەو پێش دەچێ و ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر گەشە دەکات و پەرە دەسێنێ ! ئەمەش ئەو ڕاستیە دەسەلمێنێ کەقورئان فەرمووی (فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يُغلبون)...

قەشە زویمر کە خەریکی کاری مژدەدان بوو لەسەرەتای سەدەی بیست دا , لەساڵی ١٩١٦ دا ڕایگەیاند (ئیسلام لە گیانەلادایە , جا کاتێ هیلال دەکەوێو حاچ سەر دەکەوێت)... ل٩٨ هەمان سەرچاوە . ئەوە سەدەی بیستیش ڕۆیشت و ئیسلام هەر پایە دارە و ئاواتیان نەهاتەدی !

تۆماس کارلیل بەویژدان بوو

ڕۆشنبیری ڕۆژئاوایی تۆماس کارلیل بەویژدان بوو کە وتی (موسڵمانان کە تادوێنێ شوان بوون , ڕۆژهەلات و ڕۆژئاوایان بەناوی ئاینی تازەوە دەست بەسەردا گرت و , لەماوەی سەدەیەکدا توانیان زلهێزەکان لەناوبەرن و ببنەخاوەنی موڵك و ماڵیان کە ئەمەش (موعجیزە)یە ...ئەگەر ئەوە بەڕاستی نەهاتایەتەدی دەمووت خەیاڵە!!

هاوارو بانگەکەی محمد وەك پریشکێکی ئاگر بوو , نەکەوتە سەر شاخێکی لم , بەڵکو کەوتە سەر شاخێکی باروت , کە هەمووی بەیەکجار تەقیەوەو نوورەکەی لەشاخەکانی هیندەوە گەیشتە دەشتەکانی ئەندەلوس ...

بەڕاستی عەرەب زەلیل ترین گەل بوون . بوونە گەورەی دنیا . بێنرخترین کەس بوون , بوونە چاکترین لەڕەوشت و زانین و تێگەیشتن دا . لەهەموو کەسیش پەرتەوازەتربوون , بوونە ئیمپراتۆری یەتێك کە لەمێژوودا نموونەو هاوشێوەیان نیە . ئەمانەش هەمووی بەهۆی ئەو ئاینەوە بوو کەپابەندی بوون) ل١٠٠ هەمان سەرچاوە .

وەزیری دادی پێشووی ئەمریکا

لەئەنجامی دووری لە دین و فەسادی کۆمەڵگای ڕۆژئاواوە , ژمارەیەکی بێ ئەندازە لەلاوو تازە پێگەیشتوان سەریان کردۆتە مەی و مادده بێهۆشکەرەکان و تاوان و خراپەکاری زۆر زیادی کردووەو ژمارەیەکی زۆریشیان دەگیرێن و لەبەندیخانەکان توند دەکرێن ... لەم لاشەوە ئیسلام لەڕێی بانگخوازانەوە چۆتە ناو بەندیخانەکانەوە و توانیویەتی زیاتر لە سێ سەد هەزار تاوانباری ناو بەندیخانەکانی ئەمریکا بهێنێ بەرەو ئیسلام و نزیکەی هەزار کەسیشیان قورئانیان لەبەرەو خەریکی بانگەوازن ... ئەمەش وای لە (رمزی کلارك) کرد کە وەزیری پێشووی دادی ئەمریکایەکە لەڕۆژنامەکاندا بڵێ (بەڕاستی ئیسلام ڕزگارکەری ئەم عالەمەیەو گەورەترین ئامانجی بەشەریەتیش ئەوەیە کە هێزو گەورەیی ئیسلامی پێبگات پێش ئەوەی کار لەکار بترازێ , بەڕاستی ئیسلام تاقە فرسەتە بۆ ڕزگاربونمان لەقوڕولیتەی ماددیەت , بەڕاستی ئیسلام تاکە دینە کەتوانی بگاتە ناو بەندیخانەکانی ئەمریکاو ژمارەیەکی زۆر لەبەندکراوەکانی تاوان و مادده بێهۆشکەرەکان ڕزگار بکات)...

موسڵمان بوونی سەرۆکی کۆمەڵەی پارێزەرانی ئەمریکا

(ڕۆبەرت دیکسن)سەرۆکی کۆمەڵەی پارێزەرانی ئەمریکا , کەسایەتیەکی سیاسی دیارو بەناوبانگە لەئەمریکاو , کاتێ خۆی ڕاوێژکاری ڕامیاری بوو لە زۆر لە ناوەندە سیاسی یەکان تاکۆتایی هەشتاکان و، موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند و ناوی خۆی گۆڕی بۆ (فاروق عبدالحق) لە ئەنجامی ئەوەوە بێبەشکرا لەهەموو تایبەتمەندییەکان و ، پێش ماوەیەك براکەشی موسڵمان بوو کە ئەندامی کۆنگریسی ئەمریکیە.

(فاروق) لەوتارێکی دا کە لەم دواییەدا بڵاوکرایەوە باس لە ئەزموونی خۆی و ئەو هۆکارانە دەکات کەبوون بەمایەی موسڵمان بوونی و , دەڵێ : دوای ئەوەی موسڵمان بووم کەسانێکی زۆر لەپیاوانی ئاینی مەسیحی و ئەوکەسانەی کەشارەزاییان هەبوو لەئاینی مەسیحی هاتن , وتیان : بیستوومانە کێشەت هەیە ؟

منیش لەوەڵامدا وتم : نەخێر هەموو کێشەکانم بنەبڕبوون بەموسڵمان بوونم , بەڵکو پێش موسڵمان بوونم کێشەم هەبوو ..چونکە نەم دەتوانی تێبگەم کە(کوڕو باوك و روح القدس)دەبێتە یەك خوا , باوکیش دەبێتە خوایەکی بێ سنوور ئەوانی تریش سنووردار.

وتیان :پێمان باشە , بەڵام مەرج نیە پەنابەری بۆ موسڵمان بوون , چونکە ئێمەش ئەم کێشەیەمان هەیە وەکو تۆ, سەرەڕای ئەوەش لەسەر بیروباوەڕی خۆمان هەرماوین , بەڵام من قەناعەتم نەکرد بەو قسانە، چونکە بەدرێژایی ساڵانی ڕابردوو دەگەڕام بەدوای پێناسەی وشەی (الله) دا کە لەدڵی خۆم دا بۆخۆم پێناسەم کردبوو , خۆشم دەپاراست لە ئیسلام و دژایەتیم دەکرد , وام دانابوو کە ئیسلام ڕاستیەکان چەواشە دەکات , پیاوە ئاینی یەکانی مەسیحی ئەم بۆ چوونەیان لەدڵ و دەروونمدا چاندبوو , دەیان وت : موسڵمان دینەکەی کامڵ و تەواو نابێ ئەگەر مەسیحی یەك نەکوژێ , هەروەها ئیسلامیان وا پیشان دەدا کەباس لەبەهەشتێك دەکات کەتەنها ڕابواردنەو ڕووبارەکانی (ئارەق)ن , قەت بەخەیاڵمدا نەدەهات خوا لەبەر ئەو شتانە بپەرستم ..

من دەگەڕام بەدوای پێناسەی وشەی (الله) دا ... چی گەڕام پێناسەم نەدی جوانتربێت لە (الله نور السماوات والارض)...موسڵمانان لەزیادکردن و گەشەسەندنان لەئەمریکادا زیاتر لەهەموو وڵاتانی دیکە , بەتایبەت دوای ١١ی سێبتەمبەر !

بۆیە ئەبێ تێبگەین لەو بەرپرسیارێتی یەی لەئەستۆماندایە , بۆگۆڕانکاری لەژیان دا , ئێمە کە قورئان دەخوێنین تێدەگەین کە گۆڕانکاری لەجیهاندا زۆر گرنگە و , بەڕاستی ئێمە بێئاگاین لەجوانی ئەم ڕاستی یە ...

کاتێ هەورەکان کۆن و ڕەشەبا بڵاویان دەکاتەوە , کاتێ دنیا خامۆشەو تاریکی دنیای داپۆشیوەو خۆر هەڵدێ , ئەوانە هەمووی گۆڕانکارین , جوانن ...

لاشەی خۆشمان گۆڕانکاری زۆری بەسەرادێ , کاتێ لەمناڵی یەوە دەچین بەرەو لاوێتی و لەوێشەوە بەرەو پیری , ئەمەش هەر گۆڕانکاری جوانە ئەگەر بەجوانی دیقەت بدرێ ...

ئەو هەموو گۆڕانکاری یە ئامانجی هەیە , بەهەمان شێوەش هاتن و نەمانی شارستانێتی یەکان ویستی خوای گەورەی لەسەرە و ئامانجی خۆی هەیە , (ئێمەش بەشێکین لەم گۆڕانکاری یە وەك ئوممەتی ئیسلامی)...

من موسڵمان بووم چونکە بۆ خۆم لەسەر ڕەوشت و خوویەکی بەرز بووم و ئیسلامیش بانگەواز دەکات بۆ ئەو ڕەوشت خووە جوانانە . بۆ موسڵمانان بوونیشم تەنها شایەتمانم پێویست بوو (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله)...

بەڕاستی ئیسلام ئاینی فیترەتە و ئاینی یەکتاپەرستی و خۆش و ئاسوودەیی دەروونی یە ... ئیسلام ئاینی داد پەروەری یە ...

بەلام بۆچی خوامنی هیدایەت دا , وەلامەکەی مەگەر لەقیامەت دا دەرکەوێت , ئەو ڕۆژەی کەلەهەموو ڕۆژێکی تر زیاتر لێ ی دەترسم , ئەو ڕۆژەی کەدەچمەوە بەر بارەگای پەروەردگار بەکۆڵێ گوناهەوە . ڕۆژنامەی یەکگرتوو / ٤٩١ / ١ / ٦ / ٢٠٠٤..

پاش پێنج سەدە بانگ دەبێژرێ لەغرناطة

پاش پێنج سەدە لەغرناطة لە ئەندەلوس لە ١٠ی یولیوی ٢٠٠٢ دا دەنگی بانگ بەرزبووەوە , لەو مزگەوتەی کەموسڵمانان دروستیان کرد , پاش زەحمەتێکی زۆر کە بیست و دووساڵی خایاند.

موسڵمانان پێش بیست ساڵ زەوی یەکیان کڕی و بەنیازی مزگەوت , مەجلیسی شارەوانیش کە بەمەی زانی بوو بە بەربەست لەڕێیداو دەیویست بیکاتە ناوچەیەکی نیشتەجێ بوون و دەیویست نەکرێ بەمزگەوت .

پاش نۆساڵی مەحکەمەو مەحکەمەکاری , موسڵمانان کێشەکەیان بردەوەو کرا بە مزگەوت و پەیمانگای لەبەرکردنی قورئان , کەئەمەش مژدەیە بەهاتنەوەی ئیسلام بۆسەر شانۆی گۆڕانکاریەکانی ژیان ./ ل ١٥٠ المعجزه المتجدده

قەشە دافید مکلورین

مەجلیسی پەیوەندی یەکانی ئیسلامی ئەمریکی دەڵێ : پاش ڕووداوی ١١ی سێبتەمبەر , ژمارەی هاتنی ئەمریکیەکان بەرەو ئیسلام بووە بەچوار ئەوەندەی جاران .. تەنانەت لەدوو هەفتەی دوای ڕووداوەکەدا نزیکەی سێ هەزار کەس موسڵمان بوون , کەمامۆستای زانکۆو خاوەن شەهادەو پلەو پایە بوو لە ئەمریکا ..

لەگەڵ ئەو هەموو هەوڵەی کە جوولەکەکانی ئەمریکا دایان بۆ ناشرین کردنی ئیسلام کەلە (١٩٨١) ەوە لیژنەی تایبەتیان هەیە بۆ (قەلاچۆکردنی ئیسلام), کەچی زیاتر و زیاتر ئیسلام جێ بۆ خۆی دەکاتەوە .. ئەمەش وای لەقەشەی کاپولیکی (دافید مکلورین)کرد لەگۆڤاری بەناوبانگی بەریتانی (صندای تلگراف)دابڵێ (ئیسلام تواناو ڕوونی یەکی هەیە کەلە مەسیحیەتی سەردەم دانیە)...

هەروەها وتی (ئەگەر ڕۆژ ئاوا بەهێزی سەربازی سەربکەوێ لەئەفغانستان و چی دەوێ بیکا, لەڕاستی دا هەر دۆڕاوە لەلایەنی ڕەوشت و (قیمَ)داو , ناتوانێ سەرکەوێ بەسەر ئیسلام دا) ...پاشان وتی (هێزی کێشکردنی ئیسلام ئەوەندە زۆرە کەدەتوانێ خەڵکێکی زۆر بهێنێ بەرەو لای خۆی , ئەوەتا ڕۆژنامەی (ربیابلیکا)ی ئیگالی دەڵێ : پاش ڕووداوەکانی ئەم دوایی یە حەفتا هەزار ئیتاڵی موسڵمان بوون). ل١٥٩ هەمان سەرچاوە

سەرۆکی کۆمەڵەی موسڵمانان لەهاوای

سەرۆکی کۆمەڵەی موسڵمانان لەهاوای دەڵێ :جاران سێ کەس لەمانگێکدا موسڵمان دەبوون , کەچی وا لەماوەی سێ هەفتەی دوای ١١ی سێپتەمبەر (٢٣)کەس موسڵمان بووم کە زۆربەیان ئافرەتن .. یەکێ لەوانە وتی (من ئەمڕۆ بێ یان سبەی دەمرم , بۆیە دەمەوێ بەموسڵمانی بمرم) ..

(کرومویل کروفورد)سەرۆکی بەشی دین لە زانکۆی هاوای دەڵێ :

(ڕووداوەکان کاریگەریان هەیە لەسەر دەروونی ئەمریکییەکان و ئێستا زیاتر تێدەگەن کە ژیان کورت وکەمە , ئەمەش وای لێکردوون زیاتر لەیەك نزیك ببنەوەو بەیەکەوە بژین ...هەروەهاخەڵکێکی زۆریش بەرەو ئاین دێنەوە)ل١٦١ هەمان سەرچاوە .

چەند ڕۆژێ لەمێژووی ئەمریکا و ئیسلام

دکتۆر وەلید فتیحی کە لەئەمریکا پزیشکە باسی چەند ڕۆژێ دوای کارەساتی ١١ی سێپتەمبەر دەکات و دەڵێت : بەیانی ١١ی سێپتەمبەر پێش نوێژی بەیانی خەونێکم بینی , لەخەوما شاخ و چیای ڕووتەن لە دەورم بوون دەلەرانەوە وەك ئەوەی کە بوومەلەرزەیەکی گەورە هەبێت , منیش لەخەوەکەمدا ئەم ئایەتەم دەخوێند (وماقدروا الله حق قدره).. ئەو بەیانی یە وەك عادەتی چووم بۆ عیادەکەم , یەکەم نەخۆ ‌ بینی باسی یەکەم فڕۆکەی کرد کە بەر بینای بنکەی بازرگانی جیهانی کەوتبوو ... ئنجا کە دووەم نەخۆشم بینی ئەویش باسی دووەم فڕۆکەی کرد کە خۆی دابوو بەبینای دووەم دا ...

هەر لەسەرەتاوە دەزگاکانی ڕاگەیاندن کەجوولەکە دەستی بەسەر زۆربەیاندا گرتووە کەوتنە تاوانبارکردنی موسڵمانان .

لەسـەعات دوانـزەی ئـەو ڕۆژەدا لیژنـەو بەڕێوەبەرایـەتی مەرکـەزی ئیـسلامی لـە (بوسـطن)کۆبوونەوەیـەکی نائاسـایی بەپەلـەیان ئەنجامـداو منـیش لـەڕێی تەلەفونـەوە بەشداریم کرد لەگەڵیاندا ..

بڕیارمان دا کەلیژنەیەك دروست بکەین بۆ پەیوەندی و کاری ئینسانی , داواشمـان لـە ڕاگەیانـدن کـرد کەچالاکی‌یەکانمان بلاوبکەنـەوە , پاشـان داوامـان لەدەسـەلاتدارانی شـار کرد کەبنکەکەمان بپارێزن ئەوانیش ئاسایشیان بۆ ناردین تامرکزی ئیسلامی بپـارێزن لـە کەسانی تێکدەرو ئاژاوەچی .

بەڕاستی ڕۆژێکی قورس بوو لەسەر هەموومان و خـوا خوامـان بـوو هـەواڵێك ببیـستین کە دەستی موسڵمانی تیانەبووە ...

لـە ڕۆژی دوانـزەی سێپتەمبەر دەزگاکـانی ڕاگەیانـدن لەڕۆژنامـەو تەلـەفزیۆن و ڕادیـۆ لەهـەموو لایەکـەوە دەهـاتن بۆلامـان و چاوپێکەوتنیان لەگەڵدا تۆمـار دەکـردین و ئێمـەش وەلامـی پرسـیارەکانیانمان ئەدایـەوە .. بەڕاسـتی ئێمـە ئەوەنـدەش دژایـەتی دەکـراین لەلایەن ناحەزانەوە لەوبڕوایەدا بووین کەئیسلام پەنجا ساڵ لەئەمریکادا هاتۆتەدواوە.

لـە ڕۆژی سیانزەی سـێپتەمبەردا , لـەگۆڕەپانی بەرامبـەر بارەگـای (عُمـدە)ی شـاری بوسطن هەزاران کەس کۆبوونەوە و , چەند کەسایەتیەکی ئاینی قسەیان کرد لـە گـاورو موسڵمان و , باسی بنەماکانی ئیسلام کراو بە ملیۆنەها کەس بینی و ئەم کۆبوونەوانـەش لەسەر تاسەری ئەمریکادا ئەنجامدرا ..

لـە ڕۆژی جومعـە چواردەی سێپتەمبەردا , بـانگکراین بـۆ بەشـداری کـردن لـە کۆمـەڵێ بەرنامەی تەلەفزیۆنیدا .. هەروەها بۆ نوێژی جومعەش کە لە خێمەیەکی تایبەتـدا ئـەنجام درا لەلای مرکزی ئیسلامی لە بوسطن , سەرۆکی کڵێسەکانیش ئامادەبوون و پاش نوێـژ لەگـەڵ موسـڵمانانـدا بەشـداریان کـرد بـە ڕێپێوانێـك بـۆ بـەردەم بارەگـای عومـدەی شـاری کامبردج لەوێش باسی ئیسلاممان بۆ ئامادەبوان کـردو لـە دەزگاکـانی ڕاگەیاندنـدا هـەموو ئەوانـە بلاوکرایـەوە ... لـە ڕۆژی پـانزەی سـێپتەمبەردا چـووم بـۆ گـەورەترین کڵێـسەی شـاری بوسـطن کەبانگهێـشت کرابـووین بـۆ باسـکردنی ئیـسلام و گـەورە پیـاوانی شـارو کۆمـەڵێ ڕۆشـنبیر و مامۆسـتای زانکـۆش ئامادەبوون کـە زیـاتر لـە هـەزار کـەس دەبـوون , هـەروەك سـەفیرەکان پێـشوازیان لێکـردین و گـەورەترین قەشـەی کڵێـسەکە و تـاری داو دیفاعی لە ئیسلام کردو ڕایگەیاند کە ئیسلامیش ئاینێکی ئاسمانی‌یە ...

ئنجا منیش بەیاننامەی زانایانی ئیسلامم خوێندەوەو باسی مەوقفی ئیسلامم کرد لە بارەی تیرۆرەوە ..پاشان ئەم ئایەتانەم بەدەنگەوە خوێند و بە ئینگلیزیش بۆم تەفسیر کردن : ﴿مِنْ أجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إسْرائِيلَ أنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْساً بِغَيْرِ نَفْسٍ أوْ فَسَادٍ فِي الْأرْضِ فَكَأنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعاً وَمَنْ أحْيَاهَا فَكَأنَّمَا أحْيَا النَّاسَ جَمِيعاً ﴾**(المائده:٣٢)**

هەروەها ئایەتی : ﴿يَا أيُّهَا النَّاسُ إنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوباً وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إنَّ أكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أتْقَاكُمْ إنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ **(الحجرات:١٣) وەئایەتی :** ﴿يَا أيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى ألَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ إنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ **(المائدة:٨) خوێند ، ئەوەی کەهەرگیز بیرم ناچێتەوە گریانی ئامادەبوان بوو لەناو ئەو کەنیسەیەدا و، یەکێك لە ئامادەبووان وتی : (هەرچەند من هیچ لەزمانی عەرەبی تێناگەم , بەڵام دیارە ئەوەی خوێندت بەڕاستی کەلامی خوایە)...**

یەکێکی تر کە لە کەنیسە چووە دەرەوە وخواحافیزیمان لێکرد بەچاوی فرمێسکاوی یەوە کاغەزێکی دایە دەستم کە تیانوسرابو (لەڕابردوو ئێستامان ببورن دوعامان بۆ بکەن)...

یەکێکی تریش بەهەمان شێوە بەچاوی فرمێسکاوییەوە وتی (ئێوەش وەك ئێمەن و بگرە چاکتریشن).زۆر کەسیش داوای ناونیشانی مرکزی ئیسلامیان دەکرد تائامادەیی وتاری هەفتانە بن ...بەڕاستی ئەم مەشهەدانە ئەو ئایەتەی بیر خستمەوە کە دەفەرموێ ﴿وَإذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إلَى الرَّسُولِ تَرَى أعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.....﴾ **(المائدة:٨٣) ..**

بەڕاستی لەو ساتە وەختەدا بەچاکی تێگەیشتم کەخوای گەورە کارێکی بوێ دەیکات و حیکمەتی تیایە هەرچەند عەقڵی کوڵی ئێمە پەی پێنەبات .

ڕۆژی یەك شەممەش شانزەی سێپتەمبەر بانگەوازێکمان کرد بۆ مەرکەزەکەمان لەوبڕوایەدا بووین سەد کەسێك ئامادە بێ , کەچی زیاد لەهەزار کەس لە دراوسێ و پیاوانی ئاینی وماموستای زانکۆکان ئامادەبوون و باسی ئیسلام بەتێرو تەسەلی کراو قورئان خوێندرا .. هەرهەمان ڕۆژ لە هەمان کەنیسەی دوێنێ بانگکرامەوەو وتارم دا بۆ ئامادەبووان ...پاشان لەپێنج کەناڵی تەلەفیزیۆنیەوە بانگهێشت کراین بۆ پرسیارو وەڵام و قسەکردن ...

ڕۆژی چوارشەممەش ١٩ ی سێپتەمبەر لەلایەن عومدەی شارێکی دراوسێمانەوە دەعوەت کراین بۆ باسکردنی ئیسلام لە بەردەم هەزاران کەس لەخەڵکی شار ...

ڕۆژی پێنج شەممە (٢٠)ی سێپتەمبەر , سێ سەد مامۆستاو قوتابی زانکۆی هارفارد هاوڕێ لەگەڵ سەفیری ویلایەتی موتەحیدە لە ڤییەننا هاتن بۆ سەردانی مەرکزی ئیسلامی و لە گۆڕەپانی مزگەوتەکەدا دانیشتن و باسی ئیسلاممان بۆ کردن و قورئان خوێندراو جارێکی تریش زۆریان فرمێسك بەچاوانیانا هاتە خوارەوە .. ئێوارەی هەمان ڕۆژ لە بەرنامەیەکی تەلەفزیۆنیدا کە لەسەرتاسەری ئەمریکادا دەبینرا لەگەڵ پرۆفیسۆر ئالان دیرشوفیتز بەشداریمان کردو باسی هەقی مەدەنی و ئینسانیمان کرد لەیاساکانی ئەمریکاداو خەڵکانێکی زۆریش بەتەلەفۆن بەشداری بەرنامەکەیان کرد.

ڕۆژی جومعەش (٢١)ی سێپتەمبەر موسڵمانان لەگەڵ حاکمی ویلایەتی (ماستشۆستس) کۆبوونەوەو قسە لەسەر ئەوە کرا کەلەبەرنامەی خوێندن دا وانەیەك تەرخان بکرێ بۆ دینی ئیسلام تامایەی هۆشیاری بێت و کەس دژایەتی ناڕەوای موسڵمانان نەکات . نوێژی جومعەش کەناڵی (سی إن إن) بە تەواوی بڵاوی کردەوە , هەروەها وتاری هەفتانەی شەوی مەرکەزەکەشمانی بڵاوکردەوە .. بەڕاستی ئەمەی لەشاری بوسطن دا ڕوویدا لەشارەکانی تری ئەمریکاش بەهەمان شێوەبوو , بۆیە بۆمان دەرکەوت کە ئیسلام هەرگیز پاشەکشە ناکات و ئەوەی ئێمە وامان دەزانی ئیسلام پەنجا ساڵ لەئەمریکادا هاتە دواوە , وا دەرنەچوو بەڵکو لەسایەی خواوە بەو پانزە ڕۆژەی دوای پانزەی سێپتەمبەر ئیسلام پانزە ساڵ چووە پێشەوە .. ل١٦٦ هەمان سەرچاوە .

قەشەیەك و دەئەمریکی موسڵمان بوون

مەرکەزی ئادەم لە فرجینیا پێشوازی کرد لە قەشەیەك و دە ئەمریکی کەپاش چەند ڕۆژێ لە ڕووداوی ١١ی سێبتەمبەر موسڵمان بوون , هەروەها خۆبەخشەکانی دراوسێ ی مزگەوت و دراوسێکانی مەرکەز هەڵمەتێکی پارە کۆکردنەوەیان کرد بۆ چاکردنەوەی مزگەوت کە لەسەردەستی هەندێ توندڕەوی جوولەکەو گاور تووشی زەرەرو زیان بوو بوو .. ل١٦٧ هەمان سەرچاوە .

هاوسۆزی ئەمریکیەکان لەگەڵ موسڵمانان دا

ئەمەش چیرۆکی هاوسۆزی کەسانی بەسۆزی ئەمریکیە بەرامبەر موسڵمانان کە موسڵمانانی ئەمریکا بۆمان دەگێڕنەوە :

١-ڕۆژێ لەگەڵ کۆمەڵێ هاوەڵم دا چوین بۆلای نەنکی کچێکی هاوەڵمان لە ویلایەتی فرجینیا و , تەنها من پۆشاکی ئیسلامیم لەبەردا بوو, لەڕێ لەچێشتخانەیەك نانی ئێوارەمان خواردو زۆر حەزەرم دەکرد کە کەسێك ڕەفتارێکی ناشرین بکات بەرامبەرم (بەتایبەت کەهەندێ کەس لە(رد فعل)ی ١١ی سێپتەمبەردا پەلاماری موسڵمانانیان دەدا) پاش دەخولەك پارەکانمان دا بە کارگوزارێك , کەچی پاش تۆزێك هێنایەوە , ترسام وتم: بەخوائێستا کەمن بالاپۆشم و لەچك بەسەرم هەربەپاڵ دەمانکەنە دەرەوە , کەچی تەواو بەپێچەوانەوە بوو , ئیدارەی چێشتخانەکە پارەکەیان داینەوە وەك هاوسۆزیەك لەگەڵماندا , ئەوەش کە زیاتر کاری تێکردم ئەوەبوو , کارگوزارە کە ئافرەتێك بوو , چاوی فرمێسکی تیاقەتیس مابوو پێی وتم : من شانازی دەکەم بەو ئازایەتیەتەوە کە تۆ ئاوا بەجل و بەرگی ئیسلامییەوە هاتویتە دەرەوە ...ئەمەش زۆر دڵخۆشی کردم و تێگەیشتم کەخەڵکی ژیرو عاقڵ لەهەموو شوێنێك هەن .

٢-ڕۆژێك دەترسام کە بچم بۆ مزگەوت , بەتایبەت من ساڵێك بوو موسڵمان بووبووم , لە شەودا دوعام کرد کەخوا ترس لەدڵما نەهێڵێ ... بەهەر حاڵ چووم بۆ مزگەوت ئەوەی سەیر بوو , دەرگای مزگەوت بەچەپکە گوڵ ڕازابووەوە لەلایەن دەرو دراوسێ ی مزگەوتەوە , کەوەك دەربڕینی هاوسۆزی یەك ئەو گوڵانەیان هێنابوو بۆ بەر دەرگای مزگەوت , کەبەڕاستی ئەمەش مژدەی داهاتوویەکی ڕۆشنە بۆ ئیسلام لەئەمریکا و جیهاندا .

٣-من بەڕێوەبەری قوتابخانەیەکی ئیسلامیم زۆر دوودڵ و بێتاقەت بووم لەو بارو وەزعەی هات بەسەر ئەمریکادا , ڕۆژێك بەڕێوەبەری قوتابخانەیەکی حکومی کە لە پشتمانەوە بوو , هات بۆلام و وتی : زۆر شادمانم کەبتوانم هاوکاریت بکەم و هیوادارم ئەم زروفەی دوایی ناڕەحەتی نەکردبن.

ڕۆژنامەی نیویورك تایمز

ڕۆژنامەی ناوبراو لەژمارە (٢٢)ی (٢٠٠١) دا باسی چەندحاڵەتێکی موسڵمان بوون دەکات : **یەکەم** / ئنجیلا دافیز کە تەمەنی (٢٧)ساڵە پێش شەش مانگ موسڵمان بووە و

تەواو ژیانی گۆڕدراوە , وازی لەگوێگرتنی گۆرانی هێناوەو پەیکەرەکانیماڵەکەی گۆڕیوە بۆ تابلۆی جوانی قورئانی .

پاش ئەوەی کە لە ڕۆژنامەیەکەی ناو خۆدا بەجل و بەرگی ئیسلامیەوە چاو پێکەوتنی لەگەڵ کرا لە (٣٠)ی سێپتەمبەردا , مێردەکەی بەنیازە تەڵاقی بدات و نەشیەڵێ چاوی بەمناڵەکانی بکەوێ کەیەکێکیان تەمەنی پێنج ساڵەو یەکێکیان تەمەنی دوو ساڵە .

ئنجیلا دەڵێ : (بەڕاستی ئەمەی تیا دەژیم تاقیکردنەوەی خوایە تا دەرکەوێ ئیمان و بڕوام پتەوە یان نا)

ئنجیلا لەڕێی ئینتەرنێتەوە لەئیسلام شارەزا بوو لە ساڵی (٢٠٠٠)داو , ئێستا لە باخچەی ساوایاندا مامۆستایە لەسانت لویس لە ویلایەتی میسوری .

ئنجیلا دەڵێ(داوام لێدەکەن واز لە دینەکەم بێنم لەبەر ماڵ ومێردومناڵەکەم , منیش هەرگیز شتی وا ناکەم , چونکە ئەوانە هیچی لە قیامەتدا فریام ناکەون و لەگەڵما نابن)...

بەڕاستی ئەو ئافرەتانەی لەڕۆژئاوا موسڵمان دەبن قوربانییەکی گەورە دەدەن بەوەی کە لەمێردەکانیان حەرام دەبن ئەگەر موسڵمان نەبن , هەروەها زۆر جار لە مناڵەکانیشیان مەحروم دەکرێن کەدیارە ئەمەش لەسەر دەروونی دایك زۆر گرانە ..

سوننەتی خوایەو گەورەیی ئەم ئاینەیە کە مێژووەکەی خۆی دووبارە دەکاتەوە، تادوێنێ بوولە نیوە دوورگەی عەرەبدا قوربانی بۆ دەدراو سەرو ماڵ دەکرا بەقوربانی .. ئەمڕۆش لەئەمریکاوە موسڵمانە تازەکان واز لەهەموو شتێك دێنن و دنیا هەموو دەخەنە ژێر پێوەو دەڵێن : واز لەبڕواکەمان ناهێنین .

دووەم/ خالید یحیی بلانکشیب , سەرۆك بەشە لەزانکۆی تەمبڵ و, لە ساڵی ١٩٧٣ دا موسڵمان بووەو دەڵێ : زیاتر لە سەد کەسم بینیوە موسڵمان بوون لەدوای ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەرەوە , زۆر گرنگ و پێویستە ئیسلام بڵاوبێتەوە , چونکە موسڵمان حەز بە ڕزگار کردنی خەڵکانی تر دەکات هەروەك چۆن خۆی ڕزگار بووە .

یەکێ لەشارەزایانیش دەڵێت (ساڵانە بیست و پێنج هەزار کەس لەئەمریکا موسڵمان دەبوون , کەچی پاش ڕووداوی ١١ی سێبتەمبەر ئەو ژمارەیە چوارقات بووە)

یەکێکی تریش دەڵێ : هێزی کێشکردنی ئیسلام لەوەوەیە کە ئاینێکی جیهانیە و بە بڕوای موسڵمانان خەڵکی هەموو بە موسڵمانی و لەسەر فیترەت لەدایك دەبن و, کاتێ موسڵمان دەبن گەڕانەوەیە بۆسەر فیترەت و ئیسلامەتی خۆیان .. ل ١٧٢ هەمان سەرچاوە . .

سێ یەم / ژنێك بەناوی (سوزان سمیث)دوو منالی دەبێ و دۆستە تازەکەی مەرجی لەسەر دادەنێ کە دوومناڵەکەی لەناوبەرێ ئنجا پێی ڕازی دەبێ , ئەویش هەردوکیان لەسەیارەکەیدا دادەنێ و دەیخاتە سەر بۆش و پالی پێوە دەنێ بۆ ناو ئاوێك , مناڵە بەسەزمانەکانیش نەیان دەزانی کەئەمە تیاچوونیانە و (بای بای)یان دەکرد لەدایکیان .. بەڵێ .. ئەم ژنە لەئازاری و یژدانەدا سەرەنجام شێت بوو, ئەم ڕووداوە ماوەیەك کەناڵەکانی ڕاگەیاندنی سەرقاڵ کردو باس و خواسی هەمووان بوو .. وە بووە مایەی هیدایەتی زۆرکەس , یەکێ لەوانە پیاوێکە کەناوی خۆی کرد بە (عبدالله رضا)لەشاری رستون لەویلایەتی فرجینیا) ...

بەڕاستی ئەم ئاینە تەنها ڕزگارکەری مرۆڤە و بەچاکی دەستی دەگرێ لەجاهیلیەتەوە بەرەو ئیسلام و لە تاریکاییەکانەوە بۆ ڕووناکی .. (الر كتاب أنزلناه إليك لتُخْرِجَ الناس من الظُلُماتِ الى النور , بإذن ربهم الى صراط العزيز الحميد)ابراهيم .

ئەوەی لەکفردایە وەك مردووەو دین زیندووی دەکاتەوە و نوورێکی ئەداتێ لەناو خەڵکدا ڕێی پێ دەرکات : (أَوَمَنْ كَانَ مَيْتاً فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُوراً يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) (الأنعام:١٢٢)

بەڵێ .. کافران لەتاریکی شەوی کوفران و چاوو گوێ و دڵ و عەقڵیان لەدەست دەدەن , بەڵام بەهۆی ڕازاندنەوەو خەڵەتانی شەیتانەوە بەخۆیان نازانن ..

ئەوانەی بڕوا ناهێنن سوود لەچاوو گوێ و دڵیان وەرناگرن و ئەوان وەك ئاژەڵن و بگرە خراپتریشن قورئان دەفەرموێ : (أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلاً)(الفرقان:٤٤)

یان دەفەرموێ : (وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيراً مِنَ الْجِنِّ وَالْأنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ) (الأعراف:١٧٩)

ڕەنگە یەكێ لای سەیربێ كەچۆن كافران لە ئاژەڵان سەرگەردان ترن , ئاخر لەجیهانی ئاژەڵاندا چ گیانداری بێچووەكانی خۆی ناپارێزی , تەنانەت دڕندەترین گیانلەبەر وەك شێرو پڵنگ بەزەیی و سۆزی هەیە بۆ بێچووەكانی , كاتێ ئافرەتێ بە دەستی خۆی لەبەر مێردێكی كاتی دوو منداڵەكەی بەو شێوەیە لەناو بەرێ , ئایا ئەم ئافرەتە لەئاژەڵ خراپتر نیە ؟!

یان كەسێك پارەی خۆی سەرف بكا و خۆی سەرخۆش بكاو عەقڵی لەدەست بدات ناوی دەنێ ی چی ! كاتێ عەقڵ گەورەترین نیعمەتە كەخوا داویەتی بەمرۆڤ ..

چوارەم / (دیا ریتشاردسون) ئافرەتێكی ئەمریكیەو وەك زۆر لە ئافرەتانی تر سەرگەرمی خواردنەوەو ژیانی دوور لەخوایی بوو , مامی كە قەشەبوو پرسیاری لێكرد كە بەبۆنەی (حەفلەی عشاء جەژنی شكر)ەوە چەند بوتڵ بیرە دەخواتەوە ؟ ئەویش وتی (چەند بتوانم دەخۆمەوە)!

ئەم ئافرەتە كوڕێكی هەبوو بەناوی (كریستوفر)كە لە باخچەی ساوایان بوو لەلای مامۆستایەك كە ناوی خەدیجە شاباز بوو , (خەدیجە)كەموسڵمان بوو منداڵەكە خۆشی دەویست و(بسم الله)ی لێوە فێربوو بوو ..

ڕۆژێ (خەدیجە)(دیا ریتشاردسون)ی بانگ كرد بۆ ئاهەنگی شووكردنی لەمزگەوتی (شا فەهد) لە لوس ئەنجلوس , ئەمەش كاریگەری هەبوولەسەر دڵ و دەروونی (دیا)و سەرەنجام لە ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەردا پاش گەڕانێكی چەند ساڵی باش بۆ تێگەیشتن لەئیسلام موسڵمان بوو لە كاتێكدا كەتەمەنی لە (٢١)ساڵدا بوو ...

(دیا)دەڵێت : بۆ یەكەم جار ئەوكاتەی موسڵمان بووم هەستم بەئارامی دەروون كرد .. ل ١٧٩ هەمان سەرچاوە..

پێنجەم/ (مارثا الیت جونس) ئەندازیارەو شووی كردووە بەپیاوێكی میسری كەئیش دەكات لە بەڕێوەبردنی پێشانگای (فنونی تشكیلی) لە زۆر ناوچەی ئەمریكادا ..

ئـەم ئافرەتـە ئـەمریکی یـە لـەبارەی موسـڵمان بـوونی یـەوە دەڵـێ (زۆرم لـەبارەی ئیسلامەوە خوێندۆتـەوەو پرسـیاری زۆرم لـەزانایانی ئیـسلام کـردووە تاهـەموو ئـەو گرێ کوێرانەم بۆ کرایـەوە کـە بـەهۆی پڕوپاگـەندەی دوژمنـانی ئیـسلامەوە دروسـت بـوو بـوو , تاقەناعەتی تەواوم بۆ دروست بوو کە ئیسلام ئاینی هەقی خوایە) ..

هەروەها دەڵێ (بەهۆی ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەرەوە زیاتر هەوڵی تێگەیشتنم بوو لە ئیسلام کەئاینی ئاشتی و ئاسایشە بۆ هـەموو مرۆڤایـەتی و , مـن دڵنیـام کەئیـسلام پـاش ١١ی سـێبتەمبەر هــەموو جیهــان دەگرێتــەوە بەتایبــەت ئــەمریکا)،شــایانی باســە (مارثـا)لەسەردەسـتی شـێخ (فرحـات المنجـی)دا موسـڵمان بـوو نـاوی خۆشـی گـۆڕی بـۆ (مریم)... ل١٨٤.

شەشـەم / دکتـۆر (الفین گلـبرت) گـەنجێکی فەرەنـسییەو هاتـە میـسر تـا کاربکـات وەك (محلل)ی مالی لـە بورصـەی (أوراق المالیة)دا .. شـایانی باسـە دکتـۆر سـێ هـەم کەسـە کـە لەو بوارەدا پسپۆڕە لەسەر ئاستی جیهان هەمووی .

لـەبارەی موسـڵمان بوونیـەوە دەڵـێ (بـۆم دەرکـەوت کـە لـە نیزامـی مـالی ئیـسلامدا گەورەترین شێوەی هاوکاری کۆمەڵایەتی هەیە کە ئەگەر پـەیڕەوی بکرێـت برسـی و ڕووت و ڕەجـاڵ نـامێنی لـەدنیادا , بـەهۆی نیزامـی زەکـات وخێـرو (صـدقات)و دابەشـکردنی میراتـەوە , هـەروەها بـۆم دەرکـەوت کـە لـە ئیـسلام دا کـەس ئەڵقـەی گەیانـدن نیـە لـەنێوان بەندەو خوادا و, کاتێ زانیم ئیسلام داوای چیم لێ دەکات ئاسان بوو چونکە خـۆم لەسـەر خـوو ڕەوشـتێکی بـەرز بـووم و هـەرگیز گۆشـتی بـەرازو ئارەقم نـەخواردووەو تـەنها نوێـژو ڕووژووم نوقسان بوو کە بیکەم ..ل ١٨٥ المعجزە ..

موسڵمان بوونی ئەکتەری بەناوبانگی سینەمایی ئەمریکی (ویل سمیث)

(**ویــل سمیــث**)دەوری (محمــد علــی کــلای)بینــی لــە فیلمێــك دا کــەباس لــەژیانی (کلای)دەکات , جاکاتێك دەگاتـە ئـەوەی کـە (محمد علی کلای) لەفلیمەکەدا شایەتمان دێنـێ , ئەکتەرەکـەش کـە دەوری دەبینـێ بەڕاسـتی ئـەمیش شـایەتمان دێنـێ و ئەوەنـدە مەشهەدەکان کاری تێدەکەن موسڵمان دەبێت .

فلیمەکە باس لە ژیانی کلای دەکات کەناوی (کاسیوس)بوو , کەئەم ناوەش کۆیلایەتی دەگەیاند ,چونکە باوکی ڕەش پێستێکی کوێلەبوو , لەخزمەت سپی پێستەکاندا هەڵئەسوڕاو ئەوانیش چۆن بۆیان بکرایە دەیان چەوساندەوە ...

(کاسیوس)ناوی ئەو کەسەیە کەباوکی خزمەتکاری دەکرد , (کلای)ئەو ناوەی گۆڕی بۆ (محمد)مامۆستای هەموو مرۆڤایەتی , ئەو پایە بەرزەی کەجیاوازی نەهێشت لەنێوان ڕەش و سپی دا و یەکسانی هێنا بۆ بەرەی ئادەمی . (کلای)داوای لەبرادەرێکی کرد بیبات بۆ مزگەوت , تاشتێك لەبارەی ئیسلامەوە ببیستێ , ئەویش دەیبات و کلای لەبارەی ئەم چوونەیەوە بۆ مزگەوت دەڵێت (برادەرێکی موسڵمانم لەویلایەتی میامی ئەمریکی بردمی بۆ مزگەوت تابۆ یەکەمجار لەساڵی ١٩٦٠ دا گوێم لەباسی ئیسلام بێت لە دەمی وتاربێژی مزگەوتەکەوە , کە بەڕاستی باسی مەسیحیەت و ئیسلامی دەکرد .. تێگەیشتم کەئیسلام ئاینی یەکسانی یەو , جیاوازی نیە لەنێوان عەرەب و عەجەم دا مەگەر بەپارێزکاری ...)

کلای دەڵێت : (ئەمە یەکەم شارەزا بوونم بوو لەئیسلام , پاشان کەوتمە خوێندنەوەی تەفسیری قورئان و هەر دێرێکم خوێندبێتەوە زیاتر قەناعەتم بۆ دروست بووە کەئەم ئاینە ڕاستی‌یەکە لەخواوە هاتووەو ئەستەمە هیچ مرۆڤێك بتوانێ دروستی بکات ..

سەرەتا ژیام لەگەڵ سوورەتی (فاتیحە)داو یەکەم سوورەت بوو کەفێری بووم , گەشتی ئیسلامم دەست پێکرد , کە گەشتی خۆشی و دڵئارامی بوو , گەشتی بڕوا بوو .. من هەقیقەتی مرۆڤم نەدەزانی , حەلاڵ و حەرامم نەدەزانی , بەڕاستی ئیسلام هەموو ئەوانەی پێناسانم و فێری خۆشەویستی خەڵك و لەخۆ بردوویی کردم) ..

(کلای)هەروا موسڵمانێکی سادە نەبوو , ناوبانگ و پاڵەوانێتی لەجیهاندا دەنگی دابۆوە , ئەمەش وای کرد کە زۆر کەس چاوی لێبکەن و بیکەنە سەرمەشقی خۆیان , ئەویش لەهەموو شوێنێك دا بانگەوازی دەکرد , بۆیە دوژمنان بەتایبەت جوولەکە , دژایەتی یەکی زۆریان کردو پروپاگەندەی زۆریان بۆ بڵاودەکردەوە .

(کلای)لەهەریەکێ لەویلایەتەکانی ئەمریکادا دەیویست مزگەوتێك بکاتەوەو زۆریش هەوڵی ئەدا پەڕاوی ئیسلامی چاپ بکات ...

لەگەڵ ئەوەشدا کە تووشی نەخۆشی بووە , کەچی کۆڵ نادات لەبانگەوازکردن بۆیە بەچالاکترین بانگخواز دادەنرێت لەئەمریکادا ...

کلای لەبەرئەوەی پاڵەوانی جیهان بوو لەیاری مستەکۆڵەدا (بۆکسێن)دا , ناویان نابوو (الاعظم) کە موسڵمان بوو , وازی لەم ناوە هێنا , چونکە بەڕاستی هەر خوایە کە (اعظم)ە بەڕاستی و لەهەموو گەورەیە گەورەترو لەهەموو دەسەڵاتدارێك بەدەسەڵاتترە .. ل١٩٣ (المعجزە المتجددە في عصرنا) ..

دەرهێنەر و بەرهەمهێنەری فلیمی ژیاننامەی پێغەمبەر (ص)

فلیمی ژیاننامەی پێغەمبەر (ص)پێش ڕووداوی ١١ی سێبتەمبەر کەم کەس لای لێ دەکردەوەو زۆر ئاستەنگ هاتە ڕێی , کەچی دوای ئەو ڕووداوە زۆر کەس کەوتنە یارمەتی دانی ئەو فیلمە , بۆ ئەوەی لەژیاننامەی حەزرەت (ص)شارەزا ببن , بەڕاستی ڕووداوەکە لەبەرژەوەندی فلیمەکە بوو , کەئەمەش هەرگیز بەخەیاڵی کەسدا نەدەهات ... شایانی باسە پاش بەهەمهێنان و پیشاندانی فلیمەکە , دەرهێنەری فلیمەکە (مایکل شوارتز)و (مایکل وولف)و (الکسندر کرونمر)موسڵمان بوونی خۆیان لەبەرچاوی خەڵکێکی زۆر ڕاگەیاند .. ل ١٩٤ هەمان سەرچاوە ..

ڕۆژی کراوەی مزگەوت

لەم ڕۆژەدا مزگەوتەکانی ئەمریکا کراوەن بۆ هەرکەسێك کە لە هەرکاتێکدا بێتە ناو مزگەوتەوە , پێشوازیان لێدەکرێت و لە نزیکەوە ئاینی پیرۆزی ئیسلامی بۆ باسدەکرێت.
بە ئاشکراش بە هەموان دەوترێت ئێمە بە هیچ پرسیارێك قارس نابین و وەڵامی گشت پرسیارەکانتان دەدەینەوە ..

هەوڵ و کۆششی موسڵمانان هاتۆتە بەرهەم و ژمارەی ئەوانەی موسڵمان دەبن چوار ئەوەندەی ئەوانەن کە لەپێش ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەردا موسڵمان دەبوون .
تەنانەت ئێستا لە هەندێ مزگەوتی ئەمریکا دووسێ جار نوێژی هەینی دووبارە دەکرێتەوە چونکە نوێژ خوێنان زۆرن و جێگا نابێتەوە ...

دەزگای (مخابراتی مرکزی ئەمریکی)لە ئامارێکدا دەڵێت : (ئیسلام لە هەموو ئاینەکانی تر خێراتر بڵاودەبێتەوە و ژمارەی موسڵمانان دەگاتە سێ یەکی دانیشتوانی جیهان , واتە لە هەرسێ کەسێك یەکێکیان موسڵمانەو ڕێژەی موسڵمان بوونیش دوای کارەساتی سێپتەمبەر زیادی کردووە) .

هەروەها دەزگای ناوبراو نارەحەتی خۆی دەربڕی لە بڵاو بوونەوەی ئیسلام بەتایبەت لە ئەمریکا وئەوروپا وئوستراليادا .. ل ۲۰۹ هەمان سەرچاوە .

هەوڵی ڕێکخراوە ئیسلامیەکانی ئەمریکا

ڕێکخراوە ئیسلامیەکانی ئەمریکا چەندەها کۆنفرانسیان بەست بۆ یەکخستنی هەوڵەکان و بەرپەرچ دانەوەی پڕوپاگەندەی ناحەزان ,پاش ڕووداوی سێپتەمبەر , هەروەها (اتحاد المنظمات الاسلامية)لە ئەمریکای باکور بە هاوکاری مەجلیسی کەنائسی قەومی ئەمریکی پلانێکیان دانا , بۆ ڕوونکردنەوەی ئیسلام بۆ پەنجا ملیۆن ئەمریکی کە شوێنکەوتەی کەنیسەی کاثولیکین و سەر بەو مەجلیسەن کە ژمارەی ئەو کەنیسانە (١٤٢)هەزار کەنیسەیە ..

بەرپرسانی موسڵمان لەگەڵ بەرپرسانی کەنیسەی کاثۆلیکی ئەمریکی ڕێکەوتن لەسەر ئەوەی بگەڕێن بە دوای خاڵە هاوبەشەکانداو زیاتر زمانی گفتوگۆو لەیەك حاڵی بوون فەراهەم بهێنن , تاباشتر پێکەوە ژیان بێتە ئاراوە ...

بۆ ئەمەش جێگری سەرۆکی(اتحاد المنظمات الاسلامية)دکتۆرە (ئینگراد ماتسون) چاوپێکەوتنی کرد لەگەڵ زیاتر لە سەد پەیامنێری ڕۆژنامەو گۆڤاری ئەمریکی لە کۆنفرانسێکدا و وەڵامی هەمووپرسیارەکانیانی دایەوە و بۆچوونی هەڵەی لەبارەی ئافرەت و جیهادو شەڕو ئاشتی لە ئیسلامدا ڕاست کردەوە بۆیان ..

ئەم هەوڵانە بەگشتی سوودی زۆریان گەیاندو خەڵکانی بەویژدان کەوتنە خۆیان بۆ دەربڕینی هەست و سۆزو هاوکاریان بۆ موسڵمانان ..

تەنانەت لە (واشنتۆن)چوار هەزار ئافرەتی ئەمریکی بەبێ ئەوەی موسڵمان بن , جلی بالاپۆشیان لەبەر کرد بۆیەك مانگ بۆ دەربڕینی هاوسۆزی و پشتگیری بۆ ئافرەتە بالاپۆشە موسڵمانانەکان بۆ ئەوەی کەس ڕەفتاری ناشرین نەنوێنێ بەرامبەریان ، کە بەڕاستی ئەمەش ئەو پەڕی پێکەوە ژیان و ڕەفتاری شارستانیە ...

هەروەها لەسەر ئاستی دەوڵەتیش , پێنج ویلایەت کە (کالیفۆڕنیاو نیوجرسی و الینوی و مینوسوتا و میشیگان)ن یاسای خواردنی حەلاڵیان دەرکرد , تاکەس نەتوانێ فێڵ لەموسڵمانان بکات و خواردنێك کە حەلاڵ نەبێ و شەرعی نەبێ , بەحەلاڵ پێیان بفرۆشێ ... دیارە ئەمەش جێی سوپاس و پێزانینی موسڵمانان بوو...

سەدەی بیست ویەك سەدەی ئیسلامە

جۆن مۆران ئەندامی لیژنەی کاروباری دەرەوەی کۆنگرێسی ئەمریکیيە , بەویژدان و قەناعەتی تەواوە دەڵێت : (بە ڕاستی پێویستە لەسەر ئەمریکیيەکان کە بزانن زۆر گرنگە زانیاری تەواوو قوڵیان هەبێت لەبارەی ئیسلامەوە , چونکە وەك من بۆم دەرکەوتووە ئیسلام هانی شوێنکەوتوانی دەدات لەسەر هەوڵ و کۆشش و نیزام و ئیلتیزام , هەروەها پڕە لەخۆشەویستی .

جائەگەر ئەمڕۆ ئیسلام لەچاوی ئەمریکیيەکاندا ئاینێکی غەریب بێت , ڕۆژێك دێت بۆیان دەردەکەوێت , کە ئیسلام بیروبۆچوونی زۆر جوان و ڕێنمایی بەرزی تیایە , بۆیە دەبێت بپەڕینەوە بەو پردەی لە نێوان ئێمەو ئیسلامدایە , ئەگەر ئەمەمان کرد ئەوا زۆر سوودمەند دەبین و نەوەکانی داهاتووش زۆر سوودی لێ دەبینن .

من هانی منداڵەکانم دەدەم کە قووڵ ببنەوە لە شارەزایی لە ئیسلامداو داوایان لێ دەکەم کە (محمد)پێغەمبەر (ص)بناسن کە دائەنرێ بەگەورەترین مرۆڤ لەسەر زەوی , تەنانەت دەتوانم بڵێم : ئەو گەورەترین مرۆڤە مێژوو ناسیبێتی , ئەم مەسەلەیە لای من خیلاف تیانیە , بۆیە بەڕاستی پێویستە لەسەرمان هەموو لایەنەکانی گەورەیی ئەوپێغەمبەرە و زۆر لە هاوەڵانی بزانین , ئەمەویێ منداڵەکانم ئەوە بزانن , هەروەها بەلای منەوە هەقە هەموو گەلانی دنیا ڕێنماییەکانی (محمد)(ص)بزانن, هەرچەند ئەمە نەهاتۆتە دی لەبەر دووهۆ :-

یەکەم :غەیرە موسڵمانەکان هەڵوێستێکیان گرتووە بەرامبەر ئیسلام کە لە نەفامییەوە سەرچاوەی گرتووە . .

دووەم :هەوڵ نەدانی موسڵمانان بۆ خستنە ڕووی گەورەیی ئیسلام بۆ غەیری خۆیان .

هەروەها جۆن مۆران دەڵێت (حەزناکەم ئەوانەی کۆچ دەکەن بۆ ئەمریکا و لەعالەمی ئیسلامیيەوە هاتوون , واز لە ئاین و زمان و ڕۆشنبیری خۆیان بهێنن بەڵکو بەپێچەوانەوە حەزدەکەم ئەوانەی دێن ئیسلام بڵاوبکەنەوە لەناو دەرودراوسێ و منداڵانی قوتابخانەدا و, من داوا دەکەم کە ئەوە وەرگیرێ و ڕێزی لێ بگیرێ , من وا دەزانم کە سەدەی بیست و یەك سەدەی ئیسلام دەبێت و بەوەش ئاشتی و خۆشگوزەرانی زیاتر باڵ بەسەردنیادا دەکێشێ . (ل٢٢٦)هەمان سەرچاوە.

موسڵمان بوونی ئەمریکی و ئەوروپی لەکوەیت

لیژنەی ناساندنی ئیسلام لەکوەیت ڕایگەیاند کە ژمارەی ئەو ئەوروپی و ئەمریکی یانەی لەکوەیت موسڵمان بوون لەساڵی (٢٠٠٢) دا زیاترە لەدوو هەزار و چوارسەدو پەنجا کەس ..

هەروەها ئاماژەی کرد بەوەی کە زیاتر لەبیست و دووهەزار کەس لەساڵانی ڕابردوودا لەئەمریکی و ئەوروپی یەکان موسڵمان بوون و ساڵی (٢٠٠٣) ش دا پرۆژەی (بەهاری دڵانی)دانا بۆ ئەوەی ئەو نۆ موسڵمانانەی کەتەمەنیان لەشەش ساڵەوە تابیست و یەك ساڵە فێری قورئان و فەرموودە بکرێن ...ل٢٣٢ هەمان سەرچاوە .

دەربەدەرو بیّ لانە لەئەمریکا

لە وڵاتە ئیسلامی‌یەکاندا دیاردەی دەربەدەری و بیّ لانەیی کەمە , بەپێچەوانەی ڕۆژئاوای ماددی‌یەوە کە هەموو شتێك لەڕوانگەی بەرژەوەندی و سوودو ماددەوە تەماشا دەکرێت .. لە ڕۆژئاواو ئەمریکا بەندایەتی ماددەو دۆلار بە ئاشکرا دیارە , مامۆستا محمد قطب دەڵێت (کاتێك سەید قطب لە ئەمریکا بوو , ڕۆژێك لەباخێکدا دانیشتبوو, کابرایەکی ئەمریکی هاتە لایەوەو وتی : تۆ ئەمریکیت , ئەم پرسیارەشی بۆ ئەوە کرد ئەگەر ئەمریکی بێت و مادام سپی پێست نیە , لای دانەنیشیّ ! ئەویش وتی : من میسریم , بۆیە کابرا لایەوە دانیشت و کەوتە پرسیارکردن لەبارەی میسرو ئیسلامەوە , سەیدیش باسی ئیسلامی بەجوانی بۆ کرد ..کەچی کابرا لەکۆتایی دا نیشتنەکەدا دۆلارێکی لەگیرفانی دەرهێناو لەبەردەم سەیدا دایناو بەوپەڕی جورئەتەوەو وتی (هەموو ئەوانەی وتت دەربارەی ئیسلام ڕاستە , بەڵام ئێمە لە ئەمریکا ئەم دۆلارە دەپەرستین) کابرا ڕۆیشت و سەیدیش لەبەرخۆیەوە فەرموودەکەی حەزرەتی (ص)وتەوە (تعس عبد الدرهم , تعس عبد الدینار)..

بەڕاستی هەروایە , ئەم دیاردەیە ڕەنگی داوەتەوە لەهەموو ژیانیان دا , ئەوەتە ئەگەر بەرووبوومی گەنم زۆر بێت , دەیکەنە دەریاکانەوە بۆ ئەوەی نرخی لەبازاڕەکاندا دانەبەزێت !

بەڵیّ .. ژمارەیەکی زۆر بێکارەو بیّ لانە شەو لەسەر جادەو شۆستەکان ڕۆژدەکەنەوە وئەوە دەخۆن کە ئەیدزن یان خێریان پێدەکرێت ...

بزوتنەوەی ئیسلامی لە ئەمریکای باکور گرنگی دا بەم مەسەلەیە و لەڕێی چەند پرۆژەیەکی هاوکاری کۆمەڵایەتییەوە کەوتنە هاوکاری و فریاکەوتنی ئەو کەسە دەربەدەر و بێ لانانە , بەپێدانی خواردن وجل وبەرگ و زۆرشتی تر لە شارە گەورەکانی وەك نیویورك دا ....

لەگەڵ هاوکارییەکاندا بڵاوکراوەی تایبەت بە ئیسلامیش ئەدەن بەوکەسانە تابزانن ئەوە کاری موسڵمانانەو بەمەش ڕووی گەشی جوانی ئیسلامیان بۆ دەرکەوێت .

ئەو بەرنامە خێرخوازی یەش بە سەرپەشتی (خطیب اکبر جهاد)ە کە لەساڵی (١٩٨٧)ەوە خەریکن , ناوبراو لە بەندیخانەدا ئیسلامی ناسی و پاش بەربوونی زۆر گەڕا بەدوای جێ و ڕێی نوستن داو لەپەناگەی گەڕەکی بروکلین لەنیویورك گیرسایەوە بۆ ماوەیەك , ئنجا هەوڵیدا کە لەڕێی ئیشێکەوە هەندێ پارە پێکەوە بنێ و بەسەیارە کۆنەکەیەوە لەگەڵ دووخۆبەخشی تردا کەوتنە کۆکردنەوەی خواردن و جل و بەرگ و دابەشکردنی بەسەر لێقەوماوو بێ لانەو دەربەدەرەکاندا ...ئەم هەوڵەی (خطیب)نرخێنرا لەلایەن ئەڵقەی ئیسلامی ئەمریکای باکورەوە و کەوتنە کارئاسانی بۆ ئەو خێرخوازانە و بەمەش کارەکەیان زۆر بەرەوپێش چوو ...

شایانی باسە لە بەریتانیاش کوڕی وەزیری تەندروستی بەریتانی موسڵمان بوو ناوی خۆی گۆڕی بۆ (ئەحمەد)و بەهەمان شێوە کەوتە یارمەتیدانی هەژار و بێ لانەکان ..

ڕاپۆرتەکەی وەکالەتی رویترز

وەکالەتی ڕۆیتەرز ڕاپۆرتێکی بڵاوکردەوە لە ژێر ناونیشانی (ڕووکردنە ئیسلامی ئەمریکییەکان بێ وێنەیە) تیایاوتی : گۆڤاری هەفتانەی منداڵان لەلایەن کۆمپانیای گەورەی ئەمریکی یەوە دەردەکرێت , کە ئیسلام بەمنداڵان ئاشنا دەکات و ژمارەیەکی زۆر زۆری لێ بڵاودەبێتەوە ... هەروەها دار نشری ئەتلەنتیك لە ویلایەتی ماساشویتس ڕایگەیاند کە داواکاریەکی زۆر هەیە لەسەر قورئانی وەرگێڕدراو بەزمانی ئینگلیزی و پەڕاوی تری ئیسلامی .

خوا هێناو یەتیە قسە !

لەمونتەدای دوبەی ئیستراتیجی, لە موحازەرەیەکیدا ڕۆشنبیری ناوداریئەمریکی (صموئیل هنتنگتون)کە خاوەنی بیرۆکەی بەیەکادانی شارستانێتییەکانە وتی (ئەبێ

دان بەوەدابنێین کەقورئان زۆرترین پەڕاوە کە دەفرۆشرێت لەئەمریکادا , ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کەئەنجامەکان پێچەوانەن) واتە لەجیاتی ئەوەی کەس نەهاتایە بەلای قورئاندا لە ئەمریکا , کەچی بەپێچەوانەوە خەڵکێکی زۆر عەودالی تێگەیشتن و شارەزابوونن لە قورئان و لە ئیسلام . هەروەها وتی (ئاین ڕۆڵێکی گەورەو دیاری هەیە لەپاراستنی ناسنامەی ڕۆشنبیری وژیاری , کەئەمەش لەجیهانی ئیسلامیدا دیارە)هەروەها دانی بەوەدانا کە (ڕابوونی ئیسلامی بەهێزە و نموونەی بەجەزائیرو تورکیا هێنایەوە, هەروەها دانی بەوەشدا نا کە دیموکراسیەت نیە لەسای سێبەری ئەو نیزامانەی کە دۆستی ئەمریکان , یان ئەمریکا دروستیان دەکات)ل ٢٥٥ هەمان سەرچاوە .

زانکۆی ئیسلامی ئەمریکی

پاش ١١ی سێبتەمبەر زانکۆی ئیسلامی ئەمریکی دەستی کرد بەدانانی وەقفێك بۆخۆی بەبڕی (١٥)ملیۆن دۆلار تاوەکو کارەکانی زیاتر بەرەو پێش بچێت , شایانی باسە زانکۆی هارفارد وەقفی خەیری هەیە بەبڕی (١٩)ملیاردۆلار کە کارەکانی خۆی پێ بەڕێوە دەبات , جائەم وەقفانە سوودی زۆر دەگەیەنن لە بەرەو پێش چوونی زانست و کارە خێرخوازی‌یەکاندا , بەتایبەت کەزانکۆی ئیسلامی ئەیەوێ ئەوانەی کەتازە موسڵمان دەبن بواریان بۆ بڕەخسێنێ تا زیاتر بەرەو پێش بچن و خوێندن تەواو بکەن ... هەروەها هەوڵ دەدات فێری زمانی عەرەبیان بکات و قورئان بەباشی بخوێنن و تێی بگەن ...

بۆ ئەمەش پرۆژەی پەیمانگای قورئانی دامەزراندووەو پرۆژەی بەخشین (منحە)ی خوێندنی هێناوەتە کایەوە بۆ موسڵمانە تازەکان و پرۆژەی کتێبخانەی زانکۆشی بە دەستەوەیە تاباشتر موسڵمانان شارەزابن ...

لەکەنەداش کۆنگرێسی ئیسلامی کەنەدی بانگەشەی بۆ کردنەوەی کۆلێژی دیراساتی ئیسلامی کرد , کە سەر بەیەکێ لەزانکۆ گەورەکانی کەنەدا بێت و بانگخوازو ئیمام تیا پێبگەن بۆ کەنەدا , کە ئێستا زیاتر لەدووسەد مزگەوتی تیایە .. هەروەها کۆنگرێسی ناوبراو پرۆژەیەکی خستۆتە بەردەم وەزارەتی فێرکردنی کەنەدی تائیسلام لە قوتابخانەکانی کەنەدادا بخوێنرێ . ل ٢٥٨ .

موسڵمانان لەئەڵمانیا

لەئــەڵمانیا نزیکــەی (١,٧)ملیــۆن موســڵمان هەیــەو ,(٣٩)هــەزاریان لــە حیزبــە ئەڵمانیەکاندا کاردەکەن و مەجلیسی شورای ئیسلامیش لەئەڵمانیا لەم ساڵانەی دواییدا ڕاگەیەنرا و نووسینگەی خۆی کردەوە لەشاری (بۆن)ی پایتەختدا ...

کاتی خۆی شاعیری ئەڵمانی بەناوبانگ گۆتە وتی (هیچ شەریعەتێك نیە لەسەروو ئەو شەریعەتەی کەبە (محمد)(ص)دا نێردراوە و, لە داهاتووش دا هیچ کەس ناتوانێ پێشی بکەوێ , جائەگەر ئەوەی هێناویەتی ئیسلامە , ئەوە هەمووما‌ن موسڵمانین)...

لەئەڵمانیا زۆر هەوڵ درا بۆ دان نان بەئیسلام دا, لەوەدا بوو کە ئەوە بێتەدی و لە قوتابخانەکاندا وانەی تایبەت بە ئیسلام بخوێنرێ , کەچی لەژێر فشاری زۆری ناحەزان دا ئـەو کـارە وەسـتێنرا، بەتایبـەت دوای ١١ی سـێبتەمبەر ..دکتـۆر (مـوراد هوفمـان) کەدیبلۆماسـێکی بـەناوبانگی ئەڵمانیـەو موسـڵمان بـووە و خـاوەنی پـەڕاوی (الأسـلام کبدیل)ە داوا لە حکومەتی ئەڵمانی دەکا کە لەئیسلام تێبگات باشترە لەوەی کە عینادی بکـات .. هـەروەها دەڵێـت (جیهـان لەموسـڵمان دادپـەروەرتری نـەدیوەو چـوو بێتـە هـەر وڵاتێکەوە ڕەگەز پەرستی نەهێشتووە).... ل ٢٦١ .

ڕۆژهەڵاتناسی ئەڵمانی بەناوبانگیش (انا ماری شمیل)داوا لەحکومەتی ئەڵمانی دەکات کە ڕێ بدرێ بە موسڵمانان حیزبێك دابمەزرێنن و بتوانن بچنە پەرلەمانی ئەڵمانیەوە..

هەروەها دکتۆر ئەیوب کوهلر کەئابووری ناسێکی ئەڵمانی موسڵمانە دەڵێ (بەڕاستی ئیسلام کێشەی هـەژاری چارەسـەر دەکـات و ئـەڵمانیاش خـەڵکانێکی تیـا دەژیـن کـەزۆر هەژارن بەهۆی نیزامـی سـەرمایەداری یـەوە کـە هـەژار هـەژارترو دەوڵەمەنـد دەوڵەمەنـد تـر دەکـات).... شـایانی باسـە نـاوبراو داوا لەحکومـەت دەکـات کـە بەشـی ئـابوری ئیسـلامی لەزانکۆ کان و دەزگا ئابووری یەکانی ئەڵمانیادا بکرێتەوە ... ل ٢٦٢ .

سەرپۆش و بەرگی پۆلیسی

وەکالەتی قدس پرس لـەیولیو ٢٠٠٢ بڵاوی کردەوە کە بەڕێوەبەری پۆلیـسی کـەرتی (کـوك)لەویلایـەتی ئـەلینۆی ئـەمریکی بڕیـاری دا کـەڕێ بـدرێ بـەجێگری بەڕێوەبـەر سـەرپۆش لەسـەرکات لـەکاتی دەوامـی ڕەسمیـدا , چـونکە جێگـری بەڕێوەبـەر موسـڵمان بـووەو پێشتر ڕێی پێنـەدرا بـوو بەسەرپۆشـەوە دەوام بکـات .. ئـەم بڕیـارەش بۆخـۆی

سەرکەوتنێکە بۆ موسڵمانان و دان پیانانێکە بەپۆشاکی ئیسلامی دا .... هەمان سەرچاوە ل ٢٦٤ .

دادگای ئیسلامی

هەندێ جار دادگای ئەمریکی کە کێشەیەکی موسڵمانانی دێتە بەردەست ڕووبەڕووی خۆیانی دەکاتەوە کە بەپێی شەرعی خوا کێشەکە یەکلایی بکەنەوە , وەك ئەو ڕووداوەی کە لە (بروکلین)ڕووی داو ئەمەش ڕێ خۆش بوونێکە بۆموسڵمانان کەبتوانن پەیڕەوی شەریعەتیان بکەن و بەپێی شەرعی خوا ژیانی خۆیان ڕێکبخەن و کێشەکانیان یەکلایی بکەنەوە ...

ئەمەش وای لەپێشەوای پێشووی مزگەوتی تەقوا کرد لە (بروکلین)کەداوا لە موسڵمانان بکات هەوڵبدەن کاریگەریان هەبێت لەسەر کۆمەڵگا و خۆیان ڕێکبخەن تابتوانن بگەنە کونگریس و مەجلیسی شیوخ و لەو دوانگانەوە دەنگی خۆیان بگەیەنن بەخەڵکی و کاربەدەستان ... ل٢٦٣ المعجزە .

نوێژ چارەسەری نەخۆشی یە

لەئەمریکا کۆنفرانسێکی پزیشکی بەسترا بە سەرۆکایەتی (دکتۆر ڕۆبرت بینسون) مامۆستا لەزانکۆی هارفرد و سەرۆکی پەیمانگای دیکونیس بۆ لێکۆڵینەوەی عەقل و لەش لە بوسطن ..

ناوبراو پوختەی کۆنگرەکەی بەم جۆرە ڕاگەیاند (ئەوەی تازەیەو ئێمە لەم کۆنفرانسەدا پێی گەیشتوین ئەوەیە کە کاتێ مرۆڤ بەجۆرێکی تایبەت بیردەکاتەوەو نوێژو دوعاو نزا دووبارە دەکاتەوە گۆڕانکاری (سایکۆلۆجی)لەناو لەشیدا پەیدا دەبێت و بەرەو چاك بوونەوەو هێمنی دەبات , نوێژ بەشێکە لەحاوبوونەوەو پشوودان و یارمەتی چاك بوونەوە دەدات , لە کاتێکدا کە لە سەدا شەست تا لە سەدا نەوەدی ئەوانەی سەر لەعیادەی پزیشکەکان دەدەن نەخۆشی یەکانیان پەیوەندی بە دڵەڕاوکێ و باری دەروونی یەوە هەیە کە ئەمەش کەمتر دەرمان چارەسەری دەکات ...

ئەوانەی کە بڕواداری ڕاستن بڕواکەیان کاریگەری باشی دەبێت لەسەر نەخۆشی پەستانیخوێن ونەخۆشییەکانی دڵ وشێرپەنجەو ئایدزو ....هتد . ئەبێ ئەوەمان لە یاد

نەچێت کەخوایەکی باڵادەست هەیە کەیارمەیتمان دەدات لەسەرچاك بوونەوە) ل ٢٦٦ المعجزه.

کۆنفرانسێکی نهێنی جولەکە

لەئەنجامی ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەرەوە , موسڵمانان و گاورەکان , نزیك بوونەوەو گفتوگۆیەکیان بۆ دروست بوو کە زۆر ئیجابی بوو بۆ لەیەك گەیشتن و بەرچاوڕوونی هەردوولا , ئەمەش بووە ڕق وقین لەلای جوولەکەو بەئاشکرا ڕۆژنامەی (بوسطن جلوب) پاش بیست ڕۆژ لە ١١ی سێپتەمبەر وتی (جەختی زۆر دەکرێتە سەر دانوستانی نێوان مەسیحیەت و ئیسلام لەڕووداوی ١١ی سێپتەمبەرەوە , ئەم دیاردە نوێ یەش زیان دەگەیەنێ بەدانوستان و پەیوەندی نێوان ئێمە (جوولەکە)و مەسیحیەکان) .

هەروەها نووسەری ئیسلامی فەهمی هوەیدی ئاشکرای کرد کە دەنگ و باسی پێگەیشتووە کە گەورە پیاوانی جوولەکەی ئەوروپا کۆنگرەیەکی نهێنیان بەستووە لە (مدرید)لە ئیسپانیا پاش ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەر وباسەکەشیان لەسەر بڵاوبوونەوەی ئیسلام بووە لە ئەوروپادا ودیارە دیراسەی ئەوهۆکارانەشیان کردووە کەچۆن بەربەست و ئاستەنگ بهێننە ڕێی .

لەمانگی (٦)ی (٢٠٠١)دا لەژمارەی (١٤٥٧)دا گۆڤاری المجتمع ڕاپۆرتی کۆنگرسی جوولەکەی جیهانی بڵاوکردەوە کە تیایا دەڵێن :

(لەئەنجامی دیراسەو ڕووپێوکردنی (زیاد بوونی ئیسلام لەئەوروپادا) بۆمان دەرکەوتووە کە لەم دەساڵەی دوایی سەدەی بیست دا, گۆڕانکاریەکی گەورەی دیموگرافی لە بەرژەوەندی موسڵمانان لە ئەوروپادا هاتۆتەکایەوە , ئەمڕۆ مەددی ئیسلامیبە ڕێژەیەکی گەورە ڕوو لەزیادیە لەئەوروپادا , کەنزیکەی بیست ملیۆن کەس لەئەوروپادا خۆیان بە موسڵمان دەزانن.

موسڵمانانی ئەوروپا ئەمڕۆ هێزێکی سیاسین کە دەبێ حسابیان بۆ بکرێت , جا ئەگەر ئەم زیاد بوونە بەردەوام بێت لە ساڵی (٢٠٢٠)دا دەبنە (١٠٪)ی هەموو دانیشتوانی ئەوروپا) ..

ڕاپۆرتەکە بۆ بەڵگە هێنانەوە لەسەر مەترسی زیادبوونی موسڵمانان دوونموونەی باسکردووە :

یەکەم / موسڵمانان لەبەریتانیادا لەساڵی ١٩٦١ دا هەشتاودوو هەزار کەس بوون ,لەساڵی (٢٠٠١)ز دا بوون بە یەك ملیۆن , کە ئەمەش زیادبوونە بەڕێژەی (١٢٠٠٪).

دووەم / لەفرنسادا ئێستا چوار ملیۆن و دووسەد هەزار موسڵمان هەیە , ئەمە بێجگە لەسەدان هەزار کەس کە بە نایاسایی کۆچیان کردووە بۆ فەڕەنسا .

هەروەها ڕاپۆرتەکە دەڵێ کەزیاد بوونی موسڵمانان لەداهاتوودا کاردەکاتە سەر کێشەی عەرەب– ئیسرائیل و پاشان زیاد بوونی موسڵمانان لەئەوروپادا وا دەکات هەڵوێست و ڕای حکوماتی ئەوروپی بگۆڕێت و پشتگیری جوولەکە نەکەن ...

بۆ ئەمەش ڕاپۆرتەکە نموونە دێنێتەوە بە هەڵبژاردنەکانی بەریتانیا کەبەهەزاران بڵاوکراوە دابەش کرا لەناو موسڵماناندا بۆئەوەی ئەوکەسانە هەڵنەبژێرین کەلایەنگری جوولەکەن ...

هەروەها ڕێکخراوەکانی موسڵمانان لەبەریتانیا داوایان کرد کە کۆگاکانی (مارکس اندسبنسر) شت نەکڕن ,چونکە بەشێك لە قازانجەکەی یارمەتی جوولەکەی پێدەدات ...

بەڵێ .. بەم جۆرە جوولەکە لەکەمین دایە بۆ سەر زیادکردنی موسڵمانان و بەهەموو شێوەیەك پیلان دادەنێن بۆ نەهاتنە پێشەوەی موسڵمانان ...ل٢٧٤ المعجزە.

ئیسلام گیانێکی تازەیە بۆ نیزامی عالەمی

لەسەروتارێکدا (ناشان جارولز)بەناوی (روح النظام العالمي)دەڵێت (بەڕاستیئیسلام دەبێتە گیانی سەدەی بیست ویەك و دەبێتە تاکە چارەسەری کێشە قورسەکان کەعیلمانیەتی شارستانی ڕۆژئاوا دروستیان کردون)...

هەروەها دەڵێت (ڕەنگە ڕووبەڕووبوونەوەو دژایەتی ئیسلام بووبێتە مایەی هاتنەکایەی سەردەمی دوای عیلمانیەت لە ڕۆژ ئاوادا , کە بەمەش ڕێ خۆش دەبێت بۆ چوون بەرەو گرنگیدان بە ڕۆحیەت , پاش ئەوەی بەتەواوی پشت گوێ خرابوو, ئەم چوون بەرەو ڕۆحیەتەش وادەکات بەچاوێکی تر سەیری بەها ئیسلامیەکان بکرێتەوە کە هاوسەنگی و ئینساف و بەرچاوو ڕوونی تیا بێت)..

ڕاوێژکاری پێشووی سەرۆکی ئەمریکی لە کۆشکی سپی (روبرت کرین)کە سوپاس بۆ خوا موسڵمان بووەو ناوی خۆی گۆڕیوە بۆ (فاروق عبدالحق)دەڵێت : (بوونی زانایانی ئیسلام لە ئەمریکادا زۆر گرنگە , چونکە تەنها ئەوان دەتوانن تاکە چارەسەر بێنن بۆئەو حاڵەی کەئێمە تیاین و , فێری ئیسلاممان بکەن , ئەوان لێهاتوون بۆسەرکردایەتی جوڵانەوەیەکی ڕاستی ڕەسەن بۆ گۆڕینی عالەم , من داوای دوعای خێرتان لێدەکەم تابتوانم ئیسلام بگەیەنمە وڵاتەکەم ...

ئەمریکی یەکان وا دەزانن کەخوا دەیەوێت پێشەوای جیهان بن , ئێستاش زۆر کەس لەجیهان دا چاوەڕێی پێشەواو سەرکردەیەکی نوێیە , ئێمەش ئەرکی شەرشانمانە کەهاوکاریئەو بۆچوونە بکەین بە شوێن کەوتنی بەرنامەی خوا کەبەڕەحمەتی خۆی ناردویەتی ..

ئەگەر ئەمریکیەکان ڕوونەکەنە ئیسلام هەرچیان هەیە بەرەو تیاچوون دەچێت , بە ڕاستی مەسیحییەتی هاوچەرخ ئەو هەقەی پێ نیە کە محمد (ص)هێناویەتی لەفێرکردنی پەڕاوی خواو پاکردنەوەی دەروون , بۆیە سەرکەوتوونەبوو لە گوتاریا بۆ کۆمەڵگای لەبەریەك هەڵوەشاوی ڕۆژئاوا...) ل ٣١٢ المعجزە .

دکتۆر موراد هوفمان

دکتۆر هوفمان یەکێکە لەو ڕۆشنبیرە ڕۆژئاواییانەی کە خوا هیدایەتی داوە , پاش گەڕانێکی زۆر بەدوای ڕاستیدا , لەکاتێکدا کە بۆماوەیەکی زۆر سەفیری ئەڵمانیا بوو لەجەزائیر و مەغریب , ناوبراو چەند پەڕاوێکی گرنگی نووسیوە کەچەند جار چاپ کراونەتەوەو زۆر سوودی لێ بینراوە , وەك (الاسلام هو البديل) و (طريق فلسفي الى الاسلام)و (الاسلام عام ٢٠٠٠ م) هەروەها یادەوەرییەکانی گەشتەکەی بۆ ئیسلامی تۆمار کردوە لەپەڕاوێکدا بەناوی (يوميات ألماني مسلم – الطريق الى مكة)...

هەموو پەڕاوەکانی ئیسلام دەخاتەڕوو کە ژیارێکی جیهانیە جێی هەموو ئەوبەرنامەو ژیارانە دەگرێتەوە کە دنیایان نقومی دەریایەك لەکێشەو دەردەسەری کردووە ..

لەو ڕۆژەوە کەوازی لەکارەکەی هێناوە وەك سەفیرێك , بووە بەسەفیری ئیسلام و دەگەڕێ بەچوار قوڕنەی دنیاداو بانگەواز دەکات بۆ ئیسلام ..

دکتۆر دەڵێت (کاتێك چووم بۆ عومرە لە ساڵی ١٩٨٢داو , پەساپۆرتەکەم دایە دەست ئەفسەری جەوازات , زۆر سەیری کردو دوایی کەزانی موسڵمان بووم باوەشی پیاکردم و وتی تۆ برامی لەئیمان وئیسلامەتی‌دا کە ئەوەش بەڕاستی زۆر کاری تێکردم).

هەروەها دەڵێ (ئیسلام نورو هیدایەتێکە خوا دڵ و عەقڵی پێ ئارام دەکات , هیوادارم ئەم زستانەی ساڵی (٢٠٠٢)کەسەر لەکوڕەکەم دەدەم کە سەرقاڵی بازرگانی‌یە , ئەویش خوا هیدایەتی بدات و بێت بەرەو ئیسلام , هەرچەند دڵنیاشم کەخوا ئاواتەکەم دێنێتەدی)...

لەبارەی بڵاوبوونەوەی خێرای ئیسلامیشەوە دەڵێت (داهاتووی ئیسلام بەڕێوەیە لە ڕۆژئاواداو , ئیسلام زۆر بەخێرایی بڵاودەبێتەوە , جارقی خەڵکی لە ژیانی ماددی ڕۆژئاوا کەوایان لێ دەکات ڕقیان لەهەموو شتێك بێت , دەیان بات بەرەو گەڕان بەدوای (بدیل)ێکدا کە ئەویش ئیسلامە) .

(ڕۆژ ئاوا ئیسلام بە تیرۆر تۆمەتبار دەکات , ئەمەش پاڵ بەخەڵکەوە دەنێت کە بگەڕێن بە دوای ئیسلامدا و تێی بگەن , کەئەمەش فرسەتە و دەگەنە قەناعەت کەئیسلام هەقە) .

(ئەمریکاو وڵاتانی ڕۆژئاوا خاکێکی تینوون بۆ ئیسلام کەساڵ لەدوای ساڵ زیاتر بڵاودەبێتەوە , ژمارەی موسڵمانان لەئەمریکا زیاترە لەحەوت ملیۆن کەس و هیچ ویلایەتێك نیە موسڵمانی تیانەبێت , تەنها لە لوس ئەنجلوس دا (٦٢)مزگەوت هەیە و پلەوپایەو شوێنە زانستی‌یەکانیش موسڵمانان خەریکن بۆی دەچن , ئێستا لە (٢٠٪)ی مامۆستایانی کۆلێژی پزیشکی لە ئەمریکادا موسڵمانن ولاوانیش لەڕۆژئاوا زیاتر دێن بۆلای ئیسلام و بوار ڕەخساوە بۆ ئیسلام کە ببێتە یەکەم ئاین لە سەدەی نوێدا لەهەموو جیهاندا) ...

(شارستانێتی ڕۆژئاوا ماددی و مولحیدەو ئەوروپا مەسیحی نین , ئەم شارستانێتی یەش زۆر دیاردەی ترسناکی هێناوەتەکایەوە وەك هەڵوەشانی خێزان و خۆپەرستی و خۆخۆیی , جانەگەر بەها باڵاکان و بەرنامەی خوایی فریای نەکەوێ ئەوا ئەو شارستانێتی‌یە دەڕوخێ لەناو خۆی دا)....

(شایانی باسە کە قورئانی وەرگێڕاو بۆ ئینگلیزی لەسەدا هەزار چاپکردنی زیادی کردووەو کتێبەکانی دکتۆر هوفمان زۆر داوای لەسەرەو لەم بارەیەشەوە دکتۆر دەڵێت :

ئیـــسلام زۆر بەئاشـــکرا لـــەهۆکارەکانی ڕاگەیانـــدنا دەبینرێـــت و دەبیـــسرێت و, بەسەیرکردنێکی قوولّ و وردبوونەوە من زۆر گەشبینم کەئیسلام تاقە (بدیل)ە) ..ل٣٢٥

مه طرانی گەورەی ئیتاڵیا

قەشـــەی نـــاوداری ئیتـــاڵی مـــەترانی گـــەورەی شـــاری بولونیـــا ی ئیتـــاڵی (جیاکوموبیفی)کەتەمەنی حەفتاو سێ ساڵە بە ئەورووپیەکان دەڵێت (بەڕاستی ئیسلام سەردەکەوێ بەسەر ئەورووپادا, ئەگەر ئەورووپا بەچاکی نەبێتەوە بەگاور).

نـاوبراو ئـەم قـسانەی چـەند جـار وەك ئاگـادار کردنەوەیـەك داوەتـەوە بـەگوێی ئەورووپیەکانداو زۆر جەختی کردۆتە سەرئەوەی کە گاورە (کاثولیکە کان) لە ئەورووپاوە , (لەپۆڵەنداو فلیپین)ەوە کۆچ بکەن بۆ ئیتاڵیا لەجیاتی ئەوەی کەخەڵکی لە ئەلبانیا و ئـەفریقیا و مەغریبـەوە هیجـرەت بکـەن بـۆ ئیتاڵیـا بەمەبەسـتی پاراسـتنی (ناسـنامەی مەسیحی لە ئیتاڵیادا)...ل ٣٢٦ المعجزە .

موسڵمان بوونی بەردەوام

لەشاری مەدینەی پیرۆز لەساڵی (٢٠٠٣)زدا (٧٥٠)پیاوو ژنـی بیانی موسـڵمان بـوون دیـارە ئەمانـەش کـە دەگەڕێنـەوە ناوچـەکانی خۆیـان و پەیوەنـدی دەکـەن بەکـەس و کاریانەوە ڕۆڵێکی باشیان دەبێت بۆ ناساندنی ئیسلام بەخەڵکانێکی زۆر ....

جانەك هەر لەوڵاتە ئیسلامیەکاندا بەڵکو لەزۆر لەوڵاتەکانی تری دنیاشدا ئیسلام بەچاکی بەرەوپێش دەچێت , ئەوەتا کاردینـال کورمال میرفی پێشەوای کومەڵەی ڕۆمی کاثولیك لـە ئینگلترا و ویلـز دەڵێـت (لەبـەریتانیا مەسـیحیەت لەپاشەکشەدایەوئیـسلام لەوپەڕی بەرەو پێش چووندایە)..

پـاش (٥٠)سـاڵ حـوکم لەبـەریتانیادا , شـاژنی بـەریتانیا(الیزابیـث)ی دووەم پێڵاوەکانی داکەندو چووە مزگەوتەوە لە ٣١ ی یولیو (٢٠٠٢)دا لەسەرووی بەریتانیادا، دیارە ئەمەش ڕێزێکی گەورەبوو بۆ سێ ملیۆن و نیو موسڵمان کە لەبەریتانیادا دەژین , موسڵمانانیش قورئانێکی وەرگێردراو بۆسەرزمانی ئینگلیزیان پێشکەش کرد ...

شایانی باسە کۆنگرەی ئیسلامی لەبەریتانیا داوایان لە شاژن و سەرۆك وەزیران و ئەنـدامانی مەجلیسی نـواب کـرد کەموسڵمان بـبن پـێش ئـەوەی کـار لـە کاربترازێـت .

ئامادەبوانی ئەو کۆنگرەیەش گوێیان گرت لەوتەی (٤٢)کەس کەپاش ١١ی سێبتەمبەر موسڵمان بووبوون ...

یەکێکیش لەوتاربێژانْ وتی (کاتێك حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێبێت دێتەوە سەرزەوی لەدوای ئیمامی ئێمەوە نوێژ دەکات و بەشەرعی ئێمە ڕەفتار دەکات , بۆیە وەرن لەگەڵ ئێمە بن بۆ پێشوازی لەو زاتە پایە بەرزە) ل٣٢٤ المعجزە.

ئەمیر چارلز

ڕۆژنامەی (دەیلی تەلەگراف)وتارەکەی ئەمیر چارلزی بەریتانی بلاوکردەوە , کە لە ٢٤ ی نیایری ٢٠٠٣ لەپەیمانگای ئیسلامی دای لە (بیسترشایر)لەناوەڕاستی بەریتانیا , کە دەڵێن (بەڕاستی ئێمە ئەمڕۆلە هەمووکات زیاتر پێویستمان بەوەیە لەئیسلام شارەزا بین) ، هەروەها لەساڵی ١٩٩٥ یش دا ئەمیر چارلز لەبەردەم (٧٠٠)کەسایەتی بەریتانی و دووسەد ڕۆژنامەنووسی ئەورووپی و جیهانی دا لەهۆڵی پەیمانگای مەلەکی دا وتی (حەزدەکەم هەموو.دەزگا ئەکادیمیەکانی بەریتانیا هاوکاری بکەن بۆ دروستکردنی پردی لەیەك گەیشتن لەنێوان ڕۆژئاواو ئیسلام دا) ...شایانی باسە لە زانکۆی (اکسفورد)دا وتارێکی تری لەم شێوەیە بۆ ئامادەبوان دا . ل٣٢٦ المعجزە .

یارمەتی دانی قوتابخانە ئیسلامی یەکان

موسڵمانی بەریتانی یوسف ئیسلام قوتابخانەی (الفرقان)ی لە برمنگهام و قوتابخانەی ئیسلامی لە لەندەن دامەزراندووەو داوای لەحکومەتی بەریتانیا کرد کەیارمەتی ئەو دوو قوتابخانەیە و قوتابخانە ئیسلامیەکانی تر بدات , حکومەتی بەریتانیاش ڕازی بوو بەیارمەتی دانیان , ئەم هەنگاوەش ڕۆژنامەی گاردیان لەبارەیەوە وتی (ئەم هەنگاوەی حکومەت دانانی سنوورێکە بۆ ئەو ستەمەی لەجالیاتی ئیسلامی بەریتانی دەکرا)...

شایانی باسە هۆڵەندە زۆر زیاتر یارمەتی قوتابخانە ئیسلامیەکان دەدات و بە قوتابخانەی حکومی دادەنێ و هیچ بەرپرسێك دەست ناکێشێتە ناو ئیش و کاریانەوەو هەروەها گاردیان دەڵێت (خەڵکی پۆل پۆل دەچن بەرەو ئیسلام و موسڵمان دەبن)...

ئەمەش وای کردووە کەزۆر مزگەوت دووجار نوێژی هەینی تیا دوبارە بکرێتەوە لەبەرئەوەی بچووکن و جێی هەموو نوێژ خوێنانی تیا نابێتەوە ... المعجزە ل٣٤١ .

کوڕی وەزیرەکان موسڵمان دەبن

ئەبو زەکەریا یحیی رسام سەرۆکی تەحریری گۆڤاری (الحوار)کەلە برمنگهام دەردەچێ دەڵێ : کوڕی وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوەی بەریتانی پێشوو (دوگلاس هێرد) و (جۆ)کوڕی وەزیری تەندروستی پێشوو (فرانك دوبسون)و کوڕی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی لە (میدلاند)موسڵمان بوون ...

(جۆ)کە کوڕی وەزیری تەندروستی‌یە ناوی خۆی گۆڕی بۆ (ئەحمەد)وتەمەنی (٢٦)ساڵەو لەبارەی موسڵمان بوونیەوە دەڵێت (لەگەڕەکێکدا گەورەبووم کەژمارەیەکی زۆر موسڵمانی تیایە و قوتابخانەکەشمان موسڵمانی تیابوو , لە شانزە ساڵی دا قورئانێکی ڕاڤەکراو بەئینگلیزیم خوێندەوە کە برادەرێکم بۆی هێنابووم بەناوی (سامی)کە بەئەسڵ بەنگلادیشی بوو ... من ئاواتە خوازم بچم بۆحەج و عومرەو ئەوەش کە زۆر هانی دام بۆ ئیسلام ژیانی موسڵمانانی ئەندونیسیا بوو کە لەتەمەنی بیست ساڵی دا سەرم دا ....

من بەختم باشە , دایك و باوکم ڕۆشنبیرن و هیچ ڕێگری‌یەکیان لێ نەکردم وتا ئێستاش باوکم لەجەژنی لەدایك بوونم دا پەڕاوی ئیسلامیم بە دیاری ئەداتێ , ئیتر نازانم ڕەنگە خۆشی بیانخوێنێتەوە . من ئێستا لە چەند کۆمەڵێکی ئیسلامی خێرخوازی دا کاردەکەم و سەرۆکایەتی لیژنەی پەرەپێدانی ژیانی موسڵمانان دەکەم کەسەر بە مەجلیسی ئیسلامی بەریتانی‌یە , هەروەها سەرەو کاری دروستکردنی مزگەوتی (ایست لندن)دەکەم لەڕۆژهەڵاتی پایتەخت دا , کەچەند پرۆژەیەکی تریشی لەخۆگرتووە (ئەمەش بۆئەوەی ئەگەر کەسێك هات بۆمزگەوت تەنها نوێژەکە نەبێت ,بەڵکو ئەگەر پێویستی بەدکتۆر و دەرمان هەبوو بۆی دابین بکرێت)... شایانی باسە ئەحمەد ئافرەتێکی بەنگای موسڵمانی هێناوەو پێکەوە ژیانێکی هاوسەر موسڵمانانە بەسەردەبەن. ل ٣٤٥المعجزە .

کۆمەڵەی هاوەڵانی ئیسلام

لە٢ی یولیو(٢٠٠٢)ز کۆمەڵەی هاوەڵانی ئیسلام ڕاگەیاندرا لەئاهەنگێکدا لەمەجلیسی عمومی بەریتانی , کۆمەڵەکە حەفتا نائیب و کەسایەتی سیاسی لەخۆ گرتووە , ژنە

نائیبی بەریتانی ماکفاتی وتی (بەشداری کردنی گەورەی موسڵمانان لەبەریتانیادا , دەوڵەمەندکردنی کۆمەڵگای بەریتانیە)...

ئەم کۆمەڵەیە هەوڵ دەدات کە ئەڵقەیەکی گەیەنەر بێت بۆ بەیەکگەیشتنی موسڵمان بەریتانی یەکان و بڕیار بەدەستە سیاسی یەکانی بەریتانیا ....

هەروەها ماکفاتی وتی (ئێمە وەك ئەندامانی پەرلەمانی بەریتانی کەموسڵمان نین هەقە زیاتر لەبارەیئیسلامەوە بزانین و ئەم دوانگە تازەیەش زیاتر بوار ئەڕەخسێنێ بۆ تێگەیشتنی زیاتر ودۆزینەوەی چارەسەری ئەو کێشانەی کەتووشی موسڵمانان دەبن).

هەروەها نائیبی بەریتانی (دنکان)کەبەرپرسە لەمەلەفی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەحکومەتی (ظل) دا جەختی کردەسەر ئەوەی کەئەم کۆمەڵەیە ئەتوانێ وابکات کۆمەڵگای بەریتانی و موسڵمانان زیاتر لەیەك بگەن و , هیوای خواست کەئەم کۆمەڵەیە بتوانێ پەیامی خۆی بگەیەنێت کەدانوستانێکی شارستانی یەو وەبتوانێ ئەم ئەزموونەش بگوازێتەوە بۆ وڵاتانی تری جیهان , کەئەمەش دیارە دەبێتە پردێك بۆلەیەك گەیشتن لەنێوان ڕۆژهەڵات و ڕۆژ ئاوادا . ل ٣٤٧ المعجزە .

بوونی ئیسلام لەئەوروپادا لەدێرزەمانەوەیە

گۆڤاری (الأوروبیة)کە تایبەتە بە کاروباری ئیسلامی لە ئەوروپا داوای کرد کە مێژووی پەیوەندی ئیسلام و ئەوروپا کورت نەکرێتەوە تەنها لەلایەنی بەیەکدادانی سەربازیدا , چونکە پەیوەندی هەردولا زۆر لایەنی ڕۆشنبیری وزانستی وئابوری و ئاینی لەخۆ گرتووە بەدرێژایی سەدان ساڵ , کەئەمەش ڕەنگی داوەتەوە لە شارستانیەتی ئەمڕۆدا , تەنانەت زۆر وشەی عەرەبی و ئیسلامی چۆتە ناوزمانی ئەوروپیەکانەوە و , کاریگەی هونەرو تەلارسازی ئیسلامیش بەئاشکرا بەسەردەمی ڕاپەڕینی ئەوروپیەوە دیارە ...

نموونەش بۆئەمە زۆرە , لەوانە , پاشای ئەنگلۆسەکسۆنی (ئەوفا)کە فەرمانڕەوا بووە لە نێوان ساڵانی (٧٥٧ ك تا ٧٩٦ ك)لەپارەی ئاڵتونی سەردەمی خۆی لە دیوێکیدا بەعەرەبی هەندێ عیبارەتی نووسیوە کە هەمان ئەو نوسینەیە کە لەسەر دیناری ئیسلامی زەمانی خەلیفەی عەباسی (منصور)بووە , هەروەها ئەسکەندنافیەکان لەڕێی

کەشـــتیە بازرگـــانی یەکانیـــەوە هـــەرزوو موســـڵمانانیان ناســـیوەو , شـــاری (کروجینیاتی)پۆڵەندیش بەڵگەیە کە لە سەدەی هەژدەوە مزگەوتی تیایە ....

بەڕاستی موسڵمانان لەتاڵ و شیرینی وڵاتەکانیاندا بەشداریان هەبووەو بەشی خۆیان باجیـان داوە , ئـەوە موســڵمانانی بۆسـنە و هەرسـك کـەزیاتر لەیـەك لەسـەر سـێ ی ملیۆنێکیان لێ شەهید کرا ...

شـایانی باسـە کەسـەرژمێریەك لەهۆڵەنـدە ئاشـکرای کـرد کـەپاش ١١ی سـێبتەمبەر ئیـسلام یەکـەم ئاینـە لەئەمـستر دامـی پایتـەخت داو ئـەم سـەرژمێری یەشـی ڕۆژنامـەی (مترو)ی ڕۆژانـە لـە ٢٩/ ٢٠٠٢ یولیـو ڕایگەیانـد کـە ١٣٪ دانیـشتوانی شـاری ئەمستردام موسڵمانن و ڕێژەی کاپولیك یش ١٠٪ یەو پروتـستانتیش ٥٪ و ڕێژەی جولەکەش ١٪ ن ... ئەمــەش وای کــردووە کــەزۆر لــەدەزگا ئاینیــەکان دەرگاکانیــان دابخــەن و کــەل و پەلەکانیان بفرۆشن ....ل٣٥١ المعجزە.

هۆڵەندی یەکان و ئیسلام

هۆڵەندیەکانیش پاش ورد بوونـەوەو دیراسـەی تـەواودێت بـەرەو داو ئاینی ئاسمانی ئیسلامی پـیرۆزو , ڕێکخرلـوێکی ئافرەتـانی موسـڵمانیشیان هەیـە بـەناوی (النسا و)کەلـە ئەمـستردام دەمـەزراوە لەسـاڵی (١٩٨٠)ز داو گرنگـی دەدات بەئافرەتـە هۆڵەندیـیەکان و دەنگـی ئیـسلامی هۆڵەنـدیش هەیـە (nmo)کەلەسـاڵی ١٩٨٦ ەوە بەرنامـەکانی پـەخش دەکـات وهـەروەها هەفتانـەش بەرنامـەی تەلـەفزیۆنیان هەیـە کەبینـەری تایبـەتی خۆیـان هەیە.

باس و لێکۆڵینەوە نەکراوە لە سەر موسڵمانبوون

تائێستا بـاس و لێکۆڵینـەوەی تـەواو نـەکراوە لەسـەر دیـاردەی بـەردەوامی موسـڵمان بـوون ,ڕۆژهـەلات ناسـی ئـەمریکی (سـتیڤن همفریــن)کـەخاوەنی پـەڕاوی (التـأريخ الاسلامی)یـەو بەدەسـاڵ هـەوڵ و مانـدوو بـوون داینـاوەو لەزانکۆکانـدا دەخوێنرێـت , لـەم بارەیــەوە دەڵێــت (مەســەلەی موســڵمان بــوون لەلێکۆڵینــەوە ئیــسلامیەکاندا پــشتگوێ خراوەو , ئەوەی لەبارەیەوە نووسراوە ڕەنگە لەلاپەڕەیەکدا کۆبکرێتەوە)...

هـەروەها دەڵێـت (کـاتی خـۆی ڕۆژهەلاتناسـەکان لـە دڵـەوە ڕقیـان لەئیـسلام بـوو بۆیـە خـوار دەجولانـەوە و گـوێ یـان بەباسـی موسـڵمان بـوون نەئـەدا, کـە لەڕاسـتیدا دیـاردەی موسڵمان بوون واتە ئیسلام زاڵە و لەپێشترە لە مەسیحیەت و یەهودیەت)...

ئیسلام دووەم بیروباوەڕە لەسوید

(یان ساموێلسون)کەیەکێکە لە لێکۆڵەرە سویدیەکان لەکاروباری ئیسلامی دا ڕایگەیاند کەئیسلام بووە بە دووەم بیروباوەڕی ڕەسمی لە (سوید)پاش مەسیحیەت ...

پاش ١١ی سێپتەمبەر سویدیەکان زیاتر لەجاران سەر لەمزگەوتەکان دەدەن و پرسیار دەکەن دەربارەی ئیسلام, لەم بارەیەوە ئیمامی مزگەوتی (أوبسالا)دەڵێت (بەئاشکرا دەڵێم کەجوڵەیەکی ئاشکرا و کاریگەر هەیە لەناو سویدیەکاندا بەرەو ئیسلام , ڕووداوی ١١ی سێپتەمبەریش کاریگەریەکی گەورەی هەبوو لەسەر شارەزابوونی سویدیەکان لەئیسلام و , لەماوەی دوومانگی دوای ئەو ڕووداوەدا ژمارەیەکی زۆر لەپیاوان و ئافرەتانی سویدی هاتن بۆ مزگەوت بۆ پرسیارکردن لەبارەی ئیسلامەوەو بەمەش زۆریان موسڵمان بوون . زۆربەی پرسیارەکانیشیان لەبارەی سەیرکردنی ئیسلام بۆ ئافرەت و مەسەلەی جیهاد و حەرامکردنی مەی و گۆشتی بەراز و هەڵویستی ئیسلام لەبەرامبەر گاوروجولەکەوە بوو ...

موسڵمانبوونی سویدیەکان لە قەناعەتەوەیە بەجۆرێك یەکێکیان کە تازە موسڵمان بوو بوو زۆربەگەرمی دیفاعی لە ئیسلام دەکرد و ئیدانەی ئەو هێرشەی ڕاگەیاندنی ڕۆژئاوای دەکرد کە دەکرێتە سەر ئیسلام و بە تیرۆر ناوی دەبەن , لەکاتێکدا هەق بوو باس لە تیرۆری جیش الجمهوری الایرلندی و تاوانەکانیئیسرائیل بکرایە لەفەلەستیندا ! ئافرەتێکی لاڵی سویدیش هاتە مزگەوتی (استوکهولم)و بەئیشارەت دەیویست موسڵمان ببێ , جالەبەرئەوەی تێنەگەیشتین لێی , لەسەر کاغەزێك ئەوەی دەیویست نووسی بە زمانی سویدیو موسڵمان بوو) ..

شایانی باسە تەلەفیزیۆنی سویدی ڕێی دا بەئافرەتی باڵاپۆشی موسڵمان کە بەئازادی لەسەر شاشە دەربکەوێ و بەرنامە پێشکەش بکات کە ئەمەش نیشانەی ژیری و حیکمەتی سویدە کە ڕێز لەهەموو بیروبۆچوون و ئاینێك دەگرێت . لەیاسای سویدی دا ئافرەتان ئازادن بەلەچکەوە وێنە بگرن و لەهەموو(معاملات)یاندا بەکاری بهێنن و، هەر باڵاپۆشێکیش تووشی کێشەیەك ببێ بەهۆی بەرگەکەیەوە بۆی هەیە شکات بکات ,هەروەك ئەو ئافرەتە باڵاپۆشەی کە لەکۆگایەکی گەورەی جل و بەرگدا کاری دەکرد ,

لەبەرئــەوەی کــە لەســەرکار لابــرا لەبــەر سەرپۆشــەکەی , شــکاتی کــردو گەڕێنرایــەوە سەرکارەکەی و باربووی چاکیشی وەرگرت. ل ٣٥٨ المعجزە .

لەسویددا ئێستا زۆر بەئاسایی کەسانی ڕۆشنبیر و خاوەن بڕوانامەی بەرز وەك دکتۆر و مامۆستایانی زانکۆ دەبینرێن کە دێنە مزگەوتەوە و پرسیار دەربارەی ئیسلام دەکەن ... شتێکی ئاسایشە کە قوتابیان ناوبەناو سەردانی مزگەوتەکان دەکن بۆ شارەزا بوون لەئاینەکان و چاوکرانەوەیان بەسەر ژیان دا ...

جێی باسەکە (انا لین)وەزیری دەرەوەی سوید وتبووی (ئیسلام دووەم ئاینی ڕەسمی یە لە سوید و یەکێکە لەو ئاینانەی کە داهاتوویەکی گەورەی دەبێت لەسویددا)..

حکومـەتی سـویدی لـەپارەی شـارەوانی یارمـەتی قوتابخانـە ئیسلامیەیەکان دەدات و دەست ناخاتە بەرنامـەی خوێندنیانـەوە , ئـەوەی کـەجێی سـەرنجە ئەوەیـە کەدەستنوسـی دیار هەیە لەمێژووی ئیسلامدا لەسوید کە دەگەڕێتەوە بۆ هەزار ساڵ لەمەوبەر ...

لەبەرئـەوەی کـە بـەزمانی سـویدی بابـەت ونوسـراوی ئیـسلامی کەمـە موسـڵمانان کەوتونەتـە خۆیـان کـە لـەتۆڕی ئینتـەرنێت دا بـەزمانی سـویدی بابـەتی چاك دابـەزێنن , تابتوانن ئەو کەلێنە پڕبکەنەوە , بەتایبەت کەماوەیـەك لەمەوبـەر (٥٠٠)سـویدی موسڵمان بوون ...ل ٣٦٢ المعجزە .

ئیسلام لەکۆریا

پرۆفیـسۆر (جـەمیل هیـسولی)لەگـەڵ کۆمـەڵێ زانـای تـردا پـەڕاوێکیان هەیـە بـەزمانی کـۆری بۆناسـاندنی ئیـسلام , کەچـی کۆریـەکان زۆر گرنگیـان پـێ نـەدا تاکارەسـاتی ١١ی سێپتەمبەر ,کەئەم ڕووداوە وای لێکردن بکەونە بەدەستهێنان و خوێندنەوەی ئـەو کتێبـە بۆ شارەزابوون لە ئیسلام و لەچەند هەفتەیەکدا سەدهەزار لەوکتێبە فرۆشرا .

پرۆفیـسۆر جـەمیل هیـسولی دکتـۆرای لەسـاڵی ١٩٨٦ دا هێنـاوەو نامـەی دکتۆراکـەی بریتـی بـوو لـە (بڵاوبوونـەوەی ئیـسلام لـە (شـرق الاقـصی)دا بـەهۆی عوسمانیەکانـەوە) ولەتەمەنی (٢٢)ساڵیدا موسڵمان بوو لەکاتێکدا کەقوتابی بوو لەساڵی ١٩٧٦ دا بەهۆی ڕەوشت بەرزی مامۆستای ڕۆشنبیری ئیسلامیەوە کەناوی دکتور الخولی بوو ...

لەسەرەتاوە باوك و دایكی نارازی بوون ,چونكە خێزانێكی كاسۆلیكی بوون, ئەویش بە نەرمی تێیگەیاندن و پێی وتن (من لە بازنەی ئیمانەوە ناچمە بازنەی ئیلحادەوە , بەڵكو ڕێگەیەكی ترم گرتووە بۆ ئیمان)،ئەوانیش بەم (منطق)ە جوانەی دڵخۆش بوون.

ڕەوشتی جوان و ڕەفتاری شیرینی جەمیل وای لێكردن كەزیاتر بەڕێزەوە سەیری ئیسلام بكەن و پێی قایل بن ...

پرۆفیسۆر جەمیل دەڵێ : ١١ی سێپتەمبەر كاری كردە سەر حكومەتی كۆری و وای لێكردن كە لیژنەیەكی بەر فراوان پێك بهێنن بۆ دیراسەكردنی كارەساتی ١١ی سێپتەمبەر و ڕەنگدانەوەی لەسەر جیهان وهەروەها سندوقێكیشیان دروستكرد بۆ دیراسەی جیهانی ئیسلامی و كاریگەری بڵاوبوونەوەی ئیسلام لەسەر كۆریا ...

لیژنەی ناوبراویش پاش لێكۆڵینەوەی زۆر داوایان لەحكومەتی كۆری كرد كە (منحەی ئەكادیمی)زیاتر بدات بۆ دیراسەی ئیسلام ... ل ٣٦٥.

ئیسلام لە ئوسترالیا

(نەدوەی جیهانی لاوان) لەڕێگەی نوێنەری یەوە لە ئوسترالیا و خواروی باسیفیك ڕاپرسییەكی كرد لەگەڵ ئەوانەی موسڵمان بووبوون لەبارەی موسڵمان بوونیانەوە , هەموو یەك دەنگ بوون لەسەر ئەوەی كە لە ئیسلامدا چارە سەری كێشەكانیان دۆزیوەتەوە .

یەكێ لەوئافرەتانەی موسڵمان بوو بوو بەناوی (أمة الله)وتی :لەپێش موسڵمان بوونمدا لەفەراغ دا دەژیام و , نەمدەزانی چیدەكەم و چی بكەم , كەموسڵمان بووم ئێستا تەواو بێ كاتم و فریای كارەكانم ناكەوم چ دینی و چ دنیایی ...

هەروەها خوشكێك بەناوی (مەی)وتی : لە ئیسلامدا ژیانی ڕاستەقینەم دۆزییەوە , كە ئەویش فەرمانبەری خواو نزیكبوونەوەیە لێی بەعیبادات و دوعاكردنی زۆر ، ئافرەتێكی تر بەناوی (كریمە)دەڵێ :ئیسلامم هەڵبژارد پاش دیراسەیەكی قووڵ لەڕێی ئینتەرنێتەوە , من لەژیانم دا پابەند بووم بەكەنیسەوە بەڵام هەمیشە دوودڵ بووم و. كۆمەڵە پرسیارێك هەبوو وەڵامم دەست نەدەكەوت , لەڕێی ئینتەرنێتەوە گفتوگۆی زۆرم كردو لەئیسلامدا وەڵامی پرسیارەكانم دەست كەوت لە هاوەڵێكی موسڵمان و موسڵمان بووم .

زۆر ئافرەتی تریش لەڕێی شووکردن بەموسڵمان و ژیانی هاوسەرێتی‌یەوە لەئیسلام تێگەیشتبوون وموسڵمان بوون ..

شایانی باسە ڕاگەیاندنی ناحەزان , لەناشرینکردنی ئیسلام و موسڵمانان بەربەستێکی گەورە یە لەڕێی هاتنی خەڵکی ئوسترالیادا بەرەو ئیسلام کەئەمەش ئەرکی زیاتر دەخاتە سەرشانی موسڵمانان کە زیاتر ڕۆڵی خۆیان ببینن بەهەمووهۆکارێکی گونجاو بۆ زیاتر ڕوونکردنەوەی ئیسلام و بەرپەرچ دانەوەی پڕوپاگەندەی ناحەزان .

موسڵمان بوونی یاریزانە ناودارەکان

یاریزانی جیهانی نیکولاس ئەنیلکا(؟) ی فەڕەنسی کە هێرش بەری یانەی مانشستری ئینگلیزی یە موسڵمان بوو, لە ڕەمەزانی (٢٠٠٢)ز داچوو بۆ عومرەو لەگەڵ ملیۆنەهاموسڵماندا تەراویحی کردولەچاوپێکەوتنێکدا وتی : بەهۆی عەدنانی هاوەڵمەوە کەخەڵکی سعودیەیە موسڵمان بووم , هەرچەند زۆرم لەبارەی ئیسلامیشەوە خوێندۆتەوەو سەردانی زۆری مەرکەزە ئیسلامی‌یەکانی فەڕەنسام کردووە بۆزیاتر شارەزابوون لەئیسلام ..جوانی ئیسلام سەرمەستی کردبووم و نەم ئەوێرا ئەو بڕیارە بدەم وموسڵمانێتیم ئاشکرا بکەم ... کەموسڵمانیش بووم ئەوەندە سەرسام بووم بەکەسایەتی (بیلال)بۆیە ناوی خۆم گۆڕی بۆ (بیلال)...

لە (کینیا)ش یاریزانی جیهانی تۆپی پێ (کمارا)موسڵمان بوو ,هەرچەند تووشی زۆر ناڕەحەتی هات و ناچار بوو لەیانەی (ویست هام)ی ئینگلیزی وازبهێنێ پاش ئەوەی کە هێرشی ئیعلامی زۆری کرایە سەر و بەمەش بەملیۆنەها دۆلار زیانی لێکەوت , ناوبراو لەساڵی (٢٠٠٢)زداچوو بۆ حەج تا لەنزیکەوە شاد بێت بەبینینی ماڵی خوا کەڕۆژی پێنج جار موسڵمانان ڕووی تێدەکەن ...

هەروەها یاریزانی بەناوبانگی بەرازیلی (سیزار)خۆی و ژنەکەی لەسەردەستی ڕاهێنەرە تونسی‌یەکەی دا موسڵمان بوو ... ل ٣٧٢ المعجزە.

بانگخوازێك دووهەزارکەس زیاتر موسڵمان دەکات

(محمد عباس ندیم)مامۆستای زانکۆیە و پسپۆڕە لە نەخشەی شارو کێشەی ژینگەداوخەمی یەکەمی بانگەوازەو تائێستا لەسەر دەستیا زیاتر لەدوو هەزار کەس موسڵمان بوون ...

یەکێ لەوانەی موسڵمان بووە قەشەیەکی فەرەنسی یە کە لەڕێی ئینتەرنێتەوە گفت و گـۆی لەگەڵـدا کـردووە و سـەرەنجام موسـڵمان بـووەو نـاوی خـۆی کـردووە بـە (عبدالرحمان)...

یـەکێکی تـریش کـە ئەکتـەرێکی تەلـەفزیۆنی ئەمریکیـیـە بـەناوی (لینـدکن) لـەڕێی ئینتەرنێتەوە وە موسڵمان بووە لەکالیفۆڕنیا و ناوی خۆی گۆڕیوە بۆ (مصطفى)...

هەروەها کۆمەڵێك (صینی)یش کەهاتبوون بۆ (مدینـە)لەسـەر دەسـتیان موسـڵمانبوون و، هـەروەها زۆربـەی ئەنـدامانی تیپـی سێرکی ڕووسیش موسـڵمان بـوون لەسـەر دەسـتیا کاتێـك سـەردانی کـردن وباسـی ئیـسلامی بـۆکردن , کـە ژمارەیـان حەڤدەکـەس بـوو , هەندێکیان عومرەیان کردوئنجا بەموسڵمانی گەڕانەوە وڵاتەکەی خۆیان . المعجزە٣٧٥ .

موسڵمان بوونی ئەندازیارێکی سویسری

ئەندازیاری سویسری (ریموشایی) تەمەن (٥٤)ساڵ موسـڵمان بـوونی خـۆی ڕاگەیانـد لە بەردەم موفتی وژمارەیەکی زۆر لە ئامادەبوان لەگۆڕەپانی مزگـەوتی شـاری کالیـسیا لـە بۆسـنە , لەکاتێکداکـە سـەردانی بۆسـنەی کـرد , , شـایانی باسـە ئـافرەتێکی بۆسـنی موسڵمانی هێناوە بەناوی (فاطمە) وئیسلامەتی لەسەردەستیا فێربووە ...

(ریمـو)دەڵێـت : لـە ئیـسلامدا ونبـووی خـۆمم دۆزییـەوە وتێگەیـشتم لەتەفـسیری ڕاستەقینەی بوونی ئینسان , کە لە دینەکانی تردا دەستم نەکەوت .

هەروەها وتی: لەنزیکترین فرسەتدا سەردانی شوێنە پیرۆزەکان دەکەین . ل المعجزە٣٧٦

سەرۆکی ژووری بازرگانی لە پاریس موسڵمان دەبێت

لـەم یـەك دووسـاڵەی دوایـدا , سـەرۆکی ژووری بازرگـانی لـەپاریس (بـییر بونارد)موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندو ،هەروەها خاتوو (برین)لە بنەماڵەی دەسەڵاتداری فەرەنـسا موسـڵمان بـوو نـاوی خـۆی کـرد بـە (خەدیجـە محجـوب)و هـەردوکیان چـاویان بەئەمین عامی رابیتەی عالەمی ئیسلامی کەوت و یـەکی قورئـانێکی ڕاڤەکراوی فەرەنـسی بە دیاری دانیْ و هانی دان لەسەر پابەندبوونی تەواو بەئیسلامەوە . ل ٣٧٩ المعجزە.

موسڵمانبوونی حەوت بەندکراوی کرواتی

پێش ئەوەی یاسای جەنگ و مافی مرۆڤ بێتـە کایـەوە بـەزیاتر لەهـەزار سـاڵ ئیسلام ڕێزگرتنی دیلی هێنایە کایەوە , قورئـان هـەرزوو دای بـەگوێی مرۆڤایەتیدا (ویطعمـون

الطعام على حُبِّه مسكينا ويتمياً وأسيرا)(الانسان ٨)ئەمەش وای كرد كەزۆر لەوانەی بەدیل دەگیران لەلایەن موسڵمانانەوە پاش بینیی ڕەفتارو مامەڵەی جوانیان موسڵمان دەبوون ...

بەهەمان شێوەش حەوت كەس لەو كرواتیانەی كە گیرابوون ولە بەندیخانەی بۆسنەدا بوون , پاش تێگەیشتن لەڕەفتاری جوانی موسڵمانان و هەڵسوكەوتی بەرزیان , موسڵمان بوونی خۆیان ڕاگەیاند و وتیان: ئێمە كەس هیچ زۆرێكی لێ نەكردوین و بەڕەزامەندی خۆمان موسڵمان بووین و حەزیش ناكەین بگوێزرێینەوە بۆ بەندیخانەی ترو , بەڕاستی ئیسلام نوورەكەی بەردەوام دەبێت و دڵان گەش و ڕۆشن دەكاتەوە هەتا ڕۆژی قیامەت. ل ٣٧٨ المعجزه.

موسڵمان بوونی دكتۆرێك وئەندازیارێك لەیەمەن

دكتۆر لی خوان چینی یە و پسپۆڕە لەنەخۆشی یەكانی چاودا لەخەستە خانەی (القطن)كاردەكات لەشاری تریم لەحەزرەموت , پاش موسڵمانبوونی ناوی (سلێمان)ی بۆ خۆی هەڵبژارد وتی(بەڕاستی ئاینی هەق و مامەڵە و هەڵسو كەوتی ڕاستم لەئیسلامدا دۆزیەوە كەخوا فەرمانی پێداوە , كەدووره لەزیادەڕەوی وتوندوتیژی).

هەروەها ئەندازیار (فونتشانوب سلونی)ی فلیپینی كە لەكۆمپانیای نەوتی (صقر)كاردەكات لەیەمەن لەساڵی (٢٠٠٢)دا موسڵمان بوو وناوی ئەحمەدی بۆخۆی هەڵبژارد ,پاش ئەوەی پەڕاوی (مفتاح الجنە)ی عەللامە الحبیب ئەحمەدی خوێندەوە بەزمانی ئینگلیزی ...

لەچاوپێكەوتنێكدا لەگەڵ گۆڤاری (الضیاء)ی ئیسلامیدا وتی : من لە نائارامی وشپرزی دا دەژیام و ئێستا هەست دەكەم كە ونبووی خۆمم دۆزیوەتەوە لە بەرنامەیەكی ڕاست و دروست دا كە دڵنیام ژیانم ڕێكدەخات وئەم گەیەنێتە بەهەشت بە ئیزنی خوا . ل ٣٨١المعجزه.

كۆمەڵێ هندۆس موسڵمان دەبن

لە مانگی حەوتی ساڵی (٢٠٠٢)دا لە ڕۆژئاوای پاكستان لەدێی (شاكار جارا) ئاهەنگێك ...كرا بە بۆنەی موسڵمان بوونی (٢٦)هندۆسەوە و (شێخ ئەنیس علی)فێری

شایەتمانی کردن و هندۆسە تازە موسڵمانەکان وتیان , پەنجا هندۆسی تریش بڕیاریان داوە دوای دوو هەفتەی تر ئەوانیش پێکەوە موسڵمان بن . ل ٣٨٢ المعجزە.

ئیبراهامی ڕاستگۆ

گۆڤاری هەفتانەی (الأسرة الدينية الأسرائيلية)بڵاوی کردەوە , کەدەنگ و باسێکی گەرم هەیە لەناو تایەفەی (الحرديم)دا کە لەجوولەکە توندڕەوەکانن کەپیاوێکی خواناس و پارێزکار لەماڵێك لەجوولەکەنیشنی (جوش ئیمونیم)پەیدا بووە لە (قودس), خەڵکەکە وتیان ڕەنگە ئەوە (مەسیح)بێت کە دنیا هەمووی چاوەڕێیەتی و لە (قودس)ەوە دا بەزیبێ , بۆیە خەڵکێکی زۆر بەیانیان لەدەوری ماڵەکەی کۆدەبوونەوە بۆ بەرەکەت و ئامۆژگاری و دوعای خێر ...

ئەو کەسەش ناوی (ئیبراهام)بوو , لەماڵ نەدەهاتە دەرەوەو گوێی پێ نەئەدان , خەڵکەکەش ناویان نا (ئیبراهامی ڕاستگۆ)...

پاش ماوەیەك خزمێکی لەبەردەرگا بەئامادەبووانی ڕاگەیاندا کە ئیبراهام چەند مانگێکە موسڵمان بووەو لەماڵەوە خەریکی خواپەرستی یە , کە بەڕاستی ئەمەش بووە جێی سەر سوڕمانی خەڵکی ...

ڕۆژنامەکە ئۆباڵی ئەم حاڵەتەی خستە گەردنی زانا جوولەکەکان کە نەیانتوانیوە فەراغی ڕۆحی خەڵکی جوولەکە پڕبکەنەوە بۆیە ئەوخەڵکە لێ یان دەچی بەرەو ئیسلام و خەڵکانێکی زۆریش لە دووریان لە ئاینەوە لەکۆمەڵگای جولەکەدا سەرگەرمی مەی و فەسادو تلیاك خواردنن ....

پاش بڵاوکردنەوەی ئەم هەواڵە گۆڤارەکە پەیامنێرێکی خۆی نارد تاچاوپێکەوتنی لەگەڵدا بکەن , کەچی (ئیبراهام)لەترسی پیلانی جوولەکە ئەو جوولەکەنشینەی بەجێ هێشتبوو بۆ شوێنێکی نادیار ... ل ٣٨٥المعجزە .

شایانی باسە حاخامێکی جوولەکەی ئەمریکی کە ناوی یوسف کۆهێن ەولە توندڕەوەکانی کۆمەڵەی (شاس)ە , لەگەڕانی دا بەتۆڕی ئینتەرنێت دا, ڕێی دەکەوێ لەبانگخوازێکی وڵاتانی کەنداو و پاش گفت و گۆیەکی زۆر لەسەر ئاین و فەلسەفە ,یوسف کۆهین موسڵمان بوو لەساڵی (٢٠٠١) داو ئەمەی بە (لونا)ی هاوسەری کەتەمەنی ٣٤ساڵە وت و ئەویش کەوتە دیراسەی ئیسلام و سەرەنجام موسڵمان بوو ... بەهۆی

موسڵمان بوونیانەوە دژایەتی گەورە کران لەلایەن جوولەکەوەو ئێستا ژیانێکی سادە دەژین لەشوقەیەکی پەڕپووت دا لە گەڕەکی موسڵمانەکاندا.

لەمەلەفێکی تایبەتیش دا کە گۆڤاری الوسط ئامادەی کردبوو , وە لەکەناڵی (الجزیرة)بەرنامەی (بین السطور)دا ئامارەی پێکرا , هەواڵێك بڵاوکرایەوە لەبارەی (١٤٥)جوولەکەوە کە لەفەلەستین موسڵمان بوون لەساڵی (٢٠٠٢)زداو، شایانی باسە ئەو موسڵمانانە تووشی هەڕەشەو تەنگ پێهەڵچنینی زۆربوون لەلایەن دام و دەزگاکانی جوولەکەوە و , تەنانەت وەزارەتی ناوخۆی جوولەکە دان نانێ بە ئاینە تازەکەیاندا و توندڕەوەکانیش هەندێکیان دەفڕێنن تاناچاریان بکەن کەپاشگەز ببنەوە , بەتایبەت ئەو ئافرەتانەی کەموسڵمان بوون ...

(یوسف خطاب)دەڵێ : بەلامەوە زۆر گرنگە کە وەزارەتی ناوخۆ بە موسڵمان تۆمارم بکات , چونکە من خەمی داهاتوومە ئەگەر مردم لە کوێ بنێژرێم ...

یەکێ لەو (١٤٥)کەسەی موسڵمان بوون لاوێکی تەمەن (٢٨)ساڵە کەپێی دەڵێن (سعید)و دانیشتووی خوارووی ئیسرائیلە , دەڵێ (هەرچەند دایکم زۆری پێناخۆش بوو موسڵمان بووم پاش ئەوەی هەواڵی موسڵمان بوونی (یوسف کوهین)م بیست , وەڕووداوی ١١ی سێپتەمبەر وای لێکردم زیاتر بەدوای ئیسلامدا بگەڕێم) .

لاوێکی جوولەکەی ڕووسیش بەناوی (غینادی یوغین)کەتەمەنی (٢٨)ساڵە لە ڕووسیاوە کۆچی کرد بۆ ئیسرائیل و دیارە حکومەتی ئیسرائیلی هەموو ئاسانکاری یەکیان بۆ کرد , بەلام پاش تێپەڕبوونی چوار ساڵ , کۆمەڵێ لاوی موسڵمانی ناسی لەگوندی(شعب)سەربە (جلیل)ی ڕۆژئاوا .. پەیوەندیان پتەوبوو بەجۆرێك کە (غینادی)چوو لەو گوندەدا بژی لەگەڵ هاوەڵانی داو موسڵمان بوو ...

ئەمەش دەزگا بەرپرسەکانی جوولەکەی بێتاقەت کردو بەکۆمەڵێ تۆمەتی جۆراو جۆر (غینادی)یان گرت و کەوتنە لێپێچینەوە لەگەڵیدا . ل ٣٩٨ المعجزە.

گەورە حاخامی داغستان موسڵمان دەبێت

پاش ١١ مانگ لەڕووداوی ١١ی سێپتەمبەر گەورە حاخامی داغستان موسڵمان بوو , ئەمەش کێشەیەکی گەورەی نایەوە لەناو جوولەکەکانی داغستان دا , ئەمەش لەبەرئەوەی ئەمە دووەم حاخام بوو کەموسڵمان ببێت , بۆیە ناچار بوون حاخامێکی تر لەجوولەکەکانی مۆسکۆ بهێنن بۆ ناوچەکەیان .

ئەوەی سەیرە لەچیرۆکی موسڵمان بوونی ئەم حاخامەدا ئەوەیە کەئافرەتێکی موسڵمانی داغستانی قورئانێکی دایە کە بەزمانی خۆیان تەفسیر کرابوو , داواشی لێکرد کە لەگەڵ تەورات دا بەراوردی بکات , پاش ئەوەی حاخامەکەش دیراسەی قورئانەکەی کرد بەقەناعەتەوە موسڵمان بوو ...

لەوکاتەشەوە کە موسڵمان بوو بەردەوام ئامادەی مزگەوتی گەورەی داغستان دەبوو , هەرچەند هەموو جوولەکەکانی داغستان دەنگیان لێ دابڕی و دژایەتیان کرد , ناوبراوگوێی پێ نەدان و سوور بوو لەسەر ئیسلامەتیەکەی ...

حاخامەکەی پێش ئەمیش لەساڵی ١٩٩٩ زدا پاش گفت و گۆو دانوستانێکی زۆر بەدرێژایی دووساڵ لەگەڵ موسڵمانێك دا , گەیشتە قەناعەت و موسڵمان بوو , لەبەر هەڕەشەی زۆر و تەنگ پێهەڵچنینی زۆری جوولەکەکان گەڕایەوە (مۆسکۆ), چونکە کاتی خۆی لەوێوە هاتبوە داغستان , شایانی باسیشە کەجوولەکەکانی داغستان لەوەدان کە قڕبن چونکە ڕێژەی لەدایك بوونیان لەچاو مردنیان دا زۆر. ل المعجزە٤٠٠.

هەزاران ئەفریقی موسڵمان دەبن

هەر لەساڵی (٢٠٠٢)دا لە أثیوبیا (حەبەشە)شانزە هەزارکەس موسڵمان بوون کەهەموویان دانیشتوانی دێ یەك بوون لەسەردەستی بانگخوازەکانی کۆمەڵەی بانگەوازی ئیسلامی جیهانی .

لە (بنین)یش دێیەك هەموویان موسڵمان بوون لەگەڵ جێگری سەرۆکی پەرلەمان .. هەرلە(اثیوبیا)پەنجا گاور موسڵمان بوون لەنوسینگەی لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیا ,هەروەها لەتشاد (٢٩٠٠)کەس موسڵمان بوون و بنکەی ئیسلامی (عمر المختار)یان بۆ دامەزراندن لەچەند شارێکدا تا فێری ئیسلامیان بکات .. ل ٤٠١ المعجزە.

سەرۆکی هۆزی ئوراماو هۆزەکەی هەموو موسڵمان بوون

(دندوب ماندو هیسا)سەرۆکی هۆزی ئوراما کە لقێکن لەهۆزی (البورنا)کەنزیکەی ملیۆنێك دەبێت , موسڵمان بوو , پاش پانزە ڕۆژ لەموسڵمان بوونی چوو بۆ عومرەو زیارەتی مەدینەی پیرۆز لەسێپتەمبەری (٢٠٠٢)زدا . گۆڤاری (المستقبل الاسلامی)چاوپێکەوتنی لەگەڵ سازداو ناوبراو وتی :

کۆمەڵێ لەبانگخوازانی لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیا سەردانیان کردم و باسی ئیسلامیان بۆ کردم و قەناعەتم لا دروست بوو کەموسڵمان ببم ...

کاتیٚ موسڵمان بووم خاوخێزانم کۆکردەوە و داوام لێکردن ئەوانیش موسڵمان بن , جاکەگەڕامەوە لەپێنج شەممەدا دەچمەوە ناوچەکەی خۆمان کەڕۆژی کۆبوونەوەیانە و لەناویاندا موسڵمانێتیم ڕادەگەیەنم و پشت بەخوا هەموو موسڵمان دەبن چونکە لای ئێمە هەموو هۆزێك دوای سەرۆکەکەی دەکەوێت .

لای ئێمە ئافرەتێکی ئەوروپی تەمەن (٧٥)ساڵ پانزە ساڵە کاردەکات بۆ مەسیحیەت نەیتوانی بەهێندەی موسڵمانەکان خەڵك بگۆڕێ کەتەنها سێ ڕۆژ مانەوە ..

ئیسلامەتی لای ئێمە دەگەڕێتەوە بۆ(٥٠٠)ساڵ لەمەوبەر و باو باپیرانمان لەچوار دێڕ هۆنراوەدا هەرلەکۆنەوە ئامۆژگاریان کردوین دوای ئیسلام بکەوین و گوێ نەدەین بەمەسیحیەت ....

گاورە (بروتستانت)ەکان لاوو هەرزەکارەکانیان کۆدەکردەوە لەکەنیسەکەیانداو بەگۆرانی و سەماکردن کوڕوکچیان تێکەڵ دەکردو (مەی)یان دەرخوارد دەدان و ئیتر هەرچی فاحیشەش ڕووی بدایە ڕووی دەدا .. ئێمەش ڕقمان لێ یان بوو ,چونکە ئەوە پێچەوانەی داب و نەریتی هۆزەکەمان بوو ، ئەوان دەیان ویست سەرۆك هۆزەکان بەدیاری زۆر بکڕن و ڕایان کێشن بەلای خۆیاندا دیارە ئەمەشیان بۆنەچووە سەر .. ل ٤٠٩ المعجزە .

موسڵمان بوونی سوڵتانی هۆزەکانی قولای تشاد

سوڵتانی هۆزەکانی قولای لەشاری دونامنجەی تەشادی موسڵمان بونی خۆی ڕاگەیاند لەمانگی ڕەمەزانی (٢٠٠٣)دا , کەحەفتا هەزار شوێن کەوتووی هەیە یەکەم کەسە کەلەو هۆزەدا موسڵمان دەبێ و ناوی خۆی لە (موسنقار)ەوەکرد بە (محمد), هەروەها هاوکارەکەشی موسڵمان بوو ناوی خۆی گۆڕی بۆ (موسی)...ل ٤١١ المعجزە.

موسڵمانانی خوارووی ئەفریقیا

لەم ساڵانەی دواییدا ژمارەیەکی زۆر خەڵکی لەخوارووی ئەفریقیا لەپیاوان و لە ژنان ڕوویان کردۆتە ئیسلام , یەکێ لەوانە (عمر خامبول)ە کە دەڵێ : ئەوەی هێنامی بەرەو ئیسلام ئەوەیە کە ئیسلام یەك خوا دەپەرستێ و مایەی ڕزگارییە لەجەردەوتلیاك خۆرەکان , بەڕاستی ئیسلام موسڵمانان فێری ڕەفتاری جوان دەکات , بۆیە منیش سەرفرازبووم لەڕێی چەوت و ڕەفتاری بەدو دوورکەوتمەوە لەچەتەکانی تلیاك و ئێستا لەگەڵ موسڵماناندا ئامادەی نوێژی جەماعەت دەبم لە مزگەوت ....

ئافرەتێکی تریش کەناوی (لیلی)یە دەڵێ (خەڵکی وا هەیە پێمان دەڵێن : هیندی ، چونکە ئیسلام بەئاینی هیندیەکان دەزانن ، کەئەمەش بەڕاستی قورس بوو لەسەرمان). (ئەمڕۆش نزیکەی دووهەزار ئافرەتی موسڵمانی بالأپۆش ڕوودەکەنە مزگەوت و خەڵکی زیاتر لەجاران لایان ئاسایی بووەو بەچاوێکی تر سەیر دەکەن).ل٤١٧ المعجزە .

خۆری ئیسلام هەڵدێ بەسەر ڕۆمانیادا !

موفتی ڕۆمانیا (حاجی عثمان نەجاتی)لەچاوپێکەوتنێك دا لەگەڵ ڕۆژنامەی (المسلمون)دا جەختی کردەسەر ئەوەی کەخەڵکی ڕۆمانیا ئامادەییان تیایەو حەزدەکەن بەگوێگرتن لەباسی ئیسلام هەرچەندە هێشتا کاریگەری نیزامی کۆمۆنیستی پێشویان لەسەرماوە ...

لەگەڵ ئەوەشدا کەچالاکی یەکی گەورەی کەنیسە هەیە کەچی خەڵکی لەفەراغێکی ڕۆحی گەورەدا دەژین و بەشێوەیەکی ترسناك دەردەکۆمەڵایەتیەکانیان تیادا بڵاوە . ئامارەکان دەڵێن : کەحاڵاتی لەباربردن لەساڵی (١٩٨٩)دا گەیشتە ملیۆنێك و هەشت سەد هەزار حاڵەت و، بەڕەسمیش ڕاگەیاندرا لەساڵی ١٩٩٣ دا کەلەجیهاندا ڕۆمانیا لەهەموو وڵاتان زیاتر نەخۆشی ئایدز لەناو منالاًندا بڵاوە ...

خۆری ئیسلام واهەڵدێ بەسەر ڕۆمانیادا و جاری واهەیە خیزانێك هەر هەموویان بەیەکەوە موسڵمان دەبن .. لەگەڵ ئەوەشدا کە پەڕاوی ئیسلامی بەزمانی ڕۆمانی زۆرکەمە ...

یەکێتی گشتی قوتابیە موسڵمانەکانی ڕۆمانیا کەیەکەم دەزگای ئیسلامی یە دامەزراوە ، توانی مانای قورئان بەزمانی ڕۆمانی بڵاوبکاتەوەو سێ بنکەی ئیسلامی بکاتەوە لەسێ شاردا و خەریکی خۆئامادەکردنیشن بۆ بیناکردنی گەورەترین بنکەی ئیسلامی لەڕۆمانیادا . ل ٤٤٩ المعجزە .

یەکەم مزگەوت لە پایتەختی مەجەڕ

لە ڕەمەزانی ساڵی ١٩٩٧ دا دروستکردنی یەکەم مزگەوت لەپایتەختی مەجەڕدا (بۆدابست)ڕاگەیەندرا ، کە دەبێتە بنکەیەکی ئیسلامی وسەرچاوەیەکی گرنگ بۆ ڕۆشنبیری لەئەورووپای ڕۆژهەڵات دا ...

شایانی باسە دوای ڕووخانی شیوعیەت نزیکەی سێ هەزار کەس موسڵمان بوون و ئەم ژمارەیەش ڕۆژ بەڕۆژ ڕوو لەزیادیە . ل ٤٤٩ المعجزە .

گەڕانەوەی هیواو شادی بۆ موسڵمانانی هیمالایا

لەم بارودۆخە تازەیەی جیهاندا و بەدەرچوونی یاسای تازەی ئازادی ئاینی لە نیپاڵ لەشاخە گەردن کەشەکانی هیمالایا , ملیۆنێك موسڵمان هیواو شادی و ئازادیان بۆ گەڕایەوە , ئیتر دەتوانن بەئازادی خواپەرستی خۆیان بکەن و لەمزگەوتەکانیاندا سەربەست بن .

موسڵمانان بەهۆی حوکمی (بوذ)ی یەکانەوە لەوپەڕی ناڕەحەتی و ناخۆشی دا بوون و لەهەموو بوارەکانی ژیان دوور دەخرانەوە , تەنانەت ڕێیان نەئەدرا کەحیزبێکی سیاسی بۆ خۆیان پێك بهێنن , لە کاتیکدا کەنیپاڵ دەوڵەتێکی پەرلەمانی یە ...

لەم یاسا تازەیەی ئەم دواییەدا ڕێ دراوە کە کۆنگرە ببەستن و دەزگاو ڕێکخراوی تایبەتی بۆ خۆیان پێك بهێنن کەئەمەش چاوەڕوانی دواڕۆژێکی گەشی لێ دەکرێت ...

هەزار مزگەوت لە پاریس

لەئامارێکی ١٩٩٨ ز دا دەرکەوت کە سەد هەزار فەڕەنسی موسڵمان بوون و نزیکەی حەوت سەد کۆمەڵەی خێرخوازی ئیسلامی یارمەتی موسڵمان و غەیرە موسڵمان دەدەن و توانیویانە ژمارەیەکی زۆر خەڵك ڕزگاربکەن لەدەردی تلیاك و بەدڕەوشتی ...

هەروەها لەدەوروبەری پاریس نزیکەی سێ هەزار فەڕەنسی موسڵمان بوون , لەوانە (کلیمون توران)ە کە کوڕەزای ئەمینداری پێشووی حیزبی شیوعی فەڕەنسی یە و ناوی خۆی کردووە بە (عبدالرحمان), وە گۆرانی بێژی فەڕەنسی (دانیا یوسف)ە کەتوانی فیدراڵیەتی ئیسلامی فەڕەنسی دابمەزرێنێ و ڕۆژنامەیەکیش دەردەکات کەهەوڵ دەدات مافی موسڵمانان دەستە بەر بکات , ئەمە بێجگە لەوەی کە لەڕێی تەلەفزیۆن و سەتەلایت و مانگە دەست کردەکانەوە نوێژو بانگ و حەج دەچێتە ماڵە فەڕەنسیەکانەوەو بەمەش زیاتر دێن بەرەو ئیسلام ..

ئەمڕۆ ئیسلام لەفەڕەنسادا دووەم ئاینەو نزیکەی پێنج ملیۆن موسڵمان هەیە لەو وڵاتەداو , لەساڵی ١٩٧٦ دا مزگەوتەکان نزیکەی (١٤٠)مزگەوت بوون و لەپاش هەشت ساڵ لە ١٩٨٤ دا بوو بە (٥٨٠)مزگەوت و ئێستاش بووە بەنزیکەی هەزار مزگەوت , ئەمە بێجگە لە (٩٠٠) هۆڵ کە بۆنوێژ کردن بەکاردێن . ل٤٦٥ المعجزە.

ئیسلام دوا بـــەرنـــامەی خوایی یە

ئیسلام دوا بەرنامەیەو دەبێ بەرەی ئادەمی تەنها شوێنی ئەو بەرنامەیە بکەون و بێجگە لەئیسلام هیچ شتێکی تر لەکەس قبوڵ ناکرێت :

(وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْأِسْلامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) (آل عمران:٨٥)ئیسلام گەورەترین نیعمەت و فەڕو بەرەکەتە کەخوا داویەتی بەموسڵمانان و کافرانیش ئەمە باش دەزانن بۆیە لەداخ و حەسەددا دژایەتی دەکەن :

﴿مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ (البقره:١٠٥) واتە : کافرانی خاوەن پەڕاوو هاوبەش پەیداکەرانیش حەزناکەن کە خێرتان لەخواوە بۆ دابەزێت , هەرچەند خوا خۆی خێر دەدات بەهەرکەس کەمەیلی لێبێت ...

ئنجا حەز نەکردنەکە هەربەوەندەوە ناوەستێت و دەبێتە کێشمەکێش و تەنانەت شەڕکردن بۆ دوورخستنەوەی موسڵمانان و خەڵکی لە ئیسلام : وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّاراً حَسَداً مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (البقرة:١٠٩)

واتە : زۆر لەئەهلی کیتاب حەزدەکەن کەبتانگێڕنەوە بەرەو کوفر پاش موسڵمان بوونتان , بەهۆی ئەو حەسادەتەی هەیانە بەرامبەرتان پاش ئەوەی باش لەهەق و ڕاستی تێگەیشتوون و چاك دەزانن کە ئیسلام هەقەو لەخواوەیە ...

دوژمنان هەرگیز لێتان ڕازی نابن تاشوێنیان نەکەون : وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلا نَصِيرٍ (البقرة:١٢٠)

واتە : هەرگیز جوولەکە و گاور لێت ڕازی نابن تاوەکو دوای میللەت و دینیان نەکەویت , جائەگەر دوای هەواو ئارەزوویان بکەویت پاش ئەوەی کەئاگادار کرایت و زانیاریت بۆ هات , ئەوە لەخواوە دۆستایەتی وخۆشەویستی و سەرخستنت نابێت ...

دوژمنان کۆڵ نادەن و دەجەنگن , بەهەموو جۆرێکی جەنگ , سابەڵکو موسڵمانان لە دین وەرگێڕن : وَلا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ (البقرة:٢١٧) واتە: بەردەوام دژتان دەجەنگن هەتا لەدین وەرتانگێڕن ئەگەر بۆیان بکرێت , جارهەرکەس لەئێوە پاشگەز ببێتەوە لەئاینەکەی و بەکافری بمرێت , ئائەوجۆرەکەسانە کارەکانیان پووچەڵ دەبێتەوە لەدنیاو لەقیامەت دا وئەوانە (أولئك اصحاب النار هم فيها خالدون)هاوەڵ و هاودەمی دۆزەخن و تیایا بەهەمیشەیی دەمێننەوە

ئەوئایەتانەی باسمان کرد گەورەترین موعجیزەن , ئەوەتاکافران کۆڵ نادەن و، پاش زیاتر لەچواردە سەدە بەئاشکرا دەیبینین چۆن ناحەزان و نەیارانی ئەم بەرنامەیە شەوو ڕۆژ لەکاردان بۆ دژایەتی موسڵمانان ...(ئەگەر خوانەبێت کێ دەزانێت دوژمنایەتی کافران ئاوا بەردەوام دەبێت)

ڕاپۆرتەکەی دکتۆر ولیەم

لەکۆتایی حەفتاکاندا , جامیعەی عەرەبی کۆمەڵێ کۆنفرانسی بەست بۆ دۆزینەوەی ڕێگا چارەیەك بۆ نەهێشتنی تاوان , لەدانیشتنەکاندا نوێنەری نەتەوەیەکگرووەکانیش ئامادە دەبوو کەناوی (دکتور ولیەم کلیفۆرد)بوو , ناوبراو بەڕێوەبەری زانستی تاوانە لە زانکۆیەکی ئوسترالی پاش تەولو بوونی کۆبوونەوەکان کەچەند ساڵێکی خایاند (ولیەم)ڕاپۆرتێکی بیست لاپەڕەیی نارد بۆ نەتەوەیەکگرتووەکان و بۆئەو شوێنانەی کە دژی ئیسلام کاردەکەن

ناوبراو لە ڕاپۆرتەکەیدا دەڵێت (لەجیهانی عەرەبی و ئیسلامی دا پەیوەندی یەکی لام سەرلایی هەیە بەئیسلامەوە کە هیچ ترسی نیەو , ئیسلام تەنها لەسەر ڕەفە دانراوە و کاری پێناکرێت , بەڵام وادەردەکەوێت کەبیرو بۆچوونێك وا لەخەیاڵی هەندێ لەدەسەڵاتداراندا , کە دەیانەوێت بگەڕێنەوە بۆ ئیسلام و (چارەسەری کێشەکانیان بەئیسلام بکەن)...

بەڕاستی وادەردەکەوێت بانگەوازێك هەبێت بەنهێنی بۆ ئاوێتە بوونەوە لەگەڵ ئیسلام دا کە پێویستە ڕەچاوی ئەوە بکەین , ئەگەر هێزی ماددی نەوت و هێزی ئیسلام یەك بکەوێ و موسڵمانان هۆشیار ببنەوە , ئەوا شارستانیەتی ڕۆژئاوا لەمەترسیدا دەبێت

بۆیە (دکتۆر ولیەم)پێشنیاری کرد کەئەو ڕابوونە ئیسلامی یە ڕێی لێبگیرێت و ئاستەنگ بهێنرێتە ڕێی ..

ئەم ڕاپۆرتە کە لە (١٩٧٩)دا نێردرا پێشنیاری گرتنی بیرە نەوتەکان دەکات لەلایەك و لەلایەکی تریشەوە داوای ڕێگرتن دەکات لەگەڕانەوە بۆئیسلام کەئەم پیلانانەش بەردەوام کاری بۆ دەکرێت ... (بەرنامەی الجدید في اعجاز القران /د. البوطی)بۆئەمەش ڕێ لەبانگخوازان دەگیرێت و تەنگیان پێهەڵدەچنرێت , ئەوەتا لەمیسردا عەمر خالیدێك پەیدا بوو , هەرزوو لەوڵات ئاوارەیان کردو تەنگیان پێهەڵچنی کاتێك بۆیان دەرکەوت لەسەر خەڵکی بەگشتی و چینی لاوان بەتایبەتی کاریگەری هەیە ...

عەمر خالید لەپێشەکی پەڕاوی (اصلاح القلوب)دادەڵێت (لەسەرەتاوە لەمزگەوتی (الحصری)دەستمان پێکرد کەجێی دووسەد کەسێك دەبێتەوە , خوا کردی کەدەنگمان بگاتە هەزارەهاو نزیکەی پانزە هەزار کەس دەهاتن بۆ وتارەکانم ,ڕەنگە بڵێی چۆن جێ دەبۆوە ؟!!

لەدەوروبەری مزگەوتەکە پێشانگای فرۆشتنی سەیارە هەبوو , هەموو سەیارەکانیان پێنج شەممان دەبردە دەرەوە تاجێی خەڵکی ببێتەوە , هەروەها خاوەن چێشتخانەکان لافیتەیان هەڵدەواسی کەپێنج شەممان ڕۆژی پشووەو خواردن نافرۆشن تاخەڵکی بتوانن لەناو چێشتخانەکانیشدا دانیشن , تەنانەت خاوەن ماڵەکان و خاوەن شوققەکان دەرگایان دەخستە سەرپشت بۆهەرکەسێ بچێ دانیشێ و گوێ بگرێ لەبڵندگۆکان کەوتارەکەیان دەگەیاندە گوێی هەزاران ...

چەندەها لاوی خواناس ڕاخەریان بەسەرشان دەهێناو دەبردو دایان دەخست , چەندەها ئافرەت بەڕووی سوورەوە ئەو ناوەیان پاك دەکردەوەو ئامادەیان دەکرد بۆ کاتی وتارەکە , تەنانەت (یاسمین)ی کچی حوصەری کەلەتەمەندایە , وەك تەمەن بیست ساڵێك هەڵدەسوڕا, بەچاکی هەستت پێدەکرد کە دوای ئەجرو پاداشت و ڕەحمەتی خوا کەوتووە ...

ئەگەر دەپرسیت نهێنی ئەم سەرکەوتنە لەکوێدایە ؟! دەڵێم لە (ئیخلاص)دایە , ئیخلاصی هەموونەوانەی بەوکارە هەڵدەستان) ....

بەڵێ .. عەمر خالید زیاتر ناوبانگی بڵاوبۆوەو لەکەناڵی (اقرأ)ەوە وتارەکانی هەفتانە بڵاودەکرانەوە , فشارێکی زۆر خرایە سەر ئەوکەناڵەش کەڕێی پێ نەدات و وتارەکانی بڵاونەکاتەوە ...

هەروەها شێخ (الحبیب الجفری)کەخەڵکی یەمەنەو ماوەیەك لەمیسر وتاری داو هەرئەوەندە زانیان خەڵکی سوودی لێدەبینن و بەرەو لای خوا دێنەوە هەربەشەو لەمیسر دەریان کرد !

بەڵام خوا باڵادەستەو چی بوێت ئەوە دەبێت (والله من ورائهم محیط)خواوەند چوار دەوری کارەکانیانی گرتووەو نایەڵێ لەسنووری دیاری کراو دەرچن و نایەڵێ مەرامیان و ئاواتیان بێتەدی , هەروەها : (والله غالب علی أمرهِ ولكنَّ أكثر الناس لا یعلمون)(یوسف: ٢١)خوای گەورە زاڵە بەسەر کارو فەرمانەکانی خۆی دا و چی بوێت دەیکات , هەرچەند زۆربەی خەڵکی ئەم ڕاستی یە نازانن .

دوژمنان هەمیشە لەخەمی ئەوەدان کەچۆن قورئان لەبەرچاوی موسڵمانان سووك بکەن تا هۆکاری بیرخستنەوەو هۆشیار کردنەوەیان لەدەست دەربێنن .. چونکە هەرکەس بەچاوی ئینسافەوە سەیری قورئان بکات دان ئەنێ بەوەدا کەقورئان موعجیزەیە ....

دکتۆر بوطی دەڵێ : ئەگەر پێت بڵێن جوتیارێك کەهەموو ژیانی جوتیاری بێت و لەسنووری دێکەی زیاتر نەچووبێت بەهیچ لایەکدا و هیچ زانست و زانیاریەکی وەرنەگرتبێت ,پەڕاوێکی نووسیوە باس لەزانستی ئەستێرەکان و زانستی پزیشکی و یاسای شەڕو ئاشتی و بواری ئابووری و .. هتد دەکات . چۆن بڕوا دەکەیت بتوانێ شتی وابکات ؟! هۆکەشی ئەوەیە کە بابەتەکان بڕواناکرێت کەسێکی ئاوا دوور لەزانست و زانین پەی پێ بەرێت ...

قورئانی پیرۆزیش ئەگەر سەیری بابەتەکانی بکەیت , بەهیچ جۆرێك لە توانای کەسێکی وەك حەزرەتدا نیە دروودو سەلامی خوای لەسەر بێت . بۆ نموونە :

<u>یەکەم / سەیری ئەم ئایەتە بکە</u> : ﴿یَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْداً عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلاغاً لِقَوْمٍ عَابِدِينَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ (الانبیاء:١٠٧)

واتە : ڕۆژێك دێت ئێمە ئاسمان دەپێچینەوە , وەكو چۆن كتێبی كراوە دادەخرێت و دەپێچرێتەوە , هەروەك چۆن لەسەرەتاوە دروستمان كرد وەك ئەوسای خۆی لێ دەكەینەوە , جائەوە پەیمان و بەڵێنی ئێمەیە , بێگومان ئێمە ئەو كارە ئەنجام دەدەین .
سوێند بەخوا بەڕاستی ئێمە لەكتێبی زەبووردا دوای تەورات بڕیارمان داوە كە : بێگومان بەندە شیاوو چاكەكانم دەبنە خاوەنی زەوی , بەڕاستی ئالەم باسەدا مژدەو ئاگاداری هەیە بۆ بەندە خواپەرست و چاكەكان ,ئەی (محمد)ئێمە تۆمان ڕەوانە نەكردووە تەنها بۆئەوە نەبێت كە ببیتە ڕەحمەت و بەرەكەت بۆهەموو جیهان ..
جارێكی تر ئایەتەكە بخوێنەرەوە , ئاخر كێ دەتوانێ قسەی وابكات :
أ-ئێمە ئاسمانەكان دەپێچینەوە هەروەك پێچانەوەی كتێب .
ب- چۆن دروستمان كردوە لەسەرەتاوە وای لێ دەكەینەوە .
ج- ئەوە پەیمان و بەڵێنی ئێمەیە و ئێمە ئەنجامی دەدەین .
د- سوێند بەخوا ئێمە لە زەبووردا پاش تەورات بڕیارمانداوە كەبەندە چاك و شیاوەكان دەبنە خاوەنی زەوی و باڵادەست دەبن ...
هـ- ئەمە بەلاغ و ئاگاداری یە بۆ بەندە خواپەرستەكان ...
و-ئەی (محمد)ئێمە تۆمان ڕەوانە نەكردووە تەنیا بۆئەوە نەبێت كە ببیتە ڕەحمەت بۆ هەموو جیهان ....
ئەگەر جوان لێی بكۆڵیتەوە ئەمە فەرمایشتێكی هەروا سادەو ئاسان نیە وترابێ و تەواو .. نەخێر .. باسی پێچانەوەی ئاسمانەكان تازەترین و تەواوترین بیردۆزی زانستی یە لەبارەی كۆتایی ئاسمانەكان . چونكە زانایان بەئاشكرا فراوان بوونی بەردەوامی ئاسمانەكانیان دۆزیوەتەوەو دەڵێن ئەم فراوان بوونە بەردەوام دەبێت تائەگاتە حاڵەتێك كەئیتر لەوەزیاتر زیاد ناكات و دەچێتەوە یەك و وەك سەرەتای لێدێتەوە ...
هەروەها كێ دەزانێ سەرەتا ئاسمانەكان چۆن بووەو وەكو خۆی لێ دێتەوە پاشان كێ دەتوانێ پەیمانی وا گەورە بدات و بڵێ پەیمانمان دەبەینە سەرو زانستی سەردەمیش دان بنێ بەو ڕاستیەدا !
ئنجا ئەو یاسا گرنگەی كە سەرەنجام بۆچاكانە , كێ دەتوانێ بێجگە لەخوا دەستی بەو مەسەلەیەوە بێت و دنیا بەجۆرێك بگێڕێ كەچاكەكاران و خواناسان ببنە (وارث)و جێنشین و دەسەڵاتداری سەرزەوی ...

دووەم/سەیری ئەم ئایەتە بکە کە دەفەرموێ : ﴿وإنْ تَتَوَلَّوا يَسْتَبْدِلْ قوماً غيرَكُمْ ثمَّ لايكونوا أمثالَكُمْ﴾ (٣٨محمد)

واتە:ئەگەر ئێوە پشت هەڵکەن لەم ئاینە , خوا کەسانی چاکتر لەئێوە دەهێنێتە مەیدان , کە وەك ئێوە نابن و زیاتر خزمەت بەم ئاینە دەکەن .

ئەگەر باش سەیری ئەم ئایەتە بکەیت و لێی وردبیتەوە , ئەمە قسەی مرۆڤێکی چواردە سەدە لەمەوبەر نیە , کە بوێری شتێکی ئاوا بڵێت , کێ دەتوانێ ئاوابێ منەت بێت و , بڵێت فلان کەس , فلان گەل و میللەت , ئێوە ئەگەر مەشخەڵی ئەم بەرنامەیە هەڵنەگرن , کەسانی تر دێنم چاکتر لەئێوە مەشخەڵدارو سەرمەشق و پێشەوابن , ئنجا بەدرێژایی مێژووش ئەمە ڕاست دەرچێت و بڕوانە ڕۆژان و ساڵانی ڕابردوو ...

عەرەبی دانیشتووی مەککە نەیانکرد , خوا لەمەدینەوە خەڵکی هێناو بوونە پەروانەی دەوری چرای ئیمان و خواناسی !

کاتێ عەرەب نەیانتوانی و شایانی ئەو مەشخەڵداری یە نەبوون , خوا کوردێکی قارەمانی وەك سەلاحەدینی هێنایە مەیدان و قودسی پێ ڕزگار کرد تەنانەت سەلاحەدین خۆی دەیزانی کەخوا هەڵی گرتووە بۆ کارێکی گەورەو مەزن, بۆیە کاتێك لەشەڕی (الرملة)دا شکا , کاغەزێکی نارد بۆ خەلیفە لەبەغداو تیایا وتی : (لقد أشرفنا على الهلاك غير مرة وما أنجانا إلا الله لامْرٍ يُريدُهُ هو سُبحانه)واتە : بەڕاستی چەندەها جار هەق بوو تیا بچوومایە , خوا نەیهێشت تیا بچم بۆکارێك کەخۆی دەیەوێت و هێشتومێتیەوە بۆ شتێك کەخۆی دەیزانێت ..

ئەوەبوو خوا هێشتیەوە بۆ ڕزگارکردنی قودس و پاش نزیکەی ساڵێك لەڕزگارکردنی قودس کۆچی دوایی کرد!

ئاشکراشە کەچەند سەدە ئاڵای ئیسلامەتی چووە دەستی تورکەکانەوەو خەلافەتی عوسمانیان دامەزراند .. ئەوانیش بوونە پیاوە نەخۆشەکەو خوا لەوانیشی سەندەوە ...

ئێستاش ڕابوونی ئیسلامی سەرتاسەری جیهانی گرتۆتەوە , کەسانی غەیری عەرەب زۆر گەرمن لەسەر دینداری , تەنانەت دکتۆر سعید رمضان بوطی کەتەمەنێکی زۆری لەخزمەتی ئیسلام دا بەخت کردووە دەڵێت : ساڵی (٢٠٠٤)لەئەمریکاوە بانگکرام بۆ کۆنفرانسێك لە سان فرانسیسکۆ لەئەمریکا , لەلایەن موسڵمانە ئەمریکیەکانەوە ,

بەڕاستی ئەوەندە گورج و گۆڵ و خەمخۆر و گەرم بوون لەبانگەوازدا کەلەدڵی خۆم دا وتم : خۆزگە خوای گەورە یەك لەسەردەی هەوڵ و چاکەو کۆششی ئەوانی بۆمن بنووسیایە !

موسڵمانبوونی ئافرەتێکی بەریتانی

هەروەها دکتۆر بوطی دەڵێت : لەم ساڵانەدا ئافرەتێکی ئینگلیز موسڵمان بوو هەر زوو هەوڵی دا لەگەڵ باوکی دا موسڵمانی کرد ,پاشان زۆر خەریك بوو لەگەڵ دایکیشیدا , تاگەیشتە ئەوەی کەدایکی نەخۆش کەوت لە خەستەخانەو لەگیانەڵادا بوو , ئەو ئافرەتە هەر کۆڵی نەئەداو دەیویست قەناعەتی پێبکات و شایەتمان بێنێت ...

لەوکات و ساتەدا کە دایکی پێیەکی لە دنیادایەو پێ یەکی لەقیامەت دایە لەوە دەچوو قەناعەتی کردبێت , خێرا کچەکە تەلەفونی کرد بۆ بنکەی ئیسلامی لە لەندەن کەخێرا دووکەس بنێرن تاشایەت بن لەسەر شایەتمانی دایکی و موسڵمان بوونی بۆ ئەوەی لە قەبرسانی موسڵمانان دا بنێژرێ , کەچی لەبنکەکە تەنها کارمەندێکی پاکستانی لێبوو ...هەرچۆنی بوو هات بۆلایان بۆ خەستەخانە , کە دێتە ژوورەوە کچەکە دەبینێ کە لە ژوورسەری دایکێتی و لەلای ڕاستیەوە دەمی لەگوێی نزیك کردۆتەوەو شایەتمانی فێر دەکات , کابراش دەچێتە لای چەپیەوە و دەمی نزیك دەکاتەوە لەگوێی و شایەتمانی پێ دەڵێت : پاش تۆزێك دایکەکە بەهەر حاڵێك دەبێت چاو هەڵدەبڕێ و بەدەنگێکی نزم دەڵێ : سەلامتان لێ بێ مەلائیکەتەکانی خوا , (أشهد أن لا إلە إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله), پاشان گیان دەسپێرێ ! هەرچەندە ئەمە شایەتمانی سەرە مەرگە , بەڵام (إن شاء الله)خوا بۆی نووسیوە ...بەڕاستی ئەمە بەڵگەیە کەخوا بەردەوام گەلانی تریش هیدایەت دەدات بەرەو ئەم ئاینەو پاشەڕۆژیش هەر بۆئیسلامە ...

موسڵمان بوونی زیاتر لەسێ هەزار کەس لەسەردەستی ئافرەتێکی ئەمریکیدا : بانگخوازی ئەمریکی (أمينة السُلَمي) باسی موسڵمانبوونی خۆی دەکات و دەڵێت : لە ڕۆژی ٢١ ی مایو ١٩٧٧ دا چووم بۆ زانکۆی (دنفر) لە کۆلۆرادۆ بۆئەوەی کە ماددەکانی فەسڵی خوێندنی تازە دیاری بکەم , سەرسام بووم کەبینیم لە کۆمپیوتەردا بەهەڵە ناوم لەوانەی (شانۆ)دا دەرچووە , بەناچاری و نابەدڵی چووم بۆ خوێندنی فەسڵێك لە شانۆ , ئەوەش کەزیاتر ڕقی هەستانم ئەوەبوو کە لە پۆلەکەدا قوتابیەکی عەرەبی موسڵمانم لەگەڵدا بوو, چونکە بیستبووم موسڵمانان ترسناکن !

لەبەرئەوە ، زۆر لەو قوتابیە دوورە پەرێز دەبووم و لەولایەشەوە دانەئەنیشتم کەئەوی لێ دادەنیشت .. کەچی ڕۆژ بەڕۆژ هەستم بەڕەوشتی جوان و پاك وتەمیزی دەکردو وێنەکەی لەبەرچاوم دەگۆڕدرا ، پاش چەند مانگێك ئەو قوتابیە قورئانێکی دامێ کە بەزمانی ئینگلیزی ماناکانی لێکدرابۆوە .. کەوتمە خوێندنی قورئانەکەو هەموو ئەو وەلامانەم دەست کەوت کە بەدوایدا وێڵ بووم ...

دواتر لەگەڵ دوو هاوڕێی تری دا هاتن بۆماڵمان و لەگەڵ من و مێردەکەمدا دانیشتن و قورئانیان بۆ دەخوێندم و بۆیان تەفسیر دەکردم .. پاشان نزیکەی پەنجا پرسیارێکم لێ کردو زۆر بەجوانی وەلامی دامەوە ، هەرلەو دانیشتنەدا موسڵمان بووم و ئەویش هەفتانە سەری لێ دەدایین و باسی ئیسلامی بۆ دەکردین ...

بەڕاستی ئەو ژنەی کەموسڵمان دەبێ لەکۆمەڵگای ئەمریکی دا لەوەزیفەکەیدا بەچاوێکی تر سەیری دەکەن و خراپ مامەڵەی دەکەن ، (کەچی لەگەڵ موسڵمانی تردا واناکەن و ڕێز لەڕاو بۆچوونی دەگرن ، بەلام ئەمریکی یەك موسڵمان بێت بەتایبەت ئافرەت ئەوا مامەڵەیان دەگۆڕێ لەگەڵیا) ...

هەروەها ئەگەر مێردی هەبێت و موسڵمان نەبێت ئەوا ناچارە جیابێتەوە لێی چونکە ئەوە ئەمری خوایە کە نابێ ئافرەتی موسڵمان شووبکات بەپیاوی کافر ...

ئەمەش کێشەی منالی بۆ دروست دەکات چونکە باوکەکە نایەلێ چاوی بەمنالەکانی بکەوێ و دژایەتی دەکات ..

پاش ماوەیەك کە زیاتر لە ئیسلام تێگەیشتم خۆم داپۆشی و داوام لەمێردەکەم کرد کە ئەگەر موسڵمان نەبێ جیادەبینەوە ، دیارە ئەویش موسڵمان نەبوو ، واشی دەزانی کەمن دەمەوێ شوو بەیەکێکی تر بکەم کە لە ڕاستیش دا وانەبوو ، من هیچ کێشەم لەگەڵیدا نەبوو ، تەنها مەسەلەی ئیمان نەبێت ..

هەرچۆنی بوو جیابووینەوەو پێنج ساڵ نەیهێشت کوڕە بچوکەکەم ببینم کەتەمەنی سێ ساڵ بوو ، لەسایەی خواوە دانم بەخۆمدا گرت و ئامادەبووم دەست لەهەموو شتێ هەڵگرم لەبەر ئاینەکەم .

بەڕاستی تەنها ئیسلامە کە هەقی ئافرەتی بەتەواوەتی داوەو هەرکەس بەویژدانەوە سەیری ئیسلام بکات هەست بەم ڕاستیە دەکات ...

لە وتارێکدا لە زانکۆیەکی واشنتۆن کەیەکێتی قوتابیانی موسڵمان ڕێکیان خستبوو , (امینە)باسی ئیسلام و ئازاد کردنی ئافرەتانی کرد و تیشکی خستە سەر هەڵبژاردنی مێردو میرات و یەکسانی و تەڵاق و هێنانی زیاتر لەیەك ژن و زۆر بەجوانی هەموو لایەنەکانی ڕوون کردەوە , ناوبراو وتی (ئیسلام یەکەم بزوتنەوەیە کە هەوڵی ڕزگار کردنی ئافرەتانی داوەو داکۆکی کردووە لەمافەکانی پێش زیاتر لەهەزار و چوارسەد ساڵ .

هەروەها باسی ئەو هەوڵانەی ڕۆژ ئاوای کرد لەبارە ئازاد کردنی ئافرەتانەوەو وتی : ئەو هەوڵانە کە لەژێر پەردەی ئازادکردن و دەستەبەرکردنی مافەکانی ئافرەت دا دەدرێن , ئافرەتیان ئاسوودە نەکردووە , بەڵکو بە پێچەوانەوە نەگبەتی و نارەحەتی ئافرەتیان زیاد کردووە ...

لەبارەی.بالاپۆشیشەوە وتی : حیجاب نیشانەی ڕێزو داوێن پاکی و شانازی یە لە ئیسلام دا و هەرگیز نیشانەی چەوساندنەوەو زۆر لێکردن نیە) ...

لەپاش شانزە ساڵ واتە لە ساڵی ١٩٩٣ دا مێردی (امینە)موسڵمان بوو کە لێیان پرسی بۆچی موسڵمان بووی وتی , چۆن موسڵمان نەبم , لەکاتێکدا شانزە ساڵە (ئەمینە)دامەزراوە لەسەر ئاینەکەی و نموونەی ڕەوشت بەرزی و داوێن پاکی‌یە ...

لەیەکێ لە کۆنفرانسەکانی موسڵمانان دا لە ئەمریکا کوڕی ئەمینە کە تەمەنی بۆتە نۆزدە ساڵ شایەتمانی هێناو موسڵمان بوو , ئەمەش وای لە ئامادەبوان کرد کە هەموو بەیەك دەنگ بڵێن (الله اکبر)..

شایانی باسە (امینە)لەسەرتاسەری ئەمریکادا خەریکی بانگەوازەو شەوو ڕۆژی خستۆتە سەریەك وسەرۆکی(یەکێتی جیهانیئافرەتانی موسڵمان) لقیئەمریکای باکورە. لێیان پرسی چەند کەس لەسەردەستا موسڵمان بوون, وتی : بەڕاستی نازانم ژمارەیان چەندە , بەلام تائێستا سێ هەزار نامەم پێگەیشتووە لەوانەوە کەلەسایەی خواوە بەهۆی منەوە موسڵمان بوون ... ل ٥٧٩ / المعجزە .

موسوڵمانبوونی قەشەیەکی هۆڵەندی

قەشەیەکی هۆڵەندی موسڵمان بووەو دەڵێت (من سەرپەرشتیاری کۆمەڵایەتی بووم لەکانێکی خەڵوزدا کەمەغریبەکان کاریان تیا دەکرد , ڕۆژێك هەندێکیان بوورا بوونەوەو

بـران بـۆلای پزیـشك , كەهاتنـەوە هـۆش خۆیـان , ڕازی نـەبوون هـیچ بخـۆن و بخۆنـەوە, لەبەرئەوەی بەڕۆژوو بوون, ئەمەوای لێكردم دیراسەی ئیسلام بكەم ..

پـاش چـەند سـاڵێكیش لـەمانگی ڕەمەزانـدا چـووم بـۆ میـسر و عـادەتی خـەڵكی وایـە كەلەسـەر شـەقامەكانیش بـەربانگ دادەنـێن وبەڕاسـتی زۆر ڕێزیـان لێ دەگـرتم و بـەلای هەركەسـدا دەڕۆیـشتم زۆر بەخۆشـی یـەوە بـانگی دەكـردم بـۆ بـەربانگ هەرچـەند نەشیان دەناسیم , بەڕاستی ئەم مامەڵەو ڕەفتارە جوانە وای لێكردم كەموسڵمان ببم)...

ئاینێك ئاوابێت هەقە ڕێزی لێبگیرێت

یەكێكی تریش كە موسڵمان بووە دەڵێت (كۆچم كرد بۆ خوارووی ئەفریقیا و , ڕەش پێستێك بووە هاوەڵم , زۆر تووڕەو كەلەشەق و سەرخۆش بوو , پاش ئەوەی چـەند سـاڵێك لـێ دابڕاین , بینیمـەوە تـەواو گـۆڕدراوە , لەسـەرخۆ , نـەرم و نیـان , ڕەوشـت بـەرز, كـە لـەهۆكاری گـۆڕانیم پرسـی زانـیم موسـڵمان بـووە , بەڕاسـتی ئەبلـەق بـووم كەئـەو گۆڕانـە مەزنـەم بینـی لـەژیانی دا , بۆیـە وتم : بەڕاستی بیرو ڕایـەك ئەوەنـدە بـەهێز بێت بتوانێت ئاوا كەسێك بگۆڕێت ,شایانی ئەوەیە ڕێزی لێبگرێت ,ئەمەش وای لێكردم موسڵمان ببم) ل ٣٥٥ المعجزه. ..

<u>سێ یەم / سەیری ئەم ئایەتە بكە</u> :- ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِـهِ مَـنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَـقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ بِكُـلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ﴾ (فصلت:٥٤)

واتە: ئەی پێغەمبەر (ص)پێیان بڵێ : باشە , ئەگەر ئەم قورئانە لەلایەن خواوە بێت , پاشـان ئێـوەش بڕواتـان پێـی نـەبێت , دەزانـن چ سـەرەنجامێكی سـامناك چـاوەڕێتانە ؟ جائیتر كێ هەیە سەرسەخترو نەگبەتتر لەوەی كەڕێگەی جیاو دوور لەڕاستیگرتبێتە بەر. ئێمـە لـە ئایندەدا بەڵگـەو نیـشانەی سـەر سـوڕهێنەریان نیـشان دەدەیـن لەئاسـۆكانی بوونەوەرداو لەخودی خۆشیاندا , ئەمەش بۆئەوەی چاك بۆیان ڕوون بێت و دڵنیا بن كە ئەو زاتە هەقە , ئایا شایەتی پەروەردگارت بەس نیە كە بێگومان ئاگادارو زانایە بەهـەموو شتێك ؟!

لەگەڵ ئەو هەموو بەڵگەو نیشانەیەدا ئەوانە هەر گومانیان هەیە لەبەیەکگەیشتنەوەو ئامادەبوونی بەردەم پەروەردگاریان , ئاگاداربەو دڵنیابە کەخوا ئاگادارەو زانایە بەهەموو شتێك و هیچی لێ ون نابێت و هیچ لەدەستی دەرناچێت .

جارێکی تر سەیری ئەو ئایەتە بکەرەوە , ئەگەر خوا نەبێ کێ زەمانەتی داهاتوو دەکات کە بەردەوام بەڵگەو نیشانەکان دەربکەون ...

بەڵگەو نیشانەکان زۆرن

ئەمڕۆ لێکۆڵینەوەوە و تاقی کردنەوە لەسەر هەرشتێ دەست بیگاتێ دەکرێت وبەمەش زیاتر موعجیزەی ئیسلام دەردەکەوێت... بۆنموونە :

یەکەم/ لەسالأنی پەنجاکاندا بەریتانیا ئەفسەرێکیان فێری عەرەبی کرد بەحەوت ساڵ و ناردیان لەڕێی مەغریبەوە وەك حاجیەیەك کە بچێتە میسر و پاشان بۆ مەککەی پیرۆز , ئەمەش بۆئەوەی پارچەیەك لە بەردە ڕەشەکە بکاتەوە تاتاقی کردنەوەی لەسەر بکەن , بەهەرحاڵ کابرا کە ناوی (ریچارد)ە , فرسەت دێنێ و پارچەیەك لەبەردە ڕەشەکە دەکاتەوە لەکاتێکی چۆڵی داو دەیباتە سەفارەتی بەریتانیا و ئەوشەوە لە خۆشیدا ئاهەنگ دەگێڕن , پاشان بەخێرایی دەگەڕێتەوە بەریتانیا و لەمەتحەفی بەریتانی فەحسی بەردەکە دەکرێ لەلایەن پرۆفیسۆر (ڕید) ەوە ...

سەرەنجام ڕایدەگەیەنن کە ئەو بەردە بەردی سەر ئەم زەوی یە نیە , کەئەم ئەنجامە بە ریچارد دەڵێن یەکسەر دەبورێتەوە ! پاشان ناوبراو ئەمەی لە پەڕاوێکدا بەناوی (گەشتێك بۆمەککە)لەدوو بەرگدا تۆمار دەکات ...

کەبەڕاستی ئەمەش سەرکەوتنێکی گەورەیە و بەڵگەو نیشانەیەکی دیارو ئاشکرایە ...

دووەم/ (دکتۆر عبدالباسط محمد السید) کە زانایەکی میسری پسپۆڕە لەبواری پزیشکی و (طب النبوی)دا لەبەرنامەی (ساعة حوار)ی کەناڵی (المجد)دا لەم شەوانەی مانگی یەکی ساڵی (٢٠٠٥)دا ڕایگەیاند کە (دکتۆر کارنەر) لەمەتحەفی بەریتانی پارچەیەکی بچوکی بەردە ڕەشەکەی وەرگرتووەو تاقیکردنەوەی لەسەر کردووە و پاشان ڕایگەیاندووە کە ئەم بەردە وەك (أشباه الموصلات) یێك وێنەی نیە لە سەر زەوی و لە (کۆمەڵەی خۆریش)دا چونکە دەتوانرێ دوو ملیۆن خەتی تەلەفۆنی لێ ببەسترێ ...

سێ یەم /ئاشکرایە کە لە فەرموودەدا باس لەئاوی زەمزەم کراوە کەئاوێکە خوا بەتایبەت هەڵی قوڵاندووە بۆ ڕزگارکردنی هاجەرە خاتوون و ئیسماعیلی کوڕی و ئەم ئاوە بۆ هەرمەبەستێك بخورێتەوە بەسوودە ...

لێکۆڵینەوەی زۆریش لەسەر ئاوی زەمزەم کراوە , یەکێ لەو لێکۆڵینەوانە ئەوەبوو کە (د. عبدالباسط)لەهەمان بەرنامەدا باسی کرد کە نزیکەی سەد ئافرەتی دووگیان کە ئاوی دەوری کۆرپەلەی سکیان کەم بوو , خستیاننە بەر لێکۆڵینەوە بەوەی کە بۆماوەیەك ئاوی زەمزەمیان دانێ , سەرەنجام بۆیان دەرکەوت کەئەو ئاوەی دەوری کۆرپەلەیان دروست بۆتەوەو بۆیان بۆتە (شیفا)... ئەمەش سێ ساڵ دووبارە کرایەوە لەگەڵ ئافرەتانی دووگیانی تردا و هەمان سەرەنجامی دا بەدەستەوە , کەئەمەش ڕاستی فەرموودەکانی سەلماند ...

چوارەم / (ڕۆبەرت کانزی)زانایەکی پسپۆڕە و دەڵێت : هەرکەسێك بهێنی بەئامێری تایبەت فەحسی بکەی دەبینی ڕووناکی‌یەك بەدەوری لەشیا هەیە کەپێی دەوترێت (الجسم الاثیری), جائەو ڕووناکی‌یە لەکاتی تاواندا ڕەنگێکەو لەکاتی خوا پەرستی دا ڕەنگێکی ترەو لەکاتی نەخۆشی دا لاوازەو لەکاتی ساغی دا بەهێزە ...

ڕۆبەرت کانزی تاقیکردنەوەی کرد لەسەر زۆرکەس لەئەوروپا بۆی دەرکەوت ڕەنگەکان وەك پێویست نین و شێواوی‌یەکی تیایە , کەچی موسڵمانێکی فەحس کرد بینی ڕەنگەکان هاوسەنگی و ڕێك و پێکی تیایە , تەنانەت لەکاتی دەستنوێژدا زۆر زیاتر بەرەو سپێتی دەچێ و زیاتر هێمنی و دڵنیایی و پاکێتی لەکەسەکە و ڕەنگەکەی دا دەردەکەوێ ...

پاشان دکتۆر ڕۆبەرت لەسەر سی و حەوت کەس تاقیکردنەوەی کرد لەمەککە پێش ئەوەی عومرە بکەن , بۆی دەرکەوت , هەندێکیان ڕەنگی ڕووناکی‌یەکەی دەوری لەشیان قاوەیی تۆخەو هەندێکی تریان ڕەش و هەریەکی بەجۆرێك ... پاش عومرە کردن فەحسی کردنەوە ڕەنگی ڕووناکی‌یەکەی دەوری لەشیان هەمو بوو بەسپی ...کەبەمەش سەلماندی تاکوێ عومرە ڕۆڵی خۆی هەیە لەپاك بوونەوەی ماددی و مەعنەوی دا !

پێنجەم / ئەگەر سەیری فەرموودەکانی حەزرەتیش بکەین دروودی خوای لەسەر بێت ئەوا بەئاشکرا پێغەمبەرێتی حەزرەتمان بۆ دەردەکەوێت ...

لەسەردەمی حەزرەت (ص)، فارسەکان دەسەلاتداربوون وهەموو حسابێکیان بۆ دەکرا ، تەنانەت کە (بنی الشیبان) هاتنە لای حەزرەت و بانگی کردن بۆ ئیسلام و سەرخستنی ئەم پەیامە وتیان : ئێمە ناتوانین شەڕ لەگەڵ فارس دا بکەین ، چونکە هاوپەیمانین لەگەڵیاندا . حەزرەتیش (ص)کەبینی شەرت وشروتیان هەیە لەموسڵمان بووندا ، فەرمووی ئێوە هەقی خۆتانە ، بەلام ئەم ئاینە کەسێك ناتوانێ سەر ییخات و پێی هەستێ مەگەر گشتگیر بێ و بەهەموو فەرمانەکانی هەستێت ، (واتە : ناکرێ بەرامبەر هەندێ بجەنگیت و بەرامبەر هەندێکیش نەجەنگی)...

ئنجا حەزرەت فەرمووی (ئەگەر ماوەیەك چاوەڕێ بکەن دەبینن کەخوا موڵك و ماڵ و خاکیان دەدا بە ئێمە!!)

ئەگەر ئەوزاتە پێغەمبەر نەبێت ، ئەم قسەیەی لەکوێ هێنا ؟!

کیسرایەك کە هەرچی بچوایە بۆلای لە دووری (١٥)مەترە وە لەخزمەتیا دەوەستاو پەڕۆی سپی دەبەست بەدەمیەوە نەوەکو هەناسەی لە دووریشەوە کار لەکیسرا بکات ... کێ لەوبڕوایەدا بوو لەسەردەستی موسڵماناندا شکت بخوا ! ئەوەتا (بنی الشیبان)هەرجورئەتیان بە خۆیان نەدا کە لە گەڵیاندا ڕووبەڕوو ببنەوە !

هەرواش دەرچوو کەحەزرەت (ص)فەرمووی و زۆری نەخایاند (مثنی کوری حارثە ی شەیبانی)بوو بەسەر لەشکری موسوڵمانان و ، خواش فەتحەکەی لەسەردەستی ئەوا کرد ،ئەوەی کەجاران خۆی و هۆزەکەی لێ یان دەترسان و زاتی ئەوەیان نەدەکرد خۆیان بدەن لەقەرەیان ئەمڕۆ لایان ئاسان بوو ، بەفەزڵی خوا پیرۆزی و سەرکەوتن بۆ بەرنامەکەی خوا بوو ! .

سەرچاوەکان:

١-الاسلام المعجزة المتجددة فی عصرنا /ابی عبدالرحمان صالحبن حلیس الشافعی
٢-بەرنامەی ساعة حوار کەناڵی المجد
٣-بەرنامەی الجدید فی اعجاز القران/د .محمد سعید رمضان البوطی
٤- دیوانی مەحوی / مامۆستا مەلا عبدالکریم المدرس
٥-ڕۆژنامەی یەکگرتوو

ناوەرۆك

لاپەڕە	بابەت
٢٤٦	پێشەكی
٢٤٩	هاتن بەرەو ئیسلام
٢٥٠	گەشەسەندنی ئیسلام دوای ١١ی سێپتەمبەر
٢٥٤	چەند ڕۆژێكلە مێژووی ئەمریكاو ئیسلام
٢٥٧	هاوسۆزی ئەمریكیەكان
٢٥٨	ڕۆژنامەی نیویۆرك تایمز
٢٧٣	كۆنفرانسێكی نهێنی جوولەكە
٢٩٣	ئیسلام دوا بەرنامەیە
٢٩٤	ڕاپۆرتەكەی دكتۆر ولیەم
٢٩٩	موسوڵمانبوونی سێ هەزاركەس
٣٠٣	بەڵگەو نیشانەكان زۆرن
٣٠٥	سەرچاوەكان

ژیانەوە

بەرگی حەوتەم

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگارەو درووودو سەلامیش لەسەرگیانی پاکی حەزرەت(ص)و یارو یاوەران و شوێن کەوتوانی ...

حاڵی موسڵمانان لەم سەردەمەدا سەیرەو ژیانێکی نائاسایی نامۆ دەژین کە هەرگیز وانەژیاون لەسەدەکانی ڕابردوودا ..

موسڵمانان زۆریان لەئیسلام دوورکەوتوونەتەوە، هەریەکە و بەڕێژەیەك، هەندێکیان هەرلەئیسلام چوونەتە دەرەوەو هەندێکی تریشیان لە (إزدواجیەت)ێکی سەیرو سەمەرەدا دەژین ، ئیزدواجیەت لەفیکرو لەهەڵس وکەوت دا ،لەبڕوا و لە کردەوەدا ، کە بەڕاستی ئەم ئایەتە دەیانگرێتەوە کە گلەیی دەکات بەئاشکرا ودەفەرموێت :﴿یا أیها الذین أمنوا لم تقولون مالا تفعلون ، کَبُرَ مقتاً عند الله أن تقولوا مالا تفعلون﴾(الصف).واتە : ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە بۆ شتێك دەڵێن کەخۆتان نایکەن و قسەو کردارتان یەك نیە ، خەشم و ڕقێکی گەورەیە لای خوا ئەوەی کە دەیڵێن و نایکەن .

ئالەمەوەحاڵەتێکی ناساغ‌ی‌و نەخۆشی لەناو نەوەی نوێی موسڵماناندا سەری هەڵداوە ، کەبەناو موسڵمانن و لەڕاستیش دا بەتەواوی پابەندی ئیسلام نین... ئەمەش ڕێ لەوە ناگرێ کەبڵێین موسڵمانی چاك لێرەو لەوێ هەیەو ڕابوونێکی ئیسلامیش سەری هەڵداوەو بەڕێوەیە...

دوژمنانیش سەرکەوتووبوون لەوەدا کە ئیسلام دابڕن لەواقیعی ژیانی موسڵمانان و کەسانێك پەیدابوون کەبڵێن :ئیسلام کەلەپورێکە و بەکەڵکی ژیانی سەردەم نایەت و، ڕۆژئاوا بەوەپێش کەوتوون کە وازیان لە ئاین هێناوەو زۆری تر لەم قسانە کە ئەگەر وردبکرێنەوە خۆیان ناگرن لەبەر ڕاستیەکاندا...

بەپیلانی دوژمنان خەلافەتی ئیسلامی ڕووخا و ئنجا هەر لەم سەدەیەدا چەند جەنگێکی گەورەش بەرپابوو کە سەرەنجام ئینگلیز و فەرەنسا و ئیسپانیا و هۆڵەنداو ڕوسیا و زۆر وڵاتی تر خاکی ئیسلامیان پارچە پارچە کردو خاکی فەلەستینیشیان دا بەجوولەکە ، کە بووە خۆرەو بەربۆتە خوێن و گۆشت و لاشەی موسڵمانان ..

موسڵمانانیش لەتاو گیانی خۆیان و بەڕێنمایی دوژمنان پەنایان بردە بەر فیکری نەتەوایەتی و عەرەبچێتی و تورکچێتی ولاسایی کردنەوەی ڕۆژئاوا بە هیوای ئەوەی بەرەو پێش بچن کە دیارە ئەوانەش هەمووی خەوو خەیاڵێك بوون و،پاش چەندەها ساڵ ڕەنج و ماندوو بوون مایە پووچ دەرچوون...

ئەم مایەپووچیەش وای کرد کە زۆر لەموسڵمانان بێ هیوا بن و بڵێن ئاخر زەمانە و کار لە کارترازاوەو کەس هیچی پێناکرێت ، لەکاتێکدا کە قورئان و فەرمایشتەکانی پێغەمبەر (ص)بە دەیان مژدەیان تیایە و بەئاشکرا بەموسڵمانان دەڵێن کە بە هەوڵ و کۆشش و گەڕانەوە بۆ ئیسلام سەرفرازو سەربەرزی دنیا و قیامەت دەبن...

لەم سەدەیەدا چەندەها پەڕاو بلاوکرانەوە بۆ چارەسەری ئەو بێ هیوایی و ڕەش بینیەیەو ، مژدەیان ئەدا بە موسڵمانان کەپاشە ڕۆژێکی گەش چاوەڕێیانە و پاشەڕۆژ بۆ ئیسلامە ، وەك پەڕاوی (المستقبل لهذا الدين)ی مامۆستای شەهید (سەید قطب) و (المبشّرات بانتصار الاسلام) ی دکتۆر یوسف القرچاوی و (وعودالاسلام) ی بیریاری فەرەنسی موسڵمان ڕۆجیەگارودی و(الاسلام كبديل)ی بیریاری ئەڵمانی موسڵمان دکتۆر موراد هوفمان و زۆری تریش .

بەڵێ .. قورئان و فەرمووده زۆر پەیمان و مژدەی تیایە بەداهاتوویەکی گەش بۆ ئیسلام ، ئەو وادەو پەیمانانەش زۆریان هاتوونەتە دی و ئەوەی ماویشە بێ گومان دێتە دی ..

خوا پەیمانی خۆی دەباتەسەر

ئەمە ڕاستیەیەکەو قورئان زۆر جەختی دەکاتە سەر ، تابەتەواوی لەدڵ و بیروهۆشیموسڵماناندا جێگیر ببێت و لەواقیعی ژیانی ڕۆژانەشیاندا ڕەنگ بداتەوە ، بۆ نموونە دەفەرموێت :

١)﴿ولا يزالُ الذين كفروا تُصيبُهُم بما صَنَعُوا قارعةٌ أو تَحُلُّ قريباً من دارِهِمْ حتى يأتيَ وَعْدُ الله ، إنّ الله لا يُخْلِفُ الميعادَ﴾(الرعد: ٣١).. واتە : بەردەوام ئەوانەی کە بێباوەڕبوون بەلای سەخت و ناخۆشیان تووش دەبێت بەهۆی ئەو کارو پیشەیەوە کە ئەنجامیان داوە ، یاخود ئەوبەلا سەختانە لە نزیك ماڵەکانیانەوە دادەبەزێت و

سەرهەڵدەدات هەتا بەڵێنی خوا دێتە دی ، بەڕاستی خوا پەیمانی ناشکێنێت و دەیهێنێتە دی .

بەڵێ .. کافران چی دەکەن بابیکەن ، وەعدو پەیمانی خوایە ، سەرەنجام بۆ چاکەکارانەو تیاچوونیش بۆ خراپەکارانە ..بەڕاستی وەعدو پەیمانی خوا دێتەدی ئەمڕۆ بێت یان سبەی ، لە دنیادا بێت یان لە ئاخیرەت خۆ ئەوەتە لە دنیادا وازی لێ نەهێناون بەردەوام بەڵاو موسیبەت بۆ خۆیان و دەوروبەریان دەنێرێت سابەڵکو وریاببنەوەو بگەڕێنەوە ..

٢)﴿ویستعجلونك بالعذاب ولن يُخلِفَ الله وَعْدَهُ ، وإنّ يوماً عند ربِّكَ كألف سنةٍ مما تَعُدُّون ، وكأين من قريةٍ أمليْتُ لها وهي ظالِمة ثُمَّ أخَذْتُها وإلي المصير﴾(الحج:٤٨). واتە : خوانەناسان پەلەت لێدەکەن کە ئەو سزایە زوو بەخەیان پێ بگرێت،بێگومان هەرگیزخوا لە بەڵێنی خۆی لانادات و لەسەر داخوازیەنەفامان پێش و دوای ناخات ، بەڕاستی ڕۆژێك لەلای خوای پەروەردگارت وەکو هەزارساڵ وایە لەوەی کە دەیژمێرن .. واتە : مرۆڤ بەحسابی خۆی ئەگەر پەلەبکات ، ئەوە لەتەمەنی کورتی چەند ساڵەی خۆیەوە سەیر دەکات ، بۆیە ئارام ناگرێ و سەری دنیای لێ دێتەوە یەك ، بەڵام خوا (حلیم) ەو بەئارامەو خاوەنی (ازل و أبد)ە وهەربووەو هەردەبێ ، هەزار ساڵی مرۆڤ لای خوا وەك ڕۆژێك و بگرە کەمتریشە ،خۆی دەزانێ چی دەکات ، هەرچییش بکات بەحسابەو حیکمەتی زۆری تیایە .. جا بابزانن ، کەچەندەها شارو شارۆچکە هەبوون کە من مۆڵەتم داون لەکاتێکدا کە دانیشتوانیشی ستەمکاربوون ، دوای ماوەیەك ، بەوئەجەلەی کە بۆم دانابوون لەناوم بردن ، سەرەنجام و گەڕانەوەش هەربۆلای منە ..

باشە کافرانی مەککە ، پاش سیانزە ساڵی پێغەمبەرایەتی ،خوا لە شەڕی بەدردا سزای بۆ نەناردن و حەفتا گەورەو دەسەڵاتداریان کە لە هیچ سڵیان نەدەکردەوە نەبوون بەپەندی زەمانەو گیانی خراپەکاریان بەدۆزەخ شادنەکرا ؟؟؟

کاتێ تانەو تەشەریان لەپێغەمبەر (ص)دەدا کە کوڕی نیە ودوا بڕاوە ، خوا نەیفەرمووئەوان دوابڕاون ؟﴿ إنا أعطيناك الكوثر ، فصل لربك وانحر ، إن شانئك هو الابتر ﴾ ... باشە کافران بەچ دەردێك چوون لە دنیادا زۆربەی ئەو کوڕانەش کە هەیانبوو شانازی یان پێوە دەکردن ، نەبوونە موسڵمان ، کەئەوەش هەر دوابڕاوی یە

بۆ باوکەکانیان چونکە لەڕێبازی ئەوان وازیان هێناو بوونە شوێنکەوتەو شاگردی محمد(ص)..کە ئاشکراشە بەموسڵمانبوونەیان هاوسەرەکانی حەزرەت(ص)بوونە دایکیان و حەزرەتیش بۆخۆی بووە باوکی مەعنەویان، نەك هەرباوك بەڵکو لەباوکیش زۆر زیاتر ،هەروەك ئایەتەکە دەفەرموێت بووە پێشترو خۆشەویستر لە نەفسی خۆشیان(النبی أولی بالمؤمنین من انفسهم وأزواجه أمهاتهم) .. دەی کێ دوابڕاوە .. کێ ناوی زیاتر لەهەزار و چوارسەد ساڵە ماوەو ئێستاش لەڕۆژئاواو ڕۆژهەڵات بەملیۆنەها کەس ناوی (محمد)و (ئەحمەد) لە منداڵانیان دەنێن و شانازیش بەو ناوەوە دەکەن !

٣)﴿ الم ، غُلِبَتِ الروم في أدنى الارض ، وهم مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سيغلِبون في بضع سنِين ، لله الأمر من قبل ومن بعد ،ويومئذ يَفْرَحُ المؤمنون بنصرالله ينصُرُ مَن يشاء ، وهوالعزيزالرحيم ، وعدَ الله لا يُخلِفُ اللهُ وعْدَهُ ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴾ الروم: ٤-٦

واتە:ئەلیف لام میم ، ڕۆمەکان تێکشکێنران بەدەستی فارسەکان ، لەنزیکترین و نزمترین وڵاتیاندا ، بەڵام لە ئایندەدا نۆرەیان دێتەوە ، ڕۆمەکان دوای شکستیان سەردەکەونەوە ، لەچەند ساڵێکدا (٣تا٩)ساڵ ، هەموو کاروفرمانێك تەنها بە دەست خوایە ،لەوەوپێش و لەوەو دوایش لەهەمووکات و شوێنێکدا ، جائەو ڕۆژە موسڵمانان دڵخۆش دەبن بە سەرکەوتنی خوا ﴿کە موسڵمانان سەرکەوتن لەشەڕی بەدردا لەهەمان ئەو کاتەدا کە ڕۆمەکان سەرکەوتن بەسەر فارسەکاندا ﴾ ، هەرکەسێك یان هەر دەستەیەك ئەو زاتە بیەوێت ، سەری دەخات ، هەر ئەو خوایەش خاوەنی دەسەڵاتی بێ سنوورەو زۆریش میهرەبانە ، بێگومان ئەوە بەڵێنی خوایە ، خوا لە بەڵێنی خۆی لانادات ، هەرچەند زۆربەی خەڵکی عەقڵی لەچاویایەتی و لەهاتنەجێی وەعدی خوا تێناگات .. ئەوانە تەنها ڕوو کەشێکی کەم لەژیانیدنیادەزانن لەئاخیرەت بێ خەبەرو بێ ئاگان:﴿ يعلمون ظاهراً من الحياة الدنيا وهم عن الآخرة هم غافِلون﴾...

جابۆئەوەی لەو ڕاستی یە و لەئەجەلی خوا تێ بگەن ئەوە بیربکەنەوە :

﴿ أولَمْ يتفكروا في أنفسهم ، ماخلق الله السماوات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجلٍ مُسمًّى ، وإنّ كثيراً من الناس بلقاء ربهم لكافِرون﴾(الروم : ٨)واتە :ئەوە بیرێکیان

لەنەفسی خۆیان نەکردۆتەوە ، کەخوا ئاسمانەکان و زەوی و چی لەنێوانیاندایە دروستی نەکردووە بەھەق نەبێت و، ھەرھەمووشیان ئەجەلی بۆ دیاری کردوون ، بەڕاستی زۆر لەخەڵکی بێباوەڕن بەقیامەت و گەیشتنەوە بەپەروەردگار .

٤) ﴿أفمن حقَّ عليه كلمةُ العذاب أفأنت تُنقذُ مَنْ في النار ، لكِن الذين اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَف مِن فوقِها غُرَف مَبْنية تجري من تَحْتِها الانهارُ وَعْدَ الله لايُخلِفُ الله الميعاد﴾(الزمر:٢٠)واتە: ئایا ئەوکەسەی کە بەھۆی خراپی وخوانەناسیەوە بڕیاری سزادانی درابێت ، ئایا تۆ دەتوانیت لەناو دۆزەخ ڕزگاری بکەی ؟! بەڵام ئەوانەی کە لە پەروەردگاریان دەترسان و دیندار بوون کۆشك و تەلاری چەند نهۆم کە ژوورەکانی لەسەریەکن بۆیان ئامادەیە ، چەندەھا ڕووبار بەژێرو بە بەردەم ئەو کۆشکانەداجاریە،ئەوەش بەڵێنیخوایە ، بێگومان خواش بەڵێنیخۆیدەباتەسەر .

٥) ﴿ربَّنا إنك جامِعُ الناس لِيَومٍ لا ريبَ فيه ، إنَّ الله لا يُخلِفُ الميعاد ﴾(آل عمران٩) واتە :پەروەردگارا بەڕاستی تۆ کۆکەرەوەی ھەموو خەڵکیت لە ڕۆژێکدا کەھیچ گومانی تیانیە ، بێگومان خوا بەڵێنی خۆی دەباتە سەر .

کێ لەخوا ڕاستگۆترە ؟؟

خوای پەروەردگار ھەموو فەرمایشتێکی ڕاست و دروستە و پەیمانی خۆی دەباتە سەر، (وعد الصدق)وەعدو پەیمانی ئەوەو لەقورئاندا جەخت دەکاتە سەری و دەفەرموێت :

١-﴿الله لا إله إلاهو لَيَجْمَعَنَّكُم إلى يومِ القيامةِ لاريبَ فيه ، ومَنْ أصْدَقُ مِن اللهِ حديثاً﴾(النساء:٨٧) واتە: (الله)خوایەکە بێجگە لەو ھیچ خوایەکی تر نیە ، سوێند بەخوا لە ڕۆژی قیامەتدا کۆتاندەکاتەوە کە ھیچ گومانێکی تێدانیە ، جاکێ ھەیە قسەی لەخوا ڕاستر بێت ؟.

٢-﴿والذين أمنوا وعَمِلوا الصالِحاتِ سَنُدْ خِلُهُمْ جنّاتٍ تَجري مِن تحتِها الانهارُ خالدين فيها أبداً ، وعْدَ الله حقاً ومَنْ أصْدَقُ مِن اللهِ قيلا ﴾ (النساء:١٢٢).. واتە :ئەوانەش باوەڕیان ھێناوەو کارو کردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە،ئەوە لەمەودوا دەیانخەینە ناو باخەکانی بەھەشتەوە کەچەندەھا ڕووبار بەژێر درەخت و بەبەردەم کۆشکەکانیدا

دەڕوات و ژیانی هەمیشەیی تیایدا دەبەنەسەر ، ئەوە بەڵێنێکی نەگۆڕاوی خوایی یە ، جاکێ هەیە لەخوا ڕاستتر و دروستتر بەڵێنی خۆی بباتە سەر ؟!

٣- ﴿وقالوا الحمد للهِ الذي صَدَقَنا وَعْدَهُ وأوْرَثَنا الارضَ نَتَبَوأ مِنَ الجَنَّة حيثُ نشاء فنعم اجرُ العاملين﴾(الزمر:٧٤)واتە: کاتێ پارێزکاران دەچنە بەهەشتەوە دەڵێن : سوپاس وستایش بۆ ئەو خوایەی کە بەڵێنی خۆی بۆمان بردەسەر و کردینی بە خاوەنی خاکی بە هەشت و لە هەرشوێنێك ولەهەرجێیەکدا بمانەوێت سەربەستانە ژیان دەبەینە سەر ، ئای چەند پاداشتی تێکۆشەران و خەباتکاران گەورەو چاك و بەنرخە.

٤- ﴿وما أرسلنا قبلك إلا رجالاً نوحي إليهم ، فسْئَلوا أهْلَ الذِكْرَ إن كنتم لا تعلمون ، وما جَعَلْناهُمْ جَسَداً لا يأكلون الطعامَ وماكانوا خالِدين ، ثُمَّ صَدَقْناهُمُ الوعْدَ فأنجيناهُمْ وَمَنْ نشاءُ وأهلكنا المُسْرِفين﴾(الأنبياء: ٧-٩) . واتە: ئێمە پێش تۆ کەسانی ترمان ڕەوانە نەکردووە ، جگە لەپیاوانێك کە هەڵمانبژاردون و وەحی و نیگایان بۆ ڕەوانەدەکەین ، دەبپرسن لە خاوەنی کتێبەکانی پێشوو ئەگەر ئێوە ئەم ڕاستیانە نازانن،ئێمەوەنەبێت ئەوپێغەمبەرانەمان لەپەیکەرو لاشەیەك دروستکردبێت کەخواردن نەخۆن و ژیانی هەمیشەیشمان پێ نەبەخشیوون.. لەوەودوا بەڵێنی خۆمانمان بۆ بردوونەتەسەر ،جاڕزگارمان کردوون لەگەڵ ئەوانەداکەدەمانەوێت و باوەڕیان هێناوە ، سەرکەش و لەسنوور دەرچووەکانیشمان لەناو بردووە ..

بەڵێنەکانی خوا هەقن

ئەم بوونەرە هەمووی ئەوەی زانراوەو ئەوەی نەزانراوە هی خوان ،بۆ یە خوای گەورە چیبوێت لەم بوونەوەرەدا دەیکات و هیچ شتێك نیەڕێگربێت، هەر بەڵێنێکی بوێت دەیباتە سەر ، قورئان دەفەرموێت :

١-﴿ ألا إنَّ للهِ مافي السماوات والارض ، ألا إنَّ وَعْدَ اللهِ حَقٌ ولكنَّ أكثَرَهُمْ لا يعلمون ﴾(یونس : ٥٥) واتە : خەڵکینە ئاگاداربن و بیرتان نەچێت کە بەڕاستی هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە هەر هەمووی بۆ خوایە ، ئاگاداربن کەبەڵێنی خوا ڕاست و دروستە ، هەرچەند زۆربەی خەڵکی لەم ڕاستیە بێئاگان و نایزانن .

٢-﴿ وأوحينا إلى أمِ موسى أن أرضِعيهِ ، فإذا خِفتِ عليه فألقيةِ في اليَمِّ ولا تخافي ولا تَحْزَني إنّا رادُّوهُ إليكِ وجاعِلوهُ مِن المُرسَلين ﴾(القصص٧)

واتە: ئێمە وەحیمان نارد بۆ دایکی موسا کە شیری بداتێ ، وەپێمان وت : ئەگەر ترسایت لەوەی کەپێی بزانرێت فرێی بدەرە ئاوی ڕووبای نیلەوە ، نەبترسە لەوەی تووشی بەلاّ ببێت ، نەخەفەتیشی بۆ بخۆ ، چونکە ئێمە بەڕاستی دەیگێڕینەوە بۆلات و لە ئایندەشدا دەیکەین بەیەکێك لەپێغەمبەرە پەیامدارەکان

﴿ فالتَقَطَهُ آلُ فِرعون ليكوُنَ لَهُمْ عَدُوّاً وحَزَناً ، إنّ فِرعَونَ وهامانَ وجنودَهُما كانوا خاطئين﴾**ئەوسا ئیتر داروودەستەی فیرعەون هەڵیان گرتەوە ، تاسەرەنجام ببێتە دوژمن و خەفەت بۆیان ، بەڕاستی فیرعەون و هامان و سەربازەکانیان گوناهکارو تاوانبارو هەڵەبوون .** ﴿وقالتِ امرأتُ فِرعَوْنَ قُرَّتُ عينٍ لي ولكَ لا تَقتُلوهُ عسى أنْ يَنفَعَنا أو نَتَّخِذَهُ وَلَداً وهُمْ لا يَشْعُرُون﴾**کاتێك فیرعەون موسای ساوای بینی فەرمانی کوشتنی دەرکرد،خێزانەکەی نەیهێشت ووتی:هیوادارم ببێتەمایەیخۆشحاڵی و چاوڕوونی بۆ منیش و بۆتۆش ، مەیکوژن ، بەڵکو لەئایندەدا سوودمان پێبگەیەنێت ، یان دەیکەینە کوڕی خۆمان ، ئەوان لەم تەگبیرو ڕایەدا بوون بەبێ ئەوەی هەست بکەن و بزانن لەسەردەستی ئەو منداڵەدایە کۆتایی فیرعەون ...**

﴿وأصبحَ فؤادُ أمّ موسى فارغاً ، إنْ كادَتْ لتُبْدي بهِ لولا أنْ رَبَطْنا على قلبِها لِتَكونَ مِن المؤمنين ، وقالت لأِخْتِهِ قُصِّيهِ فبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وهم لا يَشعُرون ﴾ **ئەوسا دایکی موسا هەستی بەبێتاقەتی و بەبۆشایی یەکی زۆر کرد لە دڵ و دەروونیدا ، بەڕاستی خەریك بوو ڕازەکە بدرکێنێ و کارەکە تێك بدات ، ئەگەر ئێمە دڵمان دامەزراو نەکردایە تاڵەو کەسانە بێت کە بڕوایان بە بەڵێنی خوا هەیە .. پاشان بەخوشکەکەیموسای وت : بڕۆ بەشوێنیدا ، دوای تاوێك لە کەنارێکەوە موسای بەباوەشی ئافرەتێکەوە بینی ، ئەوان نەیانزانی کە خوشکەکەی چاودێری دەکات لە دوورەوە ..**

﴿وحَرَّمْنا عليهِ المَراضِعَ مِنْ قَبْلُ فقالت هل أدُلُّكُمْ على أهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلونَهُ لكم وَهُمْ لَهُ ناصحون﴾**ئێمە پێشتر هەرچی ئافرەتی شیردەرە لەومان حەرام کرد ، خوشکەکەی**

بەمەی زانی ، هاتە پێشەوەو وتی :ئایا ناونیشانیماڵێکتان پێ بڵێم کە ئەو منداڵەتان بۆ بەخێو بکەن ، دڵسۆزو میهرەبانیش بن بۆی ...

﴿فرَدَدْنَاهُ إِلى أُمِّهِ كي تَقَرَّ عَيْنُها ولا تَحْزَنَ و لِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللهِ حقٌ ولكِنَّ أكثَرَ هُمْ لا يَعْلَمُون﴾(القصص:١٣)بەو شێوەیە گێڕامانەوە بۆلای دایکی تا دڵنیاو دڵئارام بێت و چاوی بەبینینی ئاسوودە بێت و ئیتر خەفەت نەخوات و لای ڕوون بێت کە بەڵێنی خوا هەق و ڕاستە ، بەڵام زۆربەی ئەو خەڵکە نازانن و هەستی پێناکەن .

بەڵێ :ئەمە نموونەیەکی گەشە لەمێژووەوە کەخوا بۆ موسڵمانانی تۆمارکردووە لە قورئاندا ، تا لەڕوانگەی ئەو باسەوە جوانترو چاکتر لە بەڵێنی خوا تێبگەن کە بەڵێنەکانی هەمووی هەقن و ڕاستن .

پەیمانی شەیتان نایەتەدی

لەقورئانی پیرۆزدا باسی پەیمانی شەیتان دەکات کە هەرگیز نایەتەدی و تەنها خەڵەتاندنەو هیچی تر ، قورئان دەفەرموێت :

١-﴿يَعِدُهُمْ ويُمَنِّيهِمْ ومايَعِدُهُمْ الشيطانُ إلاّ غُرُوراً﴾(النساء: ١٢٠) واتە:شەیتان بەڵێنیان دەداتێ و ئاوات و ئارەزوو دەڕازێنێتەوە بۆیان ، دیارە کە شەیتانیش هیچ بەڵێنێکیان پێنادات جگە لە فریودان وخەڵەتاندن نەبێت ..

٢-شەیتان لەئاخیرەتدا بەشوێن کەوتوانی دەڵێت:﴿وقال الشيطانُ لما قُضيَ الامر إنّ اللهَ وعَدَكُمْ وَعْدَ الحَقّ وَوَعَدْتُكُمْ فأخْلَفْتُكُمْ﴾(ابراهيم:٢٢) واتە: کاتێك هەمووشت تەواو دەبێت و چاکەکاران دەچنە بەهەشت و خراپەکاران دەچنە دۆزەخ ، شەیتان بەدۆستانی خۆی دەڵێت :بەڕاستی خوا بەڵێنی ڕاست و دروستی پێدابوون و منیش بەڵێنی درۆو ناڕاستم پێدان و بەوەش سەرگەردانم کردن ...

٣- ﴿الشيطانُ يَعِدُكُمُ الفقر ويأمُرُكُمْ بالفحشاءِ ، واللهُ يَعِدُكُمْ مغفِرَةً مِنْهُ وفضلاً واللهُ واسع عليم﴾(البقرە: ٢٦٨) واتە: کاتێ ئێوە لەماڵ و دارایتان دەبەخشن ، شەیتان بەڵێنی هەژاری و نەداریتان پێدەدات و دەتانترسێنێت لەهەژاری و فەرمانتان پێدەدات بەگوناهو تاوان و خراپە و نەبەخشین ، خوای گەورەش بەڵێنی لێخۆش بوونێکی

تایبەتی خۆیتان پێدەدات لەگەڵ زۆری ڕۆزی و بەهرەی فراواندا و ، خوا فراوانگیرو زانایە ..

گومانی دووڕووەکان بەرامبەر بەڵێنی پەروەردگار

کاتێک کافرانی قوڕەیش و هاوپەیمانەکانیان هاتنە سەرمەدینەو فشارێکی زۆریان خستە سەر شارو، لەپشت چاڵەکەوە مۆڵیان خوارد و ، هەوڵی هێرش هێنانیان بوو بۆسەر مەدینە ، ئالەو کاتەدا ئەوانەی دووڕو بوون و دڵیان نەخۆش بوو کەوتبوونە پڕوپاگەندەکردن و دڵ ساردکردنەوەی خەڵکی ، قورئان دەفەرموێت : ﴿یا أیها الذین امنوا اذكُرُوا نعمة الله علیكم إذ جاءتكُمْ جنود فارسلنا علیهم ریحاً وجنوداً لم تَرَوها وكان الله بما تعملون بصیراً ، إذ جاءُوكُمْ مِنْ فوقِكُمْ ومِنْ أسفلَ مِنكم وإذ زاغتِ الابْصارُ وبَلغَتِ القُلوبُ الحناجِرَ وتظنُّونَ باللهِ الظنونا ، هنالك أبْتُليَ المؤمِنونَ وزُلزلوا زلزالاً شديداً ، وإذ يقولُ المنافِقون والذين في قلوبهم مَرَضُ ماوَعَدَنا اللهُ ورَسولهُ إلا غُروراً ﴾(الأحزاب٩)

واتە :ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوە یادی نیعمەتی خوا بکەنەوە لەسەرتان (مەبەست جەنگی خەندەقە کەخوای گەورە فریای ئیمانداران کەوت)، کاتێک سەربازانی کوفر هاتنە سەرتان ، ئێمەش ڕەشەبایەکی بەهێزو سەربازانێکمان نارده سەریان کە نەتاندەبینین ، خوای گەورە بینابوو بەهەوڵ و کۆششتان ، کاتێکیش دوژمنان لەسەروخوارتانەوە هاتنە سەرتان کاتێکیش چاوەکان ئەبڵەق بوون ، دڵەکان گەیشتبوونە گەروو ، گومانی جۆراو جۆرتان دەبرد بەبەڵێنەکانی خوای گەورە (بەسەرکەوتنی بڕواداران).

لەوێدا ئیمانداران تاقی کرانەوەو تووشی تەنگانەو سەختیەکی زۆر توندو بەهێز بوون و تووشی دڵەلەرزەیەکی زۆر سەخت کران .

کاتێکیش دووڕووەکان و ئەوانەی دڵیان نەخۆشی گومانی تیابوو دەیانووت : بەڵێنی خواو پێغەمبەرەکەی تەنها بۆ خەڵەتاندن نەبێ هیچی تر نەبوو ؟!

بڕواداران و دڵنیایی بەرامبەر بەڵێنی خوا

قورئان لە بارەی هەڵوێستی بڕوادارە تەواوەکانەوە لەجەنگی خەندەق دا دەفەرموێت : ﴿ولمّا رَءا المؤمنون الاحزاب قالوا : هذا ماوعدَنا اللهُ ورَسُولهُ وصَدَقَ اللهُ وَرَسُولهُ ، ومازادَهُمْ إلا إيماناً وتسليماً ، مِن المؤمنين رجال صَدَقُوا ماعاهَدوا اللهَ عليه ،

فَمِنْهُمْ مَنْ قضى نَحْبَهُ ومِنهم مَنْ يَنتَظِرُ وما بَدَّلُوا تبديلا﴾(الاحزاب٢٢-٢٣) واته :كاتێك بڕواداران ئەو هەموو دەستەو تاقمەیان بینی کەهاتبونە سەریان وتیان: ئەمە ئەوەیە کە خواوپێغەمبەرەکەی بەڵێنیان پێداوین ، کەئاوا دژایەتی ئاینەکەی دەکرێت و کافران و دووڕووەکان نەخشەوپیلان دەکێشن بۆ ڕیشەکێشکردنی ، دیارە کەخواو پێغەمبەرەکەیڕاستیان فەرموو لە پێشهاتنیدا ، بێگومان ئەودژایەتیە باوەڕ و ملکەچی نەبێت هیچی تریبۆزیادنەکردن(واتە سوورتربوون لەسەرئیمان)...

پیاوانێکی زۆرهەن لەئیمانداران ئەو پەیمانەی داویانە بەخوا ، ڕاستیان کرد ، لەسەری ژیان و پابەندبوون پێوەیولایان نەدا لێی، جاهەیانە پەیمانەکەی جێبەجێکردو مرد لەسەری ، هەشیانە چاوەڕوانە ، بەهیچ شێوەیەك نەگۆڕان و لاری رووی تێنەکردون ...

بەڕاستی ئەم دوو هەڵوێستە بەردەوام دووبارە ئەبێتەوە ، بڕوادارە ڕاستەکان دڵنیان لەوەیکەکێشمەکێشینێوان هەق وناهەق بەردەوامەوئەگەر بۆ ماوەیەکیش بەری خۆری ئیسلام بگیرێت ، ئەوە کاتیەو خۆری ئیسلام تاڕۆژی قیامەت ئاوا نابێت و خوای گەورەش دەیەوێ بڕواداران کاربکەن بەڕاستی بۆخواو سەرەنجامیش تەنها بەدەست خوایە کە بەڵێنی سەرکەوتنی داونەتێ ..

دووڕووەکانیش هەمیشە وان لە دوودڵی و ڕاڕاییداو گومانیان هەیەو گومانیش بۆ دەوروبەریان دروست دەکەن ، گوایە ئیسلام بەسەرچووەو جارێکی تر ناتوانێ ڕۆڵی خۆی لەژیاندا ببینێتەوە .

بڕوادارو مژدەکانی قورئان

لە قورئانی پیرۆزدا چەندەها ئایەت مژدە ئەدەن بەبڕواداران ، بەئارامگران ، بەتێکۆشەران ، کەسەرکەوتووسەرفرازدەبن لەدنیاو قیامەتدا ، دیارە ئەمەش بەڵێن وپەیمانی خوایە بۆیان و بەڵێن وپەیمانی خواش بێگومان دێتەدی ... قورئان دەفەرموێت :

١-﴿إِنَّ هذا القرأن يهدي لِلّتي هيَ أقْوَمُ ويُبَشِّرُ المؤمنين الذين يعملون الصالحات أنَّ لهم أجراً كبيراً﴾(الأسراء٩) واتە :بەڕاستی ئەم قورئانە هیدایەت بەخشە بۆ چاکترین ڕێگەو

ڕێباز وبەرنامە ، مژدەیش دەدات بەو ئیماندارانەی کە کاروکردەوە چاکەکان دەکەن ، بێگومان پاداشتی زۆرو بێ سنوور چاوەڕێیانە ..

٢-﴿ألا إنَّ أولياء اللهِ لا خوفٌ عليهم ولاهُمْ يَحْزَنون ، الذينَ امنوا وكانوا يَتَّقون ، لَهُمْ البُشرى في الحياة الدنيا وفي الآخرة ، لاتبديلَ لكلماتِ الله ، ذلك هو الفوزُ العظيم﴾(يونس ٦٤)واتە: ئاگاداربن کەبەڕاستی چاکان و خۆشەویستانی خوا ، نەترس ڕوویان تێدەکات لەسەرەمەرگ و ڕۆژی لێپرسینەوە داو ، نەغەم وپەژارەو دڵتەنگی دایان دەگرێت ، بەڵکو فریشتەکان بەڕووخۆشیەوە مژدەی سەرفرازی و خۆشنوودیان دەدەنێ ، ئەو بەختەوەرانە ئەو کەسانەن کە باوەڕی بەتین و دامەزراویان هێناوە بەپەروەردگار و پارێزکارن ، هەربۆئەوانە مژدەی کامەرانی و بەختەوەری لەدنیاو لەقیامەتدا ، بێگومان ئەو بەڵێنانەی خوا هەردێنەدی و هیچ گۆڕانێکیان بەسەردانایەت ، ئائەوەیە سەرفرازی و کامەرانی گەورەو مەزن .

٣-﴿ياأيها الذين امنوا هل أدُلُّكُمْ على تجارة تُنجيكم من عذاب أليم ، تُؤمِنون بالله وَرسُولِهِ وتُجاهِدون في سبيل الله بأموالِكم وأنفسِكُمْ ذالِكم خيرٌ لكم إن كنتم تعلمون ، يغفر لكم ذُنُوبَكُمْ ويُدخِلكُمْ جَنّاتٍ تجري مِن تحتِها الانهار ومساكِنَ طَيِّبةً في جَنَّاتِ عَدْنٍ ذلك الفوز العظيم ، وأخرى تحبونها نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين ﴾ (الصف: ١٠-١٣).

واتە : ئەی ئەوکەسانەی باوەڕتان هێناوە ،دەستنیشانی بازرگانیەکتان بۆبکەم ،کە لە سزایەکی بە ئێش ڕزگارتان بکات ؟! سەرەتا باوەڕهێنانتانە بەخواو پێغەمبەرەکەی ، ئنجا هەوڵ و تێکۆشانتانە لە ڕێی خوادا بەبەخشینی ماڵ و سامانتان ، وەبەخشینی خۆتان (بەگیان فیداکردن)، بێگومان ئەو کارەتان چاکترو فەڕترە بۆتان ئەگەر بزانن وتێ بگەن.

ئەوسا خوا لەگوناهو هەڵەکانتان خۆش دەبێت و دەتانخاتە باخەکانی بەهەشتەوە کەچەندەها ڕووبار بەژێر درەختەکانیدا تێدەپەڕێت و جاریە ، هەروەها کۆشك وتەلاری خۆش و ڕازاوە وپاکوخاوێن لە باخەکانی بەهەشتی عەدن ، بەڕاست ئائەوەیە سەرکەوتنوسەرفرازی و دەستکەوتی گەورەو بێسنوور ، جاشتێکی تریش هەیە کەحەزی لێدەکەن ، ئەویش بەخشینی سەرکەوتنە لەلایەن خواوەو فەتحە (فەتحی وڵاتان و دڵان) ، ئەو مژدەیە بدە بەبڕواداران .

هاتنەدی مژدەکان بۆ نەوەی ئیسرائیل لەڕابردوودا

ئەو مژدانەی باسمان کردن لەهەموو سەردەمێکدا هەبوون بۆ بڕواداران ، ئەوەتە قورئان باسی سەردەمی حەزرەتی موسا دەکات ، کەمژدە دەدات بە بڕواداران و ئەو مژدانەش دێنە دی... ئەمەش بۆ ئەوەی وانە و پەند بێت بۆ بڕواداران ودڵنیابن لە هاتنەدی ئەو بەڵێنانە...

قورئان دەفەرموێت ﴿وأوحينا إلى موسى وأخيه أنْ تَبَوَّءا لِقومِكُما بمصرَ بُيُوتاً و اجعلُوا بيُوتَكُمْ قِبْلَةً وأقيمُوا الصلاةَ وبَشِرِ المؤمنين﴾(يونس٨٧)واتە : ئێمە وەحیمان نارد بۆ موسا (سەلامی خوای لێبێت)وبراکەی تالەمیسردا چەند ژوورێك ئامادەبکەن و ئەو ژوورانەش بکەنە شوێنی خواپەرستی و ڕووی تێبکەن و پێمان وتن: نوێژەکانتان بەچاکی ئەنجام بدەن ، مژدەش بدە بەئیمانداران .

هەروەها دەفەرموێت : ﴿قال موسى لقومه أستعينوا باللهِ واصبروا إنَّ الارضَ للهِ يُورِثُها مَنْ يشاءُ مِنْ عِباده والعاقِبة للمتقين ، قالوا : أُوذِينا مِن قبلِ أنْ تأتِينا ومِن بعدِ ما جئتنا، قال عسى ربُّكُمْ أنْ يُهلِكَ عَدُوَّكُم ويَستَخْلِفكُمْ في الارض فيَنْظُرَ كيف تَعْمَلُون﴾(الأعراف ١٢٨-١٢٩)

واتە :حەزرەتی موسا سەلامی خوای لێبێت بە گەلەکەی وت : داوای کۆمەکی و پشتیوانی لەخوا بکەن و ئارامبگرن ، بەڕاستی زەوی موڵکی خوایەو دەیسپێرێت بە هەرکەس کە بیەوێت لە بەندەکان ، سەرەنجامیش هەربۆ پارێزکارانە ... گەلەکەش وتیان : پێش ئەوەی تۆ بێیتە ناومان و دوای ئەوەش کە هاتوویت بارودۆخی ئێمە خراپەو ئازاردراوین ، موسا وتی : ئومێد وایە پەروەردگارتان دوژمنەکانتان لەناوببات و بتانکاتە جێنشین لە زەویدا ، ئەوسا سەیرتان دەکات کە ئێوە چۆن کاردەکەن...

سەرەنجام خوای گەورە مژدەکان و بەڵێنەکانی بۆ هێنانەدی و فیرعەون و دار دەستەکەی تەفروتووناکرد ، قورئان دەفەرموێت ﴿ وأورثنا القومَ الذين كانوا يُستَضعَفون مشارق الأرض و مغاربها التي باركنا فيها ، وتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الحُسنى على بني إسرائيل بما صَبَرُوا ، ودَمرْنا ماكان يصنَعُ فِرْعَوْنُ وقَوْمُهُ وماكانوا يَعْرِشون﴾(الاعراف١٣٧)

واتە:ئەوسائەو گەلەی لاواز دەکران و دەچەوسێنرانەوە لەهەموو خۆرهەڵات و خۆرئاوای ئەو وڵاتەی کە فەرو بەرەکتمان بەسەردا ڕژاندبوو کردە جێنشین و (وارث)و، بەڵێنی ڕاست و جوانی پەروەردگارت (ئەی محمد (ص) هاتەدی بۆنەوەی ئیسرائیل بەهۆی ئەوەی کە ئارامیان نەسەرگرت ، (کەواتە ئەگەر ئوممەتی تۆش ئارامبگرن هەمان سەرەنجامیان دەبێت)، هەرچیش فیرعەون و قەومەکەی دروستیان دەکردو ئەو کۆشك و تەلارسازیانەی کە دەیانکرد ، هەرهەموویمان کاول و وێران کرد ...

چەند نموونەیەك لەسەر بەڵێن و پەیمانی قورئانی

لە قورئاندا ژمارەیەکی زۆر بەڵێن وپەیمان هاتووە ،کەهاتوونەدی یان لە داهاتوودا دێنەدی بۆ نموونە :

یەکەم /سوورەتی (الأنعام)مەکیە و باسی سەرەکی بیروباوەڕەو باسی تاك وتەنهایی خوا دەکات و وەڵامی پڕوپاگەندە و شوبهەکانی کافران دەداتەوە و ڕێنمایی بڕواداران دەکات لەو کێشمەکێشەی دەیکەن لەگەڵ ناهەقدا..

سورەتی (الانعام)لە کاتێکی ناسکدا هاتە خوارەوە ، لەکاتێکدا کەبانگەوازی ئیسلامی بەناخۆشترین قۆناغیا تێدەپەڕی ، کە ئەوەش ساڵەکانی دەنگدابڕان بوو کەموسڵمانان لەناو دۆڵی (أبي طالب)دا کەنارگیر کرابوون و دەنگیان دابڕیبوو لێیان وکڕین وفرۆشتنیان لەگەڵ نەدەکردن و ئابلۆوقەیان خستبووە سەریان ، پاش ئەوەش ساڵی خەم وخەفەت هات کە (أبو طالب)و (خاتوو خدیجە)وەفاتیان کرد ...هەر لەوماوەیەدا حەزرەت ڕووی کردە (طائف)و زۆر بەخراپی مامەڵەیان کردو بەردبارانیان کرد ، ئنجا ئەوەبوو (ئیسراومیعراج) بەپێغەمبەر کرا (ص)وەك دڵنەوایی و دڵدامەزراوییەك کەخوا بۆ پێغەمبەرەکەی فەراهەم هێنا ...

لەو بارودۆخەدا قورئان دڵنەوایی بڕوادارانی دەکردو بەڵێنی ئەدانێ کە کافران تێك دەشکێن وسەرکەوتن و پیرۆزی بۆیان دادەبەزێ لەخواوە ...

ئەوەتا لەسەرەتای سوورەتەکەوە دەفەرموێت : ﴿وماتأتيهم من آية من آيات ربهم إلاّ كانوا عنها مُعْرِضين ، فقد كذّبوا بالحقّ لما جاءَهُمْ ، فسوف يأتيهم أنباء ماكانوا به يستهزءون﴾(الانعام٥)واتە :بێباوەڕان هیچ بەڵگەوموعجیزەیەکی پەروەردگاریان بۆ نایەت پشتی تێنەکەن و ڕووی لێوەرنەگێڕن ، بێگومان ئەوانە کاتێك ئەو هەق و ڕاستیەیان بۆ هات کە قورئانە بڕوایان پێنەکرد ، جالە ئایندەدا بۆیان دێت و پێیان دەگات هەواڵیئەوەی کە ئەوان گاڵتەیان پێدەکرد ...

ئەمە هەڕەشەیەکی ئاشکرای خوایە کەلێیان دەکات و پەیمانیان بە لەناوچوون دەداتێ ، هەروەك گەلەکانی پێش خۆیان کە لە ئەنجامی خراپیانەوە خوا ڕیسوای دنیاو قیامەتی کردن ، دەی سەیری گەلانی پێش خۆتان بکەن و پەندی لێوەرگرن﴿ألَمْ يَرَوْا كم أهلكنا من قبلهم من قَرْنٍ مَكَّنَّا هُمْ في الأرض مالَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وأرسلنا السماءَ عليهم مدراراً وجعلنا الأنهارَ تجري مِن تحتِهِمُ فأهلكناهُمْ بذُنُوبِهِمْ وأنشأنا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْناً أخرين﴾الأنعام٦

واتە : ئایا نەیانبینیوە و نەیانزانیوە چەندەها نەوەمان پێش ئەمان لەناو بردووە کەپایەدارمان کردبوون لەزەویداو بەشێوەیەك ئێوەمان ئاوا پایەدار نەکردووەو بارانی زۆرمان بەدەوام بۆ دەباراندن .چەندەها جۆگەو ڕووباریشمان لە ناو گێڵگە و باخ و شارەکانیاندا بۆ ڕەخساندبوون خوڕەمی دەکرد بەنێو درەخت و کۆشك و تەلاریاندا ، بەڵام بەهۆی لادان و گوناهو تاوانیانەوە لەناومان بردن و نەوەی ترمان لە دوای ئەوان هێنایە کایەوە ..

دووەم/ هەرلەسوورەتی (الانعام)ئایەتی ٢٦دا دەفەرموێت﴿وهم ينْهَوْنَ عنه وينْأَوْنَ عنه ، وإن يُهْلِكُون إلا أنْفُسَهُمْ ومايَشْعُرُون﴾واتە : کافران نایەڵن کەس گوێ بۆ قورئان بگرێت و خۆشیانی لێ دووردەخەنەوە : جابەو کارەیان جگە خودی خۆیان کەس لەناونابەن و هەستیشی پێناکەن.

ئەوانە دوو تاوانیان هەیە ، یەکەم بەرامبەر نەفسی خۆیانە کە لەقورئان دووردەکەونەوە ، دووەمیش تاوانی دوورخستنەوەی خەڵکە ئەمەش بەو

مەبەستەی کە سەرکەون بەسەر ئیسلامدا ، بەڵام بێگومانەو پەیمانی خوایە خۆیان لەناو دەچن ، هەرچەند هەستیشی پێناکەن ..

لە ئایەتی (٦٥)و(٦٧) یشدا دەفەرموێت(**قل هو القادر علی أن یبعث علیکم عذابا من فوقکم أو من تحت أرجلکم أو یلبسکم شیعا و یُذیق بعضکم بأس بعض ، أنظر کیف نُصرف الایات لعلهم یفقهون ، وکذب به قومك وهو الحق ، قل لست علیکم بوکیل لکل نبأ مستقر وسوف تعلمون**) واتە : پێیان بڵێ هەر ئەو زاتە بە توانایە دەتوانێت سزای سەختتان لە سەرووتانەوە بۆ بنێرێت یان لەژێر پێتانەوە یاخود بتانکاتە دەستە دەستەو پارچە پارچە وتاڵاوی توندو تیژی هەندێکتان بکات بە گەرووی هەندێکی ترتاندا ، تەماشا بکە چۆن چەندەها بەڵگەی جۆراوجۆریان بۆدەهێنینەوە بۆ ئەوەی ئەوان تێبگەن لەگەڵ ئەوەشدا گەلەکەی تۆ ئەم بەرنامەوقورئانەیان بەدرۆزانی لەکاتێکدا هەر ئەوەیە هەق و ڕاستی ، پێیان بڵێ ئەوە ئیتر من دەسەڵاتی ڕزگارکردنی ئێوەم نیە ،وەمن پشتیوانی ئێوە نیم ئەگەر خوا بەڵایەکتان بەسەر بهێنێت بۆهەموو هەواڵێك کە لە قورئاندا هاتووە کات و شوێنی بەدیهاتنی خۆی هەیە ، لەئایندەشدا دەیزانن ..

مەبەست لە هەواڵەکانی قورئان لێرەدا سەرکەوتنی ئیسلامە بەسەر کوفردا کەئەمەش لە جەنگی بەدردا هاتەدی پاش چەند ساڵێك .. هەروەها قورئان لە الانعام ئایەتی ١٣٣ بۆ ١٣٥ دەفەرموێت : (**وربك الغنی ذو الرحمة ان یشأ یُذهبکم ویستخلف من بعدکم ما یشاء کما أنشأکم من ذریة قوم آخرین ، انما توعدون لآت وما انتم بمعجزین ، قل یاقومي اعملوا علی مکانتکم انی عامل فسوف تعلمون ، مَن تکونُ له عاقبة الدار انه لایفلح الظالمون**) واتە :پەروەردگاری تۆ زۆر دەوڵەمەندو بێنیازە ، هەروەها خاوەنی سۆزو میهرەبانیە ، ئەگەر بیەوێت ئێوە لەناودەبات و هەرکەسێکی بوێت دەیکاتە جێگری ئێوە هەروەك چۆن ئێوەی لەنەوەی کەسانێکی تر هێناوەتەکایەوە ، بەڕاستی ئەو بەڵێنانەی کەدەتاندرێتێ بەڕێوەیەوبێگومان هەردێت و ئێوەناتوانن دەستە وەستانمان بکەن وڕێبگرن لەهاتنەدی ..

ئەی محمد (ص) پێیان بڵێ ئەی گەل و هۆزم چیتان بۆ دەکرێت ئەنجامی بدەن لەسەر شێوازی خۆتان ئەوە بەڕاستی منیش بەردەوامم لەسەر کاری خۆم چونکە لە

ئایندەدا دەزانن کەسەرەنجامی مالّی قیامەت بۆکێ دەبێت ، دڵنیاش بن کە ستەمکاران سەرفراز نابن ..

بەڵێ سەرکەوتنی ٣١٣ کەس بە کەلوپەلێکی کەمی جەنگەوە بەسەر هەزار جەنگاوەری تێروتەسەلی پڕتفاقدا لەجەنگی بەدردا بەڕاستی بەڵگەیە لەسەر ڕاستی پەیمانەکانی قورئان بەتایبەت ئەگەر سەیری سوورەتی الانفال بکەین کەباسی دەستی قەدەرو یارمەتی پەروەردگار دەکات بۆ بڕواداران .

قورئان لە سورەتی القمردا هەر لە مەککە دەفەرموێت : (**أكفاركم خير من أولئكم أم لكم براءة فى الزبر ، أم يقولون نحن جميع منتصر سيُهزم الجمع ويولون الدُبر بل الساعة موعدُهم والساعة أدهى وأمر**) واتە : ئایا کافرانی ئێوە چاکترن لە ئەوانەی پێش خۆیان کە لە ناومان بردون؟؟ یان پەیمانتان دراوەتێ لەپەڕاوە ئاسمانیەکاندا کە تووشی لەناوبردنو تیاچوون نایەن ؟؟یان دەڵێن ئێمە هەموومان کۆین و سەرکەوتووین و ناشکێین ، لەئایندەیەکی نزیکدا لەشکرو کۆمەڵیان شکست دەهێنن وهەڵدێن ، جگە لەوەش قیامەت کاتی لێپرسینەوەیانە، کە ڕۆژێکی زۆر سەختترو تاڵترە .. کاتێ ئەم ئایەتە هاتەخوارەوە حەزرەتی عومەر پرسیاریکردلە حەزرەت (ص) وتی : ئەی پێغەمبەری خوا چ کۆمەڵێك شکست دەخوات ؟؟

جا عومەر دەڵێت :کەلەشەڕی بەدردا حەزرەتم بینی (ص)ئەم ئایەتەی دەخوێند (**سيهزم الجمع ويولون الدبر**) ئنجا تەئویل و مانای ئایەتەکە تێگەیشتم ، کەخوا لە بەدردا هێنایەدی ..

پێغەمبەر (ص)دەیزانی کەئەوە پەیمانی خوایە ، چونکە لە سورەتی ئەنفالیشدا هاتووە کەخوا پەیمانی کاروانەکە یان سەرکەوتن بەسەر کافراناى دابوویە بۆیە لەسەرەتای شەڕەکەدا دوعای کردو فەرمووی :(**اللهم أنجز لي ماوعدتني ، اللهم آتني ماوعدتني ، اللهم ان تهلك هذه العصابة من أهل الاسلام لاتعبد في الارض**) واتە : خوایە ئەوەی بەڵێنت پێداوم بۆم بهێنەرە دی ، خوایە ئەگەر ئەم کۆمەڵە لە ئەهلی ئیسلام لەناوبچن لەسەر زەوی ناپەرسترێیت ..

ئەوەندە پاڕایەوە ئەبوبەکر پێی فەرموو :ئەی پێغەمبەری خوا، ئەو پاڕانەوەیەت بەسە ، خوای گەورە پەیمانی خۆییت بۆ دەباتە سەر ..

سێیەم / لەسورەتی ڕۆم دا قورئان ڕێنمایی حەزرەت وهاوەڵانی دەکات کەئارامبگرن چونکە بەڕاستی پەیمانی خوا دێتەدیو ، باکافران بێئارام ودڵساردیان نەکات (**فاصبر ان وعد الله حق ولا يستخفنك الذين لايوقنون**) الروم ٦٠ ..

چوارەم / لە سورەتی (یونس)یشدا هەر لەمەککە خوای گەورە بە کافرانی فەرموو (**فهل ينتظرون الا مثل أيام الذين خلوا من قبلهم ، قل فانتظروا اني معكم من المنتظرين ، ثم ننجي رسلنا والذين آمنوا كذلك ننجي المؤمنين**) یونس١٠٢/واتە : ئەو بێباوەڕانە چاوەڕێی چی دەکەن ؟؟ مەگەرهەر چاوەڕێی ئەوە ناکەن کە ڕۆژگارێکیان بەسەر بهێنین وەك ئەوەیبەسەر ئەوانەی پێشیاندا هێنامان ؟؟بڵێ : جا ئێوە چاوەڕێ بن ، بەڕاستی منیش لەگەڵ ئێوەدا لەچاوەڕوانانم ، لەوەودوا کاتێك کافرانمان لەناوبرد ، پێغەمبەرانمان و ئەوانەی باوەڕیان هێناوە ڕزگار دەکەین ، هەر بەو شێوەیە بە ئەرکی خۆمانی دەزانین کە ئیمانداران ڕزگار بکەین ..

پێنجەم / کاتێك حەزرەت (ص) کۆچی کرد بۆ مەدینەو گەیشتە (جوحفە)زۆر شەوقی هەبوو بۆ مەککە ، ئەم ئایەتەی بۆ هاتە خوارەوە (**ان الذى فرض عليك القرآن لرادك الى معاد**)**القصص** ٨٥/واتە : بەڕاستی ئەو خوایەی کە گەیاندنی قورئانی لەسەر تۆ فەرز کردووە، سەرەنجام دەتگێڕێتەوە بۆ مەککە ....

ئەم وەعدەش پاش نۆ ساڵێك هاتە دی و بە سەربەرزی و سەرکەوتوویی گەڕایەوە مەککە و فەتحی کرد ..

شەشەم/ لە سورەتی نوریش دا پەروەردگارباسی وەعدی خۆی دەکات کە بڕواداران دەکاتە جێنشین و پایەداریان دەکات ، ئەگەر چەند مەرجێك لە خۆیاندا بهێننە دی(**وعد الله الذين آمنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم فى الارض كما استخلف الذين من قبلهم وليُمَكنن لهم دينَهُم الذى ارتضى لهم وليُبَدلنهم من بعد خوفهم أمنا يعبدوننى لايشركون بي شيئا ، ومَن كفرَ بعد ذلك فأولئك هم الفاسقون ، وأقيموا الصلاة و آتوا الزكاة وأطيعوا الله والرسول لعلكم تُرحمون ، لا تحسبن الذين كفروا مُعجزين في الارض ومأواهم النار ولبئس المصير**) النور ٥٥-٥٧ واتە : خوا بەڵێنی داوە بەوانەی بڕوایان هێناوە لەئێوەو کاروکردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە بەڕاستی لە ئایندەیەکی نزیکدا جێنشین و پایەداریان دەکات لە وڵاتدا هەروەك چۆن ئیماندارانی پێش ئەمانی جێنشین کردووەو ئەو ئاینەیان بۆ دەچەسپێنێت کە خوا خۆی پێی ڕازیە

، هەروەها ترسیان بۆ دەگۆڕێت بە ئارامی و هێمنی ، ئەو کاتە ئیتر بەتەواوی هەرمن دەپەرستن و هەرگیز هاوەڵ و هاوبەشم بۆ بڕیار نادەن ، ئەوسا ئەوەی دوای ئەو پایەدارییە بێباوەڕ بێت ، ئا ئەوانە تاوانبارو لە سنوور دەرچوون ، ئەی بڕواداران نوێژەکانتان بەچاکی ئەنجام بدەن و زەکاتی ماڵەکانتان دەرکەن و فەرمانبەرداری پێغەمبەربن بەڵکو ڕەحمتان پێبکرێت ..

وامەزانن ئەوانەی بێباوەڕ بوون لەدەست تۆڵەی خوا لەسەر زەوی ڕزگاریان دەبێت ، ئەوانە لە قیامەتیشدا شوێنیان ئاگری دۆزەخە ، ئای چ سەرەنجامێکی خراپە ...

حەوتەم /قورئان باسی کێشمەکێشی نێوان هەق و ناهەق دەکات و دەفەرموێ(**ان الذين كفروا يُنفقون أموالهم ليَصُدوا عن سبيل الله ، فسيُنفقُنها ثُم تكونُ عليهم حسرة ثم يُغلبون ، والذين كفروا الى جهنم يُحشرون**) **الانفال** ٣٦ / واتە :بێگومان ئەوانەی بێباوەڕن ماڵ و سامانی خۆیان بەخت دەکەن بۆ ئەوەی ڕێبگرن لە بلاوبوونەوەی بەرنامەی خوا ، جا ماڵ و سامانیان لەئایندەشدا بەختدەکەن و دەبێتە داخ و حەسرەت بۆیان و لەدوایشدا شکست دێنن ، بێگومان ئەوانەی کە بێباوەڕن بۆ دۆزەخ ڕاپێچ دەکرێن ..

بەڵگەکانی پێغەمبەرایەتی

ئەو هەواڵانەی پێغەمبەر(ص)داویەتی بۆ ئەوشتانەی کە ڕوویان داوە ، یان لە داهاتوودا ڕوودەدەن ، بەڵگەی ئاشکراو دیارن لەسەر پێغەمبەرایەتی حەزرەت (ص)، چونکە ئەوشتانە کەس ناتوانێ پەی پێبەرێت مەگەر پێغەمبەرێك کەخوا بەوەحی ئاگاداری دەکات ...

ئەوشتانە جۆرێکن لەغەیب و نهێنی و خواش کەعالیمی غەیبە ئەگەر بیەوێ پێغەمبەرەکەی لێ ئاگادار دەکات و، ئەویش کاتێ بەبڕواداران دەڵێت و دێنە دی دەبنە مایەی دڵدامەزراوی و یەقینی زیاتر ...

خوای گەورە لەم بارەیەوە دەفەرموێت :﴿**عالمُ الغيب فلايُظهرُ على غيبه أحداً ، إلامن إرتضى من رسول** ...﴾(**الجن:٢٧**)

واتە: خواوەند زانای نهێنی و شاراوەکانە ، کەسیش لەنهێنی و شاراوەکانی ئاگادار ناکات ، مەگەر بۆ پێغەمبەرێك خوا خۆی ڕازی بێت بەوەی هەندێ نهێنی بزانێت ... هەروەها دەفەرموێت :﴿**والنَجم إذا هوى ، ماضلَ صاحبُكُمْ وما غوى ، ومايَنطقُ عن**

الهوى ، إنْ هو إلا وَحْيٌ يوحى﴾(النجم : ٤)واته : سوێند به ئەستێره کاتێك ئاوادەبێت و لەشوێنی خۆی دەترازێت ، هاوەڵ و هاورێی ئێوه محمد(ص)گومڕاو سەرلێشێواو نەبووه ، له ڕێگەی ڕاست و ڕەوان نەترازاوه ، قسەو گوفتاری له ئارەزووبازی و هەواوهەوەسەوه نیه ، ئەوەی که ڕای دەگەیەنێت تەنها نیگاو وەحی خواییه ...

هەندێ لەوهەواڵانەی کەپێغەمبەر (ص) داونی و هاتوونەته دی :

یەکەم/ هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەتیاچوونی سەرانی قوڕەیش :

لەپێش ئەوەدا کەجەنگی بەدر دەست پێبکات ، حەزرەت(ص)هاوەڵانی ڕێکخست بۆ جەنگەکەو ڕێنمایی کردن ، ئنجا مژدەی تیاچوون و کوژرانی سەرانی قوڕەیشی دانێ و فەرمووی : ئەمه شوێنی فلانه کەسه لێرەدا دەکوژرێ و ئەوەش شوێنی فلانه کەسەو، بەو جۆره ، ئەنەس دەڵێ : بەخوا حەزرەت (ص)چۆنی فەرموو بوو ئاوا دەرچوو ، هەریەکه لەوانەی کەپێغەمبەر (ص)ئامارەی بەشوێنەکانیان کردبوو لەوشوێنەدا مردن بەبێ ئەوەی تۆزقاڵێك لێی بترازێن ..ئەمەش ئیمامی مسلم ڕیوایەتی کردووه : (اخرج أبو يعلى في مسنده فقال : حدثنا هدية ثنا حماد عن ثابت عن أنس أن النبي (ص)لما ورد بدراً أومأ بيده الى الأرض فقال (هذا مصرع فلان)فو الله ما ماط أحد منهم عن مصرعه)(صحيح) موسليم له (كتاب الجهاد والسير)دا و بوخاری له (كتاب المناقب)دا ڕیوایەتیان کردووه، ئەم هەواڵە دووبەشه ، یەکەم : هەواڵدانه به کوژرانی گەورەو سەرانی قوڕەیش ، که ئەمەش دیاره خوا هەواڵی داوەتێ ئەگینا کێ وادەی مردنی کێ دەزنێ ، دووەمیش : هەواڵدانه بەشوێنی کوژرانی ئەوکەسانه کەدیاره ئەمەش هەر غەیبەو خوا پێغەمبەرەکەی لێ ئاگادار کردووه ... هەروەك قورئان دەفەرموێت :﴿وما تدري نفس بأيِّ أرض تموت إنَّ الله عليم خبير﴾(لوقمان :٣٤)

واته: هیچ کەس نازانێت لەسەر چ خاکێك دەمرێت و کۆتایی بەژیانی دێت ، (هەروەك چۆن کاتی مردن و چۆنیەتیەکەشی شاراوەیه)، بەڕاستی خوا به هەموو شتێك زاناو ئاگاداره .

دووەم / هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەکوژرانی (ئومەیەی کوڕی خەلەف):

سەعدیکوڕیموعاز هاوەڵیئومەیەیکوڕیخەلەف بوو،ئەگەر ئومەیه بچوایەته مەدینه لای سەعد دادەبەزی و بەهەمان شێوەش ئەگەر سەعد بهاتایه بۆ مەککه لای

ئومەیە دادەبەزی ، جاکاتێ موسڵمانان هیجرەتیان کرد بۆ مەدینە سەعد هات بۆ مەککە بۆ عومرە کردن و بەئومەیەی وت : بزانە کەی چۆڵە دەمەوێ تەوافی کەعبە بکەم ، ئەویش لەنزیك نیوەڕۆدا بردی بۆ تەواف ، لەڕێگا ئەبو جەهل گەیشت پێیان و وتی : ئەبو صفوان ئەوە کێ یە لەگەڵتا؟ ئەویش وتی : ئەوە سەعدە .. ئەبو جهل وتی : دەبینم بەدڵنیایی تەواف دەکەی لەمەککە لەکاتێکدا لەئاین وەرگەڕاوەکانتان داڵدە داوەو دەتانەوێ یارمەتیان بدەن و سەریان بخەن، بەخوا ئەگەر لەگەڵ (ئەبی صفوان)دا نەبوویتایە بە سەلامەتی نەدەگەڕایتەوە ناو کەسوکارت ، سەعد بە دەنگی بەرز وتی : بەخوا ئەگەر ڕێم لێ بگری لێرە ، لەشوێنێکی زۆر گرنگتر دەست دەهێنمە ڕێت وڕێی‌مەدینەت لێ دەگرم ئومەیە پێی وت : دەنگ بەرزمەکەرەوە ئەی سەعد بەسەر (ابی الحکم)دا گەورەی ئەهلی ئەم دۆڵەیە .

سەعد وتی: ئومەیە واز لەوەبێنە بەخوا من بەڕاستی گوێم لەپێغەمبەری خوا (ص)بووە کە دەیفەرموو (إنە قاتلك) ئەودەتکوژێ ،ئومەیە وتی:لەمەککە دەمکوژێ ؟ سەعد وتی : نازانم ... (صحیح:بخاري)

پاش نزیکەی دوو ساڵێك لە شەڕی بەدردا لەساڵی دووی کۆچی‌دا ، ئەم هەواڵە هاتە دی ، لەکاتی جەنگەکەدا بیلال چاوی بەئومەیە کەوت کەکاتی خۆی لەمەککە سزای زۆری دابوو ، هاواری کرد ئەی ئەنصاری خوا ئەوە سەری‌کوفرە، ئەوە ئومەیەی کوڕی خەلەفە ، هەرئەوەندە (ئەنصارەکان)گوێ یان لێ بوو ،هێرشیان کردە سەر ئومەیە و کوڕەکەی و هەردوکیانیان کوشت (السیرة النبویه لابن هشام) ..

سێ یەم /هەواڵدانی پێغەمبەر (ص)بەکوشتنی (ئوبەی کوڕی خەلەف)

ئوبەی کوڕی خەلەف کەیەکێکە لەسەرانی قوڕەیش و دژایەتی حەزرەتی دەکرد (ص)، سوێندەخوات کە (محمد)دەکوژێت ، کاتێك حەزرەت (ص)ئەم هەواڵەی بیستەوە فەرمووی : (أنا أقتله إن شاء الله)من دەیکوژم إن شاء الله(الحدیث حسن/صححه الحاکم والذهبي)..ئوبەی هەرکاتێ‌لەمەککە بەحەزرەت بگەیشتایە (ص)پێی دەووت : ئەی محمد من ئەسپێکم هەیە هەموو ڕۆژێك ئالیکی زەڕاتی ئەدەمێ و تۆی پێ دەکوژم ، حەزرەتیش (ص)پێی دەفەرموو : من تۆ دەکوژم إن شاء الله..

لەجەنگی ئوحودا ئوبەی درعی لەبەردا بوو ، بەسواری ئەسپەکەیەوە هاواری کرد ، کوا محمد خوا بمکوژێت ئەگەر نەیکوژم ،ئنجا هێرشی هێنا بەرەو لای پێغەمبەر (ص).. هاوەڵان وتیان : پێغەمبەری خوا با یەکێکمان بەری لێبگرین ؟ فەرمووی وازی لێ بهێنن ، کە لێی نزیك بۆوە پێغەمبەر (ص)ڕمێکی لە هاوەڵێك وەرگرت و ڕووبەڕووی وەستاو ، لەنێو دەفەی شانی و زنجیربەندەکەیەوە کونێکی بەدی کرد ڕمەکەی تێگرت ، چەقیە شوێنی خۆی و لەسەر ئەسپەکە هەڵی دایە خوارەوە و لەخۆڵەکەدا گەوزاندی ، برینەکە گەورەنەبوو ، تەنها ملی ڕووشاندبوو ، خوێنی زۆری تێزا، وتی : وەڵلاهی محمد کوشتمی ، پێیان وت : وەڵلاهی زەنەقت چووە لە محمد ، برینەکەت وانیە .. وتی : لەکاتی خۆیدا لەمەککە پێی وتووم : من دەتکوژم ، وەڵلاهی ئەگەر تفی لێ بکردمایە دەیکوشتم ... دوژمنی خوا لە کاتی گەڕانەوەدا بەرەو مەککە لەڕێگا مرد ...

لەڕیوایەتێکی تردا هاتووە کە دەڵێت : ئوبەی وەکو گا دەیبۆڕاندو دەیووت : سوێند بێت ئەو ئازارەی بەمنەوەیە ئەگەر بەهەموو خەڵکی (ذی المجاز)ەوە بوایە دەمردن ... (ل٣١٥ گوڵاوی سەرمۆر)

چوارەم/ هەواڵدانی حەزرەت(ص)کە قوڕەیش دوای جەنگی ئەحزاب هێرش ناهێننە سەر موسلمانان: بوخاری دەگێڕێتەوە کە حەزرەت(ص)لەجەنگی ئەحزاب دا فەرمووی ئیتر ئێمە هێرش دەبەینە سەریان و ئەوان ناتوانن بێنە سەر ئێمە (**نغزوهم ولا يغزوننا**).. ئەم هەواڵەش کەغەیبەو خوای گەورە حەزرەتی(ص)لێ ئاگادار کردبوو ، هەرواش دەرچوو ، (ابن حجر)دەفەرموێ : ئەم فەرموودەیە بەڵگەیەکە لەبەڵگەکانی پێغەمبەرایەتی حەزرەت (ص)، چونکە پاش ساڵێك حەزرەت (ص)چوو بۆ عومرە بۆ مەککەو ڕێیان لێگرت و سوڵحی حودەیبیە هاتە کایەوە ، لەساڵی دواترا عومرەیان کرد،لەپاش ئەوەش فەتحی مەککە کراو ، بەمەش دەوری قوڕەیش و مەککە تەواو بوو لەهاتنە سەر مەدینە لەپاش جەنگی (ئەحزاب)...

پێنجەم /هەواڵدانی پێغەمبەر(ص)بەفەتحی خەیبەر :

بوخاری بۆمان دەگێڕێتەوەکە لە ڕۆژی خەیبەردا حەزرەت (ص)فەرمووی (سبەینێ ئەم ئاڵایە ئەدەم بەپیاوێك کە خوا فەتحی خەیبەری لەسەر دەستا دەکات ،

خواو پێغەمبەری خۆش دەوێ و، خواو پێغەمبەریش ئەویان خۆش دەوێت)ئەوشەوە خەوو خەیاڵی خەڵکی ئەوەبوو کە کێ بێ ئەو ئاڵایە وەرگرێ ، هەمووان حەزیان دەکرد وەری بگرن ، بۆ بەیانی حەزرەت (ص)فەرمووی: کوا عەلی ؟! وتیان چاوی یەشێ ! کە هات (تفی)موبارەکی دا لەچاوی و چاك بوویەوە بەجۆرێك هەروەك هیچی نەبووبێ وابوو ، ئنجا ئاڵاکەی دایە دەست ، عەلی وتی شەڕیان لەگەڵ دەکەم تاوەکو ئێمەیان لێدێت ، حەزرەتیش (ص)پێی فەرموو : لە سەرخۆ بڕۆ ، تادەڕۆیتە مەیدانیان ، پاشان بانگیان بکە بۆ ئیسلام و پێیان بڵێ : ئەگەر موسڵمان ببن ماف و ئەرکەکانیان چیە و چۆن دەبێت ، بەخوا ئەگەر خوا بەهۆی تۆوە هیدایەتی یەك کەس بدات بۆ تۆ باشترە لەموڵکی (حُمر النعم)...

شاری خەیبەر دووبەش بوو ، بەشێکیان پێنج قەڵای تێدابوو ، بەشی دووەمیشی سێ قەڵای تیابوو ، لەناو خەیبەردا قەڵاو شورای بچوکتریش هەبوون شەڕی خوێناوی لە بەشی یەکەمی قەڵاکاندا بوو ،کەپێشەوا عەلی و موسڵمانان زاڵبوون بەسەریاندا و بەشی دووەمی قەڵاکانیش کەچەکداری زۆریشیان تیابوو ورەیان ڕووخاو بەبێ شەڕ خۆیان دا بەدەستەوە....

جوولەکەکانی خەیبەر هانی کافرەکانیان دەدا بەردەوام و تیژیان دەکردن بۆ دژایەتی پێغەمبەر (ص)و بەردەوام خەریکی پەیمان شکێنی و ناپاکی بوون ، بۆیە پێغەمبەر (ص)پاش گەڕانەوەی لەسوڵحی حودەیبیە چووە سەریان و ڕەگ وریشەی دەرهێنان ، دیارە ئەمەش وەعدی خوا بوو بۆی لەقورئاندا ﴿ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ ﴾ (الفتح:٢٠) واتە : خوای گەورە بەڵێنی دەستکەوتێکی زۆری پێداون کە لە دوژمنانی دەستێنن ، بەڵام ئەمەی بۆ پێشخستن(واتە:سوڵحیحودەیبیە)،مەبەست لەدەستکەوتە گەورەکەش فەتحی خەیبەرە

بەڵێ ...کاتێ خواو پێغەمبەرەکەی وەعدو پەیمان دەدەن دێنەدی ، چونکەچی هەیە لەم بوونەوەرەدا بتوانێ ڕێ لەهاتنەدی ویستیخوا بکات ؟؟ دیارە هیچ شتێك نیە ، قورئان دەفەرموێ : ﴿ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

وكـانوا أشـدَّ مـنهم قـوَةً وماكـان اللهُ ليُعْجِـزَهُ مـن شـئ في الـسماوات ولا في الأرض ، إنَـهُ كـان عليمـاً قديرا﴾(فاطر:٤٤)

واته: ئايا ئەوە نەگەڕاون بەزەویدا ، تاسەرنج بدەن و تەماشا بکەن ، چۆن بووە سەرەنجامی گەلانی پێش ئەمان و چیمان بەسەر هێنان ؛ ئەوانە هێزو دەسەلاّتیان لەمان زیاتر بوو ، وەنەبێت خوا هیچ شتێك دەستەو سانی بکات لەئاسمانەکان ، یان لەزەویدا ، چونکە بەڕاستی ئەو زاتە هەمیشە و بەردەوام زانایەو بەدەسەلاّت و توانایە ، یان دەفەرموێ :﴿وإنْ تـوَلَيتُمْ فـأعلَمُوا أنكُـمْ غـيرُ مُعْجـزي الله وبـشر الـذين كفـروا بعـذاب ألـيم ﴾(التوبه:٣)واته :خۆ ئەگەر یاخی بن و بەگوێی بەرنامەی خوا نەکەن ،ئەوەچاکبزانن بەڕاستی ئێوە دەسەوسانکەری خوانین و لەدەسەلاّتی دەرناچن و مژدە بدە بەوانەی کە بێباوەڕن بەسزایەکی پڕ ئازار.

شەشەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص)کە (قزمان) لەئەهلی دۆزەخە :

بوخاری وموسلیم بۆمان دەگێڕنەوە کە ئەبو هورەیرە دەڵێ : لەگەڵ حەزرەتدا بووین (ص)لە غەزایەکدا (کەغەزای خەیبەر بوو)، حەزرەت (ص)بەپیاوێك کە ئیدیعای ئیسلامەتی دەکرد فەرمووی (ئەوە لە ئەهلی دۆزەخە).. لە شەڕەکەدا کابرا شەڕێکی باشی کردو بەقورسی بریندار بوو ، هاوەڵان بەپێغەمبەریان وت(ص):ئەی پێغەمبەریخوا ئەوەی فەرمووت لە ئەهلی دۆزەخە ئەمڕۆشەڕێکی قورسی کردووەو مرد ، حەزرەت فەرمووی (ص)(بەرەو دۆزەخ)، ئەمە وای کرد خەریك بوو هەندێ کەس دوودڵی و گومانی بۆ دروست ببێت ، کاتێك لەم قسەو باسەدا بوون ، وترا: نەخێر نەمردووە بەلاّم بەخەستی بریندار بووە ، لە شەودا کابرا خۆی نەگرت و بە شمشێرەکەی خۆی کوشت ؛ کەئەم هەواڵەیان دا بەحەزرەت (ص) فەرمووی (الله أكبر أشهَدُ اني عبدُ الله ورسوله).. الله أكبر شایەتی ئەدەم کەمن بەندەو نێرراوی خوام ..ئنجا فەرمانیدا بە بیلال کە لەناو خەڵکدا بانگەواز بکات ئەوەیموسڵمان نەبێت ناچێتە بەهەشتەوەو بەڕاستی خوا ئەم ئاینە بەکەسانی (فاجر)یش بەهێز دەکات (واتە خوا موسەخەریان دەکات بۆ ئیسلام)،شایانی باسە ئەو کابرایە کە ناوی (قزمان)بووە ، دووڕووبوو، دیارە دووڕوویش لە دلاّیەو خواپێی دەزانێ و هەرخواش حەزرەتی بەوەحی ئاگادار کردووە ..

حەوتەم/هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەخەلافەتی ئەبوبەکر:

خاتووعائیشە دەفەرموێت پێغەمبەر (ص)لەنەخۆشی یەکەیدا پێی فەرموو **(ادعي لي أبابكر وأخاك حتى أكتبَ كتاباً فإني أخاف أن يتمنى متمن ويقول قائل انا اولى ويأبى الله والمؤمنون إلا أبابكر)(بخاري)**...واتە:ئەبو بەکرو براکەتم بۆ بانگ بکە بانوسراوێك بنووسم بۆ ئەبوبەکر ، من دەترسم کە یەکێ ئاوات بەشوێنەکەی بخوازێ، وەیەکێ بڵێ من باشتر و لەپێشترم بۆ کاربەدەستێتی موسڵمانان لەئەبوبەکر،چونکەخواو بڕواداران ئەبوبەکر نەبێت کەسی تریان ناوێت

بەڵێ هەروا دەرچوو کەحەزرەت (ص)فەرمووی ، لە ساڵی یانزەی کۆچیدا کەپێغەمبەر (ص)وەفاتی کرد ، لە سەقیفەی بەنی ساعیدە خەریك بوو کێشە بکەوێتە ناو موسڵمانانەوە ، بەڵام خوا پاراستنی و سەرەنجام ئەبوبەکر بوو بەخەلیفە و بوو بەمایەی خێرو بەرەکەت بۆ موسڵمانان .

هەشتەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەشەهید بوونی (ثابت کوڕی قیس): کاتێك ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە لە سورەتی الحجرات دا : **(يأأيها الذين أمنوا لا ترفعوا أصواتَكُمْ فوقَ صوت النبي ولا تَجْهَروُا له بالقَوْلِ كَجَهر بَعْضكُمْ لِبَعْض أنْ تَحْبَط أعمالُكُمْ وأنتم لا تَشْعُرُون)** ، واتە ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە دەنگتان بەسەر دەنگی پێغەمبەردا (ص)بەرزمەکەنەوە لەکاتی گفتوگۆدا ،هەروەك چۆن بەدەنگی بەرز قسە لەگەڵ یەکدا دەکەن ، نەوەکو کردەوەتان پووچ بێتەوە و هەستیشی پێنەکەن کە حەزرەت (ص)ئەم ئایەتەی بۆ هاوەڵانی خوێندەوە ماوەیەك (**ثابت کوڕی قیس**)ی نەبینی و ئەحواڵی پرسی ،هاوەڵێك وتی من هەواڵیت بۆ دەپرسم ئەی پێغەمبەری خوا (ص)، کاتێ پرسیاری کرد بۆی دەرکەوت لەماڵ نایەتە دەرەوە ، کەچوو بۆلای و ئەحواڵی پرسی ، لە وەڵاما وتی من حاڵم باش نیە و دەنگم بەرز کردۆتەوە بەسەر پێغەمبەرداو کارو کردەوەم پووچ بۆتەوەو لە ئەهلی دۆزەخم ، کاتێ ئەم قسانەیان گەیاندەوە پێغەمبەر (ص)، فەرمووی بڕۆن مژدەی بدەنێ ، کەئەهلی دۆزەخ نیە بەڵکو ئەهلی بەهەشتە(بخاری لەکتاب التفسیر ڕیوایەتی کردووە)... هەروەها بەیهەقی‌وحاکمیش بەسەنەدی صحیح ڕیوایەتیان کردووە، کەحەزرەت (ص)بەثابت ی فەرموو **(یاثابت الا ترضى أن تعیش**

حميداً وتُقتَلَ شهيداً وتَدْخُلَ الجنة)واته : ئەی ثابت بۆ حەز ناکەی کە بەسەر بەرزی و سوپاسکراوی بژیت و بەشەهیدی سەربنێیتەوە و بچیتە بەهەشتەوە ؟! پابت وتی : بەڵێ حەزدەکەم . جەنگی یەمامە زۆر ناڕەحەت و قورس بوو ، موسڵمانان لەسەرەتاوە حاڵیان باش نەبوو ، ثابت کە ئەمەی دی وتی : ئێمە لە سەردەمی پێغەمبەردا (ص)ئاوا نەدەجەنگاین ، ئێوە خراپ هاوەڵەکانتان ڕاهێناوە ، خوایە من بەریم لەوەی کە ئەو بڕوادارانە دەیکەن ، ئنجا زۆر قارەمانانە جەنگا هەتا شەهید بوو..

نۆیەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەوەی کە فاتمەی کچی یەکەم کەسە پێی دەگاتەوە لەدوای وەفاتی : لەدوا ڕۆژەکانیتەمەنیپیرۆزیحەزرەت دا (ص)،کە نەخۆش بوو لەماڵی عائیشە ، حەزرەت (ص)ناردی بەدوای فاتمەی کچیداو شتێکی چرپاند بە گوێیدا ، فاتمە دەستی کرد بەگریان ، پاشان شتێکی تری چرپاندەوە بەگوێیدا ، دەستی کرد بە پێکەنین ، عائیشە دەڵێت : کە دوایی پرسیارمان کرد لە فاتمە لەبارەی ئەو پێکەنین وگریانەوە وتی : پێغەمبەر (ص)چرپاندی بەگوێمداو فەرمووی: لەم نەخۆشیەدا دەمرم ، منیش بەوە گریام ، پاشان چرپاندی بەگوێمدا و فەرمووی : کە من دوای خۆی یەکەم کەس دەبم پێی دەگەم ، بەم هەواڵەش دڵخۆش بووم ..

شایانی باسە فاتمە دوای پێغەمبەر (ص)شەش مانگێك ژیاو یەکەم کەس بوو لە ئەهلی پێغەمبەر (ص)کەپێ ی بگاتەوە ...(گوڵاوی سەرمۆر ل٥٥٥) ... ئیمامی نەوەوی دەڵێت : ئەمە موعجیزەیەکی دیاری حەزرەتە ، بگرە دوو موعجیزەشە ، یەکەم هەواڵی دایە کە فاتمە دەمێنی تا دوای حەزرەت (ص)، پاشان دووەمیش : کە فاتمە یەکەم کەس دەبێ دەگاتەوە بەحەزرەت (ص)...(شرح النووی لصحیح المسلم ٧٧/١٢)

دەیەم/ هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەفەتحی مەدائین :

موسلیم ڕیوایەتیکردووەکەحەزرەت(ص)دەفەرموێ : (**لتفتحن عصابة من المسلمين او من المؤمنين كنوز كسرى التي في القصر الأبيض**)(**حديث صحيح**). واتە : کۆمەڵێ لەبڕواداران فەتحی(مەدائین)دەکەن و دەست دەگرن بەسەر زێڕو زیوو موجەوهەراتی کیسرادا کە لەکۆشکی سپیدایە ...

ئەم هەواڵەش هاتەدی لەساڵی شانزەی کۆچیدا ، کە سەعدی کوڕی ئەبی وەقاص فەتحی شاری (مەدائین)ی کردو فارسەکانی شکاندو کۆشکی سپی‌کیسراش هەرچی‌تیابوولەسامانوزێڕو زیوو بووە غەنیمەتی موسڵمانان

یانزەیەم / هەواڵ دانی حەزرەت (ص)بەشەهیدبوونی ئوم حیرام :

ئوم حیرام دەڵێ گوێم لەحەزرەت بوو (ص)فەرمووی:**(أول جيش من أمتي يغزون البحر قد أوجبوا ، قالت أم حرام قلت يارسول الله أنا فيهم ، قال : أنت فيهم ، ثم قال النبي (ص): أول جيش من أمتي يغزون مدينة قيصر مغفور لهم ،فقلت أنا فيهم يارسول الله ، قال : لا)(اتفق عليه الشيخان).**

واتە : یەکەم سوپایەك لە ئوممەتم کەغەزا دەکەن و دەچنە بەحرەوە ، بەهەشتیان بەدەست هێناوە ، ئوم حیرام وتی : منیان تیام ئەی پێغەمبەری خوا ؟ ئەویش فەرمووی : بەڵێ تۆیان لە گەڵدای ..

ئنجا فەرمووی : یەکەم سوپایەك لە ئوممەتم کە هەوڵی گرتنی شاری قیصر دەدەن واتە (استنبول) خوا لێیانخۆش بووە،وتم:ئەی‌پێغەمبەری خوا (ص)منیان لەگەڵدام فەرمووی نەخێر...

<u>*یەکەم*</u> :ئەم فەرموودەیە هەواڵ ئەدات بەدروستکردنی کەشتی جەنگ و چوونە ناو دەریاوە کە ئەمەش لەسەردەمی معاویەی کوڕی ئەبوسفیان دا هاتە دی لەساڵی (٢٧)ی کۆچی کە چوون فەتحی قبرص بکەن ..

<u>*دووەم*</u> :هەواڵ ئەدات بەوەی کە (ام حرام)دەمێنی تائەوکاتەو بەشداری دەکات لەوچوونە ناو دەریایە ، بەڵێ .. ام حرام لەگەڵ عبادەی کوڕی صامت ی مێردی چوونە ناو ئەوکەشتیەوەو چوون بەرەو فەتحی (قبرص)،کە لە گوێ دەریاکە دابەزین (ام حرام)لەسەر وڵاخ کەوتە خوارەوەو شەهید بوو ، قەبرەکەشی تائێستا ماوە لەو شوێنەدا ...

<u>*سێیەم*</u>:هەواڵداذی‌تیایەبەغەزاکردنی(قسطنطنية/استنبول)کەئەمەشلەزەمانی یەزیدی کوڕی موعاویەدا هەوڵی بۆ دراو لە زەمانی (محمد فاتح)دا بەیەکجاری فەتح کرا .

دوانزەیەم/هەواڵدانی حەزرەت (ص) بە ڕوودانی فیتنەوشەهیدبوونیعثمان :

ئیبن عومەر دەڵێ : حەزرەت (ص)باسی فیتنەیەکی کردو فەرمووی (ئەمە(واتەعوسمان)تیایابەمەزڵومیدەکوژرێ...(حدیث حسن /ترمذی و أحمد ڕیوایەتیان کردووە).. ئەم هەواڵەش هاتەدیلەساڵی ٣٥یکۆچیدا لەئەنجامی فیتنەو ئاشوبێك کەبەرپابوو،سەرەنجام حەزرەتی عوسمان شەهید بوو ، وە بەمەزڵومی سەری نایەوە ....

سیانزەیەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص) بەشەهید بوونی عەمماری کوڕی یاسر :

حەزرەت (ص)بەعەمماری کوڕی یاسری فەرموو (ابشر عمار تقتلك الفئة الباغية)(حديث صحيح /ترمذی ڕیوایەتی کردووە)واتە:مژدەت لێبێت عەممار کۆمەڵ و دەستەی دەرچوو لە فەرمانی ئیمام شەهیدت دەکەن ...

ئەم هەواڵەش هاتەدی لە ساڵی ٣٧ ی کۆچیدا لەجەنگی صفین دا ، لە ئەنجامی ئەوەی کەحەزرەتی عوسمان لەلایەن ئاژاوە گێڕانەوە شەهید کراو پێشەواعلیبووەئەمیریموسڵمانان و کۆمەڵێ لەهاوەڵان لەژێر سەرکردایەتی (معاویە)دا داوای خوێنی (عوسمان)یان دەکردو دەیانویست بەپەلە تۆڵە لە تاوانباران بسەنرێ ، پێشەوا عەلیش ڕای وابوو کەئەو کارە بەپەلە نابێت و چاوەڕێی باروزروفیدەکرد ،سەرەنجام سوپای پێشەوا عەلیومعاویە بەهۆی ئاژاوە گێڕانەوە دایان بەیەکداو ژمارەیەکی زۆر موسڵمان شەهید بوون .

یەکێ لەوانە عەممار بوو ، جا لەبەرئەوەی هاوەڵان ئەم فەرموودەیەیان دەزانی ، بە شەهید بوونی عەممار کە لەگەڵ سوپای پێشەوا عەلی دا بوو ، خەڵکی دڵنیا بوون کەتاقمی معاویە باغین و لەفەرمانی ئیمام دەرچوون و ئیجتهادەکەیان هەڵەیە .. لە فەرموودەیەکی تریشدا حەزرەت (ص)بەعەممار دەفەرموێت:(آخر شربة تشربها من الدنيا شربة لبن)(حديث صحيح /ئیمام ئەحمەد ڕیوایەتی کردووە) واتە : ئەی عەممار دوا خواردنەوەت لە دنیادا شیرە کە دەیخۆیتەوە.

جاکاتێ لە (صفين)دا ، شیریان هێنا بۆ عەممار و خواردیەوە ، پێکەنی ، وتیان بەچی پێدەکەنی؟؟ ئەو فەرموودەیەی گێڕایەوە ، ئیتر چووە ناو شەڕەکەوەو

پاشماوەیەك شەهیدبوو،بەمەش هەواڵەکەی حەزرەت (ص)هاتەدی کە دواهەمین خوردنەوەی عەممار شیردەبێت لە دنیادا پێش شەهید بوونی .

چواردەیەم / هەواڵدانی حەزرەت(ص)بەڕێکەوتنی نێوان حەسەن ومعاویە: پێغەمبەر (ص)لەسەر مینبەر بوو ، حەسەنیش لەلایەوە بوو ، جارێك سەیری خەڵکەکەی دەکردوجارێکیش سەیری حەسەن و فەرمووی : (ابني هذاسيدولعل الله أن يُصلح به بين فئتين من المسلمين)(بخاری)واتە : ئەم کوڕەی من سەیدەو ڕەنگە خوا سوڵحی نێوان دوو دەستەی گەورەی موسڵمانانی پێبکات .

ئەم هەواڵەش هاتەدی لەساڵی چل ی کۆچیدا بەوەی کە کاتێك حەزرەتی عەلی شەهید کرا و پێشەوا حەسەن هاتەجێی ، ناوبراو دەستی لەخەلافەت هەڵگرت بۆ معاویە کە کاربەدەستی شام بوو ، ئەم ساڵەش ناونرا ساڵی یەکڕیزی موسڵمانان (عام الجماعة)...

پانزەیەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەماوەی خەلافەتی ڕاشیدین :

حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (خلافة النبوة ثلاثون سنة ثم يؤتي الله الملك أو ملكه مَن يشاء)(أبو داود /حديث حسن/ واتە : خەلافەتی نبوەت سی ساڵەو پاشان خوای گەورە موڵکەکەی دەدا بەهەرکەسێ بیەوێت ... ئەمەش هەروەك هەواڵەکانی تربەتەواوەتی هاتەدی، خەلافەتی ئەبوبەکر لە ساڵی یانزەی کۆچی یەوە دەستی پێکرد تاساڵی چلی کۆچی کەپێشەوا حەسەن کوڕی عەلی وازی هێنا لەخەلافەت بۆ معاویەی کوڕی ئەبی سفیان ..

ساڵەکانی حوکمڕانی خەلیفەکانی ڕاشیدینیش بەم جۆرە بوو :

ئەبو بەکر دووساڵ و سێ مانگ و دەڕۆژ.

عومەر دەساڵ و شەش مانگ و هەشت ڕۆژ

عوسمان یانزەساڵ و یانزەمانگ و نۆ ڕۆژ

علی چوارساڵ و نۆ مانگ و حەوت ڕۆژ

حەسەن نزیکەی شەش مانگ و

دەکاتە (٢٧)ساڵ و (٣٥)مانگ و (٣٤)ڕۆژ

کەبەمەش دەکاتە سی ساڵ و چوار پێنج ڕۆژ کە ئەمەش ڕەنگە (تداخل)ی ڕۆژەکان بێت ...

شانزەیەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەمانەوەی عبداللە ی کوڕی سەلام لەسەر ئیسلامەتی تامردن

: قەیس کوڕی عباد دەڵێ: لەمزگەوتی مەدینە دانیشتبووم ، پیاوێك هاتە ژوورەوەو نیشانەی خشوع لەسەر دەموچاوی بوو ، خەڵکی وتیان : ئەم پیاوە لەئەهلی بەهەشتە ، پیاوەکە دووڕکات نوێژی سوننەتی کرد بەخێرایی و چووە دەرەوە ، منیش شوێنی کەوتم ، پێم وت : تۆ کە هاتیتە ناو مزگەوتەوە وتیان : ئەم پیاوە لەئەهلی بەهەشتە ، ئەویش وتی : بەخوا نابێ کەسێ شتێ بڵێ کەنەیزانێ ، ئێستا پێت دەڵێم ئەوە لەچییەوە هاتووە ، من خەوێکم دی لەسەردەمی حەزرەتدا (ص)و بۆم گێڕایەوە ، لەخەوما لە باخێکی گەورەو خۆش دابووم ، لە ناوڕاستیا عەموودێکی ئاسن هەبوو کە خوارەوەی لە زەویدا چەقابوو ، سەرەوەشی لەئاسمانا بوو ، لەسەرەوەی قوڵفێکی پێوە بوو پێم وترا پیاسەرکەوە،وتم:ناتوانم،خزمەتکارێك هات و لە پشتەوە جلەکانی بۆ کۆکردمەوە و یارمەتی دام سەرکەوتم و دەستم گرت بەقوڵفەکەیەوە ، دەستم بە قوڵفەکەوە بوو خەبەرم بووەوە . کە ئەمەم بۆ حەزرەت (ص)گێڕایەوە فەرمووی : ئەوباخە ئیسلامەو ئەو عەمودەش عەموودی ئیسلامەو ئەو قوڵفە (عروە)یە (**عروة الوثقی**)یە ، تۆ لەسەر ئیسلام دەبیت تادەمریت.(ئەوپیاوە عبداللە ی کوڕی سەلام)بوو /ئەم فەرموودەیە (صحیح)ەو بخاری و مسلم ڕیوایەتیان کردووە . .

ئەم هەواڵەش هاتەدی ، عبداللە ی کوڕی سەلام سی وسێ ساڵ دوای حەزرەت (ص)ژیاو بەموسڵمانی لەمەدینە وەفاتی کرد لەساڵی چل و سێ ی کۆچی دا ...

حەقدەیەم /هەواڵدانی حەزرەت (ص) بەتەمەن درێژی سەعدی کوڕی ئەبی وقاص : سەعد دەڵێ :لەمەککە (پاش فەتح کردنی)نەخۆش کەوتم و حەزرەت (ص)سەری دام ، ئەو حەزی نەدەکرد کە بمرێت لەوشوێنەی کە کۆچی کردووە لێی و فەرمووی :خوا ڕەحم بکات بە (**ابن عفراء**)(کە لە مەککەدا کۆچی دوایی کرد)... وتم : ئەی پێغەمبەری خوا ئەمەوێ ماڵەکەم هەمووی بکەم بەخێر ،فەرمووی : ناوامەکە ، وتم : نیوەی دەکەم بەخێر ، فەرمووی : نابێ ، وتم : یەك لەسەر سێی دەکەم بەخێر ، فەرمووی یەك لەسەرسێ باشەو زۆریشە ، تۆئەگەر منالەکەت بە دەوڵەمەندی بەجێ بهێڵی باشترە

لەوەی کە بە هەژاری بەجێیان بهێڵی و دەست لەخەڵك پان بکەنەوە ، جاتۆ هەرچیش بۆ خۆت ومالّ ومناڵیش خەرج بکەی هەرخێرە،تەنانەت ئەو پارووەش کە دەیکەیت بەدەمی هاوسەرەکەتەوە هەربەچاکە بۆت دەنوسرێت ، جاتۆش ڕەنگەخوا بتهێڵێ و تەمەن درێژت بکات تا کەسانێك سوودمەندبن لێت و کەسانێکیش زیانیان پێبگات.. (صحیح مسلم).

بەڵێ ...سەعد دەترسا لەمەککە بمرێت لەو نەخۆشیەداو ، کەچی حەزرەت (ص)نەی هێشت وەسیەت بکاو ماڵەکەی هەمووی ببەخشێ و فەرمووی کە تۆ دەمێنی ، ئەوەبوو پەنجا ساڵێکی تر ژیاو ڕۆڵێکی گەورەی هەبوو لە فتوحاتی ئیسلامیداو کەسانێکی زۆر بەهۆیەوە موسڵمان بوون کە بەمەش سوودمەند بوون ، کەسانێکیش کە بڕوایان نەهێنا و دژایەتیان کرد تیاچوون و زیانمەندبوون ...

هەژدەیەم / هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەشەهید بوونی (حسين): حەزرەت(ص)ڕۆژێ بەیەکێ لەخێزانەکانی فەرموو : (مەلائیکەتێك هاتە لام لەماڵەوە ، کە هەرگیز لەوەوبەر نەهاتووە ، پێی وتم : ئەم کوڕەی تۆ (حسین)شەهید دەبێ و ، ئەگەر دەتەوێ ئەو گڵەشت پیشان دەدەم کە لە سەری شەهید دەبێ ، ئنجا گڵێکی سوورباوی پیشان دام ...(صحیح)ەو ئیمام ئەحمەد ڕیوایەتی کردووە، ئەم هەواڵەش لە ساڵی شەست و یەکی کۆچیداهاتەدیو لە کەربەلا شەهید کرا لەگەڵ حەقدەکەس لەئەهلی (بیت). ل ١٢٨نبؤات الرسول ماتحقق منها وما يتحقق.

نۆزدەیەم /هەواڵ دانی حەزرەت (ص)بەکوێر بوونی زەیدی کوڕی ئەرقەم :

ڕۆژێك حەزرەت (ص)سەردانی زەیدی کوڕی ئەرقەمی کرد کە نەخۆش بوو ، پێی فەرموو : ئەم ناساغیەت هیچ نیە ، بەڵام چۆن دەبێ ئەگەر دوای من تەمەن درێژ بیت و کوێر ببی ، زەید وتی : کەواتە ئارام دەگرم و چاوەڕێی پاداشتی خوا دەکەم ، ئەویش فەرمووی : کەوابێ بەبێ حساب دەچیتە بەهەشتەوە .

(حديث حسن)رواه طبراني وأحمد/ ئەم هەواڵەی حەزرەتیش (ص)هاتەدی و زەید بەو نەخۆشی یە هیچی لێ نەهات و چەندەها ساڵ ژیا دوای حەزرەت و پاشان لەساڵانی دوایی تەمەنیشی دا کوێر بوو ...

بیستەم/هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەوەی کە (محمد کوڕی مەسلەمە) فیتنە کاری تێناکات:

حوزەیفەی یەمانی (کاتم سڕی)پێغەمبەر بوو (ص)، وتی هەرکەس بگاتە زەمانی فیتنە من دەترسم لێی کەتێوە بگلێ و کاری تێبکات ، تەنها محمدی کوڕی مەسلەمە نەبێت کە گوێم لێ بوو حەزرەت (ص) پێی فەرموو: تۆ فیتنەکارت تێناکات وزیانت پێناگەیەنێت(حاکم ڕیوایەتی کردووەو صحیح)ە.

هەرواش دەرچوو کە حەزرەت (ص)فەرمووی لەزەمانی فیتنەکەدا محمدی کوڕی مەسلەمە لەجیاتی شمشێرەکەی شمشێرێکی تەختەی هەڵگرت و چووە ناوچەی (الربذة)و بەشداری هیچ لەئاژاوە و فیتنەی نەکردو پاشان گەڕایەوە مەدینە و لەساڵی (٤٣)ی کۆچیدا کۆچی دوایی کرد ل١٣١ / نبؤات الرسول.

بیست ویەك: هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەشەهید بوونی کۆمەڵێ لەهاوەڵانی

حەزرەت(ص)لەسەر کێوی(حراء) بوولەمەککە ، لەگەڵ ئەبوبەکرو عمرو عوسمان و علی و تەڵحەو زوبەیر ، کێوەکە لەرزی ، حەزرەت (ص)فەرمووی ئارامبە ئەوەی لەسەرتە یان پێغەمبەرە یان (صدیق)ە یان شەهیدە (موسلیم).

جارێکی تریش لە مەدینە ،حەزرەت (ص)و ئەبوبەکر و عمرو عوسمان لەسەرکێوی ئوحود بوون و شاخەکە لەرزەیەکی کرد حەزرەت (ص)هەمان شتی فەرموو (بخاری ڕیوایەتی کردووە)..ل ١٢٤ نبؤات الرسول.

ئەمەش موعجیزەیەکی گەورەیە یەکەم هەواڵە بەوەی کە ئەبوبەکر (صدیق) ەوشەهیدنابێ‌وئەوانی تر هەموو شەهید دەبن هەرواش دەرچوو کەحەزرەت(ص) فەرمووی ، ئەوهاوەڵانە هەموویان شەهید بوون

بیست و دوو : هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەماوەی تەمەنی عبدالله ی کوڕی بسر :

حەزرەت (ص)بە (عبدالله) ی کوڕی (بسر)ی فەرموو (کەمناڵ بوو): ئەم غولامە(قرن)ێك دەژی.(بالوکەش بەدەموچاویەوە بوو)فەرمووی ناشمرێت هەتائەوبالوکانەی دەموچاوی لائەچێت/حاکم ڕیوایەتی کردووەو(صحیح)ە.ئەم هەواڵەش هاتەدی بەوەی کە عبدالله سەد ساڵ ژیاو ئەوکاتەی مرد ئەو بالوکانەی بەدەموچاوی یەوە بوو نەمان ل ١٢٨ نبؤات الرسول

بیست و سێ: هەواڵدانی حەزرەت(ص)بەئاسایشی نیوەدوورگەی عەرەب :

عەدی کوڕی حاتەم دەڵێ کاتێ لەلای پێغەمبەر بووم (ص)پیاوێك هات وشەکوای هەژاریکرد،ئنجا یەکێکی تر هات و شەکوای لە دزوجەردەی ڕێگا کرد ، حەزرەت (ص)فەرمووی :ئەی عەدی ئایا حیرەت بینیوە ؟ وتم: نەخێر نەمدیوە بەڵام بۆم باسکراوە ، فەرمووی :ئەگەر بمێنی دەبینی کە ئافرەتێك لە (حیرە)وە دێت و تەوافی کەعبە دەکات و لەخوا نەبێ لەکەس ناترسێت (واتە:کەس ڕێی لێناگرێ و ئاسایش دەبێت)، منیش لەدڵی خۆما وتم ئەی دزوجەردەکانی (طی)کە دنیایان سەرقاڵ کردووە چییان لێ دێت ..(بخاری گێڕاویەتیەوە)...

ئنجا پاش چەندەها ساڵ کە لە سەردەمی خولەفای ڕاشیدین دا هەموو نیوە دوورگە خیرایە ژێر ڕکێفی ئیسلامەوە ، عەدی وتی بەڕاستی ئەوەتا دەبینم کە ئافرەتێك لە (حیرە)وە لەعێراق دێت بۆ تەوافی کەعبەو لەخوا نەبێت لەکەس ناترسێت ... (بخاری)ل١٤٥ نبوٱت الرسول.

بیست و چوار : هەواڵدانی حەزرەت (ص)بەفەتحی ئیسلامی:

حەزرەت (ص)فەرمووی زەمانێك دێت کۆمەڵێکی زۆر لەخەڵکی غەزا دەکەن ، دەوترێت:هاوەڵی پێغەمبەرتان تیایە، دەڵێن :بەڵێ ، بەهۆی ئەوەوە فەتح دەکەن و سەردەکەون ، ئنجا زەمانێك دێت دەوترێت :کەسێکتان تیایە هاوەڵێتی ئەصحابی پێغەمبەری کردبێت ، دەوترێت بەڵێ ، بەهۆی ئەو کەسەوە فەتحیان بۆ دەکرێت ، ئنجا زەمانێك دێت دەوترێت کەسێکتان تیایە هاوەڵێتی هاوەڵانی ئەصحابی پێغەمبەری کردبێت ، دەڵێن بەڵێ ، بەهۆی ئەوەوە فەتحیان بۆ دەکرێت بخاری ومسلم

ئەمـــەش لـــەپاش وەفـــاتی حـــەزرەت (ص) هاتـــەدی بـــەوەی کـــەجیهادو بڵاوکردنەوەیئیـسلام بـەردەوام بـوو ، ئنجـا لەجەنگەکانـدا بـەهۆی یـارانی پێغەمبـەر (ص)یـان هـاوەڵی یـارانی پێغەمبـەر یـان هـاوەڵی هـاوەڵی یـارانی پێغەمبـەرەوە (ص)فەتحیان بۆ دەکرا ، بۆنموونە :

کاتێك عەمری کوڕی عاص لەگەڵ (مقوقس)ڕووبەڕوو بووەوە لەمیسر ، زۆر لە موسڵمانان شکان و خۆیان نەگرت ، عەمر لۆمەی کردن و هانی دان لەسەر خۆ ڕاگری ، پیاوێکی یەمەنی پێی وت : ئێمە خۆ لە بەردو ئاسن دروست نەبووین !!

عەمر ڕووی لێوەرگێڕاوئیهمالی کرد ، ئنجا بانگی کردە یارانی پێغەمبەر (ص)، کە کۆبوونەوە پێی وتن :پێشکەون خوا لە سەردەستی ئێوەدا سەرکەوتن دەدات بەموسڵمانان،ئەوانیش پیاوانە جەنگان و خوا سەرکەوتنی دانی". ل١٤٩نبؤات الرسول .

بیست وپێنج : هەواڵ دان بەفەتحی فارس و ڕۆم و نیوەدورگەی عەرەب ودەجال: حەزرەت (ص)بەهاوەڵانی فەرموو : غەزای نیوە دوورگەی عەرەب دەکەن و خوا بۆتان فەتح دەکات ، ئنجا غەزای دەجال دەکەن و بەسەر ئەویش دا سەردەکەون و خوا فەتحتان بۆ دەکات .. (مسلم)ل١٥٠الوعود .

دیارە پاش چەندە سەدەیەك هەموو ئەوانە هاتنەدی و ماوەتەوە فیتنەی دەجال،کە ئیدیعای خوایەتی دەکات.خەڵکێکیزۆری پێدە خەڵەتێ و سەرەنجام لەسەردەستی موسڵماناندا بەسەرکردایەتی حەزرەتی (عیسا) سەلامی خوای لێبێت دەشکێت و لەناودەچێت ... ئەمەش بێگومان دێتەدی ، ئەوەی بگاتە ئەو زەمانە دەیبینێ ... چونکە ئەوە سیان لە هەواڵەکانی هاتنەدی ، چوارەمیش بەهەمان شێوە دێتە دی.

بیست و شەش : هەواڵدان بەبڵاوبوونەوەی سوو خواردن : حەزرەت(ص)دەفەرموێ: (**لیأتین على الناس زمان لایبقى منهم أحد إلا أکل الربا فمن لم یأکل اصابه من غبار**)(**ابن ماجة / حدیث صحیح**)ل٢٥٤ **النبؤات.** واتە:ڕۆژێك دێت کەس نامێنێ سووی نەخواردبێ،ئەوەش کەسووی نەخواردبێ پریشکی بەرکەوتووە (یان تۆزی سووی لێ نیشتووە)...

بەڕاستی ئەمەش موعجیزەیەکی گەورەیە،چونکە لە سەردەمی حەزرەتدا سووخواردن هەبووە بەڵام بەهۆی ئەوەیکەئیسلام جەنگێکی گەورەی بەرپاکرد دژی سووخۆری و حەرامی کرد تەواو کەم بۆوە ..

باشە کێ دەڵێ سەرهەڵدەداتەوە ؟؟؟ باشە ئەگەر سەریشی هەڵدایەوە چۆن ئاوا زۆر بڵاودەبێتەوە و هەموو کەس دەگرێتەوە ؟؟..

ئەگەر سەیری ئەم سەردەمەی خۆمان بکەین ڕاستێتی ئەم فەرموودەیە بەچاکی دەبینین ، ئەوەتا هەموو کاروباری بانقەکان لەسەر سووخواردن بەندەو خەڵکانێکی زۆر سڵ لەسوو خواردن ناکەنەوە و زۆر کەسیش ئەگەر ڕاستەوخۆ سوونەخوات پڕیشکی بەردەکەوێت ..

بیست وحەوت:هەواڵدان بە پەیدابوونی ستەمکارو ئافرەتی داپۆشراوی ڕووت:

حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (**صنفان من أهل النار لم أرهما ، قوم معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس ونساء كاسيات عاريات مميلات مائلات رؤوسهن كأسنمة البخت المائلة لايدخلن الجنة ولا يجدن ريحها وإن ريحها ليوجد من مسيرة كذا وكذا**)موسلیم.

ئەم فەرموودەیە باس لەدووکۆمەڵ دەکات کەپەیدادەبن ، کۆمەڵێکیان ئەوانەن کەستەمکارن وبەقامچی کەهەروەك کلکی مانگایە سزای خەڵك دەدەن، کۆمەڵی دووەمیش ئافرەتانن کە داپۆشراوی ڕووتن ، هەرچەند بەناو جلیان لەبەردایە بەڵام لەبەرتەنکی یان تەسکی یان کورتی وەك هیچیان لەبەردا نەبێت وایە ، کە ئەمڕۆش لە هەمووکات زیاتر ئەم دیاردەیە دەبینین لەو مۆدەی جل و بەرگانەی کە هەر ڕۆژەی جۆرێکەو هەمووشی بۆ جوڵاندنی ئارەزوواتە و بۆ خۆشکردنی ئاگری فەسادە ..

بیست وهەشت:هەواڵدان بەنەمانی حوکمی ئیسلامی وپاشان نوێژکردن :

حەزرەت(ص)دەفەرموێت: (**لينقضن عُرى الاسلام عروة عروة فكلما انتقضت عروة تشبث الناس بالتي تليها وأولهن نقضاً الحكم وآخرهن الصلاة**) (أحمد/ حديث حسن) واتە : قوڵفەکانی خێمەی ئیسلامەتی یەك یەك دەپچڕێت ، هەرکاتێك یەکێکیان پچڕا خەڵکی دەست بەوی تریانەوە دەگرێ ، یەکەمیان حوکمە و دواهەمینیان نوێژە.

بەڕاستی هەروادەرچووە،خەلافەتی ئیسلامی ڕووخێنرا و دوژمنان هەر ڕۆژەو بیانوویەك بە ئیسلام دەگرن و خەڵکانێکی زۆریش وازیان لە نوێژ کردن هێناوە و تەنها بەناو موسڵمانن ...

بیست و نۆ : هەواڵدان بە هێرشی دوژمنان بۆ سەر موسڵمانان : حەزرەت (ص)دەفەرموێت :(**يوشك الامم أن تداعى عليكم كما تداعى الآكلة إلى قصعتها ، فقال قائل : ومن قلة نحن يومئذ ؟ قال : بل انتم يومئذ كثير ولكنكم غثاء كغثاء السيل ، ولينزعن الله من صدور عدوكم المهابة منكم ، وليقذفن الله في قلوبكم الوهن ، فقال قائل : يارسول الله وما الوهن ، قال : حب الدنيا وكراهية**

الموت)حديث حسن/أبوداود .واتە :ڕۆژێك دێت گەلان هێرش دەكەنە سەرتان ، هەروەك چۆن كۆمەڵە وشترێكی برسی هێرش دەبەن بۆ ئاڵف و خواردنیان ، یەكێ وتی : لەو ڕۆژەدا لەبەركەمیمانە ئاوامان لێدێت ؟ فەرمووی : نەخێر ، بەڵكو ئێوە لەو ڕۆژەدا زۆرن ، بەڵام وەك كەف و پوش و پەڵاشی سەرلافاو وان و ، خوای گەورە ترستان و هەیبەتتان لە دڵی دوژمن دەردەكات و لاوازی (الوهن)دەخاتە دڵتانەوە ! یەكێوتی:ئەی پێغەمبەری خوا ئەو لاوازی (الوهن)ە چییە ؟ فەرمووی : خۆشەویستی دنیاو حەزنەكردنە لەمردن .

بەڕاستی ئەم فەرموودەیەش وەك ئەوانی تر هاتۆتەدی ، ئەوە حاڵی موسڵمانان كەچۆن دنیا سەرگەرمیان دەكاو حەزناكەن گیان فیدا بن و حەزناكەن بمرن لە ڕێی خوادا ، ئەمەش دیسان بەڵگەیە لەسەر ئەوەی كە حەزرەت(ص)داهاتوویئومەتەكەی و قۆناغەكانی ژیانیانی پیشاندراوە لەلایەن خوای پەروەردگارەوە كە زانایە بە (غیب و شهادە)... ئەم ڕێنماییانەی حەزرەتیش (ص)بۆ ئەوە بووە كەموسڵمانان لەخۆیان تێبگەن و شارەزای دەردو نەخۆشییەكان بن و بتوانن چارەسەری بكەن و دوژمنان باشتر بناسن و نەخەڵەتێن بەفاكوفیكی ناحەزان و پڕوپاگەندەی پیاوانی شەیتان .

سی/هەواڵدان بەشوێن كەوتن و چاولێكردنی گاورو جوولەكە : حەزرەت (ص)دەفەرموێت : **(لتتبعن سنن من كان قبلكم شبراً بشبر ذراعاً بذراع حتى لو سلكوا جحر ضب لسلكتموه قلنا يارسول الله اليهود والنصارى؟؟ قال فمن.../ بخاري ومسلم/....**

واتە : بەڕاستی شوێنی ڕێبازی ئەوانەی پێش خۆتان دەكەون بست بەبست و باڵ بەباڵ ،تەنانەت ئەگەر بچنە كونی بزن مژەشەوە دەچن بەدوایاندا ، وتمان ئەی پێغەمبەری خوا (ص)مەبەستت جوولەكەو گاورە ؟

فەرمووی :ئەی گوایە كێ ؟!

ئەمە خوێندنەوەیەكی داهاتووە،كەحەزرەت (ص)پێش زیاتر لەچواردە سەدە ئاماژەیپێكردووەوسەددەر سەدیش تەواوە،ئەوەتاجوولەكە و گاور كۆڵنادەن(ولن ترضى عنك اليهود ولاالنصارى حتى تتبع ملتهم)البقرة١٢٠ ، نەگاور نەجوولەكە لێت ناگەڕێن وڕازی نابن تادوایان نەكەوی ، بۆئەم شوێنكەوتنەش بەملیارەها دۆلار سەرف دەكرێ و هەرچی هۆكاریش هەیەخراونەتەكار لە كەناڵە فەزاییەكان و ڕۆژنامەو

گۆڤارەکان پڕوپاگەندەی ئەڵقەلەگوێکان و کڕینی خەڵکان (**یصبحُ الرجل مؤمناً ويُمسي كافرا يبيع دينه بعرض من الدنيا**)(بەیانی کابرا موسڵمانە و ئێوارە دەبێتە کافرو ئاینەکەی دەفرۆشێت بەدنیا).

سی ویەك : هەواڵدان بە پەیدابوونی کەسانێك کەلافی پێغەمبەرایەتی لێئەدەن

:حەزرەت(ص): (**لاتقوم الساعة حتى يبعث دجالون كذابون قريب من ثلاثين كلهم يزعم انه رسول الله**)**بخاری وموسلیم**...

واتە :قیامەت نایەت تاوەکو نزیکەی سی دەجالی درۆزن پەیدا نەبێت کەخۆیان بەپێغەمبەر دەزانن ...

ئەمەش هاتۆتەدی لەزەمانی حەزرەتەوە (ص)تائەمڕۆ کەئەوانەی ناویان هەیەو کاریگەرێکیان بووە نزیکەی سی کەسێك دەبن وەك (اسود العنسی، مسیلمةالکذاب)کەهەرزوو لەزەمانی حەزرەتدا (ص)پەیدا بوون ، لەم سەردەمەی خۆشماندا (بابی و بهائی و قادیانی)سێ نموونەن لەم بوارەدا و کەسانێك هەن کە تائێستا پێیان خەڵەتاون....

سی و دوو : هەواڵدان بەبوونی ئەهلی خێر لەهەموو زەمانێکدا :

حەزرەت (ص)دەفەرموێت: (**لاتزال طائفة من أمتي ظاهرين حتى يأتيهم أمرالله وهم ظاهرون**)**بخاري**/ واتە: کۆمەڵێ لەئومەتم لەسەر ئیمان و ئیسلامەتی دامەزراو دەبن تائەوکاتەی کەخوای گەورە بایەك دەنێرێ و پێش قیامەت هەرچی بڕوادارە دەیباتەوە و ئەهوالی قیامەت بەسەر بێ بڕواکاندا دێت ..

ئەمەش بەڵگەیە کەخوا نوری ئیسلام درێژە پێدەدات و کۆمەڵێك هەردەبن سەرمەشق بن بۆ ئەوەی هەرچی هەقی بوێ چاویان لێ بکات ...

سی وسێ / هەواڵدان بەتازەبوونەوە و(تجدید) ی ئیسلام :

حەزرەت (ص)دەفەرموێت : (**إنّ الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها**)(**أبو داود /صحیح**). واتە: خوای گەورە بەڕاستی هەموو سەری سەدساڵێك کەسێك دەنێرێت کە دینی خوا تازە بکاتەوە و موسڵمانان هوشیار بکاتەوەو ببێتە (مجدد)

بۆیان ، ئەمەش بەدرێژایی مێژووی ئیسلامیدەبیینین وەك (حسن البصری،عومەر عبدالعزیز ، عبدالقادری گیلانی ، مەودودی ، بەننا).

(گەشبینی پەروەردەی ئیسلامی)

حەزرەت (ص)هەرچی پێویست بێت بەئوممەتی گەیاندووە، بۆیە دەست گرتن بەقورئان و سوننەتەوە ، مایەی ڕزگاری وسەرفرازی یە لەهەموو کات و شوێنێکدا ... وتمان حەزرەت (ص)باسی فیتنەوئاشوبی بۆموسڵمانان کردووە تابەرچاو ڕوون بن و بزانن چۆن مامەڵەی لەگەڵدا بکەن ...

ئەم باسی فیتنە و ئاشووبەش بۆ ئەوەنەبووە کە بڕوادار بێ هیوابێت و بڵێ : تازە کارلەکار ترازاوە و چیمان بۆدەکرێت ؟ نەخێر ، بەڵکو بە پێچەوانەوە بۆئەوە بووە کەهەمووی بەیەکەوە سەیر بکرێ و لەهەموو گۆشەکانیەوە بخوێنرێتەوە ، واتە نابێ یەکێ فەرموودەیەك بێنێ لەبارەی فیتنەوەو بێ هیوابێ ... چونکە چەندەها فەرموودەی تریشمان هەیە کەباس لەداهاتوویەکی گەش دەکەن بۆ ئیسلام و باس لەزاڵبوونی موسڵمانان دەکەن بەسەر ئەو کۆسپانەدا ...

ئیبن عباس دەڵێت : (**كان رسول الله (ص)يتفاءل ولا يتطير**)واتە : هەمیشە پێغەمبەر (ص)گەشبین بووەو هەرگیز بێ هیوا نەبووە ...

ئەوەتا لەگەرمەی نارەحەتی وفشاری دوژمنان دا گەش بینەو بەنووری پێغەمبەرایەتی دەڕوانێتە دنیاو ڕووداوەکان و دەفەرموێت : (**والذي نفسي بيده ليفرجن الله عنكم ماترون من الشدة ، واني لأرجو أن أطوف بالبيت العتيق آمنا، وأن يدفع الله إلي مفاتيح الكعبة . وليهلكن الله كسرى وقيصر ، ولتنفقن كنوزهما في سبيل الله**)بخاری ومسلم ، واتە : بەو خوایەی گیانی منی بەدەستە بەدڵنیایی خوائەم نارەحەتی وفشارانەمان لەسەرهەڵدەگرێت کەدەیبینن ، وە من هیوادارم کە بێ ترس و بەئەمینی تەوافی کەعبەبکەم و خوای گەورە کلیلەکانی کەعبە بداتە دەستم ، وە هەروەها خوای گەورە کیسراو قەیسەر لەناوبەرێت و ماڵ و سامانیان بەخت بکەن لە ڕێی خوادا.

(مەشخەڵدارانی پەیامی خوا)

مەشخەڵدارانی پەیامی خوا دەست بەدەست ئەم بەرنامەیە دەگەیەنن و خۆری ئیسلام ئەگەر بۆ ماوەیەکی کەم بشگیرێت ، هەرگیز ئاوانابێت تاوەکو ژیان لەم

سەرزەوی یەدا مابێت ... حەزرەت(ص)دەفەرموێت : (**لاتزال طائفة من أمتي قائمة بأمر الله لا يضرهم من خذلهم أو خالفهم حتى يأتي أمر الله وهم ظاهرون على الناس**)مسلم... واتە : بەردەوام کۆمەڵێ لەئومەتم هەڵدەستن بە گەیاندنیبەرنامەیخواو زیانیان پێناگەیەنێ ئەوانەی کەپشتیان ناگرن یان دژایەتیان دەکەن ، تاوەکو قیامەت دێت و ئەوان لەناو خەڵکا دیارن و ناتوێنەوەو هەمیشە سەر مەشقن .. لە فەرموودەیەکی تریش دا دەفەرموێت : (**لايزال الله يغرس في هذا الذين غرساً يستعملهم في طاعته**)ابن ماجه وأحمد وابن حبان. واتە: بەردەوام خوای پەروەدگار کۆمەڵە کەسانێك دێنێ کە لەخزمەت بەرنامەی خوادابن و کاری بۆ بکەن ..

(بڵاوبوونەوەی ئیسلام)

لە لێکۆڵینەوەیەکدا کە بە سەرپەرشتی ئەزهەر کرا دەرکەوت کردارە سەربازی یەکانی پێغەمبەر (ص)نزیکەی هەشتا غەزاو سریە بووە وتەنها لەحەوتیاندا شەڕ رووی داوەو ، لەهەموو ئەو شەڕانەش دا لەموسڵمانان سەدو سی و نۆکەس شەهید بوون و لەکافرانیش سەدو دوانزەکەس ، وەهەمووی دەکاتە دووسەدو پەنجاویەك کەس ، کەنزیکەی ژمارەی ئەوکەسانەیە کە لەڕووداوی ئوتومبیلدا لەشارێکی مام ناوەندی دا لەناو دەچن لەساڵێکدا...

بەڵێ ... ئیسلام بەنیوە دوورگەی عەرەبدا بڵاوبۆوە بە ڕێنمایی حەزرەت (ص)کەنابێ ئافرەت و منداڵ و پیروپەککەوتە بکوژرێت و دەبێ دەستبپارێزن مەگەر کەسێك کە بەفیعلی ڕووبەڕوویان ببێتەوە ..

دوژمنان پڕوپاگەندە دەکەن کەئیسلام بەزۆر و بەشمشێر بڵاوبۆتەوە کەچی لەڕاستیدا وانەبووە ...ئەوەتالەسەد ساڵی یەکەمی هیجرەتدا ڕێژەی بڵاوبوونەوەی ئیسلام لە دەرەوەی نیوەدوورگەی عەرەبدا بەم شێوەیە بووە :

لە وڵاتی فارس ڕێژەی موسڵمانان لەسەدا پێنج بووە (٥٪)..

لە وڵاتی عێراق ڕێژەی موسڵمانان لەسەدا سێ بووە (٣٪) ..

لە وڵاتی سوریا ڕێژەی موسڵمانان لەسەدا دوو بووە (٢٪) ..

لە وڵاتی مصر ڕێژەی موسڵمانان لەسەدا دووبووە (٢٪) ..

لەوڵاتیئەندەلوسیش دا ڕێژەی موسڵمانان کەمتر بووە لەسەدایەك (١٪)

ئیسلام لەو ڕێژە کەمەوە وردەوردە بەکاریگەری بەهێزی لەسەردڵ و دەروون خەڵکانێکی زۆری کێش کرد بەرەو ئیسلام تاوەکو ڕێژەی لەو وڵاتانەدا لەم ساڵانەدا بوو بە لە سەدا بیست و پێنج (٢٥٪)..

لەئێران لەساڵی (١٨٥)ك ..

لەعێراق لەساڵی (٢٢٥)ك ..

لەسوریە لەساڵی(٢٧٥)ك ..

لەمیسر لەساڵی (٢٧٥)ك ..

لەئەندەلوس لەساڵی (٢٩٥)ك ..

پاش هەوڵ وکۆششێکی زۆری تر هەر بەکاریگەری خووڕەوشتی جوان و هەربەموعجیزەی قورئان وفەرموودە ڕێژەی هاتنیخەڵك زیاتر بوو بەرەو ئیسلام تا گەیشتە لەسەدا پەنجا (٥٠٪)لەو وڵاتانەدا بەم شێوەیە :

لەئێران لەساڵی (٢٣٥)ك

لەعێراق لەساڵی (٢٨٠)ك

لەسوریە لەساڵی (٣٣٠)ك

لەمیسر لەساڵی (٣٣٠)ك

لەئەندەلوس لەساڵی (٣٣٥)ك

پاش چەندەها ساڵی تر ڕێژەی ئیسلام گەیشتە (٧٥٪) بەم شێوەیە :

لەئێران لەساڵی (٢٨٠)ك

لەعێراق لەساڵی (٣٢٠)ك

لەسوریە لەساڵی (٣٨٥)ك

لەمصر لەساڵی (٣٨٥)ك

لەئەندەلوس لەساڵی (٤٠٠)ك

کەواتە خەڵکی بەزۆر و بە شمشێر نەبوون بە موسڵمان بەڵکو زۆر بە لەسەرخۆیی بڵاوبۆتەوەوهەرئەوەندەیحکومەت و دەسەڵاتدارە تاغووتەکان نەمان وموسڵمانان ئەوبەربەستەیان شکاندو خەڵکی ئازاد بوون ئیتر خەڵکی هاتن بەرەو ئیسلام ..

ئاشکرایە لە ئیسلامدا زۆر کردن نیە ﴿وقل الحق من ربكم فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر﴾(الكهف:٢٩) وە ﴿لا إكراه في الدين قد تبين الرشدُ من الغي فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى لا انفصام لها والله سميع عليم ﴾(البقرة :٢٥٦)

واتــە: پێیــان بڵــێ هــەق وڕاســتی لــە پەروەردگارتانەوەیە،هەرکــەس دەیــەوێ بابڕوابهێنێ و هەرکەس نایەوێ بابڕوانەهێنێ

(زۆرکردن نیە لە وەرگرتنی بیروباوەڕیئیسلامدا،چونکە بەڕاستی ڕێبازی چاك ودروســت ڕوون و ئاشــکرا بووەوجیابۆتــەوە لــە گــومڕایی و سەرکەشــی ، جائــەوەی بـاوەڕی نـەبێت بـە تـاغوت و بـاوەڕی دامـەزراو بێنێـت بـەخوا ، جابێگومـان ئـەو کەسـە دەستی گرتـووە بـە بـەهێزترین هۆکـاری ڕزگـارییـەوە ، شـوێن دامـەزراوترین بیروبـاوەڕ کەوتووە کەپسانی بۆنیەو هەڵناوەشێ ، خوایش بیسەرو زانایە).

ڕەنگە یەکێك بڵێ ئەی ئەو جەنگانەی ڕوویان دا لەگەڵ عەرەب و فارس و ڕۆم دا بۆچی بوو ؟!

دەڵـێین ، هەریەکــە لەدەســەڵاتدارانی عــەرەب و دەســەڵاتدارانی فــارس و ڕۆم ڕێگربـوون لەبـەر ئیسلامدا کـە خـەڵکی بـەئازادی بیبیستن و بـەئازادی دوای بکـەون ، واتە ئەوانە بەربەسـت بـوون لـە ڕێـی ئازادی فیکـری خەڵکدا ئیسلامیش بەفـەرمانی خوا ئەو بەربەستانەی لابـرد بـەڵام هـەرگیز گـەلانی قڕنەکردوهـەرگیز بـە زۆر خـەڵکی نەکردبە موسڵمان،چونکە بڕواهێنـان لـە دڵدایـەو کـەس نـاتوانێ بـەزۆر فـەرزی بکـات و بیــسەپێنێ شــایەتیش بۆئــەم ڕاســتی یــە ، ئــەوەتا کەنیــسەکان و شــوێنی پەرستشەکانی ئاینەکانی تـر تائێستا مـاون ،ئەوەتا شـوێن کەوتـەی ئاینـەکانی تـر لـە دێر زەمانەوە تائێستا مـاون و زۆر بەشـیان دان بـەو ڕاسـتیەدا دەنێن کەئیسلام بـەزۆر بڵاونەبۆتـەوە ، بەپێچەوانەی خـەڵکانی ترەوە کەبەئاگرو ئاسن لەگـەڵ غـەیری خۆیـان مامەڵەیان کردووە ، ئەوە جەنگی خاچ پەرستان ، ئەوە (محاكم التفتيش)لەئەندەلوس ، ئــەوە ئیــستعماری ڕۆژئــاوا ، ئــەوە جــەنگی جیهــانی یەکــەم و دووەم کــەزیاتر لــە (٥٠)ملیۆن کەسی تیاکوژرا و بەملیۆنەها ئافرەت و منالْ بێ کەس مانەوە!

ئاشکراشه کەئەمریکی‌یەکان چی ئەفریقی داماویان ڕفاندو کردیانن بەکۆیلە لای خۆیـان و کـڕین وفرۆشـتنیان پێـوەدەکردن ، کـەخاڵێکی ڕەشـە بەناوچـەوانیانەوە ومێژووش هەمووی لەسەر تۆمار کردوون ..

ئـەوە ڕووسـیای ڕووسـیاش کـە نزیکـەی (٢٥)ملیـۆن موسـڵمانیان لـەناوبرد لـە زیندانـەکان ولەسـیبریادا کـە بـەزۆر دەیانویـست سـەرکوتیان بکـەن و ئاینەکـەیان پێبگۆڕن .

یـان قـەتڵ و عـامی ئـەمریکی یـەکان لـەڤێتنام کـە نزیکـەی سـێ ملیـۆن کـەس بـەخۆڕایی کـوژرا ،ئـەوەش هێرۆشـیماو ناکـازاکی‌و ڕەفتاریـان لـەوڵاتانی تـر خۆتـان حەکەم بن ..

بەڕاستی زۆر سەیرو سەمەرەیە ئەوەی دەستی بەخوێن سوورە دەیەوێت ئیسلام تۆمەتبار بکات و دەستە چەورەکەی بەپاکترین و بەڕێزترین بەرنامەدا بسوێت و هەروا بەقالەی دەم لێی دەرچێت !

خۆری شارستانێتی یەکی نوێ وا هەڵدێ !

* بیریار ماکنیل دەڵێت (شارستانیەتی خۆرئاوا لەم دواییانەدا وەکو وەحشێکی لێهاتووە ، کەئەوەندە دڕندەبووە پەلاماری هەموو مەعنەویاتێك دەدات وهەموو بەها بەرزو بالأکان دەشکێنێ و ئنجا چنگی ئالأندۆتە ڕیخۆڵەکانی خۆی و لەوەدایە خۆی لەناوبەرێت)ل ٤٨١المعجزە المتجددە ..

شبلنجر دەڵێت (شارستانێ‌یەکان دەوراتی فەلەکیان هەیە ، لێرە ئاوا دەبێت لە شوێنێکی تر هەڵدێت ، شارستانێتی‌یەکی نوێ خەریکە هەڵدێت لەجوانترین شێوەدا کە ئەویش شارستانێ‌یەتی ئیسلامەکە گەورەترین توانای جیهانی ڕۆحی پاکی هەیە)ل ٤٨٠المعجزە .

*بیریاری فەرەنسی دیباسکیە دەڵێت : (بەڕاستی ڕۆژئاوا ئیسلامی نەناسیوەو، هەر لەسەرەتاوە ڕۆژئاوا چۆتە بەرەی دژایەتی‌یەوەو کۆڵی نەداوە لە بوختان کردن بۆی ، ئەمەش بۆ ئەوەی بیانووی بەدەستەوە بێت بجەنگێ لەگەڵیا ، ئەمەش وای کردووە لەعەقڵیەتی ڕۆژئاوادا بیروبۆچوونی ناڕاست بچەسپێ ... بێگومانیش تەنها

یەکخواناسیەیەکەی ئیسلامە کە جیهانی سەردەم ڕزگار بکات لەسەر گەردانیەیەکانی ژیاری ماددی سەردەم کەئەگەر بەردەوام ببێت مرۆڤایەتی لەناو دەبات)..

* برنارد شو لە بەریتانیاوە بەهەموو جیهان دەڵێ: (ڕۆژێك دێت کە ڕۆژئاوا ئیسلام وەردەگرێت ، بەڕاستی چەند سەدەیەك ڕابوورد کەڕۆژئاوا تەنها ئەو شتانەی دەخوێندەوە کە دژ بەئیسلام و پێغەمبەرەکەی بوو ، بەڵام ئەمڕۆ قورئان وەرگێڕدراوەوپەڕاوی‌ئیسلامی‌نوسراوە بەزمانەکانی ئەورووپاو پیاوانی ڕۆژئاوا تێگەیشتن کەئیسلامی ڕاستەقینە ئەوە نەبووە کە لەپەڕاوو ڕۆژنامەکانی پێشوودا دەیانخوێندەوە) ل ٤٨٢المعجزە .

* نووسەری بەناوبانگ (لیونارد)دەڵێت: (بەڕاستی ئیسلام فەزڵی هەیە بەسەر ئەوروپاوەکەپێویستەدانی‌پێدابنێین، لە داهاتوویەکی نزیکدا بێگومان ئەوروپا و قارەی مەسیحیەتیش دان دەنێن بەوەدا کەئیسلام وموسڵمانان فەزڵیان هەیە بەسەریانەوە .

*لێکۆڵەری بیانی (نسکس)دەڵێت (بەڕاستی موسڵمانان ڕۆژانە زیاد دەکەن، کەئەمەش بەڵگەی زیندویەتی و پایە بەرزی ئیسلامە)...

* گەورەترین زانای ئەڵمانی دەرمانی نەخۆشیە زایەندیەیەکان (پرۆفیسۆر یوفولیفل تن)لەزانکۆی بەرلین دەڵێت (هەرگیزا و هەرگیز چارەسەرێك نادۆزینەوە باشتربێت بۆ نەخۆشی یەکانی زایەندی لەم فەرموودەیەی دابەزیوەتە سەر پێغەمبەر (محمد)(ص)لەقورئاندا کەخوا تیایدا دەفەرموێت : ﴿قل للمؤمنين يَغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم ذلك أزكى لهم إن الله خبير بما يصنعون ، وقل للمؤمنات يغضضن من أبصارهن و يحفظن فروجهن ولا يُبدين زينتهن إلا لبُعُلَتِهنّ أو آبا ئِهنّ أو آباء بعولتِهنّ أو أبناء بعولتِهنّ أو إخوانهن أو بني إخوانهنَ أو بني إخوانِهَنَ أو بني أخواتِهنَ أو نسائِهنَ أو ماملكت أيمانهن أو التابعين غير أولي الإربة من الرجالِ أو الطفل الذين لم يظهروا على عورات النساء ولا يضربن بأرجُلِهنَ ليُعْلَمَ مايُخفينَ من زينتِهِنّ وتُوبوا الى الله جميعاً أيهاالمؤمنون لعلكم تفلحونَ﴾(النور: ٣٠-٣١)

واتە : ئەی پێغەمبەر (ص)بەپیاوانی بڕوادار بڵێ : چاویان بپارێزن لە سەرنجدانی‌ئافرەتانی‌نامەحرەم، داوێنی‌خۆیان بپارێزن لە گوناهو ،جوانی خۆیان دەرنەخەن جگەلەوەی کەدیارە (دەم چاوو دەست)،باسەرپۆشەکانیان بدەن بەسەر

سینەو ملیانداو جوانی و زینەتی خۆیان دەرنەخەن بەتەواوی بۆهاوسەرەکانیان نەبێت ،یان باوکی خۆیان ، یان باوکی مێردەکانیان ، یان کوڕی خۆیان ،یان کوڕیمێردەکانیان،یان بۆبراکانیخۆیان ، یان برازاکانیان ، یان خوشکەزاکانیان ، یان ئافرەتێك كە پەیوەندیان هەیە پێکەوە ، یان ئەوانەش کەنیزەکانیانن (کەلەبارودۆخی تایبەتدا هەبوون)یان ئەوانەی کە لە ماڵەکانتاندا دەژین و پێویستیان بەئافرەت نیە(لەبەر پیریونەخۆشی.. هتد)یاخودئەو منداڵانەیکە هێشتا شارەزاییان لە ئافرەتاندا نیەو (ئارەزووی جنسیان بۆ دروست نەبووە)، نابێت ئافرەتانی ئیماندار قاچیان دەربخەن وپێیان بدەن بەزەویدا (تادەنگی خشڵ و پاوانەکانیان بێت)و بزانرێت کە زینەتدار و خشڵدارن ، کەواتە هەمووتان ئەی بڕواداران بەرەو لای خواو بەدەستهێنانی ڕەزامەندی ئەو بگەڕێنەوە بۆئەوەی ڕزگاروسەرفرازبن .

*(مسیو أوجین یوغ)دەڵێت (ئیسلام ئاینێکی ئاسانە بۆ مرۆڤ کەپابەندی ببێت ،لەبەرئەوەشە کەبەهەموو جیهاندا بڵاوبۆتەوەو چۆتە قوڵایی ئاسیاو ئەفریقیاو ئەوروپاو ئەمریکا)...ل ٤٨٩.

*زانای ئافرەتیفەڕەنسی (إفا لاماك دیمترا)دەڵێت (دیاردەی هاتن بەرەو ئیسلام لەئێستادا شایانی لەسەر وەستانە ،.. پابەند بوونی لاوانی ڕۆژئاوا بەئیسلامەوە سەرەنجامی ئەو پرسیارانەیە کە لەدڵ و دەروونیاندا هەیەو وەڵامیان دەست ناکەوێت لەئیسلامدا نەبێت... لەڕابردوودا زیاتر زانایان و مامۆستایان و لێکۆڵەرەوان دەهاتن بەرەو ئیسلام بەڵام ئێستا هەموو چین توێژەکان دێن بەرەو ئیسلام) ل ٤٩٠ المعجزە .

*پرۆفیسۆر (لیونید سیو کیا نینیمن)پسپۆڕ لەیاسادا لەپەیمانگای (الدولە والقانون)لەڕوسیایئیتحادیئەڵێ(ئاسۆیەکیگەش و ڕوون هەیە بۆ سوود وەرگرتن لەشەریعەتیئیسلامیلەدەستووری نوێیڕووسیادا)ل ٤٩٤.

سويدو نرويج و دانمارك و فنلنده

لە وڵاتانی ئەسکەندنافیا ڕابیتەی ئیسلامی کۆنفڕانسێکی بەست لە (٢٣-٢٥)دیسمبری(٢٠٠١)زدا ، کە باس لە ڕووداوی ١١ی سێبتەمبەر و کاریگەریەکانی کرا ،لاوێکیقوتابیزانکۆیسویدیلەوکۆنفرانسەدا موسڵمانبوونیخۆی ڕاگەیاندو بووە

مایەیدڵخۆشیئامادەبووان وپیاوێکیپیری سویدیش ڤێللایەکیکرد بەوەقف کەببێتە بنکەی لەبەرکردنی قورئان .. ل٥٠١ المعجزە .

هاتن بەرەو ئیسلام بەردەوامە!

یەکەم/ بەهۆی هەوڵی کۆمەڵێ بانگخوازەوە لەوڵاتی سعودیەدا وەك دکتۆر زەغلول نجار وهاوەڵانی ، توانرا لەپێنج سەد هەزار سەربازو ئەفسەر کەهاتبوونە ناوچەی کەنداو بیست هەزاریان لێموسڵمان بکەن لەپیاوو ئافرەت ، زۆریان چوون بۆ حەج وعومرەوهەندێکیان کە فڕۆکەوان بوون نیوەی مووچەکەیان دەبەخشی بۆ دابینکردنی قورئان وبەخشینەوەی بەسەر هاوەڵانیاندا لە ئەمریکا /ل ٢٣٥ القوانین القرانیة للحضارات.

پیاو باشێك دەڵێت: چووم بۆ قاعیدەی مەلیك عبدالعزیزی ئاسمانی ، تاقسە بکەم لەگەڵ ئەو ئەمریکیانەیموسڵمان بوون ،یەکێك لەو ئەمریکیانەم بینی ، بالا بەرز و ڕووگەش و نورانی سەری هەموو سفر کردبوو،سەلامی لێکردم ، نیازم بوو لێی بپرسم بۆچی ئاوا سەری سفر کردووە ، ئەو پێشمکەوت و بەشانازی یەوە وتی : (تازە وا لەمەککە هاتومەتەوەو عەمرەم کردووە !) ..

وتم : ئەی باشە خۆ دەکرا تەنها قژت کورت بکەیتەوە و تۆزێکی لێ ببڕیت ، بۆچی ئاوا سفرت کرد .. ئەوەی سەیر بوو وەڵامەکەی خستمیە گریان ،وتی (هەموو تەمەنم خۆم بۆ ئافرەتان جوان دەکرد کاتی ئەوە هاتووە کەخۆم بۆ خوا جوان بکەم)... ل٥١٤ المعجزە .

(دیارە دەکرێت تەنها قژ کورت بکرێتەوە ، بەڵام خێری گەورەترە بۆپیاو کە هەمووی قژی بتاشێ و سفری بکات لە دوای حەج وعومرە ، ئەمیش بۆ زیاتر دەستکەوتنی پاداشت ئاوا سەری سفرکردووە، هەروەك ئەوەی کە لە نیوەڕۆی ڕەمەزاندا موسڵمان بوو بوو ، ئەو نیوە ڕۆژە یەکسەر بەڕۆژوو بوو نەیخستە سبەینێ و بڵێ قەیدی چییە وامن ئەمڕۆ موسڵمان بووم سبەینێ یەکجاری بەڕۆژو و دەبم!)..

دووەم/موسڵمان بوونی قەشەیەك لە تەنزانیا:

قەشەیەك لە تەنزانیا کوڕێکی دوانزەساڵی دەبێت ، ڕۆژێك لە باوکی دەپرسێت : خوای سپی پێست و ڕەش پێستەکان جیاوازە ؟!

باوکی دەڵێ : بۆچی ئەو پرسیارە دەکەیت ؟!

دەڵێ : دەبینم کە ڕەش پێست بەجیا دەچنە کەنیسەوەو تائەوان نەیەنە دەرەوە سپی پێستەکان ناچن !

ئنجا کوڕە دەستی باوکی گرت تامزگەوتێکیان لێدەرکەوت کەنوێژی هەینی یان دەکردو هەموو ڕەگەزەکان بێ جیاوازی لەمزگەوتدابوون ...

کوڕەکە وتی : ئەوەتا لێرە هەموو یەك خوایان هەیە ، بۆ ئێمەش تەنها ئەو خوایە نەپەرستین ؟ باوکە واقی وڕمابوو ، نەیدەزانی چی بکات !!

دیارە کوڕەکەی پێشتر موسڵمان بوو بوو بەبێ ئەوەی باوکی بزانێت ، ئنجا کوڕەکەی باوکیبەجێهێشت وچووبۆناو مزگەوت بۆ نوێژی هەینی و زۆر پاڕایەوە کەخوا هیدایەتی باوکی بدات،خوای گەورەش نزاو پاڕانەوەکەی لێوەرگرت و باوکیشی موسڵمان بوو ...

سێیەم/منداڵێك بەناوی (جورج میتسلوری)ڕەش پێست بوو لەخوارووی ئەفریقیا نەخۆشکەوت و دایکی بردی بۆ نەخۆشخانە ، هەرچی پاڕایەوە ، پزیشکێکی سپی پێستی لێ بوو ڕازی نەبوو فەحسی بکات و چارەسەری بکات و، بەدایکەکەی وت:(چاکتر وایە بمرێت ئێمە نامانەوێ ئێوە لەناوماندا بمێنن)، خوا کردی منداڵ بەبێ داوودەرمان و پزیشك چاك بۆوەوگەورە بوو ، ئیسلامی ناسی لەسەر دەستی شێخ ئەحمەد دیدات و ناوی ئەحمەدو محمد ودیدات ی خۆشویست و ناوی خۆی گۆڕی بۆ (محمد علی دیدات)...

ئەم کوڕە بەردەوام بوو لەسەر خوێندن وحەزی دەکردببێتە پزیشك بەڵام نەبوونی ونەداری کۆسپ بوو لە ڕێی دا ، بۆیە نامەی نارد بۆ (محمد علی کلای)ئەویش کەفالەتیخوێندنی کردو پاش چەند ساڵێك هەوڵ و کۆشش ئاواتی هاتەدی و بووە پزیشك ... بەڵام چۆن پزیشکێك ؟! پزیشکێکی ڕەوشت موسڵمان کەجیاوازی لەنێوان کەسدا نەدەکرد ... ڕۆژێك سپی پێستێك هاتەلای و وای پیشان دا کەزۆر ناساغە و ئاهو ناڵەی بوو ...

هەرچەند فەحسی کرد هیچی وای شك نەبرد ...دواتر سپی پێستەکە کەزۆر سەرسام بوو لەمامەڵەیجوانی پێی وت :برا منیش وەك تۆ پزیشکم ویستم تاقیت بکەمەوە بزانم تۆش ڕەگەزپەرستی یان نا...

لەم ڕووداوەوە بوونە هاوەڵ وسەرەنجام موسڵمان بوو لەسەردەستی دکتۆرمحمد دیدات دا، هەرئەوەندەهەواڵەکەش بڵاوبۆوە خێرا دەسەڵاتداران دکتۆرە سپی پێستەکەیان گێڕایەوە بۆ ئەوروپا ، چونکە لەگەڵ مژدەدەرەکاندا هاتبوو بۆ ئەو ناوچەیە ، بۆئەوەی کەسی ترچاوی لێنەکات.. جادکتۆر محمد علی دیدات دەڵێت (بەڕاستی ئیسلام دێت بۆ ئەوەی خۆشەویستی بڵاوبکاتەوە بەجیهاندا بەهۆی ڕێنماییە بەرزو باڵاکانیەوە).. المعجزە ل٥٢٤ .

چوارەم /موسڵمانبوونی زانای نەوتی ئەمریکی (أحمد بريان): زانانی نەوتی ئەمریکی موسڵمان بوو بەهۆی ئەوەی لە هەندێ لە وڵاتە ئیسلامییەکاندا ژیانی بەسەربردو کاری کرد ، لەبارەی موسڵمان بونیەوە وتی (بەڕاستی ئیسلام ئاینێکی نەرم ونیان وئاسانەودەگونجێلەگەڵ هەموو کات و شوێن و سەردەمێکدا ، ئەوەندەش بەسە کە من دڵنیابووم کەدڵی پاکی بڕوادار دڵی موسڵمانانە)...

پێنجەم / موسڵمان بوونی لویس ئارندریە گرافیل...

ناوبراو لەگەڵ دایك وباوکیادەژیا لە واشنتۆن وهەرچیداوا بکردایە بۆی جێبەجێ دەکرا و نازیزۆریان دابوویە ...

ڕۆژێك پۆلیسێکی ئەمریکی بینی ڕەش پێستێکی بەوپەڕی وەحشیەتەوە ڕادەکێشا بەرەو ئۆتۆمبێلی پۆلیس و هەرچیش بەلایانا بڕۆیشتایە ، شتێکی ناشرینی دەکرد بەرامبەر ڕەش پێستەکە ، هی وابوو تفی لێ دەکرد ، هیوا بوو پیادە ماڵی ... هتد ...

لویس لەدایك و باوکی پرسی بۆ وای لێدەکەن ؟ وتیان : ئەوە ڕەش پێستەوئەوخوێنەیلەدەمارەکانیدایە لەو خوێنە نیە کەلەئەمریکی یەکاندایە وئەوانەوێنەی ئەمریکیەکانیان ناشرین کردووەو سەرچاوەی هەموو خراپەو تاوانێکن.. پاش ماوەیەك یەکێ لەو ڕەش پێستانە بووە هاوەڵی لویس و برادەریان

زۆر خۆش بوو ، لویس دەچووە ماڵیان و دایك و باوکی دەبینی کەزۆر بەڕێزن و هیچ زیانیان بۆ کەس نیە ...

لویس گەورەبووهەمیشە دژی ئەوەبوو ڕەگەزپەرستی هەبێ و ڕەشەکان بچەوسێنرێنەوە ... لویس هەستی دەکرد کەهەندێ ڕۆژ برادەرەکانی هیچ ناخۆن بەبێ ئەوەی نەخۆش بن ، پرسیاری کرد لێ یان ، وتیان : ئێمە بەڕۆژووین ، ئەویش ویستی هەروەك ئەوان هیچ نەخوات ، وتیان : بۆئەوەی خێرت دەست کەوێت دەبێ لەپێشدا موسڵمان ببیت و باسی ئیسلامیان بۆ کرد ، ئەو ئیسلامەی کەجیاوازی لەنێوان کەسدا ناکاو باشترین کەس لای خوا ئەوەیە کەزیاتر پارێزکار بێت (**إن أكرمكم عند الله اتقاكم**).. سەرەنجام لویس موسڵمان بوو ناوی خۆی گۆڕی بۆ کریم شریف و ژنی هێنا و چەند منباڵی موسڵمانی خستەوە ، سێ جار چوو بۆحەجی ماڵی خواو بەردەوام بانگەوازی دەکردو زۆرجاریش لەمرکزی ئیسلامی واشنتۆن وتاری هەینی دەدا و لەسەر دەستیا خەڵکانێکیزۆر موسڵمان بوون لەئەمریکا و لەبەریتانیادا ... ل ٥٢٨ المعجزە ..

شەشەم /موسڵمانبوونی مامۆستای ڕۆژنامەگەری لەزانکۆی نیویورك :

ناوبراو گاور بوو ، لەمغرب بوو بەموراسیلی دەنگی ئەمریکا و کۆمەڵێ ڕۆژنامەی نیویورك ،وەلەبارەی مانەوەی لەمغرب دا دەڵێ :

مانەوەم لە هەشتاکاندا لە مغرب بوو بەخێر و بەرەکەت بۆ خۆم و خاوو خێزانم ، دنیایەکم بینیجیاواز لەودنیایەیکە بینیبووم لە نیویورك ، لە نزیکەوە جوانی ڕەوشت و ڕەفتاری بەرزی موسڵمانانم بینی کەڕای کێشام بەرەو شەریعەتی هەق ...

ڕۆژێك لەچاڵێك قاچم هەڵنوتا لەبازاڕی شەعبی شاری (رباط) دا ، یەکسەر کۆمەڵێ مەغریبی هاتن بۆیارمەتیم و زۆر خەمیان بوو دەیان پرسی ئاخۆ ئازارم پێگەیشتووە ؟! جارێکیش نەخۆش کەوتم ، دەرودراوسێ و هاوەڵان زۆر بەگەرمی سەردانیان کردم و ئەیانویست خزمەتم بکەن ، بەڕاستی لای ئێمە لەئەمریکا شتی وا نابینی، چونکە هەرکەسەو سەرقاڵی خۆیەتی و کەس ناپەرژێتە سەرکەس ... جا کە دەپرسم چۆن ئەو هەموو لوتفەیان هەیە بەبێ بەرامبەر؟!دەڵێن: ئەوە ئیسلام فەرزی کردووە لەسەرمان و پێغەمبەرەکەمان (ص)فەرمانی پێداوین ...

دیراسەی قورئانم کردو لەگەڵ زۆر زانادا گفتوگۆم کرد ، عەقیدەی یەکخواناسی دڵ ودەروونی پڕکردم ، ڕۆژێك ئەم ئایەتەم خوێندەوە کە دەفەرموێت :﴿ **لا تُدْرِكُهُ الابصارُ وهو يُدرِكُ الابصارَ وهو اللطيف الخبير ، قد جاءكم بصائر من ربكم فمن أبصر فلنفسه ومن عمى فعليها وما أنا عليكم بحفيظ**﴾(الأنعام:١٠٣)

واتە (لەدنیادا چاوی ئینسان ناتوانێ خوا ببینێت ، زانیاری ئەو خوایە و بینینی هەموو شتێکی گرتۆتەوە هەرئەوە وردبین و ئاگایە بێگومان بەرچاوڕوونیتان بۆ هاتووە لەخواوە ،جاهەرکەس ڕێی ڕاست ببینێ‌و شوێنی بکەوێ بۆ خۆیەتی و هەرچیش کوێر بێت لەبەرامبەریا ئەوە بۆ خۆیەتی زیانی لێدەکەوێت ، وەمن(واتە پێغەمبەر(ص))چاودێرنیم بەسەرتانەوە

ئیتر خۆم بۆ نەگیراو فرمێسك بەچاوما هاتەخوارێ و دڵنیابووم کەئەمە ئامارژەیەکە بۆ من کەخێرا موسڵمان بم ، بۆیە دەست و برد خۆم پێچایەوە و گەڕامەوە بۆ ئەمریکاو خۆم و ژن و کوڕەکەم لەمزگەوتی گەورەی نیویورك دا موسڵمان بوونی خۆمان ڕاگەیاند المعجزە ل٥٣١

حەوتەم / موسڵمان بوونی (ماركو أنطونيو)ی ئەمریکی

ئەم لاوە وەك زۆربەی لاوانی ڕۆژئاوا سەرگەرمی ژیانی دوور لەخوایی و نەفامی بوو ، زۆر دڵی بەقژە پڕەکەی خۆش بوو کەخۆی جوان بکاو لەناو ئافرەتاندا خۆی بنوێنێ ...دەڵێت

زۆر پرسیار دەهات بەخەیاڵمدا ، چوومە کەنیسەی **کاثولیکی** و پرسیارم لە قەشە کرد وەڵامێکی وام دەست نەکەوت دڵم ئاو بخواتەوە و هەرچیم دەوت ، دەیووت خوا دەزانێت چۆنە ! لەدڵی خۆمدا وتم ئەگەر مەرجەعی ئاینی یەکەمان هیچ نەزانێ لەئاین ،ئەبێ منی داماو چی بکەم ؟!

بۆیە بڕیارمدا کە ڕێڕەوی ژیانم بگۆڕم ، شتێکم بیستبوو لەبارەی ئیسلامەوە چووم بۆ مزگەوتێکی نیویورك وقسەم لەگەڵ ئیمامەکەیدا کرد کەناوی شێخ **عبداللطيف** بوو ناوبراو لەگەڵ ئەوەدا کەئیمامەتی دەکرد ئەندازیاریش بوو ،زۆر بەجوانی ئیسلامی بۆ ڕوون کردمەوەو وەڵامی هەموو ئەو پرسیارانەم دەستکەوت کە دەهات بەخەیاڵمدا دوای چوارمانگ بووم بەموسڵمان لەکاتێکدا کەتەمەنم حەڤدە ساڵ بوو

، ئافرەتێکی موسڵمانی بانگخوازم هێنا ، منیش شارەزابووم و کەوتمە بانگەوازکردن لەخزمەکانمەوە دەستم پێکرد ، پاشان چوم بۆ بەڕازیل و هەندێ چالاکیم لە بواری بانگەوازدا نواندو ئنجا چووم بۆ وڵاتی سعودیە بۆ فێربوونی زمانی عەرەبی وئیسلام.

(**مارکو أنطونیو**) ناوی خۆی گۆڕی بۆ (**عبدالسلام عبدالله محمد**) و بەردەوام دەبێ لەسەرقسەکانیودەڵێت (سوودی زۆرم بینی لەبوونی سوپای ئەمریکی لەکەنداودا لە گەردەلولی بیاباندا ، هەلێکی باشم بۆ ڕەخسابوو توانیم بانگەوازێکی باش بکەم و ژمارەیەکی زۆر لەسایەی خواوە موسڵمان بوون ، بەڕاستی ئیسلام ئەوەندە ئاسان و ڕوونە هەرچی بیناسێ و بۆی باس بکرێ قەناعەت دەکاو موسڵمان دەبێت)

شایانی باسە کەباوکی بەموسڵمان بوونی زانی ، تفی کردە ناوچاوی و وتی: تۆ بویتە عەرەب،ئەویش وەڵامیدایەوە وتی:نەخێر من بوومەتە موسڵمان کەئەوەش جێ ی شانازی یە بۆ تۆش ! ل٥٢٣ المعجزە .

هەشتەم /موسڵمان بوونی پێنج هەزار ئەمریکی !

یەکێ لەبانگخوازەکانی ئەمریکا سەردانی دەزگای (الاعجاز العلمي للقران والسنة)ی کرد لە وڵاتی سعودیە و زانایان زۆر ڕاستیان بۆ ڕوون کردەوە لەسەر موعجیزەکانی قورئان و سوننەت ، ئەویش زۆر دڵخۆش بوو ، هەموو قسەکانی دەنووسی،پاشان کە گەڕایەوە ئەمریکا بانگهێشتی کرد بۆ خەڵکانێکیزۆرونزیکەیشانزەهەزارکەس ئامادەبوون ، ئەو بانگخوازەش باسی ئیعجازی بۆ کردن و فلیمی تایبەت بەئیعجازی پیشاندان و کارتی تایبەتی بەسەردا دابەش کردن ، تاوەکو ئەوەی دەیەوێموسڵمان بێ پەیوەندی پێوە بکات تافێری ئیمان و ئیسلامەتی بکاو شایەتمان بێنێت، سەرەنجام دەرکەوت کەپێنج هەزار کەس حەز بەموسڵمان بوون دەکەن و موسوڵمانبوون . ل٥٦٦ المعجزە.

دکتۆرعبدالعزیزحمادکەبەرنامەی هەیە لەکەناڵی (اقرا)دەڵێ:سەردانێکی ئەمریکام کردو لەگەڵ کۆمەڵێ گاوردا کەوتمە گفتوگۆ لە یەك چارەکە سەعات دا هەشت کەسیان موسڵمان بوون ، تەنانەت هی واهەبوو لە نیوەڕۆ یان عەسردا کەموسڵمان دەبوو چونکە ڕەمەزان بوو یەکسەر نیەتی دەهێنا و بەڕۆژوو دەبوو .

هەروەها د.عبدالعزیز حماد دەڵێ : ئافرەتێکی ئەمریکی لەخەویا بینایەکی بینی کە بە قوماشی ڕەش داپۆشرابوو ، دڵی دەیخواست بچێتە لای ، کەخەبەری بۆوە بۆ باوکی گێرایەوە کە عەسکەرییەکی خانەنشین بوو وتی : موسڵمانان کەعبەیەکیان هەیە وەك ئەوەیە کە تۆ دیوتە، بۆیە کەوتە دیراسەی ئیسلام وبەهۆی لاوێکی موسڵمانەوە زۆرشارەزابوو دوایش شووی پێکرد. ل ٥٧٨ المعجزە.

نۆیەم /دکتۆر احمد کبیسی لەبەرنامەی (**الکلمة واخواتها**)لەکەناڵی دبی یەوە وتی : کە لەدوای کارەساتی ١١ی سێبتەمبەرەوە (٢٨٠)هەزار کەس لە بریتانیا موسڵمان بوون ...

دەیەم / موسڵمان بوونی بێژەرێکی ئافرەت لە تەلەفزیۆنی ئەمریکی !

لیلی ڕەمزی بکالوریۆسی هەیە لە (هندسە الالکترونیات)داوبێژەرە لە تەلەفزیۆنی ئەمریکی ..موسڵمان بوو لەساڵی ١٩٩٩ داو، هەوڵی زۆریش ئەدات بۆ بانگکردنی خەڵکی بەرەو ئیسلام ..

لیلی چوو بۆ قاهیرە بۆئەوەی فێری زمانی عەرەبی ببێت و باشتر لە قورئان تێبگات .. ناوبراو دەڵێت (ئیسلام دەستی کێشا بەسەر هەست و هۆشماو وای لێکردم لەهەقیقەتدا بژیم ، پاش ئەوەی ماوەیەکی زۆر لە (وەهم)دا دەژیام و دووربووم لە خوا)،(من تەرجەمەی قورئانم دەخوێند ، بەتایبەت هەندێ سوورەتیوجزئی عم تاگەیشتمە سوورەتی الاخلاص ، کەخوێندم شایەتمانم هێناو زۆر ئاسان بوو بەلامەوە)...ل ٥٧٣ المعجزە .

سەرچاوەکان :

١)القوانین القرآنیة للحضارات /الدکتور المهندس خالد فائق العبیدی

٢)الوعود القرآنیة /د. صلاح الخالدی ، ٣)نبؤات الرسول ماتحقق منها وما یتحقق/محمد ولی الله الندوی ... ٤)المعجزة المتجددة فی عصرنا الاسلام /صالح الیافعی

ناوەرۆك

لاپەرە	بابەت
٣٠٨	پێشەكی
٣٠٩	خوا پەیمانی دەباتەسەر
٣١٢	كێ لەخوا راستگۆتره
٣١٣	بەڵێنەكانی خوا هەقن
٣١٥	پەیمانی شەیتان نایەتە دی
٣١٦	گومانی دوورووەكان
٣١٦	برواداران و دڵنیایی
٣١٧	بروادارو مژدەكانی قورئان
٣١٩	هاتنە دی مژدەكان بۆ نەوەی ئیسرائیل
٣٢٠	چەند نموونەیەك لەسەر بەڵێنەكانی قورئان
٣٢٥	بەڵگەكانی پێغەمبەرایەتی
٣٤٤	گەشبینی پەروەردەی ئیسلامی
٣٤٤	مەشخەڵدارانی پەیامی خوا
٣٤٥	بڵاوبوونەوەی ئیسلام
٣٤٨	خۆری شارستانێتیەكی نوێ وا هەڵدێ
٣٥١	هاتن بەرەو ئیسلام بەردەوامە

ژیانەوە

بەرگی هەشتەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ خوای پەروەردگارو دروودو سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران وشوێنکەوتوان ..

پێغەمبەر (ص) دەفەرموێت :(**ان الایمان لیَخلَقُ فی جوف احدکم کما یَخلق الثوب ، فاسالوا الله ان یُجدد الایمان فی قلوبکم**) واتە : بەڕاستی بڕوا لە دڵی یەکێکتاندا کۆن دەبێ و دەڕزێت ، داوا لە خوا بکەن کەبڕوا لە دڵتاندا نوێ بکاتەوە.. هاوەڵان وتیان بەچی بڕوامان تازە بکەینەوە ؟؟ فەرمووی : بە وتنی (لااله الا الله) بڕواتان تازە بکەنەوە.

وتنی(**لااله الا الله**)بەڕاستیوبەتێگەیشتنەوە،مایەی نوێبوونەوەو سەرفرازییە .(**لااله الا الله**)بەنرخــە ،ســەنگینە ، ئەگــەر هــەموو ئاسمانــەکان و زەوی بخرێنــە تــای تەرازوویەکەوەو (**لا اله الا الله**) بخرێتە تاکەی تریەوە ، (**لااله الا الله**) قورسترە .. لە کاتی حەشرو حسابدا کە دڵ دەلەرزێو مرۆڤ ئاتاجی بە تاقە چاکەیەکە و کەس ئاوڕ لەکەس ناداتەوە و، خەڵکی لەیەکتری ڕادەکەن (**یوم یفر المرء من اخیه وامه وابیه وصاحبته وبنیه لکل امرىء منهم یومئذ شأن یُغنیه**)ئا لەو کاتەدا کارتێك کە (**لااله الا الله**)ی لەسەر نووسراوە دێتە سەر کردەوە چاکەکان و بەمەش تای تەرازووی چاکەکان قورس دەبێت و خاوەنەکەی ڕزگاری دەبێت ..

هاوەڵان هەردەم خەمی تازەبوونەوەی بڕوایان بووە ،یەکێکیان دەستی برایەکی دەگرت و دەیووت : وەرە با سەعاتێك ئیمانمان تازە بکەینەوە ، ئیتر پێکەوە دەبوون و باسی ئیمان و ئیسلامەتیان بۆ یەکتری دەکرد و یادی خوایان دەکرد .. ئەمڕۆش لە هەموو کات زیاتر پێویستمان بە نوێبوونەوەو یادخستنەوە هەیە ، ژیانەوەی ئەم جارەش بەکۆمەڵێ یادخستنەوەی ئیمانیەوە دێتەوە خزمەت هۆگرانی بەو هیوایەی کە سوودبەخش بێت (**وذکر فان الذکرى تنفع المؤمنین**)..

یادخستنەوە

١/هەموو ڕێبوارین لەم دنیایەدا ..حەزرەت (ص) دەفەرموێ (**مالی وللدنیا ما انا فی الدنیا الا کراکب استظل بظل شجرة ثم راح وترکها**)وحەزرەت (ص) بە (ابن عمر)ی فەرموو (**کن فی الدنیا کأنك غریب او عابر سبیل**) واتە لە دنیادا هەروەك غەریب یان ڕێبوار بە ...

ابـن عمـر سـوودی لـه ڕێنماییەکـه وەرگـرت و ئـەویش ئامۆژگـاری بـڕواداران دەکـا و دەفەرموێ(ئەگەر ئێوارەت لێهات بەتەمای بەیانی مەبە ، ئەگەر ڕۆژت لێبووەوە بە تەمای ئێوارە مەبە ، کاتی تەندروستی باشت سوود لێوەرگرە بۆکاتی‌نەخۆشیت وژیانت سوود لێوەرگرە بۆ کاتی مردنت)..

٢/ئاخۆ لەم گەشتەماندا نیەتمان بۆ خوایەو ڕاست دەکەین لەگەڵ خوادا (**فـاذا عـزم الامر فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم**) ٢١محمد..

حـەزرەت (ص) دەفـەرموێت (**وان الرجـل ليصدق حتـى يكتـب عنـد الله صـديقا**) بخاری ،واتـه بەڕاستی پیاوێکی دیندار ئەوەندە ڕستگۆ دەبێت تا لای خوا بە (صدیق) ناوی تۆمار دەکرێـــــــــــــت .

ئەبوبەکر یەکێکە لەو کەسانە کە تا دواپلە ڕاستگۆ بووە ، (**والذى جاء بالصدق وصدق به اولئك هم المتقون**) الزمر ٣٣ واتە : پێغەمبەر (ص)کە بەرنامـەی هـەق و ڕاسـتی هێنا وئەبوبـەکریش کە بڕوای پێکرد وڕاستگۆ بوونەوانـەن پارێزکـار .. پێشەوا عـەلی دەڵێـت : (بـەو خوایەی گیانی منی بەدەستە ، بەڕاستی خوا ناوی ئەبوبەکری ناوە لـە ئاسمانـەوە بـە (صدیق) ..

٣ / لـەم گەشـتـەی ژیانـدا پێویـستمان بـە مامۆسـتاو خـاوەن ئەزموونـە ، تـاوەکو بـە سەلامەتی‌وبەزوویی بگەینە مەنزڵ(**يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين**) **التوبة ١١٩** واتە : ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوە لە خوا بترسن و لەگەڵ ڕاستگۆیاندا بن

هەروەها حەزرەت دەفەرموێت (ص) (**المرء على دين خليله فلينظر احدكم مَن يخالل**) واتـه : مرۆڤ وا لەسەر ئاینی هاوەڵەکەی بزانن هاوەڵی کێ دەکەن . .

پێشەوا گەیلانی دەڵێت :(**انما يُؤخذ العلم من افواه الرجال لا مِن الصحف**) بەڕاستی عیلم لـه دەمـی پیـاوەوە وەردەگـیرێ نـەك لـە کتێبـەوە ، هـەر لەبـەر ئەوەشـە کـەخوای پـەروەردگار قورئانی بەتەنها نەنارد تاخەڵکی هەرکەس بۆ خۆی دیراسەی بکات ، بەڵکو بە حەزرەتدا (ص) ناردی تا هەردەم سەرمەشق بێت بۆیان ..

٤/لەم گەشتەدا دەبێت لە سروشتی‌ڕێگاکە تێبگەین کەتاقە ڕێگایەو ڕاستەو،مرۆڤ بە هەر لایەکدا لابات تیادەچێت (**وان هذا صراطى مستقيما فاتبعوه ولا تتبعوا السُبُل فتفرق بكم عن سبيله**)١٥٣ **الانعام** واتە : ئەمە ڕێبازو ڕێگای ڕاستی منـە شوێنی بکەون و شوێن هیچ ڕێبازێکی تر مەکەون تا دوورتان نەخاتەوە لە ڕێبازەکەی ..

حەزرەت (ص) هێڵكی ڕاستی كێشاو فەرمووی : ئەمە ڕێبازی خوایە، ئنجا چەند هێڵێكی تری بەملاو ئەولادا كێشاو فەرمووی : ئەمانەش ڕێگای ترن و لەسەر هەریەكێكیان شەیتانێك هەیە بانگەدەكات بۆی ..

هەواو ئارەزو دەبێتە مایەی سەرگەردانی زۆر كەس و كۆمەڵ ،حەزرەت (ص)دەفەرمویٚ (**افترقت اليهود على احدى وسبعين فرقة وافترقت النصارى على اثنتين وسبعين فرقة ، وستتفرق امتى على ثلاث وسبعين فرقة ،كلها فى النار الا واحدة ، ماانا عليه واصحابى ، وليكونن من امتى اقوام تتجارى بهم تلك الاهواء كما يتجارى الكَلَبُ بصاحبه لا يبقى منه عرق ولا مفصل الا دخله**) **احمد** واتە : جوولەكە بوون بە حەفتاو یەك فیرقەوە و گاورەكان بوون بە حەفتاو دوو فیرقەوە ، ئومەتی منیش دەبن بە حەفتاو سێ فیرقەوە وهەموویان لە ئاگردان تەنها یەكێكیان نەبێت ، ئەوانەی كە لەسەر ڕێبازی من و هاوەڵانمن ، لە ئومەتی من گەلانێك پەیدا دەبن كە هەواو ئارەزوو وەك دەردی هاری چۆن دەچێتە خوێن و دەمارەوە ئاوا بەهەموو گیانیاندا بڵاودەبێتەوە .

٥ /لەم ڕێگایەدا كەلەسەر هەق و ڕاستیت لە تەنهایی و كەمی هاوەڵ و هاودەم مەترسە ، كەسێ خوای باڵادەست دۆست و خۆشەویستی بێت ئەبێ باكی چی بێت (**وكفى بالله وليا و وكفى بالله نصيرا**) ٤٥ **النساء** ئەمەش پرسیارێكە و قورئان لە هەموانی دەكات (**اليس الله بكاف عبده ؟؟؟ ويُخوفونك بالذين من دونه ، ومن يُضلل الله فما له من هاد ومن يهدى الله فما له من مضل ، اليس الله بعزيز ذو انتقام ؟؟**) **الزمر** ٣٦ واتە : ئایا خوا بەس نیە هاوكارو سەرخەری عەبدی خۆی بێت ؟؟دەتترسێنن بە غەیری خوا ، هەركەس خوا سەرگەردانی بكات كەس ناتوانێت هیدایەتی بدات و هەركەسیش خوا هیدایەتی بدات كەس ناتوانێت سەرگەردانی بكات ، ئایا خوا بەتواناو تۆڵەسێن نیە ؟؟. (**ولئن سالتهم من خلق السماوات والارض ليقولون الله ،قل افرايتم ماتدعون من دون الله ان ارادنى الله بضر هل هُن كاشفات ضره او ارادنى برحمة هل هُن مُمسكات رحمته ؟؟ قل : حسبى الله ، عليه يتوكل المتوكلون**) **الزمر** ٣٨واتە :ئەگەر پرسیاریان لێبكەیت كێ ئاسمانەكان و زەوی دروستكردوە ؟؟ دەڵێن :خوا ، پێیان بڵێ : باشە ئەگەر خوا بیەوێت تووشی زیانێكم بكات . ئایا ئەوانەی هاواریان بۆ دەبەن لەغەیری خوا دەتوانن بیگێڕنەوە ، یان ئەگەر خوا تووشی خێرو خۆشیەكم بكات دەتوانن دەست بهێننە ڕێی ؟؟ (دیارە كەس ناتوانێت شتی وابكات) كەواتە بڵێ :خوام بەسە ، تەنها پشت بەو دەبەستن ئەوانەی كەبیانەوێ بەڕاستی پاڵپشتیان هەبێت ..

٦/لەم ڕێگایەدا تووشی تاقیکردنەوەو بەڵاو موسیبەتی زۆر دەبین کە ئەوەش سوننەتی خوایە لەم دنیایەدا ، تادەرکەوێت کێ ڕاست دەکات لە بڕواکەیداو کێ ڕاست ناکات (**احسب الناس ان يُتركوا ان يقولوا آمنا وهم لايُفتنون ،ولقد فتنا الذين من قبلهم ، فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين**) **العنكبوت ٢**/کاتێك حەزرەت (ص) لەگەڵ خەدیجەی هاوسەریدا چوون بۆلای وەرەقەی کوڕی نەوفەل هەرزوو پێی ڕاگەیاندن کە لەم ڕێیەدا تووشی ئەشکەنجەوئازارو دەربەدەری دەبێت ، حەزرەت لای سەیربوو فەرمووی : **أوَ مُخرجي هُم** ؟؟؟!! بۆ دەربەدەریشم دەکەن ؟؟ وەرەقە وتی : بەڵێ ، هەرکەس وەك تۆ پێغەمبەر بووبێت تووشی نارەحەتی و ناخۆشی و دەربەدەری بووە بەدەست گەلەکەیەوە .. لەچیرۆکی ڕاهیب ومنداڵەکەش دا ،کەمناڵەکە چەندقۆناغێکی بڕیڕاهیبەکە پێی وت : ئەمڕۆ تۆلە من باشتری و توانات زیاتر پێیە ، بۆیە توشی بەڵاو تاقیکردنەوە دەبیت لەمەودوا ....

حەزرەت (ص) دەفەرموێ (**ان الله اذا احب قوم ابتلاهم ،فمن رضى فله الرضا ومن سخط فله السخط**) واتە : بەڕاستی خوا ئەگەر کۆمەڵێکی خۆشویست تاقیان دەکاتەوە بە بەڵاو موسیبەت ، هەرکەس ڕازی بوو ئەوە خوا لێی ڕازیە وهەرکەسیش ناشکوری کردو ناڕازی بوو ئەوە خوا لێی ناڕازی‌یە ..

٧/ گردۆڵکەی نەفس و ئارەزوو : لە ڕێگای ڕێبوارانی ڕێی‌خوادا گردۆڵکەیەکی سەخت هەیە کە ئەویش نەفسەو دەبێ بەسەریا زاڵ بن وئەو گردۆڵکەیە بگرن ،(**فلا اقتحم العقبة،وماادراك ماالعقبة**) **البلد١٢** یان وەکو ابی علی دقاق بە قوتابیەکەی کە لە دوورە وڵاتەوە هاتبوودەیویست خاتری بگرێو لەڕیزی پێشەوە داینێ و گرنگی زیاتری پێبدا ، پێی وت:ئەم کارەی ئێمە بەوە نیە لە دوورەوە هاتبی، تەنها یەك هەنگاو لەنەفسی‌خۆت دوور بکەوەرەوە ،ئەوەی دەتەوێ دەست کەوێ ..

٨/ داوای یارمەتی لەخوا بکە :

خوای گەورە یەکێك لەناوە پیرۆزەکانی (الهادی) یە ، ڕێنمایمان دەکات و دەستمان دەگرێ بەرەو خێرو چاکە وهیدایەتمان دەدا ئەگەر بە دڵ داوای لێبکەین لە فەرموودەی قودسی‌دا هاتووە (**يا عبادى كلكم ضال الا من هديته فاستهدونى اهدكم**) یان دەفەرموێ (**من تقرب منى شبرا تقربت منه ذراعا ، ومن تقرب منى ذراعا تقربت منه باعا ، ومن اتانى يمشى اتيته هرولة**)

بخاری /واتە :هەرکەس بستێك لەمن نزیك بێتەوە من باڵێك لەو نزیك دەکەومەوە،کێ باڵێك لەمن نزیك بکەوێتەوە من دووباڵ لەونزیك دەبمەوە ، هەرکەسیش بەپێ بێت بۆ لام من بە ڕاکردن دەچم بۆ لای ..

هەروەها دەفەرموێت (**یاابن ادم ، قم الی امش الیك وامشی الی اهرول الیك**)**احمد** / واتە : ئەی بەنی ئادەم هەستە بۆلام من دێم بۆلات ، وەرە بۆلام من ڕادەکەم بۆ لات

هەمووماں بەندەی خواین و خوای گەورە کەسی بیرناچێت :

وەفدیکی یەمەن هاتن بۆ لای پێغەمبەر (ص) ، پیاوێکیان لەگەڵدا بوو ناوی حودەیر بوو ، کاتێك گەڕانەوە حەزرەت هەریەکەو بەپێی توانا دیارییەکی پێشکەشکردن ، تەنها حودەیر نەبێت کەلەوکاتەدا لەو ناوەدا نەبوو ، دوایی ڕووشی نەهات داوا بکا ، کە گەڕانەوە جوبرائیل دابەزییە لای پێغەمبەر (ص) وفەرمووی : (پەروەردگارت سەلامت لێدەکات و حودەیرت یاددەخاتەوە) ، حەزرەتیش (ص) خێرا سوارێکی نارد کەزوو پێیان بگاتەوەودیارییەك بدات بە حودەیرو سەلامی ئەوی پێبگەیەنێت کە سوارەکە گەیشت پێیان پرسیاری حودەیری کردو کە بینی پێی وت : (ڕەسولی خوا سەلامت لێدەکات ودەفەرموێت :ئەوتۆی بیر چوو خوای گەورە تۆییادخستەوە) ، حودەیر دیارییەکەی وەرگرت و وتی:(خوایە وەك چۆن حودەیرت بیرنەچوو، وا لە حودەیر بکە تۆی هەرگیز لە بیر نەچێت)،دوعاکەی ئەوەندە بەکوڵ و دڵ بوو ، خوا دوعاکەی لێوەرگرت و لە هەمووکەس زیاتر یادی خوای دەکرد ..

٩ / بەتەمای دەستکەوت مەبە لە جیهادا؟!

حەزرەت (ص)کەپەیمانی بەست لەگەڵ ئەنصارەکان دا کەئاینی خوا سەربخەن ،وتیان ئەگەر وامان کرد چیمان بۆهەیە ،فەرمووی : بەهەشت . وتیان: **ربح البیع ، ربح البیع** ،هەندێ لەهۆزە عەرەبەکان دەیانویست هەر لەسەرەتاوە مەرج دانێن بۆ دەستکەوت و دەسەلاّت داری و حەزرەتیش (ص) رازی نەبوو ...بۆ نموونە :کاتێ لەگەڵ (بنی عامر بن صعصاع)قسەی کرد کە موسوڵمان ببن ، وتیان :باشە ئەگەر هاوکاریمان کردی و سەرکەوتی ،دەسەلاّت بۆ کێ دەبێ دوای خۆت ؟(مەبەستیان بوو ببنە جێگیری و فەرمان ڕەواییان دەستکەوێ)حەزرەتیش ئەو ڕێگایەی لێگرتن و فەرمووی (الامر الی الله یضعه حیث

يشاء)واته :خوا هەركەسێكی بوێ كارەكەی دەداتە دەست ، جاهەر كەسێ بەمەرجی دەست كەوت موسوڵمان بێ بە كەڵك نایە،كەسانی تریش هەن ئەگەر لە دەست كەوتدا نەخوێنرانەوە یان كەمیان پێدرا زویر دەبن و واز لەدینداری یان كاری بەكۆمەڵ دەهێنن ، لە كاتێك دا هەق وایە زیاتر سووربن لەسەر دینداری وكاری بەكۆمەڵ چونكە بەوە دەرگا لە شەیتان دادەخەن وپاداشتیان دەست دەكەوێ... دەستكەوت پاداشتێكی دنیایی‌یە و لەفەرموودەدا هاتووە كە لە پاداشتی ئاخیرەت كەم دەكاتەوە ، تەنانەت دوو لەسەر سێی‌دەبا ،هەروەك حەزرەت (ص) دەفەرموێ (**ما من غازية تغزو في سبيل الله فيصيبون الغنيمة ، الا تعجلوا ثلثي اجرهم من الاخرة ،ويبقىلهم الثلث ،وان لم يصيبوا غنيمة تم لهم اجرهم) مسلم (الامارة)**
.. هەر لەبەر ئەوەشە هەندێ لەهاوەڵان كەمابوونەوە تادوای فتوحاتی‌ئیسلامی‌دەگریان لە ترسی‌ئەو غەنیمەت و دەستكەوتانەی كە دەستیان كەوتبوودەیانووت : دەترسین ئەمە پاداشتی ئاخیرەتمان بۆ نەهێڵێتەوە وخۆزگەیان بە (مصعب) دەخواست كە هەر زوو شەهید بوو ،كاتێ كەناشتیان كفنێكیان دەست نەكەوت ئاودامانی بێ ، سەریان دادەپۆشی قاچی دەردەكەوت ، ناچار قاچیان بە رووەكێكی بۆن خۆش داپۆشی..حەزرەت هەر زوو هەواڵی دا بە ئەنصارەكان كە بەشخوراو دەبن،بۆیە فەرمانی پێدان كەئارامگربن لەسەر ئەو بەشخوراویەیان تا دەگەنەوە بە پێغەمبەر (ص) لەسەر ئاوی كوپێر ..واتە خوا لەقیامەت دا هەقیان بۆدەكاتەوە ..

١٠/ هەق بۆ كردنەوەو بەسەركردنەوە :

هەندێ جار سەركردایەتی هەق بۆ هەندێ كەس دەكاتەوە لەبەر هەر هۆیەك بێت ، ئەمەش لەسەردەمی هاوەڵانیشدا رووی داوە .بۆ نموونە : پێغەمبەر (ص) حسابی تایبەتی بۆ ئەو كەسانە دەكرد كە بەتوانا بوون و تواكانیانی دەخستە كارو هاوەڵانی خۆی باش دەناسی هەرچەند تازەش موسوڵمان بوونایە . ئەوەتا لەبارەی عەمری كوری عاصەوە دەفەرموێ (**أسلم الناس وآمن عمرو بن العاص**) احمد/ واتە: خەڵكی ئیسلام بوون و عەمریش بڕوای هێناوە ، لەدوای سولحی حودەیبیە خەڵكێكی زۆر موسوڵمان بوون ، بەڵام عەمر بەدڵ و بەراستی ئیمانی هێنا ..
عەمر دەڵێت : بە خوا پاش ئەوەی موسوڵمان بووین ، حەزرەت (ص) هەر كارێكی گرنگی ببوایە دەیدایە دەست من وخالید و ئێمەی بە كەس نەدەگۆڕیەوە.

ڕۆژێك حەزرەت (ص) بانگی کردم و فەرمووی(خۆت کۆبکەرەوەو چەکەکەت بهێنە و وەرە بۆ لام)منیش خۆم کۆکردەوەو هاتم بۆ خزمەتی و فەرمووی (من ئەمەوێت بتکەم بە سەرکردەی سوپایەك و خوای گەورەش دەتپارێزێ و دەستکەوت و غەنیمەتت دەبێت ، من حەزدەکەم خاوەن سامان و دەوڵەمەند بیت) منیش وتم : ئەی نێردراوی خوا من بۆ دەستکەوت و ماڵ و سامان موسوڵمان نەبووم ، بە ڵکو لە خۆشی ئیسلام موسوڵمان بووم .. ئەویش فەرمووی : (**نعماً المالُ الصالح للمرءِ الصالح**)(**احمد**)، چەند چاکە پارەوسامانی باش بۆ پیاوی باش ..

لەساڵی فەتحی مەککەش دا حەزرەت معاڎ کوری جبل ی نارد بۆ یەمەن و دواتر نامەیەکی بۆ ناردو کە تیایا نووسیبووی (من دەزانم خەباتت لە پێناوی دیندا ، تا وات لێهات هیچت بە دەستەوە نەماو قەرزاربوویت ، بۆیە حەلاڵە بۆت دیارییەك کەبۆت دەهێنن) ، معاڎ بە ئەمیری لەیەمەن مایەوە ویەکەم کەس بوو بە پارەی (بیت المال) ەوە بازرگانی بکات تا ئەو کاتەی حەزرەت(ص) کۆچی دوایی کرد ، لە سەردەمی ئەبوبەکردا ، عومەر هاتە لای ئەبوبەکرو وتی : ئەو پیاوە بانگ بکەو ئەوەندەی پێی بژی بۆی بهێڵەرەوە وباقیەکەی لێبسێنەرەوە، ئەبوبەکریش وتی : حەزرەت ئەوی ناردووە بۆ یەمەن تا هەقی بۆ بکاتەوەو ، من هیچی لێناسێنم مەگەر خۆی شتێك بدات ،عومەر کە زانی ئەبوبەکر بە قسەی ناکات خۆی چوو بۆ لای معاڎ تا قایلی بکات ماڵ و سامانەکەی بدات بە (بیت المال) . ئەویش پێی وت : حەزرەت (ص)منی ناردووە تا هەقم بۆ بکاتەوە و هیچ ناگێڕمەوە ..

پاش ماوەیەك معاڎ هات بۆلای عومەرو وتی بەقسەت دەکەم چونکە لەخەوما خەریك بوو لە ئاوێکدا بخنکێم تۆ ڕزگارت کردم ، ئنجا چوو بۆ لای خەلیفە ئەبوبەکرو هەمان شتی وت ، ئەبوبەکریش وتی : من هیچت لێوەرناگرم و پێشکەش بە خۆتی دەکەمەوە ..بەمەش کە خەلیفە لە دەسەلاتی خۆیەوە ئەو شتانەی بەخشیەوە بە معاڎ ئینجا عومەر قایل بوو ..(ل ٦٩ شهيد المحراب عمر بن الخطاب - عمرالتلمسانی)

١١/ئامادەبوون بۆمردن :

معاڎ کوری جبل لەسەرەمەرگدا وتی:(**مرحبا بالموت مرحبا، زائر مغب وحبيب جاء على فاقة ، لا افلح من ندم**)...واتە : سلاو لە مەرگ سلاو ،ئەی ئەو میوانەی کەیەکجار سەردەدەیت و

لەکاتێکدا دێیت کە مرۆڤ زۆر موحتاج و دەستەوسانە ،وەی لەو کەسەی لە سەرەمەرگدا پەشیمانە !!

هەروەها حوزەیفەی کوری یەمان لە سەرەمەرگدا وتی:

(**یاموت غُطَ غطَك ،یا موت شُدَ شدَك ، أبی قلبي الا حبَك**). واتە :ئەی مردن چەند دەتوانی زەبرم لێبکەی بیکە ،ئەی مەرگ شیدەت بنوێنە ، هەرچی بکەی هەر خۆشم دەوێی ..

ئەگەر شتێك لە ژیان زیاد نەکەیت زیادەیت !

ئەمە وتەی نوسەری بەناوبانگ (مصطفی صادق الرافعی)یە،بە ڕاستیش چاکی پێکاوە ئەگەر بۆ خەڵکیش نەبێ بە گشتی ، بۆ بانگخوازان و ڕێبوارانی کاروانی بەختەوەری لە سەدا سەد وایە!

مرۆڤ توانای شاراوەی زۆری پێدراوە کە پێویستی بەوەیە کاریان لەسەر بکرێ وبخرێنە گەر ، بۆیە هەوڵ وکۆشش وخۆتەواوکردن کارمانە ئەگەر بەڕاستی بانگخوازین ولە ئاینەکەمان تێگەیشتوین ، دیارە بەخششیخواش لەکەس یاساغ نیە و،خوا دەستنانێ بەڕووی ئەوانەی کۆشش دەکەن (**کلاً نمد هولاء وهؤلاء من عطاء ربك وماكان عطاء ربك محظورا**) **الاسراء** ، بۆچاکتر تێگەیشتن لە تەفسیری ئەم ئایەتە چەند نموونەیەك باس دەکەین :

یەکەم/ پیاوێك بۆچونێکی لا دروست بوو بۆ بەرەو پێش بردن وچاکترکردنی ئوتومبێل چوو بۆ کۆمپانیای ئوتومبێلی تۆیۆتا وەلآمیان نەدایەوە ، بۆیە ئاڵتونی هاوسەرەکەی فرۆشت وکارگەیەکی دانا ، بەهۆی جەنگەوە ڕووخا ،دروستی کردەوە ،جارێکی تر ڕووخا دروستی کردەوە ، ئەمجارەش بە بوومەلەرزە ڕووخا ، دروستی کردەوە و سەرکەوتنی بەدەست هێنا وئاوات وخەیاڵەکانی هاتنە دی و بوو بەخاوەنی کۆمپانیای گەورەی (هۆندا) کە پێشبرکێ دەکات لەگەڵ گەورەترین کۆمپانیا بەناوبانگەکانی جیهاندا!

دووەم / (مایکل کاتی) : پیاوێکی بیانی یەو لە بەندیخانەدا بوو ، چواردیواری بەندیخانە وای لێنەکرد تواناکانی نەخاتەکار ، بەردەوام گوێی لە دەنگ وباسی (بورصە) کان ئەگرت و دیراسەیباری ئابووری دەکردو متابعەی بازاڕی(الاسهم) ی دەکردو لەگەڵ باوکیشیا تەنسیقی کرد کە بەڕێنمایی ئەم بکەوێتە کڕین و فرۆشتنی (سهم) و

سەرەنجام کە هاتە دەرەوە لە بەندیخانە توانی ملیۆنەها دۆلار بە دەست بهێنێ و ژیانی خۆی لەسەر بنیات بنێ !

سێیەم/ پیاوێکی ئەمریکی هەژار لە دارستانەکان دەژیا ، لە هەژاریا ڕووی کردە لانەی بێدەرەتانان و ژنەکەشی چووە لانەیەکی تری بێدەرەتانان .ڕۆژێک چاوەڕێیپاصیدەکرد ، لەبەر ئەوەیتەمومژ بوو پاصەکە نەیبینی و بەجێی هێشت ، بۆیە بیری کردەوە شتێك دابهێنێ کە لە حاڵەتی ئاوەهادا سایەقی پاصەکەهەست بەو کەسە بکات کە لەسەر شەقامەکە چاوەڕێ دەکات ، بۆ ئەمەشگلۆپێکی سووریداهێنا کە بە باتریەك ئیش بکات وبە سویچێك داگیرسێ ، کاتێ تەم و مژ بوو پاص هات ، ئەو کەسەی چاوەڕێ دەکات پەنجە بنێ بە سویچەکەدا و گلۆپەکە دابگیرسێ و بە مەش سایەق پاصەکە نەفەرەکە ببینێ ،ئەم بۆچونە لە هەموو وێستگەکانی پاصدا پەیڕەو کراو دانرا بەمەش ئەو پیاوە دەوڵەمەند بوو ..

چوارەم /پیاوێك لەسوڈان بەناوبانگە بە (ولد الجبل) بە (کوندە)ئاوی دەفرۆشت ،پاشتر بەگوێدرێژ ئەم کارەی دەکرد ،ئینجا بە ئوتومبێل ئەم کارەی دەکرد ،ئەمەش وای کرد دەرگای رزق و ڕۆزی لێکرایەوەو دەوڵەمەند بوو ..

پێنجەم /پیاوێك لە فەلەستین بەناوی (ماجد اقبالیە)کە خەڵکی (ام فحم)بوو خاوخێزانێکی سیانزە کەسی بەسەردا کەوتبوو ،تەمەنی نۆ ساڵبوو کە باوکی مرد ،بە هەتیوی پێگەیشت بە ڕۆژ بە کرێکاری بژێوی پەیدا دەکردوو بە شەویش دەیخوێند ،تا قۆناغەکانی خوێندنی تەواو کرد و گەیشتە خوێندنی باڵا و ماجستێری لە ئیدارەی ئەعمال دا بە دەست هێنا و پاشان دکتۆرای خوێند لە (نظم المعلومات) دا و بووە یەکەم لێکۆڵەری جیهانی لە (نظم المعلومات) دا لەساڵی (١٩٩٧) ەوە تاساڵی (٢٠٠٢) کەوەفاتی کرد بەنەخۆشی شێر پەنجە لە تەمەنی (٤٤)ساڵیدا لە ئەمریکا .

شەشەم /سەدان ساڵ لە مەوبەر (محمد کوڕی ابی عامر)لەگەڵ دوو برادەری دا لە (قورطبة) دەژیا لە گەڕەکێکی هەژاردا و خەریکی ئاو فرۆشتن بوون ،ڕۆژێ بە هاوەڵەکانی ووت :ئەگەر بووم بە فەرمانڕەوای ئەندەلوس چیتان دەوێ بۆتان بکەم ، یەکێکیان ووتی : من دەمەوێ باخ و بێستانێکم بدەیتێ و بژێویم بۆ پەیدا بکەی .. ئەوەی تریان وتی : شەرت بێت ئەگەر بووی بە کاربەدەست پشتاو پشت سواری گوێدرێژێکم بکەو بە شاردا

بمگێڕە وبڵێ ئەمە دەجال و پیاوخراپە و هەرچی توخنی بکەوێ دەیخەینە بەندیخانەوە .

ناوبراو خوێندیو بوو بە سەرباز و پلە پلە سەرکەوت تا پاش سێ‌ساڵ بوو بە بەڕێوەبەری فیرقەی قورتوبە و ئینجا کە خەلیفە مرد کوڕەکەی دانرا کە تەمەنی نۆ ساڵ بوو ،برای خەلیفەکە وەزیری دارایی بوو ، لەگەڵ ئەمدا بوون بەسەرپەرشتیار و ڕاوێژکار بۆکارەکانی خەلیفە ..

پاشان ناوبراو کچی مامی خەلیفەی هێنا و سەرەنجام بوو بە دەسەڵاتداری هەموو ئەندەلوس و فتوحاتی زۆری کرد ...

ڕۆژێك بیری دوو برادەرەکەی کەوتەوە و پیاوەکانی نارد تا ئەو دوانەیان دۆزیەوە وهێنایانن ...بە یەکەمیانی وت : تۆبیرتە کاتی خۆی داوای چیت کرد ؟ وتی : بەڵێ من داوای باخ وبێستان ودابین کردنی بژێویم کرد ، وتی :چی دەوێ بۆی بکەن ...ئینجا ڕووی کردە ئەوی ترو وتی :تۆ داوای چیت کرد ؟وتی :قوربان بم بووره من هەروا لەخۆمەوە هەرچیم وت وتم ، وتی :ئەمەوێ بزانم چیت وت ؟ وتی :داوام کرد سواری گوێدرێژێکم بکەیت پشتاوپشت و بە شاردا بمگێڕی و بڵێی : ئەمە دەجال و پیاو خراپە و هەرچی توخنی بکەوێ دەیخەینە بەندیخانەوە وتی :باشە بۆی جێبەجێبکەن.

حەوتەم :دیفید هارتمان پیاوێکی کوێر بوو ، کەم ئەندامی‌یەکەی نەبووە ڕێگرو توانی بە هیممەتی بەرزەوە بخوێنێو دکتۆرا بهێنێت لە (**طب**) دا .

هەشتەم :ئیروین جاسکولسکی پیرەمێردێکی بیانی تەمەن سەد ساڵ بوو ، لە پێشبڕکێی ڕاکردنی سەد مەتریو دووسەد مەتری‌دا ، بەشداری کردو بووە خێراترین پیر لە جیهانداو دەڵێت :(پیری حاڵەتێکی دەروونی‌یەو هیچی تر).

نۆیەم : هیروتادا ئوتوتاکی پیاوێکی یابانی‌یەو دەست و قاچی نەبوو، پەڕاوێکی نووسی چوار ملیۆن دانەی لێ فرۆشرا (بەرنامەی **هندسة التأثير** /د. علي حمادي)..

خوێنەری بەڕێز ، ئەگەر بوار بێت بەهەزاران نموونە هەیە لەم جۆرە،کە هەمووی بەڵگەن لەسەر ئەو ڕاستیەی کە پرۆفیسۆر (زەغلول نەجار)دەڵێ: کەم ئەندام ئەوەیە کە لە ناخیدا کەم ئەندام بێت .....

باشترین بەڵگەش شێخ احمد یاسینی شەهیدە کە لەتەمەنی (١٦)ساڵیەوە ئیفلیج بوو ،کۆڵی نەدا و توانی ببێتە (حوجە)بەسەر هەموو ئەوانەی کە لەشیان ساغەو

دەستەوسانن !!...شێخی شەهید برادەرێکی کوێری هەبوو بەناوی (کامل بلتاجی) ، هەروەك شێخ هیممەت بەرز بوو ، حەزی دەکرد هەرچۆنێك بێت خزمەتێك پێشکەش بکات ، بۆیە شێخی دەکردە کوڵی و شێخیش ڕێنمایی دەکرد ، بەو جۆرە ئەچوون بۆ هەر کوێیەك بیانویستایە بۆ بانگەواز کردن .

ئاشکرایە ژیان بەگشتی و بانگەوازیش بەتایبەتی بەو کەسانە بەرەو پێش دەچیٚ کە کوڵ نادەن و شەوو ڕۆژ لە خەمی ئەوەدان کە جیٚدەستیٚ بەجیٚبهێڵن لەم ژیانە کورت وکەمەدا ،کە کەسمان نازانین چەندمان ماوە !. بە خۆداچونەوە و خۆتەواوکردن و ڕازی نەبوون بەو باروحاڵەی کە تیاین و چاکترکردنی مایەی بەرەو پێش بردنی ژیانەو، هەزاران ڕەحمەت لە پێشەوا عەلی بێت کە دەفەرمویٚ (ئەگەر هەموان رازی بن بەوەی کە هەیانەو بەو بارو وەزعەی کە تیایدا دەژین دنیا کاول و خاپور دەبیٚ).

کارکردن بۆ بەهەشت

حەزرەت (ص) دەفەرمویٚ (بڕوا کۆن دەبیٚ و دەڕزیٚ لەدڵدا هەروەك چۆن جلێك لەبەردا کۆن دەبیٚ و دەڕزیٚ ، بۆیە بڕواتان نویٚ بکەنەوە بە لا اله الا الله).

بڕوادار تووشی (ئیزدواجیەت)دەبێت ، بەوەی ڕاستە بڕوادارە بەڵام کەموکورتی و ناتەواوی ئەوەندە زۆرە کە نابووت و موفلیسی کردووە ،حەزرەت ڕۆژیٚلە هاوەڵانی پرسی :دەزانن کیٚ موفلیسە ؟ وتیان :لەلای ئێمە موفلیس ئەوەیە کەپارەی نەبیٚ ، ئەویش فەرمووی :موفلیس لە ئومەتم ئەوەیە کە لە قیامەتدا ئەگەر چاکەشی هەبیٚ،ئەوەندە ناهەقی کردووە وقسەی بەم و بەو وتوە کە چاکەکانی ناهێڵن ..

ئێمە بۆتازە کردنەوەی بڕوامان هەق وایە ناوبەناو چەند ڕاستیەك هەیە یادی خۆمانی بێنینەوە وبپرسین :ئێمە خەریکی چین ؟!ئەم دینداریەی ئێمە مانای چیە؟!

قورئان دەفەرمویٚ ﴿یا ایها الذین امنوا هل ادلکم علی تجارة تنجیکم من عذاب الیم ،تؤمنون بالله ورسوله وتجاهدون فی سبیل الله بأموالکم وانفسکم ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون ،یغفر لکم ذنوبکم ویُدخلکم جنات تجری من تحتها الانهار ومساکن طیبة فی جنات عدن ذلك الفوز العظیم﴾الصف. کەواتە ئەوەی ئێمە خەریکین بازرگانیە ،کە بریتیە لە بڕواهێنان بەخواوبە پێغەمبەرەکەی و هەوڵ وتێکۆشان لە ڕێی خوادا بەسەرو ماڵ ...

زۆر جار لەم بازرگانیە غافڵ دەبین بۆیە هەقە بپرسین :

کەسێك بازرگان بێت نابێ بزانێ چی دەکڕێ وچی دەفرۆشێ ؟کەسێك بازرگان بێت نابێ زۆرترین کات لە شوێنی پێویست دا ئامادە بێ و بەجوانی مامەڵە لەگەڵ کڕیارەکاندا بکا ،یابانیەکان دەڵێن :ئەگەر کەسێك نەیتوانی ڕووخۆش و دەم بەپێکەنین بێ لەگەڵ خەڵکیدا با دووکان دانەنێ ..

حەزرەت (ص) کاتێ پەیمانی بەست لەگەڵ خەڵکی مەدینەدا کەهاتبوون بۆمەککە بۆحەج ،باسی ئیمان و ئیسلامەتی وئەرکی سەرشانیانی بۆکردن ،ئەوانیش وتیان : ئەگەر ئەوانەمان کرد چیمان بۆ هەیە؟! فەرموی :بەهەشت ...

وتیان (ربح البیع)...بەڕاستی کڕین و فرۆشتن و بازرگانییەکی خێردارەهاوەڵان چاك لەسەر ئەم مەسەلەیە پەروەردە بوون ئەوە :

<u>یەکەم</u>/سوهەیبی ڕۆمی خەڵکی مەککە نەبوو ،لەمەککە کار و کاسبی دەکرد و شتێك ماڵ وسامانی پێکەوەنا ،کاتێك موسوڵمان بوو ویستی کۆچ بکا بۆمەدینە باری پانزە حوشتر و کەل و پەل و ماڵ و سامانی پێبوو، کافران ڕێیان لێگرت و وتیان :ناهێڵین بڕۆیت هەتا هەرچیت پێیە بە جێی نەهێڵی بۆمان ،ئەویش ناچار هەموی دانێ ، پاشان ئەو عەبایەی دابووی بەسەر شانیدا ئەویشیان لێسەند ... کاتێك بێ سەروەت و سامان وڕەنجی چەند ساڵەی گەیشتە مەدینە ،حەزرەت (ص) پێی فەرموو :ربح البیع ...ربح البیع ...بە ڕاستی کڕین و فرۆشتنەکەت و بازرگانیەکەت لەگەڵ خوادا خێردار و پڕ بەرەکەت بوو..

<u>دووەم</u>/کاتێ (حیرام کوڕی ملحان) پەیامی حەزرەتی (ص)گەیاندە پادشایەکی یەمەن ،لەو کاتەدا کە لە بەردەم پادشادا قسەی دەکرد لە پشتەوە ڕمێکیان کرد بە پشتیدا ،ئەویش هاواری کرد ووتی : فزت ورب الکعبە !بەڕاستی ئەوان هەموو ساتێ لە خەیاڵی سەرفرازی و بەهەشتا بوون بۆیە ئاوا دەڵێ ...

ئەو کەسەش کە شەهیدی کرد ،ئەو قسەیە کاری تێکرد و پرسیاری کرد :باشە کابرا وا لەخوێنیخۆیدا دەگەوزێ ودوور لەکەس وکاری و بەغەریبی سەردەنێتەوە ،ئیتر کامەیە (فوز) ؟؟کامەیە سەرفرازی و ڕزگار بوون و سەرکەوتن ؟!وتیان :ئەوە مەبەستی دەستکەوتنی بەهەشتە و ئەوە شەهید بووە !ئەمەش وای کرد کابرا موسوڵمان بێت....

سێیەم/حەزرەت (ص) بە هاوەڵانی دەفەرموو :**الا مُشمر للجنة** ؟کەس هەیە قوڵی هەڵ بکا وتێبکۆشێ بۆبەهەشت ؟! هاوەڵانیش وتیان: **نحن المشمرون یا رسول الله** !ئێمەین کەقوڵمان لێ هەڵماڵیوە و تێدەکۆشین بۆبەهەشت ..

حەزرەتیش (ص) فەرموی :بڵێن (انشاء الله)

کاتێك لەحەسەنی بەصریان پرسی کەی بڕوادار پشووی تەواو دەدات ،وتی :کاتێ پێ دەخاتە بەهەشتەوە ! بەڵێ..بەهەشت خۆ گورج کردنەوەو قوڵ هەڵماڵینی دەوێ ،بەرچاو ڕوونی ودڵفراوانی دەوێ ،چاو قایمی و دڵدامەزراوی دەوێ ...ئەوانەی کە لەگەڵ شێخ احمد یاسین بوون ، کەلە نوێژی بەیانی هاتنە دەرەوە،وتیان :یا شێخ دەنگی تەیارە دێت ، وتی :بادەنگی بێت منیش چاوەڕێی ئەوان دەکەم ... بەڕاستی ئەوە هیممەت و عەزیمەتە تا دواپلە ،خوای گەورەش ویستی ڕێزی لێبنێ بە شەهیدبوون ،ئەگینا ڕۆژێ‌پێشتر لەخەستەخانە ئەوەندە نەخۆش بوو بەتەمای نەبوون ..لەوە هەستایەوە تا لەو کات و ساتەدا شەهیدبێ و ، ببێت بە (حوجە) بەسەر ئەوانەی کە بۆبەهەشت خۆیان نارەنجێنن و خەم ساردن !!

ڕیشەکێشکردنی فیتنە

لە فەرموودە دا هاتووە کە خوای گەورە مرۆڤی دروست کردووە لەگڵ و، هەروەك چۆن گڵەکان جیاوازیان هەیە لە سیفات و ڕەنگدا ئاواش مرۆڤەکان جیاوازن ،هەیە زوو توڕە دەبێ وهەشە بەئارامە و(حلیم) ە، هەیەدوای گومان دەکەوێ﴿**ان یتبعون الا الظن**﴾ **النجم٢٣**،هەشە بەئاسانی باوەڕ بە هەموو شتێك ناکا وباش ئەم دیواو ئەودیوی دەکا وعەقڵی لەپێش دڵیەوەیەتی و شوێن هەست وسۆز ناکەوێ ..

مرۆڤی واش هەیە پەلەیەتی﴿**خُلق الانسان من عَجَل سأریکم آیاتی فلا تستعجلون**﴾**٣٧ الانبیاء**.. بە پێچەوانەشەوە کەسانی لەسەرخۆ هەن کەئەو پەلەپەلەیان لەخۆیان دا چارەسەر کردووە .... دیارە ئاینی پیرۆزی ئیسلام هەوڵدەدات بۆ چارەسەرکردنی هەموو لایەنە(سلبی) ەکانی مرۆڤ وجەخت دەکاتە سەر لایەنە(ئیجابیەکان) .

بەلام ئەمەش لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگۆڕێ و کەم تازۆر لێرەو لەوێ فیتنەو ئاشوب وقسە وقسەڵۆك سەرهەڵدەدا ...

هەر لە زەمانی حەزرەت دا (ص) ولەدوای غەزای بەدر کەسانێکی ناحەزو لاواز دەیان وت (محمد) (ص):غەنیمەتی بۆخۆی لاداوە ،ئەمەش ڕەنگی دایەوە لەسەر هەندێ لە موسوڵمانانی سەر (شاخی ئوحود) کەخێرا بێنە خواریٚ وغەنیمەت کۆبکەنەوە نەك بەشیان نەمێنیٚ و دوایی لێی لابدریٚ ، قسەو قسەلۆك ئەوەندە زۆر بوو کە قورئان لەسەری هاتە جواب و فەرمووی :

﴿وما كان لنبى ان يغل ، ومَن يَغلُل يأتِ بما غَل يوم القيامة ، ثم تُوفى كلُ نفس ماكسبت وهم لايُظلمون ، افمن اتبع رضوان الله كمن باء بسخط من الله وماواه جهنم وبئس المصير ، هم درجات عندالله والله بصير بما يعملون ، لقد مَنّ الله على المؤمنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم يتلو عليهم اياته ويزكيهم ويُعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفى ضلال مبين﴾ ال عمران ١٦٤ واتە :بێگومان بۆهیچ پێغەمبەرێك نەبووە کە نادادی و خیانەت بکات و غەنیمەت بۆخۆی لا بدات ،هەرکەس کاری وا بکا لە ڕۆژی قیامەت دا ئەوەی لای داوە و ئەو ناهەقیەی کردویەتی بە کۆڵیەوەیەتی ،لەوەو دوا پاداشتی هەرکەسێك بەگوێرەی کردەوەکانی دەدرێتەوە و ئەوانە ستەمیان لیٚ ناکریٚ ،ئایا ئەو کەسەی شوێنی ڕەزامەندی خوا کەوتبێت وەکو ئەو کەسە وایە کە بەهۆی گوناه و تاوانەوە شایستەی خەشم وقینی خوا بێت ؟ بێگومان شوێنی ئەو جۆرە کەسانە دۆزەخە کە سەرەنجامێکی ناخۆشە.

هەریەك لەو دوو دەستەیە پلەوپایەی خۆی هەیەلای خوا (لە بەهەشت یان لە دۆزەخدا)بەڕاستی خوا بینایە بۆ ئەو کاروکردەوانەی کە ئەنجامی دەدەن ، سوێند بێت بێگومان خوا منەتی ناوەتە سەر ئیمانداران کاتیٚ پێغەمبەری بۆڕەوانە کردوون لەخۆیان ، ئایەتەکانی ئەویان بەسەردا دەخوێنێتەوە ودڵ ودەروونیان پاك و پوخت دەکاتەوە ، هەروەها فێری قورئان و داناییان دەکا، بە ڕاستی پێشتر لە گومڕاییەکی ئاشکرادا ڕۆچووبوون ....

جا ئەگەر کەسانێك ئاوا گومانیان بردبیٚ بەسەرداری پێغەمبەران (ص)، ئەو پێغەمبەرەی کە دەفەرمویٚ (لايعرف قدري عند ربي الا ربي) کەس نازانیٚ قەدری من چەندە لای پەروەردگارم مەگەر پەروەردگارم ، ئەوە ئیتر ئاساییە کە هەریەکەو کەم تازۆر قسەمان بەرکەویٚ ....

ئاشکرایە لەناو کۆمەڵگای ئیسلامیدا دووڕوو هەبوون ، قورئان هەوڵی چارەسەری دەدا و ، ئەسڵ لەناویاندا پەردەپۆش کردن بوو ،حەزرەت (ص)کەخوا ناوی دووڕووەکانی بەوەحی پێڕاگەیاندبوو تەنها لای (کاتم سر)حوزەیفەی کوڕی یەمان باسی کرد بۆئەوەی فیتنەی زیاتری لێ نەکەوێتەوە .

دووڕووەکان ئازاری زۆری پێغەمبەر (ص) و موسوڵمانانیان دا ، تەنانەت بوختانی ناموسیان بۆ خاتوو عائیشە کرد ، ڕووداوەکە ئەوەندە کاریگەر بوو، قورئانی لەسەر دابەزی و موسوڵمانانی تەمێ کرد کە جارێکی تر بەقسەی ئەم وئەو بڕوا نەکەن و،ئەو جۆرەشتانە بە کەم نەزانن چونکە دەم وەردان لە ناموس و شەرەفی خەڵکی لای خوا گرانە﴿ **اذ تَلَقَّونه بالسنتكم وتقولون بافواهكم ما ليس لكم به علم وتحسبونه هينا وهو عند الله عظيم ، ولولا اذ سمعتموه قلتم ما يكون لنا ان نتكلم بهذا سبحانك هذا بهتان عظيم، يعظكم الله ان تعودوا لمثله ابدا ان كنتم مؤمنون** ﴾النور ، واتە:ئەوە بۆهەردەماو دەم قسە لە زمانی یەکتر وەردەگرن بێلێکدانەوە ،کاتێك بەزارتان شتێك دەڵێن کە هیچ ئاگاداری نین ،ئێوە وادەزانن ئەو بوختانە شتێکی ئاسانە ؟لە کاتێك دا ئەوە لای خوا زۆر گەورەو ناقولایە ،دەبوایە کاتێ گوێتان لەو بوختانە بوو ، بتانووتایە : ئێمە بۆمان نییە قسەی وا بکەین،پاکی وبێگەردی بۆخوایە،ئاخر ئەمە بوختانێکی زۆر گەورەیە ،خوا ئامۆژگاریتان دەکات کە هەرگیز شتی وا دووبارە نەکەنەوە ئەگەر ئێوە بڕوادارن ...

بەڵێ...لەکۆمەڵگای ئیسلامیدا کەسانێك هەبوون کە ئاگری فیتنەیان دادەگیرسان و لەهەل دەگەڕان قورئان لە بارەیانەوە دەفەرموێ ﴿**لو خرجوا فيكم ما زادكم الا خبالا ولأوضعوا خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم سماعون لهم والله عليم بالظالمين** ﴾ **التوبة** ٤٧ ئەگەر دووڕووەکان دەرچونایە بۆغەزاو لەناوتاندا بوونایە هیچیان بۆئێوە زیاد نەدەکرد بێجگە لەسستی نەبێودەستیان دەکرد بە چرپە چرپ لەناوتانداو دەگەڕان بۆ دۆزینەوەی کەلێنێ لەنێوانتاندا بەئاواتیهەڵگیرسانیفیتنەوئاشوب، کەسانێکیش هەن لەناو ئێوەدا گوێیان بۆدەگرن ،خوای گەورەش ئاگادارە بە کار و کردەوەی ستەمکاران ..

فیتنەو قسەوقسەلۆك لەکاتی دابەشکردنی هەندێ دەستکەوتدا زیاتر سەر هەڵدەدا،حەزرەت (ص)دەستکەوتەکانی غەزای حونەینی دابەش کرد بەسەر تازە موسوڵمان وسەرۆك خێڵەکان دا و هیچ بەر ئەنسارەکان نەکەوت ،بۆیە لە دڵیاندا شت

دروست بوو ، دەنگەدەنگ پەیدا بوو ، تەنانەت کەسێ جورئەتی کردو وتی : بەخوا ئەوەتا پێغەمبەر(ص) بەکەس و کارەکەی خۆی گەیشتووە و ئیتر لا بەلای ئێمەدا ناکاتەوە ،سەعدی کوڕی عەبادە چوە خزمەتی وعەرزی کرد :پێغەمبەری خوا ئەنسارەکان لەبەردڵیان گرانە کە تۆ لەو دەستکەوتانە تەنها بەشیخزمانی خۆتت داو بەخششێکی زۆرت دا بە خێڵە عەرەبەکان و لەوە هیچ بەر ئەنصارەکان نەکەوت .. حەزرەتیش(ص) فەرمووی :ئەی سەعد ئەوە تۆ قسەی وەها دەکەیت ؟سەعد وتی : ئەی پێغەمبەری خوا (ص)منیش مرۆڤێکم و یەکێکم لەخێڵەکەم . فەرمووی :ئادەی خزم و خێڵەکەتم بۆ کۆبکەرەوە لە شوێنێکدا ...

سەعد ڕۆیشت و هەموویانی کۆکردەوە ،حەزرەت (ص)هاتەلایان و سوپاس و ستایشی خوای کرد و پاشان فەرمووی (ئەی کۆمەڵی ئەنصار ، شتێکم لە بارەی ئێوەوە پێگەیشتووە ، کە ئێوە بەرامبەر من شتێك لە دڵتانا دروست بووە ، وانیە ؟ئایا کەمن هاتم ئێوە سەر لێشێواو نەبوون و خواهیدایەتی دان ؟هەژار نەبوون و خوا دەوڵەمەندی کردن ؟دوژمنی یەك نەبوون ،خوا هەمووتانی کردە براو دۆستی یەکتر؟وتیان: بەڵێ،خوا وپێغەمبەرەکەی خاوەن فەزڵی زیاتر وچاکترن . پاشان فەرمووی :ئەرێ خەڵکی ئەنصار وەڵامم نادەنەوە ؟وتیان بەچی وەڵامت بدەینەوە ؟منەت و ڕێز بۆ خواو پێغەمبەرەکەیەتی . فەرمووی :وەڵاهیئەگەر بتانەوێ دەڵێن وڕاستیش دەکەن ، تۆکە هاتیت دوور خرابویتەوە ئێمە متمانەمان پێدایت و باوەڕمان پێهێنایت ، لاواز وزەبوون بویت ، ئێمە سەرمان خستیت ، پەڕاگەندە بوویت ، ئێمە جێگامان کردیتەوە، هەژار بووی ئێمە دڵمان دایتەوە ..

ئەی خەڵکی ئەنصار ئێوە لە دڵتانداخەفەت بۆ ماڵی دونیا دروست بووە ،ماڵێ کەخەڵکی بەدوایدا ڕادەکەن ، ئەی خەڵکی ئەنصار ئایا ڕازی دەبن کە ئەوان بە ووشترو ماڵاتەوە بڕۆنەوە بۆ ماڵەوە وئێوەش بە پێغەمبەرەوە بڕۆنەوە بۆ ماڵ وحاڵی خۆتان ؟ سوێندم بەو کەسەی گیانی منی بەدەستە،ئەگەر هیجرەت نەبوایە حەزم دەکرد یەکێك بم لە ئەنصارەکان ، ئەگەرهەموو خەڵك ڕوو لەشوێنێك بکەن و ئەنصاریش ڕوو لە شوێنێکی تر بکات ،سوێندبێت کەڕێگاکەیئەنصارم هەڵدەبژارد ، خوا ڕەحم بکە بە ئەنصارەکان ، بە ڕۆڵەکانیان ، بە ڕۆڵەی ڕۆڵەکانیان) بەبیستنی ئەم وتە شیرینانە هەموویان دەستیان کرد بە گریان تا فرمێسك ڕیشی تەڕکردن و وتیان:ئێمە پشکیپێغەمبەرمان دەوێت ، ئیتر

پێغەمبــــــەری‌خوا (ص) هەســــــتاو ئــــــەوانیش بڵاوەیـــــــان لێکـــــــرد .
کەواتە قسەوقسەڵۆك دروست دەبێت و فیتنە وئاشووب سەرهەڵدەدات بەڵام گرنگ ئەوەیە ئەوەنـدە هوشیاریین تەشـەنە نـەکات و سـەرقافڵەی کاروانیش بـە حەکیمانـە چارەسـەری بکات .

بەشداری نەکردن لە فیتنەو ئاشوبدا

حـەزرەت(ص) ئاوبـەناو ئامۆژگـاری هـاوەڵانی دەکـرد وئاگاداری‌دەکردن کـە فیتنــەو ئاشوب سەرهەڵدەدا(**الا ستكون فتن**)، وتیان:وما **المخرج منها یا رسول الله** ؟ئەی پێغەمبـەری خـوا (ص)بەچی لێی دەرچین وپـارێزراو بین ،فـەرمووی :**کتـاب الله** ... دەسـت بگـرن بەبەرنامـەی خواوەوپـەیرەوی قورئـان بکـەن..... هـەروەها لەفـەرمودەدا هـاتووە ،کەعومـەرو عوسمـان وعـەلی وحوسـەین شـەهید دەبـن وئاشـوب دەکەوێتـە نێـوان دوو کۆمەڵـەی گـەورەی موسوڵمانانەوە و عەممارییش کۆمـەڵی (بـاغی)(ئەوانـەی کەبەئیجتهادیان لەفەرمانی ئیمام دەردەچن)دەکوژرێت ..

زۆرجار بێویـژدانی و داواکردنـی (مثالیـه ت) وادەکـات ئـەو قسەو باسە بێتە کایـەوە کەسێك خۆی تواناکانی سنوردراوە و هیچی لەباردا نیە یان کەمی لەباردایە،کەچی داوای ئەوپەڕی تواناو هەوڵ دەکات لە بەرامبەرەکەی ئەمەش وای‌کرد یـەکێ لـە خەلیفەکان بە ڕاشکاوی بەخەڵکانی‌دەوروبەری بڵێ: (ئەی ڕەعیەت ویژدانتان بێ ،ئێوە دەتانـەوێ ئێمـە وەك ئەبوبەکرو عومـەر ڕەفتارتـان لەگـەڵ دا بکـەین کەچـی ئێوە وەك ڕەعیەتەکـەی ئـەوان نابن لەگەڵمان).

برایەك خەریکی‌کاروکاسبی‌وژیانی خۆیەتی و،هیچ خۆی ناڕەنجێنێ و بە هـەزار حاڵ ئەگـــەر کـــاتی زیـــادەی خـــۆی بـــدات بـــەدەعوە ،ئینجاچـــاوەڕێی موعجیزەیـــە لەسەرکردەو هاوکارانی ، ئاخر ئەوەی ئەمیرێکی وەك ئەبوبەکری بوێ دەبێ خۆشی وەك سەعد و خالید بێ.

ئنجا با بشزانین ئەبوبەکر هەرزوو بە موسوڵمانانی‌فەرموو: (خەڵکینە بەڕاستی حـەزم دەکرد یەکێکی تر شانی بدایەتە بەر ئەم بەرپرسیارێتی‌یە و لەکۆڵ منی بکردایەتەوە ،جا ئەگـەر بەتـەمابن وەك پێغەمبـەر (ص) بم وهەمووسـوننەت جێبـەجێ بکـەم ، ئـەوە بەرگـەی

ناگرم چونکه حەزرەت (ص) بۆ خۆی معصوم بوو لە شەیتان و بەردەوام وەحی بۆ دەهات لە ئاسمانەوە).

بەڕاستی پێویستە خەریکی خۆمان بین بە چارەسەرکردنی کەموکوڕییەکانمان و هەوڵبدەین سەرقاڵی خەڵکی نەبین ، سری سقگی بەغدادی خۆلاسەی ئەزموونی خۆی بۆ بانگخوازان تۆماردەکات و لەسەدان ساڵ لەمەوبەرەوە دەڵێ: (هیچ شتێکم نەدیوە بەتاڵکەرەوەی ئیش و تێکدەری دڵ و خێرا بێت بۆ لەناوبردنی عەبدو درێژەپێدەری خەم بێت و نزیکەرەوەی خەشمی خوا بێت ، وەمایەی ڕیابازی و حەزکردن کردن بێت بە کوێخایەتی بە هێندەی ئەوەی کەسێك خۆی نەناسێت و خەریکی گەڕان بێت بەدوای کەم و کوڕی خەڵکدا) . هەروەها عەون کوڕی عبداللە کوڕی عوتبەی کوڕیمەسعود کە تابعییە دەڵێت : (وانازانم کەسێك دەست بەتاڵ بێت بۆگەڕان بەدوای عەیبیخەڵکیدا مەگەر لەغافڵ بوونیەوە نەبێ لە نەفسیخۆی).

زین العابدین کوڕی حسین کوڕیعلیدەڵێت(ئەگەر کەسێك دڵسۆزو ساغ بێت بۆ خوا بەنهێنی،خوا ئاگاداری دەکات لە کەموکوڕییەکانی ونایپەرژێتە سەرخەڵکی) ئەمەش ماناى وانیە قسە نەکرێت لەسەر کەم وکوڕیو ناتەواوییەکان ، بەڵێ قسە دەکرێت بەلأم لای ئەو کەسەی کە دەتوانێت چارەسەری بکات .

گرنگ ئەوەیە چارەسەر بکرێو خراپەی گەورەتری لێنەکەوێتەوە ، هەندێ کەس داوایان لە ئوسامەی کوڕی زەید کرد کە گلەیی بکات لەمەسەلەیەکدا لە ئەمیرەکانیان،ئەویش وتی : ئێوە وادەزانن قسەیان لەگەڵ ناکەم و پێیان ناڵێم ؟من بە نهێنی و لەلاوە قسەیان لەگەڵ دەکەم و دەرگایەك ناکەمەوە کەیەکەم کەس بم بیکەمەوە ، (کە ئەویش دەرگای فیتنەیە).

عبداللە ی کوڕی عکیم لەناو ئەڵقەیەکی قوتابیەکانیدا وتی(جارێکی تر هەرگیز هاوکاری ناکەم لەڕشتنی خوێنی خەلیفەدا دوای حەزرەتی عوسمان)...

قوتابییەکانی ئەبلق بوون و وتیان : بۆچی تۆ دەستت هەبووە لە ڕشتنی خوێنی حەزرەتی عوسماندا ؟؟ عبداللە وتی :(من وا دەبینم باسکردنی کەم و کوڕی کەسێك لەناوخەڵکیدا وەك خوێن ڕشتنی وایە)!.

بەڵێ، عبداللە   سمانی خۆش دەویست و هەروا لە نیەتی خێرەوە باسی هەندێ شتی

کـرد کـه بـەلای ئـەوەوە کـەموکوڕی بـوون ،ناحـەزان ئـەو قـسانەیان قۆسـتەوە و فیتنەوئاشووب هەڵگیرساو بە ناهەق عوسمان شەهیدکرا .

ئەوەی جێی داخە هەندێ لەوانەی کە لەو فیتنەیەدا بەشداری دەکەن وادەزانن بۆ خوای دەکەن ، عەمری کوڕی حومق کە نۆ خەنجەری دابوو لە سەرسنگی عوسمان وتی: سێ خەنجەرم لەبەر خوا لێداوە وشەشیشیان لەبەر ئەو ڕقەی کە لە دڵما بوو.

بەڕاستی خەڵکی زۆربەی گێرەوەی زمانن، بۆیە وشیاری پێویستەو ئەبێ باش بزانین جاری واهەیە تاقە وشەیەك کەخوا پێیخۆش نیەوقسەکەر گوێی پێنادات دەبێتە مایەی بەتاڵ بوونەوەی کاری ئەو کەسە .

نەغەیبەت بکەو نەگوێشی بۆ بگرە

بۆ ئەوەی فیتنەو ئاشووب سەرهەڵنەداو برایەتی لەبەر خوا لە ناوماندا بەرقەرار بێت ، پێویستە خۆمان ڕابهێنین کە غەیبەت نەکەین و گوێشی بۆ نەگرین ، قورئان دەفەرموێت **(ولایغتب بعضکم بعضا ، ایحب احدکم إن یأکل لحم اخیه میتا فکرهتموه، واتقوا الله ان الله تواب رحیم)** **الحجرات** ١٢ واتە : لەپاش ملە باسی یەکتری مەکەن ، ئایا کەستان خۆشی دێت لەوەی گۆشتی برای خۆی بە مردوویی بخوات ؟؟ دیارە کاری واتان زۆر پێسەخت و ناخۆشە ، دەی کەواتە لە خوا بترسن و پارێزکاربن ، بەڕاستی خوا پەشیمانی خەڵکی وەردەگرێت ومیهرەبانە بۆیان .

فضیل کوڕی عیاض دەڵێت (**اذا ظهرت الغیبة ، ارتفعت الاخوة فی الله**)**العوائق**٤٢ ڕۆژێك حەزرەت (ص) بە هاوەڵانی فەرموو (دەزانن غەیبەت چی یە ؟؟وتیان : خواو پێغەمبەرەکەی باشتر دەزانن ، فەرمووی : غەیبەت ئەوەیە کەباسی براکەت بکەی بەجۆرێك کەپێی ناخۆش بێت.. وترا : ئەی ئەگەرئەوەی دەیڵێم لە براکەما هەبوو ؟ ! فەرمووی : ئەگەر ئەو قسەیەی کە تۆ دەیکەی و ئەو پێی ناخۆشە تیایا هەبوو، ئەوە غەیبەتە ، خۆ ئەگەر تیایا نەبوونەوە بوختانە (کە لە غەیبەت خراپترە) (مسلم) ..

ڕۆژێك خاتوو عائیشە لە لای حەزرەت (ص) تانەو تەشەری دا لە خاتوو (صفیە) گوایە بالای بەرز نیە ، حەزرەتیش (ص) پێی فەرموو:ئەو غەیبەتەی کردت ئەوەندە گوناهێکی گەورەیە ئەگەر تێکەڵ بە ئاوی دەریا بکرێت هەمووی لیخن و بۆگەن دەکات ! (ئەبو داودو ترمذی) .. گوێ نەگرتن لە غەیبەت و بەرگری کردن لە موسوڵمانان مایەی

ڕەزامەندی خواو سەرفرازی قیامەتە، حەزرەت (ص) دەفەرموێ (**من رد عن عرض اخيه رد الله عن وجهه النار يوم القيامة**) ترمذي .. واتە هەرکەسێ لەسەر براکەی هەڵبداتێ نەیەڵێ غەیبەت بکرێ ئەوە خوای گەورە ڕووی لە ئاگری دۆزەخ دەپارێزێ .

نموونەیەکی خۆپاراستن لە غەیبەت :

زانای خواناسی بانگخواز شێخ ئەمجەد زەهاوی نموونەیەکی بەرزە لەم بوارەدا ، ئەم پایە بەرزە کوردەو لە ساڵی (١٨٨٣) لە دایك بووەو لە ساڵی (١٩٦٨) ز دا کۆچی‌دوایی کردووە.

ئەم خواناسە بە ڕەوشت و خووی جوان و هەوڵ و کۆششی بەردەوامی توانی خزمەتێکی‌گەورە بە ئیسلام بکات لە عێراق و لە جیهانی‌ئیسلامی دا ، شێخ ئەمجەد لە سەر ڕێبازی حەزرەت(ص) و یاران بوو ، بۆ خوا سوڵحان بەڕەنگ و ڕوویەوە دیار بوو ، ئەمەش وای لە پێشەوا بەننا کرد کە بڵێت : (ئەگەر دەتەوێ ڕووی گەشی یەکێ لە هاوەڵانی حەزرەت (ص) ببینی سەیری ڕووی شێخ ئەمجەد زەهاوی بکە)..

شێخ ئەمجەد زۆر بیرتیژو وریاو بلیمەت بووە ، ڕۆژێك شێخ (قاسم القيسي) موفتی عێراق لە گەڵیا باسی بەلاغەت و زمانی عەرەبی دەکات ، کە زانایی شێخ ئەمجەدی بۆ دەردەکەوێ لەو بوارەشدا دەڵێت : (ئەی شێخ ئەمجەد من فیقهو ئوسوڵی فیقهم بۆ تۆ واز لێ هێنا بوو کە مامۆستاو ڕابەر بیت ، هەرگیز بۆ ئەوە نە دەچووم کە لە زمانی عەرەبی و بەلاغەتیشدا ئاوا بیت و موناقەشەم بکەی ، لە کاتێکیشدا من عەرەبم و تۆش کوردیت ، بۆیە ناچارم ئەم بوارەش بۆتۆ بە جێ بهێڵم ، بە ڕاستی ئەمجەد ئەفەندی تۆ شێخی من و شێخی هەموو عێراقی یە کانی لە (منقول) و (معقول) و هەمووزانستەکاندا ولە مەودواش موجادەلەت لە گەڵ ناکەم و تەنها داوای فەتوات لێ دەکەم).

شێخ ئەمجەد ئەوەندە شارەزا بوو لە فیقهی ئەبو حەنیفەدا ، (سید محسن الحكيم) ی پێشەوا ی شیعە لە بارەیەوە وتویەتی (ئەگەر فیقهی ئیمام ئەبوحەنیفە لە جیهاندا نەمێنێ، شێخ ئەمجەد دەتوانێت لەبەر هەمووی بڵێتەوە و بنوسرێتەوە)..

جالەگەڵ ئەم هەموو بلیمەتی و زیرەکی‌یەدا هەردەم ناوی خەڵکی زۆر نزیکی ، تەنانەت ناوی مناڵەکانی خۆشی بیردەچوو!! (تەها جابر علواني)دەڵێت :ڕۆژێك شێخ ئەمجەد ویستی ڕاسپاردەیەکی دەمی بۆبگەیەنمە شێخ محمد الصواف کە زۆر دۆست بوون و زۆر

کات بەیەکەوە بوون ، وتی : بڵێ شێخی خاوەن عەمامە، باڵا بەرز ، یەکسەر زانیم مەبەستی شیخ صوافە ..قسەم نەکرد وتم بزانم ناوەکەی بیردەکەوێتەوە ، کەچی بیری نەکەوتەوە ،لێم پرسی بۆچیئاوازوو ناوت بیر نامێنی؟؟ وتی : (ئەفەندی ، لەسەرەتای لاویمەوە پاش ئەوەی بینیم لە قورئان و سوننەتدا چەند باسی مەترسی غەیبەت کراوە و زانیم چەند گوناهبار دەبێت ئەوەی بیکات ، لە خوا پاڕامەوە کە یارمەتیم بدات نەتوانم هەرگیز غەیبەت بکەم ، بۆیە ئەبینی هەرئەوەندەی لێرە بڕۆیتە دەرەوە ناوەکەتم لەبیردەچێت و ناتوانم ناوت بهێنم و غەیبەتت بکەم) (ل ٢٠ الامام المجد الزهاوی / کاظم المشایخی)

فضیل کوڕی عیاض دەڵێت:(هەرکەس دەیەوێت سەلامەت بێت لەغەیبەت با دەرگای گومان بردن لە خۆیداخات، چونکە کێلە گومان ڕزگاری بێت لە سیخوڕی و کەوتنە دوای کەموکوڕیخەڵکیش ڕزگاری دەبێت ،کێ لەمەش ڕزگاری بێت غەیبەت ناکات) العوائق /٤٢..

حەزوئارەزوویەکی شاراوە

حەزکردنی مرۆڤ بەدنیاوماڵ و سامان پاڵی پێوەدەنێت بۆ حەزکردن لە کورسی و پلەوپایەوچوونەپێشەوە، پەروەردەی ئیسلامیش گرنگی داوە بە چارەسەرکردنی . لە سەردەمیهاوەڵانیشدا هی وایان هەبووکە حەزی بەکاربەدەستێتیوچوونەپێش دەکرد، پێغەمبەر (ص)پێی فەرموون (**انکم ستحرصون علی الامارة وستکون ندامة یوم القیامة**) واتە:ئێوە هەڵپەدەکەن بۆ کاربەدەستی،کە ئەوەش مایەی پەشیمانییە لە قیامەتدا (بخاری).

هەروەهادەفەرموێت (**انا واللە لا نُوَلي علی هذا العمل احدا سأله او احدا حرص علیه**) بخاری ، واتە بەخوا ئێمە کار نادەینە دەست کەسێك داوای بکات یان هەڵپەی بۆ بکات و سووربێت لەسەری .

ڕۆژێك ئامۆژگاری عەبدولڕەحمانی کوڕی سەمورەی کردو فەرمووی (داوای کاربەدەستی و ئەمارەت مەکە ، چونکە ئەگەر لەسەر داوای خۆت پێت درا و کرایتە کاربەدەست ، ئەوا خوای پەروەردگار دەتداتە دەست کارەکە،بەلام ئەگەر بەبێداوای خۆت درا بە سەرتا ئەوا خوای گەورە هاوکاریت دەکات و بۆت ئاسان دەکات).

پێشەوا (ثوری)دەڵێ:(**لم أر الزهد فی شیء اقل منه فی الرئاسة**)واتە:هیچ شتێکم نەدیوە هێندەی کورسی و پلەوپایە بەکەمی زوهدی تیا بکرێت .

فضیل کوڕی عیاض دەڵێت (هەرکەس حەزی لە کوێخایەتی و خۆ بردنە پێشەوە بوو ، ئەوە حەزدەکات باسی کەم و کوڕی خەڵکی بکات تابوتریٚ خۆی تەواوەو، حەزیش ناکات باسی کەسی لابکرێت بە چاکە ، جا هەرکەس شەیدای کورسیو پلەو پایە بوو ئەوە دەست لە چاکیەکەی بشۆ) .

بانگخوازانیش هەمیشە یەکتریان ئگادار کردۆتەوە لەم حەزوئارەزووە شاراوەیە ، ئەوە (ثوری) نامە بۆ (عباد کوری عباد) ی هاوەڵی دەنێرێ و ئامۆژگاریی دەکات و دەڵێت :(نەکەیت حەز لە پلەوپایە وکورسی بکەیت ،پیاوی وا هەیە لەئاڵتون وزیو زیاتر حەزی لێیەتیو ئەوەش هەموو کەس لەخۆیدا دەرکی پێناکات ،مەگەر یەکێك زاناو هۆشیار بێت، وریابە خۆت نەدوێنی و بە نیەتەوە ئیش بکە) ل٨٧ العوائق. ئەم حاڵەتە نەخۆشیەو تووشیدڵیبڕواداردەبێت ،کاتێك بەخۆیدەزانێت هاوسەنگی ناهێڵێ و کارەکانیلێدەشێوێت .پێشەوا (ئیبن تەیمیە) دەڵێت:(ئەو کەسانە حەزی چونە پێش و بوون بە کەواسووری بەرلەشکر وایان لێدەکات ببنە دۆستی کەسێك کەبەشان وباڵیاندا هەڵبدات ئەگەر ڕاستیش نەبێت و،ببنە دوژمنیکەسێك کە لۆمەیان بکات و ئامۆژگاریان بکات ئەگەر هەق و ڕاستیش بێت).ل٢٢٠ العوائق.

بانگخواز ڕاستە حەز دەکات نموونەو پێشەنگ بێت وبەباشترین شێوە بەرنامەکەی بگەیەنێو, هەروەك (حەزرەتی ئیبراهیم) دوعا دەکات:(**واجعلنا للمتقین اماما**)، بەلأم ئەم بوون بەپێشەوایە هەروا ئاسان نییە ، پەروەردە و پێگەیاندنی دەوێت ،تەنانەت بۆ پێغەمبەرانیش هەروا بووە ،ئەوە حەزرەت (د.خ)دەفەرموێت: (**ادبنی ربی فأحسن تأدیبی**) ئینجا لە تەمەنی چل ساڵیدا خوا کردی بە پێغەمبەر ، چونکە تەمەنیش بۆ خۆی مەسەلەیەکە.

بانگخوازیش پێویستی بەپەروەردەی چاك هەیە وئینجا (الجندیة طریق القیادة) ئەگەر شاگردێکیباش، یان سەربازێکی باش نەبێ ، ناگاتە ئەوەی کە بتوانی ڕۆڵی خۆی ببینێ لە ڕیزەکانی پێشەوەدا.

پلەوپایەو کورسی فیتنەیەو زۆر کەس لە خشتە دەبات ، کاتێك(عومەری کوڕی عبدالعزیز)سەرکەوتە سەر مینبەر پاش ئەوەی بوو بە خەلیفە (عوبەیدوڵڵا)کە برازای (عەبدوڵڵای کوڕی مەسعود)و مامۆستای عومەر بوو ، دڵی دەلەرزی ..ئاخۆ لەم تاقیکردنەوە قورسەدا دەرچێ ؟ عومەر لەسەر مینبەر وتی :(**الا انی لست بخيركم ولكني رجل منكم ، غير ان الله جعلني اثقلكم حملا**)ل٨٤ (**العوائق**)واتە :ئاگاداربن من لە ئێوە باشتر نیم و یەکێکم لە ئێوە ،تەنها ئەگەر جیاوازییەکیشمان هەبێ ،لەوەدایە کە خوا باری منی لە هەمووتان قورستر کردووە .پاش ئەم قسانە مامۆستای عومەر دڵی ئارام بوو، عومەریش کە خوا ناس و بۆ خوا سوڵحاو بوو، وە کۆمەڵە کەسێکی خواناسیش لەدەوری بون وهاوکارییان کرد، توانی لە دوو ساڵێکدا ڕۆڵی گرنگی خۆی ببینێ ولە مێژووشدا بە پێنجەم خەلیفەی ڕاشیدین دادەنرێ.

جەماعەتی تەبلیغ لە وڵاتی هیند و پاکستان ، کە دەچن بۆ بانگەواز کردن و یەکێکیان دەچێتە سەر مینبەر بۆ قسە کردن هەر هەموویان دەست بە دوعان کە بتوانێ چاکترین قسە بکات و زۆرترین خەڵك بێنێت بەرەو ئیسلام ،کە بە ڕاستی ئەوەیە ئیخلاص .

ئێمە دەمانەوێت پرۆژەی ئیسلامی بەرەو پێش بچێت ، هەر کەس بیکاو شان بداتە بەری خوا خێری بۆ بنوسێ و دەبێ‌پێمان خۆش بێت ، نەك لەبەر ئەوەی بە من نەکراوە ولەسەر دەستی‌مندا نەبوە حەز بەوە بکەم بکەوێتامن بچمەجێگەکەی . هەموو‌پێویستمان بەئیخلاصە ،پێویستمان بەوەیە کەڕاست بکەین لەگەڵ خوادا ، ئەگینا کارەکانمان لێوەرناگیرێ و ڕەنج بە خەساری دنیاو ئاخیرەت دەبین(**وقدمنا الى ماعملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا**) ٢٣ **الفرقان** .

(نورەدین زەنکی) نمونەیەکی باڵاوگەشە لەم بوارەدا،بۆیە بە شەشەم خەلیفەی ڕاشیدین دادەنرێ، ڕۆژێك لەمەجلیسی عیلما دەبێت وزانایەك فەرموودەیان بۆ باس دەکات بابەتێك دێتە پێش کە زەردەخەنەی‌خستە سەر لێوی هەمووان،تەنهانورەدین نەبێت ،لێیان پرسی :بۆ وا مات وپەستی ؟! وتی :(شەرم دەکەم لە خوا پێ بکەنم و موسڵمانانیش لە ئەسکەندەریە لە میسر خاچ پەرستان ئابلۆقەیان داون).

ئەو شەوە زاناکە خەودەبینێ بەحەزرەتەوە (ص)کەلە خەوەکەداپێی‌دەفەرموێ: مژدە بدە بە نورەدین کەخوا ئابلۆقەکەی لەسەر موسڵمانان هەڵگرتووەوڕزگار بوون ،

زاناکەش دەڵێت:ئەی پێغەمبەریخوا ناونیشانێکم بدەرێ تابڕوام پێبکاحەزرەتیش فەرمووی :پێی بڵێ بە ناونیشانی ئەو سوجدەیەی لەسەر شاخی (تل حارم) بردی. بۆ بەیانی کە زاناکە دەچێت بۆ نوێژی بەیانی لەڕێی مزگەوت نوورەدین دەبینێ کە ئەویش بەسواری ئەسپەکەیەوە دەچوو بۆ نوێژ، زاناکە ڕایدەگرێت وپێیدەڵێت : قوربان ئەمشەو خەوم بە حەزرەتەوە (ص) بینی ، فەرمووی مژدەت بەمێ کەخوا ئابلوقەکەی لەسەر موسڵمانان هەڵگرتووە و، منیش داوای ناونیشانێکم لێکرد بۆت تابڕوام پێ بکەیفەرمووی:بەناونیشانیئەوسوجدەیەی کاتی خۆی لەسەر(تل حارم) بردوتە .یەکسەر نورەدین لەسەر ئەسپەکەی دابەزی وچووە سوجدەوە و زۆر گریاو وتی:(**اللهم انصر دينك ولا تنصرنورالدين الكلب ،وما نورالدين الكلب حتى تنصره**)واتە:خوایە ئاینەکەی خۆت سەر بخە و نورەدینیسەگ سەر مەخە ، نورەدینی سەگ چییە تۆ سەری بخەی؟.

بۆپێناگەین؟!

زۆر جار دەڵێم ئەگەر دارو درەخت بوینایە ، باخەوانەکەمان هەر زوو دەیبڕینەوە لەبەر بێ کەڵکی و بێ بەریمان !خەڵکی دەڵێن : ئەمساڵ ساڵی ترێ یان هەنجیر نەبووە کاتێك ئەو ساڵە بەروبووم باش نەبێت ، نازانم لەوەدەچێت ئێمە ومانان هیچ ساڵێك ساڵمان نەبێت ، بەرهەمێکمان نیە کە دڵی باخەوان خۆش بکاو دوژمنانیش دڵیان شەق ببات ، لە کاتێکدا (**ومثلهم فى الانجيل كزرع اخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوى على سوقه يُعجب الزُراع ليغيظ بهم الكفار**)**الفتح** ۲۹ . واتە (نموونەی بڕواداران وەك ڕووەکێك وایە کە لە سەرەتاوە چەکەرە بکات،جا چەکەرەکەی بەهێز کردبێت ، پاشان ئەستووربێت و ڕاوەستێت لەسەر قەدەکەی ، ئەوەندە زوو پێبگات کشتیارەکان سەرسام بکات وپێیان سەیربێت چۆن وا پێگەیی ؟؟!چۆن ئاوا خۆی گرت ؟؟! دیارە ئەمەش داخ دەکات بە دڵی کافراندا)

هەندێ لە بڕواداران سست بوون و پێنەدەگەیشتن ، خوای گەورە لە قورئاندا سەرزەنشتی کردن تا وشیاربینەوە (**الم يأن للذين آمنوا أن تخشع قلوبهم لذكرالله ومانزل من الحق ولايكونوا كالذين أوتوا الكتاب فطال عليهم الامد فقست قلوبهم وكثير منهم فاسقون**) **الحديد**١٦.. واتە :ئایا ئیتر کاتی ئەوە نەهاتووە بۆ ئەوانەی کە باوەڕیان هێناوە ، دڵەکانیان بۆ یادی خواو بۆ قورئان مل کەچ بکات و ، وەکو ئەو کەسانە نەبن کە پەڕاوی ئاسمانیان بۆ ڕەوانەکراو

، دوای تێپەڕبوونی ماوەیەکی دووروودرێژ دڵیان ڕەق بوو، زۆربەشیان یاخیوسەرکەش و نالەباردەرچوون .

ئەگەر سەیری مێژووی شکۆداری ئیسلام بکەین ، ئەوە (سعد کوڕی معاژ) هەموو تەمەنی ئیسلامەتییەکەی تەنها حەوت ساڵ بوو، کاتێك لەغەزای خەندەق دا برینداربوو حەزرەت (ص) لە مزگەوتدا خێمەی بۆ هەڵدا تا تیماری برینەکەی بکرێت ، سەعد دوعای کرد : خوایە ئەگەر پێغەمبەرەکەت (ص) جەنگ و ڕووبەڕوو بوونەوەی ماوە لەگەڵ جوولەکەکاندا بمهێڵەرەوە بۆ گیانیان ، خۆت دەزانی لە بەر تۆچەند ڕقم لێیانە و ، ئەگەر نەشماوە گیانم بکێشە و دەمەویێ بگەڕێمەوە بولای تۆ ، خوای گەورەش دوعاکەی گیرا کردو برینەکەی تووشی خوێن بەربوون بوو بە شەهیدی سەری نایەوە ..

حەزرەت (ص) بە هاوەڵانی فەرموو : بزانن ئەوە کێیە وەفاتی کردوە ، عەرشی خوای بۆ هاتۆتە لەرزە ؟؟ سەیریان کرد سەعد کۆچی دوایی کردووەو کاتێك ناشتیشیان بە هەزارەها مەلائیکە تەرمەکەیان بەڕێ کرد .. باشە دەبێت ئەم پیاوە بەرزە چی کردبێت ئاوا زوو پێگەیشت و گەیشتە ئەو پلەوپایە بەرزە !!.

ئەوە (عبداللە کوڕی ئوم مکتوم) چۆن ئاوا عاشقی شەهیدی بوو ، چۆن ئاوا پێگەیشتبوو و پەروەردەکرابوو ؟؟ کە کوێری نەبێتە ڕێگر لە بەردەمیاو بە هیمەتی بەرزەوە لە قادسیەدا ئاڵای موسوڵمانی هەڵگرت و لە ناوەڕاستی گۆڕەپانی جەنگدا وەستا ، تابە وەستانەکەی ببێتە هاندەرو دڵقایمی بۆ موسوڵمانە چاو ساغەکان و ئینجا بە شەهیدبوونیشی بووە حوجە بەسەر ئەوانەوە کە لە بیانوو دەگەڕێن بۆ ئەوەی خۆیان لە هەوڵو تێکۆشان بدزنەوە .

لەناو هاوەڵاندا چەند کەسێك ئەوەندە کاری مەزنیان ئەنجامدا ، حەزرەت هەر لە دنیاوە مژدەی بە هەشتی پێدان وەك چوار خەلیفەکە وخەدیجەو ..هتد .

ڕۆژێك خاتوو عائیشە لە دەرەوەی ماڵ بوو کە گەڕایەوە ، لەناو مزگەوتدا گوێی لە کەسێك بوو ئەوەندە قورئانی بەخۆشی دەخوێند پێی نەبوو بچێتەوە ماڵەوە ، دوای ماوەیەکی زۆر کە هاتە ژوورەوە بۆ حەزرەتی گێڕایەوەو ئەویش چووە ناو مزگەوت و سەیری کرد سالم مولی حوزەیفەیە ، حەزرەت (ص) فەرمووی : سوپاس بۆ ئەو خوایەی لە ئومەتەکەمدا پیاوی وەك سالمی دروست کردووە . شایانی باسە سالم لە جەنگی یەمامەدا کفنی پۆشیبوو پاش جەنگانێکی قورس شەهید بوو..

هاوەڵان هەرچەند زۆربەیان لاو بوون ، زوو پێگەیشتن و بوونە جێی متمانەیحەزرەت (ص) وکارەکانیان بۆ ڕادەپەڕاند. (زەیدی کوڕی سابیت) لاوێك بوو ،حەزرەت (ص) داوای لێ کرد کە فێری زمانی عیبری ببێ ،لە پانزە ڕۆژدا فێر بوو .

(ئوسامەی کوڕی زەید) کە تەمەنی لە شانزە ساڵ کەمتر بوو ، لە نۆ (سریە)دا جارێك ئەم سەرکردە دەبوو ، جارێکیش (ابو بکر)،کە بەشانزە ساڵیش حەزرەت (ص) کردی بە سەرکردەی ئەو سوپایەی دەچووە سەر ڕۆم ، هەندێ ووتیان :خۆزگە یەکێکیبەتەمەنتری دابنایە ، حەزرەت (ص) فەرمووی :(بەخوا ئەو سەرکردایەتی لێ دێت و باوکی زۆر خۆشەویستم بووە وخۆشی هەروا لە خۆشەویستانمە).

ئەوەش(سوڵتان محمدفاتح) بیست ساڵێك دەبوو کە (سوڵتان موراد)ی باوکی دەسەلاٌت و حوکمی بۆ بەجێهێشت ، سوڵتان محمدفاتح دەیویست فەتحی قوستەنتینیە بکات ،سوپای پێکەوەناو نامەیەکی نارد بۆ باوکی وپێیوت :من یادت دەخەمەوە کە دەبێ بەقسەی وەلی ئەمر بکرێت ، تۆ پێویستە کەبێیت بۆ (ئەدرنە)و حوکمی ولاٌت بکەیتەوە.

(سوڵتان مراد) نامەکەی خوێندەوەو گریاو زانیکوڕەکەی پێگەیشتوەو دەیەوێ خزمەتی ئیسلام بکات . بۆیە هاتە (ئەدرنە) و حوکمی گرتەوە دەست . لاوی خوا ناسی نەبەردیش (محمد فاتیح) دەوری قوستەنتینیەی گرت، پێش هێرش بردنە سەری ،ترسێك هەبوو لە دڵیموسوڵمانان‌دا لە قایمیقەڵاو لەوسەربازانەی کە لەسەر قەڵاکەوە هەرچینزیك بوایەتەوە ئاوی گەرم وڕۆنیقرچاوی گەرمیان دەکرد بەسەر یاندا . لێرەش لاوێکی خوا ناسی پێگەیشتوو کە عەقڵی لە تەمەنی گەورەتر بوو ، هاتە مەیدان و وتی: ئێمە هاتووین لەپێناوی خوادا گیانمان بەخت بکەین ،چۆن لە ڕۆنی قرچاو دەترسین.

بەڵێ.. ئەم لاوە کە ناوی (حەسەن ئولوبادلی) بوو ، سیگەنجی تێکۆشەری لەدەور کۆبوەوە ، کەپەیمانیان دا نە گەڕێنە دواوە ، ئینجا موسوڵمانان قەڵاکەیان دایە بەر مەنجەنیق و ئەو سی کەسە هێرشیان برد یەك لەدوای یەك شەهید بوون و سەرەنجام (حەسەن)یەکەم کەس بوو پێی نایە ناو قەڵاکەوە و دەرگای کردەوەو بەدوایا موسوڵمانانیش ڕژانە ناو قەڵاکەوە ، بەمەش سەرکەوتنێکی بێ وێنەیان بۆئیسلام تۆمار کرد.

بەڵێ.. هەوڵدان بۆ خۆ تەواو کردن و خۆ پێگەیاندن زۆر پێویستە ، لەوەدا کە بۆ خوا سوڵحاو بین و نموونە بین لە خواپەرستی ورەوشتی بەرزو تێکۆشان و کۆڵنەداندا.

(حەزرەتی موسا)ئامادە بوو بۆ بینینی (خضر)سەد ساڵێك (واتە :هەموو تەمەنی) بڕوات وبگەڕێت ، هەروەك فەرمووی :(لا ابرح حتى ابلُغ مجمع البحرين او امضيَ حُقُبا) (الكهف). (حُقُب) نزیکەی سەدسڵێکە . دیارە ئەو پێغەمبەرێکی(اولو العزم) بوو ،ئەی ئاخۆ ئێمە بانگخوازێکی خاوەن عەزم و هیممەتین ،یان نا ؟ئەگەر (نا)یە ، هەتا کەی وابین ، خۆ هاکا ئە ستێرەی تەمەنمان ئاوا بوو ، یان لە گردۆڵکەی ژیان پێچمان کردەوەو لە چاو ون بووین ، هەروەك مەولەوییەکەی خۆمان دەڵێ :

کاتێکمان زانا دەوریَ وەردەوە ئێمەش چوون یاران پێچمان کەردەوە

بەرەو ئیمان

خوای گەورە دوو پەڕاوی بۆ ناردوین کە بەهۆیەوە بگەینە ئیمان ،ئەویش قورئانی پیرۆزە کە دەیخوێنینەوە وپەڕاوی بونەوەرە کە هەرچەند لێی وردبینەوە باشتر لە دەسەڵات و گەورەیی پەروەردگار تێدەگەین ...

قورئانی پیرۆز کە خۆی مایەی هیدایەتە سەرنجمان رادەکێشێ بۆ پەڕاوی بینراوی بوونەوەر تا بەهۆیەوە بچین بەرەو ئیمان هەروەك دەفەرموێ :﴿**قل انظروا ماذا فى السماوات والارض**﴾١٠١ یونس /پێیان بڵێ سەیرکەن چی هەیە لە ئاسمانەکان و زەوی‌دا ،جا ئەوانەی لە بونەوەر ورد دەبنەوەو عەقڵیان دەخەنە کار ئەوانە دەچن بەرەو ئیمان قورئان دەفەرموێ ﴿**ويُريكم اياته لعلكم تعقلون**﴾٧٣ **البقرة**

ئەوانەش کەسود لە ئایەتەکانی پەڕاوی بوونەوەر وەرناگرن و دڵنادەن بە پەڕاوی قورئان ئەوانەعەقڵ و ژیریان لەدەست داوە ﴿**ومثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لايسمع الا دعاء ونداء صُم بُكم عُمي فهم لايعقلون**)١٧١ البقرە واتە : نمونەی ئەوانەی ئیمان ناهێنن و لەبەڵگە و نیشانەکان تێناگەن ،وەکو ئەو شوانە وایە ،کە هاوار دەکات بەسەر ئاژەڵەکەیدا ،بەڵام تێناگەن ،تەنها ئەوە نەبێ کە گوێیان لەهات و هاوارێکە ،ئەوانە کەرو لاڵ و کوێرن و عەقڵیان لەدەست داوە ونەفامن ..

لە قیامەتیش دا کەکافرەکان راستی دەبینن ،دان ئەنێن بەوەدا کە ئەگەر گوێیان بگرتایە بۆهەق و عەقڵیان هەبوایە دووچاری سزای دۆزەخ نەدەبون ﴿**وقالوا:لو كنا نسمع**

اونعقل ما كنا فى اصحاب السعير ،فاعترفوا بذنبهم فسحقا لاصحاب السعير ﴾الملك. جا ئەوانەی بیر لەم بوونەوەرە فراوانە دەکەنەوە و ئازادانە بەویژدانەوە ڕای خۆیان دەردەبڕن ئەوانە دان دەنێن بەگەورەیی و دەسەڵاتی پەروەردگاردا کە بەدیهێنەری ئەم بوونەوەرەیە ..

ئەزموونی ئەنیشتاین

ئەلبەرت ئەنیشتاین سەرەتا جولەکە بوو ،پاشان بووە مولحید ،دواتر پاش لێکۆڵینەوەوقوڵبونەوەی زۆر لە ئاسمان و بوونەوەر ،بڕوای هێنا بەخواو پەڕاوێکی نوسی بەناوی (**من ايامى الاخيرة**) تیایا وتی: (گەورەترین خەیاڵ کە بێ بەدڵ و مێشك ونەفسی بەشەردا ،ئەو خەیاڵەیە کە لەو وروژاندن وئینفعالەوە دروست دەبێ کاتێ مرۆڤ لەم بوونەوەرە فراوانە ورد دەبێتەوە . مرۆڤ دەتوانێ بەهەستی سنورداری ، بەتواناکانی عەقڵی کەهەرچەند ئەویش سنوورداره بگاتە ئەوەی کەوا بەردەوام لە تاریکایەکی گەورەدایە ولەپشت تاریکایەکەشەوە جوانیەك هەیە کەلەو جوانتر نییە و کەمال و تەواوی وباڵادەستیەك هەیە کەلەو تەواوتر نیە وئیعجازێك هەیە کە لەو ئیعجاز تر نییە .. ئەو هەڵوێستەو ئەو هەستەش کە دروست دەبێ لە ئەنجامی بیرکردنەوە لە بوونەوەر لەلای‌من بریتیەلەخواناسی‌وعیبادەت،بەڕاستی مرۆڤێك بژی لەم دنیایەدا وتەنها بۆیەکجاریش بێت ئەوهەڵوێستەی نەبێ وئەو هەستە نەکا ئەوە کەسێکی‌بەناو زیندووەولە ڕاستی‌دا مردووه !)هەروەهادەڵێت: (بەڕاستی ئیمان گەورەترین وبەڕێزترین سەرەنجامە کە لێکۆڵینەوەی زانستی دەیگاتێ).

ڕۆژنامەنوسی‌بەناوی (فلیمنج)لۆمەی کرد لەسەرئەم هەڵوێستە ئیمانیەو پێی‌وت : سەرم دەسوڕمێ لە زانایەکی‌وەك تۆ کە(وزە)ت بەستەوەوداتنا لە هاوکێشەیەکدا لە خوا بترسێ ! ،ئەنیشتاین پێی‌وت: فلیمنج دەمت داخە ،من مولحیدو بێ‌باوەڕ نیم ،من ئیمانم هەیە بەخوا ..

بەڵێ‌زانستی‌فەلەك و وردبونەوە لە ئەستێرەوهەسارەکان مرۆڤ کەمەندکێش دەکا بەرەو ئیمان ،هەروەك زانایەکی ئافرەتی ئەمریکیش لەپەڕاوێکیدا لەسەر زانستی (فەلەك)دەڵێ:ئەم زانستی فەلەکە ئەگەر مرۆڤێك تیا قوڵ بێتەوە یان سوجدە دەبات بۆ بەدیهێنەرەکەی‌یان شێت دەبێ)..

ئەزموونی فرید هۆیل

ناوبراو لە گەورەترین زانایانی فەلەکە وخاوەنی بیردۆزی تایبەتە کە بەناویەوە تۆمار کراوە ، ئەم زانایە بەدرێژای تەمەنیدژایەتی خوای دەکرد وئیلحادی بلاّو دەکردەوەو دەیوت :ئەم بونەوەرەهەر بووەو هەردەبێ وکەس دروستی نەکردووە بەلاّم پاش ئەوەی چووە تەمەنەوە وئەزمونەکانی زیاتر و باشتر بوون پەڕاوێکی نوسیبەناوی (الکون الذکی)کەتیایدا دەڵێ:ئێمە ئینکاریبوونیخوای بەدیهێنەرمان دەکرد ،لەکاتیکدا خوای گەورە لەهەموو لایەکەوە جەخت لەسەر بوونیخۆیدەکا... هەسارەکان لەیەك دووردەکەونەوەو بۆشاییەك دروست دەبێوبەردەوام مادەیەك دروست دەبێئەو بۆشاییە پڕدەکاتەوە کە نازانین لەکوێوە دێکە ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەو خوایەیەی ئەم بونەوەرەی داهێناوە ،هەر ئەوە کە ئەو مادەیەش درووست دەکا وئەو بۆشاییە پڕدەکاتەوە)..

جا ئەو پەڕاوە ئیمانیاتی زۆری تیایە کە لە ئەنجامی ئەزمونی زۆرەوەیە و بە دڵنیایەوە ئەگەر ئەو زانایە ئیسلامی پێبگەیەنرێ موسوڵمان دەبێ.

عەقیدەیەکی ڕوون و ئاشکرا

ئاینی پیرۆزی ئیسلام عەقیدەیەکی ڕوون وئاشکرای هێناوە کەزۆر بەئاسانی گەورەو بچوك ،خوێندەوار و نەخوێندەوار ،لەهەموو کات و شوێن وسەردەمێکدا بەئاسانی تێی دەگات ...ئەم ڕاستیەش یەکێ لەوبرا ئەمریکیانەی کەموسوڵمان بوون ،ئاماژەی پێکرد وتی: بەڕاستی بەلای ئەمریکیەکانەوە مەسیحیەت عەقیدە نیە تەنانەت ئاینیش نیە ، بەڵکو تەنها شتێکە لە(ئینتیما)،جاکاتێ یەهودیەت و نەسرانیەتی شێوێندراو نەیات توانی قەناعەت بە کەسانی ژیرو عاقڵ بکەن لە خەڵکی ، بیریارەکان ڕۆیشتن بەرەو نەتەوایەتی وەك هۆکاریك بۆ کۆکردنەوەی خەڵکی ، بەڕاستی تەنها ئیسلامە کە توانیویێتی سەربکەوێ لەکێش کردنی دڵی خەڵکیدا بەرەو لای خۆی.

(گاری میلر) لە گەڵ ئەوەدا کە قەشە بوو ، لە زانکۆی مەلیك فەهد بۆ پیترۆڵ و معادن مامۆستای بیرکاری بوو ، ناو براو کەنەدیە و ،خوا هیدایەتی داوموسوڵمان بوو ، لە وتارێکدا وتی : ئەی موسوڵمانان ، ئەگەر هەست بکەن بە فەزڵ و گەورەیی ئەوەی لای ئێوەیە لە چاو ئەوەی لای خەڵکی دایە ،ئەواهەمیشە سوپاسی خواتان دەکرد کە لە دایك

و باوکێکیموسوڵمان لە دایك بوون و لە باوەشیموسوڵماناندا گەورە بوون و لەسەر ئەم ئاینە مەزنە پێگەیشتوون ، بەڕاستی مانای (پێغەمبەرایەتی ، خوایەتی ، وەحی ، ڕیسالەت ، زیندووبونەوە ، لێپرسینەوە) هەموو ئەو مانایانە کە لەلای ئێوەیە لەگەڵ ئەوەی لای خەڵکدایە جیاوازیان بە هێندەی دووری نێوان ئاسمانەکان و زەویە.. بەڕاستی ڕوونی و ئاسانی عەقیدەی ئیسلام هێنامی بەرەو ئەم ئاینە ، کە لە هیچ بیروباوەڕێکی تردا دەست ناکەوێت ..

یاساکانی پەروەردگار

مامۆستایەکی پسپۆڕ لە بواری یاسادا کە لە زانکۆیەکی ئەمریکی دا کاردەکات ، دەڵێ: لە دانوستانێکدا لە بارەی یاساوە ،مامۆستایەکییاسای جولەکەمان لەگەڵدا بوو ، کەوتە تانەو تەشەردان لە ئیسلام و موسوڵمانان منیش بۆ ئەوەی دەم کوتی بکەم ، لێم پرسی ، ئایا دەزانی قەبارەی یاساکانی میرات لە دەستوری ئەمریکیدا چەندە؟ وتی: بەڵێ، زیاترە لە هەشت موجەلەد ، منیش پێم وت : ئەگەر یاسایەکی میراتت بۆ بهێنم کە لە دە دێڕ زیاتر نەبێت ، ئەوسا بڕوا دەکەی کەئیسلام ئاینێکی ڕاستەو حەقە ؟ ووتی: هەرگیز شتی وا نابێت ، منیش ئایەتەکانی میراتم لە قورئان بۆ دەرهێناو دامێ ، پاش چەند ڕۆژێ هات بۆلام و وتی : هەرگیز عەقڵی مرۆڤ ناتوانێ حساب بۆ میراتی هەموو خزمان بکات بەو گشتگیریەو کەسی لەبیر نەچێ و ، ئینجا بەشی هەریەکە لەو کەس وکارە بدات لە میرات بەو عەدالەتەو بە بێ ئەوەی ستەم لە کەس بکات .. پاشان موسوڵمان بوو.

بەڕاستی ئەمەیە گەورەییو موعجیزەی ئیسلام ، تەنها ئایەتەکانی میرات بەس بوو کەمامۆستایەکی بواری یاسای جوولەکەیپێ موسوڵمان بێت.

ئیمان لەدەرگای دڵ ئەدات

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێت : لاوێکی بەریتانیم بینی کە لەزانکۆی شا فەهد کاری دەکرد پێی وتم : سیانزە ساڵ لە بارەی ئیسلامەوەشتم خوێندەوە ، لەگەڵ ئەوەدا توانام نەبوو بڕیاری موسوڵمان بوون بدەم و شایەتمان بێنم وبەئاشکرا بڵێم : **أشهد أن لااله الا الله وأشهد أن محمدا رسول الله** ،لە ترسی فشاری کۆمەڵایەتی و کێشەکانی ژیان لە سەرم .

تا ڕۆژێك خۆم شت و چوومە سەر جێگەکەم و پاڕامەوە و داوام لە پەروەردگار کردکە ڕێنمایم بکات و ڕێی ڕاستم پیشان بدات، کە خەوم لێکەوت لەخەوما یەکێك پێی وتم (ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوە ، بڕوا بهێنن بەو تەنها خوایەی کە دروستی کردون و ئەم بوونەوەرەو هەرچی تیایە بەدیهێناوە) .. هەستام لە خەوو گریام ، زانیم کە ئەوە نیشانەیەکە بۆم لە خواوە ، زانیم کە ئیسلام ڕێبازی هەق و ڕاستیە ، بۆیە یەکسەر پەیوەندیم کرد بە بنکەی ئیسلامی ئۆکسفۆردو موسوڵمان بووم ..

موسوڵمان بوونی رۆبرت کۆنتین

ناوبراو ڕاوێژکاری سەرۆکی ئەمریکی (نیکسۆن) بوو ، هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا بوو لە دیراسەی **حضارات** دا و یەکێکە لە کەسایەتیە دیارەکانی ئەمریکاو بۆ ماوەی سی ساڵ کاری کرد لەوەزارەتی دەرەوەی ئەمریکاو کۆشکی سپیدا .

نیکسۆن ویستی پەڕاوێك بنوسێت بۆ ئەمە داوای لە دەزگای مخابراتی ئەمریکی کرد مەلەفێکی تەواوی بدەنێ لەسەر ئوسوڵیەتی ئیسلامی ، ئەوانیش مەلەفێکی گەورەیان خستە بەردەستی ، وەلەبەر ئەوەی ماوەی نەبوو دیراسەی بکات دایە دەست ڕۆبرت کۆنتین کە بۆی دیراسە بکات و خوڵاسەکەی بداتێ ، کاتێك ڕۆبرت دیراسەی کرد کاری زۆری تێکردو موسوڵمان بوو ، ئێستا ناوبراو لە گرنگترین بڵاوکراوەکانی ڕۆژئاوادا وتاردەنووسێ و بانگی خوا ئەدات بە گوێی خەڵکیدا .

موعجیزەی قورئان وسوننەت

دەرکەوتنی موعجیزەکان بەردەوامە (**سنريهم آياتنا في الافاق وفي انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق ، اولم يكف بربك انه على كل شيء شهيد**)٥٣ فصلت واتە : ئایەت و بەڵگەو نیشانەکانمانیان پیشان دەدەین لە بوونەوەرو نەفسی خۆیاندا تابۆیان دەربکەوێت کەئەم قورئانە هەقە ، ئایا ئەوەندە بەس نیە بۆ پەروەردگارت کە ئاگاداری هەموو شتێکە . حەزرەتیش دەفەرموێت لە بارەی قورئانەوە (**ولاتنقضي عجائبه**)واتە : قورئان شتی سەرسوڕهێنەری لێنابڕێت کەببێتە مایەی هیدایەتی خەڵکی،ئەوەتە دەبینین بەردەوام زانایان لە ڕۆژئاواو ڕۆژهەڵات ڕاستیەکانی ئیسلام دەسەلمێنن ، بۆنموونە:

١/ حەرام کردنی ئاڵتوون لە پیاوان

کۆمەڵەی مەلەکی بەریتانی بلاویان کردەوە کە لە زانکۆی (ساوپ هامبتن) لە بەرواری ١٩٩٨/٨/١٦ تا ١٩٩٩/١١/٢٥ لێکۆڵینەوە کراوە لە سەر ئاڵتون وبەم ئەنجامە گەیشتون :ئاڵتون ئەو تیشکانەی کۆی دەکاتەوە ،کاریگەریان دەبێ لەسەر خانە زیندووەکان وخرۆکە سپیەکان وخرۆکە سورەکان و هۆرمۆنی‌نێرینە لە پیاودا ،وکارناکاتە سەر ئافرەت ، هەروەها ئەگەر بەکار بهێنرێ‌بۆ قاپ و قاچاخ و شتی تیا بخورێ یان بکرێ بە کەوچك و شتی پێ بخورێ لەگەڵ ئەوخواردنەدا کارلێکدەکات و زیان دەگەیەنێ بە لەشی مرۆڤ

لێرەوە حیکمەتی ئیسلام تێدەگەین کە ئاڵتوونی لە پیاوان حەرام کردووە و بۆ ئافرەتانی‌حەڵاڵ کردووە ، پێغەمبەر (ص) دەفەرموێ: (**أُحل الذهب والحرير للاناث من امّتي وحُرم على ذكورها**) **نسائي**(٥٠٥) و (ئەحمەد١٨٦٨٢)واتە:ئاڵتون و ئاوریشم بۆ ئافرەتانی ئوممەتم حەڵاڵ کراوە و لە سەر پیاوانیشی حەرام کراوە

لە فەرمودەیەکی تردا هاتووە کە موسلیم ریوایەتی کردووە (پێغەمبەر (ص) موستیلەیەکی زێری لە دەستی پیاوێکدا بینی ، خێرا لە دەستی داکەندو فرێی دا ، ئینجا فەرموی هەر یەکێك لە ئێوە ئەم ئاڵتونە بەکار بهێنێت وەکو ئەوە وایە کە پشکۆیەکی ئاگرینی لەسەر دەستی دانابێت).. دیارە کە ئاڵتون نابێ بەکار بهێنرێ بۆ قاپ و قاچاخ و کەوچك و ، کە ئەمانەش هەمووی حیکمەتی گەورەی تیایە کەپاش زیاتر لە چواردە سەدە زانستی سەردەم سەری رێز دادەنەوێنێ لە ئاستیا (راستییەکانی زانستی سەردەم)ل ٥٧ عبدالرحمان العصافی/ و. ادیب قرداغی.

(٢) شوێنەواری کەشتیەکەی نوح :

ئینجیل باسی‌کەشتی‌یەکەی نوح دەکات کە لەسەر شاخی‌ئارارات گیرساوەتەوە ، قورئانیش باسی کەشتییەکە دەکات کە لەسەر شاخی جودی نیشتۆتەوە هەروەك دەفەرموێت (**وقيل يا ارض ابلعي ماءك ويا سماء اقلعي وغيض الماء وقُضي الامر واستوت على الجودي وقيل بُعدا للقوم الظالمين**) ٤٤ هود/ واتە: فەرمان درا بەزەوی :ئاوەکەت بابچۆرێت بەناختدا ، ئەی ئاسمان تۆش بابەس بێت و باران مەبارێنە ، ئیتر ئاوەکە رۆچوو ، فەرمانیش

بەڕێکی و تەواوی ئەنجام درا ،کەشتییەکەش لەسەر کێوی جودی وەستاو لەنگەریگرت و وترا : دەك دووری لە بەزەیی‌خواو تیاچوون بۆ بەرەی ستەمکاران .

زانایـان کەوتنـە هـەوڵ وکۆشـش و گـەڕان بـە دوای دۆزینـەوەی شـوێنەواری ئـەو کەشتییەدا ، بۆ ئەمەش لە ساڵانی ڕابردوودا مانگی دەستکردی تایبەتیان بۆ داناو زانایان لێکۆڵینـەوەی زۆریـان کـردو شـوێنەواری کەشتیەکەیان دۆزییـەوە لەسـەر شاخی جودی لە تورکیا .

یەکیٚ لەزاناکان پرسی‌ئەو قورئانە چییە کە ئاوا باسی شوێنەکەی بەوردی دیاری کـردووە بـە مـەرجیٚ ئـەو ڕووداوە چـەند هـەزار سـاڵ لەمەوبـەر ڕوویـداوە ،یـەکێك وەڵامـی دایەوەو ووتی : ئەوە پەڕاوێکە ، کابرایەك نوسیویەتی ئیدیعای پێغەمبەرایەتی کردوە لە نیـوە دورگـەی عـەرەب و لـە ئینجیلیـشی وەرگرتـووە ؟ زاناکـە بـە عـەقڵیا نەچـوو ، باشـە ئینجیل دەڵیٚ لەسـەر شاخی ئارارات گیرساوەتەوە و قورئانیش دەڵێت (جـودی) ، دەی چـۆن دەگـونجیٚ لــە ئینجیلــی وەرگرتبــیٚ!؟؟ (ژمــارە ۱۰۲ / ڕۆژنامــەی دار الــسلام ۲۰۰۵/٦/۲)

(ئاشکرایە ئینجیل دەستکاری کراوە و هەڵـەی زۆری تێدایـە و تەنانـەت پاپا لەبـەر چاوی ملیۆنەها مەسیحیدا دانی نا بەوەدا)،شایانی باسە قورئان ئاماژە بـەوە دەکات کە خـوای گـەورە وەك ئایـەتێك ئـەو ئاسـەوارە دەهێڵێتـەوە تـا بەڵگـە بێـت بـۆ دەسـەڵاتی پەروەردگاروسزادانی گەلانی ڕابردوو ، هەروەك دەفەرموێت (**ولقد ترکناها اية فهل من مُدكر**)**القمر** ۱۵ واتە :بەڕاستی‌ئێمە ئەم بەسەرهاتەمان هێشتەوە بە بەڵگە بۆ هـەموو نـەوەکان ، ئایا کەسێك هەیە پەند و ئامۆژگاری لێوەرگرێت؟!

لـە کـۆنگرەی هەشـتەمی پزیـشکی ئیعجـازی زانـستی قورئـان و سـوننەت کـە لـە وڵاتی‌سعودیە بەسترا ، یەکێك لە گەورە زانایانی‌زانستی کۆرپەلەزانی(مارشاڵ جۆنسۆن) لەدوای گـوێگرتن لە ڕاستییەکانی قورئـان و سـوننەت ووتـی : ئەگـەر ئەوڕاسـتیانەی بـۆ ئێمەتان باس کرد لە پەڕتووك و بەرنامەی ئێمەدا هەبوایە ، ئـەوا دنیامـان پـیٚ دەخرۆشـان ، چۆن ئەم بەڵگانەتان لایە لەسەر ڕاستی قورئان وپێغەمبەرەکەتان و ئینجا بێدەنگیشن ؟.

لـە پـەیمانگای ئەلبـەرت ئەنیشتاین زانایـەکی جوولەکـە وتـی : محمـد چـی زانیـوە لـە کاری ئەندامەکانی لەشی مرۆڤ (فسیۆلۆجی) ، دکتـۆر **عبدالباسط محمد السید** کـە زانایـەکی

گەورەی میسرییە ئەڵێ :لە سەر تەلەفزیۆنی کەنەدی وەڵامم دایەوەو ئەم فەرموودەیەم بە نموونە هێنایەوە کە دەفەرموێت (**مثل المؤمنين فى توادهم وتراحمهم وتعاطفهم مثل الجسد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر والحمى**)مسلم . وتم : ئایا پێش هەزارو چوارسەد ساڵ ئاوا باسی کاری ئەندامەکانی لەش بکات موعجیزە نییە ؟ زانا جوولەکەکە وتی : بەڵێ ئەوە بنەمای زانستی فسیۆلۆجییە ،ئنجا وتی :ئەو فەرموودەیە لەکوێدایە ؟؟ وتم :برۆ سەیریئەو دەستخەتەی فەرموودەکانی حەزرەت بکە کە لە ولاتی سویدە وناوی (الصحيفه الصادقه) یە کە لەسەرەتای ئیسلامەوە نوسراوەتەوە و تەرجومەش کراوە ، تاراستیەکانت بۆ دەرکەوێت ...

کۆنگرەی ئیعجاز لە مۆسکۆ

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێت: بانگکرام بۆ کۆنگرەی ئیعجازی قورئان و سوننەت لە(مۆسکۆ) لە سەرەتادا حەزم نەکرد بچم ، چونکە(موسکۆ) پایتەختی کوفر بوو بۆ زیاتر لە حەفتاساڵ ، لە دڵی خۆمدا ووتم : ئەو خەڵکە چی لەبارەی خواوە دەزانن ،تا بانگیان بکەین بۆ ئەوەی کە قورئان بانگی بۆ دەکات ؟؟

پێیان وتم : هەردەبێ بچی چونکە داوەتنامەکە لەلایەن ئەکادیمیەی گبیرووسی یەوە یە ، کاتێ چووین بۆ مۆسکۆلە کۆنگرەکەدا کۆمەڵێ ئایەت باس کران کە لە بارەی بوونەوەرەوە بوون ، بە تایبەت ئەم ئایەتە کە دەفەرموێ :(**يُدبر الامر من السماء الى الارض ثم يعرج اليه فى يوم كان مقداره الف سنة مما تعُدون**) **السجدة /٥** واتە :ئەو خوایە لە ژوور ئاسمانەوە کاروباری زەوی رێکدەخات وسەرپەرشتی دەکات لەوەودوا رووداوەکان و بەسەرهاتەکان وکاروکردەوەی بەندەکان دەگەرێتەوە بۆ لای لە رۆژێکدا کە بەرامبەر هەزار ساڵە بەو حسابەی ئێوە دەیکەن .

یەکێ لە زانا موسوڵمانەکان هەستاو وتی : ئەگەر ئەو رۆژە هەزار ساڵ بێ، ئەو ساڵەش مەبەست ساڵی(قمری)یە چونکە ئەو کاتە عەرەب بە ساڵی (قمر) ی کاریان دەکرد ،و لەبەر ئەوەی ساڵێك دوانزە مانگە و مانگی (قمر) یش بریتیە لە خولانەوەی مانگ بەدەوری زەوی دا کە بە دیقەت حساب کراوە کە (٢،٤) بلیۆن کیلۆمەترە ، کەواتە ﴿٢,٤ بلیۆن کم × ١٢ مانگ ×١٠٠٠ ساڵ﴾ ئینجا ئەنجامەکە دابەش بکە بەسەر بیست و چوار سەعات دائینجا دابەشی بکە بەسەر شەست خولەك دا ئینجا دابەشی بکە بەسەر

شەست چرکەدا ، ئەنجامەکە دەبێتە خێراییەك کەزیاترە لە خێرایی ڕووناکی   پاش ئەم باسە مامۆستایەکی ناوداری فیزیای ڕوسی کەئەندامی ئەکادیمییەی ڕوسییەو پسپۆڕە لە(ڕووناکی) دا وتی   پێش ئەم کۆنگرەیە من وام دەزانی کە شارەزایی تەواوم هەیە لەبواری فیزیاو ڕووناکی دا ، کەچی ئێستا دەبینم زانستێك هەیە زۆر لەوەی من زیاترە کە دەیزانم ،نازانم چۆن داوای لێبوردن بکەم لەوەی کەچۆن ئەوەم نەزانیوە، مەگەر بەوەی کە لەبەردەمی هەمووتاندا بڵێم :(اشهد ان لااله الا الله وان محمدا رسول الله). ئینجا بەدوای موسوڵمان بوونی ئەودا چوار کەس لە(وەرگێڕەکان)موسوڵمان بوون کە عەرەبیان دەکرد بە ڕووسی و هەروەها بە پێچەوانەشەوە

پاش ئەوەی تەلەفیزیۆنی ڕووسی ڕووداوەکانی کۆنگرەکەی بلاوکردەوە ، دوایی هەواڵمان زانی کەزیاتر لە سیوحەوت زانای بەناوبانگیڕووسیموسوڵمان بوون ، تەنها بەبینینی ئەو بابەتە ئیعجازیانە

هەر لەو کۆنگرەیەش دا (کیث مور) زانای بەناوبانگی کۆرپەلە ناسیمان لە گەڵدابوو کە زۆربەی پزیشکەکان دەیانناسی لەبەر ئەوەی پەڕاوەکەی لەزۆربەی کۆلێژەکانی پزیشکی دەخوێنرا وپەڕاوەکەی بۆ زیاتر لە بیست وپێنج زمان وەرگێڕدرا بوو ئەم زانایە لە کۆنگرەکەدا باسیئیعجازی قورئان وسوننەتی کرد بەوەی کە وتی:(بەڕاستی تەعبیرە قورئانی یەکان لەبارەی قۆناغەکانی کۆرپەلە وە ئەوەندە وردەو ئەوەندە تەواوە کە تائێستا زانستی سەردەم ئاوا پێی نەگەیشتووە ، کە ئەمە ش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەم قورئانە لەلایەن خواوەیەو (محمد) نێردراوی خوایە

لێیان پرسی :تۆ موسوڵمانی ؟! وتی نەخێر ، بەلاَم شایەتی دەدەم کە ئەم قورئانە کەلامی خوایە و محمد پێغەمبەری خوایە   وتیان کەواتە تۆ موسوڵمانی ، وتی من جاریَ لە ژێر فشارێکی زۆردام کە ناتوانم موسوڵمان بوونم ڕابگەیەنم ، بەلاَم لاتان سەیر نەبێت ئەگەر ڕۆژێك بیستتان (کیث مور)موسوڵمان بووە ..شایانی باسە پاش ماوەیەك ناوبراو موسوڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند

ئیسلام و ئاینەکانی تر

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێت(لەسەرەتای پەنجا کاندا، کە هێشتا لاو بووم و لە بەریتانیا بووم بۆ خوێندن، بانگ کرام بۆ وتاردان لەبارەی (ئیسلام و ئاینەکانی سەردەم)

، کەلەبنکەی یەکێتی قوتابیانی ئەویٚ بوو، کە هەموو شەوی‌هەینی‌یەك کۆدەبوونەوە بۆ دانوستانێکی کراوە لە بارەی مەسەلەیەکەوە ، جا لەبەر ئەوەی بیستبویان کەلاوێکی مویوڵمان لە زانکۆیە و هەوڵی بەدەست هێنانی دکتۆرا دەدات بانگیان کردم بۆ بۆ ئەو وتاردانە ، جا پاش ئەوەی باسی پەیوەندی ئیسلامم کرد بە ئاینەکانی ترەوە ئافرەتێك کە سەرۆکی ئەو (یەکێتی) یە بوو ووتی گەورەم لەوە دەچیٚ تۆ زانیاریت لەو بارەیەوە لە هەموومان زیاتر بێت ، بۆیە پێم باشە دانوستان لەسەر ئەو مەسەلەیە هەڵگرین بۆ هەفتەی داهاتوو ، چونکە ئێمەناتوانین لەسەر ئەو مەسەلەیە قسە بکەین وگفت وگۆ بکەین ، تا ئێمەش بتوانین یەکێك لە قەشەکانی **کاثولیك** بانگ بکەین کە چەندەها ساڵ لە رۆژ هەلاّت کاری کردووە و عەرەبییەکی باش دەزانێت ، تا دانوستانەکەش باشتر بەرهەمی هەبیٚ ، لەهەفتەی داهاتوودا ئەو قەشەیە هات کەتەمەنی لە شەست ساڵ زیاتر بوو ، وە ماوەیەکی زۆریش لەمیسر و عێراق و لیبیا وزۆر ولاّتی تری عەرەبی دا کاری کردبوو..

سەعات ونیوێك گفتوگۆمان کرد و پاشان ئافرەتەکە پێی وت گەورەم لەوە دەچیٚ ئەم لاوە زیاتر شارەزا بیٚ لەمەسەلەی ئایندا ، بۆیە جارێکی تر من داواکارم کە ئەم باس وخواسە بمێنیٚ بۆ هەفتەی داهاتوو تا سەرۆکی کەنیسەی شارەکەی نزیك خۆمان بانگ بکەم ، لە هەفتەی داهاتوودا ئەو قەشەیەش کەناوی (البیشوب)بوو هات و ، شار هەمووی ئاهەنگی گێرا بەبۆنەی هاتنی‌ناوبراو بۆ شارەکەیان و پیاوانێکی زۆری ڕاگەیاندن ، لەڕادیۆ و تەلەفیزیۆن و ڕۆژنامە و گۆڤارەکان هاتن ، پاش دانوستانەکەمان کەزیاتر لە سەعاتێکی خایاند ، ئافرەتەکە هەستاو وتی: من زیاتر لە بیست وپێنج ساڵە گاورم و(کاثولیکم)، بەلاّم لە بەردەم هەموتاندا دان ئەنێم بەو ڕاستییەدا کە هیچ ڕۆژێك بە هێندەی ئەم لاوە تیٚنەگەیشتوم و نەترساوم لە پەروەردگارم ،ئیتر لە هۆڵەکە چووە دەرەوە ودواتر بیستمەوە کە موسوڵمانبووە وڕۆڵێکی باشی‌دەبینیٚ‌لە بانگەوازکردندا بۆئیسلام لە بەریتانیادا...

دڵسۆزی لە بانگەوازدا

بانگەواز بۆخوا چەکێکە لە گەورەترین ئەوچەکانەی کەمایەی سەرکەوتنە لە ژیاندا ،ڕاستە ئێمە زۆرچەکی‌ماددی لە دەستماندا نیەو کەسانیٚ‌تر پێشمانکەوتوون ، بەلاّم ئەو

چەکەش کە بانگەواز و خوا ناسییە لە دەستماندایە ودەتوانین هەق و ڕاستی بگەیەنینە ڕۆژهەلآت و ڕۆژئاوا .

پرۆفیسۆر زەغلول دەڵێ: لە سەردانێکدا بۆئەمریکا لە زانکۆی(تکساس) دوو وتارم دا یەکـەمیان بـەناوی(ئیـسلام ومەسـیحییەت، جیـاوازی نێوانیـان و لێکـچونیان) وە دووەمیشیان بە ناوی (چەند وانەیەك لەهەرەس هێنانی شیوعییەت دا)، ئامادەبووان گاورو جولەکەو عیلمانی وشیوعی تیابوو،کەچیوتارەکان کاریگەرێکی زۆری هەبوو لەسەریان ، بۆیە هەق وایە دەستەوسان نەبین و هەروا بێکار دانەنیشین وشەوورۆژ بدەینە دەم یەك بۆ ڕزگارکردنیمرۆڤایەتی، کە چارەسەریان تەنها لە بەرنامەکەی خوادایە ..

موسڵمان بوونی سەربازە ئەمریکی یەکان

بە هۆی جەنگی کەنداوەوە بە هەزاران سەربازی ئەمریکی وئەوروپی ڕوویان کردە ناوچەی کەنـداو کـە زۆربـەیان گـاوربوون و بـە هیـوا بـوون گاورێتیبڵاوبکەنـەوە ، دیـارە هەموو توانایـەکیماددیان پـێ بـوو، تـازەترین وپێشکەوتوترین چەکیشیان بە دەستەوە بوو ،..جا کاتێك چەند بانگخوازێکی خواناس بە ئیخلاسەوە کەوتنە بانگەواز کردن لە ناویاندا ، دەیان هەزاریان موسوڵمان بوون لە سایەی خواوە ..یەکێ لەو ئەمریکیانەی موسوڵمان بوون ، ئافرەتێك بوو بە پلەی (رائد)، کاتێك زیاتر شارەزا بوو لە ئیسلام و زانی کە ناتوانێ بژی لەگەڵ مێردەکەیدا کە موسوڵمان نیە ، پێی وتین : باشە من مێردم هەیەو منالم هەیەو زۆر خەمی خێزانەکەمە ،چی بکەم ؟ !برادەران پێیان وت کە پەیوەندی بکـات بـە مێردەکەیـەوەو پـەڕاوو شـریتی ئیـسلامی بـۆ بنێرێـت .. ئـەویش پـاش ئەوەیئەوانەی بۆنارد هاتەوەو وتی : مێردەکەم موسوڵمان نەبووە ، برادەران وتیان باشە بـە تەلـەفوون پەیوەنـدی بکـە بـە مێردەکەتەوەوموناقەشـەی لەگەڵـدا بکـە وئێمـەش لـە گەڵتائـەبین وچ پرسـیارێکی هـەبوو هاوکاریـت دەکـەین تـا بتـوانی وەڵـامی بدەیتـەوە . ئەویش تەلـەفونی بـۆ کـردو کەوتـە گفتوگۆ لـە گەڵیـدا ،چـی پرسـیاری هـەبوو وەڵاممـان دایـەوەو ئـەویش بـە مێردەکـەی وت ، سـەرەنجام هـەر لەسـەر تەلەفونەکـە مێردەکـەی موسـوڵمان بـوو شـایەتمانی هێنـا ..پـاش ئـەوەی ئـەو ژنـە گەڕایـەوە ولآتەکـەی خـۆی ،نامەیـەکی بۆ ناردین و تیایا نوسیبووی کە مێردەکەی بۆتە پیاوێکی نموونـەییو زۆر ڕەوشت وخوومامەڵەکردنی گۆڕدراوە بەرەو چاکی وهەزار ئەوەندەی جاران سوورە لەسەر

خزمەتكردنی خێزانەكەی .. جاچێرۆك و دەنگوباس لەم جۆرە زۆرن ، بۆیە بە ڕاستی ئەركی سەر شانمانە كاتێك ئەهلی باگل دەجولێن و دەكەونە كار بۆ باگلەكەیان ئێمەش بجولێین و بكەوینە كار بۆ ئەوهەق وڕاستییەی كە بە دەستمانەوەیە كە ئاینی پیرۆزی ئیسلامە .

ئەمەش وای لە زانای ئەمریكی موسڵمان (تی .بی .ئێرڤنگ) كرد كەبڵێ :{ئەی موسڵمانان تازە ئێوە ناتوانن بە ئاسانی پێش بكەون لەلایەنی ئابووری و سیاسی و سەربازی و زانستی دا ، بەلاّم دەتوانن وا بكەن لەڕۆژئاوای لەخۆبایی لووت بەرز كە چۆك دابدات لە بەردەمتاندا بەهۆی ئەو ئیسلامەی كە لای ئێوە هەیە ..تەنها چل گەنجی موسڵمانم بدەنێ كە چاك لە ئیسلام شارەزا بووبن وبە چاكی پەیڕەوی بكەن و ،چاكیش بتوانن بانگەوازی بۆ بكەن بە زمانی سەردەم ،من پەیمانتان دەدەمێ كە هەردوو ئەمریكاكەیان پێ فەتح دەكەم ....

جا بەو خوایەی كەهەر خۆی خوایە ڕاست دەكات ،ئێمە گەورەترین وچاكترین چەكی مەعنەویمان پێیە كە دەتوانین بەهۆیەوە فەتحیدونیابكەین ،مەگەر ئیسلام ئاینێكیجیهانی نییە وبۆ هەموو بەشەریەت نەهاتووە{الذین هدی الله /د.زغلول النجار}.

موسڵمان بوونی جەنراڵێكی ئەمریكی

پرۆفیسۆر زەغلول النجار دەڵێت (ئەمیر محمد بن الراشد)ناردی بەدوامدا لە دوبەی بۆ گفت وگۆكردن لەگەڵ دوانزە بازرگانی ئەمریكی كەمیوانی ناوبراو بوون ،كەوتینە قسەوباس و زۆر بەخرایی هێرشیان دەكردە سەر موسوڵمانان كە دواكەوتوون و دیكتاتۆرن و گوایە خەتاكەش لە ئیسلامەوەیە ، دیاربوو كاریگەرێكی گەورەی ڕاگەیاندنی ڕۆژئاوایان لەسەر بوو كە زۆربەیان دژایەتی ئیسلام دەكەن .دووسەعاتێك گفتوگۆمان كرد و باسی ئیعجازی قورئانم بۆكردن ، خوا ئاگادارە بیروبۆچوونیان گۆڕدراو داوای زانیاری زیاتریان كرد لە بارەی ئیسلامەوەو منیش چەند نامیلكەیەكم پێشكەش كردن .

باسەكەشم دەربارەی ئەو ئایەتەیە كەپێش چواردە سەدە باس لەوەدەكات كە ئاسن لەسمانەوەهاتۆتەسەر زەوی ، كە لەسوورەتی حدید ئایەتی ٢٥ دا دەفەرموێت :(لقد ارسلنا رُسُلنا بالبینات وانزلنا معهم الكتاب والحكمة وانزلنا الحدید فیه باس شدید ومنافع للناس ولیعلم

الله مَن يَنصُرُه ورُسُله بالغيب ان الله قوى عزيز) لەم سەدەیەی دوایدا ئەم ڕاستىیە زیاتر بۆ زانایان ئاشکرا بوو ، وەچەندەها حاڵەتیان تۆمارکرد کە بەردی نەیزەك هاتۆتە سەر زەوی ، بۆ نموونە لە ساڵی ١٨٦٨ ز دا لە پۆڵەندا سەد هەزار پارچە بەرد لە ئاسمانەوە کە زۆریان ئاسنیان تیایە کەوتە خوارەوە ، وە لە ساڵی ١٩١٢ ز دا لە هولبرك لە ئەریزونا دە هەزار پارچە بەرد کەوتە خوارەوە ولە ساڵی ١٩٤٧یشدا هەمان شت لە ڕووسیا ڕوویداوە ..دیارە بەهەمان شێوەش ئەو تەنانەی کەئاسنیان تیایە لە سەرەتای دروست بوونی زەویەوە لە ئاسمانەوە داباریونەتە سەر زەوی و بەهۆی گەرمی ئەو کاتەی زەویەوە چونەتە چینەکانی زەویەوە ...

جارێکی تریش لە ماڵی بازرگانێکی سعودی چاوم کەوت بە کۆمەڵێك جەنراڵی ئەمریکی ، دیاربوو حەزیان دەکرد شتێك لە بارەی ئیسلامەوە بزانن ، یەکێکیان سەرنجی دابوو کە کەسێك دەهات و دەناسێنرا ، دەوترا ئەمە باوکی فلانە و ئەوە برای فلانە ، یان برازای فلانە .ئەو کەسە زۆر سەرسام بوو لە پەیوەندی خێزانی لای موسوڵمانان و لە ڕێزی دایك و باوك لای منالّ و، باسی خۆی بۆ کردین و وتی : من چیم هەبوو لە کوڕو کچەکەمدا سەرفم کرد تاگەورەم کردن وخوێندنیان تەواوکرد ، کەچی هەرکەس چووە بەلای ژیانی خۆیەوەو لێم ناپرسنەوەو ئەگەر لەسەری ساڵدا کارتێکی چەژنەپیرۆزە بنێرن ئیتر وادەزانن هیچیان نەهێشتۆتەوە ،ئەمە بێجگە لەوە ی کە ناوم دەبەن بە پیرەمێردو هەرگیز ناڵێن (بابە)..ئەمەش وای لە جەنراڵەکە کرد کە موسوڵمان ببێت(گۆڤاری الایمان ژ٢١ -٢٢ساڵی٢٠٠٥).

لە کۆتاییدا پاش هەموو ئەودەنگوباسە ئەبێ بزانین کە ئێمە ئەرکێکی گەورەمان لەسەر شانە لەو ئەرکانەش :

١/وردبونەوە لە ئایەتەکانی خوا لە بونەوەرداکەئەوەش فەرمانی خوایە ﴿**قل انظروا ماذا فى السماوات والارض وما تُغنى الايات والنذر عن قوم لا يؤمنون**﴾١٠١یونس.

کاتێك وردیش بوینەوە بەچاکی دەچینە ڕیزی (اولوالاباب)ەوە ،قورئان دەفەرموێ:

﴿ **ان فى خلق السماوات والارض واختلاف الليل والنهار لايات لاولى الاباب ،الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلى جنوبهم ويتفكرون فى خلق السماوات والارض ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار** ﴾ ال عمران١٩٠

٢/پێویسته لەسەرمان بەچاکی دیراسەتی ئیسلام بکەین وبە چاکی تێی بگەین و بە چاکیش پەیڕەوی بکەین و پابەندی بین لەماڵ و خێزان وکۆمەڵدا ...
٣/ئینجا ئەبێ باش بزانین کە بەرپرسیارێتی‌یەکی گەورە لەسەر شانمانە ،کەئەویش بەرپرسیارێتی بانگەواز کردنە بۆ لای خوا ،کە ئەویش مایەی دابەزینی ڕەحمەت وبەرەکەتی خوایە بۆ سەرمان و چی لە بونەوەریشدایە دوعامان بۆدەکەن وپاداشتی گەورەشمان دەست دەکەوێ‌کەپڕ بەم دنیایە دەبێ‌هەروەك حەزرەت(ص)دەفەرموێ : ﴿إن الله وملائكته واهل السماوات واهل الارض حتىالنملة فى جُحرها وحتى الحيتان ليُصلون على معلمي الناس الخير ﴾ ﴿لئن يهدى الله بك رجلا واحدا خير لك من حمر النعم ﴾.

تیاچوونی گەلان

قورئانی پیرۆز لە چەندەهائایەتدا سەرنجمان ڕادەکێشێ بۆتیاچوونی گەلان لە ئەنجامی خراپەکاریان و تۆڵەی خواوە بۆیان و ، داواشمان لێدەکات کە بگەڕێن بە زەویدا تاوەکو سەرەنجامی ئەو گەلانەو پاشماوەکانیان ببینین ، تا ببێتە پەندو وانەو هوشیاری دڵ و دوورکەوتنەوە لە گوناهو تاوان ..هەروەك دەفەرموێت :
١-(اولم يسيروا فى الارض فينظرو كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانو اشد منهم قوة و اثارو الارض وعمروها اكثرمما عمروهاوجاء تهم رُسُلهم بالبينات ، فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون،ثم كان عاقبة الذين اساؤا السوأى ان كذبوا بايات الله وكانوا بها يستهزئون)الروم ١٠..

واتە:ئایا بە زەویدا نەگەڕاون تا تەماشابکەن چیمان بەسەر ئەو نەتەوانەی پێش ئەماندا هێناوە ، لەمان زۆر بەهێزترو بە دەسەڵاتتربوون ، زەویان دەکێڵاو ژێرەو ژووریان دەکرد و ئاوەدانیان کردبۆوە زیاتر لەمان ،پێغەمبەرەکانیشیان کاتێ‌خۆی بەڵگەی زۆرو ئاشکرایان بۆ هێنان ؟ بەڵام بێ سوود بوو ، زۆربەیان بڕوایان نەکرد،
جاوەنەبێ‌خوا ستەمی لێ کردبن ، بەڵکو هەر خۆیان ستەمیان لە خۆیان کرد .پاشان ئەو تیاچوونە سەرئەنجامی ئەوانە بوو کە تاوان و گوناهیان کرد ،چونکە ئەوانە بڕوایان بە ئایەت و فەرمانەکانی خوا نەهێناو گاڵتەیان پێکرد.
٢-(افلم يسيروا فى الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ، دمر الله عليهم و للكافرين امثالها)محمد١٠/واتە : ئایە ئەوە نە گەڕاون بە زەوی‌دا و سەرنج بدەن تا بزانن سەرەنجامی ئەو خەڵکە نالەبارەی پێشیان چۆن بووە ؟؟ خوای بە دەسەڵات ماڵ و حاڵیانی بەسەردا

ڕووخاندن ، جا بۆ هەموو بێ باوەڕان سزای ئاوا شتێکی چاوەڕوان کراوە و،درەنگ بێ یان زوو دوو چاریان دەبێت .

٣- قل سيروا في الارض فا نظروا كيف كان عاقبة المكذبين (الانعام١١) (قل سيروا في الارض فانظروا كيف كان عاقبة المجرمين) (النمل ٦٩) واتە/پێیان بڵێ:بگەڕێن بە زەویدا و سەیربکەن سەرەنجامی‌تاوان باران و ئەوانەی باوەڕیان بە بەرنامەی‌خوا نەکردووە چۆن بووە .

٤-(ولما جاءت رُسلنا ابراهيم بالبُشرى قالوا :انا مُهلكوا اهل هذه القرية ان اهلها كانوا ظالمين ،قال ان فيها لوطا ، قالوا :نحن اعلم بمن فيها ، لننجينه و اهله الا امراته كانت من الغابرين ، ولما ان جاءت رسلنا لوطا سئ بهم و ضاق بهم ذرعا وقالوا لا تخف ولا تحزن انا مُنَجُوك و أهلك الا امراتك كانت من الغابرين انا منزلون على اهل هذه القرية رجزا من السماء بما كانوا يفسقون ، ولقد تركنا منها آية بينة لقوم يعقلون)العنكبوت٣٥

واتە :جا کاتێك کە فریشتەکانمان گەیشتنە لای ابراهیم و مژدەی هاتنە دنیای ئیسحاقیان پێبەخشی ، وتیان : بە ڕاستی ئێمە لە ناو بەری خەڵکی ئەم شارەین ، چونکە بێگومان خەڵکەکەی زۆر ستەمکار بوون . ئیبراهیم وتی : ئاخر لوط لەوێیە ،فریشتەکان وتیان :ئێمە چاکتر دەزانین کێی لێیەو کێ‌ی‌لێنیە ،دڵنیابە کە ئەوو خاوو خێزانی ڕزگار دەکەین جگە لە هاوسەرەکەی کە لە تیاچوان دەبن ..

جا کاتێك فریشتەکان گەیشتنە لای لوط ،بە هاتنیان زۆر دڵتەنگ بوو ،نەیدەزانی کە فریشتەن و سەری دنیای لێ‌هاتەوە یەك ،(وتیان :مەترسەو بێ خەم بە ، ئەوانە ناتوانن دەست درێژی بکەنە سەر ئێمە ،ئێمە فریشتەین)،بێگومان ئێمە ڕزگارکەری تۆو خاووخێزانتین جگە لە هاوسەرەکەت کە لە تیاچوانە . بەڕاستی ئێمە دابەزێنەری سزاو بەلای ئاسمانین بەسەر خەڵکی ئەم شارەدا بە هۆی دەرچوون لەفەرمانی‌خوا ،سوێند بە خوا بەڕاستی سەرەنجام ئاسەوارێکی ئاشکرامان لە شاری کاول و وێران بەجێهێشت بۆ کەسانێك کە ژیرو هۆشمەند بن.

﴿والى مدين اخاهم شعيبا فقال يا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم الاخر ولا تعثوافى الارض مفسدين ،فكذبوه فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فى دارهم جاثمين وعادا وثمودا ولقد تبين لكم من مساكينهم وزين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل وكانوا مُستبصرين ﴾العنكبوت ٣٨ واتە:هەروەها شوعەیبمان ڕەوانە کرد بۆلای براکانی لە شاری مەدیەن ،پێی وتن: ئەی گەل و هۆزم تەنها خوا بپەرستن ،بە

هیوای قیامەت و ئاینده بڕین وترسی تەنگانەی ئەو ڕۆژەتان هەبێ ، گوناهوتاوان و خراپە لەسەر زەوی‌دا ئەنجام مەدەن (چونکە زەوی بێ‌خاوەن نی‌یە وژیانتان تا سەر نی‌یە)، لە ئاکامدا خەڵکەکە بڕوایان پێنەکرد ، ئیتر بومەلەرزەیەك دووچاریان بوو،هەرهەموویان لە ماڵەکانیاندا بەچۆکدا هاتن ومردن و بوون بەژێرخاك وخۆڵەوە..

هەروەها (عاد)گەلی حەزرەتی هودو (ثمود) گەلی حەزرەتی صاڵحمان لەناوبرد کە ئاشکرابوو بۆتان تیاچوونیان لە شوێنەواری کاولیانەوە ، شەیتانیش کردەوەی خراپیانی بۆ ڕازاندبوونەوە ، لەڕێگەو ڕێبازی ڕاست ودروست وێڵی کردبوون لە کاتێکدا ئەوان خاوەنی عەقڵ و بیرو هۆشیش بوون ..

(وقارون وفرعون وهامان ولقد جاءهم موسى بالبينات فاستكبروا في الارض وماكانواسابقين) ٣٩ العنكبوت

/واتە :قارون وفیرعەون و هامانیشمان لەناوبرد ،سوێند بەخوا بێگومان موسا بەڵگەی زۆری بۆ هێنان ، کەچی‌خۆیان زۆر بەگەورە داناله زەویدا ،سەرەنجام نەیانتوانی لە سزاو تۆڵەی خوا خۆیان ڕزگار بکەن ..

﴿فكلاً اخذنا بذنبه ،فمنهم من ارسلنا عليه حاصبا،ومنهم من اخذته الصيحة ومنهم مَن خسفنا به الارض ومنهم مَن اغرقنا،وما كان الله ليَظلمَهم ولكن كانوا انفسَهُم يظلمون﴾ العنكبوت/٤٠ واتە /ئێمە هەریەکێك یان هەردەستەیەك لەوانەمان بە سزای تاوانی خۆی گەیاند ، جاهەیانبوو بەردبارانمان کرد ،هەیانبوودەنگ وسەدای بەهێز لەناوی برد،هەیانبوو بەناخی زەویدا بردمانە خوارەوە ،هەشیان بوو نوقمی زەویمان کرد،جا وەنەبێ خوا ستەمی لێ کردبن ،بەڵکو خۆیان ستەمیان لەخۆیان دەکرد..

٥/ (افامن الذين مكروا السيئات ان يَخسف الله بهم الارض او ياتيهم العذاب من حيث لا يشعرون او يأخُذهم في تقلبهم فما هم بمعجزين ،او يأخُذهم على تخوف فان ربكم لرؤوف رحيم)النحل ٤٧ واتە:ئایا ئەوانەی چەندەها نەخشەوپلانی‌خراپیان کێشاوە دڵنیان لەوەی کە خودا نایان با بەناخی زەوی‌دا ،یا خود لەلایەکەوە سزاو تۆڵەیان بۆبێت کە هەرهەستی پێنەکەن ؟! یاخود لەکاتی‌هاتووچۆو سەرگەرم بونیان بە کاروبارەوە لەناویان ببات ،ئەوانیش دەسەوسانکەری خوانین ؟! یا خودپەروەرگار بەتوانایە لەکاتی ترس وناخۆشی‌وبیمدا ،بیانگرێت و لەناویان بەرێ،بەڵام مۆڵەت دەدات بەڵکو ڕووبکەنە ئیمان ،چونکە بەڕاستی پەروەردگارتان بەسۆزو میهرەبانە ...

٦/افامن اهل القرى ان يأتيهم بأسنا بياتا وهم نائمون ،اوأمن أهل القرى أن يأتيهم بأسنا ضُحى وهم يلعبون ،افأموا مكرَ الله فلا يأمن مكرَ الله الا القوم الخاسرون/ الاعراف٩٩ ،واته :ئايا خەڵكی شارەكان لەوە دڵنیان و ناترسن كە تۆڵەی ئێمە بێت بۆیان لەشەودا لە كاتێكدا ئەوان نوستوون ؟! ئایا خەڵكی شارەكان دڵنیان وناترسن لەوەی كە تۆڵەی ئێمە بێت بۆیان لە چێشتەنگاودا لە كاتێكدا ئەوان سەرگەرمی یاری و گەمەن...

ئایا دڵنیا وبێباك بوون لەنەخشەو پلانی خوا ،جا كەس بێ باك نابێ لەنەخشەو پلانی خوا جگە لە گەلی خەسارەتمەندان نەبێ...

٧/﴿قل ارايتم ان اتاكم عذابه بياتا او نهارا ماذا يستعجلُ منه المجرمون ،اثمَ اذاما وقع آمنتم به آلآن وقد كنتم به تستعجلون ﴾يونس/٥١.. واتە :پێیان بڵێ :هەواڵم بدەنێ، باشە ئەگەر سزاوتۆڵەی خوا لەشەو یان لە ڕۆژدا بەرۆكی گرتن ،تاوانباران بەتامای چین ؟ئاخۆ بۆچی پەلە دەكەن ؟!دوای ئەوە ئایا كە قیامەت ڕوویدا وبەرپابوو باوەڕی پێ دەهێنن ؟!ئەوسا پێیان دەوترێ ! ئا ئێستا بڕوای پێدەكەن ؟!خۆ بەڕاستی كاتیخۆی گاڵتەتان پێدەهات وپەلەتان بوو بۆیو دەتان وت :كوا بۆنایەت ..

٨/ ﴿ولله غيب السماوات والارض،وما امرُ الساعة الا كلمحِ البصر اوهو اقرب ان الله على كل شيء قدير ﴾نحل/٧٧ واتە :هەرچی نهێنیوشاراوە هەیە لە ئاسمانەكان وزەویدا هەر بۆخوایەو، بەرپابوونی قیامەت پێش نایەت وەك چاو تروكاندنێك نەبێ یان لەوەش كەمتر ، بەڕاستی خوا دەسەلاتی بەسەر هەموو شتێكدا هەیە..

لە وتارێكیگۆڤاری نویزویكیئەمریكیدا كە باسی زانست و قیامەت دەكات هاتووە كە دەڵێت:زانستی وشكی فیزیاو فەلەك و جیۆلۆجی هەرئەوە نیە خەفەتمان بەنێ بە ڵكو ئەوەندە پێشكەوتوون بە بەڵگەوە تەحەدامان دەكەن كە هیچ شتێك بە قەدەر قیامەت نزیك نیە . ل١١٢ آيات الله المبصرة

بەردە ئاسمانیەكان :

زانای فەلەكی (كلارك چابمن) كە لێكۆڵەرەوەیە لە هەیئەی عالەمیبۆ تەتبیقاتی عیلمیلە شاری تویكسون لە ئەریزۆنا دەڵێت (هەڕەشەو مەترسی گەورە هەیە لە سەر عالەمەكەمان لە ناوچەی دوورەوە ، لە دوای ئەستێرەی بلۆتۆوە هەوری (اوتر) هەیە

کەپێك هاتووه لە بەردی گەورە گەورەو غازی بەستووخۆلْ ، کە لە سەد ساڵێکدا جارێك بەرەو زەوی دێن بەهۆی جازبیەتەوە ، گەرمیخۆر غازە بەستووەکەی دەکات بە هەڵم و کلکی بۆ دروست دەبێت و ڕووەکەشی دەتەقێتەوە بە دەرچوونی غازو غوبار لێوەی ، کە ئەوانیش ٢٠٠ دانە دەبن ...بەڕاستی مەترسی گەورە ڕوودەکاتە جیهانەکەمان کە ئێمە نایبینین و ڕەنگە هەستیشی پێ نەکەین تا تەواو دێتە سەر سەرمان) . کلك داری هالی کە هەر (٧٦) ساڵێك جارێك دەیبینینەوە ئەگەر بەر زەوی بکەوێ لە یەك چرکەدا کاولی دەکات و پاش سەعاتێکیش لە ئاسمانەوە ئاگر دەبارێ ل١١٦ آيات الله المبصرة .

لە ساڵی ١٩٠٨دا لە سیبریا بەردێکی کەونی کە نزیکەی(٣٠٠)پێ بوو کەوتە خوارەوە بە هێزێکی تەقینەوە کە(١٠) میگاتەن دەبوو ،(٧٠٠)میلی زەوی تەخت کرد و لە بازنەیەکی (٧٠کم)یدا هەرچی هەبوو سووتاندی و ڕوناکیەکەی کیشوەری ئەوروپای ڕوناك کردەوە تەنانەت لە دووری (٦٠) میل جلی لە بەردا دەسوتاند ...

وەکالەی ناسای ئەمریکی ئاشکرای کرد کە هەزار تا چوار هەزار بەردو و شهوب هەیە بەرەو زەوی دێن کە تیرەکەیان لە نیو میل زیاترە ، کە ئەمەیش مرۆڤایەتی و زەوی دەپێچێتەوە ، تەنها(١٥٠)دانە شیان ناسراون تائێستا ، ئەوبەردانەش کەلە (٣٠٠) پێ زیاترن ژمارەیان دەگاتە سێسەدهەزار بەرد کە بەرەو ڕێرەوی زەوی دێن و هیچیان لە بارەوە نازانین..

ئەمەش قورئان لەبارەیەوە دەفەرموێ ﴿**اامنتم مَن فیالسماء ان یَخسفَ بکمُ الارض فاذا هی تمور ، ام امنتم مَن فی السماء ان یُرسِل علیکم حاصبا** (واتە بەرد) **فستعلمون کیف نذیر و لقد کذب الذین من قبلهم فکیف کان نکیر** ﴾الملك

زانای فەلەکی (دۆناڵد یومانز)لە وەکالەی ناسا (لەمعملی تحلیلی کونی / لە باسادینا/کالیفۆرنیا)دەڵێت :(لە ڕۆژی 23ی مارسی ١٩٨٩بەردێکی ئاسمانی (ئەسترۆیدس)تەنها (٧٠٠)هەزار میلی مابوو بەر زەوی بکەوێ، ئەگەر تەنها شەش سەعات دوا بکەوتایە لە هاتندا ئەوا بەر زەوی دەکەوت ودنیای کاول دەکرد بەسەر یەکدا ،بە ڕاستی زەوی لەسەر خولگەی خۆی بە دەوری خۆردا دەسوڕێتەوە کە لە دەوروبەری

بەردی کەونی زۆر هەیە ، ئێستا بێت یان لە داهاتوودا بەردێکی هەر بەردەکەویٚ ئەمە ئەگەر شتی تر پێشتر ڕوونەدات) (گۆڤاری‌نویزویکی ئەمریکی) .

زانای فەلەکی ئافرەت (کارۆلین شوماکر)یش کە ئێستا لە ژیاندایە و زۆرترین ژمارەی ئەستێرەی کلکداری دۆزیوەتەوە کە (٣٢)دانەیە دەڵێت : (هول بوب) ئەستێرەیەکی‌کلکدارە کە بەخێرایی ٤٣هەزار میل لەسەعاتێکدا دەڕوا لەم سەدەیەی خۆمان دا خولگەی زەوی بڕی وباش بوو بەری نەکەوت ...

کلکداری(سویفت –تاتل)لەساڵی ١٨٦٢جارێك بینراوە ولەچەندساڵێك لەمەوبەردا جارێکی تر بینراوە ، زانای فەلەکی (برایان مارسدن)لە بنکەی **هارفاردسمثونیان** بۆ فیزیای فەلەکی حیسابێکی کردووە کەلە ١٤اغسطس لەساڵی٢١٢٦ز دا جارێکی تر دەبینرێتەوە و بەهۆی تەقینەوەکانی سەر ڕووەکەیەوە لە ڕێرەوە نەگۆڕەکەی خۆی لایداوە وڕەنگە بەر زەوی بکەویٚ کەڕۆژی قیامەت دیٚ و ڕەنگە نەوەی منداڵەکانی ئەمڕۆ ئەو ڕۆژە سامناکە ببینن (نیوزویك ئەمریکی)لا١٢٤هەمان سەرچاوە ..

قورئان دەفەرموێت﴿**افبعذابنا يستعجلون ،فاذا نزل بساحتهم فساء صباح المُنذَرين** ﴾ الصافات ١٧٧ واتە:ئایا پەلەیانە بۆ سزاکەمان ،کاتیٚ سزاو تۆڵەی ئێمە دابەزیە سەریان ئای کەبەرەبەیانیەکی سامناکە ئەوانە تووشیان دەبیٚ .....

﴿**وربك الغفور ذوالرحمة لو يؤاخهم بما كسبوا العجل لهم العذاب بل لهم مؤعد لن يجدوا من دونه موئلا ،وتلك القرى اهلكناهم لما ظلموا وجعلنا لمهلكهم موعدا** ﴾ الكهف /٥٩ واتە:پەروەردگاری تۆ لێخۆش بووی میهرەبانە ، ئەگەر بە کردەوەی ئەو خەڵکە بکات بە خێرایی لە ناویان دەبات ، بەڵام کاتی دیاری کراو هەیە بۆیان کە بێجگە لە خوا کەس نیە پەنایان بدات،ئەوەتە شاروشارۆچکەکانمان لەناو برد بە ستەمکاریان و بۆ لەناوبردنیشیان کاتمان دیاری کردبوو .. (آيات الله المبصرة /أ .د . توفيق علوان)...

چەند نموونەیەك لەسەر تیاچوونی گەلان:

١/تیاچوونی گەلیٚ لەخوارووی ئیتاڵیا بە بورکانی (فیزۆف)لە نزیکەی دوو هەزار ساڵ پێش ئێستا،کە تادوا پلە خەریکی فاحیشە بوون ، ئەوانە بورکانەکە لاشەیانی داپۆشی ولەم سەدانەی دواییدا دوای نزیکەی دووهەزارساڵ دۆزرانەوە ، تابێت بە پەندو عیبرەت بۆ هەرکەسێك کە بیبینێت .

٢/لەم دوایانەدا لە دوورگەی (ئوکیناوا)ی یابانی شارێکیگەورە دۆزرایەوە لەژێر دەریادا کە بە هەموو خانوو پەرستگاو کۆشك و تەلاری نوقمی ژێر دەریا بوون ،کە خاوەنی شارستانییەکی زۆر پێشکەوتووبوون لەوزەمانەداو زانایان دەیگێڕنەوە بۆ نزیکەی دوو هەزار ساڵ لەمەوبەر ،جا یا بەهۆی کارەساتێکی سروشتییەوە تیاچوون ،یان بەهۆی زیادبوونی ئاستی ئاوی دەریاوە نوقوم بوون لەکۆتایی چاخە سەهۆڵینەکانی دوایی‌دا .... یەکێ لەو زانایانەی بەشداری کردووە لە دۆزینەوەو لێکۆڵینەوەکاندا دەڵێت (ئەم دۆزینەوانە ئامارژەن بۆ ئێمەی خاوەن شارستانیەتی نوێ وهۆشیارمان دەکاتەوە تا لەخۆمان بایی‌نەبین وسەرەڕۆیی نەکەین ، ئەگینا هەمان چارەنووسمان دەبێ)...

٣/لەم ساڵانەی دوایش دا شارستانیەتی (**اطلانطا**) دۆزرایەوە ... فەیلەسووفەکانی (**اغریق**) ،وەك **افلاطون و ارسطو** باسی شارستانیەتێکیگەورە دەکەن کە سەرمەشق بووە بۆ شارستانیەتی (اغریق)کە زۆر پێشکەوتوو بوون و چیرۆك ودەنگ وباسیزۆرهەیە لەبارەیانەوە لەپەڕاوە کۆنەکانی شارستانیەتیە دێرینەکاندا ... ئەوان کاریگەریان هەبووە لەسەر ناوچەکانی دەریای ناوڕاست وبازرگانی زۆر وهونەرو زانستیان جێی سەرسوڕمان بووە ولەپڕیش دیار نەماون و دەنگ و باسیان نەماوە...لەبەر ئەوەی تا ئەم زووانە هیچیان لەسەر نەدۆزرابوە وە هەندێك دەیان وت:ڕەنگە هەر بەخەیاڵ دروست کرابن وسەرگوزەشتەو داستانی دوور لە ڕاستی بن ، لە دەریای (ئیجە)ودەوروبەری کۆمەڵێ وێنەو **ئاثار** دۆزرایەوە کە دەنگی دایەوەو شێوەی ژیانی ئەوگەلەی دەرخست هەروەك ئیغریقیەکان باسیان کردووە کە دەگەڕێتەوە بۆ دوو هەزار ساڵ پێش زایین ،ئیغریقیەکان دەڵێن لە دەوروبەری ساڵی ١٦٨٠ ی پێش زایین دا بورکانێکی گەورە تەقیەوە کە چەند ڕۆژێکی خایاندو هەوری ڕەش ئاسمانی بە جۆرێك گرت کە خەڵکی ناوچەکە شەووڕۆژیان بۆ جیا نەدەکرایەوە و بوومەلەرزەیەکی گەورە ڕوویدا کە بووە مایەی دروستبوونی هەرەسهێنان و درزی زۆر لە زەویدا .هەمان باسیش لەنووسینەکانی فیرعەونیەکاندا هاتووە کە ئەوان دوورتریش بوون ..پاش لێکۆڵینەوەودیراساتی زۆر دەرکەوت کە لەو ساڵەدا لە ئەنجامی بورکان و بوومەلەرزەیەکی گەورەوە ناوچەی دەریای ئیجەی ئێستا زەویەکەی چاڵ بووەو ئاوی دەریای ناوەڕاستیش پڕی کردۆتەوەوبەوەش دەریایئیجە دروست بووە ، پاش ئەوەی کە تەنها زمانەیەکی بچکۆلەیدەریای

ناوەڕاست بووە وبەمەش دوورگەی ئەتلانتا وشارستانیەکەی لەناو چوون(القوانين القرآنية للحضارات /د.المهندس خالد العبيدي).

خۆشەویستی خوا

شێخ ئەحمەد قگان کە بانگخوازێکی کوەیتیە دەڵێت:پیاوێك کە لە ساڵانی پەنجاکانداحەجی کردبوو بۆی گێڕامەوەو وتی : کاتێك چووم بۆ حەج لە کوەیتەوە، جێگا نەمابوو ، زۆریش تامەزرۆی حەج بووم ، بۆیە ناچار لەدوای لۆرییەکی بچووکدا لەگەڵ کەلوپەلی حاجیەکاندا سەرکەوتم ،لم وتۆزوخۆڵ و گەرمای زۆر پیاوی دەویست خۆی بۆ بگرێت ، بەڵام چونکە بۆ حەج بوو کە ئاواتی تەمەنەوبۆخوایە گوێم نەدایە،چیبکەم ناچارم دان بەخۆمدا بگرم ...

جارجار تایەی سەیارەکە لە لمدا دەچەقی وپەنتەڕناشیدەکرد ومنیش دادەبەزیم وبە هەمووهێزم پاڵم پێوە دەناو،کاتێلەلمەکە دەردەچووسەردەکەوتمەوە، لە دابەزینێکدا کە پاڵم نا سەیارەکە تۆزو خۆڵی زۆری دروست کرد وسەیارەکە هەستایەوەو ڕۆیشت ومنیش نەعلەکانم چەقی لەلمەکەدا چەند هەنگاوێك گەڕامەوەو گەڕام بەدوای‌نەعلەکەمدا ،سایەقەکە وەیزانی سەرکەوتوومەتەوە ، بۆیە ڕۆیشت ومنیش بەجێمام ،وە بەهۆی تۆزو خۆڵەوە منی نەبینی لە ئاوێنەکەوە... سەرسام بووم ونەمدەزانی چی بکەم ،نەعلەکانم بدۆزمەوە یان بە جێی بهێڵم وڕاکەم بەدوای سەیارەکەدا بەڵکو بیانگرمەوە ،بڕیارم دا بەهەمووهێزمەوە ڕاکەم بەدوای سەیارەکەدا ،بەڵام بەداخەوە ئەوان زۆر خێرا بوون ونەم توانی بیانگرمەوە وبەجێیان هێشتم .....ئینجا دڵی خۆم بەوە خۆش کرد هەر کە لایاندا بۆ نان خواردن وپشوودان منیان بیردەکەوێتەوە ودێنەوە بەدواما ، گەڕامەوە بۆشوێنەکەی یەکەم جارم و زۆر گەڕام بەدوای نەعلەکانم دا تا دۆزیمەوە.

دڵم پەلەپەلی دەکرد وهەناسەم سوار بووبوو ، بە شوێنی تایەکاندا دەڕۆیشتم بەو هیوایەی کە ڕێڕەوی ئەوانم لێ ون نەبێ وکە گەڕانەوە پێیان بگەمەوە. لە دڵی خۆمدا وتم:کەنزیك عەصر وەستان بۆنان خواردنی‌نیوەڕۆ وکۆکردنەوەی نوێژی نیوەڕۆو عەصر هەست دەکەن کە من بەجێ ماوم ..

کات نیوەڕۆیەو هەتاو لە تەوقەسەرم دەدا ، هیچ سێبەرێنیە مەگەر لە بنی‌پێمدا ، گەرمایەکە پێستی دەم وچاومی شەقار شەقار کردو ڕەشەبای گەرمی لمیش دێ و دەیدا

بە دەم وچاوما بۆیە ناچار ئەو پارچە قوماشەی داومە بەسەرمدا ئەیدەم بەسەردەم وچاوما.

ناوچەکە لمی ورد بوو نەمدەویرا بوەستم لەترسی ئەوەی کە لم دامپۆشیٚ، لە ڕۆیشتنیش دا قاچم دەچەقیە ئەو لمە گەرمەوەو زۆر بەنارەحەت هەنگاوم دەنا ، هەردەتووت بەناو ئاگردا دەڕۆم ...نازانم چۆن باسی هەستی خۆم بکەم لەو کاتەدا ، پێیەکم هەڵدەگرت وپێیەکم دادەنا جاری وابوودەکەوتم ولەسەر دەست و ئەژنۆ دەڕۆیشتم وەهەروەك منالٚ گاگۆلکێم دەکرد. لە ناو گەرما جارجار پارچە قوماشەکەم دەخستە ژێر قاچم وژێر دەستم، لەناو سەریشم ناوبەناویش دەمخستەوە سەرسەرم.

تف لەقوڕگما وشك بوو ،چاوم سووربوەوە وخوێنی تێزا وباش نەم ئەبینی ورێشکەوپێشکەی دەکرد ، زمانم بوە پەلاس و لێوەکانم قلیشان ، لە سەرەتاوە ئارەقم کردەوە ، دواتر ئارەقیش نەماو یەك پارچە لەشم بووە ئاگر!!بەردەوام بووم لە ڕۆیشتندا ، چاوم ورد دەکردەوە بەڕێگاکەدا وناوبەناو بەهەزار حالٚ جیٚ تایەکانم دەبینی ، چونکە ڕەشەبای لم دایدەپۆشی ، هەرجارێك چاوم بەجیٚی تایەکان بکەوتایە وەمزانی دنیا هیٚمنەو هیوام بۆ دروست دەبۆوە .. تینویەتی زۆری بۆ هێنام و لە هیلاکیا دەکەوتم و هەڵدەسامەوە و دنیا لەبەر چاوم دەخولایەوە.

خۆر ناوڕاستی ئاسمانی بەجێهێشت وتۆزیٚ لاربۆوە ، ئنجا لە دوورەوە درەخت وسەوزایی‌وئاوم دەدی ، زانیم ئەوانە سەرابن ودێنە بەرچاوم ،هەروەك قورئان دەفەرموێت : (**والذين كفروا أعمالهم كسراب بقيعة يحسبها الظمآن ماء حتى اذا جاءه لم يجده شيئا ووجد الله عنده فوفاه حسابه والله سريع الحساب**) **النور ٣٩** . گویٚم بەسەراب نەداو تەنها خەمی جیٚ تایەکانم بوو ، هەموو سەرو قژوچاوو گویٚوناودەم و لووتم لم بوو ، بەلاٚم هەر هیوام بەخوا بوو فریام بکەویٚت،مەگەر من ڕیٚبواری ڕیٚی ئەونیم ؟ مەگەر من بەتەمای حەجی مالٚی ئەو نیم ؟؟ئالەم حالەدا ئەم ئایەتەم بیر کەوتەوە : (**ولنبلونكم بشيء من الخوف والجوع ونقص فى الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين، الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون ، اولئك عليهم صلوات من ربهم و رحمة واولئك هم المهتدون**) **البقرة ١٥٥** / بەم ئایەتانە هەستم کرد میهرەبانی‌خوا لێم نزیکەو ، بەزۆر خۆم کێش کرد ، لەپڕ لە دوورەوە شتێکی مەیلەو سەوزم بینی ، تۆبڵێی گیابێت ؟؟ خۆزگە گیا بوایەو سەرم بخستایەتە سەری و لە

سایەیدا گیانم دەرچوایە . بەهەر حاڵێ بوو لێی نزیك بوومەوە، هەستم کردخوا وەڵامی دوعاکانی داومەتەوە، بینیم کاڵەکێکە ولە سەیارەی حاجییەکان کەوتۆتە خوارەوەو پێیان نەزانیوە ،خۆم بۆخشاند وخۆم دا بەسەریا ، بەپەلە شکانم و نام بەدەم و چاوی هەڵقرچاومەوە تا تۆزێك فێنك بێتەوە ، ئەوەندە بەلامەوە سارد بوو بۆم نەدەخورا ، دەتووت سەهۆڵەو لە ئازاردا هاوارم کرد ، هەرئەوەندەی چووە ناودەممەوە دەتووت ئاوەو کراوە بە سەر ئاسنێکی سوورەوەکراودا .زمانم تۆزێك تەڕبوو ، لێوم نەرم بوو، وردەوردە ئازارم نەما و گەیشتە ناو گەدەم وبوژامەوە ،پاشان ئاوەکەی ناویشیم خواردەوە ..

سوپاس بۆ خوا ، بوو بە خواردن و خواردنەوە بۆم﴿ **ذهب الظمأ وابتلت العروق وثبت الاجر ان شاء الله** ﴾ ، ئنجا توێکڵەکەیم خستە سەرسەرم ، ئەوە نیوەی و نیوەکەی تریشیم گرتە باوەشم کە لەو کاتە هەموو دنیا بوو بۆ من

ئالێرەدا تێگەیشتم خۆشەویستی خوا ئەبێت چۆن بێت ، بەوانەیەکی عەمەلی مانای ئەم فەرموودەیە تێگەیشتم کە دوعاکەی حەزرەتی داوودە سەلامیخوای لێبێت وحەزرەت (ص)بۆمان دەگێڕێتەوە تابیبەدەرس بۆمان﴿ **اللهم انی أسألك حبك وحب من يحبك ، والعمل الذی يبلغنی حبك ، اللهم اجعل حبك احب اليمن نفسی واهلی ومن الماء البارد علی الظمأ** ﴾ ئێستادەزانم ماناىچىيە خۆشەویستیەك کەزیاتر بێت لە خۆشەویستی ئاوی سارد لەسەر تینوێتی !!

کەوتمەوە ڕۆیشتن وخۆریش بەرەو ئاوابوون دەچوو ، کاتێکم زانی لە دوورەوە سەیارەکەمان دەرکەوت ، کەگەیشتنە لام وتیان : ئەوە ماوی ؟؟! وتم : بەڵێ .. وتیان :چۆن ؟؟! وتم :ئەوخوایەی (حی قیوم) ە ئەگەر بیەوێ ژیان دەبەخشێتەوە بەوەی کە لەسەر لێواری مەرگە ، ئنجا سەرگوزەشتەی خۆمم بۆ گێڕانەوە ..

بەڕاستی نیعمەتەکانی خوا زۆرن و مرۆڤ ڕادێت لەسەریان و هەستیان پێناکات ، مەگەر خواناسان ، ئەوە عبداللەی کوڕی موبارەك کەویستی ڕۆژووەکەی بشکێنێو پەرداخێك ئاوی بەدەستەوە بوو گریا ، لێیان پرسی بۆ دەگریت؟؟ وتی :ئەو ڕۆژەم بیر کەوتەوە لەقیامەتدا کە نایەڵن خراپەکاران دەمی بۆ بەرن (**وحيل بينهم وبين مايشتهون**)السبأ ٥٤ ..خواطر داعية / أحمد القطان ..

ئاشکرایە کە لە وڵاتانی ڕۆژ ئاوا بودجەی زۆریان داناوە بۆ دیراسە و لێکۆڵینەوە وتاقیکردنەوە لەگشت بوارەکاندا، کەئەمەش بۆتەمایەیپێشکەوتنیان

ئیسلام وزانستی سەردە م

لەلایەنی ماددیدا، ڕۆژئاواییەکان لە بواری نەفسی مرۆڤیشدا زۆرتاقیکردنەوە ولێکۆڵینەوەیان کردووە و گەیشتونەتە ئەنجامی باش کە هەمووکەس دەتوانێت سوودی لێوەرگرێت ، بەلاّم ئەوەی سەیرە و گەورەیی ئەم ئیسلامە دەسەلمێنێت ئەوەیە کە ئەوشتانەی ئەوان لەم سەردەمەدا وپاش خەرج کردنی پارەوپولێکی زۆر ئەیدۆزنەوەو ڕێیان ئێی دەکەوێت هەزاروچوار سەد ساڵە ئیسلام فەرمانی پێداوەو جەختی کردۆتە سەر بۆ نموونە:

یەکەم :ئاینیپیرۆزی ئیسلام باس لەوە دەکات کەژیانیدنیا تاقیکردنەوەیەو هەرکەسەو بەپێی خۆی تووشی بەشێك لە بەلاّوموسیبەت وناڕەحەتیدێت ،هەروەك دە فەرموێت (**ولنبلونكم بشيء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين ، الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انالله وانا اليه راجعون ، اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون**) **١٥٧البقرة**

واتە: سوێند بەخوا تاقیتان دەکەینەوە بە کەمیك لەترس وبرسێتیوکەم بوونی ماڵ وسامان ومردنی کەس و کارو تیاچوونی بەروبوومی کشتوکاڵ، جا مژدە بدە بەو کەسانەی خۆگروئارامگرن . ئەوانەی هەرکاتێك تووشی بەلاّو ناخۆشییەك دەبن دەڵێن: ئێمە موڵکی خواین و هەرچی هەمانە بەخششیخوایە،سەرەنجامیش تەنها هەر بۆ لای ئەو زاتەیە گەڕانەوەمان، ئائەوانە چەندەها ستایش وڕەحمەت ومیهرەبانی دەبارێت بە سەریاندا لە پەروەردگاریانەوە وئەوانە ڕێبازیهیدایەتیان گرتووە.

دیارە ئەم تاقیکردنەوەیەش حیکمەتی تیایە وخوای گەورە دەیەوێت کە هەمیشە بەندەکانی هۆشیار بکاتەوە ونیعمەت وبەخششەکانیان بیربخاتەوە ئەگەر نەخۆشی نەبێ کەس قەدری لەش ساغی نازانێ وهەستی پێناکرێت..

ئاینی پیرۆزی ئیسلام زۆر گرنگی ئەدات بە ئارامگرتن بە تایبەت لە سەرەتای بەلاّکەدا وهەوڵ دەدات مرۆڤ هاوسەنگی خۆی لەدەست نەدات ، تەنانەت حەزرەت (ص) دەفەرموێت (لەئێمە نیە کەسێك لەموسیبەتێکدا بکێشێ بە ڕوومەتیاویەخەی خۆی دا بدڕێ وقسەی نەفامیوناشکوری بکات)...

ڕۆژێك حەزرەت(ص) بەلای ئافرەتێكدا تێپەڕی كە زۆر شپرز بووبۆ نزیكێكی كە مردبوو ، ئامۆژگاری كرد كە ئارام بگرێت،دیارە ئەویش نەیزانی ئەوە پێغەمبەری خوایە ، بۆیە لە شپرزیدا وتی:تۆ نازانی چیم بەسەرهاتووەو تووشی چی بووم.

حەزرەت (ص)بە جێی هێشت ، دواتر كە ژنەكە سارد بۆوە و، زانی ئەوە پێغەمبەر بووە، چوو بو لای و داوای لێبوردنی لێكرد و وتی: ئەوكاتە زۆر دڵم گەرم بووە ، حەزرەتیش (ص) فەرمووی(سەبر ئەو سەبرەیە كە لە گەرمەی ڕووداوەكەداو لە سەرەتاوە بگیرێت) (**انما الصبر عند الصدمة الاولى**). ئارامگرتن لە كەسێكەوە بۆ كەسێكی تر دەگۆڕێت و هی وا هەیە باشتر خۆی دەگونجێنێ،یەكێك لە هاوەڵانی حەزرەت(ص) هە واڵیان دایە كە كوڕەكەت مرد ، وتی:پێشتر دەمزانی كە ئەمرێت ! وتیان: چۆن ؟ وتی:ئەیخوا بە پێغەمبەر (ص) نافەرمویٚ (**انك میت و انهم میتون**) تۆ دەمریت و ئەوانیش دەمرن. ئەمە باس وخواسی بەڵاو موسیبەت و ئارامگرتنە لە ئیسلامدا با بزانین زانایان پاش چواردە سەدە بە لێكۆڵینەوە گە یشتونەتە چی؟!.

دكتور یوسف البدر لە بەرنامەی(لغة الحیاة) دا لە كەناڵی(سمارت)دەڵێ: زانایان پاش تاقیكردنەوەو لێكۆڵینەوەی زۆر بۆیان دەركەوتووە كاتێك كەسێك تووشی بەڵایەك دەبێت و (صدمە)یەك ڕووی تێدەكات ،ئەگەرئارام نەگرێت،پچڕانێك دروست دەبێت لە بواری(كهرومۆگناتیسی) مێشكی ودەبێتە مایەی نەخۆشی وەك شێرپەنجەو قورحەو .. هتد.........

لە ئەوروپا دیراسە كراوە لە سەر هەشت هەزار ئافرەت كە كێشەیان هەبووە لە گەڵ مناڵە كانیاندا و ئارامیان نەگرتووە توشی شێرپەنجە بوون .

لە قورئانی پیرۆزیشدا ئەگەر جوان لێی وردبینەوە تیشك خراوەتە سەر ئەم ڕاستیەیە ئەوەحەزرەتی ئەیوب(سەلامیخوای لەسەر بێ) توشی بەڵاو موسیبەتێك بوو،ماڵ و سامان و مناڵەكانی تیاچوون، ئەمەش زۆر كاریگەری هەبوو لە سەردڵ دەروونیو بووە مایەی ئازار ونەخۆشی هەروەك (قرطبی)دەفەرموێت:حەزرەتی ئەیوب سەلامی خوای لێبێت توشی بەڵاوموسیبەتەكە بوو بە هۆی ئەوەشەوە تووشی نەخۆشی بوو.. قورئان دەفەرموێت (**واذكرعبدنا ایوب اذنادی ربە انی مسنی الشیطان بنصب وعذاب، اركض برجلك هذا مغتسل بارد وشراب و وهبنا لە اهلە ومثلە معهم رحمةمنا وذكری لاولي الالباب**)٤٢ ص . واتە: ئەی

پێغەمبەر(ص) سەرگوزەشتەی بەندەی ئێمە ئەیوبیان بۆباس بکە ، کاتێك بانگیلە پەروەردگاری کردو وتی : بێگومان شەیتان تووشی نەخۆشی و ئازاری کردووم ، ئێمەیش دوعاکەیمان گیرا کرد و وتمان : هەستە، بەپێی خۆت ڕابکە ئەوە ئاوێکی سارد بۆ خۆشتن و خواردنەوە .ئەوسا کەسوکار وئەهلەکەیمان پێبەخشی وئەوەندەی تریش ، ئەوە ڕەحمەت ومیهرەبانی تایبەتی بوو لەلایەن ئێمەو، یادەوەریشە بۆ هەمووخاوەن بیروهۆشەکان،ئالێرەوە گرنگی ئیمان وبڕوا تێدەگەین بە تایبەت بڕوا بوون بە قەزا وقەدەری خوا، کە دەبێتە مایەی دڵدانەوەی مرۆڤ وئارامگرتنی ، هەروەك قورئان بە ئاشکرا ئامارژە بەم ڕاستییە دەکات ودەفەرموێت: (**ماأصاب من مصيبة فى الارض ولا فى انفسكم الا فى كتاب من قبل ان نبراها ان ذلك على الله يسير ، لكيلا تأسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما اتاكم والله لايُحب كل مُختال فخور**) حديد٢٣ واتە : هیچ بەڵاو ڕووداوێك لە زەویدا، بۆتان پێش نەهاتووە کە لە – لوح المحفوظ– دا تۆمارمان نەکردبێت ، پێش ئەوەی ڕووداوەکە پێش بێت، ئەوکارەش بۆخوا زۆر ئاسانە، ئەمەش بۆ ئەوەی کە خەفەت نەخۆن بۆ ئەوی لە کیستان چووە بەوەش دڵخۆش غەڕا نەبن کە پێمان بەخشیون، چونکە خوا کەسانی خۆ بەگەورە زان ولە خۆ بایی خوش ناوێت . حەزرەت(ص) دەفەرموێ(**عجباً لأمر المؤمن، ان امره كله خير، ان اصابه ضراء صبر فله خير، ان اصابه سراء شكر فله خير**)

دینداری ڕاست وتەواو

لە دنیای ئەمڕۆماندا دەرمان شتێکە زۆر بەکاردێت و ڕۆژانە خەڵکی بەرەو نەخۆشخانەکان وعیادەی دکتۆرەکان عەودالّی چارەسەری نەخۆشییەکانیان و بەتەمای شیفاوچاك بوونەوەن،ئیتر هەر کەسەو بەمەزەنەی عەقلّی خۆیو بڕی پارەی گیرفانی دەچێتە لای ئەو دکتۆرەی کە بە چاکی دەزانێت .ئینجا هەموو دەرمانێکیش کە بۆی دەنووسرێ لە سەری نووسراوە کە لە بەردەستی منالّدا دانەنرێ وبە بێ ڕێنمایی دکتۆرو صیدەلانی نەخورێت.. لە ئاینی پیرۆزی ئیسلامیش دا هەروایە..

قورئان باسی دوو جۆر شیفا دەکات :

یەکەم: هەنگوینە کە دەفەرموێت (**فيه شفاء للناس**) **النحل ٦٩** دووەم :قورئانە کەشیفایە بۆنەخۆشییەکانیدڵ ودەروون وتەنانەت بۆنەخۆشیەکانی تریش ... هەروەك

دەفەرموێت(**وننزل من القران ما هو شفاء ورحمة المؤمنين**)٨٢ الا سراء هەروەها دەفەرموێت (**قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما فى الصدور**) **يونس ٥٧**

جائەم قورئانەش بە هەمان شێوە کەسی پسپۆڕوشارەزای دەوێت،بە تایبەت لە فەتوادان و ئیجتهادکردن دا، تەنانەت لەم زەمانەدا پێویستدەکات کەدەزگای تایبەت فەتوای جەماعی دەربکەن،کە کۆمەڵێ پسپۆر لە هەموو بوارێکدا کار بکەن تیایدا....

هی وا هەیە چوار لاپەڕە دەخوێنێتەوە و شەیتان فوودەکات بە لووتیاو خۆی لێدەبێت بەموفتی و لەمەسەلە گەورەکاندا فەتوا دەدات، بە تایبەت کافر کردنیخەڵکو قەتڵ و عام کردنیموسڵمانان و ..هتد

بۆیە بەڕاستی دەبێت چۆن دەگەڕێین بە دوای دکتۆری ناودارو چاك وشارەزادا بۆئەوەی چارەسەری نەخۆشیەکانمان بە چاکی بکریٚ .. هەروایش بگەڕێین بە دوای زانای خوا ناس وشارەزادا وهەروا کۆیرانە دوای فتوای ئەم و ئەو نەکەوین، چونکە ئەگەر خوا نەخواستە فەتوای سەقەت و هەڵەمان وەرگرت ، نەك هەر دنیا بەڵکو ئاخیرەتیشمان دەڕوات .

خوای گەورە بۆ قورئانیوەك کتێبێك نەناردە سەر زەوی تاخەڵکیبۆخۆیان بیخوێننەوە و چی تێگەیشتن پەیرەوی بکەن؟

بۆ بەگەورەترین ولێهاتووترین مامۆستادا ناردی ؟؟ دیارە بۆ ئەوەی هەر شتە بخاتە جێی خۆی و فێرمان بکات چۆن بە کاری بهێنین ....

جا هەروەك ئیمامی ئەوزاعی دەڵێت (هەر فەرمانێك کە خوا کردبێتی شەیتان هەوڵ دەدات بە دوو ئەقاردا بیبات ، وا بکات کە زیادەڕەوی تیا بکرێت، یان کەم تەرخەمی تیا بکرێت)..(ل١٨ الا عتدال فى التدين)د. وهبە الزحيلي..

دیارە نەفسی مرۆڤیش حەزی بەوەیە، کە زیادەڕەوی یان کەمتەرخەمی بکات و هەمیشە کەسانێك هەن خراپ بیردەکەنەوە و بە کەیفی خۆیان شوێن بەرنامەی خوا دەکەون و دەیانەوێت کە بەرنامەی خوا بە ئارەزووی ئەوان بێت، نەك ئارەزوویان شوێن کەوتەی بەرنامەی خوا بێت ... کە ئەمیش ئاشکرایە نابێت و حەزرەت (ص) هەر زوو فەرموویەتی (**لا يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به**) (حديث حسن صحيح- ابو نعيم والطبراني)..

هەروەها دەفەرموێت (**بئس العبد عبد هوى يضله**) واتەچەند خراپە عەبدێك كە بەندەی هەواو ئارەزوویەك بێت كە سەری لێ بشێوێنێو سەرگەردانی بكات ... (ترمذی)و(ئەحمەد) یان دەفەرمۆیت (**ان مما اخشى عليكم شهوات الغي فى بطونكم وفروجكم ومضلات الهوى**) ئەحمەد واتە:بە ڕاستی ئەوەی زۆر دەترسم تووشتان ببێت هەواوئارەزووی سەرگەردانكەری ورگ و عەورەتتانە، لە گەڵ هەواو ئارەزووی سەر لێشێوێنەر ... ئینجا هەر شتێك كەسێك بیهێنێ و فەرمانی خواو پێغەمبەری لە سەر نەبێت بیدعەیە و دەدرێتەوە بە سەر ساحێبەكەیدا (**من احدث فى امرنا هذا ما ليس منه فهو رد**) **بخاری و مسلم**..

وتمان مرۆڤی وا هەیە شت لە سەر خۆی قورس دەكات وحەزی لە زیادەڕەویە بۆ نموونە: هەر لە زەمانی پێغەمبەردا(ص) كەسانی وا هەبوون كە دەیانویست تەركی دنیا بكەن و ژن نەهێنن و هەمیشە بە ڕۆژو بن،حەزرەتیش(ص)جڵەوگیری كردن وزۆر بە توندی سەرزەنشتی كردن و ئەو دەرگایەی لێ داخستن.

بوخاری دەگێڕێتەوە كە (چەند كەسێك هاتنە ماڵی حەزرەت (ص) و پرسیاریان كرد لە بارەی عیبادەت و خوا پەرستییەكەیەوە ، كە وەڵامیان درایەوە ، بەكەمیان زانیو وتیان ئێمە لە كوێو پێغەمبەری خوا لە كوێ ؟ئەو خوا لە گوناهی بەرودوای خۆش بووە ،یەكێكیان وتی :!هەموو شەو شەو نوێژ دەكەم، یەكێكی تریان وتی : هەموو رۆژێ بە ڕۆژوو دەبم و هەرگیز نایشكێنم ، سێیەمیان وتی:منیش هەرگیز ژن ناهێنم ! كە حەزرەت هاتەوە وبۆیان گێڕایەوە ، ناردی بە دوایاندا وپێی فەرموون : ئێوە بوون ئاواو ئاواتان وت؟! بە خوا من لە هەمووتان زیاتر لە خوا دەترسم وپارێزكارم ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەڕۆژووش دەبم و دەشی شكێنم ،شەو نوێژ دەكەم و دەشخەوم ،ژنیش دێنم ، جا هەركەس لە سوننەتیمن لابدات لە من نییە)..

نموونەیەكی تریش ، (عبداللەی كوڕی عەمری كوڕی عاص)ە كەسەر گوزەشتەی خۆی لەم بارەیەوە باس دەكات و دەڵێت: هەواڵیان دا بە پێغەمبەر (ص) كە من وتومە: بەردەوام بە ڕۆژوو دەبم و بەردەوام شەو نوێژ دەكەم .. پێی فەرمووم :تۆ شتی وات وتووە؟منیش وتم:بەڵێ وتوومە دایك و باوكم بە قوربانت بێت ئەی پێغەمبەری خوا فەرمووی :(ئەوە گرانە و ناتوانی ، بە ڕۆژوو بەو بیشكێنە، بنوو وە شەو نوێژیش بكە ،

مانگی سێ ڕۆژ بەڕۆژوو ببە وهەر چاکەیەکیش بە دەقاتە ،ئەمەش وەك ئەوەیە بەردەوام بەڕۆژوو ببی)...

وتم : من لەوە زیاتردەتوانم ،فەرمووی :باشە ڕۆژ نا ڕۆژێ بەڕۆژوو ببە کە ئەوەش ڕۆژووی حەزرەتی داوودە(سەلامی خوای لێبێت)و باشترین ڕۆژووە..

وتم:مـــن چـــاکتر لـــەوە دەتـــوانم ،فـــەرمووی :لـــەوە چـــاکتر نیـــە ! لە ڕیوایەتێکی تریشدا پێی دەفەرمووێ (ناوبەناو بە ڕۆژوو ببە وبخەوەو شەونوێژ بکە ،چونکە بە ڕاستی لاشەت هەقی لە سەرتە و چاوەکانت هەقیان لە سەرتەو ماڵ و مناڵت هەقیان لە سەرتەو میوانەکانت هەقیان لە سەرتە،ئەوەندەش بەسە کە مانگی سێ ڕۆژ بـەڕۆژوو ببیـت چـونکە چـاکە بـە دەقاتـە وەك ئەوەیـە هەمیـشە بـەڕۆژووببیت. نموونەیکی تریش (کاتێك پێغەمبەر (ص)وتاری ئەدا پیاوێك بە پێوە لە بەر هەتاو وەستا بوو،حەزەرت (ص) پرسیاری کرد؟وتیان :ناوی (ابو اسرائیل)ەو نەزری کردووە بە پێوە بێو دانەنیشێو ، نەچێتە بەر سێبەرو قسە نەکات و تەنها زیکری خوا نەبێو بەڕۆژووش بێت ، حەزرەت (ص)فەرمووی (پێی بڵێن :قسە بکات و ، بچێتە بەر سێبەرو ، دانیشێو قەیناکە ڕۆژووەکەی تەواو بکات)بخاری. حەزرەت لە چەند فەرموودەیتریش دا جەختی کردۆتەوە سەر ئەو مەسەلەیە و دەفەرموێت (هلك المتنطعون)، واتە : تیاچوون ئەوانەی کە توندڕەوی دەکەن لە شوێنێکدا کە پێوست بە توندی ناکات ، سێ جار ئەمەی دووبارە کردەوە...

دیارە لە ئیسلامدا ڕوخسەی زۆر دراوە ، هی وا هەیە بە دینداری دەزانێت کە ئەو ڕوخسانە وەر نەگرێت ، بۆیە حەزرەت(ص)دەفەرموێت(**من لم يقبل رخصة الله عز وجل كان عليه من الاثم مثل جبال عرفه**) واتە: هەرچی ڕوخسەتیخوا وەرنەگرێت بەهێندەی شاخی عەرەفە گوناهبار دەبێت...

لە فەرموودەیەکی تریش دا دەفەرموێت (**يا ايها الناس، اياكم والغلو في الدين ، فانه اهلك من كان قبلكم الغلو فيالدين**) ئەحمەد ونسائی

واتـە: خەڵکینـە ئاگـادار بـن زیـادەڕەوی مەکـەن لەدینـدا، بەڕاسـتی گـەلانی پـێش یـوە زیادەڕەوی لە دیندا لە ناوی بردن ...

نموونەیەك لە زیادڕەوی گەلانی پێشوو:

گاورەكان دوای سەردەمی حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێبێت بەنیازی زیاتر نزیك بوونەوە لە خوا ڕەهبانیەتیان داهێنا،كە ژن نەهێنن و تەركی دنیا بكەن ، ئەمەش بە چەند قۆناغێكدا ڕۆیشت و سەرەنجام سەری لە سەرگەردانی و سەر لێشێواوییەوە دەرچوو، قورئان لەم بارەیەوە دەفەرموێت:

(ولقد ارسلنا نوحا وابراهيم وجعلنا فى ذريتهما النبوة والكتاب ، فمنهم مهتد وكثير منهم فاسقون ، وقفينا بعيسى ابن مريم واتيناه الانجيل و جعلنا فى قلوب الذين اتبعوه رافة ورحمة و رهبانية ابتدعوها ما كتبناها عليهم الا ابتغاء رضوان الله فما رعوها حق رعايتها فاتينا الذين امنوا منهم اجرهم وكثير منهم فاسقون) الحديد ٢٧... واتە :بێگومان ئێمە نوح وئیبراهیممان ڕەوانە كردووە، لە نەوەكانیشیاندا پێغەمبەرایەتی وكتێبی ئاسمانیمان دابەزاندووە ، جا لە نەوەكانیاندا كەسانێكهەبوون كە ڕێگەی هیدایەتی گرتۆتەبەرو زۆربەشیان خوانەناس و لاربوون .

لەوەودوا بە شوێن پێغەمبەراندا پێغەمبەرانی ترمان ڕەوانە كرد ، كۆتایی زنجیرەی ئیسحاقی كوڕی ئیبراهیممان هێنا بە عیسای كوڕی مەریەم ،ئینجیلیشمان پێبەخشی ، سۆزو میهرەبانیمان لەدڵی ئەوانەدا كەشوێنی كەوتبوون دابین كرد ، بەڵام ئەوان ڕەهبانیەت و دوورە پەرێزیان لە دنیا كردە پیشەیان ، وەنەبێت ئێمە ئەو حاڵەتەمان لەسەرفەرز كردبن ،بەڵكو تەنها بەدەستهێنانی ڕەزامەندیخوامان لێ داواكردبوون،كەچیئەوان ڕەهبانیەتیان بەچاكیپەیڕەو نەكرد،ئێمەش پاداشتی ئەوانەمان دایەوە كە باوەڕی ڕاست و دروستیان هەبوو، هەرچەندە زۆربەیان لارولەوێر بوون ..

كە نارگیری مایەی ناساغییە!

ئاینی پیرۆزی ئیسلام گرنگیزۆری داوەبەخێزان وپەیوەندی نێوان ئەندامەكانی، تامناڵ بە دڵ ودەروونێكیگەشەوە لەوكومەڵگا بچكۆلەیەدا پەروەردە ببێت ودوور بێت لەكەنارگیری (ئینعزالیەت)وخۆخۆییو نەخۆشییە دەروونییەكانی تر، دیارە تەمەنی مناڵی لە مرۆڤدا كە نزیكەی(٩)ساڵێكەو زیاترە لە تەمەنیمناڵی هەموو گیانلەبەرەكانیتر، ئەمەش لەبەر ئەو ڕۆڵە گرنگەیە كە دەیبینیلە داهاتوودا كە پێویست بەوە دەكات ماوەیەكی تەواو (كافی)هەبێت بۆ

پەروەردەکردن لە هەموو بوارێکدا ، بەتایبەت چۆنیەتی هەڵس وکەوت ومامەڵەکردن لەگەڵ بەرامبەردا ...

لە ئاینی ئیسلامدا گرنگی دراوە بەوەی کەمرۆڤ هاوەڵی چاك بۆخۆی بگرێت و هەوڵبدات سوودی لێوەرگرێت ، نەك هەر ئەوەندە بەڵکو تێکەڵ بێت بەخەڵکی و دانەبڕێت لێیان ،جا ئەگەر هەندێ ناڕەحەتی تووش هات لە کەسانێکەوە کە ناتەواو ولارولەوێر بوون ئارام بگرێ چونکە بەو ئارام گرتنەخێری گەورەی‌دەست دەکەوێت پێغەمبەر (ص) دەفەرمۆێت :(المؤمن الذی یخالط الناس ویصبر علی اذاهم خیر من المؤمن الذی‌لایخالط الناس ولایصبر علی اذاهم) واتە : ئەو بڕوادارەی کە تێکەڵ بە خەڵکی دەبێت وئارام دەگرێت لە سەر ئەو ئەزیەت وئازارەی کە لێیانەوە تووشی دەبێت باشترە لەو بڕوادارەی کە تێکەڵ بەخەڵکی نابێ و ئارام ناگرێت..

زانستی سەردەمیش پاش چواردە سەدە راستی ئەم مەسەلەیەی سەلماند،زانای دەروونناسی‌ئەمریکی(لیون ئەیسین بیرگ) لێکۆڵینەوەی زۆری‌کرد لەسەر کاریگەری هاوڕێ‌گرتن و تێکەلاوی‌خەڵکی لەسەر تەندروستی ، دکتور(لیون) تاقیکردنەوە و لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر(٤٧٢٥)کەس لە ویلایەتی کالیفۆرنیا لە ماوەی نۆ ساڵدا، گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە رێژەی مردن زۆرترە لەو کەسانەدا کە هاوەڵیان نیە و تێکەڵ بە خەڵکی نابن وگۆشەگیرن، هەروەها بۆی دەرکەوت کە ئەوکەسانە زیاتر تووشی نەخۆشیەکانی دڵ و شێرپەنجەو دوودڵی وخەمۆکی دەبن..

بۆیە لە ئەنجامی لێکۆڵینەوەکانی‌یەوە ئامۆژگاری دەکات کەمرۆڤ دانەبڕێ لە کۆمەڵگا و گۆشەگیر نەبێت، تاوەکو بتوانێ ژیانێکی خۆش و دوور لە نەخۆشی بە سەربەرێت .. بەڵێ خوایەك کە خۆی مرۆڤی بە دیهێناوە ولە نەبوونەوهێناویەتیە بوون بۆ خۆی باش دەزانێ کەچی لە بەرژەوەندی ئەم ئادەمیزادەیە (الا یعلم من خلق وهو اللطیف الخبیر)الملك ..

لە زانکۆی میشیگان لە ئەمریکا زانای ئەمریکی (جیمس هاوس) لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر (١٧٠٠)کەس وبۆی دەرکەوت ئەوانەی تێکەڵ نابن وپەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانیان باش نیە

بەرێژەی لە سەدا دووسەد وپەنجا زیاتر دەمرن لەچاو ئەوانەی کەباری کۆمەڵایەتیان دامەزراوە و لە پەیوەندیانا ئاسوودەن.

لە دیراسەیەکی تردا کە نۆ ساڵیخایاندزانای ئافرەتیئەمریکیدکتۆرە (لیزا بیرکمان) لە زانکۆی کالیفۆرنیا لەسەرحەوت هەزار کەسکردی لە سەر دێیەکی سەر بە کالیفۆرنیا بۆیدەرکەوت کەرێژەی مردنی ئەوکەسانەیخێزانیان نیەو گۆشەگیرن لەسەدا دووسەدە لەچاو ئەوانەی کە باری خێزانیان باشە وتێکەڵ بە خەڵکیدەبن.

بەڵێ تێکەڵ بوون بە کۆمەڵگاوهاوکاریکردنیخەڵکیوخێروچاکەکردن ئەمانە هەمووی مایەی تەندروستی باش ودڵخۆشیو تەنانەت زوو چاك بوونەوەیە ئەگەر کەسێك نەخۆش بێت، بۆیە دەبینین لە ئیسلامدا گرنگی زۆر دراوە بە سەردانی نەخۆش، تا لەکۆمەڵگا دانەبڕێت و زووچاك ببێتەوە، لە فەرموودەدا هاتووە کە پەروەردگار بەندەی خۆی ڕادەگرێ لە قیامەتداو پێی دەفەرموێ داوای ئاوم لێکردی نەتدامێ ؟! ئەویش دەڵێ: خوای گەورە کەی تۆ پێویستت بە ئاو بووە تامن بتدەمێ؟! پەروەردگاریش دەفەرموێت: فلانە بەندەم داوای ئاوی لێکردی نەتدایە، ئەگەر بتدایەتێ لە لای من وەرت دەگرتەوە ...ئینجا دەفەرموێ: داوای خواردنم لێکردی نەتدامێ ، ئەویش دەڵێ ئەی پەروەردگار تۆ کەی پێویستت بە خواردنە تامن بتدەمێ؟! ئەویش دەفەرموێ ! فلانە عەبدم داوایخواردنی لێکردیو نەتدایە ، ئەگەر بتدایەتیلایمن وەرتدەگرتەوە ئەیعەبدەکەم نەخۆش کەوتم نەهاتی بۆلام .. ئەویش دەڵێ:ئەیپەروەردگار تۆکەی نەخۆش دەکەوی تا من بێم بۆ لات؟!

خواش دەفەرموێ فلانە عەبدم نەخۆشکەوت ئەگەر سەردانت بکردایە ئەوامنی لەلابووم،وەك بۆلای من بهاتیتایە وابوو.کێ گوێی لەمەبێ کەمتەرخەمیدەکات لەو بوارانەدا ؟دیارە ئەمە بۆ هەر دوولایەی خێرو بەرەکەتە نەخۆشەکەش وئەوەش کە سەری ئەدات. زانایان لە ئەنجامی لێکۆڵینەوەی زۆرەوە گەیشتنە ئەو ڕاستیە کە ئەوەی کاری خێروچاکەدەکات کاردەکاتە سەرجیهازیمەناعەیوبەرگری زیاتر دەبێت لە بەرامبەر نەخۆشیدا،هەروەهائەو چاکەکەروخێرخوازە لەئەنجامیئارامیدەروونی و خۆشی خێرکردنەکەوە سپڵیماددەی تەفتەسین

دەردەدات کـە بـەرگری میکرۆبـات دەکـات و دەیپـارێزێ لـە نەخۆشـی، لـە ئـەنجامی ئـەم لێکۆڵینەوانـەوە ، زانایانیڕۆژئاوا وابەچاك دەزانـن کـە نـەخۆش خێـر بکـات ویارمەتیکەسانیتر بـدات کەبەمـەش دەزگـای بـەرگری لەشیان بـەهێز دەبـێ وزووتـر چاك دەبنـەوە .. ئـەم ڕاستیەش دکتـۆر (دیـن اورنیـسن) جـەخت دەکاتـە سـەریوجارێك دوونـەخۆش کەدژایەتییـەکتریان دەکرد،داوایلێکردن کە هەریەکیان جاێئەوی تریان بشواو هاوکاری یەکتری بکەن تا زووتر چاك ببنەوە. لێرەوە گەورەیی ئەو فەرموودەیەی حەزرەت(ص) تێدەگەین کە دەفەرموێ: (داووامرضاکم بالصدقات)واتە: نەخۆشەکانتان بە خێرو سەدەقە کردن چارەسەر بکەن.. یان دەفەرمۆی(سیلەی رەحم وسەردانی خزم وکەس وچاکە کردن دەبیتە مایەی تەمەن دریـژی)... پەڕاوی(پبت علمیا/ محمد کامل عبدالصمد) و(الشخصیةالمغناطیسیة/المهندس علی غانم الطویل)ل ١٢٣)....

ڕووخۆشی وزەردەخەنە مایەی لەش ساغیە

لە ئیسلامدا گرنگی دراوە بە ڕووخۆشیو زەردەخەنـە و هـانی موسڵمانان دراوە کـە هەمیشە ڕووگەش و ڕووکراوە بن بە ڕووی خە ڵکیدا ، کە ئەمەش بە چاکە و خێر بۆیان حساب دەکرێت ،پێغەمبـەر(ص) دەفـەرموێت(تبـسمك فـی وجـة اخیـك صـدقة) هـەروەها حـەزرەت (ص)هەمیشە زەردەخەنـــەی لەســـەر لێـــو بـــووە وهـــەرگیز ڕووگـــرژ و مـــۆن وبـــێ هیـــوا نـــەبووە.. دیارە هەرچی ئیسلام فەرمانی پێبدات مایـەی خێـر وخۆشییە بۆ مـرۆڤ لـە دنیـاو لـە قیامەتدا ،ئەوەتا کۆمەڵێك زانای دەروونی وکۆمەڵایەتی ئەمریکی لێکۆڵینەوەیان کرد لـە سەر ڕووخۆشی و ڕووگەشی و زەردەخەنە و ڕایانگەیاند کە دەبێتە مایـەی پاراستنیتەندروستیمرۆڤ لـە بەرامبـەر نەخۆشـــــــیەکانی ســـــــــەردەمدا.

هەروەهازانایدەروونناسـیئەمریکیدکتور(جـیمس ئەریکـسۆن)پـاش تاقیکردنـەوەی زۆر لەسـەر (٣٥٠٠)کەس کەلە چین وتوێژە جیاکانی کۆمەڵ بوون وکردبوونی بـە سـێ گروپـەوە (ئەوانـەی کە زەردەخەنـەیان نیـە ، ئەوانـەی کـە لـە هەنـدێ کاتـدا زەردەخەنـەیان هەیـە، ئەوانـەی کـە هەمیشە زەردەخەنە لە سەر لێویانە)ڕایگەیاند کە کۆمەڵی سێیەم زۆر گورج و گۆڵ و تەندروستیان باشـە و

بڕوایان بە خۆیان زۆرە ، وە ڕایگەیاند کە ئەو کەسانە زیاتر کاردەکەنە سەر خەڵکی بەرامبەرو دەتوانن قەناعەتیان پێبکەن.ل١٢٠هەمان سەرچاوە..

ئەو کەسانەی دەم بە زەردەخەنە و ڕووگەشن ئەوانە دوورن لە نەخۆشی فشاری خوێن و مێشکیان باشـــتر ســـوود لـــە ئۆکـــسجین وەردەگرێـــت ودڵ وجگەریـــشیان باشـــتر کاردەکـــەن.....

ل ١٢٠ هەمان سەرچاوە

ناوەڕۆك

لاپەڕە	بابەت
٣٦٠	پێشەکی
٣٦٠	یادخستنەوە
٣٦٧	ئەگەر شتێك لە ژیان زیادنەکەیت زیادەیت
٣٧٠	کارکردن بۆ بەهەشت
٣٧٢	ڕیشەکێشکردنی فیتنە
٣٧٦	بەشداری نەکردن لە فیتنەدا
٣٧٨	نە غەیبەت بکەو نەگوێی بۆ بگرە
٣٨٠	حەزوئارەزوویەکی شاراوە
٣٨٣	بۆ پێناگەین
٣٨٦	بەرەو ئیمان
٣٩٦	موسوڵمانبوونی سەربازە ئەمریکیەکان
٣٩٩	تیاچوونی گەلان
٤٠٦	خۆشەویستی خوا
٤٠٩	ئیسلام و زانستی سەردەم
٤١١	دینداری ڕاست و تەواو
٤١٥	کەنارگیری مایەی ناساغیە
٤١٨	ڕووخۆشی مایەی لەش ساغیە

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

یانزەی سێبتێمبەر ئەو رۆژە بوو
کەبەگوێرەی زۆرێك لەلێکۆڵەرەوان
مێژووی ئەم سەردەمەی کرد بە
دووبەشەوە .. هێندە رووداوێکی
کاریگەر بوو .. هەندێ وای بۆ
دەچوون کە ئەم کارەساتە کۆتایی
بە بڵاوبوونەوەی ئیسلام بهێنێت لە
جیهاندا .. بەڵام موسڵمان بوونی
بەلێشاوی خەڵکانێکی زۆر لەوڵاتە
یەکگرتووەکانی ئەمەریکاوئەوروپا
پێچەوانەی ئەو رایە ئەسەلمێنێت ..
موسڵمانبوونی یوسف ئەستێس
نموونەیەکی زیندووی ئەم بوارەیە .

قەشەی ئەمریکی یوسف ئەستێس
لە مەسیحیەتەوە بەرەو ئیسلام .

وێنەیەك واقیعی جێی کەوتنەخوارەوەی
بەردێکی ئاسمانی نومایش دەکات لە
ساڵی 1908دا بەرسیبریا کەوت کە
رووبەری 700میل دووجای خاپوور کرد

پوشکە بەفتنگەیەکی بەبەرد بوو کەدەگەرێتەوە بۆ
250ملیۆن ساڵ لەمەوبەر کە لەرووی پێکهاتەوە
وەك ئێستایە کەلەتەنیشتیەوە دانراوە .

مێروولەیەکی بەبەردبوو کەتەمەنی 100ملیۆن
ساڵە و هەروەکو مێروولەی ئێستایە .

دیزاین : عادل شاسواری

لەکتێبخانەی گشتی هەولێر ژمارەی سپاردنی 354 ساڵی 2005 دراوەتێ .